Şebnem İşigüzel

ÇÖPLÜK

İletişim

ŞEBNEM İŞİGÜZEL • **Çöplük**

ŞEBNEM İŞİGÜZEL 1973 yılında doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde antropoloji okudu. İlk kitabı *Hanene Ay Doğacak* 1993 yılında yayımlandı. Aynı yıl Yunus Nadi Öykü Ödülü'ne değer bulundu. Sonra sırasıyla *Öykümü Kim Anlatacak* (öykü, 1994), *Eski Dostum Kertenkele* (roman, 1996), ağırlıklı olarak *Radikal İki*'de yayımlanan yazıların topladığı *Neşeli Kadınlar Arasında* (deneme, 2000), *Kaderimin Efendisi* (öykü, 2001) ve *Sarmaşık* (roman, 2002) adlı kitapları yayımlandı. Hayatını yazarak sürdüren Şebnem İşigüzel bir kız çocuğu annesidir.

İletişim Yayınları 1035 • Çağdaş Türkçe Edebiyatı 147
ISBN 975-05-0278-7
© 2004 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2004, İstanbul

KAPAK KONSEPTİ VE TASARIMI Bülent Erkmen
KAPAK UYGULAMA Kağan Gözen
KAPAK FİLMİ 4 Nokta Grafik
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Serap Yeğen
MONTAJ Şahin Eyilmez
BASKI ve CİLT Sena Ofset

İletişim Yayınları
Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ŞEBNEM İŞİGÜZEL

Çöplük

İletişim

Abidin ve Zeynep İşigüzel'in değerli anısına

"İnsanın –hele çevresindekilerin öyle yaşadıklarını gördükten sonra– alışamayacağı koşul yoktur. Üç ay önce, şimdi içinde bulunduğu koşullarda rahat uyuyabileceğini söyleselerdi inanmazdı."

Tolstoy, *Anna Karenina*

"En yüksek seviyede satranç ilişkisiz şeyleri kontrol etme yeteneğidir. Bu, kaosu kontrol etmeye benzer."

Garry Kasparov

"Ana babasız çocuklar, genç kurtlar gibi büyüyorlar."

Boby Fischer

"Ona eziyet edenlerin hepsi öldüğünü sanırken, o ölmemişti..."

Virginia Woolf, *The Voyage Out*

1

Çöplükte bir adam bulundu. Bulunduğu günü takiben, şuursuz, baygın, dünyadan habersiz yattığı yirmi sekiz günün sonunda Kafa Koparan adını alacaktı ama şimdilik onu bulan Çöplük Kraliçesi Leyla için çöplükte bulunan adamdı. Çöplüğün en yüksek tepeciğinin, çöplüğün zirvesinin üzerinde yatan bir adam. Allah katında haklanıp oraya düşmüş gibiydi, gökten düşmüş gibiydi, ölüden farkı yoktu. Zaten göğsünün, hatta tam kalbinin üzerine çöreklenmiş lağım faresi de bunu anlamaya çalışıyordu. Kuyruğu kıvrım kıvrım adamın kasıklarına doğru iniyordu. Kedi büyüklüğünde fare, çamur rengi –belki çamurlu– fanilanın tramplen gibi gerili durduğu göğüs kafesinin üzerinde –rengi itibariyle– kaybolmuş gibiydi. Leyla iyice yaklaştığı vakit onun bir fare olduğunu fark etti. Hatta adamı koklarken çıkardığı sesi duydu. Tepelerinde dönüp duran martılar bağırmayı kesmişlerdi çünkü. Atmaca gibiydiler mübarek, müjde çöplüğün bütün martılarına yayılmış olmalıydı: Çöplükte bir adam bulundu.

Şu fare bir girişse, onlar da ikisine girişeceklerdi. Ama fare başını çevirdi, Leyla'yı gördü ve kaçtı. Leyla bu defa gökyüzüne baktı. Başını şöyle iyice arkaya atarak. Ah, biliyordu martılar onun elinden bir şey alamayacaklarını. Anında dağıldılar.

"Akıllısınız bugün," dedi Leyla onlara.

Martılar çekiliverince bir perde gibi açıldı gökyüzü. Bugün bir kez daha, tiril tiril ipek gibi, tül gibi göğe serilmiş duran bulutları gördü. Daha biraz önce şu çöplüğün ilerisindeki çalılıklardan yılbaşı üzeri pekâlâ satılır diye kokina dalları keserken, üzerine çullanan serseriyle boğuştuğunda, tam sırtı yere gelmiş, suratsız pislik elindeki palayı koltuk altına indirmişken de görmüştü bulutları. Zaten bulutların o güzelliği, onların sırf bugün için Allah tarafından kendisine doğum günü hediyesi olarak gönderilmiş olduğunu düşünmesi yüzünden boş bulunmuş, palayı koltuk altına yemişti. Hiçbir şey düşünmemek ya da tek bir şey düşünmek gerekiyordu. Böyle söyleyen de on iki yaşındayken ders aldığı satranç hocasıydı. Demek satranç tahtasının siyah beyaz karelerinin üzerinden seke seke çöplüğü boylamıştı! Ne hayatmış be! Yoo, ben değil bizzat Leyla düşündü bunu. Kendisiyle alay etti. Sonra da elinde palasıyla, "Çöplük orospusu," diye kovalayan adamın elinden kaçarken bir zamanlar en şahane şah ve mat'ları çeken ellerine batan kokina yaprakları ona şöyle düşündürttü:

"Bu kokinalar şimdi benim kucağımda, bu akşam havalı bir evin salonunda, fırından çıkmış bir hindi dolmanın kuşbakışı seyrinde."

Allah'ın yarattığı kokinalar, çöplük seyreden dallarından kopup sıcak geniş ışıklı salonlara kurulurlarken, insanlar neden aynı salonlardan çıkıp çöplüğe düşmesinler? Kaldı ki o zevk ve ziyafet günleri geçtikten sonra kırmızı minicik topları pıtır pıtır dökülen kokinaların da gideceği yer çöplüktür nihayetinde. Bunları düşünen de Leyla'ydı. Bugün doğum gününüyken, ömrünün neredeyse yarısı çöplükte geçmişken, satranç bilen bir yetişkin olarak kendine, "Nerede tükettin ömrünü?" diye soracak hali yoktu. Çöplük, bir zamanlar en sevilen, en değerli şeylerle doludur. Bunu müteakip artık Leyla'nın bildiği tek şey vardı: Hayatta her şey çöptür!

Tek istediği bütün kokinaların kendisine ait olduğunu söyleyen eli palalı o adamdan kaçabilmekti. Bu yüzden keçi gibi çöplüğün en yüksek tepesine, zirvesine tırmanmaya koyuldu.

Eli palalı öküz bunu yapamazdı. Korkardı o çöplükten. Çöplük Leyla'nındı. O, Çöplük Kraliçesi'ydi. Kendi ülkesinin topraklarına adım atmış, arkasını dönüp durduğu yerde palasını savurana bakmıştı. Gelemezdi peşinden. İstese bir el hareketiyle, bir ıslığıyla leş kargalarına, çöplük martılarına parçalatırdı adamı. Söylemiştik ya, atmaca gibiydiler hepsi. Hepsinin aynı yerde dönüp durmaları dikkatini çekmişti Leyla'nın. Bir hikâye vardı çöplüğün zirvesinde. Kaçmayı bırakmış, bu merakla yürümüştü en yüksek tepeciğe.

Çöpün taş gibi basılıp sertleştiği yerlerini iyi biliyordu. Yoksa löök diye kayıverirdi çöp dağı. Kayar, çığ gibi akardı gözüne kestirdiği bir yere. Altı yıl önce tuhaf bir gürültüyle sanki poof diye bir sesle Leyla ve Kama'nın yaşadığı barakanın kapısına kadar gelmişti. Turist'le Ejder'in barınağını yerle bir etmiş, başka da bir zararı olmamıştı. Kama ertesi gün tenekeden müteşekkil evlerini beş yüz metre daha ileri taşıttırmıştı. O ne derse o olurdu ama bir yıldır ortalarda yoktu. Oysa hayatta hiçbir şey kaybolmuyordu. Çöp oluyordu ama yok olmuyordu. Gazıyla, külüyle, geri kalan pisliğiyle, dönüştüğü başka bir şeyle varolmaya devam ediyordu bu dünyada. Çöplüğünü, krallığını bırakıp bir yere gitmezdi ama gitmişti bir kere ve mutlaka bir yerlerdeydi, bu dünyada, bu hayattaydı. Rüyalarındaki gibi çıkıp gelecekti.

Bakın, Leyla'nın bastığı yerlerden çıkan ses, bu hayatta ve dünyada kalmak için direnenlerin, yok edilemeyenlerin sesiydi. Her acı dünyanın yerine geçer ve her kedere başka bir evren gerekir. Çöpler ve Leyla yeni bir evrendeydi. O yok edilemeyenlerin sesi varsaydığımız sesler de bu evrenden gelmeydi. O sesi size tarif etmek, Leyla'nın ve diğerlerinin çöplüğün ne büyüleyici, ne güzel bir yer olduğunu anlatmaları, sizi ikna etmeyi başarmaları kadar zor. Ama bir dakika, hayatta anlatılamayacak şey yoktur. İkna olmayanlar, tarihte de büyük romanlarda da hep kaybederler. Bu satırançta da böyledir. Leyla düşüşünün hikâyesini canı isterse anlatır. Ya da hatırlar. Geçmişimiz de bir çöplüktür nihayetinde. Sevgilinizin ağır ağır yürüyüşünü seyrettiğiniz bir an ile yerlerde sürüklendiğiniz bir an aynı hafıza

çöplüğünde koyun koyuna kokuşur. En güzelini seçip hatırlamak isterken en kanlısı da kendini unutturmaz. Siz de Leyla'nın martıları gibi akıllısınız; bunun, anıları karıştırmanın, hatırlamanın bir çöplüğü değer gibi yapıldığını anladınız. Leyla sokakları ve çöplüğünü, kaderinin 1988 yılında kendisine yarattığı yeni evreninin altında kalan eski evrenindeki geçmişinden daha fazla sever. Varlığımızın en derininden başka hiçbir yerde cennet olmadığını henüz bilemeyen sizin ve benim gibilerin geçmişinden farksız bir geçmişti onunkisi de...

Evet, kısaca siz, çöp dağının üzerinde yürürken çıkan sesi nereden bileceksiniz. Kabaca, basitçe tarif etmek gerekirse o ses şöyle bir şeydi: Fışş, fışşş, fışşşş. Bir cinayetin artıkları, bir ziyafetin artıkları, bir ihanetin artıkları, bir kutlamanın, sıradan bir günün, kendi halinde insanların, müptelaların, gamsızların, aşıkların, düğünlerin, ölümlerin, hastalıkların, sağlıklı insanların, son yemeklerin artıklarıydı Leyla'nın ayaklarının altında ezilen. Bütün insanlık, dünya ayaklarının altındaydı. Bütün hayat çöpten ibaretti, bu da onun sesiydi: Fışşş, fışşş, fışşşşş.

Çöplüğünün zirvesindeki adamı işte böyle buldu Leyla. Martılar çekilip gidince, adamın göğsüne çöreklenmiş fare ilk ısırığını atmaktan vazgeçip kaçınca, daha dikkatli baktı ona. Çöpe düşmüş bir kavanoz havyar gibiydi adam. Zengin sofrasından kalma, dibinde en kıymetli, en leziz havyarlardan epeyce kalmış olan kavanozlardan. Bu benzetmeyi yapmasına vesile olan şey paltosunun cebine davrandığında eline gelmişti. Daha o sabah, çöplüğün en kenarından kokina toplamaya giderken bir kavanoz yuvarlana yuvarlana ayağının dibine kadar gelmişti. Bu kavanozdu işte o! Doğum gününün ilk hediyesi. Zira kavanozun dibi serçe parmağı kalınlığında havyarla kaplıydı. Sahibi bir bıçakla sıyırmaya üşenmiş olmalıydı kavanozunun dibini. Bu haliyle Leyla'nın doğum günü hediyesiydi işte. Uzun işaret parmağını sallandırıvermişti kavanozdan içeri. Ah, o vaktiyle filleri, atları, hemen gözden çıkardığı piyonları, üstüne titrediği ama gambite sürmeyi alışkanlık edindiği vezirini en tepesinden yumuşakça tutan uzun parmaklarını. Par-

maklarının uzunluğu satrançta işine yaramıyordu ama bak boş havyar kavanozunun en dibine inmekte ne marifetliydi o parmaklar.

"Satrançta en önemsiz organ ellerimiz, parmaklarımızdır. Bilseniz, hiç işimize yaramazlar. Taşları yerinden oynatan kafanızdır!"

Satranç hocası tarafından, bizzat Leyla'ya karşı, 1975 kışında Moskova'da parmakları havyar kavanozlarının en dibine daha ulaşamazken edilmiş bir laftı bu. Her ders dönüşü bir tatlı kaşığı havyar alırdı ağzına. İksir gibi bir şey olduğunu düşünürdü bunun. Satranç için yaratılmış Ruslara karşı güç iksiri. 1963 İstanbul, Pakize Tarzi Doğum Kliniği'nde dünyaya gelmiş bir Türk'tü nihayetinde. Babasının meşguliyeti sebebiyle altı yaşından bu yana Rusya'daydı. Memleketinden bildiği tek köşe iki-üç yılda bir, yazları, o da taş çatlasa bir aylığına gittikleri Marmara Adası'ydı, o adanın mermerden mevcut kıyısıydı, mermer yamaçlarıydı, o mermerlerden Girit göçmeni Yakup Dede'nin kendisine yaptığı satranç takımıydı. Meğer Yakup Dede oynamaya Leyla'dan çok meraklıymış da 1950'de geldiği adada satranç bilen bir Allah'ın kulunu bulamamış.

"Kendi başına da oynanır bu," demişti Leyla.

"Öyle mi?" demişti Yakup Dede de. Böyle olabileceğini hiç düşünmemiş gibi söylemişti bunu. Bunu düşünemediğine yirmi beş çarpı üçyüz altmış beş gün kere pişmanlık duyarak neredeyse ağlamaklı olmuştu. Bütün çocuklar gibi doğal, doğal olduğu için de vahşiydi Leyla:

"Başkası gibi düşünebilmektir mühim olan," diye devam etmişti sonra.

Bilse, Rusça Türkçesini nasıl da kaydırmıştı. Yine de aksanı epey kaykık Türkçesiyle böylesine basit bir şeyi düşünemeyen Yakup Dede'yi diri diri gömme arzusundaydı. Son söz olarak Moskova'daki satranç hocası Botwinnik'den öğrendiği şeyi söyledi. Ama her zaman yaptığı gibi, kendi fikriymiş gibi:

"Böylece, üç, dört hamle sonrasına kadar olasılık hesaplayabilirsiniz. Ben bir defasında sekiz hamle sonrasını düşünebilmiştim. Ama rakibim çok, çok..."

"Aptal" ne demekti unutmuştu. Kötü bir aksanla olsa bile inci gibi dizilmiş, mükemmel seçilmiş kelimeler kullanıyordu kullanmasına da bazı kelimelerin Türkçesini unutuveriyordu. Bozuluyor, utanıyordu o zaman. Hırslı çocuktu ne de olsa. Adaya geldiklerinde kâhyalıklarını yapan Yakup Dede hâlâ onunla bir parti satranç oynamayı ümit ediyordu ama Leyla zihninde "aptal"ın Türkçesini arıyordu. Ayağa kalkıp annesine seslendi. Gözlerini Yakup Dede'den ayırmıyordu. Annesi duymadı. Bahçede ıhlamur ağacının altında kurulu masanın başındaydılar. Öyle güzel bir rüzgâr esti ki ıhlamur kokularını başlarından aşağı boca etti. Ama bu bile Leyla'yı yatıştırmaya yetmedi:

"Seninle oynasam on beş hamle sonrasını hesaplarım!" dedi. Ardından "Da" dedi yavaşça. Rusça "evet," en sık kullandığı kelime. Rusya'da satrançla avunan hastalıklı, içe kapanık, hiç sevilmeyen, bu yüzden hiç sevmeyen, sevmesini bilmeyen, eline fırsat geçtiğinde küstah ama fazlasıyla korkak ve mutsuz bir çocuğun en sevdiği kelime: Da, da, evet, evet.

Elinin tersiyle vurmuştu Yakup Dede'nin ustalıkla işlediği satranç taşlarına. Ihlamurun dallarına kadar, kuş gibi havalanmıştı taşlar. Zavallı Yakup Dede başını sakınmıştı da siyahlardan bir tanesi omzuna mı çarpmıştı ne? Leyla'nın da elinin üzeri kesilmişti, kanıyordu tıpkı şimdi olduğu gibi. Bütün kokinaları kendisinin sanan palalı öküz elindekini ölümüne sallarken, Leyla'nın parmaklarının üzerine bir çentik atıvermişti demek. Vaktiyle on iki yaşını sürdüğü yaz mermer satranç taşlarının kanattığı elinin üzerine, ay, hemen hemen aynı yere denk gelmişti pala. Çocuk elinin üzerinde kanayan o sıyrık, böyle derin değildi elbette. Canını fazla yakmamıştı. O yaşlarda canını daha fazla yakan şeyler vardı. Sokaklarda lime lime olmuş, daha fazla kanamış ve kanatılmıştı. Vücudu izi kalmış yaralarla doluydu. Ayak parmakları çöplükte eksilmiş, bir kulağı bir gecede yok olmuş, mahrem yerinin iki dudağından birisi kopuvermişti. Yine de yirmi beş yaşına kadar sürdürdüğü herkesinki gibi olan hayatında; banyo küvetinde yıkandığı, ütülü elbiseler giydiği, kanayınca apış arasına yumuşak pamuklar koyduğu hayatında, canı daha fazla yanmıştı. Ruhu iflah olmaz

yaralar almıştı. Kafasının içi, kalbi, tarumar olmuştu.

Yakup Dede'nin canına okuduğu o yaz, yaptığı bütün kötülükler ve huysuzluklar, devam ettiği satranç okulundan alınmak istenmesindendi. Botwinnik Satranç Okulu'nda bir sürü erkeğin, Rusların arasındaydı. Kaşık kaşık ağzına doldurduğu havyarlar onu ne Rus yapıyor ne güç veriyor, sadece susatıyordu. Ne kadar sıska, ne kadar küçük, ne kadar sessiz ve silik olursa olsun, NATO üyesi, Amerikan yanaşması bir memleketin uyruğundan bir yabancı olarak şüpheci ve katı Sovyet yönetiminin dikkatini çekiyordu.

"Ruslar seni istemiyor," demişti babası. "Alacağız seni Botwinnik'in antrenmanlarından."

Ama daha o gün 1975 Nisan'ında unvan maçını yapacak olan Karpov, Leningrad'dan gelmiş, Botwinnik'in yeni öğrencileriyle toplu bir satranç partisine katılmıştı. Otuz iki kişiye karşı oynamıştı Karpov ve on bir kişiyi iki hamlede mat ettikten, diğer yarısıyla da fazla uğraşmadıktan ve kalan sekizin, dördüyle kedi fareyle oynar gibi oynadıktan, diğer iki oyuncuyu tıpkı o lağım faresinin çöplükte bulunan adamı koklaması gibi koklayıp iş çıkaramayacağını anladıktan sonra geriye iki oyuncu kalmıştı. Karpov yirmi dört yaşındaydı. Ekonomi okuyordu. Yağdan pırıl pırıl parlayan kahverengi bir takım elbise giymişti. Çelimsiz ve küçücüktü ama elini taşlara uzattıkça büyüyordu. Leyla bir an bunu düşündüğünden, o küçücük Karpov'un her mükemmel hamlede uzadığını sandığından, tıpkı kokinaları toplarken kendisine palayla saldıran adamın altında bir an ipek gibi bulutlara bakıp yaralandığı gibi, bu usta satranççıya biraz daha dayanacakken atını dörtnala, hayallerinin üzerine sürdü ve Karpov'un onu tuzağa düşürecek iki hamleyi hazırlamasına olanak tanıdı.

"Da, da" demişti Karpov atın ilerleyişini gördüğünde, "Evet, evet," çok direndin ve başarılıydın.

Leyla yenilmiş, eve gidince daha çok güç, kuvvet için bir kavanoz havyarı yemişti. Yani, babasının, "Seni Botwinnik'in okulundan alacağız galiba," demesinden ziyade havyarlar bayıltmıştı onu. Bir kavanoz havyar, kurşun gibi bir yumruk ol-

muş, midesine çakmıştı. Hastaneye giderken iyi bir satranç oyuncusu olamayacağını düşünmüştü. İsmi elvermiyordu buna. Nitekim maç sonrası Karpov, Botwinnik'e "En son kendisine yenilen şu kızın ve –aferin ona, çok direndi– şu oğlanın, adları nedir?" diye sormuştu. Leyla'nın adı çok hafif kalmıştı. Kanatlanmış uçmuştu. Uçmuş yirmi yedi yaşında çöplüğe konmuştu. Konduğu yerde daha bugün kırk yaşında olmuştu. İşte bu dibini sıyırdığı havyar kavanozu da çöplüğünün ona doğum günü hediyesiydi. Muhtemelen öyleydi zira içinden havyardan çok anıları, geçmişi çıkmıştı. Yanındaki diğer çocuk, 1975'te bir kış günü Moskova'da, Karpov'a daha çok direnen... Onun adı: Garri'ydi. Garri Kasparov. Karpov her ikisinin de elini, "İleride karşılaşacağımıza eminim," diye sıkmıştı.

"Çöplüğüme beklerim Antoly!" diyordu şimdi Leyla, "Çöplüğümde karşılaşalım seninle sıkıyorsa Antoly Karpov!"

Uzaklardan geçmişe bakmak her şeyi güzel gösteriyordu. Leyla kömür karası son havyar parçalarını parmağından yaladı. Yazık, birinci sınıf kalitede havyarın çoğu, uzun kirli tırnaklarının arasına sıkışmıştı. Çöp olmuşlardı işte. Yenilebilecekken, yenilecek durumdayken, birinci sınıf kalitedeyken çöp olmuşlardı. Kendisi gibi, çöplükte bulduğu adam gibi.

Üzerine eğildi adamın. Hâlâ kucağında olan kokinaların dikensi yaprakları battı, adam başını kıpırdattı. Belki de inledi. Ama tepelerinde uçuşan martıların çığlıkları duyurmadı ona bu iniltiyi. Martılar, Çöplük Kraliçesi'ne ne olup bittiğini soruyorlardı. Anlayalım yani, aşağıda yatan, afiyetle yenilecek bir leş miydi? Adamın kıpırdayan başı, o başı donatan gümüş rengi pırıl pırıl gür ve tıpkı üzerinde yattığı çöplüğün tepeciği gibi alnının üzerinde görkemli bir dalga oluşturan saçları Leyla'nın eline değdi. O saçlar yıllardır Leyla'nın eline değen en yumuşak şeydi. Leyla güldü, martılar, Kraliçelerinin, Krallarının kayboluşundan bu yana güldüğünü ilk defa gördü. Leyla güldü ve çöplükte bulduğu o adamın da doğum günü hediyelerinden birisi olduğunu düşündü.

Ama size söylemediği daha önemli bir şey vardı: Bulduğu adamın neredeyse yarısı yanmıştı. Peki o zaman saçları nasıl

böyle tertemiz ve yumuşacık kalmıştı? Leyla bunu düşünerek adamın yanmış kulağına, yanağına, boynuna, ateşe atılmış bir pet şişe gibi yamulmuş koluna baktı. Adamın ayakkabılarının, hatta çoraplarının bile olmadığını gördü. Soyulmuş, dövülmüş, yakılmış ve çöp olmuştu muhtemelen.

Sonra ne oldu biliyor musunuz? İpek gibi bulutlar ütiredi ve açıldı, güneş yumuşak, tatlı ışıklarını çöpe döktü. Adamın bacağının yanında bir şey parladı, söndü. Pırıltı Leyla'nın gözünü kamaştırdı. Ama o çöplüğünün saçtığı pırıltılara alışıktı. Deniz gibi kokar ve pırıltıdan kamaşırdı çöplük. Denizi seyreder gibi seyrederdi Leyla çöplüğünü. Bir sır vermek gerekirse, parlayıp sönen ve adamın beline asılı duran, neredeyse bir metre uzunluğunda, gerçek bir kılıçtı. Sırrın kendisi, bu kılıcın bir samuray kılıcı olduğuydu. Ama inanın adam samuray değildi. Çöplükte bulunan adam Leyla'nın doğum günü hediyesiydi ve onu ayaklarından tutmuş çekerken Kraliçe ganimetinin yükte hafif olduğunu düşünüyordu.

Uçar gibi iniyorlardı çöp tepeciklerinin üzerinden. Söylemiştik ya, çöplük Leyla'nın avcunun içiydi. Neresinde insanı yutan derinlikte kuyular, neresinde çığ gibi insanın üzerine yıkılacak kütleler, hatta neresinde hazineler olduğunu bilirdi. Çöp kamyonlarının nereden geldiğini bilirdi. İstanbul'un zengin çöplerini getirenler, yoksulların sulu sepken çöplerini taşıyanlar. Şoförlerinden, plakalarından ziyade, homurtularından tanırdı kamyonları. Hatta kamyonların kendisine seslendiğini düşünürdü:

"Etiler-Ulus'un çöpünü yüklendim geliyorum Kraliçem. Dallamanın birisi bozuk olduğunu düşündüğü radyosunu attı, soğan kabukları üzerine geldi, şehrin çöp yağmacıları takışmaktan sabah vardiyasına yetişemeyince de radyo sana kaldı. Göbeğinden deşilmiş bir bavul, İngilizce bir atlas, güvelerin, bitlerin yuva yaptığı kuş tüyü bir yastık ve bir bebek ölüsüyle, bir ev kedisinin paraladığı muhabbet kuşu, sonra clabis tibus virüsüyle geberen Japon balıkları var. Gel Leyla, en güzellerini seç al! Gel Leyla, en güzellerini sana ayırdım! Gel Leyla, sen çöplüğümüzün kraliçesisin!"

Alışkanlıkları vardı çöp kamyonu şoförlerinin ve de kamyonların bilhassa. Zengin mahalleleri dolaşan hep daha öteye gider, şu virajı aldıktan sonra sırtındakileri boşaltırdı. Yoksulların naylon poşetlere bile konulmadan atılan çöplerini getirenler ise daha aceleciydiler. Onlar çoğunlukla çöplüğün girişine akıtırlardı pisliklerini.

"Böylece," diyordu Fehmi, "Çöplükte bile sınıf farkı oluşuyor."

Zaten bu zengin ve yoksul çöplerinin, çöplükte bile ayrışmasını fark eden de Fehmi olmuştu. Sabah, öğle ve akşam yemeğini temin ettikten sonra çöplüğü seyrediyordu. Leyla'ya deniz gibi görünen çöplük, ona kalabalık bir şehir gibiydi.

"Ama sanal," diyordu Fehmi, "Sanal bir şehir."

Durup, uzun uzun bakıp, cherry domatesler gibi kabarmış suratını kaşıyıp devam ediyordu:

"Gerçek olsa çekemezdim zaten."

Nereden biliyordu Fehmi, sanal-manal böyle lafları? Ardında bıraktığı dünyayı çöpe atılmış, erimiş, ıslanmış, kırpık kırpık edilmiş gazete, dergi, kitap kesiklerinden takip ediyordu. Hoş, takip içinde bulunduğu o dünya da onun için sanaldı. Gerçek olan şey, çöplüktü. Ama bu onun lafı değildi. Leyla'yı çöplüğünün kraliçesi yapan Kama söylerdi bunu. Fehmi, Kama'nın veziriydi, yardakçısıydı, yardımcısıydı, kurmayıydı, soytarısıydı. Çöpten geçinenlerin –ki onlara Çöplük Biti derdi Kama– söylediğine bakılırsa Leyla gelene kadar buraya, arada arkasını da dönerdi ona.

Çöplük bu dünyaya, bu dünyadaki hayata hiç benzemeyen, ama bu dünyadaki hayatın özü olan bir dünyaydı. Elmanın çekirdeğini tükürürsünüz, işte o tükürdüğünüz asıl olandır. Hah, bu da Kama'nın lafıydı. Ama artık Fehmi söylüyordu. Leyla, Fehmi, Turist, Ejder, Tolstoy ve daha dokuz kişi çöplüğün koynunda yaşıyorlardı.

"Burası bir komün," demişti Kama, Leyla'yı ilk getirdiğinde çöplüğüne, daha doğrusu krallığına. Ama komünün en güzel malını, Leyla'sını herkesle paylaşmaktan da kaçınmıştı. Üstelik Leyla'ya, "Çöplüğüme Kraliçe ilan edeceğim kadın doğru se-

çim mi?" diye küçük bir imtihan da çekmişti: "Komün nedir, biliyor musun?" diye sormuştu:

"Ortak hayat," demişti Leyla.

"Aferin," demişti Kama.

"Hatta komünizm de var!" demişti de gülmekten çöp kamyonunun arkasından fırlayıp E5'e cila olacaklardı.

Sonra "Canın hâlâ yanıyor mu?" diye sormuştu.

On üç yıl önce, Çapa Hastanesi'nin önünden, hastane artıklarını taşıyan bir çöp kamyonunun arkasına oturmuş gidiyorlardı işte. Tatlı bir sonbahar günüydü. Güzel, parlak, yumuşak ve bir hayli sıcak Ağustos'u andıran. Leyla iki yıldır sokaklardaydı ve dört-beş gün önce -tam tarihini de biliyordu Leyla, 12 Ekim 1990 gecesi, Taksim Gezi Parkı'nın altındaki tuvalette onu paramparça edilmekten kurtaran, hastaneye götüren, daha sonra daha büyük bir hastaneye götüren, ambülanslara bindiren ve kendisi gibi sokaklarda yaşadığı her halinden belli olan ama doktorlarla doktor gibi konuşup karşılarında bacak bacak üstüne atıp sorular sorabilen ve özellikle Çapa'daki bir doktora arkadaşı gibi davranan, adının Kama olduğunu öğrendiği adamla, onun krallığına gidiyordu. Şehrin tam göbeğinde, Taksim Meydanı'nda bulmuşlardı birbirlerini. Kama ne münasebetle şehirdeydi, şimdi tam hatırlamıyordu Leyla.

"Ben kobay, sen kurye," dediğine göre Kama'nın, sokaklarda üstlendikleri işler vesile olmuştu tanışmalarına. Gerçi Kama İstanbul sokaklarının adamı değildi. O Kemerburgaz-Hasdal Çöplüğü'nün kralıydı. Her ay iş için inerdi İstanbul'a. Zaten bu gidişlerinden birisinden dönmemişti bir daha. Ama Leyla sokak kızıydı. Kabataş Parkı'nda barınıyordu. Kışın hemen yine oracıktaki caminin kubbeye çıkan merdivenlerinde yatıyordu. Taksim Meydanı'na ayda bir çıkardı. Hep bir şey aradığını düşünürdü Taksim Meydanı'na çıkışında. Ve her defasında, Leyla sallanır, dünya sallanırdı. "Bir şey arıyorum!" diye dolanırdı meydanı.

Bileğindeki kabuk bağlamış çentik ona aradığı şeyi hatırlatıyordu aslında:

"Küçük, minicik, neredeyse kum tanesi gibi duran, sidik sarısı hapların sahibini arıyorsun Leyla!"

Daha o sabah, o haplardan bir tane dilinin altına koyup onu bir güzel beceren, hapları alacak olanın gelip onu bulacağını söylerdi. Aranan Leyla'ydı ama o aradığını sanırdı. Bir şey aradığını düşünür, düşünür gözünü Gezi Parkı'nda açardı. Üzerinde bir serseri olurdu çoğu zaman. Arkasında diğer bir serseri sıra bekleyen. Kimi zaman onun arkasında bir tane daha, bir tane daha. Martıların çöplükte bir adam bulunduğunu birbirlerine müjdelemeleri gibi, leşten nasiplenmeye gelirlerdi. Çoğu küçük çocuklardı, kafaları iyiydi, kamışları kalkmaz, sümükleri akardı. Bazıları sadece sarılır, öperlerdi Leyla'yı. Ya da bebek gibi memelerine yapışırlardı. Süt annesiydi Leyla onların. Hamile değilken, bebek doğurmamışken emilmekten süt gelmeye başlamıştı göğüslerinden. O çocuklardan kimileri koynuna girip koklar, onun eliyle pek masumca kendilerini okşarlardı. Leyla'yı esas kanırtan kâğıtçılar ve şarapçılardı. O gün, gecenin bir vakti, nemli toprağın üzerinde kıvrılmış sokak çocuklarını emzirirken, en fenasına denk gelmişti. Onu görenler, "Kurt, Kurt" diye kaçışmışlardı. Kâğıt topladığı arabasını oracığa bırakmıştı Kurt. Gözbebekleri yok gibiydi ya da gözbebekleri iğne deliği gibiydi. Leyla yattığı yerden ona bakıyordu. Yatağında başını kaldırmış gibi duruyordu. Saçlarına kurumuş yapraklar takılmıştı. İki göğsü de dışarıdaydı. Göğüs uçları bugün topladığı kokinaların kırmızı topları gibiydi, küçücük ve emildikleri, dişlendikleri için kan oturduğundan kıpkırmızı. Bacakları aralık, kıçı donsuzdu. Leyla şikâyetçi değildi bu halinden. O kamışı bile kalkmayan çocuklar onu seviyorlardı. Leyla sokakların öncesinde –hafızasını kaybetmediği halde fazla hatırlamadığı– hepimizinkisi gibi hayatında olduğundan daha fazla sevildiğini düşünüyordu. Bildiği ve hatırladığı tek şey buydu; geçmişte hiç sevilmediği.

Kabataş Parkı'nda yatıp kalktığını haber alıp kendisini götürmeye gelen amca ve yengesine de söylemişti bunu. Yengesinin koluna iliştirdiği çantasına, bir elinde tuttuğu taba rengi deri eldivenlere bakarak söylemişti. Ya da söylediğini sanmıştı.

Sokakta geçirdiği ilk kıştı, yengesi ağlıyordu. Ağlıyor ve amcasının dört beş adım gerisinde duruyordu. Yabani bir hayvanmış gibi Leyla'dan korkuyordu. Yeğeni üzerine doğru bir iki adım atınca çığlık atıp kaçmıştı kadın. Leyla çok sevildiği yeni hayatında bu kadar mı korkunç göründüğünü düşünmüştü sonra. Amcası,

"Bu soğukta nerede kalıyorsun?" diye sormuştu.

Caminin minaresini işaret etmişti Leyla. Gökyüzünü siker gibi yükselen minareyi. Bunu da sokaklarda yaşayan bir çocuktan duymuştu. Amcasının sorduğu soruya cevaben böyle söyleyemedi.

"Gelmeyecek misin kızım bizimle?" demişti amcası. Cevap alamayınca, bir an önce gitmek ve Leyla belasından, "Ben üzerime düşeni yaptım," rahatlığıyla kurtulmak için, son kez:

"Burada mı kalacaksın?" diye sormuştu.

"Da" demişti Leyla, "Da, da..."

Amcası, o vakit çoktan rahmetli olmuş babasına daha çok benzemişti. Aniden sinirlenmişti. Bir tokat yapıştırmıştı ki yeğenine, topaç gibi döndürmüştü kızı. Döne döne, dalından kopan olmuş armut gibi yere düştüğünde, el yapımı altı taş gibi köseleden ayakkabısıyla çakı çakı vermişti karnına, alnına ve tam göğsüne.

Leyla ona "Vicdansız" demek istiyordu ama aklında kelimenin sadece Rusçası vardı. Zaten ağzı kan dolmuştu istese de konuşamazdı. Hıçkıran yenge kocasını kolundan çekerek:

"Sana bir şey olacak," diye inleyerek arabaya bindirdi.

Leyla "Vicdansız"ın Türkçe karşılığını bulmuş, hatta, "Vicdansızlara bir şey olmaz!" diye cümle de kurmuştu. Bunu söylerken ağzındaki kanı boşaltmış, Kabataş Parkı'nın kıyısındaki kaldırımda yarattığı kıpkırmızı lekenin ortasında bembeyaz süt dişini görmüştü. Mermerden bir adacık gibiydi diş. Mermer Marmara Adası gibi. Sonra aklına Yakup Dede ve başka şeyler, başka şeyler, zincirleme düşünceler gelmiş orada kalakalmıştı. Korkak vatandaş ona elini sürmemiş yine sokak çocukları bir kenara taşıyıp, "O baban mıydı Leyla abla?" diye sormuşlardı.

Bir kez daha sevilmediği o hayata geri dönmediğine sevinmişti. Üzerine bir ağ atıp onu zorla götürebileceklerini bile düşünmüş, korkmuştu.

Leyla'yı bıraktığımız yerde, Gezi Parkı'nda, donsuz, bacakları açık yerde yatarken ve o Kurt denilen kâğıtçı ona yaklaşırken de aynı şeyi, üzerine görünmez bir ağın atıldığını hissetmişti. İki yılda kötülük ve belanın kokusunu alır olmuştu. Üstelik Kurt dört ayak üzerinde durur gibi eğilmişti yere, başını döndürüşü, sırtını yukarı doğru iyice kamburlaştırışıyla adıyla müsemma, bir kurt gibiydi gerçekten. Hayvani bir çığlık atarak, bir girdaba düşer gibi Leyla'nın bacaklarının arasına, kendisini çeken karanlığa daldı. Başı Leyla'nın mahrem yerine yapışmış, çenesi, o çıkık çirkin çenesi kıçına dayanmıştı. Ağzı, İstanbul'un Kabataş ve Taksim civarında sokakta yaşayan herkesin girip çıktığı deliği kavrayacak kadar kocaman açılmıştı. Ancak bir kurtun dişleri bu kadar keskin olabilirdi. Leyla sokaklarda neler görmüştü ama hiçbirisi canını bu kadar yakmamıştı. Sevildiğini bildiği sokaklarda hiç bu kadar incinmemişti. Çığlıkları Gezi Parkı'nın bütün kuşlarını havalandırdı. Belki parkın girişinde yirmi dört saat nöbet tutan genç polisler de uyanmıştı. Bir otobüs dolusu adına Çevik Kuvvet denilen polis vardı. Genç polisler muhtemelen meydana baka baka, güvercin gibi birbirlerine sokulup uyumuşlardı. Kollarını göğüslerinin üzerinde kavuşturup başlarını birbirlerinin omzuna devirip. Belki otobüsün çevresinde volta atıp bir sigara tüttürenler çığlıkları duymuşlardı. Ama bir şey yapamazlardı. 'Ne oluyor?' diye biraz öteye gidemezlerdi. Belki bu bir tuzaktı. O günlerde ortalıkta fink atan bombacılar çığlık atıp avlarını oraya çağırıyor olabilirlerdi.

Sokaktakilerin ezilmiş sigara izmaritinden ne farkı vardı? Onları kimse kötülükten korumaya yanaşmazdı. Kötülük ve pislik onlardı. Kurt bunu adı gibi biliyordu. Yine de tedirgin oldu. Başını Leyla'nın apış arasından çıkardı. Çenesine doğru kan sızıyordu. Leyla'yı kurumuş yapraklarla donanmış saçlarına yapıştığı gibi sürüklemeye başladı. Ardında incecik bir kan izi bırakarak sürükleniyordu Leyla. Bunun sokaklardaki son gecesi olduğunu düşündü.

Bu hayvan onu parçalayacaktı.

Sokaklardaki tinerci çocukları çiğ çiğ yiyen de bu hayvan olmalıydı. Ah, çocukların şimdi neden kaçıştıklarını anlamıştı.

Yıldızlar ve gece ne güzeldi. Sonra ağaçlar ve onların dökülmekte olan yaprakları, dallarında asılı kalmış son yaprakları. Belki ölüme gittiğini bildiği için böylesine güzel görünüyordu dünya gözüne. Hapın etkisi tam olarak geçmemişti muhtemelen. Ya da hapın uçurucu zerreciklerini taşıyan damlaların önüne çıkan bir kan pıhtısı sayesinde gerçeği bir anlığına da olsa görebilir hale gelmişti. Bugün Taksim Meydanı'nda o ışıklı dev reklam panosunda –hani şu televizyon gibi olanda– iki ünlü satranççıyı, Karpov ve Kasparov'u görmesi de hayal değildi. Leyla'nın Kurt tarafından parçalandığı, Kama tarafından kurtarıldığı ve Çöplük Kraliçesi ilan edildiği o gün, tarihi bir gündü. O gün 12 Ekim 1990'dı ve Karpov'la Kasparov New York'ta tarihi maçlarını yapıyorlardı. Leyla hapın bir anlık müsaadesiyle iki eski dostunu görmüş ve tanımıştı. İkinci partiyi oynuyorlardı. Kasparov, piyonlarıyla, e7 ile başlamıştı hatta başını çevirip Leyla'ya gülümsemişti. Ağzını açmadan gülümserdi Kasparov. Ağzı satranç tahtasının bir ucundan diğerine gerilmiş gibi. Karpov da piyonlarına davranmış e5 yapmıştı. Cılız gövdesini masadan uzaklaştırıp o da Leyla'ya bakmıştı. İkisi de Atatürk Kültür Merkezi'nin üzerine kurulmuş dev ekrandan Gezi Parkı'ndaki Leyla'ya bakıyorlardı. Hatta Karpov, "Da," demişti, "Da, Leyla."

Satranç insanlara az konuşmayı öğretiyordu. Bu, "Biz buradayız Leyla," demekti. Hatta, "Sen neredesin Leyla?" diye bir soruyu da içeriyordu. Taşların, satranç tahtası üzerinde aldıkları uzun yolların bir harf ve bir rakamla yazılması gibi kısacık konuşurdu satranç oyuncuları.

Güçlü kuvvetli olduğu neredeyse serçe parmağıyla Leyla'yı sürüklemesinden belli olan Kurt tam ona parkın köşesini döndürmüş, merdivenlere doğru götürürken ışıklı reklam panosu daha iyi göründü. Pepsi reklamı sona ermiş, koca ekranı düşünen Kasparov'un kafası kaplamıştı. Ellerini yumruk yapıp şakaklarına dayamıştı. Bu onun düşünme biçimiydi. Hep böyle

düşünmekten şakaklarında yumuşak iki çöküntü vardı. Leyla 1978'de Kiev'deki turnuvada, bayanlar liginde oynamayı reddedip erkekler liginde ona karşı oynarken ve üç hamle sonrasını hesaplamışken, şah kanadındaki piyon çoğunluğuna dayanarak etkin bir inisiyatif elde etmesi kaçınılmazken fark etmişti Kasparov'un şakaklarındaki çöküntüleri.

Ekrandaki Kasparov ezeli rakibi karşısında 21'inci hamlede siyah Fb7'ye büyük çarprazda pek iş kalmadığını düşünmek yerine İstanbul Taksim Meydanı'ndaki Atatürk Kültür Merkezi çatısına kurulmuş ekrandan gözlerini dikmiş, yerlerde sürüklenen arkadaşına bakıyordu. Kasparov öyle sessizdi ki Karpov gibi, "Da, da," bile demezdi.

Ruhunu bizzat Allah'ın üflediği, bu sıradan işi meleklerine bırakmadığı bütün özel yaradılışlı faniler gibi sessizdi ve gözleriyle konuşabilirdi. Leyla onun dediğini çok iyi anladı:

"Nereye gidiyorsun böyle Leyla?"

"Bol şans!" diledi ona Leyla. Daha tek parça halindeydi ve elini kaldıracak gücü vardı, elini kaldırıp Botwinnik Satranç Okulu'nda geçirdikleri güzel günlerin anısına selamladı onu. Anne ve babası o muamma yumağı, teneke top haline gelmiş arabalarında Moskova yakınlarında bir trafik kazasına kurban gidip de Leyla ne olup bittiğini anlayamadan apar topar sınır dışı edilmek üzere siyah bir Çayka'ya tıkıldığında, arabanın penceresinden aynı ürkeklikte bir selam göndermişti evlerinin önünde onunla görüşmek üzere bekleyen Garri'ye.

Kurt, Gezi Parkı'nın ortasındaki boşluğa inen merdivenlerden tıkır tıkır indirmeye başlamıştı Leyla'yı. Bu yüzden Leyla tam karşısındaki ekranı tersten görüyordu. Bir kez daha bol şans diledi arkadaşına. İşte tam o sırada yeni bir hücum yolu bulup hamlesini yapan Karpov da belirdi ekranda ve bütün münasebetsizliğiyle: "Da," dedi, "Da, da, bol şans!"

Sonra ikisi de görünmez oldular. Leyla kanının merdivenlerde çizdiği yolu izledi. Basamaklar bitmiş, umumi tuvaletin kapısına gelmişlerdi.

"Seni burada yiyeceğim," dedi Kurt.

Bir omuz darbesiyle geceleri kilitlenen tuvaletin kapısını

kırdı. Leyla'yı ıslak taşların üzerinde savurdu. Avı, suda seken taş gibi kaydı ve duvara yapıştı. Kurt, kurtluğunu hatırlamış, tekrar dört ayak üzerinde durmuştu. Kâğıt arabasını çekmekten besbelli kolları uzamıştı. Bunun avantajıyla göğsü o faşist partinin amblemindeki kurt gibi göğe doğru yükselmiş, çenesindeki kan da kurumuştu. Umumi tuvalet bir müsriflik abidesiydi. Bu bataklık gibi parka, tavanı aynalı tuvalet yapmak kim bilir hangi belediyecinin fikriydi. Ya taşlarına ne demeliydi? Botwinnik Satranç Okulu'ndan çıkma biricik Türk kızı Leyla'nın bu tuvalette iğfal edileceğini, iğfal edilmekten beter olacağını, parça parça edileceğini bilirlermiş gibi siyah-beyaz yer karolarıyla döşemişlerdi zeminini. Leyla, aylar önce amca ve yengesinin kendisini zorla götürüp bir akıl hastanesine kapattıklarını, delirdiğini ve delilik düşlerinden birisinde olabileceğini düşünmüştü. Ama gerçekten korkuyordu, korkudan ağlıyordu. Sokaklarda geçirdiği iki yılın sonunda ilk defa ağlıyordu. Yeni hayatındaki hiçbir şey onu bu kadar korkutmamıştı. Kama, çok sonra ağlama sesi duyduğunu, bir çocuğun ağladığını sandığını söylemişti ona. Kurt ağzından salyalar akıtarak geldi ve Leyla'nın kulağını ısırdı. Dünya Leyla'nın çığlıklarıyla titredi, titredi, titredi. Dışarıda dev ekranda devam eden satranç müsabakasının güçlü tarafı Kasparov, şakaklarına bastırdığı yumruklarını yavaşça açıp kulaklarını örttü. Karpov sıkıntıyla başını salladı. Tinerci çocuklar korkudan altına kaçırdı. Bir kedi ciyak ciyak kaçtı, kendini yola attı ve beş tonluk HAVAŞ servis otobüsünün altında paspas oldu.

Leyla'nın bir kulağı Kurt'un ağzındaydı. Gittikçe genişleyen bir kan gölü önce siyah kareyi sonra hızlıca beyazı kapladı. Leyla'nın kolları, bacakları acıdan savruluyordu. Birisi gövdesini iki omzundan kavramış yere çakıyordu. Ama görünürde kimse bunu yapmıyordu. Kurt kopardığı kulağı çiğniyor, başını zevkle kendi göğsüne sürüp duruyor belki tatlı tatlı uluyordu. Ağzındaki kulağı portakal kabuğuyla yapılan o oyundaki gibi dişlerinin üzerine getirdi, sonra da kulağı dişleyip tükürdü. Leyla'nın kopan kulağı iki metre kadar ilerideki klozetin, sidiklerin çizdiği ince düzensiz yollarla sararmış çatlak gövde-

sine çarptı, plastikmiş gibi zıpladı, zıpladı, ıslanmış tuvalet kâğıdı parçalarının üzerine düştü. Leyla'nın dişleri zıngırdıyor, göz kapakları korkudan kapanmıyordu. Kurt kurbanının apış arasına saldırdı. Oradaki yumuşak et parçalarını çiğnemeye bayılırdı. Leyla korkudan, yüksek dozda narkoz verilmiş gibi bayıldı. Sesi çıkmıyordu. Kolay teslim olmuştu. Güçsüzdü. Çocukken yediği havyarlar işe yaramamıştı. Kurt onu afiyetle yiyebilirdi. Boğazlanmış gibi bir ses çıkarıyordu şimdi Leyla. Ayakları trampet çalar gibi hareket ediyordu. Yok, daha acıdan bayılmamıştı. Geri alalım, sonradan Kama'nın da söylediği gibi, "Dayanıklı bir kızdı Leyla."

İşte Kama onu bu halde buldu. Leyla'nın bugün çöplüğün zirvesinde bulduğu adamdan daha berbat bir halde. İlk işi Kurt'u duvara yapıştırmak, sonra da hâlâ sürmekte olan müsabakada Kasparov'un atının Karpov karşısında dört nala gittiği yolun aynısını, daha doğrusu gamalı bir haçı derin bıçak darbeleriyle onun karnına çizmek oldu. Çizdiği fiyakalı gamalı haça baka baka da bileğine zincirle bağladığı gerçek ve meşhur gürzünü salladı, salladı, karnında kızardıkça kızaran gamalı haçıyla inleyen Kurt'un göğsüne yapıştırdı. Bunu yaparken gürz derin bir yay çizdi, yayın ucu tepelerindeki aynaları kırdı ve incecik bir kristal yağmurunun başlamasına vesile oldu.

Kama, kendisine kızıl bir gül yaprağının üzerine yatırılmış parmak çocuğu anımsatan ve daha o anda bütün kalbiyle çöplüğünün kraliçesi olduğuna inandığı Leyla'yı kucakladığı gibi Taksim İlkyardım Hastanesi'ne götürdü.

Ne yazık ki çöplükte bulunan adamı götürebilecek bir hastane yoktu. Vücudundaki yanıklar ağırdı ama bu onu öldürmezdi. Düzlüğe çıktıklarında soluklanmak için durduğunda koydu teşhisini Leyla. Hanım evladı değilse ölmezdi, güçlüyse hayatta kalırdı. Bu hayatta ona layıksa gıkını çıkarmaz, dayanırdı. Daha doğrusu Leyla'ya gönderilmiş bir hediyeyse bu adam, Kama gibi bir şey olmalıydı. Bu düşüncelerinden tiz bir metal sesi uyandırdı onu. Güzel saçlı adam, sürüklenen bir top kumaş sesi çıkarırken buna; tınn, tınn, zınnnnn, cilonkkk diye bir ses eşlik etmeye başlamıştı. Leyla bizim bildiğimiz sır-

ra o zaman vakıf oldu: Bu kılıç da neyin nesiydi? İlk düşündüğü, "Madem böyle bir kılıcı vardı, kendini niye koruyamadı?" oldu. Çöplükte bulunan adam neye teslim olmuştu? Sonra Kama'nın sahip olduğu o değerli taşlarla bezeli kama aklına geldi. Adını dünyayı dağıttığını söylediği gürzünden değil, dünyayı deştiğini söylediği kamasından alıyordu. Yoksa Fehmi ve Ejder ara sıra ona Cerrah diyorlardı. Pekâlâ adı Cerrah olabilirdi. Ama o kendisine Kama denmesini istiyordu ve kötülerin cerrahı olmaktan haz duyuyordu.

Belki de Kama'nın ruhu şu samuray kılıçlı, yanmış, yamulmuş ama bir prens gibi giyinmiş adamın bedenine girmişti. Son olarak bunu düşündü Leyla. Çok uzakta, barakasının önünde oturmuş her zamanki gibi çöplüğü seyreden Fehmi'yi gördü. Seslense ganimetini taşımasına yardım edebilirdi. Sürüyerek taşıyordu adamı. Sırtında da yanıklar varsa zavallının, ne beter olmuştu kim bilir?

"Ama o Kama'ysa dayanır," dedi Leyla. En azından Kama'nın yerini alacaksa... Evet ona öyle geliyordu ki bu yanık asker çöplüğünün yeni kralı olacaktı. Fehmi, avını sürükleyen Leyla'yı görmüştü. Ejder, Tolstoy ya da Turist olsa şaşırır, meraklanıp koşar yetişirlerdi. Ama Fehmi'yi hayatta hiçbir şey şaşırtmazdı. O, yirmi bir yıl önce düşen bir yolcu uçağından koltuğuyla uçmuş, bir tepeciğin üzerine konmuş, gözlerinin önünde dağılan, parçalanan ve içindekilerle, içindeki güzeller güzeli karısı ve üç çocuğuyla yanan uçağı seyretmişti.

"Yerimden kıpırdamadan film gibi seyrettim," derdi. "Sonra nedense başımı öne eğdim, bir de ne göreyim? Dizimin üzerinde salyangoz gibi, parlak, ıslak bir şey. İyice baktım ve bunun bir göz olduğunu anladım. Kendi gözlerimi yokladım. Benimkiler yerindeydi. Hem o ana kadar film olduğunu ya da bok püsür bir kâbus olduğunu düşündüğüm şeyi seyretmiştim. Akla bak, iki gözüm yerinde olmasa göremeyeceğimi sanıyordum. Keşke iki gözüm önüme aksaydı da göremeseydim. O göz benim değildi. Çocuklarımla, karımla birlikte ölenlerden birisinindi. Belki de karımın ya da çocuklarımdan birisinindi. Ama benim değildi."

Hayatı, İsviçre'nin görkemli Alpler'inc çakılmadan önce, aynı ülkede sigortacıydı Fehmi. Sigorta şirketi karısınındı. Türk kırması dediği üç çocuğu vardı. Kazadan sonra üç ay bir ormanın kalbinde, bir klinikte yattı, yine de toparlanamadı. İstanbul'a geldi, yine olmadı. Kazadan eline geçen bütün tazminatı karısının ailesiyle kendi ailesi arasında pay etti. Parayı alanlar ihya oldu, güya ona iyilik ettiklerini düşünüp geçirdiği her sinir krizinde onu hastanelere kapattırdılar. Polonezköy'de çirkin hemşirelerle kliniğe dönüştürülmüş bir eve yerleştirildi. Kaçıp gitmek, durmak ve seyretmek, sadece anılarını aklından geçirmek istiyordu. O klinik evde buna müsaade etmiyorlardı. O da kaçtı. Soluğu önce Ümraniye Çöplüğü'nde aldı. Sonra oradaki çetelerle dalaşıp kendini bir gece Edirnekapı'da bir kuyunun dibinde buldu. Gökyüzünün toplu iğne başı gibi göründüğü kuyunun dibinden çıktı, Anemas Zindanları'ndaki âleme karıştı. Doktor da onu orada buldu. Kama ile tanışmasına Doktor vesile oldu. Kama onu aldı, oturup uzun uzun düşünebileceği kendi krallığına götürdü. Anlayacağınız Çöplük Krallığı'nda yaşayacak her bir insanı seçen, bizzat Kama'ydı. Onlar seçilmiş bir topluluktu. Kama gidip de dönmediğine göre, artık olmadığına göre, onun misyonunu Leyla üstlenecekti. Yeni seçilmişi paçalarından tutmuş getiriyordu. Bütün komünün ve Leyla'nın hayatını değiştirecek bu yeni üyenin gelişine ilk şahit olan Kömür'dü ki, o bir köpekti. Köpeğin yerinden kıpırdayamayacak kadar yaşlı olması gerekirdi ya, o da tuhaftı. Belki de ölümsüzdü bu garip insanların arasında. Muhtemelen o da seçilmişti ve bu yüzden böyle güzel ve akıllıydı.

Koşarak geldi Kömür. Metan gazı bulutlarının arasında, pırıl pırıl bir gökyüzünün altında, çöp sularıyla sulanmış, taş gibi basılmış toprağın üzerinde ayaklarını gergince açarak öyle güzel koşan sarı bir labrador. Leyla eğilmiş, bir çocukla kucaklaşmayı bekler gibi kollarını açmıştı. Kömür, bir çocukmuş gibi sarılmıştı Leylasına. Sarılmış ve bakmıştı omzunun üstünden Kraliçesinin taşıdığı ganimete. Sessizce gidip koklamıştı çöplükte bulunan adamı. Koklamış, koklamış Leyla'ya bakmıştı ismini hak eden kömür gibi gözleriyle. Leyla arkasında

yaralı bir adamı değil, felaketini sürüklüyordu da haberi yoktu. Kömür bunu anlamıştı. Anlamış ve bunun için ağlamıştı.

"Ah karnın mı aç yavrum?" demişti Leylası da. "Doyurmadılar mı seni bu sabah? Martı leşlerini koymadılar mı önüne?"

Kaçıp gitmişti Kömür. Leyla'nın başına gelecekleri anlama yeteneği yoktu. Sadece satranç tahtası üzerinde görebilirdi geleceği. Rakibinin ustalığına göre hesaplayabilirdi on beş hamle sonrasını. Hayatta yapamıyordu hiçbirisini. Zaten bu yüzden yenilmiş, beyni bir anda geçici delilik hormonu serotonini salgılamış ve oyunu terk eden zavallı bir piyon gibi hayat dışına sürülmüştü. Ama unutmayın bildiğimiz hayatın dışına. Yoksa onun hayatı herkesten başka, herkesten kıyaktı. Öyle olmasa köpekler gibi sokaklarda, çöplükte yaşar mıydı? Bu soruların sırası mı şimdi? Bakın Fehmi geliyor:

"Bu ne?"

"Bir adam."

Sıradan, basit bir açılışla oyuna başladığını düşünüyordu Leyla. Muhtemelen piyonunu sürmüştü ilk önce, Fehmi de aynı taşlarla başlamıştı oyuna. Ama belli olmazdı, bundan sonrası mektupla oynanan satranç partilerinde seçilen uzun ve zorlu açılışlara benzeyebilirdi ve nitekim öyle oldu:

"Her bulduğunu buraya mı getireceksin?"

"Her bulduğumu..."

Leyla piyonlarından vazgeçmiyor, savunmaya da yanaşmıyordu. Savunma güçsüzlerin işiydi. Leyla gözü kara hücumdan yanaydı. Kasparov da aynı şeyi severdi. Üstelik o futbolda da aynı şeyi yapardı. Rus Milli Satranç Takımı'nın futbol takımındaydı aynı zamanda. Topu alıp koşturur, Botwinnik de satranç tahtası başında bas bas bağırırdı:

"Burası futbol sahası mı Garri? Burayı futbol sahası mı sandın Garri? Ayağına topu alıp koşturur gibi taşlarını da koşturma Garri? Savunma nedir bilmezsen kuş beyinli bir futbolcu olursun sadece."

Büyükustanın söyledikleri güldürürdü Leyla'yı. Bu defa diğer hücumsever öğrencisine dönerdi tatlı adam Botwinnik:

"Ya sen küçük hanım? Futbol oynamıyorsun biliyoruz ama

Tolstoy'un Anna'sı gibi herkese karşı hücuma geçersen kendini trenin altında bulursun. Anna Karenina savunma nedir bilseydi, Aleksey'i boşanmaya ikna edip Vronski'yle evlenebilirdi!"

Leyla, Fehmi'nin karşısında üşüdü, üşüdüğü için ürperdi. Biraz önce hayallerinde Botwinnik'den işittiği azardan sonra Moskova'nın eksi otuz derece soğuğunda eve kadar yürümüştü. İçi samur kürklü paltosu onu ne kadar sıcak tutabilirdi? Kaldı ki kanlı canlı bir samur bile bu soğukta bir buçuk saat yürüse kanı donardı. Ama yine de Kasparov gibi hücumsever olmaktan vazgeçmedi. Satranç tahtasının başında da, 29 Aralık 2002 Kemerburgaz–Hasdal Çöplüğü Krallığı'nın Kraliçesi olarak Fehmi'nin karşısında da:

"Her bulduğumu getiririm. Kama'nın her bulduğunu getirmesi gibi."

Fehmi ki ne akıllı ne dikkatli ne de sezgileri kuvvetli bir adamdı. O ki gözlerinin önünde parçalanan uçağı seyrettikten sonra başını eğip dizinin tam üzerinde sahibinden kopmuş, ama akmadan, dağılmadan gelip oraya konmuş insan gözünü görmüştü. Yine de ima edilen şeyleri anlamakta güçlük çekerdi. Anlamamıştı bir zamanlar Kama tarafından bulunup çöplüğe getirildiğinin kendisine hatırlatılmak istenildiğini. Bu tebaanın teker teker seçilip buraya yerleştirildiğini unutuvermişti. Salak, kendisini burada doğmuş zannediyordu! "Gerçi insan sokaklara alıştığını düşünemezdi. Orada doğduğunu, hep orada olduğunu sanırdı," bu da Kama'nın sayıklamalarındandı.

Leyla çöplükte bulduğu adamı sürüyerek oradan uzaklaşırken, "Nereye?" diye sordu Fehmi. Koca bir uçakla birlikte İsviçre Alpler'ine çakılan, kurtulan bir adamdan, yirmi yıl önce başlayan yeni hayatında böyle manasız bir soru beklenemezdi.

"Bizler ermişiz, bizler filozofuz, bizler tevekkül etmiş canlarız..." diye boşuna vaaz vermezdi Kama onlara. O vaaz sırasında Turist'in "Tevekkül nedir?" diye sorması kadar saçmaydı, "Nereye?" sorusu.

Leyla'nın cevabı okkalı bir tükürüktü. Sinirlenince tükürmekte, o çevik hayvanlardan; lamalardan sıkı tükürmekte üstüne yoktu. Bakın Turist o lamaları And Dağları'na yaptığı ge-

zisinde bizzat görmüş hatta bir tanesinin tükürüğünü suratının ortasına yemişti. Zaten o söylemişti Leyla'nın tükürüklerinin daha okkalı, daha kişilikli olduğunu. Leyla da bugün kırkını bitirdiği hayatında topu topu beş kere tükürmüştü aslında. Beşincisi buydu da, ilki sokaklara düşmesine vesile olan tükürüktü. İçindeki delilik kıvamlı bir tükürükle akmış, tokat gibi inmişti asker bozuntusu kayınpederinin suratına. Muhtemel bir çıkış, bir kaçış fikri bulduğunda, kendisini kolaylıkla yok edebilir sandığında, bütün evreni tükürebileceğini düşünürdü Leyla.

1988 yılının Nisan ayında politikadaki kirli kariyerini yükseltme hırsındaki kayınpederi emekli general Fahir Bulut ve eşi Nergis Bulut hanımefendinin döşediği evlilik evinde, kayınvalidesinin seçtiği boğum boğum tüllerin, brokar perdelerin huzurunda, kristal avizelerin ışığında bütün hakikatlerin kendisine karşı olduğunu anlamıştı. Bu dünya elinden her şeyi almıştı. Kendisini yok etmesini engellemeye kimsenin gücü yetmezdi. Leyla, kendisine ve derbederlikle evlilik yatağına savrulmuş gövdelerin en güzeli olan kocasına "düzen" adını verdiği bir hayatı armağan ettiğini söyleyen kayınpederinin suratına tükürerek inmişti bu dünyanın tahtından. Sokağa da işte böyle düşmüştü. Ama bunu yapmadan –tükürmeden– önce kapıda ne yapacağını bilmez bir vaziyette durmuştu uzunca bir süre.

Kendisini sokaklara atıp –şimdilik– Çöplük Kraliçeliği'nde son bulacak yeni hayatına adım attığı o gün, Corus Turnuvası'na katılmak üzere Reykjavik'e gidecekken, havaalanından döndürmüşlerdi onu. 1981'de Moskova'dan beraberinde getirdiği ekose bavulu elinde dönmüştü Maçka'daki evlilik evine. Ah, o ekose bavul nelere şahit olmuştu, daha da olacaktı: KGB'nin kibar, profesyonel adamları tarafından anne babasının ölümü sonrasındaki sorgu dönüşü sadece özel eşyalarını yanına alabileceği söylenilmişti ona. Leyla bavuluna ne koyacağını bilememişti. Bavulu yatağının üzerinde açık öylece kalakalmıştı. Elbiseler, donlar, çoraplar gelmişti sonra aklına. Günlükler, Botwinnik'in hediyesi katlanabilir satraç tahtası, fotoğraflar, kitaplar hepsini unutmuştu. Onu gözeten KGB gö-

revlisi, yerine konmayacak değerdeki şahsi eşyalarını alması için uyarmıştı. Bunu nasıl yapmıştı? Hah işte şurada, hafıza çöplüğünde Leyla'nın kocasını ilk gördüğü anın altında ezilip kalmış. Yardım edin çıkaralım şuradan, KGB ajanının bavulun içindeki bluzlardan birisini çekip boşlukta asılı bırakması ve "Bunlardan yok mu memleketinde?" diye sorma anını. Leyla'nın var anlamında "Da" demesi. "Da...da..." demesi ve KGB ajanının kendinde de herhangi biri kadar kötülük olduğunu hissettirir biçimde bakması, ekose bavulun başında öylece bakakalma anı. Sonra, sonra Leyla sorguda kendisine yöneltilen sorular ve verdiği cevaplarla gereksiz eşyalarla doldurduğu ekose bavulu gibi şişen kafasını güçlükle taşıyormuş da bundan dolayı "Da, da" diyerek durumu geçiştiriyormuş gibi hareket etti. Sarsak, şaşkın, belli ki çok yorgun, izin verseler 1988 yılının Nisan ayında kayınvalide ve kayınpederinin döşediği evlilik evinin kapısında bakakaldığı gibi kalmak, asılı kalmak, durmak isterdi. Dünya onun dışında dönsün, zaman geçsin, insanlık ve tarih onu orada unutsun isterdi. (Bunun sokağa düştüğünde gerçekleştiğini fark edip mutlu olacaktı.)

Moskova'dan ekose bavulunun içine doldurup getirdiklerinden çoğu Türk gümrüğünde takılı kalmıştı. Gümrük görevlisi katlanabilir satranç tahtasını ve fotoğraflarla dolu kutuları ayırmış, kitaplara hatta kril alfabesiyle kaleme alınmış günlüklere –bir tanesinin üzerinde satranç oynayan Lenin fotoğrafı vardı, içinde de bulunmaz oyun notasyonları– el koymuştu. Ekose bavuldan çıkanlar karşısında tedirgin gümrük görevlisi; "Bunlar ne?" diye sormuştu Leyla'ya. Bu masum şeyler onu buradan işkenceye, ayak tabanları patlatılıp bir güzel becerildikten sonra da cezaevine göndermeye yeterdi. Gümrük görevlisi Leyla'yı karşılamaya gelen amcanın tatlı bahşişiyle insafa geldi. Oysa 1981 kışında memleket Nâzım Hikmet şiiri karşısında bile insafsız olabilenlerin diktasındaydı. Bugün, yarın için hep komiktir.

Leyla'yı götürmeye gelen amca ve yengesini –hafıza çöplüğünüze birkaç sayfa önce düşen amca ve yenge; bir tokatla topaç gibi çeviren, yeğeninin bir dişini eksilten, o eksilen dişi bir

kan denizinin içinden mermer Marmara Adası gibi çıkarılan, amca, elinde taba rengi eldivenleriyle kocasının arkasında dikilen yenge– korkutan da bu olmuştu. İstanbul'a geldiği günün gecesi elinde içinde sadece aile fotoğraflarının kaldığı ekose bavuluyla bir bela yumağı, ateş topu, komünist parçası gibi Bebek Oteli'ne yerleştirilmişti Leyla.

Ford Taunus marka aracın direksiyonundaki amca, yanında başında şeffaf, naylon yağmurluk başörtüsü diyebileceğimiz, üzerinde hâlâ elmas parçaları gibi parıldayan arada ağır ağır kayıp düşen yağmur damlalarının olduğu başlığıyla oturan, yağmur başlığının altından soğan rengi mizanpilili saçları seçilen yengeyle konuşarak varmıştı bu karara. Arka koltukta sadece dilsiz ekose bir bavul varmışçasına aralarında rahat rahat tartışmışlardı .

Silecekler bir o tarafa gidiyordu, yenge koltuğuna hafifçe yerleşip;

"Gümrükte çantadan aldıkları kitaplardan birisini evde bulsalardı? Ah mazallah..." Silecekler bir bu tarafa gidiyordu, amca vitesi değiştirip;

"Her gün kapıya polis gelecek, tahakküm altında bulunacağım. Yook bana göre değil."

Silecekler ne tarafa gideceklerini, ne tarafa yetişeceklerini şaşırıyorlardı:

"Bebek Oteli'ne yerleştiririz. Parasını da göndeririz. Tembihleriz. Sen sağ, ben selamet..." En tepe noktaya varmışken tutukluk yapıyordu silecekler. İnsanlardan çok satranç taşlarıyla muhatap olmaktan eşyalar, saatler, mekanik dünya daha çok ilgisini çeken Leyla'nın tespitiydi bu. Sileceklerin tutukluğu iki saniye kadar sürüyordu:

"O da masraf, o da yük bize..." diyordu yenge.

Sileceklerin mütemadiyen takip ettikleri dönüşler gibi çiftlerin kafaları da zamanla silecekler gibi işler. Sileceklere yağmur, evlilere hemfikir oldukları bir mevzu verin aynı ritimde sürdürürler konuşmalarını. Biz gelecekte en çok işimize yarayanını çekip alalım ve buraya yazalım isterseniz. Amca söylüyor bunu:

"Ne yapalım yani, sokaklara mı düşsün?"

O an Leyla'nın sokaklara düşüşünü kolaylaştıracak tramplenin inşasına başlanmasından daha mühim bir şey oldu. Leyla nesnelerin sesini duymaya başladı. Silecekler, "Düş-sün, düş-sün, düş-sün, düş-sün" dediler.

Ah Leyla, kendini avutmaya, oyalamaya meyilli zavallı kız. Kafası, bir otele terk edileceğinden çok, satranç taşlarının da sesini duyup duyamayacağını merak ediyordu. Bu yüzden yani başındaki ekose bavulunun derin iç çekişini cansız nesnelerin sesini duyduğu ikinci an olarak kaydedemedi bile. Bebek Oteli'nin resepsiyonunda amcasının, "En ucuz oda, hatta personel odası," isteklerini duymadı. O anda cehennemin dibine gidecek olsa, tek merakı satranç taşlarının sesini işitip işitemeyeceğiydi. Bu merakla uğurlamıştı amcasını ve başında yağmur başlığı otelin önünde park etmiş arabanın içinde oturan yengesini. Vedalaşma yerine geçebilecek, iki yabancı gibi tokalaşmışlardı resepsiyonla pazarlığı bitiren amcasıyla. Resepsiyonu işaret edip, "Onlara sor, onlara söyle," diyordu amcası. Bundan sonra senin ailen bir resepsiyon. Ama siz de biliyorsunuz ki hakikaten yalnız varlık, insanlar tarafından terk edilen değil, insanlar arasında acı çekendir. Leyla'yı kederlerinin ve acılarının oluşturduğu yeni evreninde ekose bavulu ayaklarının dibinde bulan böyle birisiydi işte. Leyla'nın nedenini bilmediği ama vücudunun pekâlâ bildiği yalnızlık, korku, heyecan, panik gibi durumlarda kanayan burnu görevini yapmıştı. Şakır şakır kanamaktaydı otelin geometrik desenlerle bezeli halısının üzerine. Nefesi kötü kokan ama altın gibi bir kalbi olan, babası ülke yönetimine el koyup, komünist çocuk avcılığına çıkmış askerlerin önde gideninden, komşularına rahatsızlık veren ve şikâyet konusu olan alkolikliği yüzünden Bebek Oteli'ne yerleştirilen general çocuğu Haluk'tu onu terk edildiği yeni evreninde burnu kanarken bulan. Burnundan fışkıran kanlar, otel halısıyla ekose bavul üzerine kardeşçe pay olmuştu.

O günden, Haluk'un evlilik yatağında derbeder yattığı ana dönelim isterseniz. Leyla'nın hafıza çöplüğünde çoktan bir kenara ayırmıştık o özel anı. Hatta hafıza çöplüğünü deşmeye de

oradan başlamıştık. Kapıda ayakta duruyordu Leyla. Üzerinde bizim kan lekesi olduğunu öğrendiğimiz –artık çok zor seçilen– lekenin bulunduğu ekose bavulu yanı başında. Havaalanından döndürülme nedeni konusunda o da sizin gibi düşünüyordu: Özal hükümetinden bakanlık bekleyen kayınpeder o "kominist oyunu" dediği satrancı bırakmasını tıpkı oğlu Haluk'un alkolü bırakmasını ister gibi istiyordu. 1983'te kendisi gibi asker olan Turgut Sunalp'in –tarihe, 12 Eylül işkencelerinde cop yerine bizim taş gibi askerlerimiz dururken açıklamasıyla geçen şahsiyet– partisinden politikaya atılmayı kafasına koyduğunda ilk işi bu sefilleri Bebek Oteli'nden alıp onlara bir politikacı çocuğu yuvası döşemek olmuştu. Gerekli olduklarında ailece poz verilmişti. Bir gazetenin kadın eki için "Bugünkü Yemeğimiz"i milletvekili adayı eşi olarak Nergis Hanım ve gelini Leyla yapmışlar, mutfakta ilk kez boyunlarına taktıkları önlükleriyle poz vermişlerdi. Milletvekili adayı olunan il vesilesiyle; Erzincan'dan Pişkili Pilav.

Pişkili Pilav tarifinin üzerindeki fotoğraftaki Leyla kimdi? Tek bir gazete Leyla'nın babasının Türk Konsolosluğu'na memur olarak atanması nedeniyle 1969 yılında ailesiyle Moskova'ya yerleştiğini, satranca aynı yıl babasının odasında bulduğu satranç takımıyla kendi kendine oynayarak başladığını, üstün kabiliyetinin kısa zamanda anlaşıldığını, 1973 yılında eski satranç şampiyonu Botwinnik'in antrenman seminerlerine kabul edildiğini, Kasparov'la aynı dönemde öğrenci olduğunu, 1978'de Sovyetler Şampiyonluk Turnuvası'nda oynamaya hak kazandığını, bayanlar liginde oynamayı reddettiği şampiyonada Kasparov'un ardından 10. olarak dikkatleri üzerine çektiğini, ancak unvanının SSCB vatandaşı olmadığı gerekçesiyle onaylanmadığını, turnuvaya katılmasının skandal olarak nitelendirildiğini, Botwinnik'in turnuvaya katılma şartnamesinde vatandaşlık kuralının bulunmadığını söylemesi üzerine sayesinde turnuva şartnamesinin yeniden düzenlendiğini, 1981'deki şampiyonluk turnuvasına katılabilmek için vatandaşlık başvurusunda bulunduğunu, Kremlin'den başvurusunun kabul edileceği yönünde işaretler almışken anne ve babasının şüphe-

li bir trafik kazasında hayatlarını kaybettiğini, babasının CIA adına çalıştığı yönündeki iddialarla zor durumda kaldığını, aynı yıl sınır dışı edildiğini, Rusya'da maruz kalmadığı sorgulara 12 Eylül'ün gölgesinde kendi vatanında maruz kaldığını, yıllarca takip edildiğini, telefonlarının dinlendiğini, yakın akrabalarının Türkiye dönüşü onunla görüşmekten çekindiğini, Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümü'ne kaydolduğunu ancak devlet tarafından sakıncalı bulunduğundan okul yurdunda barındırılmadığını, 1983'e kadar Bebek Oteli'nde yaşadığını, okulu yarım bırakıp dünyanın dört bir tarafındaki ünlü satranççılarla mektuplu satranç partileri oynadığını yazmadı. Politikada gencecik delikanlıları sürüm sürüm süründürmekten, komünistlerin boğazına basmaktan daha hırslı olan kayınpeder, "Allah'tan" diyordu, "Allah'tan birilerinin kulağına fısıldanmadı bu tuhaf geçmiş." "Ah" diyordu, "MİT'in elinde bütün bu bilgiler. Bakan olmamı bekliyorlar. İntikam yemeğinin soğumasını bekliyorlar."

Oğlunun alkolikliğini gizlemek daha kolaydı: Yan etkisi çükü kaldırmamak olan yatıştırıcı ilaçlar, koma haline geldiğinde zaptedilmesine yarayan kayışlı sedyeler, ağzı kapatan koli bantları, insan arasına çıktığında ayaklarını yerden kesen uyarıcılar ve pek tabii Haluk kimya profesörü olduğundan, okumaktan, çalışmaktan, buluşlar yapmaktan bu dünyada değil palavrası. Bu palavrayı desteklemek için İsviçre laboratuvarlarından parayla satın alınan işe yaramaz ilaç formülleri. Sonra, Özal'ın son gözdesi, sıkıyönetim hükümetinin unutulmaz ismi, emekli general Fahir Bulut'un oğlu Haluk Bulut'un son buluşu: Kelliğe çare merhem, körlüğe çare damla, kansere ilk darbeyi vuran serum, felçlilere özel iğne.

Kayınpeder oğlu ve gelinine arzu ettiği geçmişi yarattıktan sonra sıra geleceği yaratmaya gelmişti: "Eee bir torun lazım size," demişti parti başkanı Turgut Özal'ın karısı. Bulut'ların İstanbul'daki evine çaya gelmişlerdi. Aynı yıl gerçekleşecek Özal suikastına daha üç ay vardı. Özal'ın Leyla'ya dönüp, "İyi bir diplomattı ama sakıncalı işler yaptı babanız," demesi üzerine sohbet kesilip Fahir Bulut fazlasıyla gerilip, kayınvalide Nergis

Hanım sesli bir biçimde burnundan soluk alıp vermeye başladığında, First Leydi kısa, şiş parmaklarıyla fiyakalı gözlük çerçevesini düzeltip ortalığı yatıştırmak maksadıyla açmıştı "Bir torun" meselesini. Özal, Divan Pastanesi'nden sipariş edilen çikolatalı pastasından kocaman bir parça alıp, "Çok seviliyor sıpalar," demişti. Leyla'nın yine burnu kanamıştı.

Fahir Bulut'un politik geleceğini elinde tutan misafirler gittiğinde, Leyla burnunda kanlı tamponlarla, önü kan lekesiyle bezeli bluzuyla bir köşede otururken, hırsı dünyaları kucaklayacak kadar genişleyen kayınpeder, "Yapabilir mi bu it çocuk?" demişti.

Haluk yirminci viski bardağını kafasına dikmişti. Ağzının kenarından iştahla içtiği viskiler bir yol bulup sızmaya başlayınca annesini çıldırtan görüntü tamamlanmıştı. İnsan çok yufka yürekli olursa Fahir Bulut'a acıyabilirdi. Şimdi de bakan olabilmesi için torun sahibi olması gerektiğini düşünüyordu. Bunu sesli sesli düşünüyordu:

"Göndersek bunları Amerika'ya, buradan bir bebek bulup versek döndüklerinde kucaklarına, sen güzel bir bebek odası hazırlatsan, gazetecileri çağırsak, bir erkek bebek olsa, adını Turgut koysak..."

O günkü konken partisi yatan Nergis Hanım, "Daha neler" diyecekti ki, başını, hâlâ durmayan kanamayı engellemek için halk arasında yanlış bilinen ilk yardım yöntemiyle geriye atmış vaziyette duran Leyla, "Amerika yerine Moskova olsa..." demişti.

"Siktirtme Moskova'nı!" kibar bir cevap sayılmazdı. Bilinmez belki Fahir Bulut oğlunun yerine gelinini kendisinin becerebileceğini düşünmüştü.

Katılıyorum, herkes kendi hikâyesini kendi bildiği biçimde anlatmalı. Bu konuyla ilgili son olarak Fahir Bulut'un politik başarısı için yanlış detaylarla ilgilendiğini söyleyebiliriz. Evet ama hâlâ Leyla'nın sokağa düştüğü 1988 yılının Nisan ayının, o anın sonuna gelemedik. Ayakta, kapıda Reykjavik yolundan niye alıkonulduğunu öğrenmek istiyor. O kadar emin ki kayınpederinin "Oynama şu komünist oyununu," diyeceğinden,

"Tek başına oynanmaz mı bu oyun?" diye soracağından. Leyla'nın hafıza çöplüğünde Marmara Adası'nda, on iki yaşındayken bu soru minvalinde ilerleyen bir anısı vardı. Belki şaşıracaksınız ama kayınpederinin vaktiyle sorduğu bu soruya, Yakup Dede'ye verdiği cevabın tam tersini vermişti Leyla, "Aşk gibi satrançta da bir eş gereklidir." Soru da cevap da kayınpederinin bir torun planları yaptığı, Leyla'nın Moskova'sını sikmeye kalkıştığı günlerin akabine tekabül etmişti. Yani, yani Leyla bu cevabı verdiğine çok utanmış, kayınpederinin müstehzi bakışından rahatsız olmuş, elinde olmadan, istemeden bir işaret çaktığını sanmıştı. Neyse, Reykjavik'te Kasparov'la yapacağı gösteri maçından sonra dönmeme niyetindeydi Leyla. Kocasıyla geceden vedalaşmışlardı.

"Git," diyordu Haluk, "sen kurtul o faşistin elinden!"

Mavi gözlerinin içinde kanlı bir harita çiziliveriyor, endişeyle karar değiştiriyordu:

"Gitme, muteber olmayan bir evrende başkaldırının anlamı olamaz."

Birlikte gitmek istiyordu Leyla. Birlikte kurtulmak. Önce, "Evet," diyordu Haluk, sonra "Hayır."

Bir kez daha "Evet," son kez "hayır," yarım şişe JB'den sonra gülerek bir "evet" daha, sarsılarak ağlarken; konyak, viski, rakı karışımı gözyaşları saçarken etrafa:

"Hayır Leyla! Küçücük bir ülkesin sen bir faşistin elinde."

Uyuyup uyanıyordu Haluk. Önlerindeki parka, ağaçlara bakıyordu hiç sesini çıkartmadan. Arada yutkunmasından, bir şey söyleyecekken vazgeçmesinden dolayı ağzının tatlı şapırtısı duyuluyordu. Deli deli gülüyordu tam ağlamaklı olmuşken, Maçka Parkı'nın üzerinden gözüken Boğaz'ı seyrederken:

"Bebek Otel'e yerleşelim tekrar. Bütün dünyayı arar, orada saklandığımızı aklına getiremez. Bak görürsün getiremez."

Leyla sarılıyordu alkolün ve babasının kuruttuğu Haluk'a. Yok olacak gibiydi kollarının arasında sevgili kocası.

"İki hayat acemisinin başına da ancak bu gelebilirdi."

Kama, şimdi sizin tanık olduğunuz bu anı, hafıza çöplüğünden çıkarılıp kendisine sunulduğunda böyle söylemişti. İşte o

iki hayat acemisinden birisi sabaha kadar gözünü kırpmayıp arada evlilik yatağının üzerine kendini atmış eşine gidip bakarak beklemişti. Sabaha karşı yatak odasının kapısında durmuştu Leyla, tıpkı eve geldiğinde, Reykjavik yolundan döndürüldüğünde Faik ve Nergis Bulut'un karşısında durduğu gibi. Haluk'un başucuna kadar gitmişti sonra. Dokunmak için elini çıplak omuz başının üzerinde tutmuştu. Elini soğuk ısırmış, Leyla ürpermişti. Yüzüstü yatıyordu Haluk. Tıpkı çöplükte bulduğu adama yaptığı gibi onun da hayatta eline değen en yumuşak şey olan saçlarını okşamıştı. Saçları soğuk bir rüzgâr yemiş gibiydi. Hâlâ o rüzgârı saç diplerinde saklıyormuş gibi. Yine burnu kanamıştı.

Yolundan döndürüldüğünde, kolunda taşıdığı balık sırtı paltosunu Nergis Hanım'ın zevki berjerin üzerine atmıştı. Bir eliyle kapı koluna tutunmuştu. Hem yatak odasını görüyordu olduğu yerden, hem de salonda karşılıklı oturmuş hayat mahvedicilerini. "Hayat Mahvedicileri," Haluk'un on iki yaşında anne ve babasına verdiği isimdi. Onlara çok uygundu. Leyla geri döndüğü için pişmandı. Havaalanında 104 numaralı kapıda beklerken kendisini götürmek üzere gelen ve kibarca belindeki silahı gösteren iki beyefendinin omuz üstünden uçuş bilgilerini gösteren ekranı görmüştü. Ekran hem fısıldamış hem yazmıştı:

"Haluk."

O başdöndürücü taklayı atmış, o kanat çırpışı gibi sesi çıkarmıştı harfler. Değişmemişti isim. Bir şey olduğuna kanaat getirdiği için dönmüştü yolundan.

"Ah," demişti FIDE başkanı, "Nereye gidiyorsunuz Leyla?"

Bütün turnuvaları izleyen, *Cumhuriyet* gazetesi satranç köşesi yazarı sormuştu:

"Gitmeye mi zorlanıyorsunuz Leyla?"

Ortalıkta yaşam belirtisi bırakmayan bir gaz taşıyan rüzgâr esmiş, bir ateş evreni katederken oraya da uğramış gibiydi. Ona kalan yaşam, aklının kalanını yok edecekti. Ardından bakan bütün insanlar, dünya, varolan hayat, avazı çıktığı kadar bağırmıştı. Ses yok olmuştu. Leyla kimseyi duymadı, yürüdü gitti. Öyle sessizce gelmişti evlilik yatağında yatan kocasını ve

salonda bekleşen hayat mahvedicilerini görebildiği noktaya. Elini kapı koluna attığında, "Kesmiş kol ağızlarındaki markaları!" diye bir çığlık atmıştı Nesrin Hanım.

Leyla o zaman satranç münasebetiyle o gün *Cumhuriyet* gazetesinin satranç köşesinde şahsıyla ilgili çıkan övgü dolu yazı dolayısıyla sorguya çekileceğinden emin olmuştu. Üzerindeki lacivert yünlü elbiseyi kayınvalidesi vermişti. Kollarında, ait olduğu markayı, Christian Dior'u simgeleyen CD harfleri ve eşşek kadar birer inci vardı. (Yakalardan, kollardan sallandırdığı incileriyle ünlü Chanel isimli giyim markasının "Beni taklit ediyorsun," diye Dior'un tepesine binmesine sebep olan model.) Boris Spassky ile Paris'te yaptığı bir gösteri maçında da aynı elbiseyi giymişti. Elbisenin kol ağızlarından sallanan altın kocaman harfler, karşısındaki büyükustayı sinirlendirmişti. Spassky dikkatinin dağıldığı gerekçesiyle karşılaşmayı terk etmişti. Utanmıştı Leyla. "Elbise benim fikrim değil," demişti hayatta kendisine tek bir çöp almayı beceremez bir şaşkın olarak, İstanbul'a bir kış günü gelmiş olmasını müteakip yaz mevsimi boyunca konçlu çizmeleriyle dolaşmış bir unutkan olarak, insanlar arasında yaşamaya çalışan ruhani tuhaf bir varlık olduğunu bilmeden...

Amcasının otele geldiği hesap ödeme günlerinden birisinde tesadüfen karşılaşmalarının ertesi, –ayağında yaz günü konçlu çizmelerle– resepsiyondan içinden keten bir çift ayakkabı ve penye bir elbisenin çıktığı paket tutuşturulmuştu eline. Yaz bitip de kış geldiğinde bu defa keten ayakkabılar ve o elbise çıkmamıştı üstünden. Kışın o haliyle amcasından önce yengesiyle karşılaşmıştı. Postaneden dönüyordu, amcanın Ford Taunus'u yine otelin önündeydi, yenge içindeydi. Hayret yine yağmur yağıyordu ama yengenin muhteşem yağmur başlığı yoktu. Önce ayaklarının bir şeyin çekim alanına girdiğini hissetti. Kendi isteği dışında ayak parmaklarının, özellikle sol ayak serçe parmağının, topuklarının kıvrım kıvrım kıvrıldığını hissetti. Rahat değiller miydi sırılsıklam olmuş keten papuçların içinde? Pabuçların ihaneti söz konusuydu: Söylemeliydiler bir çift gözün çekim alanına girdiklerini. Leyla kendisini sürükleyen ıs-

lak keten ayakkabılar yüzünden yengesinin gözünün onunde durmuştu. Şaşkınlıkla bunu yapan burnu delik haylaz ayakkabılarına bakıyordu. Yenge başını çevirmişti. Leyla onu hayran olduğu yağmur başlığıyla görmek isterdi.

Tuhaf kız!

Otele girdi ve amcasıyla karşılaşmadan odasına çıktı. Islak ayakkabılarını kaloriferin üzerine koydu. Bunu yaparken pencereden baktı. Cadde tarafındaydı odası. Bu sayede görebildi amcasının Ford Taunus'una bindiğini. Bindiğini ama çalıştırmadığını. Çalıştırıp basıp gaza gitmediğini ve tekrar indiğini. Daha ne kadar aşağı baktı bilinmez ama kapı çalıp da kapıyı açtığında karşısında amcasını gördü:

"Yengeni üzmeye utanmıyor musun?"

Çamurlu suların tortularını boğumlarına, aralarına bıraktığı yaramaz ayak parmakları ıslak topraktan çıkan solucanlar gibi keyifle kıvrıldılar:

"Yok mu senin kışlıkların? Bana kaça mal oluyorsun biliyor musun? Bir de gardırop mu döşeyeceğiz senin gibi bir belaya? İstediğin bu mu? Yazıklar olsun!"

"Unuttum," demişti Leyla amcasının arkasından. Kapı çoktan çarpılmıştı suratına ya, ondan sonra kurabilmişti, "Unuttum çizmelerimi giymeyi," cümlesini.

Anıların çekim gücü vardır. Birisini hatırlamış ve canlandırmışken kafanızda, diğeri de çekim alanına girer, hatırlatır kendisini hatta sayfalardır olduğu gibi, burada olduğu gibi, anlattırır, tekrar yaşatır. Hafıza çöplüğümüzün değişmez fizik kuralı diyebiliriz buna.

Kışın giydiği ıslak keten ayakkabıları nasıl üzdüyse yengesini, kol ağzındaki kesilmiş marka harfler de öyle üzmüştü Nesrin Bulut'u. Demek Haluk'la ilgili endişelenecek bir şey yoktu. Anne Nesrin Bulut'un gelinine verdiği modası geçmiş elbisesinin kol ağızlarından sarkan harflerin kesilmiş olduğuna, –"Altındı onlar saklasaydın, atmasaydın çöpe," demesine bakılırsa– bu kadar üzülmüşse, Haluk'un o güzel gövdesi evlilik yatağına derbeder biçimde, hayat mahvedicileri karşısında kendini avutmak zorunda kaldığı alkol sayesinde savrulmuş ol-

malıydı. Sabah bıraktığı biçimde değil, alışık olmadığı üzere sırtüstü yatıyordu Haluk.

"Nihayet gebertti kendini, temizledi," dedi Fahir Bulut. Yandaşlarına, "Komünistleri boğun, ellerinizi dirseklerinize kadar kıçlarına sokun," emrini verir gibi söyledi bunu.

Leyla'nın gözünde dünya sarkaç gibi sallandı. Önce yatak odasına doğru savruldu.

"Bir kutu Diazem'i iblisin suyuyla birlikte içtiğini anlamadın mı aptal!" diye bağırdı Nesrin Bulut. Ama bu canhıraş çığlığın altın CD harfleri için kopardığı patırtıdan aşağı kalır yanı yoktu.

Iyice soğumuştu Haluk'un gövdesi. Hayat acemisi eşine sarıldı Leyla. Birbirlerini bulup aşık oluş anılarının çekim alanına girmek üzereyiz. Çıkalım buradan. Leyla, Fahir Bulut'un karşısına dikilsin.

"Oğluna sahip olamayan bir adam, halkına nasıl sahip çıkar. Turgut Bey bakanlık verir mi böyle bir adama?" Fahir Bulut kendisine hitaben bir mahvoluş konuşması yapıyor. Leyla'nın dünyayı yıkacak gibi baktığının farkında. Bir faşist olarak zavallı bir ülkeye, topluluğa, karşısındaki tek bir insana hitaben diktasını meşrulaştıran ulu amacını ortaya koyuyor:

"Benim kariyerim sayesinde siz de ayrıcalıklı insanlar olacaktınız."

Ah, Haluk ve Leyla buna mı inanıp oteli terk etmişlerdi? Amcası onu otelde barındırmak için gerekli parayı ödemeyeceğini söylediğinde evlenmişlerdi. Fahir Bulut'un politik kariyerine alet olmaktan kendilerini kurtarabilirlerdi. Ama Haluk, "Artık düşünemiyorum," diyordu. "Beynim bir şişe JB gibi. Kıvrımları, duvarları, çeperleri yok. Her bardağa dolup her mideye inebilir."

Sıkı bir bahar yağmuru bastırmak üzereydi. Fahir Bulut'un gerisindeki manzaranın üzerinde bulutlar koyulaştı ve büyük bir kararlılıkla iç içe geçtiler. Maçka vadisini dolduran ağaçlar sözleşmiş gibi aynı yöne eğildiler. Tek bir ağaç bile direnmedi birazdan yağmuru getirecek rüzgâra. Vadi manzaralı oteller, evler, o pencerelerin ötesindeki hayatlar, karşılıklı durdukları Ley-

la'nın baktığı pencerenin gerisinde ne olduğunu bilebilirler miydi? İntihar etmiş genç bir koca, çok sevmiş ama hiç sevilmemiş Leyla ve hayat mahvedicileri. İnönü Stadyumu'nu dolduran maç kalabalığının tezahüratları duyuldu. Tek bir kelimesini bile anlamıyor Leyla. Neşeli bir uğultu dolduruyor şık salonu.

Yanılmak, kandırılmış olarak yaşamak ve ölmek; Haluk'un yaptığı buydu. Fahir Bulut gittikçe kararan gökyüzünün önünde vaazına devam ediyordu. Leyla onun bir inanç için acı çekmiş olduğunu, bu yüzden ondan daha tehlikeli bir varlık olmayacağını düşündü. Ben söylemeden aklınızdan geçirmiş olmanıza sevindim: Bu da Botwinnik öğütlerinden birisiydi. Gerçi Botwinnik'in öğütleri de o dönem mektuplaştığı Cioran'a ait olabilirdi ya neyse. En iyisi hayatını satranç tahtası başında geçirecek olan öğrencilerine bir varyantın inceliklerini anlatır gibi ya da şah gambitini kusursuz kılan incelikleri öğretir gibi hayatı oluşturan temel konularda birer cümlelik öğütler verirdi deyip geçelim biz. Öğrencilerinin bunları hiçbir zaman tecrübe edemeyeceklerini bile bile. Gördünüz işte, Leyla hepsini teker teker tecrübe ediyor.

Leyla tuhaf bir ses çıkarıyor:

Immmmmh, immmhmmh.

Başını hafifçe iki yana sallıyor. Ağzı kapalı tutmak için çaba harcıyormuş gibi gerili. Bedeni içinden bir yaratık çıkacakmış gibi, değişime uğruyormuş ya da mezarında diriliyormuş, günahlarının hesabını veriyormuş gibi kıvranıyor. Elini, başparmağını namlusu, diğer dört parmağını kabzası olacak biçimde avcunda toplayıp rüyalarında işine yaradığı üzere bir silaha dönüştürüyor. Oyuncak bile olmayan böyle bir silahtan nasıl da korkuyor Fahir Bulut.

Dikkatlice okuyorsanız Leyla'yı sokağa düşürecek bir tramplenin inşasından söz etmiştik. 1981'de İstanbul'a geldiğinde amcasının kullandığı aracın arka koltuğunda yol alırken, ilk tuğlayı amca koymuştu, hatırladınız mı? İşte o tramplenin son tuğlasını şimdi kayınpeder koyuyor:

"Oğlum da aynı şeyi düşünüyordu: Senin yüzünden, geçmişi bokluk dolu pislik!"

"Ötekiler adına konuşan kişi sahtekârdır," Botwinnik'in bu dersi aklına gelmedi pek tabii. Onun yerine içinden çıkan pisliği, kötülüğü Fahir Bulut'un suratına tükürdü, çıktı, gitti. Acısının ve kederinin yarattığı yeni bir evren oluşmak üzereydi. Maçka Parkı'nın çalılıklarının arasına saklandı. Gizlice aranırken, o şaka gibi burunlarının dibindeydi. Orada on yedi gün aç, susuz bekledi, yağmurlarda ıslandı, yaprak ve toprakları yedi. On yedinci günün sonunda parkı düzenlemeye gelen belediyeciler oracığa pislerken yakaladıkları Leyla'yı kazma-kürek saplarıyla kovaladılar. Hatta belinin tam ortasında bir kazmanın sapını kırdılar. Leyla koştu, koştu kendini Kabataş Parkı'nda buldu. Başkaları da onu buldu, hatta üstünü paraladı, uzun lacivert elbisesini üzerinde lime lime edip ona başka giysiler verdiler: Beli iple bağlanan bir erkek pantolonuyla, kolları kesilmiş bir kazak ve arkasında Michael Jackson resmi olan bir gömlek. Elbisenin ceplerinde hazine aradılar. Bula bula bir çift CD harfiyle, bir gazete kesiği buldular. Harfleri ne olur, ne olmaz aldılar. Gazete kesiğini geçmişi niyetine elleriyle giydirdiklerinin cebine koydular. Kırk gün kırk gece de Kabataş'ta onu saklayanların koynunda uyudu Leyla. Uyandığında saçları kırpılmıştı. Sokak çocukları eğlencesine yapmışlardı bunu. Ayna yoktu ki kendini görebilsin.

"Erkeğe benzediğin için artık daha az iş gelir başına," demişti gözbebeklerini sabit tutamayan. Ne saçlarının kesildiğine, ne sokaklarda perişan kaldığına üzülmüştü Leyla. Parkı mesken tutanlara kuru ekmek atan cami imamı, "Sen yeni misin?" diye sormuştu ona.

"Bu yerinde mi bu?" diye de kafasını işaret etmişti. Elleri ve yüzü toprak gibi çatlamamış, rengi koyulmamıştı daha. Yeni düşmüş bir oyuncaktı sokağa, çöpe yeni atılmış temiz bir çift çorap, kullanılmış ama daha sayfaları yağlanıp çöp sularına bulanmamış bir ajanda, kadranı hâlâ pırıl pırıl bir saat.

İmamın işaretiyle kafasını tutmuştu Leyla. Tutmuş ve hatırlamıştı nereden geldiğini, adını. Acaba onu arıyorlar mıydı? Arıyorlarsa şehrin göbeğinde onu bulamamaları ne garipti... Çöplükleri deşip karıştırmaya da o gün başlamıştı:

"Ekmek elden su gölden yok yavrum!" demişti kendisini hatırladığı anlamda ilk beceren. Fiyakalı kemerini iyice sıkmış, metal çubuğuna uygun bir delik arıyordu.

"Sıktık diye karnını da doyuracak değiliz! Kendin bulacaksın yiyeceğini. Biz de seni bulup sikeceğiz."

"Nereden bulacağım?" diye sormuştu Leyla. Gülüp gitmişti sokakların kanununu iyi bilen adam.

Daha sonra çöp konteynerlerinin başında çöplüğü karıştıranları görmüş, yanlarına gitmiş ve ilk feci dayağını da o zaman yemişti:

"Burası bizim çöplüğümüz kaltak!"

Yıllarca satranç tahtası başında pineklemiş kof bir kızdı Leyla. Çöplük Bitlerinin tokatları, yumrukları ve tekmeleriyle arında haşat olmuştu. Yerinden kalktığında kimse yoktu çöpün başında. Sağına soluna bakınmış, belki saklanmışlardır, tam elini atacakken ona yeniden girişecek olabilirler diye beklemişti kendince temkinli. Sonra titrek, korkak elini uzatmış, yırtılan göz kapağından dolayı bir gözünü açamadığından kapatmış, hayatının ilk çöpünü karıştırmıştı. Çöpte Haluk'u bulmak isterdi. Dikkatli olsa atılmış gazeteler arasında tek sütunluk ölüm haberini mutlaka bulurdu:

> FAHİR BULUT'UN OĞLU TRAFİK KAZASINDA HAYATINI KAYBETTİ.

Ama Leyla onu evlilik yatağında yatarken bırakmıştı. Leyla bize hayatta bir inanç uğruna yaşamıştan daha tehlikeli bir şey olamayacağını hatırlatmıştı. Fahir Bulut güçten düşmüş olsa bile hâlâ bir faşistti ve eski günlerdeki gibi istediği cinayeti işleyebileceğini düşünüyordu. Elbette bütün faşistlerin başına gelen onun da başına gelecekti: Onu her zaman temize çıkaran topluluk karşısında talihi yaver gitmemeye başladığı andan itibaren en ufak terör ona karşı dönecekti. Nè yazık ki Leyla ve onun nezdinde siz, Fahir Bulut'un bitişine tanık olamayacaksınız. Ama biliniz, hayat sokağa düşmekten, evsiz kalmaktan beter cezalar içerir.

Leyla, Fahir Bulut gibi vasat acılarla dünyaya kul olmaktan-

sa büyük ve unutulmaz acılarla bizim dünyamızdan kopmuştu. Onun için artık ne geçmiş, ne gelecek vardı, zaman dağılmıştı, ruhu pes etmişti, sıradan insanların 'tükenmek' diyebileceği noktaya nihayet gelmişti. Ölüm de yaşam da ona gülünç görünüyordu. Delirdiğini hatta Haluk'un sözünü ettiği beynin geçici delilik maddesi serotonini salgıladığı duruma geçtiğini düşünebilecek kadar da kendindeydi. Hepimiz gibi Allah'ıyla işi bitmemişti. Gökyüzünün ağır lanet bir tabut kapağı gibi üzerine kapandığını düşündüğü günler boyunca onu, kayınpederinin "Bir yakınının yanında dinleniyor," yalanının arkasını arayan olmuş muydu? Reykjavik kafilesinden bir-iki kişi. Bir tanesi dönemin FİDE başkanıydı ve Bulut ailesine Leyla'nın ne âlemde olduğu konusunda telefon açtığında sertçe uyarılmış, bunun akabinde Türkiye'ye dünya çapında başarılar kazandıracak bir oyuncuyu unutuvermişti. Diğeri havaalanında, "Zorla mı götürülüyorsunuz Leyla?" diye soran *Cumhuriyet* gazetesi satranç yazarıydı ve Leyla'nın ortadan kaybolmasıyla herkesten çok, elinden geldiğince o ilgilenmişti. Öncelikle onun 1987'de Montreal'de büyükusta Timman ve ardından aynı yıl Spassky ile yaptığı gösteri maçlarının Türk basınından ve federasyondan Fahir Bulut'un baskısı dolayısıyla gizlendiğini açıkladı. Parlak satranç kariyerinin kendi ülkesinde, kendi ailesi tarafından nasıl sekteye uğratıldığını, yıllarca Kasparov'la mektuplu satranç partileri oynadığını yazdı, bu oyunları notasyonlarıyla verdi.

Satrancın dünyaca ünlü isimlerine onu sordu ve aşağıdaki şu satırları kaleme aldı: "...efsanevi Dünya Şampiyonu Michail Botwinnik bir dönem kurduğu satranç okulunda öğrencisi olan Leyla için: 'O şahların, vezirlerin, fillerin, kalelerin, piyonların gördüğü en güzel oyuncuydu. Tanrı onu korusun, Tanrı yardımcısı olsun,' dedi."

Unvanını 1984'te kaybeden Karpov ise "Leyla'nın ortadan kaybolmasına ne diyorsunuz?" sualine, "Da! (Evet)" demekle yetindi. Amerika'daki şampiyona için hazırlanan Kasparov, "Leyla'yı Amerika'da bekliyorum," demekle yetindi. Bileklerini gizli gösteri maçlarında büktüğü büyükustalar ise oyuncu-

luğu için şu yorumu yaptılar: "Leyla'nın yüksek bir tekniği ve Aljehin'vari bir mücadele ruhu vardı. Büyük bir istisna ile arasıra başarıyla Şah gambitini oynardı. Stili kısaca 'üniversel' ve 'armonik' olarak nitelendirilmekteydi."

Cehennemden dünyaya bakan ve hangi günahlardan dolayı oraya düştüğünü merak eden ölüler gibi Leyla'nın da arkasından söylenenleri duyma şansı ya da şanssızlığı yoktu. *Cumhuriyet* gazetesinin satranç köşesinde yayımlanan fotoğrafı, 1978 yılına, Kasparov'un ardından 10'uncu olduğu, katılımının skandala yol açtığı Sovyetler Birliği Satranç Şampiyonası'na aitti. Kasparov'a karşı oynayan Leyla'nın tipik düşünme pozisyonu fotoğrafta görüldüğü gibi, sağ elini alnına siper etmekti. "Böyle yaparsan bütün taşlarını, rakibinin taşlarını göremezsin," diye onu uyarırdı antrenörleri. Yine de böyle düşünmekten vazgeçmezdi. Çünkü Leyla gördüğü satranç tahtası üzerinde değil, hayalindeki satranç tahtası üzerinde oynardı. Leyla'nın antrenörü Pinkoşov, Nabokov'un, Tolstoy'un Anna Karenina'sı için şöyle dediğini hatırlatmıştı: "Öyle ki, ara sıra Tolstoy'un romanının kendi kendini yazdığı kendi malzemesi, kendi konusu tarafından yazıldığı duygusuna kapılırız." Bu tanım Leyla'ya uyuyordu: Onun oynadığı oyunda fil, vezir, piyonlar, kale ve at kendi yolunu kendisi bulurdu. Anna Karenina'yı kaleme alan, ara sıra sakalını sıvazlayan bir yazar varolmadığı gibi taşların ilerlemesini hesaplayan bir oyuncu da yoktu.

Artık Leyla diye bir satranççı da yoktu.

Acı ve kederinin ona yarattığı yeni evrenine düştüğünde aynı kaderi paylaştığı arkadaşları onun saçlarını kesip başka giysiler giydirmişlerdi. Üzerinden çıkan elbisenin ceplerinde bulunan bir gazete kesiğini geçmişi niyetine cebine koymuşlardı. Hiç sormamıştınız, neydi o gazete kesiği diye. Reykjavik'e gitmek üzere havaalanında beklerken *Cumhuriyet* gazetesinin satranç yazarının, "Bugünkü yazımda sizden söz ettim," diye uzattığı yazısıydı bu. Sözünü ettiğim fotoğrafını ilk kez gazetede görmüştü. Fahir Bulut'un bir komünistle karşılıklı çekilmiş fotoğrafına vereceği tepkiyi hesaplamaya çalışmıştı. Kolundan tutup kendisini yolundan döndürecek adamlar gelmeden ev-

vel kadınlar tuvaletine gidip o bölümü itinayla kesmiş, cebine koymuştu.

Leyla sokakları tecrübe ettiği günlerde kim olduğunu, elini beli kalın bir iple büzülmüş bit ve pire yuvası pantolonunun cebine sokunca bu gazete kesiği sayesinde hatırlamıştı. Tıpkı çöplükte bulduğu adamı doğum günü hediyesi olarak kabul etmesine vesile olan, paltosunun cebinde eline gelen havyar kavanozu gibi. Açlığını unutmuş, çöpü karıştırmaktan vazgeçmişti. Ayaklarını sürüyerek yürümüş, bitlendiği için kaşındığını bilmeden kafasını sıkı bir kaşımıştı. Ardından kıçını ve ayıp yerini, apışarasını. Bitler vücudunda yuva yapmıştı. Bugüne kadar kocası emmişti kanını, kocası ve çevresindekiler. Bitler istedikleri kadar içebilirlerdi şahların, vezirlerin, fillerin, kalelerin, piyonların gördüğü en güzel oyuncunun kanını. Tiranların elinden, kan kaybetmek, dağılmak ve düşmek uğruna özgürlüğü seçen küçük bir ülkeydi Leyla. Bir toplum, bir ülke, tek bir insandır aynı zamanda. Dümdüz söylemek gerekirse; dikkatli okursanız Leyla'nın hayatının memleketinin aynası olduğunu görürsünüz.

Gerçek nereden baktığınıza bağlı olarak değişir. Bu böyledir ama yine de şunu bir gerçek olarak kabul etmekte fayda var: Leyla sokaklara düşmeden önce hiç varolmamıştı. O bir gölge, bir hayaletti. Hatırlayınız; hiç sevilmediği için, sevildiğini düşündüğü sokaklar ona cazip gelmişti. Varoluşumuz sevilmektir, sevmektir. Leyla'nın her ikisinden de haberi yoktu. Sokakların yolunu, yordamını kalbinin sesini dinleyerek ama daha çok görüp tecrübe ederek öğrendi. Satrançta yaptıklarına benzemiyordu sokaklarda yaptıkları. Üzerinde paralanan her giysiye hazinelerini sakladığı küçük bir cep yapmıştı. Kuryelik yaptığı haplar da o gizli gözde seyahat ediyorlardı. Kurt tarafından parçalandığında o gazete kesiği gizli cebindeydi. Koparılan kulağı ve mahrem yerinin artık yerinde olmayan yumuşak dudağı nedeniyle çok kanamış, gazete kupürünün neredeyse yarısı kana bulanmıştı.

Şimdi, çöplükten bulduğu adamı yatırdığı kendi yatağının başucunda asılıydı o gazete kupüründen arta kalan ama en gü-

zel parça: Kasparov'la karşılıklı fotoğrafı ve "Fillerin, Vezirlerin, Şahların Gördüğü En İyi İki Oyuncu" başlığı. Kama dehşet içindeki hemşirenin çıkarıp çöpe savurduğu giysilerini almış, atmadan önce gizli cepleri var mı diye kandan sırılsıklam olmuş etekliği ve arkasında Michael Jackson resminin bulunduğu gömleği incelikle yoklamıştı. Sonunda Leyla'nın gizli hazinelerini sakladığı cebi bulmuştu. İşte o cepten çıkıp Kama tarafından emanet alınan gazete kupürü yine Kama tarafından çöplükte bulunan bir çerçeveye yerleştirilmiş, teneke saraylarının baş köşesine asılmıştı. Çöplükte bulunan adam gözünü açsa, kendine gelse, ilk göreceği bu olacaktı muhtemelen. Kuş kadar aklı varsa o haberin tesadüfen oraya asılmadığını da anlayacaktı. Haberi süsleyen fotoğrafa biraz dikkatli baksa bugüne kadar kimsenin tanıyamadığı Leyla'yı bir ihtimal tanıyacaktı. Herhalde sonra Kasparov'u sorardı. Yaşı, Leyla'nın esrarlı bir biçimde son bulan satranç kariyerini bilecek kadardı. Gömleğinin düğmeleri, yandığı için seçilemeyen gömlek cebi üzerine kıvrılarak işlenmiş, isminin baş harfleri olsa gerek harflere bakılırsa, bu zengin ve gün görmüş adamın vaktiyle bir tek *Cumhuriyet* gazetesinin satranç köşesinde yer alan bir haber olsa da kuyruğuna Türk Kasparov'u unvanını takan Leyla efsanesinden haberi olmalıydı.

Acı gerçek: Leyla'nın sokaklar tarafından nasıl tanınmayacak hale getirildiğinden haberi yoktu. Kalan tek kulağını iyice açıp Kama'yı dinleseydi onun, "Sokaklar insanı benzetir. Tanınmayacak hallere sokar. Gölgen bile senden korkar," dediğini unutmaz, bir kenara yazardı.

Çöplükte bulduğu adamı, yıllarca Kama'yla paylaştığı yatağa yatırırken elinde değil tedirgin oldu. Üstüne üstlük Turist kapıyı gıcırdatıp içeri süzülünce daha da tedirgin oldu. Çöplüğe Kraliçe olduğunun ikinci yılı gebe kalmış, Kama'nın tahtına bir veliaht doğuracakken sancıları o yatakta bastırmıştı. Prensinin dokuz aydır içinde yaşadığı su, işemiş gibi ıslatmıştı yatağı. Tedarikliydi Kama. Hemen su ısıtmaya girişmiş, Doktor'un kendisine doğum nedeniyle verdiği gazlı bezleri, steril eldivenleri, serum şişelerini, ağrı kesicileri, iğneleri, makasları,

flaster ve iplikleri hazır etmişti. Bir prensin geldiğini biliyorlardı. Ultrason diye bir şey vardı. Hoppala! O ultrason çöpe atılmıştı da bunlar da bulup, aletin ucunu jöleleyip Leyla'nın davula dönmüş karnının üzerinde gezdirip içini mi seyretmişlerdi sinema gibi.

Oğullarının pipisi ultrasona nerede baş vermişti?

Sağolsun Doktor, bir gece yarısı gittikleri Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde kadın-doğum uzmanı bir meslektaşını kafalayıp onlar için pek lüks sayılabilecek –çok da imkânsız olan– bu hizmeti vermişti. Doktor, Kama'nın eski dostu, bir bakıma ortağıydı. Kama tebaasını kobay olarak kullanmasına müsaade ediyordu. Hatta eski bir cerrah olarak bizzat ilaçları komününe kendisi dağıtıyor, içtiklerine şahit oluyor, belirtileri not ediyor, ateşlerini ve nabızlarını ölçüyor, kanlarını ve idrarlarını alıp şehre götürüyor, proplar ve birtakım tıbbi cihazlarla çöplüğe gelip insanları yatağa çivileyen Doktor'a yardımcı oluyordu. Doktor, hikâyesi uzun süren ve şimdi yeri olmayan bir ilacın peşindeydi. Çalışmalarını üniversiteden ve ilaç laboratuvarlarından gizli tutuyordu. Hatta bütün raporları şimdi çöplükte bulunan adamın yattığı yatağın altındaki bir bavulda tutuyorlardı. Ama artık o bavul Leyla'yı Amerika'da bekleyen Kasparov'un yanına gitmesini sağlayacak paralarla doluydu. Zaten Kama da o bavulun içindeki raporları yüklenip ortadan kaybolmuştu. Hayat her yerde aynı hayattı. Biraz daha kirli ve çürümüş yumurta kokulu belki ama sizin evlerinizin içindeki steril hayatlardan pek farkı yoktu anlayacağınız.

Leyla, çöplükte bulunan adamın şimdi acıyla gerildiği o geniş yatakta Kama'ya veliahtını doğuramadı. Bebek apışarasında sıkıştı kaldı. Leyla iki yıl önce kendisine saldıran Kurt'un apışarasında yediği naneyi düşünüp kilitlendi. İçinden bir Kurt çıkaracağını düşündü. Üstelik canı Kurt tarafından dişlendiği zamanki gibi yanıyordu. Tam ruhunu teslim etmek üzereyken, yıllar önce ölmüş ana ve babasını başının üstünde görmüş ve babasından, "Doğuramadın mı Leyla?" azarını işitip bir salkım siyah üzüme benzeyen prenslerini fırt diye çıkarıvermişti. Ya da Kama bileklerine kadar kana bulanmış elleri-

nin arasına kıstırdığı forsepsiyle bebeği kafasından yakalayıp çekivermişti. Bir ölü doğurmuştu Leyla. Felaketler bu kadarla da kalmadı: Bebekten bin kat kolay çıkardığı plasenta rahimle birlikte geldi. Ters yüz olmuş rahimi Kama onun içine tıkamadı. Leyla'nın bütün kanını çöplükte bulunan adamın yattığı yatak emdi. Kandan lökür lökür oldu yatak. Kama dehşet içinde, titreyerek, ağlamaklı bağırıyordu:

"Tolstoy gelsin! Tolstoy! Onun kanı Leyla'ya uyuyor..."

Bir serum şişesini akıtıp inanılmaz bir hızla Tolstoy'dan kan almaya başladı. Aynı kanı Leyla'nın leylak rengi damarlarına zerk ediyordu da rahim tıkaç gibi çıkmıştı yerinden, log loog looog kanıyordu aşağıdan. Bu gidişle Tolstoy da kansız kalabilirdi. Yükünü tesadüfen yeni boşaltmış bir çöp kamyonuna atlayıp Çapa'nın yolunu tuttular. Şoför kamyon üzerine zimmetli diye korkup hepsini ayak bileklerine kadar çöp suyu içindeki arka kasaya bindirdi. Kral, Kraliçesi'ne kesin öldü gözüyle bakıyordu. Kraliçesi'yle arasına sıkıştırdığı bebek Prens ise dünyaya gözünü bile açamamıştı. Kama onun açılmamış gözlerine ve aralık ağzına dikkatle baktı.

Kime benziyordu?

Çene dikkatli annenin yumuşak çenesiydi. Dudaklarının kıvrımını ve üst dudağın annesinin yüzüne masumiyet katan uzunluğunu da almıştı. Geniş alnı ve düşük kaşları babadandı. Kama oğlunu öptü.

Uzun bir ameliyat geçirip paçayı kurtarmıştı Leyla. "Hayatta kalmasına mucize demek bile az kalır," diyorlardı. Allah Leyla'ya bir türlü mat çekmiyordu. Onun tahta üzerinde verdiği açıkları görmezden geliyordu. Böyle olmasa Leyla hâlâ hayatta kalabilir miydi? Sizin yerinizde olsam bildik okuyucu münasebetsizliğiyle şöyle sorardım: Leyla daha ne kadar hayatta kalabilecek?

Tolstoy'a da bir şişe kan dayamışlardı. Sağlık muhabiri diye ortalarda gezinenlerden de onları Doktor korumuştu. Bebeği ise babasının kucağından kapıp ayrı bir yere götürmüştü.

"İyi ki ölü bebeğinizi de getirdin!" demişti sonra.

"Ama geri götüreceğim," demişti Kama.

"Onu ne yapacaksın?"

"Oğlumun bir mezarı olacak."

"Çöplükte mi?"

"Prensi olarak doğduğu çöplüğünde..."

"Ben..." demişti Doktor sıkılarak, ağzında geveleyerek, "Ben, onun bazı organlarını almak istiyorum."

Düşünmüştü Kama. "Hayır" demek istiyordu ama Doktor her defasında Leyla'yı ölümden kurtarıyordu. "Hayır," demek istiyordu çünkü bu sağlık hizmetinin karşılığını kobaylıkla, tebaasını kobay olmaya ikna ederek hatta bu caniye asistanlık yaparak, sırrını saklayarak ödüyordu.

"Kalbini almadan yap bu işi..."

"Ama asıl o gerekli."

"Kalbi ve gözleri yeniden dirildiğinde ona lazım olacak."

"Yeniden dirilmeyeceğiz Kama."

"Bir kez daha öldüğünde lazım olacak gözleri ve kalbi oğluma. Son kez bakmak ve ölümü hissetmek için."

"Peki," demişti Doktor da. "Öyle olsun."

Kama, kalbi ve gözleri dışında bütün organları alınmış, karnı gamalı bir haç şeklinde dikilmiş, rafadan yumurtanın keyifli kahvaltı sofralarında bıçakla bölünen çıkıntısı gibi ikiye ayrılmış kafatası siyaha yakın kan lekeleriyle dolu gazlı bezlerle sarılmış oğlunu çöplüğe götürdü. Onun için bütün tebaasının hazır bulunduğu bir cenaze töreni düzenledi. Ertesi gün de mezarını inşa etmeye girişti. İlk iş olarak Kemercountry'deki villalardan birisinin bahçesinden lir çalan bir melek ve mermer bir çelenk içinde kanat çırpan güvercin heykeli çaldı. Bütün bunlar bir gününü almıştı. Aynı günün akşamında hastaneye gitti, Leyla'sını yeşil hastane giysileri içinde, kolunda serumla, bir hemşirenin kolunda yürürken buldu. Leyla onu görür görmez ağlamaya başladı. Birlikte çöplüğe döndüklerinde Kraliçe'nin kanını çeken yatakları çoktan kurumuş, oğulcuklarının mezarının üstünde otlar bitmişti.

Çöplükte bulunan adam, işte hikâyesi bu olan yatakta yatıyor, Leyla da ona dikkatle bakıyordu. Durumun vahametine, adamın yanmış tarafına bakarken, dokunsa kül olacakmış hîs-

siyatına kapılınca vardı. Ense kökünde soluğunu duyduğu Turist de, "Fazla yaşar mı?" diye sorunca Doktor'un kapısını çalmanın gerekli olduğunu düşündü Leyla.

Sonra adamın iniltiyle karışık sesi duyuldu. İçinde m, o, g harflerinin olduğu bir kelimeyi sayıklıyordu. Leyla bir şifre kırıcı dikkatiyle kulak kesildi. Diğer kayıp harfleri yakalayabilmek için soluğunu tuttu. Hayır, adamın diğer söyledikleri anlaşılmıyordu. Kraliçe doğruldu, hizmetkârı sayılabilecek Turist'e emir verdi:

"Doktor'u getir."

Teneke evlerde barınan çöplük tebaası Kraliçelerinin kapısının önünde toplanmıştı. Ağızlarından çıkan soluğun buz gibi havada bıraktığı iz, kafalarındaki soruyu oraciğa yazıyordu.

"Çöplükte bulduğun adamı tebaana kabul ettin mi Kraliçem?"

Kraliçe yağlanmış, yağlandığı için ağırlaşmış paltosunun eteklerini toplayarak kapıdan çıktı. Başında güvelerin delik deşik ettiği ama yine de iş görür hardal sarısı yün şapkası yoktu. Yoluk yoluk saçları aslan yelesi gibi omuzlarına saçılmıştı. Yıllardır kobaylık yaptığı Doktor'un ilaçlarının vücudunda kalan son tortuları aniden işbaşı yaptı, küçük bir yan etki hasıl oldu; Kraliçe çift görerek, tebaasını daha kalabalık görerek, konuşmasına başladı:

"Çöplükte bir adam buldum. Onu evime aldım. Kama da olsa bunu yapardı. Sizi teker teker buraya getirdiği gibi onu da alırdı."

Kısa ve ikna ediciydi konuşma. Besbelli öyleydi ki Ejder, "Durumu nasıl?" diye sordu.

Kraliçe cevap vermek üzere ağzını açtığında Fehmi bir soru sordu:

"Onu buraya getirip getiremeyeceğini bize neden sormadın?"

Yirmi bir yıl önce İsviçre'de müşterilerini sigortalarken sorduğu soruların düzgün kalıpları hâlâ bozulmamıştı. Hâlâ bir sigortacı inceliğiyle, kıvrak zekasıyla, kurnazlığıyla soruyordu Fehmi. Leyla satrançta alameti farikası sayılan oyunu yaparak Şah'ını gambite sürmeyi düşündü.

"Bunu şimdi soruyorum?" demek hem bu gambitin dengi olan soruydu hem de Kraliçeliğini tartışmaya açmaktı. Leyla, Şah gambitini yaptı.

"Yaşayacaksa kalsın!" dedi tebaası.

Leyla gülümseyerek barakasına girdi, tebaası onun gülümseyişine bakakaldı. Size sihir gibi gelen, onlar için yıllar yılı kobaylığını yaptıkları ilaçların yarattığı illüzyondu: Gözlerinin önünden kaybolup giden görüntüyü dakikalarca seyredebiliyorlardı. Gülümseyişine hayran oldukları Leyla'ları çoktan barakasında teneke sobasını tutuşturmaya çalışıyordu. Bir tek Fehmi maytabın ardında bıraktığı ışıltıyı ve dumanı görmezden gelip barakasına doğru yürümeye başlamıştı. Bir tek kişinin ayaklanması, Kraliçe'nin unvanından olması için yeterliydi. Ama daha bunun için zaman vardı.

Teneke evin içi ayçiçeği, mısır koçanı, tekerlek, güneş, çiçek, arı, zeytin, küplerden akan süt, koyun resimleriyle doluydu. Evi meydana getiren tenekeler çoğunluk yemeklik yağ, peynir, otomobil yağı, bal, peynir tenekeleriydi. Renkli yüzleri kirden ve isten kararmıştı. Onları binbir türlü şeye benzetebilirdiniz. Kafanız iyiyse fresk gibi görünürlerdi size. Teneke evin içini kuşatan örümcek ağları, gümüş tüller gibi yerlere kadar sarkmışlardı. Gerçeküstü on iki metrekarelik bir dünyaydı burası. O gümüşî örümcek ağları yatağın bir yanını örtmüşlerdi. Hatta Leyla'nın satranç kariyerini belgeleyen gazete kupürünün üzerine sis perdesi gibi çekilmişlerdi. Çöplükte bulunan adam uyansa, Leyla'nın Kasparov tarafından Amerika'da beklendiğini öğrenemeyecekti demek. Örümcek ağlarına ince güzel parmaklarıyla dokundu. Misina gibi olmuşlardı mübarek. Zorla dağıtabildi örümceklerin yuvalarını. İç geçirdi yuvasız kalan örümcekler:

"Senin de yuvan başına yıkılsın Leyla!" bedduasını onlardan aldı.

Kasparov karşısında atından olacağı o kötü hamleyi yapmadan önce çekilmiş fotoğrafını parlattı ve sizin Leyla'nın hikâyesini öğrendiğiniz andan itibaren sorduğunuz soruyu kendisine sordu:

"Beni neden bulamadılar?"

Bugün ne korkunç bir gündü böyle! Her şeyi hatırlıyordu. Unuttuğunu sandığı her şeyi çöplükte bulunan adamla birlikte hatırlamıştı işte. Amca ve yengesini tekrar hatırlayınca da sokağa düştüğü ilk yıl onu nasıl bulduklarını düşündü. Bu sırrı nasıl saklamışlardı ki bir Allah'ın kulu "Leyla" diye yakasına yapışmamıştı. Sokaklara düştüğünü kimler biliyordu, Leyla'nın o hali kimlerin işine yaramıştı? Satrançtaki ününün dilini sivrileştireceğinden korkanlar mı vardı yoksa? Sıkıyönetim zamanı faşistler tarafından sorgu sorgu dolaştırıldığını, takip edildiğini, tecrit edildiğini, Bebek Oteli'nde geçen o korkunç günlerin hesabını soracağından, onun bunları uluorta anlatmasından korkanlar mı vardı? Mutlaka göğsüne bir kurşun oturtacak kadar korkmuyorlardı ondan. Zaten öylesi en mühim taşlara karşı bir piyonuyla kalakalmış bir oyuncu karşısında ne yapacağını bilememeye benzerdi ki mantık dışıydı bu.

Zavallı bir piyonun sekinci kareye kadar ilerleyip kendini vezir ilan etmesi kadar zorlu bir şey olmuştu işte: Leyla kendi isteğiyle sokaklara düşmüş, şansının yüzüne gülmesiyle de Çöplük Kraliçesi olmuştu. Söylemiş miydim bilmem ama bir tek hayatı anlayabilmek için bütün dünyayı yutmanız lazım.

Şimdi, çöplükte bulunan adamın kim olduğunu merak ediyordu Leyla. Bütün bunları hatırlamasının müsebbibi o adamdı. Çiş, kan, ter, küf ve metan gazından dolayı çürük yumurta kokan barakanın havasını değiştirmişti adam. İnceden inceye şeker gibi, baharat gibi kokuyordu içerisi. İnceden inceye bir koku yayıyor ve bir şey söylemek ister gibi inliyordu adam:

M mm ooooorrrr gggg.

Onu iplik iplik koklamak ve ağzından çıkanı duymak için iyice sokulmuştu Leyla. Bir yıl sonra kendi isteği ve arzusuyla ilk defa bir adama sokulmuştu. Belki de bunun heyecanıyla adamın ağzından dökülen harfleri yan yana dizemedi, şifreyi kıramadı. Ha, bu arada Leyla'nın şifre kırıcı olarak kullanılmak üzere Ortadoğu devletlerinden birisi tarafından kaçırıldığı da satranç çevresindeki dedikodulardan birisiydi.

Geçmiş karın doyurmuyordu. Sonunda acıktı Leyla. Tebaası

kraliçelerinin kapısının önüne günlük yiyeceklerini koymuş olmalıydı. Kırık bir meyve sandığı içinde mutlaka bir martı leşiyle, meyve sebze halinden getirilip çöplüğe dökülen çürüklerin arasından seçilmiş sebze ve meyveler onu beklerdi. Sonra ıslatılmış ekmek ve zengin çöpleri arasından çıkan artık yemekler; nohutlu pilav, taşlaşmış kurabiyeler, patates püreleri, tatil dönüşü çöpü boylamış bir tencere zeytinyağlı kereviz gibi sözgelimi. Çoğu yiyecek artığı şehirde, çöp konteynerlerinde tüketiliyordu. Çöplüğe gelen çöp arasında işe yarar şeylere rastlamak olanaksız hale gelmişti. Kimi zaman o koskocaman çöplükte karın doyuracak bir şey bulmak imkânsız oluyordu. Leyla kapısında kendisi için hazırlanan kasayı göremeyince şaşırdı. Ortalıkta kimse yoktu. Onu gizli deliklerinden, pencere köşelerinden izliyor olmalıydılar. Kapısını tebaasının görünmez suratlarına çarptı. Bunu yaparken kapının testere ağzı gibi keskin kenarı parmaklarının ucunu kesiverdi. Kanının rengi ona dünden kalan ezilmiş domateslerini hatırlattı. Pencerenin dışına bir torbaya koymuştu onları. Moskova'da annesinin yaptığı gibi. Bir buzdolabına sahip olmanın altı ay sürdüğü o dönemin Rusya'sında yiyecekleri kışın pencere önlerinde durdurdu. Çok içen ve ayakta duramayan anneciği bir defasında bir torba yemeklik malzemeyi pencere önündeki geniş taşlıkta ararken ararken küütttt diye düşüvermişti aşağı. Metrelerce karın üzerine kafa üzeri ama Allah'tan tam yeri öpecekken hoooop diye popo üstü. Sağ bacağının diz topuzu kalçasına yapışmış, aradaki femur tuz-buz olmuş, boyunun beş buçuk santim kısa kalmasına yol açan bu kırıklar neticesinde aylarca mumya gibi alçılı yatmıştı. Hasta bakıcı gözden kaybolunca "pısst" diye yanına çağırırdı o günlerde Lasker'in savunmalarını inceleyen kızını. Leyla annesinin kendisini seveceğini düşünerek taşları titretip heyecandan tahtayı devirip koşardı onun yanına. O halde bile "Sakar!" diye kükrerdi annesi devrilen satranç tahtasının sesini duyduğunda. Leyla'ya bir bardak votka için ihtiyacı vardı. Bunu isterken, ondan dolu dolu bir bardak votka isterken gülümserdi sadece. Kızı lıkır lıkır içirirken ona votkasını, mutluluğu devam ederdi. Bir bardak votka bitince Leyla her

defasında aynı hatayı yapar, biraz olsun sevilmek, tatlı bir çift söz duyabilmek için başını sargılar içerisindeki anneciğinin göğsüne koyardı. Annesinin kokusunu iplik iplik burnuna çeker, kısacık bir an bununla avunurdu. Sonra annesi alkol kokan nefesiyle şimşek gibi çakardı: "Kaldır o taş gibi ağır kafanı göğsümden. Defol! Git aptal oyununu oyna!" Lasker'in savunmasını oyunlarında bir türlü tekrar edemeyişinin nedeni, bu savunmayı anlamaya çalıştığı dönemin böylesine basit ve sıradanlaşan bir kötülüğe denk gelmesi sonucundaydı.

Çocukluğunun talihsiz onlarca anısından birisi olan bu anısını, bu dünyada geçtiği, yaşandığı günden bu yana ilk defa şimdi, buzdolabının olmaması vesilesiyle teneke evinin penceresinin önündeki domateslere uzanırken hatırlamıştı. "Hayatımız çöp," diyordu ya, bir kere daha hatırlatmaktan zarar gelmez, "geçmişimiz de çöptür, çöplüktür." Ülkelerin tarihleri çöplüktür, kentlerin, ailelerin, evliliklerin, kavimlerin. Hatırlamak o çöplüğü karıştırmaktır.

Leyla sendeliyor, zira yorgun anılar çöplüğünü karıştırmaktan, yeri gerçekten çöplük olan kötü tecrübeleriyle karşılaşmaktan ya da yanlışlıkla çöpü boylayan anılarına hayıflanmaktan. Dünyevi işler kurtaracak onu bu yorgunluktan. Bu amaçla yemeklerini yaptığı tenekenin içine domatesleri koydu ve elleriyle ezdi onları. Testere kapının çentik attığı parmak uçlarından sızan kanı da ayrı bir renk verdi hani, cılkı çıkan domateslerin oluşturduğu pelte gibi şeye. Kırk yaş doğum günü ellerinden ve geçmişinden ne istiyordu ki bugün. Doğum günü değil, geridönüşüm günüydü bugün. Küçük sobasının üzerinde ısıtmaya çalıştı ezdiği, sularını çıkardığı domatesleri. İçine ıslak ekmekleri doğradı. Sizin burnunuza bozuk peynir, yanık lastik gibi gelecek olan yemeğin kokusuydu. Çöplükte bulduğu adam yutkundu. Leyla bu yutkunmanın sesini duydu, adamın ademelmasının yukarı gidip pıt diye aşağı inişini gördü. Eteklerinde yaşadıkları çöp dağının heybeti neticesinde güneş daha geç doğar, daha çabuk batardı. Anlayacağınız, kutup gibiydi çöplük. Her şeyin bir ucu. Çok az insanın gitmek istediği veya isteyeceği, çok az insanın yaşadığı, orada nasıl yaşandı-

ğının hep sorulduğu, dünyanın göbeğindekilere hep ters gelen bir köşe.

Leyla çorbayı kaynattığı tenekenin içine düşecek kadar dalmışken, ortalığın buz kestiğini hissetmişken içeri Ejder girdi. Kraliçe "Geç," demeden kirli, kırık bacağı bir metal parçasıyla uzatılmış plastik tabureye ilişti.

"Bu mu?" dedi yatmakta olanı işaret ederek.

"O," dedi Leyla.

"Bir komutana benziyor," dedi sokaklara düştüğünün üçüncü günü kendini bu çöplükte bulan ve burada nasıl bu kadar utangaç kaldığı meçhul olan Ejder. Sonra neredeyse havası kaçan bir balon gibi sönerek, "Saçları, belki saçları öyle gösteriyor onu," diye de ekledi.

Kraliçe'nin sessizliği ve tebaasının bu akşam onu aç bırakma kararı Ejder'i cesaretlendirmişti. Konuşmaya devam etti:

"Kama da o kocaman tuhaf yüzünden dolayı bir komutandı. Doktor, hepimize acı çektiren iğneleri, bıçakları yüzünden. Ben mesela, martılar için bir faşistim. Kocaman taşları göğüslerine doğru yolluyorum. Bazen leşlerini alıp yemekten çok, taşın çarptığı göğüslerinde çıkardığı o 'güpp' sesini seviyorum. Ne güzel bir ses o; 'güppp.'"

Leyla, "faşist olmak böyle bir şey değildir," diyebilirdi ama Ejder'i anlamaya çalıştı. Basit gibi görünen ama ileride oyunu çok zor noktalara sürükleyecek olan bir açılış yapıyordu. Söylediği gibi faşizm kötülükle ilgili bir şeydi, kötülüğün sıradanlaşmasıydı ve martıyla bir insan arasında bile bu türden bir ilişki kurulabilirdi. Bir ötekinin olması yeterliydi. Kötülüğe koşullananlar güçlü, iktidar sahibi insanlardı ve bütün bir gün kafasının içinde mekanik bir ses Leyla'ya hayatının iktidar sahiplerini hatırlatmıştı. Kama ve Doktor'un öyle olduklarını düşünmemişti.

Leyla, Kama'nın çöpten bulup evlerini donattığı, iktidarını süslediği lükslere göz gezdirdi. Bir saat, bir radyo, artık çalışmayan bir akü, kötü perspektifli bir tabak meyve resmi, karakalem bir maymun resmi, bir fotoğraf makinesi, daha iyi elbiseler, daha süslü elbiseler, kırık bir ayna, sehpa niyetine kullanılan ça-

lışmayan bir televizyon, raflarda çöplükten bulunanlarla kurulan bir kütüphane: Çanlar Kimin İçin Çalıyor?, Haçlı Seferleri Tarihi, Faulkner'dan iki kitap; Duman, Döşeğimde Ölürken. Köylüler Savaşı, Türkiye'de Din ve Siyaset, Yaratık, Koleksiyoncu, Türk Şiiri Antolojisi, Gogol Bütün Oyunlar, Böyle Gelmiş Böyle Gitmez, Zübük, Dağdan Kopan Ateş, Hıçkırık, Peride Celal, Jaguar, Küçükbaş Hayvancılık ve Üç Silahşörler.

"Üç Silahşörler'de şöyle der: İçinden geldiği gibi yaz. Ama satranca uymaz bu."

Cümlenin sonunu yumuşakça, yutarak söyledi Leyla. Manasız ve yersiz bir şeydi söylediği. Konuşmalarını kontrol edememe hali üç-dört yıldır hasıl olmuştu. Bugünün hiç yaşanmamasını isterdi.

"Geçmişimin olmadığını sanırdım. Çünkü hayat beni hep ileriye götürürdü bir rüzgâr gibi. Bugün bir geleceğimin değil, geçmişimin olduğunu anladım."

"Belki evine dönersin."

"Benim evim burası. Ben öldüm ve sokaklarda dirildim. Buraya gelmeden önceki hayatım için bir yabancıyım. Ama..."

Düşündüğü başka bir şey vardı Leyla'nın. Yataktaki yabancı ya da faşist inledi, Leyla planını Ejder'e açmaktan vazgeçti. Dışarıda rüzgâr "vuuuuvvvv" dedi, teneke barınağın açıklarından, deliklerinden girdi. Soğuk keskince bir kılıç olup karın boşluğuna saplandı.

"Ben evimi, geçmişimi bilsem dönerdim," dedi Ejder.

Sekiz yıl önce şehrin tam göbeğinde birdenbire nereden gelip nereye gittiğini unutmuş bir kuryeydi Ejder. Kama iştahla anlatırdı onu Aksaray'da başında motosiklet kaskı, sırtında kocaman bir sırt çantası öylece kalakalmış nasıl bulduğunu. Ejder de tam o anda önünde gürül gürül akmakta olan, akmaktan bembeyaz kesilmiş bir şelaleyi seyrettiğini hatırlardı. Ama öncesini bilmezdi. Unutmuştu. "Meğer üç gündür sokaklarda öylece dolaşırmış" diye hikâyesine devam ederdi Kama. "Ben buraya getirmeseydim kıtır kıtır kesilirdin sokaklarda. Bir böbreğinle yetinmez, iki böbreğini birden alırlar, seni dibi dünyanın merkezine sırt vermiş kuyulara atarlardı."

Ejder'in leş gibi sıcak bir temmuz günü krallığa getirilişini anımsamıştı Leyla. Konuşamayan, boş boş bakan, ne yapacağını bilmez, ara sıra bir çocuk gibi oturup ağlayan sarışın bir delikanlı. Yolları değil, kendisini kaybetmiş bir kurye. Kama merakla onun sırt çantasını açıp içinden bir sürü zarf, paket çıkarırken teşhisini de koymuştu:

Depersonalizasyon. Bildiği şehirde, yollarda bir yabancı gibi kaybolma. Ama bir adım ileride bir şey daha vardı: Adını, kim olduğunu da unutmuştu. Leyla o vakit gözü açık rüyalar gördüğü bir dönemdeydi. Yer yarılıyor yerin dibine giriyor, çöplük ortadan yok oluyor, kendisini bir çölün ortasında buluyor, gökyüzü satranç tahtasına dönüşüyor, Kama'nın kafası Şah taşının şeklini alıyor ya da bütün insanlar birer satranç taşı oluyor, yanı başında kıpkırmızı bir telefon varoluyor, telefon acı acı çalıyor, Leyla telefonu, "Da," diyerek açıyor, Rusça konuşan adamın Botwinnik olduğunu anlıyor ah nasıl seviniyor, nerede olduğunu söylüyor, "Seni kurtarmaya geliyoruz," diyor büyükusta derken bir araba sesi duyuyor tekerlekleri yumuşakça ses çıkardığına göre gıcır bir araba olmalı diye düşünüyor, üstelik arabanın yumuşakça açılıp kapanan kapılarının sesini, bu seslerden dolayı iki kişinin geldiğini anlıyor. Elleriyle koymuş gibi buluyorlar Leyla'yı. Rusya'daki antrenörü Pinkoşov'la Botwinnik'in kolunda çıkıyor barakadan, Kama kesiyor yollarını. Daha bir şey sormadan, "Amerika'ya" diyor, "Kasparov beni bekliyor."

Tıpkı bir aslan gibi kükrüyor Kama. Elinde meşhur gürzü, onu sallıyor. Bütün rüya dağılıyor.

Gerçekten daha gerçektir rüyalar. Bunu biliyor. İşte bu rüyanın arkasından, tam uyanıklık evresine geçecek gibi olmuşken, teneke barakasını ve Kama'yı algılamışken, artık geçmişiyle bir bağlantısı kalmadığını hissetmişken, kaskı kucağında başka bir âlemdeymiş gibi bakan delikanlının ağzından korkunç bir alev çıktığını görmüştü. Bunu gözleriyle görmüştü. Alevin, yatağın dayandığı teneke duvarı isleyip kararttığını bile görmüştü. Rüyalar her şeyi açık seçik görebildiğimiz için bizi dehşete düşürmezler mi? Bu sebeple Ejder'i bu isimle vaftiz eden Leyla olmuştu.

Kama istese geçmişini kaybettiği için ortada dolanan Ejder'e yardım edebilirdi. Kurye zarflarının üzerindeki numarayı arayıp eşkâlini verse ve kayıp kurye dese mutlaka Ejder'in gözü yaşlı ailesi ya da birileri onu almaya gelirdi. Ama o Ejder'le ilgili ipuçlarını çöplüğün en ücra köşelerine savurdu. Paket kâğıtlarını, zarfları yırttı, içinden çıkanlarla günlerce eğlendi ki incecik masum bir beyaz zarfın içinden bin beş yüz dolar çıkmıştı.

Kama'nın gizli bir hazinesi vardı. Bulduğu değerli şeyleri gömüyordu. Yerini sadece kendisi biliyordu. O para şimdi cam gibi parlayan, buz tutmuş bu toprakların kim bilir hangi köşesinde yatıyordu. Sadece o para Leyla'yı Amerika'ya götürmeye yeterdi. Leyla, Kama yok olduktan sonra ortalığı köstebek gibi kazdıysa da bulamadı, ne o parayı ne de çöplükten çıkan diğer hazineleri. Komünün gözü dünyayı görmüyordu. Gidip de dönmeyen krallarının ardından şaşkın, her gün sokağa düştükleri, evsiz kaldıkları, başlarının tepesinde onları rüzgârdan ve yağmurdan, soğuktan ve sıcaktan, kötü bakışlardan, üzerine işeyenlerden ve kendini tutamayıp kusanlardan koruyacak bir çatı yokmuş gibi dağılmışlar, bunalmışlar bu satırların okuyucularının bildikleri türden depresyona tutulmuşlardı. Bu yüzden günler, geceler boyu uyur olmuşlardı. Belki Kama gidip de dönmeyeceğini hesaplamış, hepsinin damarlarına yüksek dozda uyku ilacı zerk edip onları kırk gün kırk gece uykuya yatırıp da öyle gitmişti. Bütün komün böyle deliksiz bir uykunun büzüğüne sıkışıp kalmışken Leyla bir köstebek gibi iş görmüş, gözüne kestirdiği, Kama'nın hep baktığını, üzerinde gezindiğini düşündüğü her bir köşeyi kazmıştı. Köpek iskeletleri, takma bir diş hatta üzerinde dökülmemiş bir tutam saçı bulunan bir insana ait kafatası bulmuş ama Kama'nın hazinesine rastlayamamıştı. İşte o zaman şu gerçekle yüz yüze gelmişti: Kama'nın geçmişi hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Oysa geçmiş çöplük de olsa en büyük hazinemizdir. Çöplüğün kendisi hazinedir, aramaktır, bulmaktır. Tanrı'nın insana verdiği en heyecan verici bu iki duygu çöplüğün iki başlı dört kollu yapışık ikiz kutsal Tanrısı'dır; aramak ve bulmak.

Hayatının en büyük hazinesinden olmuş birisi varsa o da

Ejder'dir hiç kuşkusuz. Dünyaya on sekiz yaşında başında bir motosiklet kaskı ve sırtında kocaman bir kurye çantasıyla birilerine iletilmesi gereken zarflar ve paketlerle gelmiş gibiydi. Evet, onun geçmişi bundan sonra başlamıştı. Doktora kobaylık yaptığı yıllar, zatürreeden gebermek üzere olduğu kış, çöpte alüminyum toplayan bir Çingene kızına tutulduğu üç yıl, kızı boğup çöplüğün en derinlerine attığı bir gece, Turist'in götünün tadına vardığı bir öğle, Tolstoy'u yakmak istediği bir sabah, bir çöp kamyonunun altında kaldığı ve kalın bağırsağının ucunu ağzından bir karış dışarıda sallanırken gördüğü bir akşamüstü, bu vesileyse yatalak olarak geçen iki yıl, sonra ansızın kalkıp yürüyüverdiği, Tolstoy'un Ejder'in barakasından çıktığını gördüğünü söylediği Meryem Ana'nın ziyaretinin gerçekleştiği kuşluk vakti. Alın size pek parlak sayılmasa da her bir anı dolu dolu belalarla, sağlık sorunlarıyla geçirilmiş, Meryem Ana'nın nur yüzüyle, alnına kondurduğu bir öpücükle taçlandırılmış bir geçmiş.

"Öldünüz ve dirildiniz," diyordu ki Kama, her söylediği gibi bu da doğruydu. Ölmüşler ve ölüleri sokaklardan, lağım çukurlarından, sur diplerinden, köprü altlarından, çöp konteynerlerinden Kama tarafından toplanmış, Çöplük Krallığında diriltilmişlerdi.

"Şu üzerimize yıkılacakmış gibi duran çöp dağı, onun içindekiler oraya neden geldiler sanıyorsun Leyla?"

Ejder, Meryem Ana tarafından öpülüp ayağa kaldırıldıktan sonra bu dünyanın en mantıklı, en akıllı adamı olup çıkmıştı. Kama onun bu halini görse Fehmi'yi ve aksi, geçimsiz Tolstoy'u yardımcılık görevinden alır, onu atardı.

Durun! Leyla hafıza çöplüğünde yine eşelenmeye başladı: Botwinnik gözbebekleri sayılan Kasparov'la Leyla'yı çalıştırırken, "bir ciddiyeti yok" diye onları uyarmaktan alamadığı oyunlar kurardı. Oynanmış, bilinen oyunları tekrar tekrar oynatırdı. Fischer ve Petrosjan arasında 1959'da Belgrad'da oynanan oyunun son partisini sözgelimi. Partinin sonunda siyah Şah'ın yolculuğunun esenlikle bittiğini bildiklerinden siyah taşları almak istemezdi her ikisi de.

"Bu bir çalışma, bir rüya, bir kâbus, ciddiyeti ve gerçekliği yok!" diye bağırırdı Botwinnik. Sonra kendini tutamaz gülümserdi:

"Demek rüyalarınızda bile yenilmeyi sevmiyorsunuz ha! Ne güzel..."

Leyla bunu neye istinaden hatırladığını düşündü. Yıllar öncesine ne diye gitmişti. Bunu düşünürken sallandı. Sonra durdu. O durdu, dünya durdu. Teneke evin tam ortasında, soba niyetine kullanılan o saçma şeyin tam önünde. Geçmişin elinden Ejder'in kendi sorusuna verdiği cevapla kurtuldu:

"Çöpler, çöp dağını yaratan çöpler de bizim gibi defterlerinin dürüldüğü bir geçmişten gelirler. Önceki hayatları vardır ve de şimdiki. Üstelik onlar da, bizim gibi, buraya neden geldiklerini bilmezler. Neden bazı insanlar evlerinde, bizim gibiler çöplükte, sokaklarda diye sormamızın gereksiz olduğu gibi."

"Neden?" dedi Leyla, mat edilmesi çok zor, korunaklı bir noktada dimdik duran bir Şah gibi.

"Bizim gibi insanlar sokaklara ve çöpe neden düşerler, öyle mi?" dedi Ejder. Oyunun notasyonunu tutan beceriksiz bir yazıcı gibi ağır ağır sormuştu soruyu.

"Bizim gibiler ve başkaları."

"Kama ne diyordu bir merdivenden yuvarlanır gibi düşersin çöplüğe, sokağa ya da bok çukuruna; ilk basamaktan kaderin yani Allah iter seni, sonra tek bir insan, sonra tanıdığın insanlar, tanımadıkların, devletin. Paldır küldür inersin basamakları, nasıl düştüğünü anlayamazsın. Alışır, kurtulursun. Kurtulmaktansa alışmaya bak demişti Kama bana."

"Üstelik sen kaçıyorsun..." diye devam etti Leyla. Ezberindeydi Kama'nın vaazları: "Sokaktakiler, çöplüktekiler, düşkünler kaçıyorlardır. Kaçan kurtulmak istemez."

Tolstoy içeri girdi ve Leyla'yı sorulardan, cevaplardan bugün aniden peşine takılan geçmişinden kurtardı:

"Seni anlıyorum Leyla. Bulduğun o adamı buraya getirmeni yani. Ama bunu yanlış bir biçimde gerçekleştirdin."

Tolstoy sizin hiç de inandırıcı bulmadığınız cümlesinin sonunda kocaman ellerini açtı. Aralarında cirit atan geçmişi tu-

tıp şimdiki zamanla çarpıştırır gibi boşlukta bir şeyleri yakaladı ya da yerlerini değiştirdi. Elleri hızlı hızlı hareket etti. Şapkasını çıkardı. Bir eliyle kelini kaşıdı. Bu yaptığı her şeyden, kitap gibi konuşmasından bile daha tuhaf göründü. Çünkü gözle görülür bir biçimde eli kafasından daha büyüktü. Leyla'nın ona dehşetle bakmasının sudan sebebi buydu. Tolstoy böyle olduğunu bilmeden konuşmasına devam etti:

"Avlanmış bir avcı gibi onu sürükleyerek getirdin. Onu çöplüğün zirvesinde mi bulduğunu söylemiştin? O zaman bize onu oradan indirmemizi emredebilirdin. Artık onun hiçbir değeri yok. Böyle getirdiğin için yani."

"Hey Tolstoy ona bir baksana... Bir faşiste benzemiyor mu?"

Ejder'in kritik sorusu üzerine gözlerini kıstı ve biraz eğilerek adama baktı Tolstoy.

"Daha çok bir inançsıza ve çöplükte bulunan bir adama benziyor," dedi. Sonra siz aklı başında ve steril hayatlar sürdürenlerin deli diyebileceği bir biçimde güldü, güldü, güldü. Daha anlatacakları vardı:

"Ben sokaklara düşmek üzereyken... Açken ve evsiz kalmama az bir zaman kalmışken tabii bütün kitaplarımı satmıştım ve onlar sayesinde bir süre karnımı doyurup bitli odalarda barınmıştım. Okuyacak bir şeyim kalmamıştı elimde. İsveç Konsolosluğu'nun yanında şu Almanca kitap filan satılan dükkânın vitrinde 'Ücretsiz İncil' ilanını gördüm. İçeri girdim, sol köşede bir kutunun içinde vişneçürüğü el kadar İnciller vardı. Sormadan bir tane aldım ve çıktım. Bir yabani olmuştum artık. Nezakete ihtiyacım yoktu. Bir kitaba ve biraz ekmeğe ihtiyacım vardı. Ama içimden o ilahi ses 'senin inanca ihtiyacın var' diyordu. Allah'ın evine girmeye çalışıyordum. Camilerde kapıdan kovuyor, ayakkabı çalmak için geldiğimi sanıyorlardı. Kiliselerde sadece gündüzleri oturabiliyordum. Bir iki tanesinde papazın bana bir fincan çorba verdiği oldu. Haşlanmış yumurta ve patates de. Sonra bunlar için oraya gittiğimin sanılmasından korktum ve utandım. İnancı başka bir yerde bulacaktım. Hem inancı sadece Allah'ın evinde aramak, kolaycılıktan başka bir şey değildi. Güzel günlerde güneşe karşı, kötü

günlerde yağmurdan kaçıp bir saçak altında İncil'i okudum. Okudum ve inandım. İnanan insanın sokaklarda ya da bir evin içinde her yerde varolabileceğini anladım. Sonra bir kızı sevdim. Benim gibi düştü düşecekti sokaklara. Onun işi daha zordu. Bana inançsız dedi. Üzüntümden bir istasyonda günlerce uyudum. Uyandım ayağa kalktım. Hâlâ bana inançsız denildiğini unutmuş değildim. Tekrar uyumak üzere yıkılacakken göğsümde sakladığım İncil düştü. Kama onu yerden alıp bana uzattı. Sonra birlikte onun krallığına geldik ve ben ona inanmak üzerine fikirlerimi anlattım. İlk söylediği beni rahatsız etmişti; "Sokaklarda böyle konuşanlar yok," demişti. Beni bundan dolayı ayrıcalıklı bulup yatacak yer, çöpten de olsa yiyecek ve konuşabileceğim insanlar belki bir iş verecekti demek. "Sen gerçek bir inançsızsın," dedi sonra bana. Ben de inanmaktan vazgeçtim. Sokağa düşmemek için çabalamaktan vazgeçtiğim gibi."

Leyla ısrarla susuyordu. Susuyor ve yatakta yatan adamın bir an önce ölmesi için dua ediyordu. Hatta onu bulduğu yere bırakmayı bile düşündü. Ama Tolstoy adını aldığı büyük yazar gibi heyecanlı heyecanlı yeni fikirler ortaya atıyordu. Şimdi söylediği işe yarar cinstendi.

"Bu inaçsızı inanmadığı için yakmışlar olsa gerek. Üzerindekileri daha çıkarmadınız mı? Yanıklarını temiz suyla her gün yıkamalı. Onun can çekişmeye devam etmesini istiyorsan çöplerin arasında bırakmalıydın."

"Turist'i Doktor'a gönderdim."

"Doktor'u buraya sokacağımızı mı düşünüyordun?"

Leyla içinden kendisine bunca yıl nerede yaşadığını sordu.

"Savaşlar senin gibi içinde yaşadığı çöplükte ne olup bittiğini bilmeyenler yüzünden çıkar, kitaplar senin gibi insanlar için iner."

Leyla, Ejder'e "Temiz su bul," emrini verdi ve çöplükte bulduğu adamı Tolstoy ile birlikte soymaya koyuldu. Adamın gömleğinin düğmelerini Tolstoy çözüyordu. Çözdüğü düğmelerden birisini merakına dişledi, "Hımm gerçek sedef."

Onu asıl şaşırtacak şey çamur rengi yatak örtüsünün kıv-

rımları arasına saklanmıştı: Bir samuray kılıcı. Tolstoy bunu görünce gözleri faltaşı gibi açıldı. Leyla bir an kılıcı saklaması gerektiğini düşündü. Ama kılıca dokundukları anda adam elini güçlü bir pençe gibi Tolstoy'un elinin üzerine attı. Tolstoy elini bu pek fiyakalı görünen kılıçtan çekti ve kafasının karıştığını belirten hareketi yaptı. Krallığı ele geçirmeye çalışan Fehmi'nin işi zordu. Komün üyeleri bu kılıcı görse adamın ayaklarına kapanırdı.

Leyla adamın yanık tarafına yapışmış gömleği kaldırmaya çalışıyordu. Bir parça yanık deri kömüre dönmüş kumaş parçalarıyla birlikte kalktı. Bu epey acı vermiş olmalıydı ki adam yattığı yerde dikilir gibi oldu ve titredi.

"Yavaşşş" diye Leyla'yı uyardı Tolstoy, "Parmak uçlarınla."

Leyla biraz önce ölmesini istediği adamı okşamak ve öpmek istiyordu. Öpmek ve iyileştirmek. Öpmek ve şuursuz bu yabancıya sarılıp ağlamak.

Kaynatılmış, soğutulmuş suyla adamın yanıklarını sildiler, aralık dudaklarına biraz su damlattılar. Küçük kırmızı bir dil ıslaklığı yaladı. Susadığına kanaat getirdiler. Ona su verdiler. Leyla tıpkı annesinin istediği bir dolu bardak votkayı içirir gibi içirdi suyu. Hatta bunu yaptıktan sonra Tolstoy'un işemeye çıkmasından istifade başını adamın sağlam kalan tarafına koydu. Saçlarının arasından, kulak memesinin arkasından gelen o yumuşak güzel kokuyu daha şiddetli duydu. Hatta o halde uyuyakaldı ve rüyasında kendisini sevgiyle kucaklayan anne babasını gördü. Sonra onların annesiyle babasının kılığına girmiş, tıpkı onlar gibi konuşan yabancılar olduğunu anladı. Yine de onlara sarılmaktan, öpücüklerine karşılık vermekten vazgeçmedi.

Sabah Leyla'yı Turist uyandırmıştı. Doktor'dan haber yoktu. Hastanedekiler yanık için büyük bir paket hazırlayıp vermişlerdi. Doğrusu büyük nezaketti, incelikti. Gazlı bezler, merhemler, ağrı kesicilerle doluydu paket. Tedaviye ağrı kesicilerle başladılar. Zavallı bütün gece inlemişti. Leyla Doktor'un nerede olduğunu sormadı. Kama kaybolduktan sonra gitmişti ona. Kaybolmasına şaşırmıştı ya da şaşırmamıştı. Leyla insan

yüzlerini okuyamıyor, onun yerine ben yapıyorum bunu. Doktor üç-dört ay önce çöplüğe gelmiş metalik gri arabasını çöplüğün biraz ilerisine park etmişti. Leyla o sırada Çöplük Bitleri'yle birlikte eşeleniyordu. Fehmi alüminyum toplayanlardan komün adına haraç alıyordu. Doktor önünde Che'nin uzaklara bakar fotoğrafının olduğu bir tişört giymişti. O kavanoz dipli gözlükleri gözünde, bildik çantası elindeydi. Onu gören komün üyeleri bir vahşi gibi koşmuşlar, ellerine ne geçerse fırlatmışlardı. Leyla olanları seyretmişti. Doktor kulağına gelen irice bir taşla neye uğradığını şaşırmıştı. Kan kusa kusa gidiyordu. Arabasını çalıştırıp zikzaklar çizerek gazladı. Arabasının arkasında ağır ağır göğe doğru yükselen bir toz bulutu bırakmıştı.

Leyla bütün bunları unutmuş muydu?

Yoksa Turist, Doktor'u sormamış bile, elindekileri komün üyelerini pek iyi tanıyan o laborant kadından mı almıştı? Ah, o Doktor'un sevgilisi olan laborantın kız kardeşi de bir başka hikâyeydi. Antropolog bir çaylak. Ablası ona çöplükte yaşayan, eğitimli tuhaf bir insan topluluğundan söz edince atlamış olmalıydı. Komün demeye yanaşmadığı, ısrarla mezhep dediği bu toplulukla ilgili bir şeyler yapmak istiyordu. Bir yaz gecesi gökyüzü yıldız kaynarken ablası ve Doktor'la birlikte gelmişti. Barakanın önünde oturuyor, aralarında şöyle konuşuyorlardı. "Bu koku bir işkence, işkencenin en ağırı, ıhhhhhhhhh." Kama, Leyla'yı biraz önce düzmüştü. Bu sebeple yeni doğmuş bir kuzucuk gibi Leyla'nın bacakları titriyor, doğrulamıyordu bir türlü. Gülümser bir vaziyette yüz üstü yatmıştı kirliler kirlisi yataklarında. Sesleri duymuş ama kalkmamıştı. Doktor ve laborant sevgilisinin sesini hemen ayırt etmiş, diğer genç kadın sesini merak etmişti. Konuşulanları dinlemiş ama bir şey anlamamıştı. Daha çok Kama'nın bir başka adammış gibi konuşmasına takılmıştı. Kıs kıs gülüyordu yattığı yerde. Kurnazlığından ya da alay etme arzusuyla değil de bu gerçekten komik olduğu için gülüyordu. Gülüyor ve açık pencereden yıldızları seyrediyordu.

Kama sözü ne yapıp etmiş üzerinde en fazla konuşabileceği, hayran olduğu adam, Alman düşünür Heidegger'e getirmişti.

Leyla da en çok bir tiyatro temsiline benzettiği bu duruma gülüyordu ya... "O halde çetrefil bir bilmeceyle yüz yüzeyiz," diyordu Kama. "Nazizmi savunan bir filozofun metinleri, Nazizmin tüm biçimlerine direnmeyi amaç edinmiş siyasal mücadelelere nasıl yardımcı olabilir? Buradaki paradoksal düğümü nasıl açıklarız?" İşte tam burada kadınlardan birisinin, muhtemelen laborantın esnediğini ve süt beyazı sabolu bacağını daha şiddetli salladığını görmüştü kapı aralığından. Sonra teneke evlerinin içinde bir tıkırtı duymuştu. İncecik topuk sesleri. Birisi gölge gibi dolaşıyordu içeride. Sonra o birisi başucuna eğilmişti. Dökülen ay ışığında at kuyruğu saçlarını, tel çerçeveli gözlüklerini seçmiş fazla konuşmayan üçüncü kişinin o olduğunu anlamıştı. Yabancı, başucunda asılı duran Kasparov'la birlikte göründüğü gazete fotoğrafına bakıyordu. Leyla dehşetle çarşafların arasından kurtulup pençeye benzer elini duvardaki çerçevenin üzerine attı. Meraklı yabancının çığlıkları teneke evin içinde iki-üç kat büyüdü, yankılandı. Sadece çığlıkları fazlaca korkmasının işareti sayılabilirdi ama o üstüne bir de bayıldı. Önce yatağa, Leyla'nın üzerine devrildi sonra yumuşakça yuvarlanıp yere düştü. Kama, kızın tuvaleti teneke barakalarının içinde aramasına çok şaşırmıştı, "Tuvalet dışarıda," demişti. "Dışarısı bizim içine ettiğimiz dünyadır."

Korkup bayıldığı gecenin ertesi tekrar çıkıp gelmesi inatçı ve çalışkan bir akademisyen olduğunu ortaya koyuyordu. Komünün bir zamanlar üst sınıfa mensup iki adamı Tolstoy ve Fehmi kıza anında aşık olmuşlardı. Hiç şansları olmadığını bildiklerinden tuvalet ispirtosu içip kızın karşısında maymun gibi oturarak kendilerini avuttular. Bu Kama'nın işine geldi, kıza komünle ilgili bir sürü hikâye anlattı. Leyla şimdi çöplükte bulduğu adamın yanık tarafına merhem süren, bunu yapmak için ellerini yıkayan Tolstoy'un yakasını bu aşktan kurtaramayacağını sanıyordu. Ama o, antropolog kızın ardından ayakta kalmayı başarmıştı. Kız, "Kayıp Yer" adını verdiği komünlerine gelip giderken Leyla gerçek kimliğinin ortaya çıkmasından, FİDE'nin gelip kendisini yaka paça götürmesinden korkuyordu. Bu korkuyla yataktan çıkmıyor, yemek bile yemi-

yor, tuvalete gitmeye korkuyor ve mütemadiyen altına pisliyordu. Kama yorganı kaldırıp da onun beline kadar çıplak gövdesini, vahşi bir hayvanın başına benzeyen feci halde kıllı cinsel organını, ezilmiş dışkısının üzerine sere serpe yatarken görünce deliye dönüyordu. Bu delilik anında Leyla'ya kötü dayaklar atıyordu. Leyla dayağı hak ettiğini düşünüyordu. Kama aralarında hiçbir konuşma geçmeden, Leyla'yı o kızı kıskandığı için böyle yalandan hasta sanmıştı; Leyla ağlayarak gerçek nedenini anlattığında utançtan ve sıkıntıdan tırnaklarını kanatana kadar yemişti Kama. Sonra,

"Gerçek bir vahşiyiz biz," demişti. Leyla için kıza çoktan bir hikâye uydurmuştu bile: Evini yakıp akıl hastanesine düşen genç bir kadın.

Leyla şimdi yanıklarının iyileşeceğine inandığı adama bakarken Kama'nın kendisi için neden böyle bir hikâye uydurduğunu düşünüyordu. Neden sadece akıl hastanesine düşen demekle yetinmemişti. Yaşadıkları komüne Kayıp Yer adını veren o kız ilk günden beri Leyla'dan hep korkmuştu. Belki çöplükte bulduğu adam da kendine gelince ondan korkacaktı. Oysa Leyla şimdi onun saçlarını kesiyor, kesmekle kalmayıp kafasını kazıyor ve ona aşık olduğunu düşünüyordu.

Geceleri Kömür'ü barakaya alıyor ve artık gülümser gibi uyuyan adamı seyrediyorlardı. Belki o gece yılbaşı gecesiydi ama bundan çok sonra, şehrin yılbaşı ganimeti çöplüğe geldiğinde haberleri olurdu. Kömür o gece titriyordu. Leyla onu gazete kâğıtlarıyla sardı. Hatta başına bir de külah taktı. Ne güzel bakıyordu Kömür. Köpeğine seslice gülünce sanki adam da güldü. Leyla başını çevirdiğinde onu biraz daha uzamış bir dudak çizgisiyle yakaladı.

Saçlarını kazıyınca çok değişmişti. Kestiği saçları atmaya, yakmaya kıyamamıştı Leyla. Kömür şimdi gümüşi pırıltılar saçan, yumuşacık görünen mis kokulu saçları kokluyordu.

Kömür'le öpüşüp koklaştılar, birbirlerini kucakladılar. Üzerlerine elek gibi olmuş battaniyeyi alıp bir köşeye kıvrıldılar. Ay ışığı buz tutmuş pencerelerden ne yapıp edip sızıyor, teneke evin içini aydınlatıyordu. Sobanın alevi kaybolmuştu. Adamın

ve hemen koynuna girip uykuya dalan Kömür'ün nefesleri Leyla'ya huzur vermişti. Gözleri açık karanlıkta her köşesini çok iyi bildiği evini seyretti. Adamın ucu kıvrık burnunun belirgin durduğu yüzünü. Kömür çok sevdiği sahibine biraz daha sokuldu ve Leyla bu gecenin hiç bitmemesini istedi. Bu onun mutsuzluk alametiydi. Mutlu olduğu o biricik anda asılı kalmak istiyordu. Gözünü açtığında komünden sürüleceğini, kraliçelikten olacağını düşünüp korkuyordu. Hayatta bütün korkularına iyi gelen tek bir şey biliyordu ama artık satranç tahtası üzerine taşları doğru düzgün dizemiyordu bile. Bunun için üzgün müydü? Hayır, her şey geçmişte kalmıştı. Geri dönüşüm imkânsızdı. Geri dönüşebilen çöpler eski fiyakalı ambalajlarına dönmüyorlardı. En önemlisi çöplükte bulduğu adamı kral ilan ettirebilmekti. Sonra ömrünün sonuna kadar Kayıp Yer'de kalabilmek.

Kömür'ün ıslak burnu yanağına değdi. Tam göğsünün üzerinde onun kalp atışlarını duydu. Yumuşacık patisini omzunun üzerinden alıp okşadı. Hayatındaki herkes Kömür kadar iyi olsaydı, onu sevseydi ve Leyla mutlu olsaydı. Hayattan bu kadar az şey isteyen birisi için şu buz tutmuş pencereye bakarak uyumak haksızlıktı. İnançsızlık onun hakkıydı. Ona bu hayatı sunan, onu gözden çıkarmakta sakınca görmediği küçük bir piyon gibi bütün faşistlerin ve kötülüklerin üzerine süren Allah'ı, onun inancını hak etmiyordu.

Leyla uyudu.

Uyandığında mutsuz oldu elbette. Ne aptallık, karanlıkta artık inanmaktan vazgeçtiği Allah'ının onu görmediğini düşünüyordu. Eh gözüne görünmezse, başına başka kötülükler de sarmazdı hani. Ama bir iyilik de düşünmezdi onun için.

"En büyük faşist Allah'tır!" diye bağırası geldi.

Kat kat örtülerin, çöpten çıkmış, eleğe dönmüş, geniş geniş lekelerle desenlenmiş battaniyelerin arasından güçlükle doğruldu. Kömür'le sarmaş dolaş sıcacık uyuduğundan, ağzının suyu keyiften ve mutluluktan akmış, akmış çenesinde ve yanağının bir kenarında kurumuş, kuruduğu yeri iyice germişti.

Kapının tam önünde bekliyordu Kömür. Tatlı tatlı inliyor, Leyla'nın anladığı biçimde şöyle diyordu:

"Aç kapıyı çişim geldi."

Leyla da aynı ihtiyaç içindeydi. Çöplükte bulduğu adam için bunun çözümünü bulmuşlardı. Zavallının susuz kalmış vücudu koskoca pet şişenin dibini ancak bir parmak yüksekliğinde kanlı, portakal rengi bir çişle doldurabilmişti. Kakasını pekâlâ altına edebilirdi. Bembeyaz güzel poposunun altına su seçirmez bir çocuk pardösüsü yaymıştı Leyla. Ama adam yediği son ziyafetin artıklarını ısrarla bağırsaklarında, içinde tutmakta kararlıydı. Elinde kalan son zenginliği onlardı çünkü. Leyla adamın yanık tarafını açıkta bırakan örtüyü kaldırdı, çocuk pardösüsünün altın rengine çalan ezilmiş bir pislikle lekelenmiş olmasını umuyordu ama pardösü çöpe düştüğü ve Leyla'nın onu bulduğu günkü gibi tertemizdi.

"Yanlışlıkla çöpe giden şeyler vardır hayatta," dedi Leyla artık sabırsızlanan Kömür'e dışarı çıkması için kapıyı açarken. "İnsanların çoğu da yanlışlıkla gider çöpe. Hayatlarını paylaştıkları değerli eşyaları gibi, pasaportları, kimlikleri, en pahalı gözlükleri, altın kaplama sigara tablaları gibi."

Hava daha da soğumuştu ve yağmur başlamıştı. Toprak hemen kıvamlı bir çamur haline gelmişti. Sis bir okus pokus yapıp çöplüğü geniş bir düzlüğe benzetmişti. Kömür işini görmüş, Kraliçe'sine refakat ediyordu. Peşi sıra gelen ve kendisiyle konuşan yaşlanmaz ve kirlenmez, çöplükte değil de pırıl pırıl bir evde ya da bahçede yaşıyormuş gibi duran Kömür'e arada dönüp bakmaktan kendisini alamıyordu Leyla. Her bakışında Kömür'ün patilerinin çamura gömüldüğünü ama kirlenmeden çıktığını görüyordu da korkup başını çeviriyordu. Başını çevirmekten ve tanık olduğu doğaüstü şeyden dolayı dehşete düşüp sersemledi ve yerleri süpüren, bir kraliçeye çok yakışan kat kat yün eteklerine takılıp düştü. Çamurlanan ellerini paltosunun eteklerine sildi, yoluna devam etti. Sonra tuvaletini etmeyi alışkanlık haline getirdiği kaya parçasının arkasına geçmeden oracığa çömeldi ve önce buharlar çıkaran çişini sonra takoz gibi kakasını etti. Şöyle yumuşacık kıvamlı bir dışkısı olmamıştı bu-

güne kadar. Hep yumruk büyüklüğünde, büzüğünü çatlatan ve kanatan boklar çıkarmıştı içinden. Öyle ki on günde bir yapabildiği kakasını biraz eğimli bir yere kondurduysa top gibi yuvarlanıp giderdi pislikleri. Lir çalan melek ve çelengin içinde uçtu uçacak gibi duran güvercin heykelleri seçilen oğlunun mezarına gitmeyi düşündü. Günlük ziyaretlerini aksatmıştı. Çöplükte bulduğu adamı yalnız bırakmak istemiyordu. Onun kral olacağını bilenler gelip onu boğazlayıp ya da zehirleyip giderler diye korkuyordu. Hem, ilaçları da bitmek üzereydi. İlaçlara devam ederlerse kısa zamanda kendini toparlardı adam. İlaç almaya Turist'i gönderemezdi bir kez daha. Zavallı ertesi gün döndüğünde korkudan zangır zangır titriyordu. Beş yıl önce Türkiye'ye gelip dönemeyen gerçek bir turistti Turist. Ejder gibi de değildi, başına gelenleri birer birer hatırlıyordu. Gerçek adını biliyordu: Thomas Traavnicek. Çek'ti ve günahı Tayland tatili dönüşü İstanbul'u görmek istemesiydi. İstanbul'da yaşayan bir arkadaşı da vardı. Adını unutmamıştı: Ayşe. Havaalanından arkadaşını aramış ama bulamamıştı. Vakit geçirmek üzere beklerken Tunus asıllı olduğunu söyleyen Muhammed ile tanıştı. Onun birlikte gezme teklifini kabul etti. Aksaray'da bir kafede çay içtiler. Yolda birlikte yürürlerken de Thomas'ın başı döndü, bayıldı. Gözünü açtığında Fatih'teki Şehit Fikret Erciyes Karakolu'ndaydı. Bütün eşyaları, parası çalınmıştı. Kimse İngilizce bilmiyordu. İki gün karakolun bahçesinde oturup gelen geçene İngilizce bilip bilmediğini sordu. Bilen birisinin yardımıyla polislere derdini anlattı. Ardından önce yürüyerek Sultanahmet'teki Turizm Polis Merkezi'ne gitti. Onlar da kendi ülkesinin konsolosluğuna gitmesini önerdiler. Otobüs parası yoktu. Yürüyerek konsolosluğu bulmaya çalıştı, buldu, bir gece konsolosluğun önünde yattı, ertesi gün ona yardım edemeyeceklerini öğrendi. Gözünü açtığı ilk karakolu aramaya koyuldu, yollarda kustuğunu ve tekrar bayıldığını hatırlıyordu. Bir yaz yağmuruna yakalandığını, bu sırada bir köprünün üzerinde olduğunu, nehir gibi bir karalının üzerinden geçen küçük gezi teknelerini, onların motorlarının neşeli seslerini, hatta bir ara kendisini ülkesinde sandığını, annesinin, "Başına neler geldi Thomas,"

dediğini, gökyüzünün bir anda çatlayıp aydınlandığını ve yağmurun daha şiddetli ama ılık ılık ve çok güzel yağdığını, başını diğer yana çevirdiğinde camileri ve hayran olduğu mızrak gibi dikilmiş minareleri gördüğünü hatırlıyordu. Sonra gözünü çöplükte açmıştı. Saf ve iyi niyetliydi, buradan çıkış olmadığını anlamıştı. "Allah'ın senin için uygun bulduğu hayat artık burada," demişti de Kama, anlamış gibi bu dramatik cümleyi ağlamıştı. Daha yirmi yaşında geçmişinden başka bir şeyi kalmamıştı. Şehirde bildiği tek köşe Çapa Tıp Fakültesi'ydi. Komünün en güvenilir adamı olarak özel ulak görevini Kama ona vermişti. Her defasında kaybolup çöplüğe dönemeyeceğinden korktuğunu söylüyordu. Nasıl da unutmuştu Leyla bunları.

"Çöplük benim yeni ülkem," diyordu. "Buraya dönemezsem ölürüm."

Onu bir yere göndermek en büyük işkenceydi. Çok kızdı Leyla kendisine. Gözleri islenmiş cam gibiydi, hiçbir şeyi göremiyordu. Kalbi sekizinci kareye ulaşıp vezir olma hevesinde bir piyon gibiydi: Kama'yı beklemekten ve kraliçeliği kaptırmamaktan başka bir şey düşünmüyordu.

Çöp kamyonu şoförlerinden isteyecekti ilaçları. Bu düşünceyle döndü barakasına. Adama şekerli suyunu verdi. Böyle giderse iğne ipliğe dönerdi bu adam. Sonra pansumanı yapıp çöplükte dolu halde bulduğu metalik yeşil cüzdanını açtı. İçinde bir ellilik, bir yüzlük vardı. Memleketi satanların ve Türklerin en sevdiği para birimi cinsinden. Elli doları aldı fiyakalı bir rulo yaptı ve bir kâğıtla kalem aramaya koyuldu. Kama'nın mütevazı kitaplığına bakındı. Mavi plastik ciltli "Kayıp Yer" isimli araştırmanın yazıldığı bembeyaz kâğıtların arkası bu iş için müsaitti. Yazılı kısımda çöplükten kazanım ile ilgili rakamlar, yüzdeler vardı. Sonra kafası karışık beceriksiz akademisyen Kama'ya çöplükte yaşamak, varolmak gibisinden bir soru sormuştu. Cevap diğer yazılanların aksine daha koyu harflerle dikkat çekiyordu:

"Sokaklarda ve çöplükte vahşeti gördüm. Karnı deşildiği halde koşa koşa gidenleri, beyni gri gıcır gıcır parlak bir bulamaç gibi kulağından akanları."

Leyla bıyık altından güldü Kama'nın o küçük antropologu korkutmak için söylediklerine. Çöplükte şehvetten ve öldürmekten korkmayanların varolabileceği gün gibi açıktı. Gerisi düzenli hayatların insanlarıydı, ancak yüreklerinde, karanlıklarında kalan pislik ve kötülükle buraya düşseler yaşamaya devam edebilirlerdi.

Pöfff dedi Leyla, kullandıkları ilaçları teker teker yazmaya koyuldu. Bir kalemi de vardı hani. İstediği her şey vardı Çöplük Krallığı'nda. Dışarı çıktı. Sağına soluna bakındı. Anlaşılan komün daha gözünü açamamıştı. Peşi sıra gelen Kömür'e, kendisini dinleyen en sadık komün üyesine orada kalmasını ve içeride yatan adamı korumasını emretti. Kömür felaketine giden, sislerin içinde kaybolan sahibinin arkasından inleyerek baktı. Bu belki de onu uzaklara doğru üzerindeki paçavraları savurarak giderken gördüğü son andı. Leyla bilmezdi, onun "Gelme" dediği mesafelere savrula savrula gidişini, çok uzaktan dönüp ona bakışını Kömür çok severdi. Her hayvan gibi sahibine aşıktı.

Leyla çöp kamyonlarının gelip geçtiği kavşakta durdu. 12 yıldır tanıdığı Hamza'nın kamyonunu arıyordu gözleri. Bebeği ve rahimi dışarıda hastaneye gittiği Hamza'yı. Onu Kama'nın kucağında krallığa getiren Hamza'yı. Devletin elinde yıllar yılı güneş görmeyen hücrelerde tutulup diri diri çöplüğe gömülen mahkûmları bulup çıkaran ve onları Kama'ya bırakmadan Küçükarmutlu'ya taşıyan Hamza'yı. Ama Hamza bugün yoktu. Hamza belki yıllardır yoktu. Başka bir kamyon durdu önünde. İri yarı şoförü eğildi gövdesi büyüklüğündeki direksiyonun üzerinden, "Ne oldu güzelim, ne aranıyorsun?"

"Hamza'ya bakıyorum."

"Bir sürü Hamza var canım. Sen nasılına bakıyorsun?"

Leyla yutkundu ve başını öne eğdi. Çaresiz elindeki listeyi ve parayı şoföre uzattı:

"Bir hastamız var. Şurada 'Çöpçüler' dediğiniz barakalardayız biz..."

"Oooo kimin eli kimin cebinde şeysinden ha!"

Cevap vermedi Leyla.

"Herkesi korkutan bir ağanız varmış ondan kimse yaklaşamazmış size. Böyle söylüyordu arkadaşlar. Şu çöplüğe atış talimine gelen arkadaşlar."

Hatırlamıştı Leyla onları. Belediyenin getirip çöplüğe bıraktığı köpeklerin üzerinde atış talimi yapıyorlardı. On beş gün önce neredeyse kapılarının önlerine kadar gelmişler aralarında tartışıp gitmişlerdi. Üç-dört kişiydiler.

Kamyon şoförü Leyla'nın uzattığı listeye dudak bükerek baktı ama diğer elindeki elliliği görünce gözleri yuvalarından fırladı.

"Nereden buldun onu? Orospuluk mu yapıyorsunuz burada?"

"Bu..." dedi Leyla elindekine ilgisizce bakarak, "bu çöplerin arasından çıktı. Bir cüzdanın içinden. Ara sıra olur böyle şeyler..."

"Bak sen, demek bizim üç kuruşa taşıdığımız çöplerin içinde ne hazineler varmış. Çok var mı daha bunlardan sende?"

"Yok."

"O zaman sizin ağa babası o elinde gürzle dolaşan pezevenk çok zengindir ha! Sizi meraklılarına mı pazarlıyor. Ne bileyim, kedi kanı filan içen zengin çocukları varmış, onlarla burada dolar karşılığı âlem mi yapıyorsunuz?"

Leyla dünyayla, hayatla ilk defa muhatap oluyormuş gibi baktı. Kama gürzü elinde bu kavşakta beklediğinde "zınk" diye dururdu çöp kamyonları, "hop" diye atlardı arkaya Kama, "vornn" diye yol alırlardı şehre doğru. Etrafa korku salan gürzü de çöpten çıkmaydı. Gürzü gücü, gücü iktidarıydı. Aynı iktidarı çöplükte bulduğu samuray kılıçlı adam sayesinde Leyla devam ettirecekti. Adamın iyileşmesi gerekirdi.

"Para artarsa," dedi bütün iyi niyetiyle Leyla, şoförün tereddüt dolu bakışlarından ürkse de bir an gözünün önünde bir deri bir kemik samuray kılıcı belinden düştü düşecek yerlerde sürünen bir kral adayı canlanınca yutkundu ve isteğini söyledi:

"Biraz et alıp getirir misiniz?"

Et suyunun her şeye şifa olduğunu söylerdi Ruslar. Dünyanın bütün gücü var onda derdi bizzat yeme içmeleriyle ilgile-

nen Madam Olga. Kasparov lop dana etlerinin ve kereviz yapraklarının yüzdüğü çorbasını isteksizce karıştırırken Olga onun iştahını açacak şeyi söylerdi:

"Oooo, Tigran (Petrosjan demek istiyordu) bir oturuşta bir kuzu yerdi."

"Yalan bunlar," derdi Leyla on beş yaşında sinirli bir genç kız olarak.

Madam Olga sarkık yanaklarını titreterek, sallandırarak uyarırdı onu:

"Satranç dünyasında yalan yoktur matruşkam. Kafa, beden ve ruh gücü vardır. Bunlara sahip olabilmeniz için Tanrı güzel yiyecekleri ve onları usulünce pişirip sizi besleyecek olan Olga'yı göndermiştir."

Leyla çöp kamyonunun sabırsızca homurdayan ve homurdadıkça titreyen ön kaputuna bakarak düşünüyordu iyi beslenmenin ölüyü bile dirilten gücünü. Bu yüzden şoförün ikinci defa tekrarladığı soruyu duyamadı:

"Çıkmıyor mu çöpten et... Dolar filan çıkıyor da!"

"Ben çıkanları yiyebiliyorum ama o daha buna hazır değil."

"O kim?" diye sordu şoför. Münasebetsizce Leyla'nın burnunun dibine kadar girmişti.

"Bir canlı," dedi Leyla baş parmağını bu cevabı bulmuş olmasından dolayı sevinçle havaya doğru dikerek. Bu haliyle ikonalardaki azizelere benziyordu ama dudaklarına yapışmak isteyen adam dinden imandan çıkmış birisiydi. Leyla bir iki adım uzaklaştı. Uzun eteklilerine dolanıp popo üstü yere düştü:

"Yarın, yarın getirirsiniz değil mi? Sizi burada beklesem aynı saatte..."

Saati tespit etmek için çöplüğün üzerindeki ışığa baktı Leyla. Ama adamla mutabık kalıp kalmadıklarını anlamak mümkün değildi. Kamyonunu üzerine doğru sürmeye başlamıştı Leyla'nın. Koca kamyon fır fır dönüyordu peşinde Leyla'nın. Ah, ezecek, cılkını çıkaracaktı onun. Leyla durdu, kamyon durdu. Teslim olur gibi ellerini kaldırdı Leyla. Daha hızlı koşamazdı, daha fazla kaçamazdı. Durdu durdu birden gazladı kamyon. Kasasındaki birkaç çöp kalıntısı uçuştu etrafa, çöp

suları sıçradı bulanık yağmur damlaları gibi. Böyle komik ölmezdi Leyla ama inanmadığı Allah'ının biraz eğlenmesi gerekiyordu direksiyon başındaki zorba gibi. Kamyon Leyla'nın göğüs boşluğuna çarptı. Öyle ki ağzı burnu kamyonun sıcak radyatör ızgarasına değdi. Yere düştü, tekerlekler iki yanından hızla yürüyen dev örümcekler gibi geçip gitti. Önce gökyüzünü gördü Leyla ama ölmediğine kanaat getirememişti daha. Onu ölmediğine inandıran koşarak gelen Kömür oldu. Leyla'nın kanayan burnunu yaladı, ağzını yaladı kırılan kaburga kemikleri için ne tıbbın ne de Kömür'ün yapabileceği bir şey vardı. Kırık kaburgaların tedavisi ister Çöplük Krallığı'nda ister beş yıldızlı bir otelin suitinde değişmezdi; zamana karşı, kendiliğinden düzelirdi kırık ya da çatlak kaburga kemikleri. Leyla kırık kaburgalarına rağmen doğruldu ve kendisini şakacıktan ezen kamyonun arkasından bakakaldı:

Acaba ilaçları ve artan parayla alacağı eti getirecek miydi? Belki de o kamyon şoförü dünyayı yıkmak üzere geri dönecek türlerdendi.

Sorun değil: Leyla'nın her şeye karşı umudu vardı. Hızlı satrançta kimsenin eline su dökemediği Judith Polgar karşısında dört parti üst üste yenilmiş, sonraki beş partiyi muazzam bir açılış, harika bir vezir gambiti ve üç olağanüstü savunma ile kazanmıştı. Kendisi gibi kadınlar liginde oynamayı reddeden Polgar'a çıkardığı oyunla ünlü satranç dergisi *British Chess Magazin*'e göre tarihe geçmiş, özellikle savunmaya dayalı oyunlarında satranç tahtası üzerinde rakibine karşı bir rüzgâr estirdiğinden söz edilir olmuştu. Aynı mantıktan hareketle oluşturduğu bu özel savunma "Leyla Rüzgârı" diye adlandırılmış, satranç yazarları tarafından üzerine gelen rakip taşlarını hafif bir esintiyle sallandırıp ortalığa saçma, ne yapacağını bilemez duruma getirme olarak yorumlanmıştı.

Doğrusu, homurtular çıkararak üzerine gelen kamyona karşı tavrı hayatta kalacağına dair içinde bir his barındırmaktan öte hiçbir şey yapmayıp, tekerleklerin üzerinden geçmeyeceğini varsaydığı bir noktada kalıp bedenini savunmaktı. Zavallı Leyla'nın bizim boş boğazlığımıza kulak kabartacak

hali mi var? Ağzından ve burnundan bir kez daha koyu kıvamlı bir sıvı geliyor, hafif bir öksürük ve öğürme bu sıvının akışını hızlandırıyor. Leyla değil de Kömür inliyor onun yerine. Mutlaka böyle görmek istemezdi Leyla'sını.

Barakasına döndüğünde bir mucizeyle karşılaşıyor Leyla, çöplükte bulduğu adam yatakta hafifçe doğrulmuş ona bakıyor:

"Su," diyor anlaşılır bir biçimde. Sonra "ekmek." Leyla onu öyle kendine gelmiş görmekten çok burayı yadırgamamasından memnun koşturuyor. Önce su, sonra ezilmiş, ufalanmış ekmek, hatta Leyla'nın kendi ağzında ezdiği meyveler, küflü de olsa biraz peynir. Gözlerini Leyla'dan ayırmadan birer lokma yiyip güçlükle çiğniyor adam. Karnını doyururken arada Leyla'ya gülümsüyor da. Hiçbir şey söylemiyor Leyla. Belli ki adam "Kayıp Yer"de, başına gelen felaketlerle bu dünyadan ayrılmış, geri dönmüş ve bir süre asılı kalacağı o boşlukta şimdi.

Sonra ne mi oldu? Leyla yedi gün boyunca kararlaştırdıklarını sandığı saatte kavşakta kendisini çiğnemek isteyen kamyonu bekledi. Kamyonlar geldi geçti, hatta Hamza bile geçti. Leyla'yı gördü, durdu:

"Bekleme bacım buralarda, başına iş gelir, haydutlar sardı buraları" dedi ve gitti.

Artık komününe hükmedemiyordu. Yoksa buralarda tek başına bekletmezdi kimse onu. Ne Turist ne Ejder ne de Tolstoy, hiçbirisi ortalarda görünmüyorlardı. Fehmi, o hiç yoktu. Gözüne binbir türlü görünen çöplüğünü seyretmeden duramazdı oysa. Barakasının önündeki koltuğu boştu. Leyla barakasına döndüğünde onu kapının önünde buldu. Kömür paçasına yapışmış bırakmıyordu.

"Kolaydı bu itten kurtulmak ama ona elimi bile kaldıramam," dedi. Leyla Fehmi ile konuşup anlaşabileceği hissine kapıldı. Kendini tutamayıp Kömür'e ismini verenin o olduğunu hatırlattı. Ayaküstü bir iki Kama anısı anlattı. Niyeti kurnazca Kama'yı hatırlatıp onun üzerinden sevilmek, saygı kazanmaktı. Ama az sonra Fehmi'nin Kama'dan nefret ettiğini öğrenecekti.

Kavgaları bir tiyatro temsili gibiydi, birbirlerini dinlemiyor-

lardı, boş laflar ediyorlardı, eteklerindeki bütün taşları dökü-yorlardı, küçük barakanın pencerelerini zangırdatıyorlardı, çinko damını, teneke duvarlarını tıngırdatıyorlardı, sinirle at-tıkları adımlar ve kontrolsüz el hareketleriyle istemeden eşya-ların yerini değiştiriyorlar, dünyadan habersiz yattığını varsay-dıkları adama kâbuslar hediye ediyorlardı. Sonunda Leyla'yı susturan cümleyi buldu Fehmi:

"Kama dönmeyecek."

"Biliyorum," diyerek, yataktaki kral adayıyla teselli bularak kabul etti bu acı gerçeği Leyla.

"Birinin insanları bir arada tutması gerek," diye sürdürdü konuşmasını Fehmi. Ama Leyla onun Kama'nın geri dönme-yeceğinden nasıl böyle emin olduğunu merak ediyordu.

"Sence Kama'ya ne oldu?"

Fehmi'nin gözlerinde şefkat ve acıma okunuyordu apaçık. Hatta bir eliyle Leyla'nın soğuktan şişmiş, kızarmış ve her tür-lü cilt hastalığıyla deşilmiş yüzüne dokunmak istedi. Kendini geri çekti Leyla. Tahtı zorla devralacak yeni kralın kraliçesi ol-mayı reddetmek anlamına gelebilir miydi bu?

"Senden başka herkes biliyor bunu," dedi Fehmi omuzlarını düşürerek.

"Neyi," dedi bütün saflığıyla Leyla, içinden bir ses "krallığı alacağını mı, almak istediğini mi?" diyordu. Belki Kama'nın nerede olduğunun hiçbir önemi yoktu onun için. Öylesine satranç oynayan bir çaylak için şahının nerede kaldığının hiç-bir öneminin olmadığı gibi.

"Yirmi gün sonra," dedi Fehmi, "Yirmi gün sonra krallığımı ilan edeceğim."

"Niye yirmi gün sonra?"

"Tolstoy benim için rüyaya yattı. Ama onun rüyasını Turist gördü. Rüyasında, yirmi köpek buraya doğru koşuyordu ve herkes şaşkınlıkla, korkuyla, hayranlıkla ama daha çok dehşet-le yüzünü göremedikleri birisini seyrediyordu. Birileri bize sal-dırıyor ama bizi Turist'in yüzünü göremediği birisi, yeni kral koruyordu. Sonunda yirmi köpek teker teker kaçışıyordu."

"Yirmi köpek, yirmi gün."

"Evet öyle."

"Hepsini saymış mı? Kömür, o da yirmi köpeğin arasında mıymış?"

Alay etmek ne demek Fehmi ona gösterecekti:

"Bir ülkeye yeni bir kral atandığında, eski kraliçe sürgüne gönderilir."

Hayatında hiç yapmadığı bir şeyi yaptı Leyla. Dizlerinin üzerine çöküp Fehmi'nin ayaklarına kapandı ve onu buradan kovmamasını istedi. Onu şimdiden kral ilan etmişti. Şükür bu sefil davranışının tek şahidi Kömür ve hâlâ kendine gelemeyen, çöplükte bulunan adamdı. Bu, hayranlık uyandıran yersiz bir şah gambitinden başka bir şey değildi.

Leyla yirmi günü uyuyarak geçirdi. Rüyalarında kalkıp artık hiç umudunun kalmadığı kral adayını besledi. Böylece onun bir şah gambiti çektiğini düşünmekle hata ettiğimizi söyleyebiliriz. Eğer öyle olmasaydı içine düştüğü sefil durumu unutmak için uyku komasına girmezdi. Onu kendine getiren yatağında oturur durumda bulduğu, çöplükte bulunan adam oldu. Pencereden dışarısını seyrediyordu. Leyla usulca yanına yaklaştı:

"Giydir beni," dedi adam. Hırıltılı ama güçlü bir sesti duyulan. Bir gözü korsan gibi kapalıydı. Vücudunun bir tarafı derisi yüzülmüş hayvan kadar kırmızıydı. Nihayet kakasını da yapabilmişti ve bundan utanç duyduğu her halinden belliydi. Onu öperek, yalayarak temizleyebilirdi Leyla. Sokaklara düşülen ilk günler insana azap veren en büyük şey, pislik ve kokudur. Leyla derin uykulardan uyanıp da kendine geldiğinde tükürükleriyle temizlemişti kendi vücudunu. Adamın bütün vücudunu sıcak suyla sildi, yaralarını yeniden sardı ve Kama'nın töreni giysileriyle donattı onu: Bordo kadife bir pantolon, sırma işli bir kemer, uzun çizmeler, kolları sökük mavi bir kazak, yakası sökük yeşil bir yelek, cebinde bir fındık faresi ailesinin ikamet ettiği, etekleri yerlere değen bir palto ve astragan bir kalpak. En etkileyicisi hiç kuşkusuz paltonun kenarından bütün heybetiyle görünen kılıçtı. Evet adam epey zayıflamıştı ama dünyaya hükmedebilir bir hali vardı. Yüzünün yarısını kaplayan sakalı, bakınca insana korku salan ve hiçbir yaşam

izi barındırmayan yüzünün diğer tarafıyla Çöplüğün yeni kralı olmak için sakallarını taşaklarına kadar uzatan Kama'nın yerine iktidarı almaya gelmişti.

Leyla böyle düşünerek ayaklarına kapandı. Adam, "Hep böyle eğilir misin, herkesin önünde," dedi. Zor konuşuyordu ama şüphesiz gerçeği dile getiriyordu. Leyla onun o sefil haline tanık olmasına içerlese de gücüne hayran oldu. Adam tekrar oturur gibi yattı. Leyla mezarına yeni giren ölülere öldüklerini müjdeleyen melek gibi başucuna dikilip sordu:

"Kim olduğunu hatırlıyor musun?"

Evet anlamında başını salladı adam. Belki soylu çenesi de titredi derin bir acıyla ama yüzünün o tuhaf çirkinliği artık hiçbir şeyin yüzünden okunmasına olanak tanımayacaktı. Çöplükte bulunan adam kim olduğunu hatırlıyordu ama nerede olduğunun hiçbir önemi yoktu. Çıkıp gitmediğine göre geri döneceği bir geçmişi yoktu. Hatırladığı belki yirmi sekiz gün önce çöplüğün zirvesinde bulunduğu andan itibaren başlayan yeni hayatıydı.

"Unutmak istediğim şeyler var," dedi adam. Leyla tekrar diz çöküp ellerini avuçladı onun. Kasparov omzunun üzerinden, kırık çerçevenin içinden ona bakıyordu:

"O adamı bulduğun yerde bırakmalıydın Leyla."

Sonra fotoğrafta olmadığı halde Karpov geliyordu. Bir eli cebinde yağlı takım elbisesiyle yapış yapış:

"Da Leyla. Yanlış taşı aldın."

Leyla usulca çerçeveyi döndürdü. Böylece burnunun tam dibinde bir gül açıldı. (Sizin arkasında alakasız bir görüntüyü saklayan çerçeveleriniz yok mudur?) Öyle ki Leyla gülün kokusunu duydu. Burnunu koklamak için uzattığında rengi uçmuş yaprakların üzerindeki çiğ tanelerinin ıslaklığını da hissetti. Sonra o çerçevedeki gazete kesiğini çıkardı, katladı ve yanından ayırmadığı paslı topuzları birbirinin üzerinden güçlükle kurtulan kırmızı çantasının içine koydu.

Adam bütün bunları fark etmemiş ama sesleri ondan önce duymuştu:

"Sesler..." dedi.

İkisi birlikte pencereden baktılar ve Leyla koşan yirmi köpek saydı.

21'inci köpek Kömür'dü. Leyla'nın haberci rüyanın bir iz düşümünü gördüğünü düşünüp zangırdamasının aksine, Kömür neşeyle koşuştuklarını düşünmüştü bu köpek sürüsünün. Çöplükte bulunan adam ise sesleri yoklayarak yaklaşan felaketi sezmişti. Sadece o mu, hakkını yemeyelim Kasparov'lu gazete kesiğini yanına alan Leyla da işe uyanmıştı.

Köpeklerin ardından Kral kılığına girmiş Fehmi değil de eli silahlı kara kuru kötü adamlar belirdi. Bir süredir çöplüğe bırakılan köpekler üzerinde atış talimi yapan çeteydi bunlar. Aralarında elli doların üstüyle et alacak, ilaçları getirecek çöp kamyonu şoförü de vardı.

"O dolarlı orospunun evi neresi?" diye soruyordu. Elebaşıları gibiydi. Çeteyi buraya süren, buraya gelmeleri için onları yüreklendiren o gibi davranıyordu. İki el ateş etti. Biri karavanaydı ama diğeri ağır aksak koşan bir çoban köpeğini devirmişti. Leyla dışarı fırladı. Kendisini bugün Kral ilan edecek olan Fehmi ortalarda yoktu.

"Gidin buradan!" dedi Leyla.

Köpekler susmuştu, silahlar susmuştu, hikâyeye üşüşen martılar susmuştu. Dünya her felaket anında olduğu gibi durmuştu. Zamanın işlediği martıların pıt pıt pıt kanat çırpışlarından belliydi, o kadar.

Adam bir eliyle Leyla'nın yakasına yapıştı ve filmlerdeki gibi sordu:

"Nerede dolarlar?"

Leyla'nın ayaklarını yerden kesip onu kırık kaburgalarının üzerine yere yatırdı. Postallarını da tam göğsüne bastırdı. Ah, Kömür dayanabilir miydi Leyla'sının böyle ayaklar altına alınmasına? Koşmaya başlamasıyla ona doğru, "Senin itin miydi bu?" diye sordu adam. Leyla felaketin kokusunu almıştı. Başını çevirmek istedi aksi yöne doğru, Kömür'ün tam göğsüne isabet eden kurşunla çok çok yükseğe sıçrayıp yere düşüşünü görmemek üzere aksi yöne doğru çevirmek istedi başını. Ama adam bu defa başına dayamıştı ayağını. Gözlerini kapamak ak-

lına gelmedi Leyla'nın. Böylece Kömür'ün başı bulutlara değecek kadar sıçramışken göğsünde büyüyen kurşun yarasını gördü istemeden.

Göğsünde ağır ağır bir gül açtı Kömür'ün.

Bir kerecik inleyebildi.

Bir kerecik bakabildi Kraliçesine.

Adam Leyla'yı serbest bıraktı, Leyla koştu. Yanına geldiğinde Kömür gözlerini yumdu. Yumuşak ve güzel ağzı bir kere titredi neşeli ve oyuncu günlerinde olduğu gibi. Ağzının kenarındaki karaltıdan incecik bir kan sızdı hiç kirlenmeyen kum rengi heybetli göğsüne. Leyla kucakladı Kömür'ü. Kimin ölüsünü kucaklasa bu kadar üzülürdü bu dünyada? Sürükler gibi taşıdı onu. Öyle ki arka iki ayağı ayaklarına dolandı neredeyse. Durup iyice kucakladı onu. Hatta o ara onun güzel yüzüne de baktı, zamanı ve ölümü geri alamayacağını bilerek ve şimdi sadece bunun için üzülerek.

"Ey Kömür," dedi, acıyla katıldı sesi, "Ey Kömür."

Barınağının kapısını bir tekmeyle açtı. Çöplükte bulduğu adam ayakta duruyordu. Kömür'ü içeri taşıdı, usulca yatağına yatırdı. Peşi sıra girdi kamyon şoförü de barınağa. Ama sesi ondan önce girmişti içeri:

"Nerede paralar!"

Karşısında kürk kalpaklı o tuhaf adamı görünce şaşırmıştı. Belki onun Kama olduğunu düşünüp korkmuştu da.

"Köpeği niye vurdun?" diye hırladı çöplükte bulunan adam.

Pencerelerde, kapılarda onlarca göz vardı. Onlar şahit oldu. Çöplükte bulunan adam kılıcını savurdu, bir kafa dalından kopan hindistancevizi gibi yere düştü, hızını alamayıp bir o duvara, bir bu duvara çarptı, başsız bir adam barakanın içinde bir iki adım attı ve devrildi. Çöplükte bulunan adam işte o vakit yeni hayatında Kafa Koparan adıyla vaftiz oldu. Kılıcına bulaşan kanı yere serdiği leşin üzerine sildi ve kılıcını kırmızı saten işli kılıfına koydu.

Kafa Koparan, Leyla'nın Kömür'ü oğlunun yanına gömmesine yardım etti. Dönüşte bütün komün yollarını kesti. Başlarında Fehmi vardı ve çok kısa konuştu:

"Kral benim. Sizi burada istemiyoruz."

Kalabalık açıldı, Leyla ve Kafa Koparan sessizce aralarından geçip gitti. Tam barakaya gireceklerken, "Hiçbir şeye dokunmayın," dediği duyuldu yeni Kral'ın. "İçindeki leşle birlikte yanacak her şey."

Barakanın köşesinde bir karaltı gibi duran Mecnun yüzünü gösterdi, elindeki şişeyi bir alev topu haline getirip teneke barakanın içine gönderdi. Leyla'nın on üç yılı hoorrrr diye çabucak tutuştu, çıtır çıtır yandı, rüzgâr onlara bir iyilik yapıp kapkara dumanları aksi yöne üfledi. Kalabalık beş on adım geri çekildi. Kafa Koparan haberci yirmi köpek rüyasıyla tahttan indirilen kraliçesinin kolunu tuttu. Birlikte yürümeye başladılar. Yeni Kral isyanını haklı çıkarmak için konuşuyordu arkalarından:

"Barındırmazlar sizi burada! Bela istemiyoruz!"

Leyla dönüp güzel çöplüğüne, güzel ülkesine baktı. Rüzgâr onu yolundan döndürmeye çalıştı. Yanında bir tarafını belirgin biçimde sürükleyerek yürüyen Kafa Koparan'la gidilecek en kolay yolun başında olduğunu düşündü. Cehenneme giden yol kolaydır, diye düşündü.

2

"Geçmiş geçmiştir."

Konuşmasına böyle başladı Yıldız. Boş bir salonda, sandalyeye oturmuş, burnunun ucunda varolduğunu düşündüğü bir kameraya bakarak söylemişti bunu. Kendisiyle yapılacak bir röportaj için –saatine bakmıştı tam bu sırada, geç kalmıştı gelecek olanlar– prova yapıyordu.

Dört yıl önce biyografisini yazmak istediği orkestra şefi, Eşref Şefik Karacan söylemişti, "geçmişin geçmiş" olduğunu. Yıldız hatırlıyordu: Kulisteydi, karanlığın içine gizlenmişti. Şef sahneden indiğinde, odasına kadar uzanan o karanlık koridorda kimseyi görmek istemezdi. Duymuştu. Kaçışırdı sahne arkası görevlileri, herkes saklanır, nefesini tutup karanlığın içinden hızlı adımlarla geçen, dimdik duran, cılız, ufak tefek, fraklı adamı seyrederlerdi. Bakın bir keresinde, sahne gerisindeki ağır işleri yapan bir işçi hapşırmış, Şef olduğu yerde durmuş, sonra yoluna devam etmiş ve ertesi gün o işçinin işine son verilmiş.

Yıldız'ın Atatürk Kültür Merkezi'nin kulisine girmesine hayatta bir kez yüzüne gülen şansı yardım etmişti. Yakayı ele verdiğinde gözlüklerinin üzerinden bakıp Almanca konuşmuştu:

"Was ist las? Was wollen Sie?"*

Eşref Şefik Karacan, Berlin Senfoni'nin efsane şefiydi. Kulisteki bu kaçağın asistanı, diyetisyeni, masörü, çirkince ama bir ihtimal sevgilisi olabileceği düşünülmüştü. Despot konuk şef yılda üç-dört kere İstanbul'a gelip Devlet Senfoni Orkestrası'nın başına geçiyordu. O geldiğinde ortalık birbirine giriyordu. Kuliste saklandığı o gece orkestra bir Beethoven senfonisi seslendirmişti. Yıldız'ın kulağı nefesli çalgıların iki hatasını yakalamış, timpaninin geç girdiğini tespit etmiş, ama heyecandan hangi senfoninin çalındığını anlayamamıştı.

Size bir sır: Bu, Yıldız'ın kuliste Şef'i ilk bekleyişi değildi. Şefe hitaben yazdığı, biyografisini kaleme almak istediğini belirten mektupları aylarca cevapsız kalmıştı. Yayıncısı tarafından araya hatırlı bir Alman dost sokulmuş, Yıldız, Berlin'e gitmiş, bir hafta boyunca Şef'in kendisini kabul etmesini beklemiş, sonunda yayıncısının "artık dön" çağrısına uyup dönmüştü. Sahne arkasındaki o ilk bekleyişinde –Berlin'de– orkestra sahnede Vivaldi'nin Dört Mevsim'ini seslendiriyordu. Şef aynı zamanda –ilkbahar bölümünde– klavsen de çalıyordu. Gelin görün ki, klavsenin akordu Şef'in istediği gibi değildi: Klavsen dört yüz otuz yedi la'ya akort edilmişti. Sahneyi terk ettiği anda gürlemiş, ortalığı birbirine katmıştı. 1998 yılı sonbaharında Berlin Senfoni Orkestrası'nın kendi adını taşıyan salonda verdiği bu konserde orkestra üyelerinin sahneyi bir türlü terk edememelerinin biricik nedeni işte buydu: Sahne gerisinde Korkunç Despot Şef akordun pesliğinin acısını çıkarmak için onları bekliyordu.

Eşref Şefik Karacan dünyaya kötülük etmek ve orkestra yönetmek için gelmişti. Bir Alman müzik eleştirmeni yaptığı kritikte onun için, "Hitler'in ordusu vardı, onun orkestrası," demişti ki bu doğruydu. Aynı kritiğe müzik hayatı Şef tarafından bitirilen ünlü kemancı Rudolf Bertren, "Siyasete ahlaki değerleri dışta bırakarak yalnızca iktidar açısından yaklaşan Machiavelli'den tek farkı 'siyasete' kelimesinin yerine 'müziğe' kelimesini koymamız olur," eklemesini yapmıştı.

(*) Almanca: Ne var, ne istiyorsunuz?

Şef o gece kuliste elindeki batonu kızgınlıkla savurmuş, baton havalanmış havalanmış, Yıldız'ın ayağının dibine, karanlığın içine düşmüştü. Batonun yeni sahibinin, hayatının en değerli parçasıyla otelinin yolunu tutmaktan başka çaresi kalmamıştı.

"Geçmiş geçmiştir" cevabını aldığı o gün, karanlığın içinden çıkıp Şef'in arkasından nasıl seslendiğini, onu olduğu yere çivileyip teklifini nasıl ilettiğini bir rüya gibi hatırlıyordu. Bilinci bazı parçaları zamanla yerine koyuyor ya da siliyordu.

"Biyografinizi yazmak istiyorum," demişti –kısa cümleler her zaman iyidir. Kafa karıştırmazlar–. Sırtı dönük Şef'in fağının kuyruğuna bakarak söylemişti bunu.

"Geçmişinizin maskesini sizin yardımınızla çıkarırsak bir başkası ona dokunamaz."

Şef şifreyi çözmüştü. Hayattaki yumuşak karnını bilen kimmiş? Bütün vücuduyla ağır ağır dönmüştü. Yazacağı bir biyografi değil de bir roman olsaydı Yıldız bu dönüşü sayfalarca anlatırdı. Sanki önünde dünya dönmüştü, hayat dönmüştü, evren dönmüştü. Elindeki batonu pat pat pat diye pantolonuna vuruyordu. Siyah ayakkabılarının parlak burunları ıslak bir böcek gibiydi ve bu Yıldız'ı iğrendirmişti.

"Geçmiş geçmiştir," cevabını da tam o anda işitmişti.

Şef dönüp gidecekken, Yıldız telefon numaralarının yazılı olduğu bir kart uzatmıştı ona.

"Benim yardımım olmadan da yazabilir misiniz biyografimi?"

Yıldız bir an hayattaki en büyük sırrına vakıf olduğunu hisseden Şef'i alelade bir adam, hatta zavallı olarak görmesinin avantajını kullandı, başını dikleştirdi, karanlığın yüzünü maskelemesine izin vermek için yarım adımcık hareket etti ve, "Evet," dedi.

Böylece Şef'ten ilk randevusunu almış oldu.

Yıldız, halıları kaldırılmış, eşyaların üzerine beyaz çarşaflar serilmiş, kiraz ağacından parkeleri daha dün gelecek olan televizyon ekibi için paspaslanmış salonu gözden geçirdi. Gümüşsuyu'nda ana caddedeki 102 yıllık bir apartmanın dördüncü katındaki daire on yıldır soğuktu, ısıtılamıyordu. Doğalgaz ka-

pının önüne kadar gelince, apartmanın ısıtma sistemi değişmiş, apartman sakinleri dairelerini keyiflerine göre ısıtmayı tercih etmişlerdi. O zaman hayatta olan annesiyle birlikte yaşayan Yıldız, kışların geçici olduğuna annesi tarafından ikna edilmiş, elektrikli battaniyeler, sıcak su dolu biyotlar ve elektrikli iki küçük sobayla arkadaki küçük iki odada yaşamaya başlamışlardı. Kışın ısınmak amacıyla kurdukları bu düzenden yaz geldiğinde de vazgeçmez olmuşlardı. İşte tam da o günlerde anne doğalgaz kelimesini çok sevmiş, cümlelerini onunla bölmeyi, süslemeyi alışkanlık haline getirmişti:

"Bir sürü adam doğalgaz eve girecek tesisat için doğalgaz sonra eşyalarımızı karıştıracak doğalgaz bizden bir bardak su isteyecek doğalgaz. Boşver kızım doğalgazı doğalgaz kış dediğin üç ayda doğalgaz gelir geçen doğalgaz."

Eve bu haliyle alışmışlar, on sekiz kişilik gül ağacından yemek masası ve gümüş dolu büfenin bulunduğu yemek odasını kullanmaz olmuşlardı. Bu haliyle bir yabancı için evde zaman durmuş sayılabilirdi. Zamanın geçtiğini on beş günde bir temizliğe gelen kadından ve evin tam önündeki ağaçların dallarından anlayabilirdiniz. Hoş, 1995'te ölen anne ve Yıldız için zamanın önemi yoktu. Zaman yaşayan insanlar içindi. Yaşamak için hayatta olmak, hayatta kalmak yetmezdi.

Aslında evdeki zaman annesinin ölümüyle değil de Yıldız'ın kocasının onu bırakıp gitmesiyle durmuştu.

"O olsaydı, böyle yaşamazdın," bunu da hayattaki tek dostu sayılabilecek çocukluk arkadaşı söylemişti. Temizlikçi kadın, bakkal, yemek söyledikleri lokantanın komisi, bozulan prizi tamir ettirmek için çağırdıkları elektrikçi –dokuz yıl önce–, lanet olası Arçelik buzdolabı için gelen tamirci, balkona düşen masaörtüsünü istemeye gelen üst katın hizmetçisi, "Fındık kabukları bu dairenin balkonundan mı atıldı başıma acaba? Bir çocuk var mı içeride?" diye kapıya dikilen sinirli 'yaya' dışında, çocukluk arkadaşı eve giren ve en uzun kalan –bir saat kadar– tek yabancıydı. Bu durum en çok anneyi heyecanlandırmış, misafirin söylediğini duyup kızmış ve demediğini bırakmamıştı:

"Bir koca doğalgaz o kadar gerekli değildir doğalgaz o pıs yaratıklarıyla doğalgaz asıl o burayı yaşanmaz bir yere çevirmişti doğalgaz. Ne yani, evliliği devam etmiş olsa doğalgaz ev kışın sıcak olacak, avizeler yanacak doğalgaz mutfakta yemek pişecek, evin her köşesi kullanılacak doğalgaz, evi karıncalar doğalgaz basacak, perdeler değiştirilecek, güneşlikler tamir edilecek, duran doğalgaz saatler tik tak'layacak, koltuk yüzleri yenilenecek, doğalgaz eşyalar cilalanacak, gül doğalgaz ağacı yemek masasının içini işgal eden kurtçukların doğalgaz yuvaları balmumuyla doldurulacaktı doğalgaz öyle mi, doğalgaz?"

Arkadaşının Lüksemburg'da yaşaması nedeniyle birbirlerini görmeyeli yıllar olmuştu. Çocukluk arkadaşı "doğalgaz" kelimesini pek seven anneyi dinleyince şaşırmış, şaşırmış kahkahayı basmıştı:

"Hah hah hay! Ay Salman Rüşdü'nün büyükannesi gibi. O da düdüklü tencere mi diyordu, tencere mi diyordu, bir Hint pirincinin adını mı sayıklıyordu? Böyle bilinçsiz bir yardım çağrısı vardı onun da..."

"Git artık," demişti Yıldız çocukluk arkadaşına.

Münasebetsiz arkadaşın ardından anne üzerinde "doğalgaz" yazan bilinçsiz yardım çağrısı düğmesine basa basa konuşmuştu:

"İyi ki kovdun doğalgaz Yıldız onu. Hayatımıza doğalgaz ve evimize doğalgaz kimse girmesin doğalgaz."

Ne yazık ki annenin son sözü bu olmuştu.

Münasebetsiz çocukluk arkadaşı Lüksemburg'a uçmadan önce tekrar aramış, "Nasılsın?" sorusunun cevabını beklemeden nasihat etmeye koyulmuştu:

"Ev ölmüş. Annenin tedaviye ihtiyacı var."

"Annem artık yok," demişti Yıldız. Biliyordu ki evlerindeki bildik düzen, annesinden önce yokolmuştu. Annesiyle birlikte karar vermişlerdi buna. Yıllar geçtikçe birbirlerine benzemişlerdi. Annenin hasta ve inatçı, aksi, kötücül ruhu ihtiyacı olduğu tedaviyi artık mezarında görebilirdi. Bu mümkün olmayacaktı ya, neyse bunu da yeri geldiğinde öğrenirsiniz artık.

Yıldız bacak bacak üstüne atıp bir kere daha hatırlıyor, tele-

vizyon ekibinin geç kaldığını. Evin bu haline ilişkin gelip gidenlere uydurduğu şeyi söyleyecekti onlara:

"Bir tadilata girişeceğiz de... Ayakkabılarınızı çıkarmayın lütfen. Paltolarınızı da. Eldivenleriniz ve şapkalarınız bile kalabilir. Ev çok soğuk değil mi?"

Yıldız, biyografisini kaleme almaya hazırlandığı Eşref Şefik Karacan vesilesiyle gazete ve televizyonlara konuk oluyordu. Despot Şef –gazeteler ondan böyle söz ediyordu çoğu zaman– korkunç bir cinayete kurban gitmişti –üzerinde durulan son şüphe buydu– ya da olay bir kazaydı. Kaçırılmış da olabilirdi. Pekâlâ intihar üzerinde de mutabık kalabilirdi medyayla adlî makamlar. Bunun için ölü ya da diri Şef'i bulmak gerekirdi. Şef'in genç karısıyla, –aşığı olduğu söylenen– bir beyefendi vahşi bir biçimde öldürülmüşler, gürültüye koşan, Şef'in hayatta en müşfik davrandığı on yaşındaki kızı –çocuğun Avusturya'da kayak tatilinde olması gerekiyordu ancak daha o gün kolunu kırdığı için geri gönderilmişti. Aynı gün Berlin'den gelecek olan babası için varlığı sürpriz olacaktı– o korkunç geceden ağır yaralı kurtulmuş, tek kelime edemeden o da dün sabah ölmüştü.

Yaklaşık dört gün önce gelen gazeteci kız –bütün gazeteciler dişiydi bu arada– o gece Maçka'da Şef'e ait olan dört katlı şık apartmanda yaşananları anlatmaya koyulunca... Yıldız öööggg diye lavaboya koşmuştu. Koşmuş ve kusmuştu. Pislik, şiddet ve kan her sağlıklı insan gibi onu da rahatsız etmişti. Kahramanımın bu konudaki hassasiyetini göz önünde bulundurarak size o geceyi ballandıra ballandıra anlatamıyorum ne yazık ki. Tırnaklarımı yiyor, şeytan tırnaklarımı kırırrt diye koparıyorum dişimle, tırnak etlerimi kanatıyor, ılık tatlı kanımı dilimin ucuyla yalıyor, kendimi zor tutuyorum o geceyi anlatmamak için.

Şef'e o gece bir şey olmamıştı ya da olmuştu. Cinayetten arda kalanları tasnif etmek imkânsızdı. "Her hikâye gibi bu da çözülecekti." Yıldız'ı programına davet eden ünlü televizyoncu kapanış cümlesi olarak söylemişti bunu. "Biraz zor," demişti Yıldız içinden. O gece olanlar Şef ölü ya da diri bulunmadığı sürece ortaya çıkmayacak gibi görünüyordu. Olay sırasında, o

gece, orada mıydı bu da bilinmiyordu. Bilinen tek şey altmış yaşında görünen ama elli iki yaşında olan Şef'in ayrı bir hikâye konusu olan Porche'sinin terk edilmiş bir halde Belgrad Ormanı çıkışında bulunmasıydı. Anahtarı üzerinde, çalışır haldeydi. Arabada kan izi yoktu, hiçbir iz yoktu. Tozlu ve çamurlu, kendini bir arazi aracı sanıp alçak tabanını fena halde dağıtarak çıktığı bir tepeciğin üzerindeydi.

Ne garip! Yıldız'a kalırsa garip olan Wagner'i en iyi yorumlatan despot orkestra şefine oldum olası hiç yakıştırılmayan Porche'nin o halde bulunması değildi. Garip olan Eşref Şefik Karacan'ın biyografi için yapılan görüşmelerin bir yerinde, "Başımdan bir tek serüven bile geçmedi," demesiydi. Yıldız o zaman Şef'in karanlıkta kalan, bilinmeyen o maskelenmiş geçmişini dikkate almamasına şaşırmıştı. Şef kendisini kandırıyor, çevresindekileri aldatıyordu ve anlaşılan şimdi –ölü ya da diri– hayatının serüvenini yaşıyordu.

Yıldız medyayla mutabıktı: Şef kaçırılmış ve öldürülmüştü. Kimler tarafından? İşte herkes Şef'le dört yıl geçirip seksen üç görüşme yapan Yıldız'a bunu soruyordu. Yıldız rahmetli anneciğinin, kocasından boşanması için ona yalvardığı günlerdeki gibi şaşkın ve çaresizdi: Şef'in düşmanlarının olup olmadığını bilmiyordu. Sırlarına vakıf olmasına rağmen dokunamadığı gerçekler vardı. Belki de "Geçmiş gerçekten geçmişti," geri dönüldüğünde ya bildik anılarınızı bambaşka bir biçimde yorumluyor ya da hiçbir şeyi yerli yerinde bulamıyorduk. Şef'in geçmişe ilişkin altın yumurta sayılabilecek vecizeleri vardı. İnsanları müziğiyle ve sözleriyle etkilemeyi seviyordu.

"Geçmiş karşısında hepimiz birer orkestra şefiyizdir," diyordu mesela, "Geçmiş bir Wagner operası, bir Beethoven, bir Brahms senfonisidir. Yorumu şeften şefe değişir."

Telefon Yıldız'ı, Şef'ten ibaret yakın geçmişinden kurtardı. Şimdiki zamanda televizyon çekiminin iptali vardı. Prodüktör kız, "Siz meğer dört gün önce bizim kanalda çıkmışsınız," diyordu. Münasebetsiz salak! Yıldız'a, hayatta herkes tarafından hatırlatılan değersizliğini ve önemsizliğini bir kere daha hissettiriyordu.

"Yıldızlar öyle ters köşelerdeydi ki sen doğduğunda. Bu yüzden Yıldız koyduk adını. Yıldızlar o gece bildik yerlerinde değildiler, yoktular."

Amatör bir astronom olan babası söylüyordu bunları. Annesi içeride doğururken o iki geçerli nedenden dolayı; sıkıntıdan ve heyecandan teleskobuyla gökyüzünü izliyordu. Söylediğine bakılırsa hayaller yıldızı Neptün öyle bir kaymış, Plüton, Mars ve Ay'a o biçim bir açı yapmıştı ki Allah gökkubbeye çaktığı yıldızları vasıtasıyla dikkate alınmayacak, silik, annesinin bir türlü yakasından düşmediği, seven ama sevilmeyen, şanssız ve ruhsal hastalıklara, yalana meyilli, kulakları sürekli akacak, ayakları kokacak ama iyi kalpli bir kız çocuğunun doğmakta olduğunu müjdelemişti. Yıldız'ın babasının Allah'ın kendi yıldızlarını yan yana dizerek, olmadı karşı karşıya getirerek yazdığı kaderden haberi yoktu. O sadece emekli bir kontrbas sanatçısıydı, ellerindeki kireçlenme yüzünden –daha verem olmasına zaman vardı– çok erken emekli olmuştu, artık çalamıyordu, kendisine yeni bir uğraş bulmuştu, o da teleskop ve gökyüzüydü. Yıldızların ellisinde kucağına aldığı biricik kızı doğarken kaçışmaları ve ortada açık saçık görülen tek gezegen olmasından dolayı yavrusunun adını Neptün koymak istemiş, lohusa yatağında inleyen aksi annenin karşı çıkması üzerine Yıldız olarak değiştirmişti. Oysa hayaller yıldızı Neptün bu bahtsız kıza isim olarak ne kadar yakışacaktı. O kız ki oldum olası hep hayallerinde yaşayacaktı.

İşte ismini kırk dört yıl önce böyle alan Yıldız, doğduğu an gökyüzündeki yıldızların sabitlediği değişmez kaderini telefonda sessizce onaylıyordu. Telefonu kapadığında sinirlenmişti. Yaptığı onca hazırlığa üzüldü: Perdelerin tozunu almış, modası geçmiş çizmelerini boyamış, İskoç modeli kareli eteğini temizleyiciye vermiş, kimsenin görmediği kirden katrana dönmüş yün fanilasının üzerine yine temizleyiciden gelen gömleğini giymiş, omuzlarına buram buram naftalin kokan petrol yeşili yün şalı atmış, belki gökyüzündeki yıldızların yokolma numarasıyla meydana gelen doğuştan bakır rengi saçlarını alışılmış biçimde tepesinde toplamış, dudağına çöpe atmaya kı-

yamadığı biricik rujunu serçe parmağını içine daldırmak suretiyle sürmüş, biz onu bulduğumuz an da dahil olmak üzere iki de konuşma provası yapmıştı. Salonun sessizliğinde, "Şaak, şaak, şak" diye üç el alkış sesi duyuldu. Demek annesinin hayaleti başından beri onu izliyordu. Biraz önce annenin ruhunun mezarında huzur tedavisine tâbi tutulmaya razı olmayacağını söylerken bunu demek istemiştim. Annenin artık bir hayalet olduğunu. Üç el alkış, bu, "Aptal Yıldız, oyun bitti!" mi demek oluyordu? Hayalet anne, televizyon ekibinin gelmekten vazgeçmesini kızının başarısızlık hanesine yazdığını mı anlatmak istiyordu? Korkudan sanki annesinin hayaletiyle ilk kez muhatap olmuş gibi dizleri zangırdadı Yıldız'ın. Telefonun ahizesini bir türlü yerine koyamayıp düşürdü elinden. Yüksek konsolun üzerinden, yere değmesine iki parmak kala, havada asılı kalıp sallanmaya başladı telefonun ahizesi. Fizik kurallarına göre, ya yukarıdan aşağıya, boğum boğum kablonun ucunda esnemesi lazımdı ya da soldan sağa ağır ağır sallanması. Hiç tam aksi yönde, bir metre kadar konsoldan uzaklaştırılıp sonra da konsola doğru, konsolun masif maun gövdesine çarpacak biçimde hareket edebilir miydi bir telefonun ahizesi? Bu çarpma sonucu takkkk diye bir ses çıkarabilir, bunu üç kere –çok kızdım manasında– yineleyebilir, sonra kendi kendine –tövbe yarabbim– görünmez bir el tarafından çatt diye yerine konulabilir miydi bir telefon ahizesi?

Geri geri salonun en köşesine gitti Yıldız. Cezalıydı. Yüzünü duvara döndü, kırk dört yıldır kendisine ait olan sağ bacağını kaldırdı, duvara dayanmamaya gayret ederek cezasını çekmeye koyuldu. Dört yaşından beri bu cezaya tâbiydi. Annesini kızdırdığında yani. Kırk yıldır değişmemişti duvar kâğıtları, burnunun duvara olan mesafesi. Kırk yıldır ne biçim güçlenmişti sol bacağı. Muazzam bir dengesi vardı annesinin bilemediği. İstese sol topuğunun üzerinde arkaya doğru, neredeyse başının üzeri yere değecek, bir köprü kuracak biçimde yaylanabilirdi. Annesinin artık hayalet olduğunu ve kendisini izlediğini bilmese, bunu size gösterirdi. Hayattayken annesi, doktorun belirttiği münasebetiyle yatak istirahati verdiği günlerde yatar-

ken içeride, "Git aptal kız, bir saat salonun köşesinde bekle!" cezasını almışken, Yıldız itirazsız cezasını çekmeye gitmişken, kaderinin ona doğuştan bakır saçlar vermesi gibi ruhuna iliştirdiği anneye karşı asla ve kat'a numarasız olma haliyle cezasını çekerken yapardı bu yaylanma gösterisini. Hangi hatasına tekabül eden bir cezasındaydı şimdi hatırlamıyordu ama böyle yaylanırken yaylanırken kendini yerde buluvermişti. Annesi gürültüye gelmiş, tek bir şey söylemişti:

"Bütün bir gece."

Böylece ceza halinde uyumayı, rüya görmeyi bile becerebilmişti. Rüya görebildiğini hatırlıyordu çünkü o gece rüyasında altı ay sonra evleneceği adamı görmüştü. Pek görmek sayılmazdı ya, müstakbel kocasının gözünde kara güneş gözlükleri vardı. Yıldız tam da onun incecik gri kravatına dikkat kesilmişken rüyadaki koca adayı tıpkı Yıldız'ın ceza hallerinde sıkıntıdan gerisin geriye yaylanması gibi yaylanmaya başlıyordu ama o da ne; arkasında dalgalı bir deniz, rüzgârın doldurduğu derin, sırtı oyuk bir uçurum, geniş yeşillikler, diz boyunda çalılıklar ve ilkbahar vardı. Adamın boynundaki –incecik olmasına çok şaşırdığı– kravat bir sarkaç gibi sallanıyordu.

Rüyalarda hayattakinin tam aksine her şeyden haberdar olma, bilme halimiz ne güzeldir. Yıldız'a kim söylemişti, nereden biliyordu o adamla evleneceğini. Rüyasında kafasında çöreklenmiş bu bilgiye şaşar haldeyken koca adayı gözlüklerini çıkarmaya davranmıştı. Tam o anda uyanmıştı Yıldız.

Evliliği süresince cezalardan muaf olmuştu. Evliliği biter bitmez annesi ona yirmi sekiz bekleyen cezası olduğunu hatırlatmıştı.

"Yedişer saatten dört günde," demişti annesi.

Annesi ne derse o olurdu. Yıldızlar öyle bir sabitlemişti ki üzerindeki anne otoritesini. Yaşarken bile bir hayaletti annesi. Şüphesiz böylesi daha iyiydi. Bütün varlığıyla bir başka odadayken, içeride uyurken, salonda cezasını çeken kızını gözleyebiliyordu. Ölüp de bir hayalet haline gelince Yıldız'ın peşinden her yere gelmeye başlamıştı. Şef ile görüşmeye Berlin'e gittiğinde sözgelimi, otel odasında anne hayalet, "Cezalısın," de-

mişti. Cezasının nedenini adı gibi biliyordu Yıldız: Vaktiyle iyi bir pan flüt sanatçısı olan annesinin Şef'e verecek bir dersi vardı. Beceriksiz kızı bunu bir türlü yerine getiremiyordu. Cezasını ikinci defa evinden başka bir yerde –ilki balayında kaldıkları yerde– çekecek olmanın heyecanıyla; "İyi de burada evin duvarı, salonun köşesi yok" demişti Yıldız.

"İyi bak," demişti anne hayalet.

İyi bakmış ve görmüştü Yıldız, Berlin'de sıradan bir otel odasının caddeye bakan köşeciğinin pek iyi bildiği ceza köşesine dönüştüğünü.

Öteki pencereler, dışarıdaki gözler nereden bilebilirlerdi yetişkin bir kadının annesi tarafından tek ayak üstünde bekleme cezasına çarptırıldığını. Yıldız böyle durumlarda şükrederdi:

"Şükür, bir çatı altındayım. Şükür, bir evim var. Şükür, kimse beni görmüyor. Şükür, apaçık sokaklarda değilim."

Yıldız'ın en büyük korkusunu soracak olursanız, buydu işte: Apaçık sokaklarda olmak. Gümüşsuyu'ndaki ceza köşesi cadde manzaralıydı. Sadece biraz geriye doğru esnemesi gerekirdi günün her saati işlek caddeyi seyredebilmesi için. İşte bu arkaüstü yere doğru yaylanma hareketinin egzersizi de o küçük esnemeler olmuştu. Üniversite eğitimini tamamladığı Berlin'de Nollendorfplatz Meydanı'nda her milletten şaklabanın arasında uçan Hintli sidalar, bacaklarını kıçlarına gömen Çinli kızlar görmüştü. Gördüğü halde inanmamıştı. Oysa şimdi yaptığı doğaüstü, buna benzer bir şeydi. Rüyalara kayıtsız kalması gibi boş gözlerle izlemişti uçan sidaları tıpkı sizin büyülü gerçeklik deyip geçtiğiniz Yıldız'ın hikâyesini yarım kulakla benden dinlemeniz gibi. Tarih, insanlık, evlerin içi, sokaklar, ruhların karanlık yüzleri görseniz bile inanmayacağınız şeyleri saklarlar.

İşte bu Yıldız'ın caddeyi seyredebilmek için yaptığı küçük esnemelerin birisinde, gördüğü halde inanmadığı bir şey oldu: Japon Konsolosluğu'nun önünde elinde koca bir bavulla rüyasında gördüğü koca adayı bekliyordu. Aynı –incecik olduğuna çok şaştığı– kravat, aynı takım ve ıslak gibi görünen saçlar ve gözlüklerle. Arkasında rüyadaki gibi uğuldayan bir rüzgâr,

dalgalı bir deniz, derin bir uçurum vardı sanki. Rüyasının gerçeğe taşındığını işaret eden şey hiç kuşkusuz dalların ucundaki yapraklar kıpırdamaz, serçeler rahatça uçabilir, açık pencereleri örten tüller, perdeler öylece dururken, konsolosluğun önündeki bayrak direğinin ucundaki bayrağın göbeğindeki kırmızı yuvarlağı göstere göstere dört bir tarafından boşluğa çakılmış gibi dalgalanıp durmasıydı. Rüyadaki koca adayı gerçekten kaldırımda duruyor, kendisini rüyada gören Yıldız'ın –duysa, görse kimselerin inanamayacağı– cezasını çekerken, –ah yine kimsenin inanmayacağı biçimde– geriye doğru yaylanıyordu. Bu caddeden geçip giden fanilerin dikkatini çekmeyecek kadar kısa süren bu doğaüstü hareket sonlandığında rüyadaki ve şimdi gerçekteki koca adayı gözlüklerini çıkardı. Gözleriyle bile gülebilen bir Japon genciydi bu. Sağ yanında rüyada da varolan kocaman bir bavul vardı ve –rüyasında yapmadığı bir şeyi yapıp– bir taksiye binip gidiyordu. Rüyada görülen, gerçekten varolan ve rüya dışındaki zamanda Japon olduğu anlaşılan genç bir hafta sonra bindiği taksiden Yıldız'ın yaşadığı apartmanın tam önünde inecek ve anlatsam da inanmayacağınız bir tanışma ve bir yıl sürecek evlilik vuku bulacaktı. 1983 yılında, yirmi dört yaşını sürdüğü o yaz, annesinden ve dolayısıyla tek ayak üstünde bekleme cezasından Berlin'deki müzikoloji eğitimi nedeniyle muaf olduğu öğrencilik günlerinde hafifleyen sağ bacağındaki varisleri yine azmış, anne son sömestr tatilinden bu yana birikmiş cezaların acısını çıkarmayı görev bellemişken, diz altındaki damarların tekrar fırtladığı o günlerde, parmağını bile kıpırdatmadan, kaderin yardımıyla, elbette annesinin verdiği cezaların da vesile olmasıyla Yıldız işte böyle koca bulmuştu.

Yine telefon çalıyor. Anne hayalet telefonu açabiliyor ama konuşamıyor. Bilseniz bu hali Yıldız'a ne kadar çok dokunuyor. Sevgili anneciği artık konuşamayan bir ölü. Bedeni mezarda çürürken ruhu ayak altında dolanıyor ve konuşamıyor. Telefonun ahizesini kızının kulağına kadar getiriyor hayalet anne. Yıldız sanıyor musunuz ki sizin gibi ahizenin boşlukta kendi kendine salonun ceza köşesine kadar nasıl yol aldığına

şaşıyor? O sadece ahizenin bağlı olduğu o kıvrım kıvrım kablonun nasıl böylesine açılıp esneyebildiğine bakakalıyor. Cezasını çektiği o köşecikten daha nelere bakakaldı Yıldız: 1979'da, 1980'de İstanbul'a geldiği her sömestr ve yaz tatilinde sokağı seyre daldığı bu köşecikte önünde kaç devrimci vuruldu. Hatta bir tanesinin tam sırtında bir delik açılmış ve üpkı havuzlara, çeşme başlarına konulan süs aslanbaşlarının ağzından fışkıran muntazam açılı tazyikli berrak sular gibi kan fışkırmıştı. Ülkesinin kanlı tarihini, darbeleri, yoksulluğunu ve dibe vurmuşluğunu o köşecikten bütün olanlara fırsat veren zavallı ve korkak halkı gibi seyretti. Telefon kablosunun fazlasıyla esnemesi, sırtından vurulan bir gencin çeşme gibi kanaması, faşistlerin öne sürdüğü ulu amaca, hareketlerine güç kazandıran gizeme inanan çoğunluk için birbirinden farksız iki eylemdir sadece.

Çoğunluk tek bir kişidir çoğu zaman. Ceza köşesinden, pek normal olmayan kendi özel hayatının elverdiği biçimde, ülkesinin tuhaf tarihini seyreden Yıldız, gökteki yıldızlar kadar çoktu aslında. O kadar çok ve işe yaramaz, o kadar çok ve sadece bir süs. Gökyüzünü süsleyen ve asla annesinin onu paraladığı gibi bir toplumu paralayan tiranların tepesine inemeyen bir süs.

Telefon kablosu gibi esnedi laf. Yıldız'ı arıyorlar. Kibar, mesafeli dolayısıyla durgun bir ses kendini tanıtıyor:

"Ben İpek Tüter. Sizinle Eşref Şefik Karacan, tabii sizin onun için uygun bulduğunuz isimle kendisini anarsam; Şef hakkında –Yıldız, biraz muzip bir kadın olduğunu düşünüyor telefondaki sesin– görüşmek istiyorum, –kesinkes iletilen bir istek. Muhtemelen çok güçlü ve kararlı– uygun bulursanız sizi bir kahve içimlik zamanda –biraz şey gibi, aslında içten içe çekingen, üstelik geleneksel bir eğitimin içinden çıkmış, belki sonradan görme.– ...(eee başka bir şey söylemeyecek mi? Başlangıçtaki kararlı tavır numaradan mı?) bugün, sizin için uygun mu? (nereden anladı Yıldız'ın onunla görüşmek isteyebileceğini, buyrun benim demekten başka ağzını açmamış Yıldız'ın kafasından geçenleri nasıl okudu? Yoksa hayalet mi tele-

fondaki?) "Bugün olmaz," diyor Yıldız. "Yarın, yarın sabah," diyor telefondaki ses.

Telefon ahizesiyle arasındaki boşlukta bir kalem uçarak geldi parmaklarının arasına kondu. Ardından bir bloknot kâğıdı, –tepesinde APEKSİL sakinleştirir, uyku verir yazan– şiş gözbekli a'larının karakteristik kıldığı yazısıyla, "Yarın nerede?" sorusunun cevabını yazmaya koyuldu. "Büyük Londra Oteli'nde," dedi telefondaki ses. "O oteli biliyor musunuz?" Telefondaki ses Yıldız'ın sorgusuz sualsiz bu daveti kabul etmesine şaşmış gibiydi. Doğduğu gece yıldızlar okumasını bilene gökyüzüne Yıldız'ın itirazsız bir kadın olduğunu yazmışlardı. "Bilmez miyim?" dedi Yıldız. Siz olsanız ne düşünürdünüz? Mutlaka Büyük Londra Oteli'yle ilgili özel anıları olduğunu mu? Düşündüğünüz doğru. Hayalet anne aldı ahizeyi, o kapattı telefonu. Sinirle ve hiddetle de değil, aksine soru, merak içeren bir yumuşaklıkla koydu ahizeyi yerine. Yıldız duvar köşesinde tek ayak cezasını çekmekte.

Biyografi yazarlığı meraklıların, dedikoducuların, geçmişi diriltmek için nefes tüketenlerin işidir. Yıldız kendisini yarın sabah Büyük Londra Oteli'ne davet eden İpek Tüter'in –adını doğru hatırlayıp hatırlamadığını sordu kendisine– davetinin nedenini merak etmeyecek bir duvar köşesiydi. O duvar köşesi nasıl olup da Şef'in "Geçmiş geçmiştir," dediği hayatını diriltmek için nefes tüketmeye girişmişti?

"Cevaplarını bildiğin şeyleri sorma" diyordu annesi ona. Sizin için de söylenmeli bu laf. Hayalet annesinin verdiği cezayı bile itirazsız çeken bir kadın kırk dört yıldır annesi için yaşıyordu, annesiyle vardı, annesiyle varolmaya devam ediyordu. Eşref Şefik Karacan'ın hayatını isteyen, ahizeleri uçuran, ışıkları açıp kapayan, halıları boşlukta silkeleyen, toza bulanmış, bu yüzden ağzına kadar kül doluymuş hissiyatı yaratan laliqe vazoları tavana kadar fırlatan anneydi.

Hitler'in ordusu, annesinin Yıldız'ı vardı. Bir faşist, hayatta bir ordu, kanla yıkayacak bir ülke bulamazsa zavallı bir insan bulurdu. Bir bakıma Şef, Yıldız'ın en büyük cezasıydı. Yine annesi tarafından uygun bulunan, en uzun tek ayak üstünde

bekleme cezası. Üstelik gözlerden uzak bir duvar köşesinde de değil, sokakta, herkesin gözü önünde, ortada.

Biz bunları düşünürken Yıldız, Büyük Londra Oteli'ni düşünüyor. İpek Tüter... Şef'in hayatını kararttığı bir müzisyen ya da eski bir sevgili olmalı. Anlatacakları vardır muhtemelen cehennemin dibine giden Şef'le ilgili. Artık Şef ile ilgili tek bir kelime bile duymak istemiyor Yıldız. "Yeter" diyor içinden.

Büyük Londra Oteli ona Japon kocası Akira Muşaka'yı hatırlatıyor. Telefonda verdiği "Bilmez miyim?" cevabının karşılığı muz likörü ve en çok güldüğü gece. Lobideki papağanları uykularından edip tüyleri en dökülmüş olanının, belli ki en yaşlısının "Reziller...reziller...reziller..." sözlü tacizine maruz kalışlarını.

Dünya aşk hikâyeleriyle doludur ve Akira Muşaka ile Yıldız'ın aşkları da bir bakıma kendilerinden öncekilerin vücut değiştirmiş halidir. Hatırlarsanız Yıldız rüyasında gördüğü koca adayının aslını Japon Konsolosluğu'nun önünde görmüş, gördüğü suret bir taksiye binip uzaklaşmış, on beş gün sonra da tam kapılarının önünde taksiden inmişti. Bir araya gelmelerini çok isteyen Allah onları üçüncü defa daha mantıklı ve romantik bir yerde karşılaştırmıştı. Yıldız, Mimar Sinan Üniversitesi Müzikoloji Bölümü'nde asistanlığa başlamıştı. Aynı bölümdeki profesörlerden birisi, Levent'teki evinin geniş bahçesinde bir parti veriyordu. Yıldız işte bu vesileyle oradaydı. Akira'ya gelince, o da İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi profesörlerinden olan ev sahibesinin davetlisiydi. Böcek bilimcisiydi. İstanbul'a söz konusu üniversitenin entomoloji bölümünü derleyip toparlamak için gelmişti. "Böcek Bilimcisi ve Koleksiyoncusu" diye düzeltiyordu, Akira'yı koluna takmış dolaştıran ev sahibesi. Geniş bahçe elma ağaçlarıyla doluydu. Aksi ne mümkün; Yıldız sıkılmıştı. Lame sandaletleri ayağını vurmuş, onları eline almış, diğer elinde içine iki damla brendi damlatılmış kayısı suyuyla sallana sallana yürüyor, James Ruby de son hitini söylüyordu: "Gerçekten yaşamak, ötekileri reddetmektir." Anlamlı sözdü doğrusu. Partideki vaktinin büyük bir bölümünü tuvalette –İngilizce *Vogue* dergisi okuyarak– geçiren

Yıldız, Akira Muşaka'nın davetlilere takdim edildiği anı kaçırmıştı. Ona rastladığında Bay Muşaka elma ağaçlarının altında tek başına dolanıyordu. Bu düş gibiydi. Yıldız'ın arkasında eğlenen parti insanları vardı. İleride Akira rüyasındaki gibi, konsolosluğun önünde taksi bekler gibi duruyordu. Elleri cebinde, ince kravatı boynunda, Yıldız'la birbirlerine bakakalınca arkaya doğru ağır ağır eğilme numarasını yaptı. Yıldız güldü ve bir düşte olduğunu varsayarak aynısını yaptı. Başı çimenlere değmişti. Bütün dünyayı tersten, Akira'yı olduğu gibi görüyordu.

"Burada iki akrobat var!"

Ev sahibesine yakalanmışlardı. Alkolün uçurduğu kafaların dikkatini çekmediyse de Akira görmüştü: Yıldız ellerini kullanmadan doğrulmuştu. Tanışmaları, konuşmaları, parti sonrası Akira'nın kaldığı Büyük Londra Oteli'ne gitmeleri işte böyle olmuştu. Bir ay sonra annesine rağmen evlenmişler, balaylarını Akira'nın bir geyik böceğine rastlamayı umduğu Muğla ve Dalyan'da geçirmişlerdi. Yıldız'ın annesi de yanlarındaydı. Nikâh üzeri psikolojik kökenli pek çok fiziksel rahatsızlık geçirmiş, Akira da onu tek başına bırakmalarının doğru olmayacağını söylemişti. Dalyan'da sahildeki barakalarda kaldıkları ilk gece anne hiç uyuyamamış, incecikten kızına seslenip onu dışarı çağırmıştı. Kumların üzerinde yalınayaktı. Bataklık bölgesinde konaklamalarından dolayı ciddi bir sivrisinek saldırısına maruz kalmıştı. Çıplak kollarına, bacaklarına küçük şaplaklarla vuruyordu. Sinekler yüzünden uyuyamıyor değildi. İstese cibinliğin altında deliksiz bir uyku çekebilirdi. Onun derdi Yıldız'ın nefesini duyamadan uyuyamamaktı, onun başka kollarda uyuduğunu bilmekti. Bilinçsiz bir yardım çağrısı olarak kullandığı "doğalgaz" kelimesi daha konuşmalarını bölmeye başlamamıştı. Dolayısıyla içinden geçenleri düzgün cümlelerle hiçbir zaman sevemediği yeryüzü ve gökyüzünün arasında kızına izah etti:

"Neden evlendin? İkimiz ne güzel yaşıyorduk. O bizimle yaşayamaz. Ayrıl ondan Yıldız!"

Evliliğinin ilk haftasındaki kızına ilettiği bu emir karşısında

Yıldız'ın tepkisini gözlemeksizin, "Üzerindekini nereden buldun?" diye sormuştu anne.

Şampanya köpüğü, ipekli, etekleri ve derin dekoltesi dantelli, bildik bir balayı geceliğiydi kızının üzerindeki.

"Aldım," demişti Yıldız.

"Onun için mi?" diye sormuştu anne.

Cezalıydı Yıldız. Anne isterse bildik ceza köşesi buraya da gelirdi. Nitekim geldi de. Yıldız annenin kaldığı barakanın bir köşeciğinde cezasını çekmeye koyuldu. Sivrisinekler cezayı dayanılmaz kılıyordu. Anne cibinliğinin içinde sivrisinek saldırılarından muaf, neden ayrılması gerektiğini anlatıyordu kızına. Sonra Akira'nın ayak sesleri duyuldu. Anne, "Biraz fenalaştım," yalanını uydurdu.

"Biraz su?" Teşekkürler Akira. "Doktora ihtiyacınız var mı?" Gerekmez Akira. "Bu durumda aldığınız ilaçlar nerede?" Biz gerekeni yaptık oğlum Akira. "Kendinizi kötü hissederseniz lütfen bize seslenin. Çekinmeyin." Hiç kuşkun olmasın Akira.

Sineklerin kana kana içtiği şampanya köpüğü Yıldız'ını alıp gitmişti Akira. Sinek ısırıklarından ötürü duşa sokmuştu karısını. Çok kızmıştı ona. Kızmakta ne kadar haklı olduğu iki gün sonra ortaya çıkmıştı. Sıtma teşhisiyle İstanbul'a dönmüşlerdi. Hastalık neticesinde yedi kilo veren Yıldız, evliliğinin ilk üç ayını yatakta geçirmişti.

Kalan dokuz ay ne güzel geçmişti. Birbirlerini çok sevmişlerdi. Sonunda tahmin ettiğiniz nedenlerle ayrılmışlardı. Yıldız, annesiyle yaşadığı hastalıklı hayata kapatmıştı kendisini. Akira Muşaka Japonya'ya dönmüştü. Koleksiyonuna değerli parçalar katabilmek için yaptığı Anadolu gezileri nedeniyle sık sık geliyordu İstanbul'a. Bir daha ne rüyalarında ne de gerçek hayatta Akira'yı hiç görmedi. Annesi öldükten sonra da kararını değiştirmedi Yıldız. Akira ile sadece telefonda konuştu, mektuplaştı. Telefon ve mektupların arası Eşref Şefik Karacan'ın biyografisini hazırladığı dönemde sıklaştı. Yeni uğraşısını birilerine anlatmalıydı. Akira'nın kafasına, buluşmalarına vesile olacak adamın adını böylece düşürmüştü Yıldız.

Dünyanın sayılı böcek koleksiyoncularından birisi olan Aki-

ra Muşaka 2002 kışında Istanbul'da büyük bir ev satın almıştı. Eve aynı yılın sonbaharında taşınmış, dostları için bir Noel partisi düzenlemeye karar vermişti. Akira Muşaka'nın seçkin dostları onuruna güzel bir Noel konseri ne iyi giderdi. Eşref Şefik Karacan'ın yönettiği bir oda orkestrası konseri mesela. Şef önce bu teklife burun kıvırdı. Davetli listesi ve istediği astronomik ücretin kabulü fikrini değiştirdi. Partinin özel ulaklı şık davetiyesi Yıldız'ın kapısına kadar gelmişti. Akira aramıştı. Aksine Yıldız kararsız değildi, gidecekti. Hayalet anne kızının aldığı bu karara öyle öfkelenmişti ki ortalarda görünmüyordu. Son anda kim bilir neler olacaktı? Yıldız kendisini her şeye hazırlamıştı. Akira'yı görecekti.

O gece Akira unutamadığı eski karısına şoförünü gönderdi. Modası geçmiş bordo kadife elbisesi ve sapır sapır dökülen mink etolüyle füme rengi Audi A8'in arka koltuğuna ilişir gibi oturdu Yıldız. Bir an Japon otomobillerine ihanet eden Akira'nın şoförle birlikte geldiğini düşünmüş, çok heyecanlanmıştı. Bebek'teki malikânenin bahçe kapısından girip ağaçlı yolunda ilerlerken hayalet anne kontrolü ele geçirmiş, Yıldız'ı arabadan zorla indirmişti. Şoförün şaşkın bakışları altında Yıldız, malikâneyi çevreleyen özel ormana doğru koşmaya başlamıştı. Ayakkabılarının iğne topuklarının battığı toprak kararsız ve tedbirsizdi ama o yine de koşuyordu. Karanlığın ortasında bir taş havuzun başında durdu ya da durdular. Akira Muşaka'nın satın aldığı bu evin eski sahibi –Yazar Salim Abidin– bir dostuyla –Ressam Ali Ferah– birlikte, o havuzda bir cinayete kurban gitmişti. Havuz doluydu. Tam ortasında bir çanağın içinde kadın başı heykeli vardı ve ağzından fışkıran suyun sesi Yıldız'ı biraz olsun yatıştırmıştı. Bir güç, anne hayalet, Yıldız'ı havuzun başına sürükledi. Hatta diz çökmesini sağladı. Yıldız'ın elleri karanlık havuzun içine inen sarmaşıkların cılız gövdelerinin üzerindeydi. Bir el başını suya doğru eğdi. Yıldız o karanlıkta beceriksiz bir makyözün rastgele boyadığı kendi yüzünü ve dişlerini sıkmış üzerine eğilen annesini gördü. Öldüğünden bu yana annesini ilk görüşüydü. Yüzü şaşkınlıkla en fazla da korkuyla suya değdi. Malikânenin eski sahibinin

ruhunu teslim ettiği havuzun lanetli suyunu istemeden içmişti. Suda pas tadı vardı. Kan ve pas tadı benzer miydi?

Hayalet anne, "Gidelim mi?" diye sormuştu.

Eşref Şefik Karacan'ın görüldüğü son yer Akira Muşaka'nın Noel Partisi'ydi.

Davete, Berlin'de ve aynısından bir tane de İstanbul'da bulunan meşhur Porche'siyle gelmiş, bir kadeh viski, yoo hayır, biraz martini içmişti. Ne büyük incelik, yemeğe de oturmuştu. Konser öncesi hafif şeyler yeme alışkanlığından söz etmişti masadakilere. "Yoksa" demişti, "Yoksa, melodiyi bozmak istemem." Sevimsizdi. Akira Muşaka konuşanların sırları olmadığına inananlardandı. Bir salata istemişti Şef. Konukların içtiği çorbaları görünce kararını değiştirmişti:

"Ağır bir çorba ama," diye uyarmıştı konuklardan birisi: "Altın Tozlu Istakoz Çorbası."

"Hımmm," demişti Şef, ertesi gün ilk işi gösteriş sever Fransız aşçısını kovmak olacak olan ve menüdeki bu dikkatsizliği yüzünden kendisini affetmeyen Akira Muşaka'ya bakarak, "16. yüzyıl kral sofralarına meraklısınız demek. Peki bu ıstakozlar, koleksiyonunuzdan kaçanlar mı?"

Bütün masa, ıstakozların duyargalarının birbirine vurup takırdaması gibi takır takır güldü. Utandı Akira Muşaka. Şef'in kendini tutamayıp "Ahçınızı tebrik etmek istiyorum," deyişiyle iş çığrından çıkmıştı. İyi ki Yıldız gelmemişti. Asistanı, Akira Muşaka'yı menü konusunda uyarma dikkatini gösterememiş olsa bile şoförün getirdiği bayan konuğun ortadan kaybolmasını ona bildirmeyecek kadar profesyoneldi. Sonunda bahçedeki süs taş havuzun suyu çekilmiş, korkuyla içine bakılmıştı: Şükür, kayıp konuk tuhaf kadın orada da yoktu.

Kayıp konuk tuhaf kadın Yıldız, nasıl olmuş, nasıl gelmişse Gümüşsuyu'ndaki yatağındaydı. Bir an gitmediğini bile düşünmüştü. Ağzındaki pas tadı Muşaka'nın şoförü tarafından malikânenin bahçesine kadar götürüldüğünü, hayalet annenin zoruyla arabadan inip koştuğunu ve bir serinleme havuzunun başında durduğunu doğrulamaya yetiyordu. Allah hiçbirimizi hatırlamaktan mustarip etmesin.

"Geçmişten yakanızı kurtaramazsanız yaşayamazsınız." Şef söylüyordu bunu. Söylediğinde ne kadar samimiydi tartışılır. Yıldız kendi geçmişinden yakasını kurtarıp Şef'i ve yazacağı biyografiyi düşünmeye başlamışken anne hayalet cezasının bittiğine dair işaretini çaktı. Kızını omuz başından dürttü. Unuttunuz mu, Yıldız duvar köşesinde cezalıydı.

Acıkmış, kakası gelmişti. Ama önce cezalı ayağını kendine, yerine getirecek masajı yapması gerekiyordu. Bacağındaki tutukluk artık koluna, parmaklarının ucuna kadar iner, çıkar olmuştu.

"Bu bir çile. Çile çekiyorsun sen!"

Tekrar geçmişe dönmenin, Akira'yı hatırlamanın sırası mı? Ok yaydan çıktı. Geçmiş bile sayılamayacak bu yakın zamanı, Noel partisi ertesi Akira'nın o gece ne olduğuna dair merak edip kendisini aradığı günü hatırlamaktan başka çaresi yok Yıldız'ın. Yıllardır söylemediği, söylese Akira'nın yapacağından emin olduğu şeyi söylemişti o telefon konuşmasında:

"Unut beni Akira. Arama."

Unutamazdı ama aramayacaktı artık Akira.

Marazi aşkının verdiği güçle, "Burada benim yanımda bir tedaviye tâbi tutulmana yardımcı olabilirim eğer istersen," teklifini yapamayacaktı bir daha. Annesi hakkında, "Belki öldü ama burada hâlâ," demesine inanan Akira olmayacaktı artık. Şef de ortadan kaybolmuştu. Anne hayaletle Yıldız'ın ebedi birlikteliği başlamıştı. İyi okuyucuların burnu kokuyu çoktan almıştır ama söylemeden edemeyeceğim: Ne olur, ne olmaz, Yıldız'a yarın sabah Büyük Londra Oteli'nde randevu veren İpek Tüter'i "es" geçmemek lazımdı. Ama önce karnını doyursun Yıldız. Üniversitedeki görevinden ayrıldığından bu yana sebzeli, sulu yemekler yiyemiyor. Sipariş verdiği büfede iki seçenek var: Et döner, tavuk döner. Damak tadına uygun Alman yemekleri yapan bir lokanta da var pek yakında. İstese onlar da yemek getirebilirler. Yıldız bağırsaklarıyla, midesiyle, damak tadıyla, yediği katı şeyler yüzünden haftada bir, zar zor çıkan kakalarıyla, her şeyiyle çile çekmek istiyor. İşin garibi o halinden çok memnun. İyi. Evet, gayet iyi. Tavuk dönerinin yanına

ayran istiyor. Bir şişe su? Hayır. Yaklaşık bir aydır bir kuduz gibi iğreniyor sudan.

Şimdi yemeğini yesin. Dişlerini fırçalasın. Bir bardak suyun, akan sudan daha iğrenç olduğunu düşünerek çabucak. Şef'le ilgili notlarını düzenlesin. Annesinin seçtiği Wagner'in Tannhäuser'ini dinlesinler. Eşref Şefik Karacan'ın yönettiği Berlin Senfoni Orkestrası'nın seslendirdiği 1988 kaydından. Kimse bu mucizevi girişi onun kadar güzel çaldıramaz; öyle gerektiği için orkestrasını ustalıkla kendi halfne bırakamaz.

"Benim karşımda bütün orkestralar ilahi bir güç kazanır. Nefesler ve dokunuşlar Tanrı katından iletilir. Ben orkestraların, müziğin Tanrısı'yım."

Tahmin edebileceğiniz üzere kendisini övmeyi severdi Eşref Şefik Karacan. Kendisini her şey ilan etmekte haklıydı. Olağanüstü bir yetenek, olağanüstü bir hayat. Yıldız'ın yazmaya kıyamadığı 'o hayat' kim bilir nerede, nasıl son bulmuştu? Onu müziğin Tanrısı olarak yeryüzüne gönderen, verdiği canı kim bilir nasıl teslim almıştı? Onun sefil bir biçimde ölmüş olmasını diliyordu Yıldız.

Müziğin fırtına gibi estiği bir yerinde hayalet anne çattı diye sonlandırdı müziği. Söyleyeceklerini kalbine fısıldadı kızının:

"Bu dünyadaki maceramın sonlanmasını istiyorum. Bitir şu biyografiyi, çek ipini. Ben de mezarıma döneyim."

Yıldız'ın dili damağı kurudu. Su içmek için yandı tutuştu. Ama ne yapsın iğreniyordu bir bardak sudan. Taş gibi bir mideyle, susuz, hayalet annesi için acı çekerek uyudu.

Merak ettiğiniz ya da umurunuzda olmayan ertesi sabah, dün televizyon ekibi için giydiklerini giydi Yıldız. Kendini Christian Dior Opium bulutunun içine hapsetti. Yakası kürklü uzun paltosunun kemerini iyice sıktı. Sürmesinin artık imkânsızlaştığı rujunu unutmadı. Serçe parmağının tırnak içi mercan kırmızısıydı. Deri eldivenleri, annesinden kalma kahverengi krokodil çanta. İçinde not defteri, kalem ve İpek Tüter'in anlatacakları için ses kaydedicisi ve bir cüzdan var. Cüzdanın içinde kimliği ve avukatın ilgilendiği, sekiz kiracısının yatırdığı kiraları çekmesine yarayan bankamatik kartı.

"Hemen döneceğim," dedi Yıldız ardındaki ayak seslerini hissettiğinde. Hayalet annenin salona geçtiğini anladı.

Evden çıktı. Kapıyı kilitlemedi. Hayaletli bir eve giren hırsız belasını bulurdu. Apartmandan çıktı. Taksim Meydanı'na doğru ağır ağır yürüdü. The Marmara Oteli'nin önünden geçerken, otelin altındaki kafeteryada sabah kahvaltısı etmeyi alışkanlık edinmiş öğrencilerini düşününce ve aynı bölümden iki öğretim üyesini, şu kendisine açık açık yazılan profesörü, onu farkında olmadan gözleyenleri, izleyenleri, sırtını dikleştirdi, kendine çekidüzen verdi:

"Bakın Yıldız! Nihayet delirdi mi o? Profesörlüğü bıraktı kadın. Eşref Şefik Karacan biyografisi uğruna. Değdi ama. Adam kayıp. Şimdi yazarsa biyografiyi... Belki o kaldırmıştır adamı ortadan. Garip annesiyle birlikte. Annesi çoktan öldü. Olsun mezarından çıkıp gelmiştir, kızına yardım etmek için. Bizi görmüş gibi bakıyor. Ne manyak kadındı ama."

Tam düşündüğü gibiydi. Onu tanıyanlar vardı. Karnını içeri çekti, dudaklarını araladı. Kimseyi tavlamak niyetinde değildi. Akira'dan başkası görmemişti bacaklarının arasını. Bir defasında Şef ile yatağa yuvarlanmıştı içtiği Amarotti'lerin döndürdüğü başı yüzünden.

"İki kadeh Amarotti'yle düşeceğini bilseydim," demişti Şef. Doğrulmuştu yataktan Yıldız. "Bayılırım çirkinlere, poposunu arkasından sürükleyerek yürüyen kadınlara." Kalkmıştı yataktan Yıldız. "Sonrası olmaz merak etme. Müzikte de bu işte de bir defa hata yaparım." Bir adım atıp uzaklaşmıştı Yıldız. "Gel. Ruhen kimseyle bu kadar yakın olmadım." Bileğinden yakalanmıştı Yıldız. "Elimden çok, çok daha güzelleri geçiyor. Yatağımdan, kulisimden yumuşak kokulu bir rüzgâr gibi geçip gidiyorlar." Kurtulmaya çalışıyor Yıldız. "Sen olsa olsa ekşi, terli, dişi dişi kokan bir kasırga olabilirsin." Hayır diyor Yıldız. "Pençelerin mi var senin!" Şef'in dudaklarının ıslaklığı iğrendiriyor Yıldız'ı. Zorla da olsa bacaklarının arasını görmeden beceriyor onu. Berlin'de Hilton Oteli'nin kral dairesindeler. "Beni buna mecbur bıraktın," diyor Şef soluk soluğa. Dehşet içinde hâlâ sönmemiş kanlı erkekliğine bakıyor, "Üstelik kanıyormuşsun orospu!"

Hayır yanılıyorsunuz, tecavüze çok yakın duran bu olaydan sonra kendini kötü hissetmedi Yıldız. Bu onun için şey gibiydi, Almanların 'Blitzpartie' dedikleri çabuk seks gibi bir şey. Zaten Şef de işi bittikten sonra öyle söylemişti; "Blitzpartie yaptık," sonra küstahça gülmüştü, "Ha, ha, ha!"

Sonra; sonra, Şef tarafından yataktan itildikten sonra kalktı, toparlandı, eteğinin ucundaki kan lekesi ve donundaki ıslaklıkla tıpkı şimdi İstiklal Caddesi'nde yürür gibi, yürüdü gitti. Üstelik Şef'in gününü ve saatini ertelediği bir sonraki görüşme gününe uyarak yürüdü ve gitti. Dünyada biyografisi yazılacak, iğneyle kazarak ruhunun derinliklerine inilecek birisi varsa, o, kendisiydi. Herkes yaşadığı felaketlerden sonra kendisini nasıl onarıp, yoluna nasıl devam edebildiğini öğrenmeliydi. Yıldız bir muammaydı. Bu sırrı kendime saklamak niyetindeydim ama olmayacak; o kendisini uzaktan izleyebilen, seyredebilen yeryüzündeki tek canlıydı. Hayalet anneden kalma kıymetli bir mirastı bu.

Eşref Şefik Karacan'ın kendisine saplandığı o gün olanları, yükselip yatağın tepesinden seyretmişti. Yaşamaktan daha zordu böylesi. Acılarını katlıyor sonra da kendisini iptal ediyordu.

Geldi. Büyük Londra Oteli'nin kapısında şimdi. Doğuştan kızıl saçları yanaklarına değiyor. Düşünceli düşünceli eldivenlerini çıkarıyor. Birisi otelin kapısından çıkmak istese çarpışacaklar.

Ne düşünüyor?

İpek Tüter'in bir komplo olduğunu. Akira'nın görüşmek için uydurduğu bir hikâye? Şef'i kaçıranların güzel fidyecisi? İpek Tüter kim?

Otelin girişindeki o karanlık, karışık, yeşillikler içinde, nemli ve bol kuş sesli, klor kokulu lobiye geçiyor. Telefondaki yumuşak sesin sahibi yok ortalarda. Yıllar önce Akira ile oturdukları masa. Başucunda yine bir papağan var. Aynı papağan olabilir mi? Kaç yıl yaşar papağanlar? O zaman da yaşlıydı ama. Akira söylemişti. Yoluk yoluk tüyleri vardı. Baş parmağını pırıl pırıl kafesin arasına sıkıştırdı Yıldız:

"Tanışıyor muyuz?"

Panige kapıldı papağan. Kıt kelime haznesinde bu duruma uygun hangi kelimeler vardı acaba?

"Felaket, felaket, felaket."

İlginç. Tesadüfen de olsa ilginç bir kelime seçti panikleyen papağan. Ona inanabilir miyiz? Bir papağana, bir felaketin yaklaşmakta olduğuna.

"Misafirimize kabalık etme Flaubert."

Yıldız kafesinde deli gibi kanat çırpıp bir boşlukta yankılanıyormuş gibi ses çıkaran papağana zarifçe uyarıda bulunana döndü. Arkasına döndü. İpek Tüter olmalıydı elini tereddütsüz uzatan. Onun tam zamanında gelmesi Yıldız'ı hayal kırıklığına uğrattı. On sekiz yıl öncesini, Akira'yı düşünerek yanında koyu bir kahveyle muz likörü içmek isterdi. Yıldız, Akira vesilesiyle aşkın, o insana düşkünlüğümüzün, herkesi dışlamak olduğunu öğrenmişti. Onu paramparça etmeden Akira'nın aşkını sökmenin çaresi yoktu. Annesi işte bunu başarmıştı.

Her neyse, İpek Tüter yumuşak bir omuz hareketiyle inci rengi paltosunu çıkarıyor. Üzerinden düşer gibi, o muntazam kesiminden ve dikişlerinden pek kıymetli olduğu anlaşılan paltoyu yere atacakmış gibi yapıyor bunu. Geçmişi hatırlama gayreti içindeki Yıldız'ın, "Flaubert mi dediniz? Papağanın adı mı?" diye sorması gerekiyordu. Daha doğrusu koltuğuna yerleşmiş İpek Tüter böyle bir soruyu hayal etmişti. O da rüya görmek için uyumaya ihtiyacı olmayanlardandı. Repliğini unutmuş, sahne hâkimiyetini kaybetmiş oyuncular gibi şaşkındı şimdi. Yıldız'ın soğuk tavrından üşümüş gibi pembe yünlü elbisesinin açıkta bıraktığı kollarını –japone kolluydu elbise– bedenine dolayıp yine de sohbete Flaubert ile başlamayı uygun buldu:

"Adı Flaubert biliyor musunuz?"

"Sizden duydum," dedi Yıldız.

İpek Tüter, Akira değildi, fidyeciye benzemiyordu, Şef'ten değil Flaubert'den söz etmek ister gibi bir hali vardı. Bu arada papağan Flaubert'in paniği yatışmış tüneğinin ucuna gitmiş, "Felaket"ten daha beter bir tonda, "Aptal" diye bağırıyordu.

"Aptal, aptal, aptal..."

Gözleri Akira'nın aşkıyla yaşarmış Yıldız acı acı güldü:

"Bildi papağan Flaubert. Yazar Flaubert'in saplantısı aptallıktı."

İpek Tüter birden rahatladı. Bu rahatlıkla ağzını açu, açu. Lobi ağzının içinden daha karanlıktı. Nedensizce neşeli, o da Flaubert'in bir sözünü hatırlattı:

"Madam Bovary'den öte Flaubert ile ilgili bildiğim tek şey onun şu sözüdür: Bende delileri ve hayvanları çeken bir şey var."

Sabah sabah çekilecek şey miydi bu Flaubert muhabbeti? Siparişlerini almak üzere gelen garson gitsin, esas mevzua geçebilirlerdi. İki sade Türk kahvesi siparişiyle karanlığın içinde abartılı üniformasının omuzlarındaki sırmaların ışıltısını bırakarak kaybolan garsonun ardından, "Muz likörü var mı?" diye seslendi Yıldız.

Anne hayaletin, kızını paramparça etmeden onun içinden Akira aşkını alması mümkün değildi. Yanılmıştı. Bu yanılgının üzerine içecekti şimdi Yıldız. Onun bu kederli, bulanık su gibi durgun halinden istifade edip size karşısında oturan İpek'i tarif etsem iyi olacak.

Muhtemelen topladığı için bu kadar koyu görünen, omuzlarını biraz geçen at kuyruğu yapılmış saçları vardı. Uzun saçlı kadınlar sabırlıdır. Kemikli bir yüzü, hafif kepçemsi kulakları vardı. Eh, o kulakları öyle açıp yine de güzel göründüğüne bakılırsa bu kadın kendine güveniyordu da. Güzel bir açı ve yumuşak bir kemerle yükselen burnundan dolayı güçlü, buğulu gözlerinden dolayı alımlıydı. Onu güzel kılan kesinlikle gözlerinin rengiydi; Tanrı katında iyi huylu kadınlara lütfedilen renkten, ela. O zaman bu kadın iyi huyluydu da. Daha neler. Bu kadın zengindi bir kere. Evleri tadilatta olduğu için otelde kalıyormuş. Kocadan dolayı zengindi besbelli, kocası Çırağan Oteli'ni, o burasını tercih etmiş. Burada kalıyorsa paltosu üstünde nereden gelmiş? İyi organize olan, kocaya papuç bırakmayan kadınmış demek ki, dört yaşındaki oğlu kocasıyla kalıyormuş, onları ziyaret edip gelmiş. Bakıcı ve çocuk kahvaltıdan sonra geleceklermiş. İyi anneymiş aynı zamanda.

"Burasını seviyorum," derken hem Yıldız'ı ağlatacak kadar duygulandırıyor, hem de ince parmaklı ellerini kadife gibi karanlığın koynuna yaslayıp nadide bir heykelciğin parçalarıymışçasına gösterip gözlerimizin kamaşmasına neden oluyor. Evet karşımızdaki aynı anda pek çok işi yapabilen becerikli bir kadın.

Yıldız'ın karşısındaki İpek Tüter'e hitaben ağzından çıkan ikinci cümle, "Flaubert'i sever misiniz?" oluyor. Sonra ıkınır gibi bir ses çıkarıp, "Ahhh," diyor, önündeki karanlığı şişkin kısa parmaklı elinin tersiyle iterek, "Söylemiştiniz, bir tek Bovary'yi okumuşsunuz."

"Yooo" diyor İpek Tüter heyecanlanmış gibi, "Flaubert'in edebiyatı ecza dolabı gibi görmemesini severim."

"Ne dolabı," diyor Yıldız kıkırdayarak.

"Ecza dolabı" diyor İpek Tüter onu neşelendirmekten mutlu, bir çocuk gibi söylediğinin anlaşılmasını istiyormuşçasına öne doğru eğilmiş.

"Toplumsal olaylara, politikaya tentürdiyot, alkol basmayan romanlar."

Elbette Berlin'de geçen öğrencilik yıllarında Flaubert'i terennüm etmiş Yıldız'a, "Bir tek Bovary'yi okuyarak mı bu sonuca vardınız?" sorusunu sordurabiliriz. Ama yapmayalım bunu, gevezelikle geçirmeyelim zamanı. Gelen kahvesinden bir yudum alıp İpek Tüter'in niyetini öğrensin.

Karanlığın üzerinde duruyor hissiyatı yaratan gümüş kaplama tepsiden inen iki kahvenin ardından iki bardak su yerleştiriliyor masaya. Unutmuş değilsiniz umarım, yaklaşık bir aydır Yıldız'ın midesini en fazla bulandıran şeyin ne olduğunu. Yarısına kadar dolu bardağın içindeki sular öyle güzel çalkalanıyor ki. Beraberce, çoğunluğun gittiği yöne, kararlı.

"O zaman, o zaman, o zaman," diyor başuçlarındaki papağan Flaubert. Papağan olduğunu belirtmeye ne gerek var. Yazar Flaubert çıkıp gelecek, hayaletlere alışık Yıldız'ın başına dikilip 'o zaman' diyerek ona sudan tiksindiği anı hatırlamasını sağlayacak düğmeye basacak değil ya. 'O zaman' Yıldız'ın Akira'nın Noel partisine katılmak için gittiğinde annesi tarafından sürüklenerek iki tuhaf adamın cinayete kurban gittiği

havuzun başına getirildiği, o havuzun lanetli suyunu içmek zorunda kaldığı zaman. Sudan tiksindiği an. Akira'nın aldığı malikânenin bahçesinde olması dolayısıyla ilgisini çeken, gazetelerde cinayet sonrası kan dolu havuz fotoğrafını anımsıyordu. Ağzında o geceye ait kan ve pas tadı. Hangisi? Acilen getirin muz likörünü. Bu ıstıraptan kurtulması gerek kahramanımın. Ya da anlatmaya başlasın İpek Tüter.

"Belki biliyorsunuzdur, benim ailemin hikâyesini anlattığım bir romanım var."

Çantasından bir kitap çıkarıyor. Kalınca, fiyakalı bir de kapağı var. Kapaktaki fotoğrafta taht gibi bir şeyin üzerine odalık giysileriyle uzanmış genç bir kadın. İpek Tüter bu. Ayak bilekleri, zarif el ve kollarına oranla amma kalınmış. Bir göğsü orjinale benzeyen işli kostümünün arasından taşmış, cüretkâr bir odalık pozu. Efendisi görse tereddütsüz onu alır yatağına. Kitabın tam alnında kabartmalı, okkalı bir yazı var: Düşkün Aşk.

"Kısaca, saray doktoru büyük büyük babamın bir cariyeye tutulmasının hikâyesi. Bütün hayatı altüst oluyor."

Yıldız gözlerini yumuyor. Muz likörünün dilindeki yumuşak tadıyla yapıyor bunu. İpek Tüter anlatmayı seviyor, anlatmaya devam ediyor:

"Kapakta, üzerimdeki elbiseler de gerçek biliyor musunuz? Elinize aldığınızda dağılıyorlardı. Şaşardınız kumaş böyle mi zamana yenilir diye. Tamir edilmez haldeydiler. Zar zor giydim onları. Üzerimden çıkarırken dağıldılar, eriyip gittiler sanki."

Yıldız geçmiş hayaline dalmak istiyor ama eriyip giden giysiler içindeki İpek Tüter'in hayali onu vazgeçiriyor.

"Ben iktisat eğitimi aldım esasında. Biraz bankalarda, borsa şirketlerinde dolandım. Yazmak istiyordum. Oturdum ve yazdım. Bu romanla pek dikkat çekmedim ama benim için asıl önemlisi yazabilmekti. Düşkün Aşk temelinde dedemin biyografisiydi. Yine biyografiyi romanlaştırmak istiyorum."

Sessizlik. Aralarında sessizlik oldu. Uzun süren bir sessizlik. O derin sessizliği bozacak sesi beklemek ne azap vericidir. Kahvesinden, o küçük ağzıyla bir yudum aldıktan sonra devam edebilir mi İpek Tüter:

"Eşref Şefik Karacan'ın romanını yazmak istiyorum."

Deli deli güldü Yıldız. İlk kahkahasında tedbirsizce ağzında tuttuğu muz likörünü fışkırttı, likör masanın üzerinde koyu idrar benzeri damlalar bıraktı. Likör bardağını –bilirsiniz minicik olur onlar– burnunun ucuna dayayıp, çevresinde kızıl saçlarıyla bir yangın yaratıp gülmeye devam etti. Sonra artık bir hayalet olan anneciğinin bildik bir mimiğini; –daha önce Yıldız'ın başını o lanetli havuza eğerken hayalet annenin suya düşen aksinde sizin de tanık olduğunuz– dişleri birbirine kenetlenmiş ama bu haliyle konuşmayı becerebilir halini taklit ederek şöyle dedi:

"Bir tek hayatı anlayabilmek için bütün dünyayı yutmanız lazım. Büyükbabanızın yatak odası hikâyeleri gibi tatlı, bir içimlik draje değildir Şef'in hayatı. Gerçek bir zehirdir o. Sizin gibi narin bünyeleri delip geçer."

"Beni yanlış anladınız," dedi İpek Tüter. Kendisiyle tıslayarak konuşan, muz likörüyle sarhoş olan Yıldız karşısında hâlâ nasıl bu kadar ılımlı olabiliyordu? İyi yetiştirilmiş, hep sevilmiş, hiç incinmemiş, ruhu tahrip olmamış ve bu yüzden güçlü kalabilmiş İpek Tüter konuşmasını sürdürdü:

"Dünya fikirden ve hayalden ibarettir. Benim yazacağım biyografi roman da gerçek ve gerçeğe yakın hayallerden..."

"Kes!" dedi Yıldız. Hayatında belki ilk defa böyle sinirleniyordu. Tahmin edersiniz ki onun da öğrencileri, profesör arkadaşları en önemlisi dört yıl boyunca görüştüğü Eşref Şefik Karacan gibi bir adam olmuştu hayatında. Diyeceğim, hiçbir zorunlu ilişkisinde "Kes!" dememişti, elindeki minik muz likörü bardağını "çattt" diye masaya vurup kırmamıştı, parmaklarının ucunu yaralamamıştı, bir iki damla kanı bardağın sağlam kalan dibinde duran muz likörüne karışıp turuncu bir sıvıya dönüşmemişti.

İpek Tüter de fazlasıyla soğukkanlıydı. Siz olsanız bu durumda sağınıza solunuza bakınıp, inci rengi paltonuzun altında kalan eşarbınızı çekip karşınızda oturan zavallının eline sarar mıydınız? İpek Tüter bunu yaptı, çekingen bir garson karanlığın içinden çıkıp –ne karanlığıdır bu allasen, elektrikler mi kesik, jenaratör resepsiyona ve bara ancak mı yetiyor- ma-

sayı temizledi. Cam kırıklarını kirli bir bez yardımıyla, temiz bir tabağa alırken tatlı bir şıkırtı çıktı. Ne Flaubert ne de diğer üç masada oturan yalnız müşteriler bu sessiz ve kanlı tartışmayı anlayabildiler. Muhtemelen hepsi İpek Tüter'i haklı buldular. Diğeri nevrotik bir kadın olmalıydı. Bir bardak da su istemişti garsondan haklı kadın. Yıldız'ı iğrendiren şeyin o masum, hayat dolu sıvı olduğunu bilmeden. Şef'in biyografisine ortak çıkarak ondan hayatını istemiş kadar olmuştu ki, Yıldız şimdi bunun üzerine bir bardak su içebilirdi.

"Gösterdiğiniz hassasiyeti anlıyorum," dedi İpek Tüter.

Yıldız gözlerini Hermes marka eşarpla sarılı eline dikmiş ağlıyordu. Gözleri iki damla yaşla, parmaklarının ucuna dolanan eşarbı süsleyen atların eyerlerinin kırmızısı gibi kızarmıştı. Atların kırmızı eyerlerini kan lekesi sanıp korkmuştu. Biliyorsunuz kandan korkuyordu. Parmaklarını böyle keseceğini bilsem, hiç çekinmez Şef'in ortadan kaybolduğu gece yaşanan dehşeti size anlatırdım. Evet, devam etti İpek Tüter, "Sizin bu çalışmaya yıllarınızı verdiğinizi biliyorum. Çok titiz ve çalışkan olduğunuzu, müzikolog olmanızdan dolayı konuya hâkimiyetinizi bizzat Eşref Şefik Karacan söyledi bana."

Talihsiz bir gündü bugün. "Bazı günler böyledir," derdi Akira. "Demek Şef ile görüştünüz," demekten başka çaresi yoktu Yıldız'ın. Ama o gözlerini parmaklarının ucuna sarılı eşarba, o eşarpta süslü taçları neşeyle çeken atlara dikti. Çulsuz peygambere Tanrı katından "oku" diye buyrulduğu gibi ona da "şuurlu" olması buyrulmuştu bugün. Dünya, insanlar, hayatlar, tarih bir günde değişir. Bir gün her şeyi değiştirmeye muktedirdir. İpek Tüter konuşmaya devam edecek besbelli. Ağzını açıyor, o karanlık mübarek ağzını. Papağan Flaubert sözünü kesiyor:

"Tekerrür," diyor.

"Tekerrür, tekerrür, tekerrür, tekerrür, tekerrür."

Siz bir papağanın kaç kelime bilebileceğini, bu kadar farklı kelimeleri söyleyip söyleyemeyeceğini düşünmüş olabilirsiniz. Ben bunu değil de yazar Flaubert gibi dünyadaki bütün delilerin ve hayvanların beni bulduğunu düşündüm. Üstelik duyduklarıyla ve gördükleriyle ilintili olmasa da bir yazar olarak

benim için anlamlı bir söz etmişti papağan Flaubert: Tekerrür. Ne yazık ki tüneğinde bir kuş olduğu için tarihin ve hayatın tekerrür ede ede bize günümüzü gösterdiğinden habersizdi. Aynı mucizeyi bir yazar, bir roman yaratamaz mı? Geçelim. Bakın, Yıldız o güzel başını, ateş rengi deli deli açmış, dokunsanız tek tek dökülecek kızıl yapraklı bir güle benzeyen başını koltuğun arkalığına yaslanmış dinlenmekte. Biraz ağladı ve kan akıttı ya, koltuğun arkalığına yaslanmış başını tasvir edişimden anlayacağınız üzere açılmış, kendine gelmiş olması gerek. Nitekim "Tekerrür," diye kanat çırpan Flaubert'e bakıp gülümsüyor. Kendi hayatında tekerrür eden hiçbir şeyin olmadığını düşünüyor ki, bu doğru. Onun hayatında her şey biricik. Ya İpek Tüter'in hayatında? O odalığı merak eden kim? Karanlık ağzı hâlâ kapanmış değil. Eşref Şefik Karacan adı dilini hançere dönüştürüyor. Uyanık; öldürücü değil yaralayıcı darbelerle vuruyor karşısındaki düşkün kadına.

"Kasım ayı sonunda görüştüm Şef ile İstanbul'da. Sonra biliyorsunuz kendisi aralık ortasında Berlin'e döndü. Bir de orada görüştük, aralık sonu gibi. Hatta ben gittiğimde özel bir konser için daha erken İstanbul'a döneceğini söylemişti. "Görüşmek için acele ettiniz" demişti bana. İyi ki de etmişim, sonra bildiğiniz gibi ortadan kayboldu. Bana görüşmem için önerdiği isimlerle de bu bir ay zarfında görüştüm."

"Kimlerle görüştünüz?" Kendine geliyordu Yıldız. Rehavetle yayıldığı, eşarp sarılı elini sarkıttığı, kırmızı eyerli atları tersten koşturup başlarını döndürdüğü pozisyonundan vazgeçip toparlandı. Sanki o anda başını donatan saçlarının yerinde açmış kızıl gül, yapraklarını kapadı.

"Sizin de görüştüğünüz isimlerle. Berlin Senfoni'den Karl Büchner, Otto Gmür, Karl-Heinz,"

"Kegel,"

"Evet,"

"Başka?"

"Neredeyse sizin görüştüğünüz isimlerin yarısıyla."

"Bravo!" dedi Yıldız. Bu da Flaubert'in kelime hazinesindeki sözcüklerden birisi, belki de en sevdiğiydi. İpek Tüter onun

yıllarca peşinde koştuğu isimlere anında ulaşmış, görüşmüştü.

"Bravo, bravo, bravo," diye şakımaya başladı Flaubert. Yıldız başını sıkıntıyla öne eğdi, onun şanslı olduğunu düşünebilir miydi? Hayır. Eşref Şefik Karacan aracı olmuştu.

"Şef'in görüşmemi istedikleri kişilerin yanında bir de görüşmemi istemediklerinin olduğunu biliyordum. Onları da buldum."

"Onun sırlarına vakıf oldunuz mu?"

İpek Tüter'in vereceği cevaptan korkuyordu Yıldız.

Birden bir turist kafilesi peydah oldu. Bu sebeple aklına papağanı Flaubert adıyla vaftiz edenin de bir turist, yabancı, Gustav Flaubert'in gerçekten bir papağanı olduğunu bilirbilmez bir edebiyatsever olabileceğini düşündü. Böyle bir tespitte bulunmasına köprü olan turist kafilesine gelince, Hong Konglu olabilirler miydi? Tuhaf bir ritmi vardı dillerinin. Masaları paylaşmadaki kararsızlıkları, dillerinin ritmiyle birleşince Yıldız'ın dikkati zayıfladı, korkusu azaldı. Bedenini olduğu yerde bırakıp yükseldi. Konuşmanın başından beri çok isteyip de bize hissettirmediği, İpek Tüter ve kendisini tepeden izlemekti. Biliyor musunuz bunu asla ayakları yere basarak, o an dünyevi hayatını sürdüren bedeniyle yan yana gelerek, yanak yanağa vererek, olmadı karşısına geçerek yapamıyordu. Kuş bakışı görebiliyordu. İpek Tüter ona şimdi beklediği cevabı veriyordu:

"Maskeli süvari olduğu döneme ait sırlarını mı?"

Ne acı, bu kadın her şeyi biliyordu. Yıldız çaresizce nereye oturacağını bilemez, kararsız turist kafilesi arasında kıvranan bedenini izledi. Masaları birleştirmeyi öneren şu kuş tüyü anoraklı olan poposuyla sırtına çarpmış, kendi dilinde özür dilemiş, "Rahatınıza bakın hanımlar," anlamında iki elini avuç içleri onlara dönük biçimde uzatarak ve gülümseyerek başını sallamıştı. Ansızın karşılaşılan banka soyguncularına, köşeyi döndüğünüzde çarpışılan eli silahlı bir sapığa da yapılacak türden bir mimikti bu. Havada dolanan Yıldız, fiyakalı avizenin çevresinde bir tur attı, o esnada elektrikler geldi, gitti derken Yıldız daha fazla dayanamayıp fani bedeninin içine girdi. İpek Tüter'in sorusuna cevap vermek zorunda değildi.

"Şef'i bütün sırlarıyla mı yazacaksınız?" demek en doğrusuydu.

"Böyle olması gerekmez mi?" dedi İpek Tüter. Gülerken ağzı çarpılıyordu. Köpek dişinin yanındaki dişi grileşmişti, demek içten içe çürüyordu. Ortalığın aydınlanması Yıldız'ın kafasının da aydınlanmasına neden olmuştu:

"Siz de biliyorsunuz ki Şef'in hayatı kimsenin tekelinde değil İpek Tüter, onu, ikimiz de kaleme alabiliriz." Demek güneyin değişen havaları gibiydi Yıldız. Belki başka bir planı vardı:

"Biyografiyi pek yakında kaleme almaya başlayacağım. Siz de başlayın. Umarım biyografi romanınızın kapağına koyacağınız fotoğrafı da çektirmişsinizdir. Şef'le yani. Eğer varsa böyle bir fotoğraf hoş olurdu. Kim önce bitirirse İpek Tüter!"

"Çok tatlısınız. Düello ha!"

Utandı, rahatsız oldu, sinirlendi Yıldız. İpek Tüter kaşlarını çatmıştı. Ne demişti? Hep yazmak istediğini, ne mutlu ona ki artık yazdığını söylemişti. Karşısındaki kadın o hayatının mucizesi saydığı yazmak eylemiyle dalga geçiyordu.

"Benim de size söylemek istediğim buydu. Düşkün Aşk'ın arkasına bakarsanız ne kadar hızlı yazdığımı görürsünüz. Muhtemelen Şef'in hayatını da aynı hızla kaleme alacağım. Ancak benim kaleme alacağım şey bildik bir biyografi değil. Biyografi-roman. Muhtemelen sizin kaleme alacağınız kitaptan çok önce çıkacak. Üzgünüm, sizin kitabınızın etkisini azaltacak olsa bile onun yerini tutmayacaktır. Muhtemelen kaynak niyetine kullanılan, akademik bir değeri olan sizin kitabınız olacaktır ki benim istediğim zaten bu değil."

"Sizin istediğiniz ne?" dedi Yıldız. Yutkunmuştu bunu söylerken. Küçük, kapalı, korunaklı dünyasında başına bu da mı gelecekti?

"Ben bir roman yazacağım ve eksik bilgiler var..."

"Ne!" dedi Yıldız. Yüksek perdeden bir çığlık sayılabilirdi bu. Nitekim Hong Konglu olduklarını varsaydığımız, oyunun en heyecanlı birinci perdesini kaçıran turist kafilesi dönüp onlara baktı. İpek Tüter aynı zamanda diplomatikti. Orta yaş üstü turist kafilesine 'önünüze dönün' anlamında gülümsedi. Er-

kekler birbirlerinin başlarına Kapalıçarşı'dan aldıkları fesleri iliştirmeye, kadınlar utangaç kahkahalarla parmaklarının uçlarına taktıkları zilleri beceriksizce birbirine vurmaya devam ettiler. İpek Tüter ve Yıldız arasında gereksizce uzayan ve aslında tek cümlelik bir nedeni olan diyalog gibiydi Hong Konglu kadın turistlerin çengi zilleriyle tutturduğu kötü ritim. Ritim bile sayılmayacak düzensiz sesler ah, ne iç kıyıcıydı.

Belki biraz arsızdı İpek Tüter. İstediğini almak konusunda inatçı ayrıca. Bütün bunlara bakarak hırslı. Yıldız'ın yeni bir rezalet yaratmasından korkmayacak kadar da cesur.

"Siz onu benden daha yakın tanıyorsunuz. Benim için duygusal dünyası daha önemli. İki görüşmede onu ne kadar tanımış olabilirim ki. Benden gizlediği kim bilir kaç aşkı vardır? Türk işçisi bir baba ve kapıcılık yapan Alman bir anne, tesadüfen komşunun piyanosunun başına oturan ve müzikle arası çok iyi olan yetenekli bir çocuk. Şu, altı yedi yaşlarındayken evine gidip plaklarını karıştırdığı yaşlı Nazi subayı mesela, beni en fazla etkileyen o oldu."

Şükür! Hikâyenin sonuna gelmeden Eşref Şefik Karacan'ın hayatına dair bir şeyler öğrenebildik. Hayat karşısında, annesi, Akira ve son olarak da Şef karşısında kendisini değersiz hisseden Yıldız'ın eline kalsaydık onun geçmişinden çıkamazdık. Aslına bakarsanız ilginç olan da o'ydu. İlerleyen bölümlerde Şef'in büyük adamlara yakışır, sırlarla dolu hayat hikâyesini zaten öğreneceksiniz. Belki bu vesileyle hayat içinde sıradan birisi olarak kalmak ve tarihin yazdığı birisi olmak arasındaki ayrıma kafa yoracaksınız. Bilinmez. Büyük ve tecrübeli yazarlar okuyucunun kafasının saat gibi çalışmadığını söylerler. Güya romanda sizin işaret ettiğiniz yöne değil de tersi yöne giderlermiş. Yine nerelere geldik. İpek Tüter anlatmaya devam edecek. Bir bakıma Yıldız için dünyanın sonunu getirmeye...

"O yaşlı Nazi işbirlikçisiyle paylaşılan çocukluğun Şef'in ilk yarası olduğunu düşünüyorum."

"Hayret!" der gibi bakmıştı Yıldız. Yoksa "İmdat!" der gibi mi? Öylesine bakmıştı ya da, İpek Tüter'in kendisinin üzerinde durmadığı bir gerçeği ona işaret etmesi karşısında bunca yıl

ne yaptığını sorar gibi. İncecik bir cümleyi kaale almadan takır takır okuyan şuursuz bir okuyucu gibi.

"Yine bana kalırsa hayatının trajedisi ve onun kadınlarla arasını açan şey, çok sevdiği kadını 1 Şubat 1975'te Londra'daki Moorgate metro kazasında kaybetmesi olmuş. Gizli bir ilişkiymiş bu. Kadın ondan büyükmüş ve tanınmış bir kompozitörün karısıymış. Kaza sırasında Şef'ten hamileymiş, kavga edip kapıdan çıktıktan sonra metroya binip bir anlamda ölüme gitmiş. Biliyor olmalısın Şef peşinden koşmuş, hayatında ilk defa, bir defa, son defa bir kadının peşinden koşmuş, trene bindiğini görmüş, kapıların kapandığını, kadın kendisini ölüme götüren vagonun penceresinden ona bakmış. Ah çok dramatikti. Roman bununla başlayacak. Bu iki hikâyede sizce eksik kalan bir şey var mı?"

Tam düşündüğünüz gibi "Yok," diyecekti Yıldız. Ağzını bu kısa, kesin, tok sesli kelimenin çıkabileceği kadar açmıştı üstelik. Sesini çıkaramadı. Şef'in üzerine abandığı ve onu zorla becerdiği o gün de çıkmamıştı sesi. Geçmişini anımsarken o ana ilişkin Şef'e ait olan ve Yıldız'ın unuttuğu küçücük bir cümle vardı: "Bu tecavüz sayılmaz." Ama şimdi, itiraf etmesi gereken İpek Tüter'in anlattığı Moorgate hikâyesiyle ilgili tek kelime bilmiyor olması. Hızlı düşünmek yerine, biraz önce çevresinde bir tur attığı gösterişli –o zaman fiyakalı mı demiştik– avizenin ampullerini sayıyor. Peki, o zaman onun yerine biz düşüneceğiz:

Ünlü orkestra şefi Eşref Şefik Karacan hayatını kaleme almak isteyen iki kadınla birden kedinin fareyle oynadığı gibi oynadı.

Yıldız'ı hiç ciddiye almadı. Her şeyi anlatmadı. Mesleki sırları dışında özel hayatına hiç değinmedi.

İpek Tüter'e bambaşka bir hayat hikâyesi uydurdu. Herkesin bildiğini olduğu gibi anlatıp gizlemeye özen gösterdiği özel hayatını yeniden yarattı.

İki kadının bildiği, bizim ilerleyen sayfalarda vakıf olacağımız şu Maskeli Süvari hikâyesi belki de herkesin bildiği bir şeydi. Büyük adamların hayatta toplum izin verdiği sürece bilinen ama dokunulmayan sırları olabiliyor. Haklısınız Yıldız, karan-

lıkta saklanıp beklediği kuliste Şef'in karşısına –aslında arkasına– çıktığı gün, o sırrı yem olarak kullandığını sanmıştı.

Demek Şef'te herkesi besleyecek kadar yem, hikâye vardı.

Belki de Şef'in bizzat Akira'nın verdiği Noel yemeğinde söylediği üzere, –Zarif Akira, o gece Şef'e biyografisi üzerinde çalışan Yıldız'ı tanıdığını söylediğinde, bir türlü ondan eski eşim diye söz edememişti, söylese belki Şef'i şaşkınlıktan Altın Tozlu Istakoz Çorba'nın içine düşürüp zorla becerdiği Yıldız hakkındaki görüşlerini tepetaklak etmesine yol açacaktı bu– cümlenin başını tekrar okuduktan sonra devam edelim; "İnsanın hayatı Tanrı katında yazılır. Hiç kimse, kendisi bile onu, yaşandığı ve bilindiği gibi yazamaz. Dolayısıyla benim de biyografim yazılamaz."

Akira bunu Yıldız'a söylemeliydi.

Şef, Yıldız'a İpek Tüter'den söz etmemişti, onu önemli görmüyordu.

Şef, Yıldız'a İpek Tüter'den söz etmemişti, her ikisini de önemli görmüyordu.

Şef'in herkesten sakladığı, yazılamayacak bir hayatı vardı.

Bana sorarsanız ne İpek Tüter ne de Yıldız onun hayatını yazacaklardı. Hoparlörlerden Çince bir şarkı duyuldu, Hong Konglu turistler kulak kesilip ardından neşeyle ellerini çırptılar. Sonra yumuşak, uyumlu bir kadın korosunun su gibi akıp giden bir müziğe şaşılacak derecede başarılı eşliğiyle mükemmelleşen şarkıyla bir o yana bir bu yana sallanmaya başladılar. Kadın korosunun doğuştan uyumlu halleri mevcuttu üzerlerinde. Tuhaf bir iç güdüyle kolkola girmiş, el ele tutuşmuşlardı sallanmadan önce. Aralarında tereddüt eden olmamıştı hiç.

Oysa karşılıklı oturan iki kadın Şef'in 'büyük hayatı' karşısında tereddütlüydü. İpek Tüter turistlerin tatil neşesini izledi ve sonra dedi ki:

"Kitabımın adı, 'Şef'in Seçimi' olacak. Metro istasyonunda yaptığı, onu ölümcül Moorgate kazasından kurtaran seçimdi aslında. Çocukluğunda o Nazi işbirlikçisinin evinde geçirdiği saatler de onun seçimiydi."

Yıldız, kaleme alacağı biyografiye bir isim bulamadığını dü-

şündü. Ne yazacağını bile bilmiyordu. İpek Tüter şimdi de onu, Şef'in hayatını yazmaya yönlendiren şeyi merak etmişti. Cevap verecek miydi Yıldız?

"Annem," kısa ve bildiğimiz, bizim için anlamlı bir cevap. Ama İpek Tüter'in bir açıklamaya ihtiyacı var:

"Annemle eskiye dayanan bir dostlukları var. Pan flüt sanatçısıydı annem. Babam da kontrbas çalardı. İkisinin, özellikle annemin anlattıkları, müzikolog olmam, hayranlığım, onun yorumlattığı Wagner'leri ilk kez dinliyormuş hissine kapılmam. Esas siz, yazmaya hevesli bayan?"

Gerilmişti İpek Tüter. Bir kemancının tellerinde arzu ettiği gerginlik mevcuttu parmak uçlarında, zarif kollarında, böyle zarif bir vücutta olması şaşkınlık verici kalın ayak bileklerinde.

"Onun kötü bir adam olduğunu düşünüyorum. Karşısında yanlış nota basıp korkusundan kalp krizi geçiren viyolacılar, Vivaldi'nin Dört Mevsim çalışmalarında delirip kendini köprüden atan baş kemancılar, kuliste becerdiği kadınlar, o kadınlardan olan gayri meşru çocukları, su katılmamış bir kötü olması. Bilmiyorum. İnsan inançtan uzaklaştıkça önce akıl adına sonra da kendi adına saçmalığa saplanır. O benim için inançsızlığın emsaliydi."

Papağan Flaubert dikkat kesilmiş dinliyordu. İpek Tüter'in konuşması tüylerini diken diken etmişti. Kat kat açılmıştı yoluk tüyler. Büyük Şef'i merak etmiş gibi bir hali vardı.

"Onu gözünüzde fazla büyütmüşsünüz."

Yanılıyordu Yıldız. Aslında anlamış olduğunuzu umarım; zavallı kahramanımız her ne kadar annesi adına Şef'in peşine düşmüş olsa bile kişisel olarak onu çeken şeyler İpek Tüter'in kendisinden beklenmeyecek düzgünlükte bir ifadeyle ortaya koyduklarıyla aynıydı. Kuşkusuz bu duruma düşmek herkesi çileden çıkarırdı. Dayanacak gücü kalmamıştı Yıldız'ın. Üstelik çalınan şarkı, başını kaldırdığında tepelerindeki avize, karşıya baktığında sallanan turistler, başını öne eğdiğinde parmak uçlarına sarılı eşarbın üzerinde dört nala gittiklerini varsaydığı atlar, başını döndürüyordu.

"Şef'in hayatı sizin olsun," dedi.

"Ahhh," dedi İpek Tüter, "Onun hayatı çoktan birilerinin olmuştur, kim bilir. İkimiz de yazabiliriz. Hem sürekli fikir değiştiriyorsunuz. Biraz önce beni düelloya davet eden siz değil miydiniz?"

"Ama siz düelloyu en başından kazandınız. Benden hızlısınız. Bu kadar çok istiyorsanız..."

"Nasıl olur, siz hayatınızın dört-beş yılını Şef'e göre düzenlemediniz mi? Ortadan kaybolduktan sonra konuk olduğunuz televizyon programlarında akademik kariyerinizi onun için bıraktığınızı söylüyordunuz. Onu ikna etmenizin ne kadar..."

"Bunların bir önemi yokmuş. Hem akademik kariyerimin sonuna gelmiştim. Otuz altısında profesör oldum ben."

"Hayır, eve gidin derin bir nefes alın ve çalışmaya başlayın. Ben de öyle yapacağım çünkü."

Yıldız böyle teselli edilmeye alışık değildi. Üstelik bu buluşmanın başından beri kişiliğiyle, bugüne kadar sürdürdüğü hayatla ters düşmüştü. İpek Tüter'in karşısında bambaşka birisi vardı.

"O bok herifi isteyen de kim?" dedi.

İnanmayacaksınız ama ağzı korkunç biçimde çarpıldı ve sarsıla sarsıla ağlamaya başladı. Mutlaka söylemişimdir, Yıldız ağlayan birisi değildi. Kendisini gizleyen, koruyan, saklayan, başının üzerindeki bir çatının, bir evin varlığına şükreden birisi olarak, saklı yaşanacak bir duyguyu herkesin gözü önünde yaşamak, olacak şey miydi bu?

Flaubert olağanüstü bir papağandı. Tam düşündüğünüz gibi küfür olarak bildiği tek kelime; "Boktu". Belki Flaubert gerçekten olağanüstü bir papağandı. Sevdiği bütün kelimeleri yanı başında sohbet edenlerden kapıyor, seçiyordu.

"Bok... Bok... Bok... Bok..."

Hayatta her şeyin mükâfattan çok cezası vardır. Flaubert'in cezası kafesinin üzerine örtülen siyah bir örtüydü. Garip, bu onun sesini kesmişti. Zaten Hong Konglu turist kafilesi de gidince lobi sessiz kalmıştı. Barmenin kuruladığı bardakları yerleştirirken çıkardığı seslerin duyulabileceği kadar sessiz. İpek Tüter'in bir şey söylemesi gerekiyordu:

"Eşref Şefik Karacan zor bir adamdı doğru. Kim bilir çalışır-

ken ne kadar zorlanmışsınızdır. Bütün büyük adamlar zordur ve unutmayın artık bitti. Artık Eşref Şefik Karacan diye birisi yok. O sizin ve benim yazdıklarımla varolacak. Hatta yeniden doğacak. Sizin ve benim istediğim biçimde. Bu fırsatı kaçırmayın."

Duydunuz mu? Dudağımı ısırıp başımı saatlerce sallayabilirim şaşkınlık anlamında. İpek Tüter'in Şef'in öldüğünden bu kadar emin olması ve onun kendileri tarafından yeniden yaratılabileceğini söylemesi beni biraz düşündürdü. Şu bir gerçektir, hayatımızdaki en önemli olaylar biz orada yokken olur. Yani bana kalırsa şöyle bir şey de olabilirdi; Yıldız'ın geçmişi izin verirse tanıyacağınız Şef, İpek Tüter'i piyon olarak kullanıyor olabilirdi. Kendisi yukarıda, İpek'in kaldığı odada yatıyor olabilirdi. Yıldız'a unutulmaz bir şah ve mat çekmek isteyebilirdi. Bu romanı bir satranç müsabakası olarak düşünmekten başka çareniz yok. Her zamanki gibi sonunda ne olur bilemem. İstediğim tek şey bunun güzel bir oyun olması. Öyle güzel bir oyun ki sonunda tekrar başa dönüp üzerinden geçmek isteyeceğiniz, sizi nerede tuzağa düşürdüğümü bir kez daha görmek isteyeceğiniz bir oyun.

Ceza, Flaubert'i buraya kadar idare etti. Yeniden,

"Bok... Bok... Bok..." diye şakımaya başladı.

Bu durumda cezanın ikinci aşaması olmalı. Ama bu arada güzel lacivert bir palto giymiş, açık kumral, annesi gibi ela gözlü güzel bir erkek çocuğu bakıcısıyla birlikte İpek Tüter ve Yıldız'ın oturduğu masaya doğru geliyor. Çocuk çok güzel ve çok utangaç. Annesinin misafirinden utandığı için gözlerini elindeki oyuncağından ayırmıyor. Annesi şefkatle sarılıyor ona. Uzun zamandır görmemiş gibi öpüyor onu. Yıldız gülümseyerek izliyor onları. Akira'dan bir çocuğu olmasını isterdi muhtemelen. İpek oğlunu kucağına oturtup Yıldız ile tanıştırırken bir garson da hâlâ "Bok, bok, bok..." diye bağıran Flaubert'i kafesiyle birlikte kaçırıyor. Çocuğun adını dinlemiyor bile Yıldız. Flaubert kafesi içinden bir iki tüy düşerek kaçırılırken o da şu biyografi yazma hikâyesini kendi lehine nasıl çevirebileceğini düşünüyor.

"Ah, sen ne aldın eline bakalım öyle?" diyor İpek Tüter oğ-

luna. Çocuğun elinde kayın rengi ahşap bir oyuncak var gibi görünüyordu ama meğer bu bir satranç taşıymış; vezir.

"Babanın odasından mı aldın bunu?"

Çocuk sesini çıkarmıyor. Sabırlı annemiz, buraya kadar karşısındaki nevrotik kadına tahammül eden İpek Tüter böyle bir nedenle patlayacak değil ya. Bir açıklama yapmaya çalışıyor kucağındaki oğluna:

"Bu taş olmadan oyun oynanmaz," diyor. Sonra gülümseyerek ve Yıldız'a bakarak ekliyor:

"Hoş, babasının da satranç oynadığı yok ya. Otel odası süsleri."

O sırada hoparlörlerden Arapça bir şarkı duyuluyor. Çocuk ve İpek Tüter birbirlerine bakıp neşeyle sarılıyorlar. İpek Tüter bunun da açıklamasını yapıyor:

"Babamın diplomat olmasından dolayı çocukluğum Mısır ve Lübnan'da geçti. Arapça ikinci dilim. Bu da çok güzel ve eski bir şarkıdır."

Evet, yardımcı kadın kahramanımızın diplomatik davranışlarının kökenini böylece öğrenmiş olduk. O da bizim, oğluyla birlikte severek, Hong Konglu turistler gibi sallanarak dinledikleri Kuş isimli şarkının sözlerini öğrenmek isteyebileceğimizi düşündü. Onları seyreden Yıldız'a ve nedendir bilinmez, elinde bir atkı ve şapkayla başlarında dikilen bakıcıya şarkıyı tercüme etmeye başladı:

Bir kuş baktı pencereden / Lulu diye seslendi / Beni yanında sakla, sakla beni n'olursun Lulu / "Sen neredensin?" diye sordum ona / "Göğün sınırından" dedi / "Kimden korkuyorsun?" dedim / "Karga kafesinden" dedi / "Tüylerin nerede?" dedim / "Zaman uçurdu" dedi / Bir damla gözyaşı süzüldü yanağından / Kanatları bükülü / "Yere sağlam basıp kendi yolumda yürüyeceğim" diyordu / Onun yaralı hali gibi / Kalbimin yaraları da acı veriyordu bana.

İçli bir kadın sesi okuyordu şarkıyı. Papağan Flaubert bu duruma şahit olsa:

"Tekerrür" derdi muhakkak. Onu cezaya göndermenin müsebbibi olarak beni görür, inadına söylerdi:

"Tekerrür, tekerrür, tekerrür..."

"Yazmak istediğim biyografi roman da böyle olsun istiyorum," dedi İpek Tüter. "Bu şarkıyı okuyan kadının sesi gibi kalbimin en derininden gelsin ve yazayım istiyorum."

Şarkıyı biraz daha dinlediler. Çocuk gözlerini elindeki vezire dikti. İpek Tüter şarkının en sevdiği bölümünü bir kez daha mırıldandı:

"Beni yanında sakla, sakla beni ne olursun."

Yıldız oturdukları yerde sarmaş dolaş olmuş anneyle oğluna ve bu Arapça şarkıya daha fazla tahammül edemeyecekti. Yerinden kalktı. Muz likörü, ancak bir çocuğun kanına karıştığında yapabileceklerini Yıldız'a yaptı. Başını döndürdü, onu ipleri kopmuş kontrolsüz bir kukla gibi hareket ettirdi. Ağır paltosunu giydi Yıldız. Bu sırada İpek Tüter eline bir kartvizit tutuşturdu. Şubat ayının on ikisine kadar burada kalacağını söyledi. Yıldız, annesinden kendisine miras kalan taş kalpliliğini açık etmemek için çocuğun başını okşadı, sabırla ayakta dikilen bakıcının ve İpek Tüter'in elini sıktı.

Her zaman kalın çoraplarla giydiği ayakkabılarını o gün ince çorapla giymişti. Ayağından çıkar gibi olup onu sarsak hale getirmelerinin altında yatan neden, muz liköründen çok işte buydu. Oysa herkes bu zavallının arkasından bakıyordu. Dünya durmuş ona bakıyordu. Yıldız buraya kadar dayanabilirdi. Ruhu kalın çoraplı bir ayaktı. Hayat o ayağa uygun hale gelen bir ayakkabı. Ruhu şimdi ince çoraplı bir ayak olmuştu. Hayat şimdi ayağına uygun değildi.

Aman Allah'ım yine ağlıyor! Üstelik dışarıda, sokağın ortasında. Bunun farkında mı acaba? Soğuk. Sola dönüyor. Çok katlı, Odakule İş Merkezi'nin altındaki boşluktan geçiyor. Tuhaf bir hava akımına yakalanıyor. Öyle ki güçlü hava akımı gözyaşlarını yanaklarından koparıp havalandırıyor. Kızıl saçları yüzüne yapışıp bu oyuna engel oluyor. Taksim Meydanı'na doğru yürüyor şimdi. Bu kalabalık caddede ağlamaya devam ediyor. Hem yürüyor hem ağlıyor. Herkes ağladığını görüyor. Kim bilir ne düşünüyorlar? Umurunda değil mi? Hepimizin hayatında içimizde bir perdenin, sıkı sıkıya kapatılmış bir ka-

pının açıldığı, derin bir karanlığın aydınlandığı bir an yok mudur? Sanırım Yıldız o anı yaşıyor.

The Marmara Oteli'nin önünden bir kez daha geçecek. Yaklaşık iki saat öncesinden çok daha farklı, değişmiş olarak. En önemlisi ağlayarak. Üniversiteden arkadaşları, öğrencileri kahvaltıda rafadan yumurta yiyen ehli keyf insanlarsa onun bu geçişini de izliyorlardır. Taksim Meydanı'nın Gümüşsuyu'na kıvrılan köşesinde şimdi Yıldız. Onu gören, arkasından koşan birisi var. Tam karşıya geçecekken tak diye kolundan yakalayıveriyor onu. Kendine döndürdüğü gövdeye ait olan yüzün ağladığını görünce duraksıyor. Mahrem bir duyguya istemeden tanık olmuş gibi. Mahcup yere bakıyor. Kim bu? Yıldız'la pek bir ilgilenen profesör. Opera pastanesinin müdavimlerinden. Döner kapı tam dışarı atacakken görmüş Yıldız'ı. Kahvaltısını ederken de tam tersi yöne giderken görmüş onu. Yıldız'a gereksiz gelen laflar ediyor:

"Ah tabii son günlerde olanlar. Sinir mi dayanır canım? Yoksa bugün gazetelerde yazanlar, onlar mı üzdü sizi bu kadar?"

Gazetelerin ne yazdığını bilmiyor ki Yıldız.

Ekmek gibi dilimlenmiş bir ceset bulunmuş. Biraz çürümüş de. Bir koli içinde Kumkapı'daki balıkçı halinin önüne bırakılmış. Şef'e ait olup olmadığı araştırılıyormuş. Fiziksel özellikleri çok uygunmuş.

İpek Tüter de mi bilmiyordu bunu? Yoksa Şef'in ne âlemde olduğunu adı gibi bildiğinden, bu tür haberleri aktarmaya gerek bile duymuyor muydu?

"Çok kötü görünüyorsunuz," dedi Yıldız'a hayran profesör.

"Birlikte kahve içme teklifimi geri çevirmezseniz..." diye de ekledi.

Bu sırada karşıya geçmişlerdi. Belki Gezi Pastanesi'nin önünde durmaları bu teklifin gerekçesi olmuştu. Çok kabaca olabilirdi ama, "Hayır," anlamında başını salladı Yıldız.

"O zaman izin verin," dedi hayran profesör, "izin verin size çiçek alayım."

Belki bu da ağır ağır yürüyerek Papatya Çiçekevi'nin önüne kadar gelmelerinden dolayı yapılmış bir teklifti. Profesör ce-

vap beklemiyordu. Bir demet müge çiçeğini kaptı ki Yıldız o çiçekleri unutmabeni çiçeği olarak biliyordu.

"Bu mevsimde bu çiçeklerin bulunması şaşırtıcı," dedi profesör, ansızın bir demet çiçek vermekteki utancını gizlemeye çalışarak.

"Serada yetiştiriliyorlar tabii. Doğal ortamda değil."

Yıldız kucağındaki bir demet unutmabeni çiçeğinin üzerinden ifadesiz ama fazlasıyla kızarık gözlerle bakarken profesör, "Kapalı bir yerde her şey olabilir," diye ekledi.

"Kapalı bir yerde," dedi Yıldız.

"Evet," dedi profesör.

Küçük kapalı dünyalarda her şeyin olabileceğini söylemek istemişti Yıldız. Gelin görün ki unutmabeni çiçeklerinin üzerinden bambaşka bir şeyi düşündüğü aşikâr bakan Yıldız'ı izleyen, seyreden profesörün bunu öyle anlayacak hali yoktu.

Deliliğine, tuhaflığına yakışır biçimde, "İyi günler," deyip gitti Yıldız.

Hayran profesör, Opium –parfüm– bulutunun içinde tutsak, arkasından bakakalmıştı.

Cadde yumuşakça kıvrılıyordu. Yıldız kıvrıldı ve görünmez oldu. Seyahat acenteleri bu cadde üzerinde sıralanmıştı. Uzaklara giden pırıl pırıl kocaman otobüsler buradan kalkıyordu. Yıldız kendini vedalaşan insanlar arasında bulmuştu. Nefretle aralarından sıyrıldı. Üstünü başını kirlenmiş gibi telaşla silkeledi. Arkasına baktı. Vedalaşan insan kalabalığından başka hiçbir şey yoktu. Elindeki bir demet unutmabeni çiçeği yanaklarını gıdıklıyordu. Hafif de bir kokuları vardı. İncecik boyunları ve minicik beyaz çiçekleriyle gerçekten en güzeller arasından seçilmiş daha güzel olanlardandılar. Buna rağmen Yıldız'ın kucağındaydılar ve kaderleri çöpü boylamaktı. Unutmabeni çiçeklerinin efendisi olan Yıldız, onları hemen oracıktaki çöp konteynerine attı. Nasılsa çürüdüklerinde ottan beter olacaktı kokuları. Shakespeare zambaklar için yapmıştı aynı teşhisi. Bana kalırsa bu faşistçe bir şeydi. Yıldız'ın unutmabeni çiçeklerine yaptığı yani. Bu faşizmin özüydü. Unutmabeni çiçekleriyle Yıldız arasında olan bitenin, Hitler ile Yahudiler arasında olagelenden

farkı yok. Dünyayı döndüren, toplumları dağıtan o en büyük duyguların özü, sıradan günlük hayatın içindedir. Kötülük sıradandır. Kimilerine göre insan ruhunun bu tür incelikleri yazılmaya değmez. Ee derler, ne anlattın sen bize? Onlar bin insan ruhunun bir araya gelip yıktığı bir evreni okumak isterler. Oysa içlerinden birisi bütün bir dünyadır, hayattır.

Endişe ve korkuyla hareketleri yavaşlayan Yıldız, unutmabeni çiçeklerini çöpe gönderirken o pisliğin içine bakakaldı. Bir bardak sudan iğrenmek için geçerli nedenleri olan Yıldız'ın çöplere olan tavrı hepimiz gibiydi. Hepimizle aynıydı. İki avuç çöp gayya kuyusu gibi, onu çekecek gibi hissetti. Sanki hepimizin hayatta kaybolacağı bir delik varmış gibi. Kucağındaki unutmabeni çiçeklerinin aniden ortadan kaybolması gibi insan da böyle kaybolurmuş gibi. Hayatın tam ortasında önemli şeyler yaparken, mühimken, iğne deliği gibi bir kaçıktan bir gaz gibi uçup gidebilir miydi insan?

Eşref Şefik Karacan biyografisini İpek Tüter'e bırakmayacaktı. Eve kadar bir çözüm bulmalıydı. Yoksa hayalet anne canına okurdu. Belki bir hayaletten daha hayalet, varlığını hiç hissettirmeden Büyük Londra Oteli'nde, yanındaydı hayalet anne. Tanık olmuştu ve cezaların cezası için şimdi evde onu bekliyordu. Yıldız durdu, dünya durdu. Ayakkabılarının içinde ince çorabından dolayı dönüp duran ayaklarının soğuktan kaskatı kesilmiş parmaklarını zorlukla açtı kapadı. Sanki aynı anda kafasında da bir kapı açıldı. Aynı anda ben de sizin gibi ister misin geçmişi arkadan yetişip karşısına dikilsin diye düşündüm. Çok yakın geçmişten, henüz geçmiş olana dair bir şey hatırlayacaktı Yıldız. Flaubert'in kafesinin garson tarafından kaçırılışını. Kafasının kötülüğe çalışacağını ummazdı. Ancak benim evrenimde kötülüğün zaferi mutlaktır. İpek Tüter'e o biyografi romanı yazdırmamanın yolunu bulmuştu. Ne kötü, onun için cehennemin kapısı aralanmıştı.

3

Şehre vardılar. Üstelik tam kalbine indiler şehrin. Sabahın kör vaktinde, Taksim Meydanı'nda kolkola, sarmaş dolaş duruyorlar. Üşüyen sokak köpekleri gibi birbirlerine sokulmuşlar. Bilseniz ne kadar zorlu geçti yolculukları. Üstelik cehenneme giden yolun kolay olacağını düşünmüştü Leyla. Belki kolaydı ama şimdi düşündüğü başkaydı. Onu çöplükte ilk bulduğumuzda, kokina toplarken, onları Taksim Meydanı'nda satmayı nasıl düşünebilmişti? Kurt tarafından parçalandığı günden bu yana şehrin meydanını görmemişti ve topladığı kokinaları satmak için gelecekti. Güldü kendi kendine, böyle bir kararı almasına neden olan cahil cesaretine. Çöplük Kraliçeliği gitmişti elinden. Belki bundan sonra geri döndüğü sokaklarda Manasızlıklar Kraliçeliğine ya da Cahillik Kraliçeliğine terfi edebilirdi. 'Manasızlıklar' ve 'cahillik' kelimelerini bulması hiç de kolay olmadı. Hâlâ, hâlâ kelimelerin Rusça anlamlarıyla boğuşuyordu çünkü.

Sessiz, kimsesiz meydan onu bu haliyle ürkütüyor. Çöplüğünde olsa ne yapacağını bilirdi. Böyle olabileceğini, İstanbul'un sokaklarına düştüğünde endişe duyabileceğini düşünmemişti. Demek on üç yıl boyunca çöplüğünü benimsemişti, bizlerin evlerini benimsemesi gibi, başımızın üzerinde bir çatı olmaksızın yaşayamayacağımıza kanaat getirmemiz gibi Leyla

da şehirde, sokaklarda barınamamaktan korkmuştu. Bu korkuyla içten içe inleyen Kafa Koparan'a biraz daha sokuldu. Hâlâ iyileşmeyen yanıklarıyla bu yolculuğa iyi dayanmıştı. Ağzından tek bir kelime çıkmıştı yolculuk boyunca:

"Bekle."

"Bekle" deyip arkasını dönüp yol kenarına işemişti. İçini çekip ıslık gibi bir ses çıkararak yapmıştı bunu. Bu hem zevk hem de acı iniltisine benziyordu. Zevk ve acı aynı ananın evlatları gibi değiller midir? Yoksa böyle bir ilişkiyi kabullenmek, zevk ve acının kaynağının bir olduğunu yani, sapkınlık mıydı? Bunların hepsini Leyla düşünmüştü. Sonra muhtemelen canı yanıyor diye geçirmişti içinden. Cinsel organında yanık var mıydı? Leyla bir tek kasıklarındaki yanıkları hatırlıyordu.

Kafa Koparan'ın çişinin toprağa düşerken çıkardığı ses hâlâ bu dünyada olduklarını Leyla'ya hatırlatmaya yeterli olmuştu. Çişin soğuk havada bıraktığı buhar bulutu da öyle kolayca yokolup gidemeyeceğini hatırlatmıştı ona. Yolculuğun farkına o saatten sonra varmış, üşümüş ve yorulmuştu.

Saatler önce çişini etmek için "Bekle" diyen Kafa Koparan'ın ağzından ikinci cümlesi çıkmıştı.

"Sıcak bir yer bulalım."

Belki donmak üzereydiler. Belki Leyla'nın kalan ayak parmakları donmuştu. Kafa Koparan'ın elleri ve vücudunun yanık ve güçsüz olan tarafı. Kesilip vücutlarından ayrılacak kadar işlevlerini yitirmişler miydi acaba bu saydığım parçalar?

"Sokaklarda ve masallarda," dedi Leyla, "insan daha çok kışın ölür. Soğuktan."

Durdu, yutkundu, boş meydana baktı, tam önlerinden iki araba geçti, arkasından bir tane daha. Leyla sokakta yaşayanların bir de geceleri ölebileceğini söyledi. "Arabalardan," dedi. Tam bu sırada önlerine bir sokak köpeği çıktı ki Leyla o anda ağlamaklı oldu. Başını yana doğru eğdi, köpeği kucaklamak için bir adım attı. Kömür hayatta olsaydı bu sürgüne onunla birlikte gelirdi. İstanbul sokaklarını bir kez de onunla fethederdi.

"Leyla dönmüş," derlerdi sokaklarda on üç yıldır soğuğa ve geceye rağmen hayatta kalabilenler.

"Leyla mı?" derlerdi, "Hangi Leyla?" Sokaklar insanın hafızasını silip süpürürdü. Her gün yeni bir gün olurdu. Gerçekten yeni bir gün. Siz temiz hayat çocuklarının yeni günlerine benzemeyecek cinsten, gıcır gıcır yeni günler vaat ederdi sokaktaki hayat evsizlere. Geçmişi olmayan hayatlar.

"Leylayım ben Leyla!" diyecekti onu tanıyamayanlara.

"Kaç Leyla var sokaklarda?"

Karşısındaki uçuyorsa, elini boşlukta uzun uzun sallayarak, "Çoook," diyecekti, "Çok Leyla var."

"Leyla gecenin en karanlık anı."

Haluk söylemişti ilk ona adının anlamını. Bebek Oteli'nin önünden denize girmişlerdi. Bir akıntı vardı oralarda. Tutulurlarsa kendilerini Mısır Konsolosluğu'nun önünde bulurlardı. Gece denize inmişti. Şehrin ışık kirliliği o yıllarda yıldızları görmeye, seçmeye mani değildi. Yıldızlar denize inmişti. Yakamozlar yapmışlardı.

"Kasparov daha denizi görmedi," demişti Leyla. "Acaba denizi görse daha mı başka oynar?"

"Bıktım senin Kasparov'undan, Botwinnik'inden, Moskova'ndan, siktiğimin satrancından," demişti Haluk da. Sonra karanlıkta, otelin kendilerinden pek hoşlanmayan yöneticisi denize açılan pencereden sarkıp onları uyarmıştı:

"Böyle gecenin bir vakti otelin önünden denize girmeniz, olmuyor ama! Yüksek sesle konuşup gülüyorsunuz. Denize bakan odalarda kalan misafirlerimiz rahatsız olacaklardır değil mi?"

Leyla suyun içinde kıskanç kocasıyla, gülmeyi sevmeyen Türklerin sözcüsü otel müdürünün arasında kalmıştı. İlk önce Kasparov ve Botwinnik'in hayatındaki önemini anlatmak için kocasına döndü. Otel müdürünü boşverse olurdu. Ama o da ne! Haluk ortada yoktu. İleride akıntının içinde ay ışığıyla aydınlanan düzgün bir kafacık hızla yol alıyordu. Akıntıdan kurtulmak için attığı kulaçlar boşunaydı. Leyla, Haluk'un çaresiz kulaçlarını görüyordu. Onu kurtarmak için kendisini akıntıya atmadı. Sadece onun ne kadar sarhoş olduğunu düşündü. Suyun onu ne kadar kendine getirmiş olabileceğini, karaya çıkıp çıkamayacağını. O akıntı Haluk'u ve eğer isterse kendisini

Marmara Denizi'nin bir ucuna, Ege'ye, Akdeniz ve eğer boğazı ıskalamazsa –ıskalamazlarsa– okyanusa götürebilir miydi? Ulan Leyla, akıntıya kapılmış kocanın arkasından bile satranç tahtasının başındaymış ve bir olasılığı hesaplarmış gibi düşünüyorsun ya, helal olsun!

"Yazıklar olsun sana Leyla!" diye bağırmıştı balıkçılar tarafından Bebek Parkı önünde sudan çıkarılan ve sırtına kirli bir havlu atılarak otele bırakılan Haluk.

"İnsanların sana yaptığı gibi, vefasızsın sen!"

Leyla kurulanmış ve yatağına uzanmıştı çoktan. Oda karanlıktı. Hint fakiri gibi sarınmış Haluk odanın ortasında duruyordu. Pencere açıktı. Bebek Cevdet Paşa Caddesi'nin gürültüsü odayı dolduruyordu. Leyla onun okyanusa çıkıp kurtulacağını umarken karşısında görüvermekten şaşkındı. Acaba Leyla, oldum olası soğukkanlı bir kız mıydı? Yoksa saf bir çocuk gibi gerçekten kocasının alkol ve baba belasından bu şekilde kurtulabileceğini mi sanıyordu?

Ben aslında Leyla'dan yola çıkarak daha başka bir şeyi merak ediyorum. Geçmiş hayal mi edilir yoksa geri dönüp yaşanılır mı, hatırlanılır mı? Geçmişin suyunu çıkaran Proust'dan sonra ne kadar acemice!

Geçmiş ile bugün arasında kazdığımız o tünellerden geçip bugüne gelelim.

Hâlâ bıraktığımız yerde bekliyorlar. Yıllardır birlikte gibiler. Sabah yürüyüşüne çıkmış düşkün bir karı koca. Taksim Meydanı'nın hiç değişmemiş olduğunu düşünüyor Leyla. Sıradan, hep rastlanan, şu pencerelerin ardında sabahlıklı geniş gövdelerini uyku sersemliğiyle güç bela hareket ettiren, ayaklarını sürüyerek yürüyen kadınlar gibi, neler düşünüyor Leyla? Tam bu sağlıklı düşüncelerinin üzerine Taksim Meydanı'na bakan ışıklı reklam panosu açılıyor. Bir rüzgâr çanı gibi ama daha çok elektronik bir ses çıkıyor. Işıltılı bir deniz gibi dalgalanıyor ekran. Bu sefer sabahlıklı bir ev karısı gibi değil de çocuk gibi bakakalıyor Leyla. Ağzı açıldıkça açılıyor şaşkınlıktan. Çatlak, patlak, şiş, kırık ve nedense artık katrana bulanmış gibi kapkara duran ellerinin parmak uçlarıyla örtüyor ağzını.

Bunu öyle zarifçe yapıyor ki çocukluğunda alkolün tir tir titrettiği annesinden, korkudan tir tir titreyerek adabı muaşeret dersi aldığı belli oluyor. Sokaklar, çöplük, bedeninin salınımlarını, ellerinin ve kollarının dünyaya atılışını, bakışlarını değiştiremedi. Ama dediğim gibi vücudunun coğrafyası çoktan değişti, tanınmaz hale geldi, eksildi, sakatlandı.

Leyla, Kafa Koparan'ı bırakıp bir adım öne çıkıyor. Işığa ulaşmaya çalışan pervaneler gibi, büyülenmiş, tutulmuş gibi. Ekranda bir basketbol topu deli gibi lap lap lap lap zıplıyor. Koca ayaklı, koca elli adamlar pat pat pat pat koşuyorlar. İçlerinden birisi topu potadan geçiriyor: "Sayı için enerji gerek," yazıyor ekranda. "Enerji için..." Bir şey için, ama ne için? Okuyamıyor Leyla. Tekrar Kasparov ve Karpov'un ekranda belireceğini düşünüyor olabilir. Zamanın hiç geçmediğini, 12 Ekim 1990'da takılı kaldığını düşünebilir. Ya da o tarihî satranç müsabakasının uzun sürdüğünü, bunu da düşünebilir. Leyla'nın evreninde her şey olabilir. Hiç düşünmedi çünkü Kasparov'a, Karpov'a ne olduğunu, Özal'a, kayınpeder Fahir Bulut'a. Zaman onları ne yaptı, neye dönüştürdü, hangi köşeye fırlattı? Leyla çoktan onların varolduğu zamanın dışına düşmüştü. Söylemiştim, her acı bu dünyayı terk ettirir, her kedere başka bir evren yaratılır. Başka bir evrende sokaklarda yaşadı, Çöplük Kraliçesi ilan edildi ve Taksim Meydanı'na geri döndü. Bizim yıldızları izlememiz gibi o da bizi, bizim dünyamızı izliyor.

Tatlı içecekler, tatil seçenekleri, hava sıcaklığı, telefon reklamları, borsa yükseldi, düştü, paralar uçtu gitti, uçak gemileri, savaş uçakları, Leyla'nın tanımadığı dünyanın yeni şahsiyetleri; Saddam, Bush, Jeniffer Lopez, Nicole Kidman.

Bir çocuk gibi umutla Kasparov'un ekranda belirip ona, "Gelmedin Leyla Amerika'ya," diyeceğini bekliyor.

"Dünya Şampiyonluğu'nu Kramnik'e kaptırdım. Bilgisayarlara karşı oynuyor, insanca hatalarla yeniliyorum Leyla."

Kasparov ekranda belirmedi. Bunların hiçbirisini Leyla bilemedi. Kasparov'un yaşlanmış halini tahayyül edemiyordu. Kasparov'un o ışıklı reklam panosunda bir kez daha görünme ihtimali vardı. O günlerde yine bir bilgisayara karşı oynuyordu. Üs-

telik ilk partiyi kazanmıştı. Leyla'nın eline 29 Ocak 2003 tarihli bir gazete geçse hem Kasparov'un satranç tahtası başında yaşlanmış halini görebilir hem de bıraktığı dünyanın dönmekte olduğuna kanaat getirebilirdi. Aslında Karpov da o gün ışıklı reklam panosunda görülebilirdi. Çünkü kendisi 30 Ocak 2003'te İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin davetlisi olarak Tuzla'daki Spor Salonu'nun açılışını yapmak üzere gelecekti. Ben 28 Ocak'ta kafama yeni sorular ekmiş, cevaplarının mucizevi biçimde filizlenmesini yürüye yürüye beklerken Taksim Meydanı'ndaki o ışıklı panoda Karpov'la ilgili "Gelecek" haberine rastlamıştım. Ama bu rastlantıların romanı değil. Geçmişimde tesadüf temasının suyunu çıkardığım bir romanım var.

Şimdi, burada Leyla'ya ışıklı reklam panosu karşısında geçmişini aratacak halim yok. Geçmiş ne aranır ne bulunur. Farkında olmadan yeniden yaratılır. Ülkelerin tarih dediğimiz geçmişinde de aynı illüzyon devreye girer. Tıpkı Doktor'un Kama'nın Çöplük Tebaa'sına verdiği ilaçların yan etkileri gibi: Karşısındaki gülümseyiş yok olduğunda hâlâ onu görmek gibi.

Aslına bakarsanız Leyla'nın zihninin derinliklerinde kalmış bir ütopyaya ulaşmış olduk bu "geçmiş nedir?" sorularıyla. Geçmiş komiktir, geçmiş yoktur, geçmiş yaşanmaz yaratılır, geçmiş çöplüktür, geçmiş faşisttir, geçmiş bugündür –yoo bu sonuncusu siz okuyucuları geçmişte ünlü bir siyasetçinin söylediği unutulmaz bir söze götürebilir–, geçmiş üzerine vardığımız bütün sonuçlar çarşaf çarşaf eklendiler birbirlerine ve hâlâ ağzı açık, gözlerini ışıklı reklam panosundan alamayan Leyla'nın zihnindeki beni en fazla heyecanlandıran noktaya indirdiler.

Eşyaların sesini duyduğunu düşünen Leyla, kabul ediyorum, bizler gibi değil. Ben Leyla'yı bunun için değil de kafasındaki o büyülü nokta için seviyorum. Leyla geçmişinin bıraktığı yerden hep devam ettiğini düşünüyor. Tek bir cümleyle böyle açıklayabilirim bunu.

Sözgelimi anne ve babası Moskova'da öldükten sonra İstanbul'a gönderilmemiş, Kremlin tarafından Sovyet vatandaşlığına geçirilmiş bir Leyla hâlâ yaşamakta.

İstanbul'a geldiğinde kareli bavulunun içinden çıkan tehli-

keli şeylere rağmen amca ve şeffaf naylon yağmur başlıklıklı yengesi tarafından sahiplenilmiş bir Leyla da Arnavutköy'de hâlâ varolmakta.

Yerleştirildiği Bebek Oteli'nde yaşamakta olan ve Haluk'la birlikte artık Boğaz'da yüzememekten şikâyet eden bir Leyla da var.

Fahir Bulut ve kayınvalidesinin karşısında kol ağızlarından sarkan CD harflerinin sallandığı lacivert yünlü elbisesi içinde Maçka Parkı'nı seyreden, İnönü Stadyumu'ndan duyulan o uğultunun şifresini kırmaya çalışan Leyla da duruyor evlilik evinde.

Başka bir Leyla, Kurt tarafından hâlâ parçalanmakta.

Bir tanesi hâlâ çöplüğe doğru yol alan kamyonun arkasında, Kama'nın kucağında.

Bir diğerinin Çöplük Kraliçeliği hâlâ sürmekte. Peşinde Kömür'le birlikte Kama'nın yolunu gözlemekte.

Geçmişin mucizevi özelliğidir çoğaltmak. Hep başka dünyalar kurar bize. O dünyalarda bizim bıraktığımız yerden devam eder hikâyemiz. Hatırlamak istediğimizde geçmiş elimize tam da o noktadan gelir: Bıraktığımız yerden, bir karar verip devam ettiğimiz yerden, kaderimiz olan andan. Gelecek hepimiz için o andan itibaren yaşanır ama asıl önemli olan geçmişte çoğala çoğala devam eden hayatlarımızdır. Bir tek değil, pek çok Leyla var bu hayatta. Tek bir sona ulaşmaya çalışan pek çok Leyla. Hayatın hiç de iyi davranmadığı Leyla'lar. Kırılan bir ayna, yüzlerce parçasında tek bir Leyla.

Benden önce Botwinnik varmıştı bu sonuca. Geçmişin kırılan bir ayna olduğu sonucuna. Dünya Şampiyonluğu'nun elinden nasıl kayıp gittiğini anlatırken çocuklara, Garri kalenin üç hamle öncesinin hatalı olduğu hatırlatmıştı lafa karışıp. Ona kalırsa kötü sonucu hazırlayan buydu. Botwinnik tatlı tatlı gülümsemişti Garri'ye. Onu ne işgüzar bulmuştu ne de sözünü kesen bir ukala; anılarına müdahale eden heyecanlı, kaşları bitişik, saçları yatışmayan bir dâhi. Geçmişimiz başkalarına bir şey ifade etmez. Karnı deşilmiş bir hayvan görmek neyse ya da Nabokov'un şu zekice yaratılmış kahramanı Sebastian Knight

için karnı deşilmiş bir hayvanın bağırsaklarına bakmak etkisi yaratan yıldızlı gökyüzü, olmadı tatlı bir anlatı dinlemek, işte bu kadar. Başkaları için bizim geçmişimizin yarattığı etki bu sıradan şeyler karşısında hissettiklerimiz kadardır.

Botwinnik geçmişinin en unutulmaz anlarından birisini çocuklara aktarırken, yaptığı yanlış hamleyle rakibine Şah'ının yüzünü gösteren yolu açmasını anlatırken kısaca öyle demişti işte: Geçmiş kırılan bir aynadır. Bozulmuş zaman parçasıdır. Bitmiştir.

Bugüne dönebilmesi için Leyla'nın perondan ayrılan bir trenin son vagonuna tutunur gibi düşüncelerinin son cümlesine tutunması gerekir hep:

"Geçmiş kırılan bir aynadır."

Kafa Koparan onu duyuyor ve hiç beklemediği bir yanıtı veriyor:

"Artık hiçbir değeri yoktur."

Geçmişini hatırlıyor, biliyor ama dönmek istemiyor, öyle mi? Bir cenneti cehenneme çevirip öyle mi düşmüş sokaklara?

"Nasıl?" diyor Leyla, ona sorar gibi değil de kendi kendine konuşur gibi: "Nasıl?"

Bir insan bir çöp gibi kendini nasıl sokaklara atar? Bunu becerebilmiş birisi olduğunu unutarak, bir kez daha merak ediyor: "Nasıl?"

"Ölmek yerine," diyor Kafa Koparan. Onu, bizim düşündüklerimizi, Leyla'nın kafasından geçenleri anlamayan yanmış yıkılmış bir zavallı sanırken o bize bir yere yazmamız gereken cevabı verdi. Ne çabuk unuttuk onun biraz önce belinde taşıdığı kılıçla, Kömür'ün canına kıyan serserinin kafasını dalından kesilmiş bir hindistancevizi gibi uçurduğunu. Geçmişin kimyası işte budur: Unutmak, unutmaya yakın hatırlamak, artık bir önemi kalmamak. Oysa geçmişin o anı ikisinin de hayatlarını değiştirdi. Yeter artık, konuşturmayın beni geçmiş üzerine.

Leyla yeni hayat arkadaşıyla yüz yüze durduğunu düşünüyor. Bunun için gülümser gibi oldu, dudağı hafifçe kıvrıldı ama vazgeçti.

"Nereden geliyorsun?" diye sordu Kafa Koparan'a. Bilmek

hakkıydı yeni sahibinin geçmişini –evet, ne yazık ki siz de engelleyemiyorsunuz beni.–

"Çöplükten," deyince ikisi de hırıltıyla güldüler. Sokaktakiler, bu dünyayla artık işi kalmamışlar böyle manasız şeylere gülerler. Gülerler, gülerler, gülerler. Sidik torbaları doluysa ya da alt takımlarında bir arıza varsa ağır ağır işerler. Bu bir yemeği tadına doyulmayacak hale getiren sosa benzer. Gülmekten altıma işedim. Kendimi kontrol edemedim. Kendimi saldım. Kendimi bıraktım. Mutluluk budur. Hayatın tadına böyle anlarda varılır.

Kafa Koparan ve Leyla, ısınmalılar, karınlarını doyurmalılar. Bizim gibi. Leyla, Gezi Parkı'nda ısınacakları bir köşe biliyor. Koca park kollarını açmış onu çağırıyor.

"Gel Leylam. Hatırladın mı burada geçirdiğin günleri?"

Sizin gibi hatırlamak istemiyor o da. Ürkek adımlarla dehşet, vahşet, kan barındıran bir anısına doğru ilerliyor. Polis otobüsünün aynı yerde durduğunu görünce seviniyor. Neden seviniyor? Anlamsız! Park yelpaze gibi açılıyor önünde. Çıplak çınar ağaçları, at kestaneleri, akasyalar selamlıyor Leyla'yı:

"Leyla gelmiş! Leyla dönmüş!"

Kulağıyla duyduğunda ağaçların "Leyla dönmüş," çığlıklarını, hayatta hiçbir şeyden dönülmediğini düşünüyor, döndüğünü sansa da insan. Aldığı ilk talimatın izini sürüyor ruhu. Rota değişmiyor.

"Şurada," diyor Leyla. "Sıcak rüzgârlar eserdi yerin altından."

Mc Donalds'ın havalandırmasının üstündeki mazgalları mı anlatmak istiyor? Sanırım. Ama onlarca gövde var üst üste yığılmış o mazgalların üzerinde. Göğüsleri alev alev yanan, kıçları buz tutan sokak çocukları. Leyla burada yattığı vakit kış geceleri, ah, yıllar yıllar önce, on üç yıl önce, rüyasında gülümseyerek dönüp duran çocuklar hatırlıyordu. Kıçı üşüdüğü için uyanmadan, vücudunun her noktasını eşit oranda ısıtmasını, bu sayede kâbusa düşmeden güzel rüyalar görmesini becerebilen. O kadar marifetli değildi Leyla.

Kafa Koparan kendisi ve eş olarak gördüğü Leyla'sı için bir yer açması gerektiğini anladı. Allah vere bunu ısınmak için mazgalların üstüne istiflenen çocukları kılıçtan geçirerek yap-

masa. Eğer tamamen aklını yitirmemişse bunu yapmaz. Ayağının ucuyla dürtüyor birkaçını. Bir dünyadan öbürüne geçişi birdenbire becermesi olanaksız bu çocukların. Ancak birkaç saniye bekledikten sonra kafaları desteksizmişçesine öne öne yıkılıp toparlanıyor çocuklar. Tinerin kendilerine geceden armağan ettiği hayaller bitmiş değil:

Başı bulutlara değen bir adam. Kadife bir kaftanı var. Çizmeleri kasıklarına kadar. Ayakları Boğaz'da yüzen sandal. Bir eliyle üç ümüğü birden sıkar. Yüzü karmakarışık. Yüzü yeryüzünde görülen en dehşetli yüz. Anlatmaya kelimeler, akılda tutmaya kafa yetmez. Adamın arkası bir hiçlik, yokluk gibi. Gezi Parkı uçmuş gitmiş.

Korkuyla teker teker kalkıyorlar mazgalın üzerinden. Birisi diğerini sürüklüyor, bir diğeri ötekini. Hepsi kalkıp gittiğinde yapış yapış bir kedi ölüsü çıkıyor meydana. Boğup, tinere bulamışlar belli ki. Kısa koyu gri tüyleri yapış yapış tinerli ölü kedi onları hayal âlemine uçurmuş besbelli. Onu koklaya koklaya kendilerinden geçmişler. Sabah olduğunda ne hayalleri ne cesaretleri kalmıştı işte.

Kafa Koparan'ı hiçbir şey iğrendirmiyordu. Sokaklarda yıllarını mı geçirmişti? Yanmaktan kurtulan eli, ayakları ve teni bunu yalanlıyordu. Besbelli hafızasını da kaybetmiş değildi. Bir şeyden kurtulmak istiyor olabilirdi, bir şeyden kaçıyor olabilirdi. Belki isyan etmişti. Nedensiz sokağa düşülür müydü? Ama isyan da başlı başına bir neden sayılmazdı.

Önce sırtüstü yatıyor isyankâr olup olmadığını bilmediğimiz Kafa Koparan. Vücudunun bir kısmının yanık olduğunu hesaba katmazsa işte böyle olur: Sağlam tarafına dönüyor şimdi. Yanık kısmı açıkta kalıyor. Böylece yüz yüze vermiş oluyorlar Leyla ile. Tinerli kedi ölüsü karın boşluklarında kalıyor. Sokak çocukları kuyruğunu çeke çeke uzatmışlar, gövdesinin devamı yapmışlar. Bu yüzden bacaklarının arasına doğru eğrilmiyor kediciğin kuyruğu. Tinerli bir halat gibi uzuyor. O halata tutunanları gece boyunca analı babalı, yorganlı döşekli rüyalara çekmiş. Leyla iki elini yanağının altına iliştirmiş. Şehrin uğultusunu duyuyor yavaş yavaş. Çöplükten sonra, yıllar son-

ra, çekilmez bir şey bu. Benim anlamadığım bir şey var: Leyla kendini sokağa attığında her şeyini bırakmış, unutmuş değil miydi? Çöplük Kraliçeliği'nden olduğuna neden bu kadar üzüldü? Unvanlar insanın peşini bırakmazlar mı?

Bir kez daha soracak Leyla, Kafa Koparan'a:

"Hatırlıyor musun?"

Gözlerini kapayıp açıyor Kafa Koparan. Hatırlıyor. Ama unutmak istiyor. Sıcak yatakları, yumuşak havluları, çalar saatleri, çekmecelerde katlı duran çamaşırları, güzel yemekleri, para dolu cüzdanları neyin uğruna bıraktı bu adam?

Hepsini elinden mi aldılar? Kimi zaman mülkiyetinden olunca sokağa düşer insan.

Yoksa çaresiz kalıp Leyla gibi kaçmak mı istedi? Delilik yavaş yavaş işgal eder bedenimizi. Leyla'ya kalırsa ayak başparmağından girer önce. Doğar doğmaz olur bu. Şansınız varsa ayak bileğini geçemez delilik. Yıllar yılı size ayakbağı olur o kadar. Leyla'nınkisi gibi ense kökünü geçiverirse ve hatta kulak memesini, basbayağı deli olursunuz işte o zaman. Kendinizi sokaklara atarsınız ama bir türlü öldürmeye kıyamazsınız. Her şeye rağmen yaşamak isteyenler düşer sokaklara. Yoksa bütün kuleler, köprüler, denizler, otobüsler, trenler, kesici, delici aletler onların. Yaşamanın değerini bir tek sokaktakiler bilir. Gerçekten yaşayanlar da onlardır, ölmekten korkanlar da.

Kafa Koparan da Leyla gibi ölmekten başka çaresinin kalmadığını düşündüğü için mi buradaydı? McDonalds'ın havalandırma mazgallarının üzerinde, hayatta. Yine de kafası bulanık olmalıydı Kafa Koparan'ın. Bir rüyadan yeni uyanmış gibi, uykuyla uyanıklık arasında. Biraz uyuyabilirler mi, böyle nefeslerini birbirlerinin burnuna üfleye üfleye. Nefeslerini doğru oranda karıştırıp koklaya koklaya. Yağdı yağacak hava ıslak bir örtü gibi üzerlerine inmişken biraz uyusalar. Yorgunluktan gözleri kapanıyor Kafa Koparan'ın. Leyla hâlâ onun bir ay önce nerede uyuduğunu düşünüyor. Ben söyleyeyim: Bir uçağın Business class koltuklarında. Son uykusunu orada uyumuştu. Bir kadeh şampanya yuvarlamıştı tatlı bir yorgunlukla, hostes üzerine yasemin kokulu yanmaz yün havayolu battaniyesini

örtmüştü. Bunu Leyla'ya söylese, onun uçaktan düştüğünü filan sanırdı çöplüğün yeni kralı Fehmi gibi.

Kama sokaklara "bir günde" düşülebileceğini söylerdi hep. İyi ki aklıma geldi, onun bu sözü. "İnsanın hayatı ya bir günde değişir, sokağa düşer ya da bu değişim aylar, yıllar alır ve yine bir günde olur ne olacaksa."

Ama onun "bir günü" ne şimdiki zamandı ne de gelecek zaman. "Bir gün" geçmiş zamandı. "Geçtiğini, bittiğini sandığımız şeylerin enerjisi bizi sokağa düşürür." Bıkmıştı Leyla onun böyle vıdı vıdı vıdı konuşmasından. Kafa Koparan'ı sessizliği yüzünden de sevmişti. Artık Kama'ya ne olduğunu da düşünmüyordu. Çöplüğe geri dönerse krallığı Fehmi'den alıp Kraliçesini kovmasının cezası olarak onu taşaklarına kadar uzattığı sakalından asacağı kesindi. Çok istiyorsa Leyla'yı arar ve bulurdu. Ama onun çöplükte bulduğu bir adamla gitmesine de kıllanırdı hani. Belki Leyla'yı sadakatsizlik neymiş, beklememek neymiş bunu göstermek için arardı. Neresinden asar, neresini keserdi?

Çoktan sırt üstü uzanmış, bütün bunları gökyüzünü seyrederek düşünüyor Leyla. Bulutların ani, kararlı hareketleri, bildiğini okumaları, bir kavgaya tutuşmuş halleri ona Haluk'u hatırlatıyor. Biliyorsunuz bulutlar gibi değildi rahmetli Haluk. Belki başını döndüren alkol belası sebebiyle güzel hava bulutları gibi o en yüksekte puf puf duranlar gibi sendeleyerek yürümesi benzerdi bir parça. Ölmemiş olsaydı ve Leyla'sını bulsaydı... Leyla düşünüyor, o hayal ediyor bunu.

"Ne ceza verirdi bana?" diyor Leyla.

Kimin cezasına razı olurdu Leyla? Haluk, Kama, "Neden Amerika'ya gelmedin?" diye sitem eden Kasparov, "Senin cezan geçmişin," diyen Fahir Bulut?

Kötü bir rüyadan uyanır gibi sıçrıyor yerinden Leyla. Kırk yıllık kocasıyla sıcak bir yatakta uyuyan bir kadın gibi. Her sabah kendini apartman boşluğuna atmaya niyetlenen sonra vazgeçen, sandalye başında çiçekli sabahlığı asılı duran, kumaş terliklerinin teki yatağın altına kaçmış bir kadın. Açıkta kalan ayağı, kayıp terliğin gidebileceği uzaklığı o kadar iyi biliyor ki. Yaşamanın başka bir yolunu da keşke öyle bulabilse. Ne kadar

ölmek istiyor, sonra korkup nasıl vazgeçiyor. Bilmiyor ki insan o kadar ölmek isterse sonunda ölür. Bir ölü olur. Çiçekli sabahlığı olan bir ölü. Her gece kocasının yanına uzanan bir ölü. Böyle bir kadın gibi uyanıyor Leyla. Kaşla göz arasında, kirpiklerin titremesi kadar kısacık bir anda bir düş gördü. Ben size bunları anlatırken o da anlattıklarımın çekim alanına girip sokağa düştüğünde bir ölü olduğunun farkına vardı.

Bu noktada kahramanım ve ben birbirimize yardım etmiş olduk. Ben onun mazgalların üzerinde doğruluşunu sıcak yatağında uyanan bir ev karısına benzetirken, dilimi tutamayıp o ev karısının hayatını da size aktarırken Leyla benim neredeyse romanın başından beri aradığım şeyi buldu. Leyla sokağa düştüğünde ölüydü. Ölmekten korkan bir ölü. Ölüme direnen bir ölü. Yaşamaya çalışan bir ölü. Kafa Koparan da öyleydi.

Leyla kendine gelmişse devam edebiliriz. Onunla Kafa Koparan'ı seyrederek ya da şu kıvrılan merdivenlerden inip bir cesaret Kurt tarafından parçalandığı tuvalete giderek vakit geçirebiliriz. Ama bana ve onlara sürpriz yapmak isteyen birisi var: Tinerli kediyi kuyruğundan tutmuş çekiyor.

"Dirileceksin bebeğim, yeniden dirileceksin."

Sokak çocuklarının tinere bulayıp koklaya koklaya öldürdüğü fareleri, yollarda ezilmiş kedileri, yavru köpekleri, daldan düşmüş kuşları toplayıp onları dirilttiğini iddia eden bir kadın, Fesat bu. Fesat'ın bir iddiası da on sekiz yıl önce kapısını çekip çıktığı "dayalı döşeli" evinin anahtarının hâlâ cebinde durması.

"İstesem, açar kapıyı girer otururum," der Fesat.

Kendisini düzdükten sonra cebinden anahtarını alıp kaçanların arkasından, "Yolunu bilmiyorsun ki, kapıcı seni tanımıyor ki," diye seslenir Fesat.

Gün boyu sokaklardan topladığı ölü hayvanları diriltir, cebindeki anahtarları çoğaltırdı Fesat. Yani o böyle olduğunu iddia ediyordu. Maide olan adı sokaklarda Fesat olmuştu. M f'ye a e'ye, i, s'ye, d, a'ya, e, t'ye nasıl dönüşmüştü kim bilir? Yeni adına uygun bulunmasına gelince, bu konuda bir fikrim yok.

Belki onun iddialarını kıskananlar, –sokaklarda kıskançlık varsa eğer– kendi hislerini aktarmışlardır uygun buldukları ye-

ni isimle beraber. Her ne kadar kıskançlık varsa eğer diye sorduysam da muhtemelen o da vardı sokaklarda. Temiz hayatlarımızda olan hiçbir şey değişmiyordu. Bilge Kama bunu da buyurmuştu; "İnsanın olduğu bir yerde hiçbir şey değişmez." Bu Kama insan vücudunu değil, ruhunu değen bir cerrah olmalıydı. Fesat'ın dayalı döşeli duran evi, kaybolduğu yerde yeniden varolan o evin anahtarı gibi keşke Kama da ortadan kaybolmasa, onu da tanıyabilseydik. Ne yazık ki bu romanda o bundan fazla var olmayacak. Bilmiyorum, ben okuyucu olarak tuhafımdır. Böyle bir romanı sırf Kama çıkıp gelecek diye okuyabilirim. Yoksa ne anlatıyor bize bu roman? Ne? Kötü kalpli okuyucular, meslektaşlar, ben de yazacağım bir gün diyenler, eleştirmenler, editörler! Ağızlarının suyu akıyor şimdi hepsinin: "Doğru," diyorlar, "Doğru, ne anlatıyor bize bu roman?" Hayat gibi, romanların da bir fikri olması gerek. Bir mücevher gibi kıymetliyse bu fikir, hayatın hengâmesi, rutini, boktanlığı arasında, karşısında bile kendini gösterir. Çiçekli sabahlıklı, yatağın altına kaçan terliklerini –evlerin pislikleri dışında kötülükleri de yatak altlarında, dolap arkalarında birikir– hisleriyle bulan ev kadınının hayatındaki ölüm fikri gibi. Öyle bir kadını gözleri yarı kapalı yatağından kalkmaya çalışırken görseniz onun hayat karşısında hiçbir fikri olmadığını düşünürdünüz. Terliklerini sürüye sürüye evinin karanlık koridorunda yürütseydim bu ev kadınını hâlâ dudağınızı büküp okurdunuz bu satırları. Onun kendisini apartman boşluğuna atmasına izin verseydim çiçekli sabahlığının sardığı vücudunu var eden şeyde, görüntüsünün arkasında, gerçeğinde, ölüm fikrinin olduğuna inanırdınız.

Bir fikri romanın içine yerleştirirken, yazarken kendimi on sekiz yıldır ayak basmadığı evinin anahtarını cebinde taşıdığını söyleyen Fesat gibi hissederim: Hikâyeme ben inanıyorum ya bana yeter. Sokaktan topladığı ölü hayvanları dirilttiğini iddia eden Fesat gibi bir hayat, hayatlar, yeni bir dünya yarattığımı iddia ediyorum. Üstelik geçmişleriyle, fikirleriyle beraber.

Hay, Fesat gibi Fesat! Tinerli kedinin kuyruğunu çeke çeke nereye vardırdın beni? Al kedi ölünü de git buradan diyeceğim ama gördü Leyla seni. Tanıyor musunuz birbirinizi?

Birbirlerine şaşkınlıkla bakmalarından istifade Fesat'ı tarif edeyim size:

Yaz kış çorap giymeyen Fesat'ın yaz kış ayağından çıkarmadığı konçlu, kahverengi, sivri burunlu kovboy çizmeleri vardı. Dizlerini ortalayan ve baldırında seksi bir açıklığı olan eteği sayesinde bu gerçek kovboy çizmeleri apaçık ortadaydı. Soldakinin mahmuzu çoktan yok olmuştu, sağdakinin ise iş görmez biçimde yamulmuştu. Mahmuzları olan bu çizmelerin vaktiyle bir kovboya ya da kovboyluğa özenen bir beyefendiye ait olduğu aşikârdı. Kim bilir buraya nasıl gelmişler, ölü kuşları, kedileri, köpek yavrularını ve en zoru martıları diriltiğini iddia eden Fesat'ın ayaklarını nasıl bulmuşlardı? Çizmelerinin yarattığı hayranlıktan haberdar Fesat'ın yürüyüşü onlar sayesinde değişmişti. Baledeki topuklar birbirine yapışık, ayaklar ters yönlere bakacak biçimde, 'pliè pozisyonu'nda kalakalmış gibi. İşte tam o pozisyonun bir kovboya yakışır cinsinden; ayakların ortasında kocaman bir daire oluşturarak ve bükülmüş dizlerini birbirinden epeyce açık tutarak. Çizmeler sayesinde tipik bir kovboy yürüyüşü. Bu sayede gövdenin altında oluşturulan boşluktan, yokluktan bütün kurşunlar çiuvv çiuvvv diye havaya gidebilir. Fesat'ın İstanbul sokaklarında kurşunlanma tehlikesine karşı böyle yürüdüğü söylenemez. Sokak insanlarının silahları ve kurşunları yoktur. Birbirlerini ilkel yollarla öldürür onlar. Ha bir tek üç yıl önce, bir siyasinin –Saadet Partisi Genel Başkanı Recai Kutan'ın– katıldığı mitingde, korumalardan birisinin silahı –Akrep adıyla anılan MP-5– sokak çocukları tarafından yürütülmüştü. O kara, soğuk, yüz metreden adam nişanlayan, üç saniyede otuz mermi yollayan, MKE üretimi Akrepçik günlerce sokak çocuğunun kirli baldırına değe değe İstanbul sokaklarını gezmişti. Silahı çalan çocuk onu vücudunun bir parçası gibi unutmuştu ki tinerle kanatlanıp uçtuğu vakit sırayla becerilmek üzere pantolonu indirildiğinde Akrep de indi aşağıya. Bir siyasiyi korumak için devlet tarafından alınan silah düzülmek üzere olan bir sokak çocuğunun menfaatine çalışmazdı elbette. Silahı ilk eline alan önce düzmek istediği göte nişan aldı, ardından kendine. Arkadaşının belden aşağısının

paramparça oluşunu seyredemeden ikisi birden ölüverdi. Kurşun hızıyla geldiğimiz bu yerden aynı hızla geri dönelim: Fesat'ın çizmelerinden ziyade bir de kocaman siyah kumaş bir torbası vardı. Ölü hayvanları buna toplardı. Ezilmişlerin kanı ve Fesat'ın teriyle kandan ve terden sırılsıklam olurdu bu kumaş torba. Siyahları ve beyazları eşit çoğunlukta saçları omuzlarına kadar inerdi. Yüzü kâğıt bir yelpaze gibi muntazam katlanmıştı. O mükemmel kırışıklıklara bakıp on sekiz yıldır uğramadığı dayalı döşeli bir evinin olduğunu varsayabilirdiniz. Uzun boylu, uzun kollu bir kadındı Fesat. Ağzında eksik dişleri, burnunun sol kanadının içinden taşan ve bizlerinkisi gibi hayatında onu "burnunda bir şey var" uyarısına muhatap eden siyah bir beni vardı. Sol gözünü hep kısardı. Bu sokaklarda hasıl olmuş bir şeydi. Şimdi de bu tikiyle baş edemeyerek bakıyor Leyla'ya. Hem Leyla'yı hem de sabah sabah günün hasılatını düşünüyor; bir zehirlenmiş lağım faresi, bir kalpsiz serçe, bir kömür olmuş martı, ha bir de şu tinerli koklana koklana boğulmuş kedi. O kadının yanında bulduğu. O kadın?

"İstersen vereyim sana evimin anahtarını git otur. Senin kadar kızım var benim. Arkadaş olursun onunla."

Eğer sesler ve sözler kaybolmuyorsa atmosferin bir köşesinde, on üç yıl önce, İtalyan Yokuşu'nun Tophane'ye indiği o göbekte, Fesat'ın Leyla'ya yaptığı bu teklif saklıdır. Sokaklarda arkadaş olmasalar da birbirlerinin ününden haberdar yaşamışlar, Leyla biraz önce koordinatlarını verdiğim noktada, tabii ki on üç yıl önce, av malzemeleri satan dükkânların önünde durmuş ezilip can havliyle yol kenarına kaçabilmiş can çekişen bir lağım faresinin başında dikilip kalmışken karşılaşmışlardı. İnsan, karnından yaralanmış ölmek üzere olan bir lağım faresini niye seyrederdi ki! Aptalca bir neden olsa bile birincisi, Leyla hayvanları çok seviyordu. İkincisi hayvan ölmek üzereydi, ölmekte olan bir hayvan olsa bile, sonlanmakta olan lağım çukurlarında, çöplerin arasında geçirilmiş bir hayat olsa bile, hayatı işte ve sona eriyordu. Kocasının alkol komasına girip yanıbaşında uyur gibi ölmesinden haberi olmamıştı ama bu lağım faresi kuyruğunu şaklata şaklata, incecik tırnaklı pençelerini gerdire

gerdire ve uzun bıyıklı ağzını bir şey söylemek istercesine yamultarak ve bunca zaman kim bilir neleri kemirmesine yaramış dişlerini göstererek ölüyordu. Leyla'nın dikkatle neyi seyrettiğini merak eden esnaf bunun bir lağım faresi olduğunu görünce deliye dönmüştü. Av tüfeği ve olta almaya gelen yoktu. Esnafa eğlence gerekti. Aralarında hemen örgütlendiler:

"Dokuz canlıdır bunlar. Diriliverir şimdi. Öldürelim."

"Sende benzin var mı?"

"Ateş de al."

"Dur bir el ateş edeyim."

"Önce benzinle ıslatalım sonra ateş edersin."

"Alev alsın böylece di mi? Uyanıksın..."

Leyla, üzerine benzin döküldüğünde öksüren lağım faresini dehşetle seyretti. Aynı bir insan gibi öksürüyordu. Alkolik annesi, Haluk gibi öksürüyordu. Kışın bronşiti azan Kasparov, 1987'de karşılaştığı Tinman gibi.

İnfaz mangası, "Çekil" dedi Leyla'ya. İş ciddiydi. Canı sıkılan esnaf, nişan almış bekleyen arkadaşını seyrediyordu.

"Parçalanacak, üzerimize sıçrayacak," diyorlardı.

"Bu pompalı oğlum. Sadece alevlendirecek, şıklık mahiyetinde..."

Leyla fareciğin üzerine kapanıp onu alıp kaçırmayı düşündüğü anda infaz gerçekleşti. Bir bebek nasıl ağlarsa öyle ağladı farecik. Leyla alevleri söndürecekti.

"Siktir git deli!" dedi infaz mangası ona.

İşte tam bu sırada imdadına yetişmişti Fesat.

"Yaktınız hayvanı pezevenkler!" deyince gülmüştü herkes ona.

"Hazır pişmiş fare işte. Götür inine afiyetle yersin," diye de akıl vermişlerdi ona.

Kömüre dönmüş fareciği,

"Ah zavallıcığım, vah zavallıcığım, ah bebeğim" diyerek torbasına atmıştı Fesat.

Leyla'nın söndürmek üzere fareciğin üstüne kapattığı ceketiyle sararak yerleştirmişti onu yeniden hayata dönecekler, dirilecekler torbasına. Canı sıkkın esnaflardan oluşan infaz man-

gası sırıtarak dağılmıştı dükkânlara. Fesat, Leyla'nın ceketini aldığını o anda fark etmiş gibi çıplak kollarına bakıyordu onun. Çıplak kollarına bakıyor ve "Yanınca bu zavallılar, dirilmeleri de pek zahmetli oluyor," diyordu.

İşte sonra ceketini geri alabilmek için Fesat'ın inine gitmişti Leyla. "Sen iyi bir kıza benziyorsun, evimin anahtarını vereyim" muhabbeti de o zaman geçmişti aralarında. Fesat'ın yaşadığı 'in' yeraltı şehri gibi bir şeydi aslında. Samatya'ya gelmeden, Bizans Sarayı yıkıntılarının arasından girilen, elektriği bile olan, cızırdayan ampullerle aydınlatılmış, her odacıktan tuhaf sesler, iniltiler gelen, üzerinden geçen trenin sarsıntısıyla toprağın elendiği, üzerindeki temiz dünya evlerinin boklarını taşıyan boruların boğuk boğuk, şırıl şırıl seslerinin duyulduğu bir cehennemdi, yerin dibiydi. Fesat'ın barındığı oyuntunun tavanından sarkan ağaç kökünü hatırladı Leyla. Köklerin ucundan sular damlıyordu. Fesat parmağının ucuna bu damlayan akışkan sıvıdan bir parça alıp ağzına götürmüştü Leyla'nın. "Bak sakız gibi," demişti. "Ölümsüzlük böyle bir şeydir işte. Sakız gibi yapış yapış yapışırsın hayata."

Şimdi, yıllar sonra, Gezi Parkı'ndaki bu karşılaşmalarında Leyla ona lağım faresinin hayata dönüp dönmediğini sorabilir. Ama hiç ummadığınız bir şeyi geçiriyor aklından: Kömür'ü gömdüğüne pişman oluyor. Ölüsünü bırakmasaydı o çöplükte, kucağında taşıyıp getirseydi İstanbul'a, yatırsaydı bu mazgalların üzerine, fesat onu da inine götürüp diriltseydi.

Fesat, sağ omzuna attığı torbasını bir kere hoplatarak iyice yerleştiriyor sırtına. Gözlerini Leyla'dan ayırmıyor. Bir şey soracak ama ne? Bunun yerine gülümsüyor. Leyla ayağa kalkıyor. Mazgalların arasından esen sıcak hava apış arasına kadar çıkıyor. Ayakları açık mazgalların üzerinde dikiliyor.

"Kafa Koparan," diyor Fesat'a bakarak, "Kurtarmaya çalıştığım o lağım faresi gibi yandı ve hasta. Ona baktım ama iyileştiremedim. Çok güçlü. Çöplükten buraya kadar kâğıtçıların at arabasıyla geldik. Yürüdük de. Bu kadar dayanmışken yaşaması lazım."

Fesat; torbası sırtında, Kafa Koparan'ın tam tepesinde duru-

yor. Yanıklarına bakıyor. "Gel" manasına gelecek bir baş hareketi yapıyor. Dişlerinden birisi dudağının üzerine saplanmış gibi duruyor.

"Şuradan bir kâğıtçı bulur, yükler götürürüz."

Leyla üzerine doğru eğiliyor Kafa Koparan'ın. Yanık eli acıyla havada asılı kalmış, dudakları yara içinde.

"Nereye?" diyor iniltiyle. Koltuk altlarından tutulmuş, kaldırılmaya çalışılırken. Belinde taşıdığı kılıcı mazgala çarpıyor. Mazgal ksilofon görevi yapıyor. İşi bilen birisinin bastığı notalar gibi düzgün bir melodi çıkıyor. Asla neşeli değil. Aksine kaygı dolu, karamsar.

Yıllar yıllar önce bir tek Haluk'a böyle el verdiğini hatırlıyor Leyla. Kafa Koparan'ın şimdilik, –o da hasta olduğu için– güçsüz durduğundan emin. Çöplük'ten kovulmadan önce biraz daha iyiyken o serserinin kafasını hindistancevizi gibi nasıl da uçurmuştu. Bunu yapmasaydı, bir korkak gibi davransaydı, Leyla onu yanında taşır mıydı? Bu soruyu kendisine yöneltiyor Leyla. Herkes güce tapar. Herkes güce Leyla kadar tapar. Hele güçsüzler, hayat karşısında Leyla gibi beceriksizler bir gücün arkasına siner.

Kendisini Maçka'daki o evlilik evinden sokaklara attığında tek başına nasıl var olabildiğini düşünüyor şimdi de. Tek başına. Gezi Parkı'nın geniş merdivenlerine doğru yürürlerken, şehir, ışıklı pano, The Marmara Oteli tam karşılarına dikilmişken Leyla tek başına nasıl hayatta kalabildiğine şaşıyor.

"Dünya da hayat da bizden daha güçlüdür."

Ah, Botwinnik nelerle doldurmuşsunuz çocukların kafasını. Onları bir satranç tahtasının başına hapsedebilmek için mi söylemişti bunları. Elinden bir tanesi kaçıvermişti işte. Hayat içinde tamir olmaz biçimde arızalanmıştı. Burnu kanıyor Leyla'nın. Moskova'daki evlerinde, çocukluğunda daha sık olurdu bu.

"Anne...baba..." Olmadıklarını bilerek seslenirdi onlara.

Bir yemeğe, bir davete gitmiş olurlardı. Hizmetçiye, "Sen de git," derlerdi. "Sen de git, Leyla tek başına kalabilir."

Kimsenin dönmeyeceğini düşündüğü anda kanamaya başlardı burnu. Pencereden kimsesiz, yalnız ve mutsuz sokağa

bakarken ilk damla pencerenin taşlığına damlardı.

Şimdi paltosunun koluna bastırıyor burnunu. Çocukluğundan bu yana tek başına kaldığında, endişe ettiğinde kanayan burnunu. Polisler, eli cebinde olan, "Yaralı mı bunlar?" diye soruyor Fesat'a.

"Yaralı," diyor Fesat. "Ama iyileşecekler."

Ölü hayvancıkları dirilten Fesat onları haydi haydi iyileştirir. İyi de bunu neyin hatırına yapar? Yıllar önce Leyla'nın yakılmaktan kurtaramasa da alevlerini söndürmeye gayret ettiği lağım faresinin hatırına mı? Ne güzel, Fesat şimdi tam da bunun cevabını verecek:

"O lağım faresi İstanbul'daki bütün farelerin anasıymış. Tam bin yaşındaymış. Onu dirilttiğim için bana bir armağan verdi."

Ayasofya'yı mı verdi? İstanbul Boğazı'nı, surları, yoksa yerin dibini mi? Bin yaşında bir lağım faresi Fesat'a ne armağan verebilir?

"Yanmışlar mı bunlar?" diyor yardım etmeye niyetli olmayan meraklı polis.

"Cehennemden çıkmışlar," diyor Fesat.

"Cehennemden çıkım," diyor Kafa Koparan. "Cehennemden kaçtım," diye düzeltiyor sonra. "Ölmekten başka çarem kalmadığı için. Ölmekten ve mezara girmekten korktuğum için."

Artık eminiz. Kafa Koparan da bir seçilmiş. Kama var olsaydı onu çöplüğün zirvesinde bulup getirdikten sonra hemen anlardı bunu. Bir felaket aklını başından almış, vücudunun yarısını yakmış ve ona yeni bir evren yaratarak çekip gitmiş. Kafa Koparan itirazsız bu yeni evrende yaşamak istiyor. Ölmekten korktuğu ve bir şeyden kaçtığı için.

Leyla'nın burnundan damlayan kanlar her basamakta iz bırakıyor. Dünyada kaybolmazlar. Karşıya geçip Gümüşsuyu'na doğru iniyorlar.

"Bir tane buralarda olacak," diyor Fesat. "Kâğıtçı... Biraz önce buralarda dolanıyordu."

Yolun karşı tarafında sözünü ettiği o kâğıtçı. Varan otobüs terminalinin köşesinde bir kâğıt ve mukavva tepeciğini arabasına istiflemekte. Hep birlikte karşıya geçiyorlar.

"Fazla doldurma torbanı. Onu taşıyacaksın çünkü."

Kâğıtçı aldığı emre harfiyen uyuyor. Oysa bir hazineyi yağmalar gibi büyük bir haz duyarak dolduruyordu iki tekerlekli arabasının üzerinde ağzı iştahla açılmış çuvalını. Bir ay çalışsa bu kadarını toplayamazdı. Hem tek başına bu kâğıt tepeciğine konabilmek için, yaklaşan iki kâğıtçıyı kalçalarından hafifçe çizmişti. Kimsenin ruhu duymamıştı. Sokakta yaşayanlar bazen kendilerini hayalet, hortlak zannederler. Aralarında cereyan eden şeyler duman gibi yükselip gider. Kâğıtçı, diğer iki kâğıtçıyı şaaak diye açılan sustalısıyla çizerken, baldırlarına yürüdükçe açılacak ve daha fazla kanayacak bir çizik kondurmuşken insanlar karşılarında bavullarına mukayyet olmaya çalışıyorlardı muhtemelen, bekleyen taksi için para bozdurmaya çalışıyor, onların yanından öylesine geçip gidiyorlardı büyük bir olasılıkla. Zaten kâğıtçı da büyük bir soğukkanlılıkla atmış olmalıydı bu hafif çizikleri. Koltuğunda kitap okuyan bir beyefendi gibi, yapışmış iki sayfayı birbirinden ayırmak için zarf açacağının ucuyla cırrt yapar gibi. Olan bitenleri görmeden, bilmeden, kendi dünyalarımıza, biricik hayatlarımıza koşar gideriz.

Bir hayatı anlatılacak, yazılacak ve yaşanacak kadar özel kılan nedir?

Hiçbir şey. Belki çoğu zaman hayatta olmak ve kalmak ya da iç sesimizin dillendirdiği dünyamız. Herkesin içindeki dünya, kimseye söyleyemedikleri, aklından geçenler yazılacak en değerli hikâyelerdir. Unutalım şimdi bunları. Hayattaki en büyük marifetimiz unutmak. Kâğıtçının arabasına sırt üstü yatırılan Kafa Koparan buna yakın bir şeyler düşünüyor. Önceki hayatını ve geçmişini unutması gerektiğini belki. Fesat ve Kâğıtçı kılıcına göz ucuyla, hayranlıkla bakıyorlar. Hatta kâğıtçı kendini tutamayıp önce kabzasına, sonra kırmızı saten işli kınına dokunuyor kılıcın. Sokaktaki herkes hırsızdır ve o da bunu çalmayı düşünüyor besbelli. Ama Kafa Koparan doğuştan kendisine bahşedilmiş bir gücü taşıyor ve bu yüzden kâğıtçının elini bileğinden yakalayıp kuvvetlice sıkıyor. İyi niyetli olursak bu bir teşekkür sayılabilir. Kalbimizin kötü tarafına

söz düşürürsek, "Buradayım dostum," diyor, "bu kılıcı belinde taşıyan bir adam olarak daha ölmedim ve çok güçlüyüm."

Kılıcının çekilip alınmaması için muhtemelen gittikleri yerde bir kafa daha uçurması gerekebilir. O da şu zavallı kâğıtçı olacaktır muhtemelen. Kılıcı çalmayı kafaya koymuş bir kafasız! Arabaya öyle güzel yerleşiyor ki Kafa Koparan. Oturur vaziyette ama arabanın çekilme usulünden dolayı yatar oturur vaziyette. Leyla onun uzun paltosunun önünü kapatıyor. Paltonun eksik ama parlak top top düğmeleri, omuzlarının üzerindeki apoletleri, evet, bütün bunlar Fesat'a komutan benzetmesini yaptırıyor olabilir:

"Komutan hazır!"

Seviniyor Leyla. Gidecekleri yerde bir iktidarlarının olacağını düşünerek seviniyor. Bu kız bir baykuş kadar salak mı yoksa? Bu kadar iktidar meraklısıysa geçmişinde tutunmak için niye çaba harcamadı o zaman? Akıl sağlığı mı yardımcı olmadı acaba? Sevmek, sevilmek, sevilerek varolmak demişti hani? İktidarın en kanlısı, en zorlusu, en gücü sokaklardaydı. Leyla kendine geldiğinde bunu anlamıştı. İçimize şüphe düşmeye dursun, kalbimiz bize hayatta olup olmadığımızı bile sordurabilir.

Eğlenelim artık! Bakın ne güzel iniyorlar Gümüşsuyu'ndan aşağı. Bir tören alayı gibi. Kâğıtçı arabayı çekiyor, Kafa Koparan burnunu havaya dikmiş kapalı gökyüzüne doğru gülümsüyor. Gözlerini kapamış. Bunun anlamı dünyayı buradan izlemek, görmek istemiyorum mu demek? Kim bilir daha önce hayatı nerelerden izledi? Bu halde bilmediği bir yere taşınmaktan utanç duyuyor olabilir mi? Ama utancının, günahlarının, varlığının kül olduğu bir cehennemden düşmedi mi o çöplüğün tepesine? Onun düşüşü de bu kadar kolay mı olmuştu? Temiz, düzenli evinden, alevlerin içinden çıkıp çöplüğe düşmesi, kendine geldiğinde bunu kabullenmesi bu kadar kolay mı olmuştu? Kaçacağı başka bir yer yok muydu? O zamana kadar sürdürdüğü hayata daha yakın bir başka dünya? Sevdiği tek bir kişi?

İnsan onu seven tek bir kişi kalmadığında düşüyor olmalı. Onu tutacak kimse olmadığında. O zaman bir kimsesiz Kafa Koparan. Yüzü, ölene kadar kalbinin bir köşesinde bir sırrı

saklayacak olan o kederli insanlarınkine benziyor. Oysa bakın Fesat sır olarak kalması gereken bir şeyi ısrarla nasıl da açık ediyor: Gümüşsuyu'ndan aşağı kıvrılarak inen caddenin tam ortasında o bildik Çin lokantasının önünde hafifçe koluna asılıp durduruyor Leyla'yı. Lokantanın kırmızı fenerleri başlarının üzerinde dönüp duruyor. Kapının arkasında biblo gibi bir Çinli kız durmuş dışarıyı seyrediyor. Ellerini parmak uçlarından kenetlemiş, yüzünde değişmesi mümkün olmayan sevecen bir ifadeyle, üşüdüğü için cam göbeği rengi bahar dallı elbisesinin üzerine giydiği yakışıksız hırkayla müşterileri karşılıyor, lokantanın vitrininin önünden geçip gidenleri seyrediyor ve bekliyor. Şu anda İstanbul'da olması imkânsız. Aslında ta Çin'de. Tatlı bir uyurgezerlik hali. Leyla o güzel kızın sokaklara düşmesi için hayatında ne gibi değişikliklerin olması gerektiğini hesaplamaya girişiyor. Satranç gibi yapmaya çalışıyor bunu. Ama hem Fesat'ı dinleyip hem o Çinli kızı sokaklara düşürecek küçük aksilikleri hesaplayamıyor. Karar verdi; Fesat'ı dinleyecek. Bluzunun düğmelerini çözmüş, kahverengi krepon kâğıdı gibi incelmiş ve buruşmuş memelerinin arasında bir zincirin ucuna bağlı olarak duran anahtarı gösteriyor Fesat ona.

"Vereyim evimin anahtarını sana, al bu adamı da götür benim evime. Kapıyı açıp girin. Senin kadar kızım var benim. Anlaşırsınız onunla. Daha bugün gördüm onu. Kırıta kırıta gidiyordu. Yolun karşısındaydım ben. Onun olduğu tarafa geçtim. Bir kere daha yapmıştım. Yolun başından ona doğru yürüdüm. Göz göze geldik bile sayılabilir. Tanıyamıyor beni. On sekiz yıl önce evden çıkıp giden annesini tanıyamıyor. Aramıştır beni mutlaka. Bensiz hiçbir şey yapamaz o. Ama beni bulamadı. Yıllarca aradığı şeyi yolda gördüğünde tanıyamıyor da. Kim bilir kaç parçalanmış ceset görmek zorunda kaldı, belki annemdir diye? Kaç karakola gitti kim bilir, kaybolmuş bir zavallıyı ben sanarak? Tanımadıklarının peşinden koştuğu bile olmuştur. Ama biz yüz yüze geldik ve beni tanımadı. Böyle yaşayabileceğimi düşünmüyor demek ki. Ya da onu tanıdığım halde tanımıyormuş gibi yanından geçip gideceğimi. Ben onu öldürmemek için evden kaçtım. Yoksa boğazlayacaktım onu.

Evlat katili olmamak için. Bizi kaybedenler bizim için en kötüsünü, öldüğümüzü bile düşünürler ama sokaklara düştüğümüzü düşünemezler. Sokaklara düşmek onlar için ölümden de kötüdür aslında."

Leyla, Fesat'ın ince ince ipek gibi buruşukluğunu parmak uçlarıyla hissettiği ellerini, anahtarın, dolayısıyla onun göğüslerinin üzerinden çekti. Vitrinin arkasından dışarıyı seyreden Çinli kıza bir kere daha baktı. Şaşkın mıydı o kız? Hayır. Yüzündeki ifade değişmemişti. Paçavralara sarınmış iki evsiz kadına ilişkin bir şeyler düşünüyor gibi değildi. Leyla da onun kendileri gibi olup olamayacağını, üzerindeki yırtmaçlı geleneksel elbisesi ve uyumsuz hırkasıyla sokaklara nasıl düşüp becerileceğini düşünmedi.

"Bir evim olsun istemiyorum. Temizlenmek istemiyorum. Günahlarımla kalmak istiyorum. Beni bulsunlar istemiyorum," dedi Leyla.

Söyledikleri, teklifi geri çevrilen Fesat tarafından anlayışla karşılandı. Böyle tuhaf yeşil gözlere sahip bir anne sokakta görüldüğü halde nasıl tanınmazdı acaba? Üstelik burun deliğinden taşan bu benle? Leyla, Çin lokantasının vitrinine düşen görüntüsüne baktığında kendisi için buna yakın bir şeyi düşündü: Moskova'da ergenlik yıllarının ve bir yaz mevsiminin sonunda, piknik yaparlarken Balaya Dachha'da; neşeli, huzurlu ve mutlu oldukları o ender günlerden birisinde annesi ona, "Şu burnun ve çıkık elmacık kemiklerinle seni cehennemin dibinde bile bulurum," demişti. Neye istinaden söylemişti bunu? Leyla gülümseyerek bakıyor ama annesiyle babasının ne konuştuğunu duymuyordu, Çinli kız gibi bedeniyle orada ama ruhuyla başka bir yerdeydi. Belki bir satranç problemi çözüyordu ya da Botwinnik'in, "Cevabını bekliyorum," dediği bir durumu düşünüyordu: "1960'ta Botwinnik ve Tal arasında yapılan o ünlü maçın 30'uncu partisinde, Tal atını f4 hanesinde feda etmeyip c8 hanesine Şah Kalesini getirip a7 piyonunu korunmasız bırakmasaydı ne olurdu? Satrançta psikolojik faktörün rolünü gösteren bu hamlenin yerine öyle bir hamle yapın ki sonuç değişmesin!" Leyla kafasında bu soruyla, tatlı tatlı gülüşen ve şakalaşan an-

nesiyle babasını izliyordu. O mutlu anların bile içine giremiyordu. Leyla belki doğuştan böyleydi, bütün dünyanın dışında.

Takipteler yeniden. Hava gittikçe soğuyor. Sanki yağmur yağsa biraz ısınacakmış gibi. Hava yumuşayacakmış, ağlayıp rahatlamış, kederlendiğini unutmuş bir insan haline gelecekmiş gibi. Kâğıt tepeciğini kimseyle paylaşmayan kâğıtçının Fesat'a itiraz etmeden Kafa Koparan'ı çek çek arabasına yüklemesi size tuhaf gelmemiş miydi? Mutlaka gelmiştir. Ben kâğıtçının diğerlerini sustalısıyla nasıl çizdiğini anlatırken siz de müstehzi bir ifadeyle okuyor olmalıydınız. Sizin okurken düşündüklerinizi okur geçmişi olarak algılıyorum. Kahramanlarım kadar sizin okur geçmişiniz de ilgimi çekiyor. O zaman geriye dönüp bu durumu açıklığa kavuşturalım isterseniz: Fesat yerine bir başkası kâğıtçıdan bunu isteseydi yumuşakça çizilirdi; hareket olanağı tanıyan ama gittikçe genişleyen ve kanayan bir yara. Fesat onu tanıyanlar tarafından her söylediği itirazsız kabul edilir birisi haline gelmişti. Bunun nedenini Leyla'ya elinden geldiğince ima etmeye çalıştı. Her neyse, düpedüz söylemek gerekirse, Fesat'ı sokaklarda ayrıcalıklı duruma getiren on üç yıl önce Leyla'nın yardımıyla bulup torbasına attığı lağım faresiydi. Söylemişti, o fare bin yaşındaydı ve Fesat tarafından yeniden diriltildikten sonra şehrin bütün lağım fareleriyle onun emrine girmişti. Fesat'ın istemediği hiçbir şey artık bu hayatta kalamazdı. Ha, kalsa bile tıpkı yeraltı ininin eski ağası Pisi gibi etinden ayrılmış kemikleri ve göz çukurundan sallanan tek bir gözüyle kalırdı. Yüzlerce lağım faresinin bir insanı uykusunun en tatlı yerinde kıstırıp kemirip bitirmesi sadece yarım gün sürüyordu. Kâğıtçı barındığı o yeraltı ininde akıbetinin bu olmasını, sonrasında ölümlü bedeniyle bu dünyada lağım farelerinin bir parmağın bir boğumu büyüklüğündeki biçimli bokları halinde varolmayı, kurumayı ve toprağa karışmayı istemezdi.

Şimdi Galata Köprüsü'nün üzerinden geçiyorlar. Leyla, Fesat'ın sırtına vurduğu kıpırtısız duran torbanın üzerinden denize bakıyor. Özlemiş denizi. Gökyüzüne değecekmiş gibi kabarıyor deniz. Ya da yorgunluk yaratıyor bu illüzyonu. Sonra pat diye önlerine kocaman bir balık düşüyor bir oltanın ucuna

bağlı olarak. Sudan yeni çıkmış bir kefal bu. Fesat oltaya basıyor. Eğilip kancayı balığın ağzından kurtarıyor. Balık kendini yere vurdukça pullarını ıslak kaldırımlara bırakıyor. Balığı marifetlice tek eliyle tutup sırtından indirdiği torbasının içine atıveriyor. Eh, oltasının ucundaki balığı kaptıran adamla aralarında bir tartışma alevleniyor haliyle. Fesat arkasında şehrin bütün lağım farelerinin olduğunu bildiğinden öyle cesur ki, altmış beş yaşındaki kavruk gövdesine aldanıp girişemiyor balığını kaptıran adam ona. Bu delinin bir bildiği vardır diye oltasını topluyor. "Giden, Haliç'in boklarıyla karın doyuran kefal olsun," dediği için öyle şanslı ki.

Hiç kuşkusuz kol büyüklüğündeki kefal Fesat'ın ölü toprağı serpilmiş, kan ve terden ıslanmış torbasına hareket kattı. Torbanın üzerindeki boşlukta önce sudaymış gibi çırpındı durdu balık. Sonra yumuşak bir kuyruk hareketi, sonra hiçbir şey. Böylece Fesat'ın sırtında taşıdığı torbada dikkatini çeken hiçbir şey kalmayınca Leyla da denizi doya doya seyretmeye koyuldu. Kafa Koparan da başını denize doğru çevirmişti. Astragan kalpağı gözlerinin üzerine kadar inmişti. Sanki zorla denize bakmaya çalışıyordu. Bu haliyle denizi ilk defa görüyormuş gibiydi. Bu sebeple Leyla, "Deniz, deniz..." diye yaklaştı ona. "Bak," dedi sonra.

"Bakmıyorum," dedi Kafa Koparan. Yanık elinin tersiyle denizi, bir tas çorbayı geri çevirir gibi iterek. "Dinliyorum."

Rüzgâr arkalarına geçti. Leyla'ya göre bu daha hızlı yürümelerini sağladı. Kafa Koparan ise rüzgârın, denizin sesini değiştirdiğini düşündü. Fesat o balığı torbasına yemek için attığını, kâğıtçı ise denizin üzerinde yürüyebilmelerinin neden mümkün olmadığını düşünüyordu. Böylece Fesat'ın söz sahibi olduğu yeraltı dünyasının kapısına geldiler. Ahırkapı Feneri'ni çoktan dönmüşler, Cankurtaran'a yaklaşmışlardı. Saray yıkıntılarının ayakta kalan üç geniş penceresinin altından kıvrıldılar, genişçe bir düzlüğün ve çukurun karşısında durdular. Bu ine giden yolun başıydı. Çukura girdiklerinde ayakta durabilecekleri bir tünele inmiş oldular. Çok nemli ve karanlıktı bu tünel. Üzerine mermer basılmış iki toprak basamağı Leyla alışık olmadığından

göremedi ve yapış yapış bir aydınlığa, genişçe bir odacığa doğru yuvarlandı. Odacık iki adım sonra genişliyor, bir bağırsağı andıran boğum boğum bir koridora bağlanıyordu. İniltiler, çığlıklar, uğultular, gülüşmeler, derin iç çekişler önce yankılanıyor sonra sanki toprak tarafından emilen su gibi çekiliveriyordu. Leyla on üç yıl önce gördüğü bu inin biraz daha genişlemiş, büyümüş olduğunu fark etti. Koridora açılan onlarca oyuk, mağaracık vardı. Çoğunun ağzı yapış yapış çarşaflarla, battaniyelerle kapatılmıştı. Cızırtılı ampuller pas rengi bir ışık veriyordu. Mukavva yatakları üzerinde kıvrılmış uyuyan dilenciler, kâğıtçılar, göğsü dövüşmekten parçalanmış serseriler, gölgelerle konuşan deliler. Sonunda Leyla'nın hatırladığı, tavanından bir ağaç kökünün indiği oyuğa geldiler. Bu oyuk diğerleri büyüklüğünde bir şeyken artık bu inin imtiyazlı bir şahsiyetini barındırdığını belirtir biçimde genişlemişti. Demek Fesat'a yeraltında bu fırsatı veren o lağım faresi olmuştu! Odanın bir köşesinde teneke içinde ateş yanıyordu. Leyla ateşin dumanını izlerken tavanın üç ayrı köşesindeki delikleri gördü. Belli ki bu inin havalandırması da vardı. Muhtemelen demiryolunun altından geçip daha derinlere inen, televizyon seyreden insanların yaşadığı apartmanların altında zikzaklar çizen bu in bir mühendislik harikasıydı. Merak edip içeri girenlerin bir daha çıkamadığına ilişkin semt hikâyelerinin dilden dile dolaşıyor olması da mümkündü. Burada barınma izni veren, güvenliği ve düzeni sağlayan birileri olmalıydı. Yeryüzündeki hayatın aynısı.

"Sana," dedi Fesat, Leyla'ya dönerek, "bu köklerin suyundan bir parça vermiştim değil mi?"

Nasıl olduysa ağzındaki o yapış yapış tadı hatırlayarak "Evet" anlamında başını salladı Leyla.

"O kadarı seni ölümsüz yapmaya yetmez ama senin gibi bir kadını bu kadar süre sokaklarda yaşatan o olmalı. Artık köklerin suyu yok. O suyu vaktiyle, kana kana içen ben ölümsüzüm. Benden başka ölümsüz insan yok." Bunları söyleyip kahkahalarla güldü. Tepelerinden geçen trenin gürültüsü kahkahalarını bastırdı. Başlarından aşağı birkaç avuç kum saçıldı.

"Konfeti gibi," dedi Fesat.

Sonra Kafa Koparan'a dönüp, "Günahlarımla yerin dibine girmeden önce düğünlere giderdim. Konfetiyi oradan bilirim. Hilton Gül Bahçesi'nde olurdu bizim ailenin düğünleri. Elbiselerimizi Müberra Hanım dikerdi. Ama ben dikişe, provaya gelemezdim. Hizmetçimi gönderirdim. Bir düğüne de onu giydirip göndermiştim. Onu kızımla birlikte düğüne gönderip kendim de kapıyı çektim çıktım gittim. Çünkü düğünden döndüğünde kızımı öldürmeyi düşünüyordum. Günlerce tozlu, sisli, yerleri yumuşacık bir yolda yürüdüm. Bütün ölmüşlerimi gördüm. Böylesi daha iyi oldu benim için."

Fesat'ın en sevdiği şey geçmişini anlatmaktı. Asla sokaklarda geçen hayatını değil, daha eskisini, boynunda taşıdığı dayalı döşeli bekleyen evinin anahtarının kapısını açtığı geçmişini. Bu konuda bana söz düşürmeyeceğinden eminim.

"Bir lomboz deliğinden seyreder gibi seyrediyorum kırk yedi yaşına kadarki hayatımı. Küçücük şeyler yüzünden Allah beni bu ine çekti, yeryüzünde cennetine aldı. Bana kendinden bir güç bahşetti ve ben bu dünyada bir işe yaradım."

Kafa Koparan huzur içinde dinliyordu. Bu nemli ve sıcak yeraltında olmaktan mutlu gibiydi. Halinden memnun, diri diri mezara girmiş bir canlı. "Biraz vakit geçsin," diyor belki kendi kendine, "mezarımdan çıkacağım."

Leyla ağacın köklerini, Fesat'ın o köklere getirdiği hayvan ölülerini bağlayışını seyrediyor. Hayvanları dirilten bu ağaç mı? Parmağının ucuyla diline dokunuyor Leyla. Ölümsüzlüğün birazını, kendisini kazalardan koruyacak kadarını tatmıştı.

"Uğultu," diyor Kafa Koparan. "Uğultu var."

"Deniz kıyıyı dövüyor ve biz kıyıya çok yakınız."

Fesat'ın Hilton Gül Bahçesi'ndeki bir davetli gibi böylesine güzel ve düzgün konuşması hayranlık verici. Daha doğrusu kiminle nasıl konuşacağını, kime konfetiden söz edeceğini biliyor. Sonunda dişine göre birilerini konuk edebildi ininde. Fesat torbasına attığı kefali kuyruğundan tutup Leyla'nın ayaklarının dibine savuruyor:

"Bu öğlen yemeği olur. Sizi dün bulmuş olsaydım ıstakoz vardı yemekte. Denizin içinden buraya kadar gelen tünelleri var

besbelli. Bu kirli denizde nasıl yaşıyorlarsa artık. Önce erkeği, sonra dişisi geldi. Dişisinin gelmesi iyi. Belki yavruları da gelebilir. Evde ziyafet vereceğim zaman Belçikalı bir ahçı vardı onu çağırır ıstakoz pişirtirdim. Evden çıkıp gittiğim gün de mutfak tezgâhının üzerinde pişmiş bir ıstakoz vardı. Zira kararsızdım o gün: Hilton Gül Bahçesi'nde düğüne mi gideyim, eve misafir mi davet edeyim? Belki misafir konusunda karar vermiş olabilirim. Hizmetçimi giydirip kendi yerime düğüne gönderdiğime göre. Hem kızım eve döndüğünde, evde birileri olacağından, herkesin önünde yani, onu öldüremezdim değil mi? Sonra misafir çağırmaktan da vazgeçmiş olmalıyım. Evime dair en son mermer mutfak tezgâhı üzerindeki pişmiş ıstakozu hatırlıyorum. Kapıyı çekip çıktım gittim diyorum ama hatırlamıyorum. Evimin yerini hâlâ biliyorum. Önünden geçip gidiyorum. "Hu, hu!" diyorum kızıma... Hayatından çıkıp gittim şimdi mutlu musun? Böyle soruyorum ona. Şimdi daha çok hayatındayım oysa."

Kafa Koparan gülüyor.

"Burası Çöplük'ten daha iyi," diyor Leyla gözleri buğulu. Başını toprak tavana, toprak duvarlara çeviriyor. Bu delinin zırvalarını dinlemek zorunda mı? Şimdi önlerine çökmüş balığı temizliyor Fesat. Onun balığı temizleyen marifetli ellerine değil kovboy çizmelerine bakıyorlar her ikisi de. Kendinizi Kafa Koparan'ın yerine koyun. Böyle yanarak, ölümlerden dönerek, yasemin kokulu business class battaniyelerinden bu kadar uzağa nasıl savrulur ve kendi arzusuyla burada nasıl varolur bir insan?

Bir insanı sevebilmek için sırlarına vakıf olmak gerekir. Leyla yerin dibinde kendine yeni bir amaç belirliyor: Kafa Koparan'ın bugününü değil, geçmişini istiyor. O anlatmalı, Leyla bilmeli. Çöplük, Kama, Doktor bir başka dünyada kalıyorlar. Unuttunuz mu, her acı bu dünyayı terk ettirir, her kedere yeni bir evren yaratılır. Leyla yanındaki adamı sevmek, bu cehennemin dibine alışmak zorunda.

"İnsan, insan olduğu sürece sıkıntılar, dertler hep aynı." Fesat söylüyor bunu. Biraz tepelerinde sifonu çekip boklarını hep tıkanan ve sızan borulara gönderen, doğurmaktan çatla-

mış popolarını klozete keyifle yerleştiren ev kadınları gibi söylüyor ama doğru söylüyor. Kafası dalga boyunu bir yakalayıp arada parazite düşen bir radyo gibi çalışıyor olmalı. "Doğduğumuzda Allah katında toprağın altına gömülen tohum gibi gömülüyoruz belki de ne biçimde varolacağımız. Sonra sokaklarda ve evlerde, yerin dibinde ve üstünde hep o biçimde varoluyoruz. Bir çatı altında neleri dert edersek Allah'la burun buruna kıçımız açıkta, sokakta yattığımızda da aynı dertlerden kavruluyoruz. Sokaklarda ve evlerde değişen hiçbir şey yok."

Ölen hayvanlara yeniden can veren Fesat bunları niye söyleyemesin? Kaldı ki hayatı bin yaşında bir lağım faresinin koruması altında. Ölümsüz olduğunu iddia ediyor. Mutfağında pişmiş bir ıstakozu bırakıp kendini sokaklara atmış bir kadının varoluş hakkındaki sözlerine niye inanmayalım?

Leyla, Kama'nın şöyle dediğini hatırlıyor: "Doğanın yok edemediği pet şişeler gibi bazı düşünceler belleğimizde hiç değişmeden kalıyor. Ya da bazı değerli fikirlerimizi, bir elmas gibi hiç değişmeden kalacak olanları, özel bir bölmede saklıyoruz." Bu yüzden Fesat'ın böyle konuşmasına, konuşabilmesine şaşırmıyor.

Fesat kefal parçalarını ateşin içine bırakıyor. Bir şaşkınlık çığlığı atıyor Leyla. Bu her zaman yaptığı bir şey değildir. Bu şaşkınlık çığlığının bir benzerini Botwinnik'in pek çok satranç partisinde severek oynadığı Saemich varyantını incelerken atmıştı. Kendisine en yakın varyantı bulmuştu. "İyi bir Botwinnik öğrencisi olduğu" boş laf değildi. Botwinnik'e baka baka içinden bir Botwinnik çıkarmıştı. Botwinnik kadardı, ötesi değildi. Bu mutsuz çocuk için bu da bir şeydi. Oysa futbol oynamaktan bacakları çarpılan Garry yeni bir oyuncuydu. Satranç tarihinde eşi benzeri az bulunur nitelikte bir oyuncu. Saemich varyantının içinden çıkmak ne kadar çok uğraş gerektiriyorsa, Leyla'nın geçmişinden ve balık parçalarının teneke içinde yanan ateşin içinden çıkması da o kadar çok uğraş gerektiriyor.

Kafa Koparan mis gibi kokan balık parçalarını ateşin yiyeceğini düşünüyor. Sevdiği kadını ve kızını da ateş ve alevler yedi. O kendini alevlerden kurtardı, kızı için alevlere dalmayı

göze alamadı. Kendine kıyamadı. 26 Aralık 2002 gecesi Kafa Koparan uçağın business class'ında, kendisine verilen yanmaz yün uçak battaniyesi, dolayısıyla üzerine sinen yasemin kokusuyla güzel evine geldi ve alevlerle hayat, hakikat, kader arasındaki çizgide kalakaldı. Kızı, "Baba," diye bir çığlık atmıştı. Sonra her şey çıtır çıtır yanmıştı. Ölmekten korkmuştu. Şimdi bunun cezasını çekecekti. Çöplüğün en tepesinde başlayan yeni hayat cezası cehennemin dibinde devam edecekti. Hayatta kalmanın ne demek olduğunu görecekti. Yaşamak istemişti, hiç itirazsız yaşamaya devam edecekti. Sokakları, pisliği, açlığı ve bu tuhaf insanları kabullenmesinin biricik nedeni buydu. Bu biricik nedenle, aklının yerinde olmadığını kabullenerek şimdi yüzleşiyordu. Kendine geldiğinde eski, bildik, rahat ve güzel, paralı hayatına geri dönemezdi. Çöplüğün üzerinde yatarken hatta kanat uçları göğsüne ve yüzüne değecek biçimde üzerinde pike yapan bir leş kargasının kara kanatlarını cehennem meleğine ait sanıp ölmüş olduğunu düşünerek korkarken ve hemen akabinde gökyüzünü, bulutları görüp daha ölmemiş olduğuna kanaat getirip sevinirken, hayatına savrulduğu yerden devam etmesinin daha akıllıca olduğuna karar vermişti.

Kararlı, güçlü, iradeli, arkasında bir felaket bıraktığında çekip gidecek bir adam genleriyle doğmamıştı. Tesadüfen çocukluğunda böyle bir eğitimden geçmişti. Ağzı açık dinlediği bir beyefendi yarı yarıya karanlık bir odada onu yeni baştan yaratmıştı. İyi bir hayatı olmuş, o hayat da yanıp kül olmuştu. Şimdi avukatlarını, mali müşavirlerini, sırdaşlarını arayıp bütün serveti ve sırlarıyla dünyanın bir köşesine sinmeyi göze alamıyordu. Kimse sır tutmazdı. Birileri onu bulur istemeden olanların hesabını sorardı. Ya da o bir süre sonra kendine gelir hiçbir şey olmamış gibi hayatına devam ederdi. Böylesi daha kötüydü. Üstelik yüzü ve vücudu en iyi estetik ameliyatlardan geçse bile ona günahını hatırlatacaktı: Kızını kurtarmak için kendini alevlere atmaktan korktun. Ölümden korktun.

Sonunda Kafa Koparan'ın kalbinin kapılarını dinleyebildik. Ama bu kadar. Daha fazlasını duyurmaya niyeti yok.

"Yanacaklar" diyor korkusuzca ateşe bakarak. O da sokaklara Leyla gibi kendini yeniden yaratabilmek için düştü. Yitirdiği varlıklardan ve hatıralardan oluşan bir dünyayı silip içinde yeni bir dünya yaratacaktı. Yeni dünyasında, başka dünyalarda ateşten ve her şeyi yutan alevlerden korkması için bir sebep yoktu. Kafa Koparan böyle düşünüyordu. Pişen balıkları da bir an önce yemek istiyordu.

"Maşaaaaaa!" diye bağırdı Fesat. İçeri bayağı esmer bir adam girdi. Kafa Koparan önce karanlıktan dolayı onun ten rengini böyle koyu seçtiğini düşündü sonra adamın el ayaları ve göz aklarından onun geceye yakın renkte bir adam olduğunu anladı. Adam alevin içine ellerini sokunca Leyla ikinci şaşkınlık çığlığını attı. Sokaklara yeni düşmüş gibiydi. Her şey onu şaşırtıyor, her şey korkutuyordu. Demek çöplük onun için gerçek bir evdi. Adam, pişmiş balık parçalarını alevlerin, korların arasından teker teker topladı. Elleri yanmıyordu. Kederli bir yüzle kendisinden istenileni yapıyordu. Bu gösteriye aracılık eden Fesat deli deli güldü, gülüşü gözlerini çakmak çakmak yaptı, biricik ön dişini dudağına batırıp son balık parçasının da ateşten alınmasını seyretti.

"Hafız" diye elleri yanmayan adamı takdim etti. "Bangladeşli. Yunan adalarına geçmek için gelenlerden. Yol ateşten olsa yürüyecek ama yüzme bilmiyormuş. Batan teknelerden kıyıya vuranlardan bu. Bir tır şoförü alıp Edirne'ye kadar getirmiş, düze düze. Sonra İstanbul'a geçecek bir arkadaşına vermiş bir de tadına o baksın diye. Parçalanmış bir götle Yenikapı'da buldum onu. Dua etsin ben buldum. Sokak çocukları bulsa bir de onlar avuturlardı kendilerini. Elleri kor parçalarını avuçlamaya dayanıklı ama kıçı kendisine koyanlara dayanamamış."

Dizlerinin üzerine çökmüş, alevlere daldırdığı ellerini mahrem yerinin üzerinde kenetlemiş duruyor Hafız. Kafa Koparan ona bakarak, nereden, nereye, niçin geldiğini düşünüyor. Hafız'ın ateşle imtihan ettiği vücudunun, daha iyi şartlarda yaşamak isteyen bir kafayla uyumsuzluğu başına neler getirmiş?

Şeytanı içimize kim sokuyor?

Leyla, Kafa Koparan'ın akıl yürüttüğü şeyleri duysa deliliğin ayak parmağından vücuda girme teorisini anlatır ona. Şimdi ıştahla karnını doyuruyor Leyla. Yediklerinin yıllardır tükettiği martı leşlerinden sonra en lezzetli şey olduğunun farkında mı? Böyle bir ayrım olsa, sokaklar evlerden farksız olurdu. Dilinde ve ruhunda tat duygusu kalsa, Leyla dönecek bir yer bulurdu kendine.

"Hiç dönmeyi düşündün mü?" diye soruyor Fesat aramızda fısıldaştıklarımızı duymuş gibi. "Sokaklardan," diye küçük bir açıklama düşüyor deliliğin alameti farikasıyla sorduğu sorusuna. Parmak uçlarıyla sıkı sıkıya yapıştığı balık parçasının yağları ilk etapta el ayasına oradan eflatun damarları seçilen bileklerinden dirseklerine doğru kayıyor. Bilirsiniz Leyla böyle şeyleri seyretmeyi çok sever. Yıllar önce yengesinin şeffaf naylon yağmur başlığının üzerine düşen damlaların hareketini seyreder gibi. Soru kime yöneltilmişti? Çöplükte bulunuşunun üzerinden bir ay geçen Kafa Koparan'a mı, yoksa on beş yıldır bu halde olan Leyla'ya mı? Yanıkları korkunç acı veren Kafa Koparan dişlerini sıkıp sustu.

"Nereye döneceğimi bilmiyorum," dedi Leyla. Bu çok trajikti. Evlilik evinin yerini, Bebek Oteli'ni hatırlasa dönecek miydi? Bunca yıl, koordinatlarını kaybettiği için mi sokaklardaydı?

"Herkesin döneceği bir yer vardır güzelim. Geçmişini hatırlamıyor musun?"

"Hatırlıyorum ama geçmişe dönebilmek, uzaya gidebilmek kadar güç değil mi?"

"Gitmek hep zor," dedi Fesat. "Değil mi Hafız?" diye sordu sonra. Gitmenin ne demek olduğunu bilse bilse o bilirdi.

"Hafız düzüle düzüle dönecek gerisin geriye. Dönmek düzülmek gibidir zaten."

"Ben çöplükten şehre döndüm. Başka dönecek yerim de yok."

"Evin yok mu?"

"Vardı ama orada kocam öldü. Hem unuttum. Çocukluğuma bir arkadaşımın yanına gidebilirdim. Beni Amerika'da bek-

liyor. Kama'yı bulabilirim. Doktor'u. Bir gazetede beni anlatan bir adam vardı. Onu bulabilirim. Hepsi bana yardım eder ama bu neye yarar ki? O dünyada yaşamayı denedim. Masada otururak yemek yemeyi, çatal ve bıçakla. Yıkanmayı, bir yatakta uyumayı. Bunları yapabilmem için benden istenilen bir şey vardı onun ne olduğunu bilemedim. Olmadı ve bir güç beni itti. Herkes gibi yaşarken böyle rüyalar görürdüm. Dünyanın tepesinde olurdum. Tıpkı bir topun üzerinde olmak gibi. Sonra ayağım kayar birileri beni karanlığa iterdi. Dünya, mavi ve pırıl pırıl tıpkı uzaydan göründüğü gibi ayağımın altından kayar ve benden uzaklaşırdı. Geçmişe dönmek böyle zor olmalı Top gibi bir dünyanın üzerinde durmaya çalış."

Sizin de fark ettiğiniz gibi ilk defa bu kadar uzun ve mana dolu konuştu Leyla. Kama, çevresindekiler böyle uzun uzadıya konuşunca, "Mezara girecekmiş gibi konuşma," derdi. Soba niyetine içinde ateş yakılan teneke yıllardan sonra Leyla'ya fısıldayan ilk eşya olma özelliğiyle şöyle dedi:

"Sen mezara bile giremeyeceksin Leyla."

Kulaklarını kapayıp dehşete düşüp ağlıyor Leyla. Artık sonunu biliyor. Yanı başında yanıklarının acısına dayanamayıp devrilen, yanıklarının bir türlü kapanmayan yaralarından sızan irinlerin kalp kapakçıklarına kadar yol aldığı Kafa Koparan da benzer şeyleri düşünüyordu:

"Burada böyle öleceksem niye korktum ölümden?"

İdrarla sulanmış toprağın kokusu burnunun direğine dayanıyor. Bu koku onda birdenbire yaralı bir uzva işemek gibi bir etki yarattı.

Yıllar yıllar önce sevdiği kadının peşinden gitmekten korkup onu ölüme göndermişti. Sonra kızını alevlerin arasından kurtarmaya korkmuştu. Korktuğu ölüm onu böyle sefil bir biçimde varolmaya, hayatta kalmaya mecbur bırakmış şimdi de bütün bu delilerin arasında, cehennemin dibinde onu kıstırmıştı. "Bir mezarımın olması bile gerekmez," dedi gözlerini inin toprak duvarlarında gezdirerek. "Zaten mezardayım. Cehenneme gitmem bile gerekmez, zaten cehennemdeyim."

Allah'ın mezara sokup ölümü bekletmek, her gün öldürmek

gibi bir cezası varsa, şimdi o cezaya tâbi olmalıydı. İnanmadığı Allah'ı ona bir avuç toprakta korkuyu göstermeye niyet etmiş olabilirdi. Aklını kaçırmamak için kendi kendinden güç istedi. Tam bu sırada Leyla onun acıyla kıvrandığını anladı, yağa bulanmış parmak uçlarıyla kafasının aynı noktasını ısıran bitlerinin kendisine hazırladığı tuzağa düştü. Kafasını kaşıdı, bir zamanlar gözlerini satranç tahtasından ayırıp onu süzenlerin hayranlıkla seyrettiği saçlarını bitlerinin ağzına layık yağa buladı.

Kafa Koparan'ın durumu kötü. Şimdi onu yavaş yavaş soyuyor Leyla. Yaralarının hava alması gerek.

"Bu adam yanmış, kül olmuş, bitmiş," diyor Fesat.

Bu söz Kafa Koparan'ı güldürebildiğine göre hayatta kalmak için şansı var. Yoksa kötü talihine gülücükler saçarak mı atılıyor ölümün kollarına? Bitmiş olduğunu duymak mı mutlu ediyor onu?

"Artık böyle mi yaşayacaksın?" diye soruyor Leyla.

"Belki de..." diyor Kafa Koparan fısıltıyla.

"İyileşince gideceksen, aklın yerine geldiğinde, gerçekten uyandığında ve 'Ben neredeyim?' diye sorduğunda..." Kılıcını kınından çekip ucunu onun göğsüne dayıyor Leyla. Hisleriyle kılıcın kör noktasını bulup boğazına batırıyor usulca.

Kafa Koparan'ın aklından, ölümden böyle korkup kaçmışken bu kadının elinde ölmek geçiyor. Huzursuz oluyor. Tam o sırada içeriye kendisine doğuştan Tanrı katında bir iktidar verildiği apaçık olan bir adam giriyor. Üç-dört adam ve bu inde barınanlar da arkasında, karanlıkta parlayan onlarca göz, duvarları istila eden, kabukları ıpıslak görünen hamam böcekleri gibi içeriye bakıyorlar. Leyla'nın ağzını açık bırakıp onu Moskova günlerine döndüren büyülü bir görüntü bu:

Botwinnik'i bekliyorlar. Salon biraz soğuk. Vlavmik öksürüyor. Göğsünden, dibinde bir damla su kalmamış derin mi derin bir kuyuya atılan ağır bir taşın çıkarttığı sese benzer bir ses geliyor. Vlavmik'in öksürmesi iyiye alamet değildi. Bir keresinde, Kasparov kadar iyi olan bu çocuk öksürmüş, öksürmüş, satranç tahtasının üzerine kan kusmuş, kötü sıkıştırdığı Kasparov'un atı ağır ağır ilerleyen bu kan gölüyle birlikte akıp git-

mişti. Sanatoryumdan yeni çıkan Vlavmik'in öksürüğü, Alexandre Dumas'nın Giuseppe Balsamo'sunun ikinci cildinin şu satırlarını okuyan Leyla'yı duraksatmıştı:

"Kimsin sen?" diye sordu aynı anda üç yüz ses birden, en yakındaki hortlakların ellerindeki yirmi kılıç yanıp sönerken.

"Neysem o'yum," dedi.

Şimdi, 2003 yılının ilk ayının son günlerinde İstanbul'da yerin dibinde Vlavmik'ten çok Alexandre Dumas'nın yazdıklarını hatırlamıştı. Gelip odanın tam ortasında dikilen adam, Leyla'nın bugüne kadar sokaklarda gördüğü en tuhaf şeydi ve ona "Kimsin sen?" diye sormuştu. Sorusuna cevap alamayan adamın çıplak, pırıl pırıl kafasının üzerinde sallanan biçimsiz bir et parçası vardı. Ya da şöyle tarif edeyim; yağlı ve kalınca duran kafa derisinin fazlalıkları alnının üzerinden başlayıp ense köküne kadar inecek biçimde toplanıp dikilmişti. Sokaklardaki adını ve şanını da kafasının üzerinde ibik gibi duran bu fazlalıktan alıyordu. Horoz, on altı yıl önce bu inin hâkimiyetini ele geçirmek isterken bu hale geldi. Sonunda kazandı ama. Bir kazanmış olarak aynadaki yeni görüntüsü eskisinden farksızdı. Kaybeden olarak kalsaydı ya sur diplerinde donarak ölecek ya da bu halde dilencilik yapacaktı. Kafasına bir şapka takıp meczup da olabilirdi. Ölene kadar kafasında bir ibikle dolaşacak olmayı takan kimdi? Yerin dibinde iktidar onundu.

Leyla'nın elindeki kılıç, ucu Horoz'a bakacak biçimde yere düştü. Horoz da kılıcın ucuna basıp biraz daha yaklaştı. Kafa Koparan önce ibiğini sonra kellesini uçurmalıydı. Ama bunu yapacak halde değildi. Leyla bu inde işinin çok zor olacağını düşündü. Fesat'ın bir açıklama yapması zorunluydu:

"Eski bir dostum o benim. Burada kalacaklar."

"Burada kimin kalacağına ben karar veririm."

Anlaşıldı, Horoz'la aynı dünyadan kopup gelmişlerdi. Düzenli hayatında ağır hasara uğrayıp kendini öldürmek için bir ev karısının bile sahip olduğu cesareti bulamayıp yerin dibine geçmiş bir şahsiyet olmalıydı. Muhtemelen geçmişinde kravat bağlamayı biliyordu. Ah, nereden aklına geliyorsa Leyla'nın

böyle şeyler. Belki Horoz'un boynunu çeviren ve göğsüne doğru inen lekeyi bir kravata benzetmişti de söylemişti bunu.

"Burada kalabilmenin bazı gerekleri vardır," diye devam etti Horoz. Leyla'nın gözlerini boynundaki lekeye diktiğini fark etmişti. Bu ibiğine bakmasından iyiydi.

Sabık Çöplük Kraliçesi olarak bir kez daha kovulmanın sıkıntısıyla başını eğdi. Oysa Horoz konuşulurken yüzüne bakılmasını isterdi.

"Buraya herkes giremez. Giren çıkamaz," dedi.

Çöplüğü için burnunun direği sızladı Leyla'nın. Şahitsiniz, daha biraz önce vazgeçmişti çöplüğünden, Kama'yı aramaktan, Doktor'u bulmaktan. Satranç tahtası başında kolay bir olasılığı hesaplar gibi bunun imkânsızlığını düşündü. Hangi taşı süreceğine karar verdi.

"Çoğu zaman ilk hamle oyunun kaderini belirler."

Bunu unutmuştu işte.

"Ne gerekirse yaparız," diyerek diz çöktü.

Bu sahne karşısında öyle bir güldü ki Horoz, tavandan konfeti gibi toprak yağdı yine.

"Kalk!" diye gürledi kahkahalarının akabinde. "Oyuncusun besbelli. Ne sandın kız burayı, Shakespeare tiyatrosu mu?"

Ortak dünyalardan gelme olanlar bir anlığına geçmişlerine gidip Shakespeare'i hatırlayıp, anlayıp gülüştüler. Fesat, tepelerinden inen köklere astığı hayvan ölülerini işaret ederek yeni bir anlaşma önerdi:

"Bunlar dirilene kadar, yirmi iki gün buradayım ben. Adam iyileşsin giderler. Leyla'ya bir borcum vardı. Yanındakini iyileştirip onları uğurlayarak ödemiş olayım bu borcumu."

Hakikaten Shakespeare tiyatrosu gibi. Leyla'nın uğursuz rakamı yirmi bire bir daha eklendi, oldu size yirmi iki. O meşhur deneyde kirli bir gömleğin arasına yirmi bir arpa tanesi konulup yirmi bir gün beklenildikten sonra fare yavrularının oluşacağı iddia edilir. Leyla bu deneyi yapan ve sonucunda dili tutulan bir arkadaşını hatırlıyor. Dili tutuk sivilceli bir oğlan olarak kendisine en uygun uğraşı, satrancı bulmuştu. Leyla onu ve garip hikâyesini bu sayede öğrenmişti.

"Belki delireceğim," diye düşündü Leyla, "burada, cehennemin dibinde. Geçmiş ve gelecek arasında dağılarak. Dağılıp konfeti gibi yağarak."

"Ben deli değilim!" sokağa düşenlerin, "Olmak ya da olmamak" kadar klasik bir cümleciğidir. Fırsat buldukça böyle haykırırlar. Rüyalarında, tek başına bir ağacın dibine işerken, çöpte yiyecek ararken, kuytu bir köşecikte tam ısınmış uyurken temiz adamlar tarafından tekmelenip kovalandıklarında, yol altında düzülürken, gökyüzüne yürür gibi olmuşken hep deli olmadıklarını, delirmediklerini söylerler. En acıklısı içlerinden bazılarının "daha" demeleridir.

"Duydun mu?" diye gürledi yeniden Horoz. Düşündüğümüz gibi delilikten ve ölümden hayatta korkmazdı. Leyla bu cehennemde kalmaya uygun bulunamadığını, seçilemediğini düşünüp kederlendi. Tıpkı geçmişindeki gibi geldiği bu yerde de seçilmek vardı, sınanmak vardı, beklemek ve yakışır olmak vardı. Çöplüğünü daha fazla özledi.

"Ne sandın?" diye sordu sonra, "kendini bana verip burada kalabileceğini mi? Senden bin kat güzel cariyelerim var benim. Senin gibi bir çöple ne işim olur. Çöpü boylamış sidikli bir yataksın sen. Seni alıp altıma sereceğimi mi sandın? Yerin dibine, toprağın kalbine hazineler saklanır. Bütün kralların gerçek sarayı yerin dibindedir. Tarih onları yazmaz."

Horoz bir kitap gibi konuşup üzerine bastığı kılıcı almaya niyetlenmeden çekip gitti. Gerçek bir kral gibi davranıyordu. Kapıdan çıkarken arkasındaki meraklı kalabalık açıldı ve Leyla ile Kafa Koparan yeniden karanlığın içinde kabuğu yapış yapış yağlı, böcek gibi duran gözlerle yüz yüze geldiler. Yerin dibinde alışık olmadıkları bir iklim vardı. Nem, nefeslerini çevirmelerine ve ısınmalarına müsaade etmiyordu. Kafa Koparan bir dekor içinde olduğunu düşündü. Ölüm de belki bir dekordu, sahneydi, sahne almaktı. Ölmekten boşuna korkmuş, şimdi böyle yaşamaya razı olmuştu.

Ağaç köklerine asılmış ölü hayvanlar ağır ağır sallandılar. Kökler kendiliğinden esnemişti çünkü. Sanki yeryüzünde bir çocuk ağaca binmiş ve dallarını silkelemiş gibi. En çok tinere

bulanmış kedi sallandı. Kafa Koparan –artık 'diğer hayatında' diyeceğimiz hayatında– sıkıntılı zamanlarında hep pencereden bakardı. Kendisini şimdi de bunu yapıyormuş gibi hissetti. Tinere bulanmış kedi tam kırk iki kere sallandı. Bunu sayan ben değil, bizzat Kafa Koparan'dı.

Sonra içeri Fesat'ın, Jivago diye karşıladığı bir adam girdi.

Ellerinde cerrahların taktığı türden lastik eldivenler vardı ve kan içindeydi. Hatta bir inek memesi gibi şişik duran başparmağının ucundan kan damlıyordu. Üstelik kan epey koyu kıvamlıydı. Eldivenleri ellerinden çıkartırken gıcır gıcır bir lastik sesi duyuldu. Eldivenleri ateşe attığında da ateşin tıpkı bir orkestra gibi hızlandığı apaçık hissedildi. Kan ve yanık lastik kokusu birbirlerini ağırlayan kokulardı. Yakışmışlardı birbirlerine. Jivago, Fesat'ın, "Kimin ciğerini söktün?" sorusuna aldırış etmeden hâlâ ateşin yanında oturan Hafız'dan çantasını getirmesini istedi. Gerçek bir doktor gibi Kafa Koparan'ın yanıklarına bakıyordu. Belki de toprağın ağır ağır çektiği yanık lastik ve kan kokusunun birbirlerine yakışmaları münasebetiyle Leyla'ya dönüp, karıkoca olup olmadıklarını sordu. Sonra Kafa Koparan'ın sağlam taraflarına dokunduktan ve Leyla'nın yüzüne baktıktan sonra sorusunu değiştirdi:

"Onu ne zaman buldun?"

Fesat, Horoz'un fikir değiştirdiğini, misafirlerinin bilumum organlarını söktürmenin daha yararlı olacağı kanaatine ve kararına vardığını düşündü. Bu cehenneme ilk kez düşenler gözlerini genelde Jivago'nun iş gördüğü, yerin dibi için epey temiz bir odacıkta açarlardı. Horoz'un en değerli adamı ve ortağı Jivago vaktiyle organ çalma işini Laleli'deki otellerde görürdü. Ancak, hesap kitap işlerine bakan ortağı Horoz, emniyet güçlerine, otel yönetimine fazla para kaptırmaktan şikâyetçi olmuştu. Şu iş hüküm sürdükleri inlerinde olmaz mıydı?

"Rüyalarda her şeyin, her yerde olabileceği gibi mi?" diye sormuştu Jivago.

"Narkoz, neşter, kurbağanın gebermemesi için serum, kan ve elbette sen olduktan sonra..." demişti büyük bir olasılıkla Horoz. Ortağını ikna etmek ve böbreklerinden birisini kötü

bir rüya görmüş gibi çaldıracak talihsiz bir kurbağa bulmak zor değildi. Önemli olan bu işi, inlerinin bir otel odasına dönüştürecekleri, ameliyathane görevi görecek bir gözünde gerçekleştirebilmekti. Yoksa polislerin burayı görmemeleri için deste deste banknotlara yazılı gizli bir yasa vardı. Tepesindeki ibiğini sallaya sallaya giderdi Horoz rüşvetini vermeye. Gazete kâğıdına sardığı dolar destelerini, o kadar parayı, yiyip de iğne deliğinden geçecek incelikte kalmayı becermiş adamın önüne atardı. Dahası onun, bu incelikte ye kısalıkta gövdesiyle kurduğu iktidarına şaşardı. Kısa boylu ve zayıf diktatörlere hep şaşardı. Hitler de öyle miydi? Bunu ine döndüğünde ortağı Jivago'ya sormuştu. Laf olsun diye değil ama. Jivago'nun babası 20 Nisan 1939'da Hitler'in doğum gününü kutlayan heyetin içindeydi. Daha doğrusu bu altı kişilik heyetin yaverliğini yapıyordu. Ziyaret münasebetiyle arkalarından seğirttiği bu tanınmış şahsiyetlerle birlikte dönemin meşhur faşistini o an için izleme olanağı bulmuştu. Hatta bu olanağı kendisine tanıyan yüce Allah'ına her Müslüman gibi şükretmişti. Hitler'i süzmekten başka işi yoktu. Oysa heyettekiler "Dünyanın gidişatı, daha bir ay önce 16 Mart 1939'da Çekoslavakya'nın işgali, Avrupa ve taze cumhuriyetlerinin bu çalkantılı mevkideki yeri ne olacak?" diye sormak mecburiyetindeydiler. Sarışın bir Alman genci görüşmeleri tutanağa geçiriyordu ya, Hitler düzgünce tıraşlanıp taranmış saçlarının çerçevelediği kafasını dünyanın çevresinde döndüğü güneşmiş gibi çevirip, "Ne gerek var?" uyarısında bulunmuş ona. "Bugün Geburtstag!"

"Geburtstag!" demişti sonra karşısında nazikçe bekleyen Türk heyetine dönerek. Ellerini açarak yine tekrarlamıştı:

"Geburtstag, Geburtstag!"*

Jivago'nun uşak babası, peşinde dikildiği heyetin sessizliğine dayanamamış ama daha çok kendine hâkim olamayarak bir Hitler selamı çakmış, ardından, "İyi ki doğdun!" diye bağırmıştı. Heyette bulunan Yunus Nadi, Falih Rıfkı Atay, Ali Fuat Cebesoy, Hüseyin Cahit Yalçın, Org. Asım Gündüz ve Pertev Bey

(*) Almanca: Doğumgünü.

soğuk soğuk terlemişler, ceplerinden çıkardıkları bembeyaz kolalı mendillerle terlerini silmişlerdi. İtiraf edelim 20 Nisan 1939'da bu sahne karşısında Hitler'in aklından ilk geçen, Türklerin mendillerinin çarşaf kadar büyük olduğuydu. Sonra, "Kim bu münasebetsiz?" diye merak etmişti. Misafir filan dinlemeyip bu münasebetsizi Führer'e hakaretten tutuklatabilir, Yahudiler için düşündüğü ve bir bölümünü 9-10 Kasım 1938'deki katliamda gerçekleştirdiği projeleri, o Türk üzerinde deneyebilirdi. Hatta bu nedenle Türkler'e de savaş ilan edebilirdi. Onları da yok etmek isteyebilirdi. İşte Hitler tarihte Jivago'nun babasına doğru bu düşünceyle bir adım attı. Attığı bir adımda, bir insan, bir diktatör için o kısacık mesafede bütün bunların muhasebesini yaptı ve o gün "Geburtstag'ı" olduğunu hatırlayıp bu yirmi beşlerinde var yok delikanlıyı selamladı. Geriye dönüp gidecekken de kol saatini çıkarıp yüzüne bile bakmadan ona uzattı. Sonra kendisini ziyaret eden heyete dönüp:

"Saat onun hediyesi. Memlekete dönünce müzeye koymanız yasaktır," dedi.

"Olur mu efendim!" anlamında bir baş ve yüz mimiği yaptı bütün heyet. Jivago'nun babası saati üniformasının cebine attı, dünyaya gelecek oğlunu düşündü. Buraya gelmek üzereyken doğdu doğacaktı. Oğlan olacağını da rüyasında görmüştü. Kısmetiyle gelmişti işte. "Hitler amcasından," diyecek, dönüşte saati Jivago'nun başucuna bırakacaktı. Sizin yerinizde olsam buna değil, Jivago'nun 1939 doğumlu olmasına şaşardım. 64 yaşında organ mafyasının hatırı sayılır bir ortağıydı öyle mi? İnsan yaşlandıkça daha az kötülük yapar diye bilirdim. Ölmekten korktuğu için böyle davranır, diye düşünürdüm. Oysa Jivago'nun zımba gibi bedeninin içinde ağır akışkan bir sıvı gibi duran ruhu ona gittikçe ölümden uzaklaştığını söylerdi. Gariptir ölümü düşündüğü ve ölümle burun buruna geldiği yıllar çocukluğunda, gençliğinde ve orta yaşının ağır depresif günlerinde kalmıştı. Hitler'in hediyesi Omega marka saat bebekliğinde beşiğinin kenarında tiktaklamaya başladığı an, babası tarafından kendisine "Önder" adı verildi. Babasının aklında dede adı "Osman" vardı ama beşiğin çevresini sarmış ev

halkına, Hitler'le karşılaşmasını, "Der Führer" diye bağırışını anlatırken aklına "Önder" adı gelmişti.

Bu kol saati, Önder olan resmî adını çoktan unutan Jivago'nun bir parçası olmuştu. Hiç bozulmamış, ne camı kırılmış ne de kayışı kopmuştu. Zamanı bileğinde, nabzının tam üzerinde, insan derisinden bir kayışla taşıyan adamdan hayır gelir miydi? Böyle olacağı belliydi. Ergenliğinde kayışının insan derisinden olma ihtimalini düşünmüş, kayışı ısırmış, ısıtmış, ince bir jilet kesiği atarak ilk cerrahi müdahalelerini gerçekleştirmiş, insan vücudunun dayanıklılığına o zaman kanaat getirmiş, cerrah olma arzusu içinde böyle uyanmıştı.

1985'ten bu yana çaldığı böbreklerden kazandığının kat be kat fazlası kolunda tiktaklıyordu. Kolunda bir servet taşıyordu. Ama onun istediği bu değildi. Horoz'un aralarında pay ettiğini söylediği, İş Bankası Aksaray şubesinde repoda duran para umrunda değildi. Adına beş kuruş parası olmadığını, ortağının onu dolandırdığını bal gibi biliyordu. O yeter ki ciğeri sökülecek adamları getirsin, gerisi mühim değildi. Jivago kolunda saatini taşıdığı Hitler gibi ama ondan daha farklı bir ayrımcıydı. "Kimseye bulaşmadan yaşayanları, boyun eğenleri, itaat edenleri toplayıp getirin bana," diyordu. "Yukarıda korkunç bir devlet ve toplum var," diyordu. Neşteri vurduğunda ilk sözü: "Bize bulaşmayan pislik daha pistir. Bize varmayan kötülük daha kötüdür," oluyordu. "Çünkü biz ondan habersiz yaşamaya çalışırız," dediğinde neşter vurduğu gövdenin içini görmüş olurdu. "Pis bir düzenin, korkunç bir devletin elinde güler eğlenirsin. Yerin dibinde neler olduğunu bilir ama bilmezsin. Bunu değiştirmeye muktedir değilsin. İşte bu senin cezan," dediğinde elinde canlı bir hayvancık gibi kasılıp duran böbreği özel transport çantasına yerleştiriverirdi.

Sedyeden bozma ameliyat masasında karşısına çıkanlar –ki kurbağa derdi onlara Horoz– çevresinde kendi halinde olmasıyla bilinen, tenha bir köşede ağzına eterli pamuk bastırılıp karga tulumba ine getirilenler olurdu. Yani Jivago öyle bilirdi. Yoksa çete tuttuğunu getirirdi. Bir böbreği alınıp bel hizasına ete gömülmüş hamamböcekleri gibi duran teğellerle, uzmanı-

na bu operasyonun neredeyse bir kasap tarafından yapıldığı izlenimini verecek dikişler atıldıktan iki saat sonra hasta narkozdan çıkar, kendini ölmüş ve cehenneme gelmiş sanırdı. Jivago'nun ilk sözü; "Cennete mi gideceğini sanıyordun?" olurdu.

Jivago onların yaşamasını isterdi. Bellerinde taşıdıkları o korkunç yara izi gibi bir izin aynısını geçmişlerine açardı. Onları ölüm ve cehennem korkusuyla yaşamaya mecbur bırakırdı. Hayatta kaldığına, tek böbrekle de olsa evine, eski bildik hayatına döndüğüne kimse sevinemezdi. Geçmişin bu bir tek anı eksilen böbreklerinden boşalan yere yerleşir, en tatlı uykularından onları sıçratarak, doğrulurken ciddi sancılar çektirerek uyandırırdı.

Şimdi, Kafa Koparan'ın başucunda yanıklarına göz atan Jivago, 1986'dan bu yana her ay bir tane operasyon yapmıştı. 2003'ün ilk operasyonunundan da biraz önce çıkmıştı. Yani şehirde artık tek böbrekle yaşamaya mecbur yüz doksan iki kişiye ortak bir hafıza yaratmıştı. Son zamanlarda, "Cennete mi gideceğini sanıyordun?" sorusunu sormaktan pişmanlık duyar olmuştu. O tavşan boku gibi yaşayıp cezasını Jivago'nun elinden bulanlar bu derin sorunun altında yatan manayı bulabilirler miydi? Keşke kabaca ve kısaca, "Korkak, kendinden başkasını hiç düşündün mü?" demiş olsaydı. Bir de şu vardı tabii: Böbreğini çaldığı her adamın toplum yararına bir şey yapmadığından emin miydi? Horoz'un bilfiil ilgilendiği adamlar, güya kendi halinde, sessiz, sümsük birilerini birkaç gün takip edip kafesliyorlardı. Yabancılar, sokak serserileri, evsizler, travestiler ve siboblar da bu avdan nasiplerini alıyorlardı. Bir tek kadınlar ve çocuklar muaftı bu işten. Kaç kadın, kaç çocuk avlanıp boylu boyunca sedyeye uzatılmış, ameliyata hazır hale getirilmiş de Horoz ile Jivago bu yüzden birbirlerine girmişlerdi. "Ayrımcılık yapıyorsun!" diye bağırdığı da olmuştu Horoz'un. Ortağının bu tespiti Jivago'yu epey güldürmüştü.

Hitler'in saati tik taklamış, zaman geçmişti. Belki saatin alameti farikası şeyler olmuştu. Tıp fakültesine girmeden önce Güzel Sanatlar Akademisi'ne başvurmuş, yetenek sınavını geçememişti. Yine de tıp fakültesinin üçüncü sınıfına kadar posta

kartları ve reklam afişleri çizmişti. İçe kapanık, toplumdan kopuktu. Üvey ablasının kızına duyduğu aşk ve genç kızın bu sebepten intihar etmesi, travması oldu. Bir daha kadın bedenlerine neşter vuramayınca hastanedeki görevinden alındı, psikolojik tedavi görmesi şart oldu. Tam o dönemde hayatındaki "Birahane Darbesi" vuku buldu. Onu da 1985 yılında batık bir ecza deposu sahibi olan Horoz ile yapmışlardı. Horoz'un Dostlar Birahanesi'nde, kötülüğe meyilli olduğunu adı gibi bildiği Jivago'yu ikna etmesi zor olmamıştı. Jivago'nun iki gün müsaade istemesi, ayrıntılı planları yüzündendi., Yapacağı bu kanlı ve tehlikeli iş, organ mafyacılığı, bir şeye hizmet etmeliydi. Kalbi kendisine itiraf etmekte zorlansa bile bu yüce amacını kendisi gibi olanları seçmek ve bir böbreklerini alarak onları cezalandırmak olarak belirledi. Kendisini öldürmeye gücü yoktu. Her faşist gibi öldürmekten değil, ölmekten korkuyordu. Tanımadığı yağlı, zayıf, uzun, kısa her gövdeye neşter vuruşunda kendini kestiğini sanıyordu. Masada yatan her adam kendisiydi.

Büyük bir ciddiyetle Kafa Koparan'ın yanıklarıyla ilgilenen Jivago'nunki işte böyle bir hayattı. Geçmiş, kolundaki saatin çalıştığı yer ve işlediği zaman kadar tuhaftı. Jivago, Leyla'nın sokağa yeni düşüp düşmediğini anlamak için kolunu sıyırdı, tenine baktı. Tenimiz her şeyi ele verirdi. Bir saat kayışı olacak kadar da dayanıklıydı. Leyla'nın tenindeki geçmek bilmez kırmızı lekeler daha önce Kama ve Doktor vasıtasıyla tıp dünyasına vermiş olduğu hizmetin liyakat nişanıydı. Garipti, gerçekten garipti, çöplükte kobaylık, burada organ mafyası. Demek sokaklarda insan bir tek geçmişi ve bedeniyle varolabiliyordu. Bunu düşünerek kendi kendine,

"Başka?" diye sordu Leyla.

Kafa Koparan kim bilir neler gördüğü, kimlerle hesaplaştığı cehenneminden seslendi. Dile getirdiği, Leyla'nın sorusuna istemeden verilmiş bir cevaptı:

"Gelecek bir şey yok artık."

"Doğru," dedi Jivago kireç gibi bir merhemi Kafa Koparan'ın yanıklarına sürerken: "Geçmişinin defterini düremeyenlerin geleceği olmaz. Buna toplumlar da dahildir. Bizi yerin di-

bine sokan güç de, kader de budur. Şahsi dertlerimiz değil, şahsi dertlerimizi gözler önünde yaşadığımız toplum bizi bu ine kapanmaya zorladı. Kötünün karşısında kötülükle durabileceğimizi yukarıdakilerden öğrendik."

Böyle konuştuğu için çok utandı Jivago. Yerin dibinde bir kürsüdeymişçesine şakıyordu. Yerin dibinde olamayacak kadar ışıklı ve doğru yerde. Gıcır gıcır hastanede hastasını muayene eden, çoktan profesör olmuş, kolunda Hitler'in saati çalışan bir Jivago olarak. Belki öyle bir Jivago vardı yukarıda. Onlardan gerçeğine, aslına yer kalmamıştı. Devletin sistemi Hitler'in Almanlara yer açmak istemesi gibi bir şeydi. Katliamdan beter şeyler oluyor, birileri çöplüklere sürülüyor, yerin dibine giriyor, donarak ölüyor, kimsenin ruhu duymuyordu. Sokaklar, koltuklar, mevkiler Hitler'le doluydu. Zaman birileri için kötülüğe işliyordu. Hayat birileri için saat kayışı olarak son buluyordu.

Üzerlerindeki dünyadan birileri sifonu çekti, boklar, sidikler iyice çalkalandı ve akmaya başladı. Hepsi sesin geldiği yöne doğru baktılar. O dünyada varolanlar boklarının nereye gittiğini biliyorlar mıydı ki içinden geçtikleri dönemin faşizminin ne olduğuna kafa yorsunlar, toplumun silkelediği insanların nereye gittiğini merak etsinler?

Fesat, Jivago'nun arkasından ateşi alevlendirdi ve Kafa Koparan'ı işaret edip, "Ciğerine göz koydu herhalde?" dedi. "Yoksa el sürmezdi."

Kafa Koparan'ın ciğerinin sökülecegi kehanetiyle ona daha dikkatli bakınca büyü tamamlandı. Onu gördüğü andan itibaren sağlam yüzün diğer tarafını tamamlamaya çalışıyordu. O diken diken gümüşi saçların çıktığı başı saçlarla donatmak istiyordu. Nihayet bunu başardığını düşündü. Kızı kendisini yolda görse tanımıyordu ama Fesat, ona Kafa Koparan olarak takdim edileni tanımıştı. Bunun dehşetiyle yerinden fırladı ve, "Bu o!" diye bağırdı.

"Bu o!"

4

"Bir perde her zaman gereklidir. Gücümüzün büyük bir bölümü gizlenmekten kaynaklanır."

Biyografiye Şef'in bu sözüyle başlamayı düşündü Yıldız. Odası, güvelerin un ufak ettiği kahverengi perdeleri, aldığı ışıktan mıdır nedir, su altındaymış hissiyatı yaratıyordu. Desenli duvar kâğıtlarının kuşattığı duvarlar suların illüzyonuyla dalgalanıyor gibiydi. Yıldız yatağına uzanmış, gözlerini yorgun argın uzattığı çoraplı ayaklarına dikmişti. Topuklarını sıkıca yatağa bastırmış, parmak uçlarıyla küçük daireler çiziyordu. Bunu suyun içinde yapıyormuş gibi hissetti kendisini. Yumuşacık kıvrılan su aslında bedenini havalandıracak kadar güçlüydü.

"Panik ve yorgunluktan," diye kendini avuttu. Bedenini suya batmış gibi hissetmesi bu yüzdendi.

"Boka batmış," gibi diye düzeltti onu hayalet anne. Sizin farkında olmadığınız bir durum söz konusuydu. Yıldız'ı en son elindeki unutmabeni çiçeklerini çöpe gönderdikten sonra aklına gelen parlak bir fikirle baş başa bıraktık. Biyografiyi İpek Tüter'den önce yazmanın yolunu bulduğunu düşündüğü parlak fikirle. Kötü talihi yardımcı olmuş, kafasına kucağında unutmabeni çiçekleri varken düşen şeyi gerçekleştirmişti.

Yıldız, İpek Tüter'in oğlunu kaçırmıştı.

Yan odadaydı çocuk. Baygındı, hâlâ ayılmamıştı. Başucundaki yarı yarıya dolu su bardağına uzandı. Ne biçim titriyordu. Titreyen eli bardağı kavrayamadı, bu yüzden suyunu içemedi. Böylesine zor ve tehlikeli bir şeyi, çocuk kaçırmayı yani, tereyağından kıl çeker gibi gerçekleştirmekten dolayı hem çok mutlu hem de endişeliydi. Bu iki duygu kıyasıya çarpışıyor, onu zangır zangır titretiyordu. Hafızası çocuğu kaçırdığı anı ona tekrar tekrar tekrar gösteriyordu. Kafasının içine dev bir sinema perdesi kurulmuştu. Işıklar sönüyor, Yıldız, sırtını kamburlaştırmış bir vaziyette Büyük Londra Oteli'nin köşesinde bekliyordu. Cebinde yakıcı ve uyutucu bir ilaçla dolu şırınga ve eterli pamuk vardı. (Bunları annesi narkozitör olan eski bir öğrencisinin yardımıyla, zekice bir yalan uydurarak bulmuştu.) Her ikisi –iğne ve eterli pamuk– cebindeydi ve belasını arar gibi çevresinde dolanan aç bir kedicik üzerinde tatbik edilmişti. "Gel pisi pisi," bir tık ilaçlı iğne, bir fırt eterli pamuk. Küt diye gitmişti kedicik. Küçük bir tekmeyle duvarın dibine yuvarlamıştı onu Yıldız. Hatta bunu yaparken ince çorapları yüzünden ayakkabısı çıkıvermişti ayağından. Ten rengi çorabından seçilen pembe ayak topuğu açıkta kalıvermişti. Bu yaptığını kimse görmemişti, çocuğu kaçırdığını da görmeyecekti. Allah yardımcısı oldu, bütün güvenini topladığı anda çocukla bakıcı otelin kapısından çıkıp, ona doğru yürümeye başladılar. Yıldız başında kocaman bir şapka ve lenslerinin yerine taktığı kavanoz dipli gözlükleriyle onlara doğru bir adım attı ve "Bayan sizden mi düştü?" diye bakıcıya seslendi. Bakıcı arkasına döndü, bakındı, zavallım ceplerini yokladı. Yıldız fırsat bu fırsat, yanına gidip iğneyi tam boynuna üç tık batırdı. Bakıcının ağzı kocaman açıldı. Yıldız o ağızdan kocaman, "İmdat," çığlığı çıkacak diye korktu. Ama bakıcı kadın kendinden geçmiş bir halde yığıldı kaldı. Yıldız onu da duvarın kenarına, biraz önce aynı kötülüğü yaptığı kediciğin yanına doğru çekti. Çocuk muhtemelen bakıcısının hastalandığını, bayıldığını düşünmüştü. Olanları sessizce izleyip Yıldız'ın duvar kenarına sürüklediği bakıcısını takip etmesi bu yüzden olmalıydı. İşte bu Yıldız'ın hesaplamadığı bir şeydi. Çocuk kötü şeyler olduğunu hissedip otele doğru koşsaydı, bağır-

saydı, ağlasaydı plan suya düşerdi. Plan diyoruz ama ne planı? Ortada plan yoktu. Her şey hayat gibi kontrolsüz yol alıyordu. Başlarına dikilen bir beyefendi de Yıldız'a engel olamadı:

"Bayıldı. Otelden yardım geliyor, teşekkürler," diyerek başından uzaklaştırdı onu Yıldız, toplumun önyargılarıyla hareket eden kendi halinde bir üyesi tarafından kötülük yapacak birisine benzetilmemişti. Bu da işini kolaylaştırdı. Sonra giden beyefendinin ardından gelen bir diğeri karanlıkta duvar kenarında yığılıp kalan bakıcıyı sokaklarda yaşayan bir zavallı sanarak, "Böyle sefil oluyorlar işte, boş verin yardım etmeyi, işinize bakın siz," dedi.

Çocukla birlikte oradan geçerken bu kadının bayılmasına tanık olmuş, saf ve iyi niyetli bir hanımefendi gibi, "Öyle mi?" dedi Yıldız.

Sessizliğine hayran olduğu çocuğun önünde diz çöküp, "Annene haber verelim," derken elindeki iğneyi bir tık yeterli olacakken birden heyecanlanıp iki tık yaparak çocuğun koltuk altına batırdı. Onu kucakladığı gibi karanlığın içine daldı. Karanlık dar sokak, kalabalık ve ışıklı İstiklal Caddesi'nin tam ortasına çıkıyordu. Çocuğun yüzünü göğsüne gömüp biraz yürüdü. Balık Pazarı'nın köşesinden, İngiliz Konsolosluğu'nun karşısından bir taksiye bindi.

Ağır apartman kapısını kucağında çocukla çok zor açtı. Neredeyse çocuk kollarının arasından kayıp düşecekti. Evin kapısında da aynı şey oldu. Bunun üzerine Yıldız çocuğu paspasın üzerine boylu boyunca yatırıp kapıyı açtı.

Hafızasının bize kıyak yapıp dev bir sinema perdesinde canlandırdığı, daha geçmiş bile olmamış bu zaman dilimi sonlanmamıştı. Nasıl sonlanacaktı, ne olacaktı? Yıldız, İpek Tüter'in artık yazamayacak bir halde olduğundan emindi. Peki kendisi yazabilecek miydi? Bunun için çocuğu elinde daha ne kadar tutacaktı? Yan odada kaçırdığı bir çocukla, aynı zamanda ona bakıp yazabilecek miydi? Su altındaymış hissiyatı yaratan odasında midesini bulandıran bu sorulardan Şef'in diline doladığı, Herakleitos'un bir sözüyle yakayı kurtardı:

"Her şey akar."

"Orkestra'yı yönetirken," derdi Şef, "bir eseri yorumlarken, hatta akan değil de yükselen bir müzik yapan Wagner'in bir operasını çaldırırken her şeyin aktığını düşünürüm. Evren süreçtir, gerçek olan yalnızca değişimdir."

Gözlerini kapadı Yıldız. O ana geri döndü ve şu cevabı bir kez daha tekrarladı:

"O zaman pek çok bilinen eser seslendirildikleri ilk günden bu yana çok değişmiştir. Çünkü, 'her şey akar,' öyle mi?"

"Her şey akar ve olduğundan farklıdır. Notalar yerli yerinde dursa bile, her hatırladığımızda değişen geçmişimiz gibidir en bildik operalar, senfoniler, sonatlar. Onları değiştiren yorumun farklılığı da değildir. Hislerimizdir. Geçmişimizi her defasında yeni baştan yaratan hislerimiz."

Yıldız nereden başlayacağını bilemiyordu. Öyle bir güçle donanmıştı ki Şef ile yıllar süren konuşmalarını harfi harfine hatırlıyordu. Tarih sırasına göre dizilmiş üç yüz kırk kaseti çözmeyecekti bile. Ellerinin bir bardak suyu içmesine müsaade etmeyen titremesine aldırmadan çalışma masasının başına çöktü. Ne berbat bir yerdi burası! Suyun dibi, yerin dibi gibi karanlıktı, tıkış tıkış eşya doluydu. Sözgelimi yirmi bir tane bavul vardı. Her birinin adres etiketinde içinde ne olduğu yazıyordu: Yıldız'ın çocukluk elbiseleri, genç kızlık elbiseleri, kayak kıyafetleri, gece elbiseleri, ayakkabılar, kürkler, baba; takım elbiseler, Akira; dalgıç kıyafetleri, anne; terziden artan kumaşlar, yatak takımları, masa örtüleri, gümüş yemek takımları, tuvalet malzemeleri. Vaktiyle keyfince sürülmüş bir hayatın izleri. İşe bakın yazmak için masasının başına çöken Yıldız'ın gözü, üzerine devrilecekmiş gibi duran dolap üzerine sıralanmış bavullara takıldı ve annesinin, –sadece bir izleyici olsa bile kendisinin– hayatının nerede o eğlenceli, partili günlerden koptuğunu düşünmeye koyuldu.

Doğalgaz kapıya geldiğinde mi?

Elbette hayır. Yıldız'ın çocukluğunda ve ergenliğindeki anne davet sahibi, parti kadınıydı. Gezmeyi ve eğlenmeyi severdi. Yıldız'a verdiği tek ayak üstünde durma cezalarını ve diğer kötülüklerini aksatmadan eğlenmeye bakardı. Aslında babanın

ölümü de doğalgaz gibi bir dönüm noktası sayılmazdı hayatlarında. Üstelik babanın 1970'teki ölümünden bir telgraf ile haberdar olmuşlardı.

"Telefon bile değil," demişti şimdi hayalet, o zamansa vur patlasın çal oynasın eğlenen bir kadın olan anne. Sanki anne en çok eşinin ölümünün iletiliş biçimine kafayı takmıştı.

"İnsan bir şeyi okuyarak anlayamıyor," diyordu. Yıldız o zaman annesinin bu ölümü kötü bir şaka olarak kabul edip bu yüzden umursamadığını düşünmüştü. Yoksa verem teşhisiyle Denizli'nin Buldan ilçesindeki sanatoryuma yatan babasının cenazesini almaya giderlerdi öyle değil mi? Babası niye o kadar uzağa gitmiş –Heybeli Sanatoryumu dururken–, verem onu nasıl öldürmüştü? Yıldız şimdi tüm bunlara birer cevap bulabiliyor. Hatta bavullar arasında bir mektup eşliğinde Buldan'dan kendilerine gönderilen "babadan arta kalan eşyalar" bavulunu bile seçebiliyor: Şu en köşedeki lacivert, metal saplı olanın üzerindeki bordo deri olan, çift kilitli, tekerlekli. O bavulla birlikte gelen mektup da hafızasının derinliklerinde. Babasıyla gönül ilişkisi olduğu bilinen hemşire tarafından kaleme alınmış mektup annesi tarafından göz ucuyla okunup ziyafet artıklarıyla dolu yemek masasının üzerine bırakılmıştı. Annesi sabah gelen mektubu vereceği davet üzeri neşesi kaçmasın diye misafirler gittikten sonra o saatte açmıştı. Okumuş ve –hayret neşesi kaçmamış– şampanya kadehlerini, boşalmış çerez kâselerini servis masasına yerleştirmeye devam etmişti. Yıldız, sigara külüyle lekelenmiş gül kurusu masa örtüsü üzerindeki mektubun başına dikilmiş, kâselerin dibinde kalan fıstıkları yiyormuş gibi yaparak mektubu okumuştu. Sözde bir fıstığı dişiyle kırmaya çalışıyor, kısacık tırnaklarıyla sert kabuğunu ayırmaya çalışıyordu. Oysa kalbi çarpıyor, babası adına yazılan son mektubu okuyordu. Mektup, "Hanımefendi," diye başlıyordu:

> Hanımefendi,
>
> Sanatoryum yönetiminin size bildirdiği üzere eşinizi kaybettik. Bir hafta boyunca yıldırım telgraflarla size iletildiği üzere de gelmeniz ve cenazeyi almanız beklendi. Rıfat Bey'in

son arzusunun burada toprağa verilmek olduğunu bile bile kurallar öyle gerektirdiği için beklemeye mecburduk. İkinci günden sonra Rıfat Bey'in anlattıklarının doğruluğuna inanıp gelmeyeceğinize kanaat getirdim. Sanatoryumda morg bulunmaması nedeniyle vücudunu buz kalıpları arasında tutmaya azami çaba sarfettim. Denizli'deki hastane morguna kaldırılmasına da karşı çıktım. Zira onu oradan da almazsanız tekrar buraya getirilmeyip halk mezarlığına defnedilecekti.

Varlığımdan haberdar olduğunuzu biliyorum. Bütün bunları öğrenmenizin sizin için ne kadar önemsiz olduğunu da. Rıfat Bey'in şahsi eşyaları uyulması zorunlu kurallar gereğince size gönderiliyor. İçlerinden birisini alıp saklamak için canımı verirdim. Ancak onun anısıyla kendimi gönüllü olarak kapattığım bu cennet köşesinden sürülmeme yol açacak bir uyarı cezası almama sebep olurdu bu. Bu nedenledir ki her şeyi size gönderiyorum. Kitaplar, plaklar, ilaç kokulu pijamalar. Hepsi sizin olsun. Rıfat Bey'in en değerli anıları bende kaldığı sürece pek sevdiği, defalarca çaldığı, çalmak için o güzel elleriyle dokunduğu Lohengrin plağı bile. Nasıl olsa ölmek üzereyken kendisini o muazzam operadaki Lohengrin gibi kuğunun çektiği bir sandalla giderken gördüğünü bana anlatması en değerli ve unutulmaz anım olarak geçmişteki yerini alacak.

Kötü olmak, melek ya da şeytan olmak elimizde olmadan gerçekleşen şeylerdir hanımefendi. Bu satırları müstehzi bir ifadeyle okuduğunuzdan eminim. Kötülüğün nedeni yoktur. Bunun için sizin adınıza, bambaşka bir insan olacakken bir talihsizlik sonucu içinize girmiş şeytandan dolayı hastalıklı bir ruh olarak yaşamaya mecbur kalmanızdan derin bir teessür duyuyorum. En çok da adının Yıldız olduğunu bildiğim kızınız adına üzülüyorum. Ona ayrı bir mektup yazmak isterdim. Babası da bunu pek çok defa denedi ama başaramadı. Kızınızı ona hatırlatan trajik bir şeydi: Severek, defalarca okuduğu Nabokov'un Solgun Ateş'indeki şu satırlar:

"...ama dürüst olalım: onun yaşındaki çocuklar,
Cin, peri rollerini alırlarken sahnede,

Ona göstermelik bir rol verilirdi;
Benim tatlı kızım, Zaman Ana rolünde görünürdü,
İki büklüm bir temizlikçi kadın, elinde pis su kovasıyla
süpürge,
Bense aptal aptal ağlardım tuvalette."

Bu satırlar ona hep kızını anımsatırdı. Gereksiz bir mektup olduğunun farkındayım. Bu mektup sizin hayatınızda neye neden olacak? Rıfat Bey benim hayatımda bir ailenin, annebabanın ve toplumun neye yaradığını düşünmeme neden oldu. Rıfat Bey'le en büyük tutkumuz ve ortak noktamız olan Nabokov'un en önemli meseleleri ima etmekteki ustalığı gibi aşk vesilesiyle hayatıma giren Rıfat Bey, bizi yaratanın geçmişimiz ve aile olduğunu, toplumun da bizi arkamızdan itip kaçacak bir katil gibi peşimizden sığırttığını bana gösterdi.

Hanımefendi, eşiniz çok kıymetli ve değerli bir insandı. Kızınızın onu tanımaması ve eğer bütün olanlardan haberdarsa kötülük içinde varolması ne üzücü. Yaşadığı yer ile cehennem arasında ne fark olduğunu bilmemesi ne kötü.

Allah yardımcınız olsun, iyiliğini üzerinize versin.

Yıldız mektubun zihninde kalan pırıl pırıl cümleciklerini hatırladığı gibi okumayı bitirip gövdesini güçlükle masadan ayırdığını ve içini çıkarıp yemeye çalıştığı fıstık karşısında nihayet başarılı olabildiğini de hatırlıyor. Diğer fıstık kabuklarını avcuna doldurup salonun önündeki balkonun köşeciğine gizlenmiş, aşağıdan geçenleri fıstık kabuğu yağmuruna tutarken mektup üzerine de düşünmeye çalışmıştı. O zaman on bir yaşındaydı. Evdekinden daha az dayak yediği okuldaki durumu pek parlak değildi. Matematik yapamıyordu mesela, kafasının karıştığını söylüyordu. Ama bu mektubu okurken kafası karışmamış, yazılanları anlamıştı. Elindeki son fıstık kabuklarını da boşluğa fırlattıktan sonra kendisini de aşağı atmak, ölmek, böylece babasına gidebilmek geçti aklından. Babasını seviyordu, babasını özlemişti. Kızını korkunç karısının elinden kurtaracak gücü olmamıştı ama bunun için babasını affedebi-

lirdi. En son gördüğü haliyle, buğulu, kokulu bir ormanın içinden akar gibi çıkan bir patika yolunda bal köpüğü rengi pijamaları ve omuzlarında ağır ağır yürüyüşüyle tek bir kıpırtı taşımayan peleriniyle, babası karşısındaydı. O mektubu yazan hemşire de beyaz naylon çorapları ve Mekap ayakkabıları seçilecek biçimde aralarında durmuştu. Baba ve kızı kavuşturmak isteyen bir azize gibi ellerini iki yana açmış, şişkin karnını ortaya çıkarmış, bütün vücudunun ağırlığını tek ayağı üzerine yıkmış, uhrevi bir rüzgâr uzun beyaz üniformasının eteklerini dalgalandırmıştı. Yıldız önce üç adım atıp balkondan uzaklaşmıştı. Bu yaparken tâbi olduğu tek ayak cezalarının başına musallat ettiği sinir sıkışmasından mustarip ayağını sürükledi. Artık böyle yürüyordu. Okuldakiler topal diyor, doktorlar yavaş yavaş kangren olabileceğinden, o ayağını kesmekten söz ediyorlardı. Ağlaya ağlaya ve "Baba," diye bir çığlık atarak biraz önce elinden aynı akıbete uğrayan fıstık kabukları gibi kendini aşağı attı. Keten gömleğinin, sırtını dolduran rüzgârla şiştiğini ve hızını nasıl da kestiğini, düşmeyi bilen bir kedicik gibi ayaklarının üzerine düşüp başını kaldırımın kenarına vurduğunu, yüzünü isteği dışında yana çevirdiğinde koyu kıvamlı bir kanın tam da yerine, mazgallara doğru aktığını görmüş ama ölmemişti. Hastanede gözlerinin önünde çakan mor, yeşil, kırmızı renkleri de hatırlıyordu. Annesinin Buldan Sanatoryumu Başhekimine açtığı telefonu, o hemşirenin mektubu yüzünden, ah onu okuyan yavrucağının nasıl üzüntüyle kendisini balkondan attığını anlattığını da duymuştu. Başhekim, hemşire hayatta olsaydı yaptığından dolayı onu sanatoryumdan süreceğini ancak kendisinin intihar ettiğini söylemişti. Yıldız ormanın kalbinde, ayağında beyaz Mekap ayakkabılar ve beyaz naylon çoraplarla bir ağaca asılı duran ve ağır ağır sallanan hemşire hayaliyle baş başa kalmıştı. Demek kendisi de ölse, öte dünyada hemşire ve babasıyla birlikte mutlu bir aile olacaklardı.

On bir yaşında ölmek ve öte dünyada da olsa mutlu bir aile olmak fırsatını kaçıran Yıldız bu gidişle Şef yerine kendi biyografisini yazacak, bizi sırlarıyla yüzleştirecekti. Bütün bun-

ları düşünürken bir-iki damla göz yaşı dökmüştü. Bir tanesi bileğinde donup kalmıştı. Masada öylece oturuyordu ve babasından çok toplumdan ve ailesinden kaçtığını, kaçıp Buldan Sanatoryumu'nda kendisine yeni bir hayat kurduğunu öğrendiği iyi eğitimli ve seçkin hemşire için üzülüyordu. Kendisi de Şef'in hayatı ve biyografisiyle avunmak istemişti ama bu, Lohengrin dinlemeyi seven veremlileri ağır ağır yürütmeye benzemiyordu. Şef de annesinin bir tuzağıydı.

Çocuğa bakmak için tek bir kelime bile yazamadan masadan kalktı. Süt, bisküvi, ekmek, meyve, bir şeyler almalıydı çocuk için. Nasıl besleyecekti onu? Üç-dört yaşında olmalıydı. O yaşta bir çocuk kendi kendine beslenebilir miydi? Gerçi kendisi o yaşlarda tek ayak cezasına tâbi olmaya başlamıştı. Eh bu çocuk da kaçırılmış, kendi kendine yemeyi becermekten daha beter şeylerin içine düşmüştü. Kapının aralığından baktı. Çocuk annesinin hırlaya hırlaya uyuduğu yatakta yatıyordu ve gözlerini açmıştı. Yıldız tedbirsizliğine kızdı. Çocuk ya deli gibi ağlamaya başlasaydı?

Ellerini iki yana açmış yatıyordu çocuk. Avuç içleri çaresizce tavana dönük, ağzı aralıktı. Lacivert paltosunun fiyakasını burunlarına bir ayıcık suratı kondurulmuş botları bozuyordu. Odasına dönüp bir koli bandı buldu, çocuğun ağzını bantladı. Alışverişe çıkıp bir şeyler alma niyetindeyken telefon çaldı. Arayan üç gün önce yolda karşılaşıp kendisine unutmabeni çiçeği alan Profesör'dü. O gün kendisini üzgün gördüğünü, merak ettiğini söylüyordu. Hiç tereddûtsüz onu evine kahve içmeye davet etti Yıldız. Çocuğu kaçırdığından şüphelenen olursa saygın, inandırıcı bir şahidi olmalıydı. Profesör elbette bu işe şaştı, şaşkınlıktan duraksadı, sonra da heyecanını gizleyemeden adresi aldı. Ah, daha önce onu kapısına kadar bırakmıştı. Japon Konsolosluğu'nun köşesi miydi? Yıldız'ın soğukkanlılıkla söylediklerini, gülerek tekrar ediyordu.

Telefonu kapatmış, kapıdan çıkmak üzereyken hayalet anne arkasından bir çeşmibülbül fırlattı. Çeşmibülbül Yıldız'ın sol tarafından vınlayarak geçip neredeyse gömülecekmiş gibi duvara çarptı. Yüzünü kolunu siper edip korumaya çalışmasına

rağmen cam parçaları alnına ve yanağına ince iki sıyrık attı. Yıldız büyük bir soğukkanlılıkla portmantonun varaklı aynasının tozunu elinin tersiyle silip yüzüne baktı. Çantasından çıkardığı kâğıt mendili kesiklerin üzerine basarken aynada annesini görür gibi oldu. Biliyorsunuz bu, Akira'nın bahçesindeki taş havuzun başında da olmuştu. Hayalet annenin kontrolden çıkan kızına karşı öfkesi büyüyordu.

Yıldız evden çıktı. Önce bir eczaneye girdi. Yine titremeye başlamıştı. Titremekten konuşamıyordu. Durumunu anlaşılır kılan yüzündeki kesiklerdi:

"Bir kaza mı geçirdiniz hanımefendi? Şokta mısınız?"

Bir bardak su.

Cam kesiklerinin temizlenmesi ve ten rengi minik bandajlar. Kendine gelen Yıldız, yatalak hastaların altına serilecek türden su geçirmez bezlerden alıyor. Ayrıca üç yaşında uyumak bilmez bir çocuğu uzun bir seyahat sırasında güvenlice sakinleştirecek bir ilaç lütfen? Yaralanmış, şokta hanımefendiye gereksiz sorular sorulmuyor. Ah ne güzel! Ne kolay olacak küçük yumurcağı saklamak, oturup biyografiyi yazmak.

Yıldız eve döner dönmez ufaklığın odasına kulak kabarttı. Her şey yolunda gibiydi. Elindeki paketlerle mutfağa girerken anne hayalet yapacağını yaptı, kızını kolundan tuttuğu gibi çevresinde fır döndürdü. Paketler yere saçılmış, süt paketi patlamış, süt lığ lığ lığ lığ diye gittikçe hızlanan bir sesle akmaya başlamıştı. Süt paketi yavaş yavaş boşalırken içindeki hava onu tuhaf bir hayvancık gibi süt denizinin içinde hareket ettirdi, biraz ilerletti. Yıldız hayatının zorlaştığını düşündü. Haklıydı.

Çocuğun kaldığı odaya döndüğünde onu gözleri açık bitkin bir halde yatar vaziyette buldu. Ağlamış ama ağzını sıkıca örten bandı açamamıştı. Ama bunu yapabilmek için epey uğraşmış olmalıydı. Yanaklarındaki küçük pençe izleri doğrusu çok acıklıydı. Yıldız hayatta bir çocuğa sahip olsa muhtemelen annesi gibi bir anne olacaktı. Kızlar hep anneleri gibi bir anne olurlar. Eğitim, yetenek ve statünün ele geçiremediği tek mevki anneden kıza geçen annelik biçimidir. Sert adımlarla çocuğa yaklaştı ve acemi bir anne gibi söylenmeye başladı:

"Böyle yaparsan buradan çıkamaz, bir daha anneni göremezsin."

Çocuk başını sallayarak çaresizce ağlamaya başladı. Yıldız bu yolu denediği için pişman oldu. Onu bir yetişkin gibi böyle bağlayıp, bantlayıp uyutarak burada tutmak yerine "annen gelip seni alacak," masalıyla avutmak daha mı kolay olurdu acaba? Akıllı bir çocuğa benziyordu.

"Şimdi," dedi Yıldız, "ağzını açacağım. Eğer bağırırsan tekrar kaparım. Söz mü?"

Ufaklık başını salladı. Kesinlikle sözden anlıyordu. Bandı çocuğun ağzından, yanaklarından sökerken canı yanmış olmalıydı. Buna rağmen sözünü tuttu,,sesini çıkarmadı. Ardından derin bir soluk aldı. Yıldız çocuğun burnunun tıkalı olduğunu o zaman fark etti.

"Sana bisküvi ve meyve suyu vereceğim," dedi Yıldız, "onları yiyeceksin."

Dediğini yaptı, çocuk da onun söylediklerine harfiyen uydu. Etajerin üzerine konulan tabaktaki bisküvileri bitkin ve isteksizce kemirdi. Bir iki yudum meyve suyu içti ve şarrr diye kustu. Kusarken gerçekten şarr diye bir ses çıkardı. Kendi odasında masasının başında oturan ve biyografinin başlangıç cümlesini bulmaya çalışan Yıldız bu sese koştu geldi. Çocuk sessizce ağlıyor ve yanaklarını şişirmiş kusmuğun ikinci şiddetli dalgasını zapt etmeye çalışıyordu. Daha fazla muvaffak olamadı, bu defaki kusmuğu etajerin üzerindeki bir bardak meyve suyunu devirecek şiddetle ağzından fışkırdı. Lacivert paltosu, paltosunun düğmeleri, o düğmelerin toplu iğne başı kadar delikleri kusmukla dolmuştu. Bu durumda hayalet anne olsa, sıkı bir tokat atardı. Bu durumda Yıldız üç-dört yaşında olsa, o tokattan yanağı sızlardı. Aynısını uslu çocuğa tatbik etti. Çocuğun terbiyesine hayran oldu. Yanaklarından süzülen, Yıldız'ın gördüğü en iri gözyaşları aniden çenesine doğru yön değiştirdi. Çocuk başını kusmuğuyla ıslanmış göğsüne düşürüp derin bir iç çekişle sarsıldı. Ne de olsa çocuktu, biraz seslice ağlamaya başladı.

"Anlaşıldı," dedi Yıldız. "Bu ıslak ve pis üstünle elin kolun bağlı, burada yatmaya devam edeceksin."

Yatağın örtüsünü çekiştirip çocuğun suratını sildi, ardından kestiği bantı yapıştırdı, ellerini, ayaklarını bağladı, küçücük gövdesini yatağın kusmuk saçılmamış köşesine yerleştirdi, üzerine battaniye örttü. Ufaklık kederli bir yaşlı adam gibi gözlerini kapadı. Öyle ağır ağır kapandı ki gözleri Yıldız bu arada çocuğa bir kere daha ilaç vermemeye karar verdi. Onu böyle kötü yapan o bayıltıcı iğne ve eter olmalıydı. Zavallı kusmuktan ıslanmış saçlarını kurulamak ister gibi çarşafa sildi. Bu melek, cehennem nedir biliyor muydu?

Yıldız salona geçti. Salonun ceza köşesine doğru ilerledi. Ancak onun ceza almaya, hayalet annenin ise ceza vermeye hiç niyeti yoktu. Yıldız'ın içindeki kötülük kozası çatlamıştı çünkü. Bir süredir iki dünya arasında, iyilik ve kötülük arasında yaşayan Yıldız sonunda kararını vermişti. Hayalet anne kızının verdiği karar ve bu hali karşısında şaşkındı. Artık kötülükte eşit sayılabilirlerdi. Bu sebeple gerçek bir hayalet gibi onu bir köşeden izlemeye karar verdi. Dayanamayacağı bir olay vuku bulduğunda ayağına dolaşacaktı elbette kızının. Bir hayaletin düşüncelerini okuyabilseydik, onun bundan sonra kızına gücünün yetip yetemeyeceğinin hesabını yapıyor olduğunu bilebilirdik. Yıldız artık işe yaramayacak olduğunu bildiği ceza köşesinden uzaklaştı. Salonun diğer köşesine doğru yürüdü. Aşağıdan geçenlerin kafasına fındık fıstık kabuğu atmaya yarayan, on bir yaşında kendisini attığı küçük balkonun kapılarını açtı. Evin içindekinden çok daha soğuk, kirli bir hava üzerine çöktü. Caddenin gürültüsü tek bir ses gibi geldi kulağına; vahşi bir hayvanın kükreme sesi.

Profesör için hazırlanmaya başladı. Önce bir duş aldı. Kasıklarının, koltuk altlarının ve uzun uzun tüyleriyle bir erkek bacağından farksız duran bacaklarının tüylerini kör bir jiletle kazıdı. Bunu yaparken jiletin paslı ucuyla koltuk altlarına istemeden minik delikler açtı. İpek Tüter ile konuşurken likör bardağını kırıp parmaklarının ucunda açtıklarının çok daha küçüğü olan kesiklerdi bunlar. Kim bilir ne haldeydi o havalı kadın? Polislere bu akşamüstü saat beş sularında çocuğunun kaçırıldığını mı anlatıyordu acaba? Doğuştan gelen iktidarını

bakıcı kadın üzerine sınıyor, "Daha fazla anlat" mı? diyordu ona, "Nasıl bir kadındı oğlumu kaçıran?" Televizyon bozuk olmasa açar bakardı. Yarının gazetelerini bekleyecekti artık. Kurulandı. Parfüme bulandı. Çamaşırlarını değiştirdi. Güvelerin kol ağzını kemirdiği tarçın rengi yünlü bir elbise giydi. Hatırlayacaksınız Yıldız'ın likör bardağının yardımıyla parçaladığı parmak uçlarına İpek Tüter tarafından sarılıp kendisinde kalan Hermes marka bir eşarp vardı. İşte o eşarp yatağının başucunda asılı duruyordu. Rüyalarında eşarbın üstündeki atların sırtında koşarak gidip önce İpek Tüter'i kaçırıyordu. Sonra küçük çocukla birlikte görmüştü kendisini o kırmızı koşumlu atlarla uçar gibi giderken. Çocuğu kaçırma fikrinin doğmasına papağan kadar o atlar da vesile olmuştu. Eşarbın göbeğinde duran minik kan lekelerini iç tarafına getirip omuzlarına koydu. Evet Profesör'ü böyle karşılayacaktı.

Profesör buluşmanın heyecanıyla gecikmedi. Kapı çalar çalmaz Yıldız salondaki ışıkları azalttı. Kapıyı açıp mahcup bir genç kız gibi salonun girişinde durdu. Dalgın dalgın merdivenleri çıkıyordu Profesör. Birazcık kilolu sayılabilir miydi? Pantalonu apış arasında garip bir şekilde gerilmişti çünkü. Derin derin soluk alıyordu. Alnının üzerine düşen perçemini usulca başına iliştirdi. Yıldız onu Akira ve Şef ile karşılaştırdı. Ah, ikisinin de zarifliği ve çekiciliği yoktu bu adamda. Onu da mı bir odaya kilitleseydi acaba? Daha üç gün önce bu adamın kendisine verdiği unutmabeni çiçeklerini çöpe gönderen Yıldız, şimdi yakayı ele vermesi durumunda olası bir şahit olarak onu koynuna almaya niyetliydi.

Profesör çiçek getirmişti ona, yine çiçek almıştı. Şehvetle açılmış kırmızı güller getirmişti. "Ne fena," diye düşündü Yıldız. Boynuna doladığı Hermes eşarptaki atlar sanki bir tur koştular da omzu ve boynu gıdıklanıyor gibi oldu Yıldız'ın. Yamuk, küçük bir daire çizdi başıyla. Eh, bu da Profesör'e tuhaf geldi. Dağınık, pasaklı bir adam olmalıydı şu Profesör. Baksanıza yağlı, yapış yapıştı gözlük camları. Hatta yağdan erguvan renginin seçildiği renk haleleri oluşmuştu. Bu sebeple gözlerini gözlerine dikmiş ona bakıyordu Yıldız.

"Önce bir yemek yeriz diye düşünmüştüm," dedi Profesör.

"Aç mısınız?" diye sordu Yıldız. Dışarı çıkmaya niyeti olmadığı belliydi. "Saat kaç?" diye sordu hemen ardından.

"Dokuz," dedi Profesör. Tam zamanında gelmiş olduğunu da belirtmiş oldu böylece.

Evin buz gibi havasına bir kalorifer arızası uydurdu Yıldız.

"Borulara bakmaları, duvarları delmeleri gerekiyor," dedi. Böylece üzeri örtülü eşyalara, serili olmayan halılara da mazeret bulmuş oldu. İçindeki kötülük kozası çatlamış olsa bile hâlâ çok saf, hayalet annesinin kendisini hapsettiği dünyadan çıkamayan birisiydi ne de olsa. Profesör'ün bütün bunları düşünemeyecek kadar çok onunla ilgili olduğunu anlayamıyordu. Üstelik bu evde yıllardır böyle yaşandığı o kadar belliydi ki.

Karşılıklı oturdular. Bu defa gözüne pek hoş göründü Profesör. Dimdik oturuyordu bir kere. Burnunu havaya dikiyordu. Çarpık çarpık gülümsüyordu. Sigarasını, sigara tablasının üzerinde zarifçe yuvarlıyordu.

"Beni davet etmenize çok sevindim," dedi. "Sizinle uzun uzun sohbet etmeyi çok istiyordum. Bunu çok istememe rağmen okulda fırsatımız olmadı."

"Artık fırsatımız var," dedi Yıldız. Ne gereksiz bir cümleydi. Gülümsedi tabii ki Profesör. Bu fırsatı dibine kadar değerlendirecekti. Onun yerinde olsam, Yıldız'ın bu fırsatı tanımasının sebebini merak edip sorardım ama o, sözü Şef'e getirdi. Haklı olarak Yıldız'ın suratı asıldı, sol bacağının zayıf sinirleri gerilip gerilip gevşedi, dudağı seğirdi:

"Şef'in biyografisini yazmak için akademik kariyerinizi dondurmanız, bu kadar emek vermeniz beni çok şaşırttı. Beni değil, herkesi doğrusunu isterseniz."

"Biliyorum," dedi Yıldız.

"O bulunan ceset, gazetelerin yazdığı, onun değilmiş ha!"

"Öyleymiş," dedi Yıldız.

"Sizce Şef'in başına ne gelmiş olabilir, o gece evinde olanlar, sevgilisi, kızının ve evde misafir olarak bulunan adamın öldürülmesi kimin işi?"

"Beni sorguya çekmeye mi geldiniz?"

"Bağışlayın, meraktan."

"Merak kötü bir huydur. Yine de merakınızı gidereyim: O gece o evde olanlar Şef'in başının altından çıktı. Kanlı elbiselerini bile çıkarmadan bana geldi. Sizin oturduğunuz yerde oturuyordu. Olanları anlattı ve benden onu saklamamı rica etti. Onu güvenilir bir dostumun yanında saklıyordum. Yakın zamanda o dostumdan artık Şef'i saklamaya devam edemeyeceğine dair bir haber aldım. Bunun üzerine Şef'i öldürdüm."

Profesör şaşkınlıktan önce gözlerini sonra ağzını açtı. Hatta gözlerini hiç kırpmadan öylece kaldı. Yıldız bir kahkaha patlatır patlatmaz kendine geldi ve bunun bir şaka olduğuna inandı.

"Bana neden inanmadınız?" diye sordu Yıldız. Bir başkası gibi sordu bunu. Kolay değil, annesiyle olan korkunç ilişkisinde kendisini kaybetmiş, daha yeni, bambaşka birisi olarak bulmuştu. Profesör oturduğu yerde aralarındaki çekim gücüne güçlükle karşı koyuyormuş gibi gerildi ve Yıldız'ın bu kritik sorusunu cevapladı:

"Eğitimli bir kadın, eğitimli bir insan böyle şeyler yapamaz."

"Kötülük yapamaz mı?"

"Bu türde bir kötülük yapamaz."

"Ne türde bir kötülük yapabilir eğitimli bir kadın? Küçük bir çocuğun gözlerini oyamaz ama bir yetişkine hakaret edebilir, öyle mi? "

"Ben bir müzik bilimciyim, ruh bilimci değil. Psikopatlık eğitime toslar mı toslamaz mı..."

"Benim, Wagner'in Rienzi operasının alışılmadık uzunlukta bir uvertürle başlamasını bilmem, içimdeki kötülüğü ortaya koyuş biçimimi değiştirir mi?"

"Bilgi insanı kötülükten uzak tutar. Kanlı kötülükten uzak tutar diyelim mi?"

"Kitaplar gibi konuştunuz, ne güzel. Ama hayat daha başka şeyler söyler. Kötülük sahip olduğumuz bilgiye göre değişmez. Hepimiz birbirimizin gözünü oyabiliriz."

"Adli makamlar Şef'in akıbetiyle ilgili ne düşünüyor? Siz biliyorsunuzdur."

"Şef ortadan kaybolduğunda adli makamlardan önce basın beni buldu. Sonra bir savcı gelip Şef'in olası düşmanlarını sordu."

"Siz ne dediniz?"

"'Şef'in en büyük düşmanı annemdi. O da öldü' dedim."

"Öyle miydi gerçekten?"

"Şef'in hayatlarını kararttığı yüzlerce müzisyen düşmanından birisi diyelim."

"Nereden icab etti Şef'in biyografisini yazmak?"

"Kötülere zaafım var."

"Bir zamanlar bir Japon'la evli olduğunuzu duydum. O da mı kötüydü?"

"Hayır, çok iyiydi."

"Öyle olduğunu duymuştum. Çok zarif, iyi eğitimli ve iyi bir adam olduğunu."

"Beni çok mu merak ettiniz?"

"Evet."

Yıldız yerinden kalktı. Neredeyse gidip Profesör'ün kucağına oturacaktı ama yıllarca sinirleri sıkışmış bacağı gibi sürüklediği iyiliği, kötülüğünü bastırır gibi oldu. Tozlu büfe aynasındaki görüntüsü ona içerideki çocuğu ve yıllarca hiç yüz vermediği Profesör'le ne yaptığını sordu. Yıldız tekrar yerine oturdu, Profesör telaşlandı, bu telaşlı haliyle dizlerinin dibinde bitti:

"İyiyim," dedi Yıldız onu bir eliyle çevresini saran Opium bulutunun içinden iterken. Profesör hayran olduğu kadını kuşatan bu afrodizyak kokudan kendisini zor kurtardı. Tam geri geri bir iki adım atmış, çoktan değerli antika sınıfına girmiş minicik kanepenin ucuna ilişecekti ki vazgeçti, Yıldız'ın ayaklarına kapandı, tarçın rengi elbisesinin örttüğü dizlerine sarıldı:

"Lütfen beni sevin!"

Bu, Şef'in gözleri yaşlarla dolu bir halde Yıldız'a anlattığı çocukluk anılarından birisine.o kadar benziyordu ki gayri ihtiyari hatırladı.

Eşref Şefik Karacan, Türk bir baba ve Alman bir anneden olma, Berlin'de doğmaydı. Anne Berlin'de on sekiz daireli bir apartmanın kapıcılığını yapıyor, Konyalı baba bütün bir günü memleket haritasına bakarak geçiriyordu. Ah zaten Eşref Şefik

dayaklarından birisini bu yüzden yemişti, babasına, "Harita ülke değildir," demesi yüzünden. Şef mutsuz bir çocuktu. Mutsuzluktan kafasında sürekli davullar çalıyordu. Davullar ve yıllar sonra müzik eğitimine başladığında ayırt edebileceği şekilde saksafon kadar yumuşak sesli bir korno. Yönettiği orkestradaki kornocuların ondan bu kadar çekmesinin müsebbibi de çocukluğunda mütemadiyen duyduğu bu sesti. Hayatı boyunca rastladığı bütün kornocularda imkânsızı, bu sesi istedi: Korno sesinin saksafon sesi kadar yumuşak bir tonunu. Küçük Eşref Şefik'in kafasının içinde duyduğu seslere çok benzeyenin karşı dairelerinde oturan Bay Thomas'ın evinden gelen sesler olduğunu anlaması fazla uzun sürmedi. Bütün günü kendi kapılarıyla onun kapısı arasındaki boşlukta misket oynayarak geçiyordu. Bilyeleri birbirine çarpıştırırken hem kafasından hem de Bay Thomas'ın evinden aynı sesler geliyordu. Tek bir farkla, kafasındaki sesler çoğunlukla bazen bir, bazen iki hatta üç ölçü daha önde gidiyordu. Eşref Şefik Karacan için "doğuştan bir müzik adamı, doğuştan şef" denmesi boş laf değildi. Bay Thomas da yirmi dokuz yaşında Berlin Filarmoni Orkestrası Şefliği'ne getirilen Eşref Şefik Karacan için benzer ifadeyi kullanmıştı: "Tanrı yeni çağa uygun bir peygamber gönderdi. O da Eşref Şefik Karacan."

Aslında Bay Thomas onu adıyla anmasını hiç sevmezdi. Türk olmasından nefret ederdi. Çocuğun mucizevi müzik yeteneği keşfedildiğinde ailesine onu evlatlık olarak almanın karşılığı olarak bütün birikimini önermişti ama Allah ileride efsanevi bir orkestra şefi olacak bu çocuğun bir Türk adıyla kalması için elinden geleni yapmıştı: Konyalı babanın yıllardır beş para etmeyen tarlaları mucizevi biçimde değerlenmiş ve satılmıştı. Dolayısıyla vaktiyle Hitler'e hizmet eden bir Nazi subayı olan Bay Thomas bütün birikimiyle Eşref'in ailesinin kapısını çaldığında, ona hayatının en büyük aşağılanmasını ve yenilgisini yaşattırmışlardı.

Kapıyı oğlu gibi incecik bir kadın olan Bayan İngeborg açmış, eteğine yapışmış üç çocukla birlikte onu karanlık, yağ ve et kokulu salonlarına buyur etmişti. Baba çiçekli, geniş, arkası

alçak minderli bir kanepede (Türk usulü divanda) oturuyordu. Bay Thomas içeri girer girmez gözlerini onun kapkara potinlerine dikmiş, "Inge," demişti.

Kaderi bir Türk'ü çok sevmek olan Ingeborg beline bağladığı çiçekli önlüğün bir ucunu kemirerek beklerken irkilmiş, tıpkı Profesör'ün Yıldız'ın ayaklarına kapanması gibi Bay Thomas'ın önünde diz çökmüş, ayakkabılarını çekiştirmeye başlamıştı. Bay Thomas tek ayak üstünde durmakta zorlanarak, dengesini kaybederek ve divanın üzerinde kaykılmış onu seyreden babayı bıyık altından güldürerek çorapla kalmıştı. Kendisine gösterilen koltuğa iliştiğinde poposunun altında, "Kuş kadarsın Bay Thomas" dercesine esnemekten vazgeçmeyen yayları hissederek şöyle düşünmüş olmalıydı bir zamanların Nazi subayı: "Karşımda bir diktatör var." İşte Eşref Şefik Karacan diktatör genlerini babasından, diktatör terbiyesini Bay Thomas'tan almıştı. Evet, babanın başını çevirişi, gözlerini dikip bakması, susması ve tek bir kelimeyle ne istediğini anlatması çocuğunkine çok benziyordu ve kesinlikle hayranlık uyandırıcıydı. Bay Thomas heyecanlandığında garip bir şey olur, ayak parmaklarını kontrol edemezdi. Kesinlikle çok büyük duran ayak parmakları dünyayı taşımaya, peşinden sürüklemeye muktedir solucanlar gibi kıvrılıp onun koca vücudunu çekme, sürükleme çabasına girerlerdi. Baba oturduğu yerden mütebessim, "Sakin olun," demişti ona.

İşte ne olduysa o anda olmuş, Bay Thomas arkasında geyikli bir duvar halısının gerili olduğu, Türk usulü divanda babanın yerinde Hitler'i görmüştü. Hitler neredeyse ense kökünü koklayacak olan geyiğin önünde tıpkı Türk baba gibi bir ayağını altına almış diğerini göğsüne doğru çekmişti. Üniforması üzerinde, konçlu çizmeleri ayağındaydı. Sahne öyle gerçekti ki çizmenin burnuna doğru yayılmış incecik çamur tabakası bile seçiliyordu. Bay Thomas'ın heyecanını hatta kendisini tutamayıp ayaklanmasını ve hiçbir zaman birbiriyle çarpışmayacak diğer hikâyedeki Doktor Jivago'nun Hitler'in doğum gününü kutlamaya giden heyetteki babası gibi "Der Führer"e selam çakmasını mazur görmeliyiz.

Hitler göz açıp kapayıncaya kadar kaybolmuş, onun ense kökünü koklayan geyik başını kaldırmış, güzel boynuzlarını havaya dikmiş, iri gözlerini açmışken Bay Thomas babayı bildik yerinde otururken görmüş ve mahcup, şaşkın bir çocuk gibi ağzını kapayıp varlığını yokluk sayan koltuk yaylarını kıçında hissederek yerine çökmüştü.

"Bir bardak su, Inge."

Baba gözlerini biraz önce tuhaf bir sayıklamasına tanık olduğu konuğundan ayırmıyordu. Konuşacakları, söyleyecekleri bütünüyle değişmişti. Bay Thomas kürek kemikleri tuhaf bir biçimde çıkık duran ve dokunma hissiyatı yaratan Ingeborg'un kendisine uzattığı bir bardak suyu neden içtiğini bilmeden yudumlamaya koyuldu. Elindeki su değil de bir bardak renksiz, tatsız kokusuz bir içkiymiş gibi davranıyordu. Baba gayet düzgün bir Almancayla, "Bardağı Inge'ye geri verebilirsiniz," dedi. Ardından, "Suyu başka bir şey yerine koyup ağır ağır yudumlamak günahtan sayılır," dedi. Bay Thomas ağzını doldurduğu son yudum suyu hızlıca boğazından aşağı yuvarladı, karşı duvarda asılı duran İbrahim peygamberin oğlunu kurban edişini gösteren çerçeveli resme gözü takıldı. Kederlenmişti Bay Thomas. İbrahim peygamberin oğlunun boğazına o koca bıçağı indirecek gibi durmasından, arkasından bir meleğin kucağında inen koçun gürbüzlüğünden değil de Eşref Şefik'in divanda kaykılmış oturan, kendisini epey şaşırtan adamın oğlu olması gerçeğinden dolayı kederlenmişti. İçini çekti, güçlü bir alevi söndürmek için nefes toplar gibi. Baba konuşmaya başladı, aynısını oğluna verdiği gri gözlerini, ürpertici bakışlarını ondan hiç kaçırmadan:

"Bir erkek çocuğunun yaşça kendisinden çok büyük bir adamın evinde vakit geçirmesi çok yakışıksız bir durumdur. Bundan haberim yoktu. Inge, Eşref Şefik için kendisine harçlık niteliğinde para ve iyi beslenmesi için olduğunu söylediğiniz yiyecekler verdiğinizi, bu yüzden bunu bana söyleyemediğini anlattı. Aranızda uygunsuz bir durumun geçmediğini biliyorum. Eğer öyle olsaydı memlekette akreplere yaptığım işkenceyi yapardım size de. Güzel Allah'ımız her birimizi çeşit

çeşit yeteneklerle donatıp hayat verir. Sizin Eşref Şefik'te varolduğunu söylediğiniz şey bir yetenek değildir. Hepimiz yazsonu memleketimize döneceğiz. Eşref Şefik de sizin söz ettiğiniz yeteneği ve kafasında çalan davulları bu gâvur memleketinde bırakıp bizimle gelecek. O memleketinin adamı olacak, sizin topraklarınızın değil."

Bay Thomas, Polonya'nın işgali sırasında genç bir adamken, gettolara yerleştirdikleri Yahudilerden beğendiği ve gözüne kestirdiği birisini becermeye çalıştığında, kız elinden kurtulup elinde kocaman pırıl pırıl bir bıçakla karşısına dikildiği andaki gibi şaşkındı. O bıçağı sağ omzunun üstüne yediği andaki gibi korkaktı. Sağ omzundaki seğirme, geçmişinde kalan o günkü ne eşdeğer korkuyu hissettiği anlarda kendini gösterir olmuştu. Bir eliyle omzunu tuttu Bay Thomas. Bu seğirmeye bir son vermeliydi. Etrafına bakındı, başka şeyler düşünmeye çalıştı, Bayan Ingeborg'un bu evi bir Türk gibi döşemiş olmasını mesela, bunu düşündü. Ayağının altındaki Türk halılarının karışık desenlerine bakakaldı. Toz ve yün kokusu onlardan geliyor olmalıydı. Sonra masanın üzerindeki plastik çiçekleri, duvardaki Türkiye haritasını süzdü. Bay Thomas'ın gözünü memleketine diktiğini hisseden Baba, "İyi ki bizimle savaşa tutuşmadınız," dedi. "Rusların yaptığının daha fazlasını yapardık size."

Karşısında bir eliyle sağ omzunu tutan tuhaf adamdan cevap alamayacağına kanaat getiren Baba asıl meseleye geçmeyi uygun buldu.

"İnge, Eşref Şefik'i evlatlık edinmek istediğinizi söyledi."

Bay Thomas, "Ama siz cevabınızı biraz önce verdiniz..." dedi, bunu söyler söylemez sağ omzu epey güçlü bir biçimde seğirdi, o da mahcup gözlerini ayaklarının altındaki Türk halısının karışık desenlerine gömdü.

"Siz ne düşünmüştünüz?" dedi Türk Baba. İncelikli bir soruydu doğrusu. Bay Thomas da böyle düşündü, sorunun incelikli olduğunu yani. Hatta "sehr fein" diye geçirirken tıka basa Nazi hatıralarıyla dolu aklından, annesinin Wedgwood işi porselen tabaklarını bile hatırladı. Beyaz zemin üzerinde mavi leylak dallarının kıvrıldığı 1820'lerden kalma porselen tabak-

lar kadar inceydi bu soru. Küçük bir çocukken bu tabakların ışığı hatta gölgeleri bile geçirdiğini ustalıkla test ederdi Bay Thomas. Şimdi aynı ustalığı bu ince soruya cevap verirken yapabilecek miydi?

"Üç bin mark," dedi Bay Thomas. Baş ve serçe parmağını avcuna kilitleyip "üç" yaptı. Böyle incelikli bir soruyu soran adam karşısında ne aptalca bir hareketti. "Üç"ü telaffuz ederken de kekeledi. Türk Baba müstehzi gülümsedi. Elini odayı kuşatan yarı karanlık o tuhaf ışığın içine doğru uzattı, son yemekte kollarını iki yana doğru açmış İsa gibi görünüyordu. Avuç içleri bütün odadan daha ışıklıydı. İngeborg, başı öne eğik, bu ışıklı avuçlara bembeyaz bir örtüye sarılı bir şey bıraktı. Örtünün kenarı yumuşakça açıldı, para destelerinin ucu gözüktü.

"Burada çok daha fazlası, üç katı var," dedi Türk Baba.

"Allah'ın hakkı üçtür," dedi Bay Thomas şaşkın ve hastalıklı gülümseyerek, "Eşref söylüyordu bunu, benim evde, dinî bir söylem olmalı," diye de ekledi. Ah, ne aptalcaydı.

"Satın almaya çalıştığınız şeyin değerini biliyorum. Bu kadarı da sizin, sizi vazgeçirmenin bedeli olsun. Eşref dünyalara bedel bir adam olacak çünkü."

Bay Thomas, Hitler için aynı şeyi düşündüğünü söylemek istedi ama bunun yerine sustu.

Çocukluğu Almanya'nın İsviçre sınırına yakın Freiburg şehrinde geçmişti. Kara Ormanlar diye anılan büyük ormana dahildi bu küçük şehir de. Bay Thomas, çocuk Thomas olarak, Kara Ormanlar'da hep orada kalmayı hayal ettiği küçük bir mağaracık bulmuştu. Hitler için savaşırken, en kötü durumlarda Kara Ormanlar'da o mağarada olmayı isterdi. Mağara, Türk baba ile karşılıklı oturdukları bu salon gibi yarı aydınlıktı.

"Kuran der ki Bay Thomas, 'Biliniz ki dünya hayatı bir oyun, bir eğlence, bir süs ve aranızda bir övünme, mal ve evlad da birçokluk yarışından ibarettir. Bu tıpkı bir yağmura benzer ki; bitirdiği ot toprağı işleyenleri imrendirir, sonra heyecana gelir, bir de ne görürsün sararmıştır, sonra da çerçöp olur!'"

Bay Thomas'a öyle geldi ki, Türk Baba'nın arkasında, duvar halısında duran geyik başını kaldırdı ona baktı. Yoksa arkasında Kara Ormanlar mı vardı?

"Dünyada çerçöp olmaktansa, memleketimin ormanlarında, Kara Ormanlar'dır adı, kaybolmak isterim. Mesele ben değilim elbette. Ne gülünç çerçöp olacağımı düşünmek. Zaten savaş her şeyimi aldı elimden. Eşref'in bu hayattan geçip gitmesini istemem."

"Çerçöp olmaya," demeye dili varmamıştı ama Türk baba bunu söyleyerek başladı konuşmasına. Seğirmesi kesilmiş omzu bir kere daha kuvvetlice attı Bay Thomas'ın, sonra uzun zamandır yatışmış görünen iri ayak parmakları Kara Ormanlar'da yağmur sonrası başını topraktan çıkaran solucanlar gibi yine heyecanla hareketlendiler.

"Eşref'in sizin söz ettiğiniz yeteneğine hiç dokunmadan memlekete dönmesi onun için en hayırlısı olacak."

Kusursuz bir Almancayla, tane tane filozof gibi konuşan Türk Baba, Bay Thomas'ın gözünde Eşref'in yeteneğine ayna tuttu. Çocukta bundan daha fazlası vardı.

Başını salladı Bay Thomas. Şu otları koklayan geyik yol verse, soluğu Kara Ormanlar'da alırdı hiç kuşkusuz.

"Bir keresinde Kara Ormanlar'da bir geyik tarafından boynuzlanarak sürüklenmiştim. Savaştan kaçmak istiyordum. Ormana sığındım. Geyikler kimseye saldırmazlardı, alışık olduğum hayvanlardandı. Belki hep gördüğüm, tanıdığım bir tanesiydi bunu yapan. Beni sürükleye sürükleye felaketin ve kötülüğün içine attı. Sırtımda dokuz delik açılmıştı. Nasıl olduysa birer tane de avuçlarımda açılmıştı o deliklerden. Kendimi İsa ilan edip akıl hastanesine de gidebilirdim. Ama orada da insanları öldürüyorlardı."

"Bunu bana neden anlattınız bilmiyorum ama felaketiniz geyikler değil devletiniz olmuş. Benim de öyle. O geyik gibi devletim sürdü beni buralara. Üstelik öyle yanlış bir zamanda geldim ki buralara. 1950'de bir Alman kamyoncu bizim oralara bir tarım makinesi getirmek için gelmişti. İşim yoktu, param yoktu. Onunla birlikte kaçak geldim Almanya'ya. Savaş-

tan yeni çıkmıştınız, burası bin beterdi. Cehenneme gitmek istesen geleceğin yer burası olurdu. Sefilleri oynarken karşıma Inge çıktı. Eşref'e hamile kaldı ve aynı yıl doğurdu onu. Almanya benim felaketimdi. İşte bakın şimdi sizin gibi bir Alman vatandaşı gelmiş benden üç bin marka oğlumu almak istiyor. Devletimiz, milletimiz de bizi bir oğul gibi sattı. Keşke ülkelerimizin bize sağladığı hayat siyasi haritalar gibi olsa... Hiç değişmese ve güzel renklerle bezeli olsa."

"Gitmeliyim," dedi Bay Thomas. Ayağa kalktığında tıpkı Profesör'le konuşan Yıldız'ın büfenin tozlu aynasında kendisini görmesi gibi girişteki aynada kendisiyle yüzleşti. Türk Baba, Bay Thomas'a vermeyi planladığı mark destelerini hâlâ elinde tutuyordu. Arkasındaki geyik sanki şimdi de bu para destelerini kokluyordu.

Savaştan kalma bir arızası vardı Bay Thomas'ın. Bir duvar halısında kendi halinde duran geyiği canlandırmak bir yüzüyse bu arızanın, diğer yüzü, "Geyikler bana yardım edebilirler mi acaba?" diye düşünmekti. Ama daha önce Eşref Şefik Karacan'ın kendisine aktardığı bu geçmiş zaman hikâyesini öğrenmemize vesile olan Yıldız gibi Bay Thomas da kendisine "Ne yaptığını" sordu. Çocuk Eşref'i himayesine almak istiyordu. Bu, harita üzerinde gördüğü bütün memleketleri isteyen Hitler'inkine benzer bir istekti.

Bay Thomas, Eşref Şefik Karacan'a bütün amaçlarına ulaştığını düşünen kişinin amaçlarını yeterli düzeyde seçmemiş olduğunu öğreten adamdı. Evet, o gün Türk Baba karşısında dağılmıştı, hezimete uğramıştı. Kulağında Verdi'nin son bestesi Falstaff eşliğinde oradan ayrılmıştı. Gitmeden önce bir karanlığın, bir kapının aralığından kendisini pırıl pırıl gözlerle izleyen Eşref Şefik'i görmüştü. Çocuk onun olacaktı. Kafasında davullar çalarak rüzgârla dalgalanan başak demetlerini seyretmeyecekti bu çocuk. Bu çocuk Kara Ormanlar'ın adamı olacaktı, Wagner'e, Brahms'a, Beethoven'a yeni bir soluk verecekti. Türk Baba'nın Kuran'ında ilk insana ruhunu üfleyen Allah gibi.

Bay Thomas'ın hayatta bir tek amacı olmuştu ve onu da çok yükseklerden seçmişti. Türk Baba'nın karşısında Kara Orman-

lar'a kaçmak isteyecek kadar çok kederlenen ve dağılan Bay Thomas bu görüşmeden on altı gün sonra amacına kavuştu. Türk Baba tuhaf bir hastalığa tutuldu. İlk teşhis sinir uçları iltihaplanması olarak tanımlanan zonaydı. Sırtında dokuz yara açılmıştı. Birer tane de avuç içlerinde vardı. Geyikli duvar halısının altındaki divanda yüzüstü yatıyordu. Bir keresinde Inge'ye ağır ağır zehirlendiğini, bunu kendisine meleklerin haber verdiğini söyledi. Kimsenin kendisini o halde görmesine izin vermiyordu ama Bay Thomas'ın ziyaretini kabul etti.

"Senin o geyik," dedi ona, "geceleri arkamdan gelip beni rahat döşeğimden karanlık bir deliğe atmaya çalışıyor. Buranın hiç görmediğim Kara Orman hatta cehennem olduğu fısıldanıyor."

Güldü Bay Thomas:

"Geyiğim bilse ki bu dünyadaki ve öte dünyadaki cehennem bana vadedilmiştir..."

"Benim kitabım der ki," dedi Türk Baba, Bay Thomas iyice gevşedi ve ayak ayak üstüne attı: "Size verdiğimiz Kitap'a sımsıkı sarılın ve O'nu dinleyin."

"Kitaplar ne bugünü ne de geçmişi kurtarırlar," diye atıldı Bay Thomas. Kendisiyle baş başa görüşme arzusuna ev halkının saygı gösterdiği Türk Baba'nın o yaralı hali onu ne kadar yüreklendirmişti.

"Benim çektiğim azaptan bin beterini kıyamette sen çekeceksin."

"Ben kıyameti gördüm. Senin Allah'ının kıyameti yeryüzünde."

"Oğlumun kalbinde bir parça iyilik hep olacak ve onu bu kurtaracak. Ne acıdır ki senin bu dünyadaki cehennemin onunla cennet olacak. Memleketine dönüp kendi halinde birisi olarak kalamayacağı için bu dünya senin sayende onun için cehennem olacak."

Bay Thomas o günün gecesi son nefesini veren Türk Baba'nın yanından çıktı, mutfak masasının başında sesizce oturan Ingeborg'a, "Tanrı yardımcısı olsun, Tanrı yardımcınız olsun," dedi.

Sonra evine gidip Ravel'in Daphné ve Choé'sini dinledi. Se-

sini bir geyik tarafından mütemadiyen sırtından boynuzlanarak Kara Orman'a itilmeye çalışan Türk Baba'nın duyabileceği biçimde açtı. Türk Baba yaralı avuç içleriyle yatak çarşaflarına asılmış vargücüyle bağırıyordu. Ancak ağzı Yıldız'ın kaçırdığı küçük çocuğunki gibi bağlıydı. Ağzını kalın bir eşarpla bağlamayı Eşref akıl etmişti. Baba inlemeye başladığı anda yapmıştı bunu. Oysa babanın söylemek istediği şeyler vardı, son sözü vardı, vasiyeti vardı. İngeborg bunları duysa Eşref'i, Bay Thomas'a vermezdi. Türk Baba son nefesini verirken son bir şey düşünüyordu:

"Artık çok geç olduğunu, oğlunun kalbine kötülüğün ve şeytanlığın çoktan yuvalandığını." Bunun için uzun süre gözyaşı döktü. Ardından, gelen doktorun yaptığı iğne sonucu uykusunda sessizce öldü ölmesine de tam ölüm anında tuhaf bir olay daha vuku buldu. Buna sadece odaya girmeye niyetlenen Eşref tanık oldu. Babası ağır ağır yataktan kaydı, derin bir boşluğa düşer gibi yere düştü.

İşte o saatten sonra Eşref Şefik, Bay Thomas'ın kapısına gitti, müzik ve azap dolu çocukluk ve gençlik hayatını onunla geçirdi. Eşref Şefik Karacan'ın Yıldız'a bütün hayatını ve müzik geçmişini aktarırken en çok açıldığı nokta şimdi yazacağım şeydi: Çocukluğunu sürdürdüğü yıllarda bir defasında dayanamayıp Bay Thomas'ın dizlerine kapanıp, "Lütfen beni sevin," diye inlediğini anlatmıştı. Özel hayatını, Yıldız'dan sakınıyordu. İstiyordu ki müzik kariyerinden ibaret bir biyografisi olsun. Çocukluğu kafasında duyduğu seslerden, Bay Thomas'ın evinde dinlediği plaklardan, doğanın ve dünyanın kendine özgü bir ritmi olduğunu keşfedişinden ibaretti. Yıldız bize aktardığı bu 'Geyikli Hikâyeyi' sadece bir kere görüştüğü ve ağzından çok az laf alabildiği Bay Thomas ve Eşref Şefik'in üstü kapalı biçimde anlattıklarıyla kurmuştu. Şef'in hayat hikâyesi için Bay Thomas'ın geçmişinin peşine de düşmüştü. Kara Ormanlar'ın kalbindeki bir kaplıca kentinde üç hafta geçirmiş, Bay Thomas'ın sırlarına vakıf olmanın hazzını tatmıştı. Onu kitabında korkak ve hırslı bir adam olarak anlatacaktı. Hayatta hep bir piyon olmuştu. Yine de hayatta kazançlı çıkacağı gün-

den umudunu kesmemiş, küçük kaplıca kentine dönmeyip Berlin'de o günü beklemişti. O gün Eşref Şefik Karacan'ın mucizevi yeteneğini keşfettiği gündü. Onu himayesine alarak iktidara sahip olacağını düşünmüş, bunu da başarmıştı. Yıllarca herkesi hayretler içinde bırakan bu müzik dehasının menajeri gibi çalışmış, çoğu zaman babası bilinmişti. Geçmişte görülecek hesabını manevi oğlunun övgülerle başlayan müzik yaşamının en başından itibaren görmeye başlamıştı. Yoluna çıkan herkesten intikamını Büyük Şef sayesinde almıştı. Eşref Şefik Karacan'ın zerre kadar iyiliği babasından, kötülüğü Bay Thomas'dandı. Bu efsane adamı tanımak için Bay Thomas'ı çözmek gerekirdi. Yıldız da öyle yapmıştı. Eğitimli bir insanın ne kadar kötü olabileceğine dair sorusunun cevabını da Bay Thomas'ın ve onun safında iyi eğitimli binlerce Alman'ın yaptıklarıyla almıştı. Bay Thomas'ın Gisela Boch toplama kampında çoğu kadın ve çocuk binlerce Yahudi ve Çingene üzerinde yapılanlara yardım etmesi, bir amaca inandırılmanın, düşünememenin ne demek olduğunu anlatıyordu. Eğitimli bir kadın olan Yıldız'ın, Bay Thomas'dan ve onun gibilerden ne farkı vardı? İpek Tüter'in içeride baygın yatan kaçırılmış oğlunun, Nazi Almanya'sında göz renklerinin enjekte edilen boyalar sayesinde temelli değiştirilip değiştirilemeyeceğinin test edildiği Çingene çocuklardan farkı yoktu. Kara Ormanlar'da bütün ağaçlar nasıl birbirine benzerse iktidar arzusu da her insanın ruhunda aynı benzer tahribatı yaratıyordu. Kötülük eşiğini geçmek sanılandan çok daha kolaydı.

Yıldız, şimdi huzurlarımızda Bay Thomas'ın geçmişini delik deşik etmemesinin müsebbibi sayılan Profesör'ün önünde diz çökmüş, "Lütfen beni sevin," diye sayıklamasını dinliyor. Cevaben, "Ben kimseyi sevemem," diyor ama kalın bacaklı gövdesinin yalancısı ince parmakları Profesör'ün saçlarını okşuyor. Hâlâ şefin geçmişinde dolaşıyor bir hayalet gibi. Şef çocukluğunda "Lütfen beni sevin," diye yakardığını anlatırken bunu ona yapmak istemişti. Ne yazık ki Şef'in bir aziz gibi bir hale taşıdığını düşündüğü başına dokunamamıştı. Bu arzuyla dokunuyor Profesör'e şimdi. Düşkün ruhlar böyle sevmezler

mi? Onların hayatları, hislerini reddedenlerin yerine yerleştirip sevdikleri dublörlerle geçmez mi?

"Ben sevmeyi bilmiyorum," dedi Yıldız. Çok doğruydu ve yerinde bir itiraftı. Profesör heyecandan kızarmış ve terlemiş yüzünü Yıldız'ın dizlerinden kaldırdı. Bu haliyle başı, Yıldız'ın tarçın rengi elbisesinin örttüğü dizlerinin üzerinde duran komik bir büst gibiydi. Yıldız'ı şımarıkça güldüren buydu. Profesör bu gülücükleri şehvet yüklü kahkahalar sanmıştı. Ayağa kalkan Yıldız'ı kucakladı. Yıldız dudaklarına yapışan Profesör'ün kollarında sendeleyerek birkaç geri adım attı ve ceza köşesinden başka gidecek yeri kalmayınca teslim oldu. Birazdan yıllarca ceza aldığı köşede düzülecekti. Buna neden müsaade ettiğini hatırlamasıyla, Profesör'e ileride gerekebilecek şahitliği için fısıldadı:

"Bugün 22 Şubat 2003... Saat... Saat kaç?"

Profesör ellerini evin soğuğunda Yıldız'ın buz kesmiş kalçalarından çekip saatine baktı:

"Onu yirmi geçiyor." Bir an bunun, evden başka bir yerde düzüşmek istemek anlamına gelip gelmeyeceğini düşündü. Yıldız'ın boynuna gömülüp, yanağını İpek Tüter'in kendi arzusuyla verdiği ipek eşarba yaslayıp bunu sordu da.

"Hayır," dedi Yıldız.

Demek ceza köşesinde düzülmek istiyordu.

Bu olurken, yani düzülürken, Yıldız mahrem yerinde bir yanma hissediyordu. Profesör de, "Ne kadar sıkı," diyordu. "Ne güzel," diyordu. Hatta daha da ileri gidip genç kız vajinasıyla karşılaştırıyordu, "o kadar dar," diyordu.

Sonunda bitti. İkisi de hayattaki en komik halleriyle Profesör'ün ceza köşesi olduğunu bilmediği köşecikte kaldılar. İçeride peş peşe iki üç şey kırıldı. Çocuk koridordaki porselen bibloları kıramayacak kadar terbiyeliydi. Bu hayalet annenin öfkesi olmalıydı. Yıldız donunu ve çorabını çekip bir şey olmamış gibi kalktığı yere oturdu. Profesör kâğıt mendil, tuvalet kâğıdı, olmadı bir peçete gibi bir şey istedi.

"Hiçbirisi yok!" dedi Yıldız.

Profesör içini çekip ceketinin cebinden ütülü bir kumaş

mendil çıkardı. Pipisinin sümüklerini sildi, Yıldız'ı memnun edemediğini düşündü. İstediğinin bu olmadığını düşündü. Yıldız'ın onu hiç sevmeyeceğini düşündü, yerdeki son meni lekesini silerken de onun, "Bir kahve içelim öyle gidersin," emrini işitti.

Biraz önce Profesör'e pipisini kurulayacak kâğıt mendil getirmekten çekinen Yıldız şimdi hayalet annenin gazabından korkmadan mutfağa doğru gidiyordu. Profesörün bütün meni kalıntılarını ortadan kaldırdığı altı-yedi saniye içinde ne değişmişti? Geçmiş aynı zamanda gelecektir ve geçmiş gelecekten her zaman daha hızlıdır. Bütün zamanı yiyip ortadan kaldıran geçmiştir çünkü. Gelecek onun heba ettiği bir parçadır. Ceza köşesi ve hayalet anne Yıldız'ın geçmişi olmuştu bir anda. Hayalet anne koridorun başında dimdik duran Yıldız'ı gözetliyorsa eğer iktidarının bittiğini anlamış olmalıydı. Kırık porselen parçalarının üzerinden yürüyüp geçen kızıyla ya kötülük ittifakı yapmalı ya da mezarına geri dönmeliydi. Yıldız kahve için su kaynatırken gidip çocuğa baktı. Bunu yaparken kapıyı kilitledi. Çocuğun ağzındaki bandajı açıp ona su içirdi. Akira ile yaptıkları doğa gezilerinde buldukları yaralı kuşlar gibi başı düşüverdi çocuğun. Geçmişindeki hiçbir iyiliği, güzelliği, mutluluğu hatırlamamalıydı.

"Yoksa olmaz," dedi çocuğun ağzını yeniden bandajlarken.

Üzerini açmış, buz gibi olmuştu. Onu şefkatle örttü. Bu onun çocuğu, Akira ile Yıldız'ın güzel bebeği olabilirdi.

Ardından kahve servisini yaptı. Profesör kendisini Yıldız'ın cennetine değil, cehennemine girmiş gibi hissediyordu. Konuşmak istiyordu ama Yıldız'ı hoşnut edecek tek konunun Şef'in biyografisi olduğu gibi yanlış bir yargıya sahipti. Getirmiş olduğu şehvetle açılmış kırmızı güllere bakarak ziyaretinin en başında sorduğu sorunun bir benzerini sordu yine:

"Bu kitabı niye yazıyorsunuz?"

Yıldız cevap veremedi ya da cevap vermek istemiyor gibi davrandı. Profesör de nedense ısrarcıydı:

"Kişisel nedenlerle..."

"Kişisel nedenlerle yazılan kitaplara inancım yoktur. Böyle

bir dünyada her şeyin bir meselesi olmalı. Her kitabın bir amacı olmalı. Yoksa boşu boşuna yazılmış binlerce kitap var ortada. Üstelik dünya yeni bir döneme girecek besbelli. Bütün siyasi ve ekonomik dengeler değişecek, zaten insanlar ve toplumlar arasındaki iletişimin kazandığı yeni boyut ortada. İncir çekirdeğini doldurmayacak bir kitabın böylesine dertli bir toplumda ve dünyanın boşluğunda bir yer işgal etmesi haksızlık olur."

"Şef haksızlık etmeyi severdi."

"Onu hep kişisel olarak değerlendiriyorsunuz. Wagner'e, Beethoven'a, Ravel'e, Tchaikovsky'ye, Strauss'a haksızlık ettiğini düşünmüyorsunuzdur umarım."

"Onun müzikte bir deha, mucize olduğunu kabul ediyorum. Ama bu örtünün altında korkunç bir adam vardı."

"O korkunç adamın yüzünü mü bize göstermek istiyorsunuz? Wagner'i böylesine iyi çaldıran bir sihirbaz duvarlara işeyen bir serseri olsa ne çıkar? İnsanlar onu kişisel özellikleriyle sevmediler ki, ortaya saçtığınız çirkinlikleri yüzünden ondan nefret etsinler. Üstelik onunla ilgili söylentiler şehir efsanesi gibi ortalarda dolaşıp durur..."

"Mesela?"

"1979'da İstanbul'da uzun süre kalıp çalıştığı dönemde devlet tarafından kafasına bir maske geçirilip adam gösterdiği söylenir. O dönem yakın olduğu entellektüel çevrelerin örgüt içinde yardım ettiği adamlar vardı. Mantığa uymayan bu söylentiye inanacak olursak, devletin onları teker teker tespit etmesini o sağlamıştır. 1983'te Ankara'daki bir konserinde bir seyircinin ona 'Maskeli Süvari, Katil!' diye bağırması bu yüzdendir."

"Bunlar biliniyor mu?" diye sordu Yıldız.

"Siz ne sanıyordunuz?"

"Bunları çok az insanın bildiğini ve sır olarak sakladığını..."

"Sır diye bir şey yoktur. Her şey bilinir."

"Bütün dünya bilsin o zaman!"

"Geçmiş bugünü değiştirmez Yıldız. Eşref Şefik Karacan'ın hayatını hiçbir şey gölgeleyemez. Diyelim o meşum gece bütün olanlar onun eseriydi. Sevgilisini, misafirini boğazladı. Ortaya çıksa, bunları itiraf etse, insanlar onu yine severler. Olan biten

her şeyi bir delilik anına atfederler. Onu yine sevmeye devam ederler. Aslında o doğuştan bir 'hiç insan, yok insan'. Varlığıyla değil, mucizevi yeteneğiyle varolan tuhaf bir yaratık."

"O lanetli bir adam."

"Muhtemelen öyle. Adamın hayatında hiçbir şeyin mantığı yok. Musa'yı firavunun büyütmesi gibi onu yetiştiren ve bir müzik adamı olmasını sağlayan eski bir Nazi subayı, ırksal temizlik için canı gönülden çalışmış, Nürnberg mahkemesinden canını son anda kurtarmış bir cani."

"Bay Thomas."

"Bu muydu adı, her neyse. "

"Onu, sen dizlerime kapanmışken hatırlamıştım."

"İyi, demek bu gece aramıza katılmak istemiş. Öyle derler, eski bir söz."

Profesör şefkatle Yıldız'ın ellerini tuttu. Sonra kuvvetlice hapşurdu. İnsan bu soğukta bir ceketle oturmaya ne kadar dayanabilirdi?

"Size tavsiyem," diye devam etti Profesör. Bir öksürük şurubu reçete edecek hekim gibi konuşuyordu: "Bir müzik bilimcisi olarak kariyerinizi tehlikeye atmayın. Zaten akademik hayatınızı dondurarak herkesi şaşırttınız. Bunu geçmişine burnunuzu sokmaya çalıştığınız efsane bir adam için yapmayın. Onun müzikal başarısını yorumlayın, orkestra karşısında zaaflarından söz edin. Birkaç tatlı müzik âlemi dedikodusu ve iğneleyici söz de olabilir ama hayatımız ve geçmişimiz bize aittir."

"Şef'in geçmişinden vazgeçmemi, onu herkesin tanıdığı biçimde anlatmamı mı istiyorsunuz benden?"

Profesör başını salladı. Filmlerdeki iyi niyetli adamlara benziyordu. Yıldız'dan daha önce buna benzer bir şey isteyen İpek Tüter'in başına gelenlerden haberi var mıydı? Yıldız'ın gözü sehpanın kenarına bıraktığı gül demetine takıldı. İplerini kesmek üzere hâlâ körleşmemiş Viktor marka bıçağı getirmişti, hatta vazoyu da içine su doldurmayı unutarak. Ama bir cinayet işleyebileceği ihtimalini düşünmüş gibi, güllerin ipini kesecek bıçağı unutmamıştı. Bu can sıkıcı konuşma yüzünden gülleri vazoya yerleştirememişti. Bıçak bir işe yaramalıydı. Yıl-

dız daha da kötü olabilirdi. Kendisini Şef'in hayatını her yönüyle kaleme alacağına inandırmıştı çünkü. Profesör karşısına geçmiş onun bu inancını aşağılıyordu. Geyikleri, ormanı, ağaçların tek bir dalını bile çok seven Bay Thomas da benzer nedenlerle Çingenelerin, Yahudilerin, homoseksüellerin, akıl hastalarının ve sokakta yaşayanların öldürülmeleri gerektiğine inandı, bunun için çalıştı. Hepimizin içinde, toplumda, kurulmamış bir zemberek olabilir mi? Marifetli bir el, kötü ve kanlı bir el bu zembereği kurmayı başarır ve kötülük saatleri işlemeye başlar. Kendiniz için kötü olursunuz: adam öldürürsünüz, sokaklara düşersiniz, delirirsiniz, pis işlere girersiniz. Toplum için kötülük saatleri işleyebilir: doğru karar veremez, faşistlerin peşine takılır, hayal görür, katliam yapar. Bütün bunları yapanlar herkes gibidirler. Biz de onlar gibiyizdir. Şimdi Yıldız'ın kafasındaki soruya tercüman olursak: "Bilgi, inanç, aile, çevre, toplum, genlerimiz, din... Bizi kötülükten ne korur?" Cevabını elinde olmadan seslice veriyor Yıldız:

"Belki de hiçbir şey," diyor.

Profesör bunu neye cevaben söylediğini anlamak ister gibi gözlerini kısıyor. Insanın içinden, "Kendini zorlama Profesör, nasıl olsa birazdan öleceksin," demek geliyor ama Yıldız'ın içinde tıkır tıkır işlemeye başlayan kötülük saatinin zembereği bir tık daha dönmüyor. Viktor marka bıçak, güllerinin saplarına sıkıca sarılmış ipi kesmeye yarıyor. Oysa şöyle de olabilirdi: Yıldız o keskin bıçağı Profesör'ün göğsüne saplardı. Öldürücü darbeler de ardından gelirdi: Bir sağ karın boşluğuna, bir sol karın boşluğuna. Kan kaybından ve iç kanamadan on beş dakika içinde öldürücü olacak bıçak yaraları. Bıçağı, ilk darbeyi vurduğu göğüs boşluğundan çıkarırken, iyi bıçak Viktor'un keskin ucu kaburga kemiğine takıldıysa ve bu küçük bir zorlanma gerektiriyorsa, bundan dolayı Yıldız bıçağı kurtardığında eli kontrolsüzce savrulup boyuna bir kesik attıysa bu da Profesör'ün şansına aort damarına geldiyse fışkıran kan havada muazzam bir eğri çizer. O silindirik formda akan kan, romanımız daha fazla gerçeküstü şeylere açık olsaydı muhtemelen Yıldız'ın su doldurmayı unuttuğu vazoya akmalıydı. Öl-

mek üzere olan Profesör bu olağanüstü manzarayı uzatmak için dişini sıkmalı, devrilmemeli, yıkılmamalı, delik deşik olmuş vücudunun duruşunu bozmamalıydı.

Kimse ne kadar kötü olabileceğini bilemez, bunu bilmeden yaşar. Yıldız gibi işte. Şükür elinden bir kaza çıkmadan Profesör'ü uğurluyor şimdi. Profesör bu kaotik geceden çıkıp gidiyor.

"Hoşçakal Profesör."

Kötülüğün bu satırların ve Yıldız'ın kalbinden uzaklaşması, çıkması en büyük dileğim ama kahramanımız kötülüğe dair bir şeyler daha düşünüyor. Önce arka odadaki zavallı çocuğu düşünüyor. Bu kötülüğün nasıl ortaya çıkabileceğini, bileneceğini düşünüyor. Ardından toplumun içindeki kötülük saatlerinin işlemeye başlayıp da korkunç şeyler patlak verdiğinde iletişim duygusunun yok olduğunu, herkesin ve bütün dünyanın körleşip sağırlaştığını ya da bütün yalanlara, masallara inanacak kadar saflaştığını düşünüyor Yıldız. Buradan hareketle de toplumsal kötülüklerin hep geçmişte kaldığını ve hesaplarının geçmişe dönerek görüldüğünü söylüyor kendi kendine. "O zaman," diyor, "o zaman kötülük geçmişe ait bir duygudur. Asla bugünün olamaz ve geleceğe kalamaz. Hep zamanın arkasındadır ve geriye dönüp bakılarak görülür."

Gidip çocuğa tekrar bakıyor. Altını ıslatmış.

"Yeni giysilerin yok ki, bunu neden yaptın?" diyor. Biraz ayılmış görünen çocuğa tekrar ilaç veriyor. Böyle çişli çişli, ıslak ıslak uyumak mecburiyetinde. Yarın ona birkaç giysi almalı.

Gece kolay geçiyor. Çocuk hırlıyor ve inliyor. Yıldız sabah biraz meyve suyu ve bisküvi servisini yaparken onun ateşi olduğunu fark ediyor. Islak giysilerini çıkarıyor. Dışarı çıktığında bu giysileri çöpe atıyor. Yıllardan beri ilk defa bu kadar erken dışarı çıkıyor. Gazeteleri alıyor. Dün gece meydana gelen kaçırma olayı birkaç gazeteye İpek Tüter'in Yıldız'ı çok güldüren bir fotoğrafıyla haber olmuş. İnanmayacaksınız ama fotoğraf İpek Tüter'in evlendiği güne ait, cemiyet sayfalarından alınmış gelinlikli bir fotoğrafı. Kocasıyla kocaman kremalı bir pastayı keserken görülüyorlar. Yan sütunda çocuğun fotoğrafı var. Sadece bir ga-

zetede İpek Tüter ağlamaktan şişmiş suratıyla üçüncu sayfada. Haberin yer aldığı gazetelerde Yıldız'ın kendisine hiç benzemeyen bir robot resmi var. Bu keyiflendiriyor Yıldız'ı. Üstelik çocuğun işadamı babasından fidye istemek amacıyla kaçırılmış olacağından şüphe ediliyor. Sonra babasının ekonomik kriz nedeniyle çıkardığı işçiler varmış, Azerbaycan ile iş yapıyormuş ve o çevrelerde birilerini kızdırmış. İpek Tüter'le derdi olan birisi tarafından çocuğun kaçırılma ihtimali yok gibi. Bu da güzel. Yıldız akıllarda olmayan bir ihtimal. İpek Tüter de meğer güzel, şık bir eşten başka bir şey değilmiş. Zavallının daha önce yazdığı romandan pul kadar bir köşede, aile anıları diye söz etmişler. Romanın kendisi tarafından bastırıldığı da özellikle belirtilmiş. Desenize bir tek Yıldız tarafından ciddiye alınmış.

Yıldız bir hiç uğruna çocuğu kaçırdığını düşünüyor. Büyük Şef'in hayatını şu gelinliğiyle kremalı pastayı kesen kadın yazsaymış ne olurmuş sanki? Buradan bakınca İpek Tüter'in hayattaki tek başarısı Yıldız'a kendisini olduğundan farklı göstermek olmuş. O da ne başarı ya, biricik oğlu ateşler içinde, tozlu ve ışıksız bir odada, belki başucunda bir hayaletle yatmakta. Yıldız kötülüğe ve karanlığa düştüğü, muz likörüyle kafayı bulup parmak uçlarını kestiği anın hesabını görmeye çalışıyor. Kendisini kötü hissediyor eli kahve fincanının yanında duran şekerliğe çarpıyor. Tepesindeki huniden şeker akıtan silindir şekerlik masanın üzerinde yuvarlana yuvarlana yol alıyor. İstese Yıldız onu yakalayabilir. Ama o yıldızları seyreder gibi seyrediyor masanın üzerinde yuvarlanan şekerliği. Sonra olan oluyor tabii. Şekerlik masadan düşüyor, bir avuç kristal ortalığa saçılıyor. Bu garsonu sinirlendiriyor. Göz göre göre felaketlere sebep olanlar herkesi sinirlendirir. Kahve parasını masaya bırakırken de boş kahve fincanı çevresinde bir tur atıyor. Gazetelerini –hepsi kaçırılan çocuk haberlerinden katlanmış– orada bırakıp –hatta üzerinde bir selvi ağacının uzandığı şalını da– çıkıyor Yıldız.

Çocuk giysileri alabileceği bir yer arıyor. Birkaç parça yeni giysiyle eve dönüyor. Kendisi gibi merakla pencereden bakan birisi olsa evinde bir çocuk olduğunu çoktan anlardı. Ne yazık ki artık kimse merakla, dikkatle ve akıllıca pencereden bakmı-

yor. Yıldız çocuğun başına gidiyor. Keşke ıslanan giysileri gibi onu da çöpe atabilseydi? Hayatta bir şeyden kurtulmanın en kısa yolu onu çöpe atmaktır öyle değil mi Yıldız? Hayalet anne soruyor bunu. Yıldız tam çocuğun yattığı odanın kapısını açacakken işitiyor soruyu. Zavallıcık tekrar çiş ve kaka yapmış. Ama kakaları küçük çakıl taşları gibi. Yatağı kirletmemişler bile. Bir çocuğa bakmasını bile beceremiyor Yıldız. Önce, bu sabah şekerlik masada yuvarlanırken düşündüğü şeyi düşünüyor: Çocuğu burada tutması gereksiz. İyi ama çocuğu geri götürmek ya da bir yere bırakmak, kaçırmaktan çok daha zor. Şimdi çocuğun çöpe atmaya kıyamadığı GAP marka lacivert paltosunun düğmelerine, ayakkabısının üzerinde bulunan ayıcığın kabartmalı gözlerine bakarak ağlıyor Yıldız. Çaresizlikten ağlıyor. Hayatının gezegeni, hayaller yıldızı Neptün yine yapacağını yaptı ve onu boşluğa düşürdü. Birdenbire kendi varlığını hatırladı Yıldız. "Ben varım ve ne yapıyorum?" dedi. Bu kadar basit bir soruyla kendine döndü. Şef'in yıllarını verdiği biyografisi ve o kitabı yazabilmek uğruna yaptığı bu rezilce işler... Ah, insan hayatının en kritik anında, böyle birdenbire aydınlanabilir mi?

Çocuk öksürüyor ve terliyordu. Yıldız onun terden ıslanmış ve alnına yapışmış saçlarını sıvazladı. Böylece çocuğun geniş ve biçimsiz alnı ortaya çıktı. Bu haliyle annesinden çok babasına benziyordu. Belki bir doktora, ailesi tarafından terk edilmiş hasta çocuk, yeğen yalanına ihtiyaç vardı.

Telefon çaldı. Tozlu, sessiz, karanlık evde bu ses Wagner'in Tristan ve Isolde'sinde sevgililerin ölümü bekleme anını vurgulayan timpaninin karanlık tremolaları gibi duyuldu. Orkestranın başında Eşref Şefik Karacan olmalıydı ve timpani tınıyı onun duymayı arzu ettiği gibi çıkartmıştı. Büyük Şef gözlerini hafifçe yumarak memnuniyetini belli etmişti. Hem timpaninin hayalindeki sesi yakalamasına karşı hem de Yıldız'ın içinde bulunduğu çözümsüz duruma karşı. Şef cehennemin dibinde olsa bile iktidarını kurmuş, paçayı çoktan kurtarmış, kedinin fareyle oynar gibi oynadığı Yıldız'ı seyrediyor olmalıydı.

Yıldız telefonu açtı. Arayan Akira'ydı. Gelmek onu görmek istiyordu.

"Huzurla veda edebilmek için," dedi. "Ya da tekrar merhaba diyebilmek için," diye de ekledi.

Yıldız, Akira'yı görmek istiyordu. Ama sonrasında hayata, Akira'ya nereden ve nasıl başlayacağını bilemiyordu.

"Yarın akşam," dedi Akira. Yıldız Profesör gibi onu da şahitler hanesine yazmak için buluşmanın kendi evinde olmasını istedi. Hayalet anne salon perdelerini deli gibi bir rüzgârla şişirdi. Yıldız böylesi bir öfke nöbetine şahit olmamıştı. Perdeler bir anlığına pencereleri çıplak bıraktığında, dışarıda kar yağdığını gördü Yıldız. İri kar tanelerinin evin içine girecek gibi savrulduklarını.

"Yarın akşam," diye onayladı Yıldız. Hayalet anne artık ona korku salmıyordu. Kötülükleri eşitti.

"Perdeleri havalandırır, vazoları kırar, aynaları patlatır, bütün gece ışığı bir açıp bir kapatır. Bundan başka ne yapabilir ki annem?" diyordu Yıldız. Bütün bunlara katlanmak, duvar köşesinde çektiği tek ayak cezalarına katlanmaktan çok daha kolaydı. Bu ayrımı şimdi yapması çok ama çok garipti. Şef'in insanın hayatında düşebileceği boşluklardan söz ettiğini, onun kadere olan inancını hatırladı. İnsan hayatı Wagner'in yazılmış, bitmiş, yıllardır seslendirilen bir eseri gibidir. Nerede, ne olacağı bellidir, nasıl olacağı yoruma bağlı olarak değişir.

Pencerenin önüne gitti Yıldız. Perdeyi çekti, ağzını içine kar düşecekmiş gibi açtı. Üzerindeki kalın şala sarındı. Bu evde yaşamak, sokakta yaşamaktan farksızdı. Akira için evi ısıtmalıydı. Hayatının oyunu için bir dekor kurmalıydı. İri kar tanelerine bakarak düşündü. Salonu aynalarla donatmalıydı, mumlar ve az ışıkla sarayında Akira'sını bekleyen prenses gibi olmalıydı. Çiçekler, kokular, güzel elbiseler, gümüşler, değerli taşlarla dolu kâseler. Akira ile buluşmaları bir masal olmalıydı. Kuşkusuz kar taneleri gökten düşerlerken nereye konacaklarını bilmezlerdi. Bu insanlar için de geçerli olmalıydı. Sıcak, ısıl bir baca kenarına düşmek de vardı, bir gül yaprağında kristallerini göstere göstere kalmak da. Yıldız'ın gül yaprağı üzerine düşüp kalan bir kar tanesi, nur tanesi olamayacağı açıktı.

"Belki Akira'nın ziyareti boyunca," diye söylendi kendi ken-

dine gözlerini savrulan kar tanelerinden alamadan, "kendimi iyi bir yere konmuş kar tanesi gibi hissedebilirim."

Ağlamak istemiyordu ama burnu tuzlu bir sıvıyla dolmuştu bile. Burun direği sızladı. Hakiki bir ağlama geliyordu. Kar tanelerini seyrederek ağladı, sonra bir fincan sıcak su içti, Şef'in yorumundan Brahms'ın 1 ve 2'inci senfonilerini dinledi.

"O kim bilir nerede?" dedi. "Savrulan kar taneleri gibi kim bilir nereye düştü, nerede eriyor ya da eridi?" dedi. Böylece keyfi yerine geldi. Eşref Şefik Karacan artık bu dünyada değildi.

Yıldız'ın Akira için girişti̇ği hazırlıklar uzun sürdü. On iki kapılı aynalı gardırobun kapaklarını söktü ve hepsini bir dekor gibi salona dizdi. Altı kollu gümüş şamdanları çıkardı ki bunlardan neredeyse bir düzine vardı. Hepsine kırmızı ve beyaz mumlar iliştirdi. Koltuk yüzlerindeki çarşafları çıkardı, güvelerin yediği ama mum ışığında asla belli olmayacak lacivert, altın sarısı, ördek başı yeşili kadife ve ipekleri koltukların üzerine attı. Bir deseni diğerine benzemeyen halıyı da ortaya serdi. Hava kararduğında, mum ışığında ortaya çıkacak, gerçeğe dönüşecek bir dekor vardı ortada. Şimdi bu geniş ve görkemli salonun ısıtılması ve güzel çiçeklerle donatılması gerekiyordu. Bunun için eline yüklüce bir bahşiş tutuşturduğu kapıcıyı görevlendirdi. Kapıcı iki saat sonra tüplü üç ısıtıcıyla birlikte geldi. Onları da aynaların arkasına yerleştirdiler ve çalıştırdılar. Yıldız'ın ceza köşesi aynaların arkasında kalmıştı. Kapıcı da, "Bu gece tiyatro mu var Yıldız Hanım?" diye sordu.

"Evet," dedi Yıldız da. Vaktiyle annesinin evde küçük konserler düzenlediği olurdu. Kapıcı o yılları hatırlamıştı:

"Sandalyeleri de şöyle mi dizeceğiz? diye sordu.

"Hayır," dedi Yıldız. "Tek ve çok önemli bir konuğum var."

Sonra dönüp hazırladığı salona baktı. Tek eksiği biraz temizlikti. Kapıcı bunu da halletti. Sonra Yıldız'ın sipariş ettiği çiçekler geldi. İki deste kırmızı gül, çok nadir bulunan kırmızı zambaklar ve bu çiçeklere ve dekora hiç yakışmayan, daha önce çöpe gönderdiğinin üç katı büyüklüğünde koca bir demet unutmabeni. Unutmabeni çiçekleri beyaz, ince, çok zarifti.

Neşeli, ışıklı salonların çiçekleriydi. Oysa bu gece, burada, aşkın defteri dürülecekti. Gülleri vazoya yerleştirirken bir tanesini parmaklarının arasına, avcuna sıkıştırıp baktı. Elinde kırmızı bir leke gibiydi gül. "Aşkın defteri dürülecek" emrinin peşine "çok kan akacak" cümlesini ekledi ister istemez Yıldız. Avcunda açan o gül vesilesiyle istemeden söylemişti bunu.

"Kimin kanı akabilir ki?" diye sordu kendisine. Üstelik, biliyorsunuz kan görmekten çok korkuyordu Yıldız. Bu sebeple Şef'in evinde o meşum gece bütün olanları anlatmama engel olmuştu. Gerçi Viktor marka bıçakla Profesör yanındayken ve o da güllerin ipini keserken kanlı, korkunç hayaller kurmuştuk ama bunu Yıldız'ın ruhu duymamıştı. Şimdi de Şef'in başına gelenleri onun ruhu duymadan size anlatmak var ama kahramanımız şimdi ne giyeceğini düşünüyor. Baksanıza bunun için dolabın üzerindeki bavullardan birkaçını indiriyor. Tozlu bavulların solmuş etiketlerini okumaya çalışıyor. Bakın bir tanesinin üzerine, kırmızı solgun bir etikete zarif el yazısıyla –ah Şef nasıl da beğenirdi onun uzun, kıvrık el yazısını– 'Geçmişten Kalan' yazılmış. Parantez içinde de 'Akira'. Bugün vücuduna asla uymayacak, o güzel Japonya seyahatinden getirdiği kimonolar o bavulda. Bavulların arasından o bavulu güçlükle alıyor. Merdivenin tepesinde, başının üzerinde ağır bir bavulla becerikli bir cambaz gibi Yıldız.

Bavulu yatağın üzerine yerleştirip açıyor. Bavulun içinin turkuvaz rengi bir ipekle kaplı olduğunu görüyor. Kumaşın kendiliğinden haleleri var, yer yer sarı nem lekeleri, o güzel renklerin üzerinde bitmiş mantarlar, bu coğrafyanın üzerinde yaşlı ağaçlar gibi yükseliyorlar. Bavul sağ köşesindeki delikten ciddi biçimde nem almış. Bu deliği açan kimonoları kemiren güveler midir dersiniz? O halis muhlis güveler de bu evde Yıldız gibi canavarlaşıp bavul yer hale mi gelmişler? O deliğin müsebbibi şu ipek gibi yapışkan ağları dokuyan örümcekler de olamaz. Yıldız bizim gibi düşünerek, olasılıkları gözden geçirerek karıştırmıyor bavulu. Dolayısıyla fındık faresi ailesi şeftali pembesi ipeklerin arasından fırladığında çığlığı basıyor. Anlaşıldı, Yıldız kandan ve farelerden korkuyor. Fare ailesi

belli ki yeni doğmuş ve daha tüylenmemiş, bu sebeple şeftali pembesi ipeğin arasında bir ıslaklık olarak Yıldız'ın ellerine değmiş yavrularını alıp kaçıyorlar. Haklılar. İnsanlardan korkmak gerekir. Hele kalplerindeki iyilik, okyanusta bir damla kadar kalmış olanlardan daha çok korkmak gerekir. Fareler toz olup gidince Yıldız bavulun içindeki dünyaya tekrar dalıyor. Bavul kapağının astarının turkuvaz rengi Japonya'da gördüğü dağların dik yamaçları gibi iniyor. Şimdi, burada, düzenli bir çöplükten farksız yatak odasında bavulun açık kapağı Akira'nın ailesinin evinin penceresinden gördüğü manzarayı hatırlatıyor ona.

Küçük bir Japon köyündeler; Hida dağlarının kıyısında. Yıldız çok istediği için geldiklerinin ertesi günü ona bir kimona giydirdiler. Evli üç kız kardeş, dört güzel çocuk, anne, baba, genellikle suskun duran ama gerektiğinde de esaslı neşelenen üç damat çok uzaktan gelen misafirlerini, Akira ve Yıldız'ı ağırlıyorlar. Şımarık bir çocuk gibi Yıldız, "Aynısını yapın bana da," diyor kadınlara bakıp. "Saçlarımı saçlarınız gibi süsleyin, sizin terliklerinizden ve çoraplarınızdan giymek istiyorum."

"Ah Kirazçiçeğim," diyor Akira'nın annesi. O korkunç balayında Dalyan'da kumsalda çekilmiş fotoğraflarını görür görmez gelinine Kirazçiçeği adını vermiş bu minicik anne. "Gençler artık törenler gereğince bile geleneksel giysileri giymeye yanaşmıyor."

Bir şarkı mırıldanarak giydiriyor gelinini kayınvalide, mırıl mırıl konuşan ve hep gülümseyen görümceler. Kirazçiçeği Yıldız giyinirken ardına kadar açık sürgülü pencerelerden hep aynı manzarayı görüyor. Onun geçmişine dalıp o manzarayı gözlerimle gördüğümde turkuvaz ipek astarlı bavul kapağının eğiminin ona o güzel yamaçları hatırlatmasına şaşmıyorum. Gökyüzünden ustalıklı ton farklarıyla ayrılan, tepesi daha koyu renklerde ve bulutlu bir dağ görünüyor Yıldız'ın baktığı pencerelerden. O dağın üzerinde yine yerinde bir benzetmeyle bavul kapağının altında biten mantarların küf yeşilinden, gövdeleri çizilmiş gibi duran ağaçlar var.

Çok uzaktan gelen, kırmızı saçlı gelinleri seviyor diye aile

geleneksel giysileriyle dolaşıyor. Geceleri baba, samisen denilen üç telli perdesiz bir çalgı çalıyor. Farklı tınılar için önünde dizilmiş mızraplardan bir tanesini seçip devam ediyor. Yıldız çalgının kendisine çok değişik gelen akort düzenini –do, fa, si, do, fa, do, do, sol, do– söylüyor, aile bunun doğruluğunu tebrik ve takdirle karşılaşıyor. Baba İngilizce olarak, "Büyük müzik bilimcisi," diyor. Önce anne, sonra sırasıyla kızlar samisen çalan babaya eşlik ediyorlar. Yıldız için Akira da bir tane okuyor ve okuduğu her neyse bittiğinde bütün aile ölçülü ama bir o kadar samimi bir biçimde sevinip el çırpıyor.

"Ne?" diyor Yıldız, "Ne söyledin?" Ağız dolusu gülerek soruyor bunu. Topuzuna iliştirilmiş boncuklu iğneler sallanıyor. Bir tanesinin incisi "pat" diye önüne düşüyor. Kimonosunun kâğıt inceliğindeki yaka açıklığından göğüs boşluğuna kadar iniyor. O inci tanesinin düştüğü ve sıkıştığı yeri hissediyor Yıldız. Bu güzel günlerin geçeceğini ve geri döneceklerini de işte tam böyle kalbinin derinliklerinde hissediyor. Kayınvalidesinin gizlice Akira'ya dediği gibi, "Güneşin yüzünü örten bulut gibi neşesini söndüren bir kederi var bu kızın."

Sevdiği resimlerin bir benzerini yapmaya çalışan anne, yüzlerdeki saklı kederi okumakta ustalaşmıştı. Akira'nın babası, "Büyük usta Hişihava onun yaptığı 'Geçici Dünyadan Resimler'i görse, 'benimkinden iyi olmuş,' derdi" diyor hep. "Bu yüzden" diye devam ediyordu, "annenizin öğütlerini dinleyin. O görür. Tanrılar ona yaratıcılıklarından bir parça vermişler çünkü."

Ertesi gün Akira, annesinin kutsal kabul ettiği ellerini tutup ona yalvarmıştı:

"Yıldız'ın kalbindeki kederi benim için oku, ona ve bana yardımcı ol."

Anne, en güzel manzaraların insana verdiği huzurla eşdeğer olan gülümsemesiyle oğlunu selamladı. Ertesi gün gözüne kiraz çiçeğinden farksız görünen gelinini salondaki yine kendi elinden çıkma Hişida'nın "Düşen Yapraklar" isimli pano resminin önünde yakaladı. Ya pencerelerden manzaraları ya da anne bayan Muşaka'nın elinden çıkma resimleri seyrediyordu bu kız. Anne söze,

"Her resimde ustanın yaptığından ayrı bir şey yapıyorum," diye başladı. "Öyle olmazsa terbiyesizlik etmiş olurum." Sonra hem Hişihava'nın 'Geçici Dünyadan Resimler'inin hem de Hişida'nın 'Düşen Yapraklar'ının orjinalinin bulunduğu kitapları getirdi, açtı, gösterdi. Sonra kendi yaptıklarında aslında öyle olmayan küçük ayrıntıları. Manzaraya açılan kestane ağacı döşeli alçak terasta oturuyorlardı. Bayan Muşaka dizlerinin üzerinde dikilmişti. Yıldız öyle oturmayı beceremediğinden yan oturmuş, gövdesini bir kolunun üzerinde yükseltmişti. Kimonosunun kolu sıyrılmıştı ya da aniden çöken nemden bunalıp kıvırmıştı kollarını. Eklemleri kırılıp zoraki yeniden kaynamış gibiydi.

"Daha önce kırıldı mı bu kolun Yıldız San?" diye sordu Bayan Muşaka.

Yıldız hiç böyle kolay gözyaşı dökmemişti: Sol elinin parmak uçlarını yay gibi gererek burnunu ve ağzını kapatıyor. Yanı başındaki iyi kalpli, zarif, kibar annenin Kirazçiçeğim dediği gelininden bir cevap beklediğini düşünerek, onun kendisine sarılmasına izin veriyor ve, "Bütün vücudum kırıklarla dolu," diyor.

Dizlerinin dibindeki yeşil sırlı fincanlardaki yasemin çayının kokusu burunlarına kadar geliyor, rüzgâr çayı halka halka dalgalandırıyor.

"Akira ve sen burada kalın," diye devam ediyor anne. "O dünyanın dört bir tarafından böceklerini toplar ve yine buraya döner."

Yıldız da böyle olmasını istiyor. Orada o manzaraları seyrederek yaşamak, iyileşmek istiyor. Yürümek ve o sessiz sakin eve geri dönmek. Anne onu teselli edecek sözü buluyor:

"Yaşadıklarımız geçici dünyadan resimlerdir. Her şeyin geçmiş olacağını bilen bir bilge gibi durmalı hayatta. O zaman daha az acı çeker insan."

Beceriksiz Yıldız, hem şımarık bir Batılı turist gibi geleneksel Japon giysilerini üzerinden çıkarmıyor hem de kafasındaki topuza saplı iğneleri taşımasını bilmiyor. Ucunda pembe kuvarstan bir çiçeğin bulunduğu topuz iğnesi saçından kurtulup

cuppp diye fincanın içine düşüyor. Yasemin çayının dibine çöken topuz iğnesi, çayın Yıldız'ın burnuna kadar sıçrayan damlası iki kadını da güldürüyor.

"Bunu Akira'ya teklif etmek senin görevin," diyor bayan Muşaka.

Yıldız bu teklifi yapmanın en uygun saatinin öğleden sonra Akira ile böcek yuvalarını kontrol etmek, yeni türler aramak amacıyla çıkacakları yürüyüş olduğunu düşünüyor. Daha önceki yürüyüşlere yine kimonosuyla eşlik etmesine rağmen bu defa Akira, "Böyle rahat yürüyebiliyor musun?" diye soruyor Yıldız'a.

"Bir Japon değilsin sonuçta." Biraz bıkmış gibi Akira.

"Aşk sıkıntı yaratır," böyle düşünüyor Yıldız.

Kederle Akira'nın arkasından yürürken, üstelik ayağında beyaz kalın çorapları ve geleneksel tahta takunyalarıyla epey ustalıkla, sevgili kocasının bıkkınlığının ve sıkıntısının geçip giden yağmur bulutları gibi olduğuna onu inandıran bir şey olurdu:

"Bak Yıldız, yeni bir böcek yuvası!"

Sonra kimonoyla oturmasını değilse de yürümesini beceren tuhaf karıcığının elini tutardı Akira. Sonra sarılır onu yanağından öperdi. Sonra onun ne kadar çok sevilmeye ihtiyacı olduğunu düşünüp daha içten öperdi. Yaptıkları bütün yürüyüşler birbirinin aynısıydı. Güzel olan da buydu. Bir keresinde bir mucize gerçekleşmiş, Akira bir geyikböceği bulmuştu.

"Mucize bu," demişti, "sen yanımda olunca mucizeler oluyor," demişti.

Geyikböceğinin o topraklarda ne işi olabilirdi? İleride koleksiyonunun en nadide parçası olacak eşi benzeri az bulunur geyikböceğini bulutlar getirip oraya atmış gibi gökyüzüne bakmıştı Akira. Bütün bir gece oturup onu incelemişti. Gece yıldızlar yeryüzüne iniyor gibiydi. Yıldız alçak yataklarına uzanmıştı. Yumuşak yastıklarının içi lavanta doluydu. Başını her kıpırdatışında iyi bir uyku ilacı olan lavantanın kokusu yayılıyordu. Yıldız, böceklerin ne kadar zor öldüğünü söyleyen Akira'ya henüz teklifini yapmamıştı.

"Radyasyona bile dayanıklı bunlar," derken, Yıldız konuşmaya başladı. Burada kalmak istediğini söyledi. Gözünü ışıklı özel kavanozunun üzerinden, o kavanozda bakır bir tel inceliğindeki bacaklarını ağır ağır titreten geyikböceğinden ayırmayan Akira, cevaben:

"Annen," dedi, "annen ne olacak?"

Yıldız sessiz kaldı, adını aldığı yıldızlara baktı. Yıldızların varoldukları yerde kaldıklarını düşündü. Elinde olmadan mırıldandı: "Dünyanın geçici hayatını ebediyen kaldıkları noktadan seyrederler." Akira onu duymadı. Sırt üstü devrilmiş geyikböceğinin ağır ağır kımıldanışını, can çekişmesini seyrediyordu. Yanındaki kadın da, çok sevdiğini söylediği karıcığı da işte böyle can çekişiyordu. Çoğu zaman bize neler olduğunu kimse bilemez.

Ama bizim zavallı Yıldız şimdi, "Sahi ne olmuştu o nadide geyikböceğine?" diye soruyor. Akira geldiğinde bunu ona sorması gerektiğini düşünüyor. Ama önce, geçmişinde 1984 yılının Mayıs ayında Japonya'nın en güneyinde Yıldız yıldızları seyrederken Akira'nın ona ne dediğini duymalısınız:

"Annen sensiz kalamaz Yıldız."

Annesi onsuz, Akira böceklerinden ayrı yaşayamazdı.

Yıldız gökyüzünden, yeryüzüne indirdi gözlerini. Bahçeyi aydınlatan yumuşak bir ışık vardı. Ay ışığı, dut, meşe ve kâfur ağaçlarının dallarına asılmış fenerlerin ışığıydı bu. Böylece eğreltiotunun incecik bir dalının üzerine konmuş sallanıp duran sakayı apaçık görebildi Yıldız. Allah'ım o ne güzellikti, kanatlarının ucunda maviler, gerdanına doğru akan bir kırmızı vardı. Derken sakanın eşi de geldi, kondu eğreltiotunun en yüksek dalına. Yıldız, babasının ve onun sevgili hemşiresinin ruhunun kılıktan kılığa girerek göründüğüne inanırdı. Anlaşılan şimdi de bir çift saka olmuşlardı. Acıyarak, orada kalamayacak olan gözleri yaşlı Yıldız'a bakıyorlardı. "Ölmeyi de yaşamayı da beceremedin," diyorlardı ona. "Sevmeyi de," diye ekliyordu dişi saka kılığına giren sevgili hemşire.

Birazdan bütün aile salonda toplanıp çay içeceklerdi. Odalarına dinlenmek için çekilmişlerdi. Salonda oturacaklar ve Bay

Muşaka, hayatında ilk defa bir Türk tanıdığını söyleyecekti. Her insanın hayatının memleketinin tarihiyle nasıl örtüştüğü teorisini dillendirecekti. "Semt kütüphanesine gittim," diyecekti. "Türkiye'nin yakın dönem tarihine bir baktım."

"Mesela," diyecekti, sesi bir tiyatro gösterisindeki gibi tok çıkacaktı, "12 Mart 1971'de ülkenizin sokaklarında panzerler geziyor, ihtilal oldu. Siz ne yapıyordunuz?"

"Çocuktum, kendimi balkondan attım. Ölmek istedim ama ölmedim. Her tarafım kırıldı."

Yıldız'ın fazlasıyla dışa dönük duran kol eklemlerinin sırrı böylece çözülmüş oldu. Yani Akira'nın ortopedist olan ablası ister istemez, çömelmiş otururken bir kolunu yere dayayan gelinin dirseklerindeki tuhaflığın ciddi bir kırık neticesinde olduğunu düşünmüştü. Bu iyi niyetli insanlar kendi aralarında konuşmuş olmalıydılar. Hatırlarsanız anne daha önce sormuştu, şimdi bütün aile bilmeliydi: Demek Kirazçiçeği çocukken ölmek istemişti. Şimdi bunu açıkça söylediği ve herkesi derin bir kedere boğduğu için gözünden iki damla yaş kurtuldu kurtulacaktı. Yerinden kalktı. Kaçmak için daha büyük bir adım attı. Kimono dünyanın ritmini bozmamak için düşünülmüş bir giysiydi. Huzurlu, yavaş hareket etmeyi gerektiriyordu. Bunu düşünemeyen Yıldız yere düştü. Vücudunun bütün kırıkları sızladı. Üstelik yine elinde olmadan seslice ağlamaya başladı. Ailenin kadınları ve Akira kederden içi boşalmış Yıldız'ı kuş gibi havalandırıp odasına götürdüler. Şiltenin üzerine yan yatırdılar. Kimononun arka kuşağı sırt üstü yatırmalarına engeldi çünkü. Sağ omzunun üzerine yatan Yıldız böylece yüzüne sevgi ve şefkatle bakan kadınları, Akira'yı ve dünyayı bir kez daha görebildi.

Yıldız'ın bu unutulmaz seyahati işte bu anılarla birlikte geçmişteki yerini aldı. İki gün sonra günün modasına uygun blu-jean'i, üzerinde çizgili, vatkalı, yarasa kollu merserize bluzu ve renkli espadrilleriyle Akira ile birlikte kendisini uğurlayanlara el sallıyordu. Taksinin arka koltuğundaydılar. Nadide geyikböceği özel muhafazasının içinde Akira'nın kucağındaydı. Yıldız yine ağlıyor, Akira, "Ne çok ağladın!" diyordu.

Yıldız bir sağına, bir soluna, bir arkasına dönüp el sallıyordu. Elmas parçası gibi iki üç damla gözyaşı geyikböceğinin iliştirildiği camekânlı kutunun üzerine saçıldı. Güzel bir orman yolunda ilerlerken yağmur başladı, arabanın silecekleri çalışmadı. Buna rağmen yol alıp gidebildiler, uçağa yetişip, dönebildiler.

Bavulun kapağını pat diye kapattı Yıldız. Japonya seyahati de böyle bitivermişti gözünde. Çizilmiş gibi ağaçların yükseldiği o mor yamaçlar çekilivermişti gözünün önünden. Beraberinde getirdiği kimonoların hiçbirisi ona olmazdı artık.

Onu o kadar içten kucaklayan o aileye, o insanlara ne olmuştu acaba? Bunca yıl her yılbaşı bir kartpostal gönderdiler Yıldız'a.

"Happy new year Yıldız!"

İstisnasız hepsi bunu yazdılar gönderdikleri kartpostalların arkasına. Japonya manzaralarının, incecik çizilmiş geleneksel giysili kadın ve erkek resimlerinin arkasında kaldı gerçekler. Bir bavul dolusu mutlu yıllar diledikleri Yıldız, kaçırdığı bir çocukla, hayat izi taşımayan İstanbul'daki evindeydi işte. Mutlu bir tek yılı olmuş muydu?

"Bunun sorumlusu kim?" diye sordu Yıldız.

"Ben mi?" diye cevap verdi sorusuna.

Japonya hatıralarıyla dolu bavulun başından içerideki odadan gelen böğürtülerle ayrıldı. Çocuk ağzı bantlıyken, o korkunç sesleri nasıl çıkarıyordu? Yıldız çocuğu sakladığı odanın kapısına dikildiğinde dehşetli bir görüntüyle karşılaştı: Gözleri kan çanağına dönmüş, kasılmış, titriyordu. Öksürmeye çalışıyordu, yüzü ve elleri gül kurusu bir renk almıştı. Çocuğun bir günde nasıl böyle hastalanabildiğini düşündü... Korku, soğuk, açlık, onu bayıltan ve midesini bulandıran ilaçlar, evet nedenler epey fazlaydı. Kapıda durmuş çocuğun bu halini seyredeli dört dakikayı doldurmuştu ki Yıldız ona biraz bakması gerektiğini düşündü. Böyle bir hastalıkla çocuk ölür müydü, bilmiyordu. Kendisi dört kat aşağı düşmüş, un ufak olmuş yine de hayatta kalmıştı. İşte böyle mantıksız bir karşılaştırmayla çocuğun akciğerlerinde hızla ilerleyen hastalığının sonuçlarını önemsemeye-

cek kadar körleşiyordu. Bir de şu vardı tabii, hayatta ne bir hayvan ne bir çocuk ne de bir çiçek bakmıştı. Yıldız müzik bilimini öğrenmiş, öğrendiklerini gençlere öğretmiş, bu konuda tezler yazmış, bildiriler hazırlamış, Şef'in hayatını didik didik etmiş, Akira'yı çok sevmiş, hiç arkadaş edinmemiş ve annesine boyun eğmişti. Akira'nın özel muhafazasındaki böcekler gibi dünyayı üzerine örülen şeffaf duvarların ardından görmüş, izlemişti. O dünyaya dahil olma şansı doğar doğmaz yıldızların kendisine biçtiği kaderle elinden alınmıştı. Bu geçici dünyada varolabilmek lanetli Plüton'u, hayaller yıldızı Neptün'ü ve kötülüğünün kaynağı olan Mars'ı yerinden oynatmak gibi, imkânsızdı.

Çocuk için temiz bir yatak hazırladı. Onu kucaklayıp kuru ve eskisinden temiz yatağına yatırırken ne kadar bitap düştüğünü anladı. Ağzını kapatan bantı söktü. Çocuğun dudakları ve suratının yarısı bu banta kurtulmamak üzere yapışmış gibiydi. Yıldız'a o anda çocuğun ağzı ve burnu yerinden sökülüyormuş ya da asfalta yapışmış bir çiklet gibi tel tel dağılıyormuş gibi göründü.

"Yooo," dedi Yıldız. İyi kalpli bir kadın gibi yüzünü elleriyle örterek, bu korkunç halüsinasyonun gerçekten gözlerinin önünde cereyan ettiğine yürekten inanarak. Yüzünü elleriyle kapadığında korkak, zavallının birisi gibi görünüyordu. Zihnindeki halüsinasyon tabii ki son bulmamıştı. Gözlerini kapadığı halde görebiliyordu. Demek bitip tükenene kadar geçmişi hatırlamak gibiydi ilk defa tecrübe ettiği halüsinasyon görmek. Birden, o lastik gibi dağılan, tel tel olan çocuk yüzü zihninden uçup gittiğinde ve Yıldız kanlı canlı elleriyle yüzünü örterek yarattığı kendi karanlığına düştüğünde akıllı bir kadın olarak şu soruyu sordu:

"Bütün geçmişim, hayatım bir halüsinasyon muydu? Öyle değilse ne halüsinasyondu, ne değildi?"

Kesinlikle her şey benim size aktardığım gibiydi. Yani Yıldız'ın birtakım ruhsal sorunları vardı ama onun dünyasında her şey çok anlaşılır, olağan ve sıradandı. Tuhaf olan hiçbir şey yoktu. Hayalet anne, ceza köşesi, karar verdiği anda kuşbakışı ruhunun kılıfı varsaydığı bedenini seyredebilme hali. Bütün

bunlar onun dünyasında gerçekten oluyordu. Onun dünyasının bizim dünyamıza benzediği o ender zamanlardaysa tereddüt ediyor Yıldız. O hastalıklı duygudan çabucak kurtulmayı başarması en büyük meziyeti. Tekrar varolduğu hayata inancı tam, arkasında biten hayalet annenin varlığını hissediyor. Onun öfkeden ateşe dönmüş nefesinin gür kızıl, dalga dalga saçlarının arasından geçip ense köküne dokunduğunu bile duyuyor. Artık hayalet anneyi umursayan kim? Eh o da sizin gibi kendisine sormuyor değil:

"İyi ama bunca zaman niye boyun eğdin o hayalet anneye?"

"Her şeyin yıldızlar ve Allah katında bir zamanı vardır. Allah yıldızları seyredip eğlenin diye boşuna dizmedi tepenize. Kaderinizi onlarla yazdı sizin. Onlar Allah'ın harfleri ve işaretleridir."

Mekaplı bir hemşirenin kolunda, ciğerleri bitik babası mı söylüyordu bunları? Ellerindeki ağır kireçlenme yüzünden viyola çalamaz olan bir sanatçı babanın söyleyeceği türden şeyler gibi değil ama yine de inanmamız gerekir buna. Yıldız, babasının sanatoryum tarafından kendilerine gönderilen özel eşyaları arasındaki günlükten okumuştu bunları.

"Yazarken insanın fikri de zikri de değişir." Bunu söyleyen de Şef'ti. Berlin'de mi görüşüyorlardı? Chamber Music Hall'da kendisi için yapılmış özel suitinde prova öncesi rahatça koltuğuna oturmuş, beyaz güzel bir gömlek giymiş, omuzlarına onu gereksizce havalı gösteren kırmızı bir kazak atmıştı. O siyah pırıl pırıl el dikişi George Hogg papileri Yıldız'ın ağzına girecekmiş gibi uzanmıştı. İşte o zaman bütün anlattıklarının Yıldız tarafından yazılmaya başlanmasıyla bambaşka bir şeye dönüşeceğini söylemeye çalışmıştı. Bundan korkuyor muydu? Yıllar sonra bugün, "Sanmam," diyor Yıldız geçmişten gelen bu hassas soruya cevaben. Doğru. Belki en başta, en başta korkuyordu. Hatırlarsanız Yıldız bize Şef'in biyografisinin yazılmasından çekindiğini aktarmıştı. Üstelik bunun tek bir nedeni varmış ve o da hâlâ vakıf olamadığımız o maskeli süvari hikâyesiymiş gibi anlatmıştı. Oysa Şef'in hayatı Yıldız'ın Japonya'da gördüğü Hirosaki bölgesine ait yeşil sırlı çanaklar gibiy-

di. Kat kat sırlardan oluşan bir hayat. Bir sırrı örten başka bir sır. Olacak şey değil!

Şimdi hangi cehennemin dibinde, ne halde olduğunu bilemediğimiz Şef, geçmişte konuşmasına devam ediyor:

"Ne yazık ki hayatımla birlikte lanetime de sahip olacaksın!"

Sonra gülüyor. Keyiflenmesinin asıl nedeni orkestrasının Debussy'nin "La mér prelude à l'après-midi d'un faune"unu provada mükemmel yorumlaması, baş kemancının mükemmel solosu ve birinci kemanların doğru entonasyonundan memnun kalmasıydı. Bir Türk gibi, "İnşallah," diyor, "inşallah bu gece de böyle çalacaklar."

Geçmiş girilip çıkılan bir oda gibidir. Şef'in "inşallah" dediği yerde Yıldız geçmişten çıkıyor ve yeniden aramıza, bu berbat, sidik kokulu, hasta bir çocuğun varlığının doldurduğu, pas rengi perdeler ve yatak örtüleriyle dekore edilmiş, vaktiyle hizmetçi odası olarak kullanılan, bu sebeple belki bir hizmetkârın ruh sağlığını kesinlikle bozduğunu varsayabileceğimiz duvar kâğıtlarıyla döşeli odaya dönüyor.

Çocuğun ciğerlerinin işi nasıl bitikse, Yıldız'ın akıl ve ruh sağlığı da annesinin, Akira'nın ve Şef'in katkılarıyla, doğduğunda gökyüzünde çiziliveren yıldız haritası münasebetiyle iflas edeceği gün ve saate yaklaşmaktaydı.

Hayalet anne hâlâ arkasında durmaktaydı ve muhtemelen o da kızının delilik dünyasına bir daha çıkmamak üzere girmekte olduğuna tanık oluyordu. Yıldız'ın bozulan akıl sağlığı vücut dengesini de bozmuş gibi tökezledi. Ama gerçekten orada, o biraz önce tarif ettiğim hizmetçi odasında, yerde bir şeye takılmış gibi oldu bu. Yıldız ayağının takıldığı şeye baktı, yere baktı. Görünürde bir şey yoktu. Başını kaldırdığında kendisini bambaşka bir halüsinasyonun içinde buldu. Nefis bir ormanın içindeydi. Tekrar neye takıldığını anlamak için yere baktığında kalın beyaz çoraplı ayaklarını ve tahta takunyalarını gördü. Ağır ağır akan bir su sesi duyup da başını kaldırdığında ise karşısında Şef'i buldu. Üzerinde frakı elinde batonu düzgünce biçilmiş çimlerle olduğundan daha eğimli gözüken bir yükseltinin üzerinde dikiliyordu.

"Hayatta mısınız?" diye sordu Yıldız ona. O anda üzerindeki elbiselerin değiştiğini, yeniden ev giysileriyle kalakaldığını fark etti.

"Hayattayım ve hayatta kalmama Akira yardım etti."

Yıldız bu cevabı sizin duyduğunuz kadar anlaşılır biçimde duydu. Duymak istediği bu değilmiş gibi, bir an önce bu hayalden çıkmak istiyormuş, bir kâbustan uyanmak istiyormuş gibi başını çevirdi. Ikınır gibi bir ses çıkardı, dişlerini sıktı. Sonunda bu kötü düşten yakayı kurtardı. Oda, hasta çocuk, hayalet anne, bugün, biraz önce dokunacakmış kadar gerçek gördüklerinden daha felaketti. Sevdiği bir müzik eserinin partisyonunu okur gibi, mırıldanarak ve notaların en doğru seslerini kafasında bulmaya gayret ederek ne yapması gerektiğini düşündü: Çocuğun yaşamasını istiyordu, Şef'in biyografisini yazacaktı ve Akira'yı tıpkı hayalindeki gibi karşılayacaktı.

"O zaman," dedi mırıl mırıl konuşarak, notaları bir an yanlış okuduğunu düşünüp başa dönerek, belki kararsız kalarak, "Çocuğu doktora götürmeliyim."

Çocuk gazetelerde çıkan "Kayıp Çocuk," fotoğrafına benziyor muydu? Bu fotoğrafların bir tanesinde doğum günü pastasının mumlarını üflüyordu. Dalgalı saçlarının arkasından geniş bir mavilik, vapurlar görünüyordu. Diğerinde annesinin kucağındaydı, yanak yanağaydılar, kâkülleri gözlerinin üzerine kadar düşmüştü. Çocuk o saçlardan kurtulursa, Yıldız, kapıcı ailesinin hasta çocuğu hikâyesinin arkasına sığınabilirdi. Kötülük ona çocuğun saçlarını kazımak, bu haliyle onu doktora götürmek yerine, ilelebet bu odada bırakmayı da düşündürmüyor değil. Hayatta her şeyin manasızlaşması kadar acı bir şey yoktur. Ölüm bile bir çözümdür tuhaf, garip, sıradan ya da sıradışı hayatımızda.

Leyla ve Kafa Koparan'ı tanıdığınız hikâyeyle Yıldız'ın trajedisi arasında şimdi şu benzerliği kurabilirsiniz: Yıldız da tıpkı Leyla'nın Kafa Koparan'a yaptığı gibi çocuğun saçlarını tıraşladı. Çocuğun güzel biçimli yumuşak kafası meydana çıktı. O simsiyah saçlara rağmen nasıl da pespembeydi o kafa derisi. Şeffaf gibi. Baksa o çocuk kafanın içindeki kâbuslar, korkular,

hayaller ve karabasanlar görülebilecekmiş gibi. Bunların bir önemi yoktu ama. Çocukla, annesi İpek Tüter'in ten renginin benzerliğinin filan bunların da bir önemi yoktu.

Çocuk tıraşlanan kafasıyla gerçekten çok değişmişti. Beceriksiz Yıldız bunu yaparken, Akira'dan yadigâr elektrikli bir makas kullanmıştı. İsviçre malı mıydı bu makas? Akira, ayrılık kararı almalarına yakın sık sık İsviçre'ye gider olmuştu. Doksan iki yaşındaki dünyanın sayılı böcek koleksiyoncularından Herbert Korakovsen'le arkadaşlık ediyordu. Böceklerin peşine düştüğü gençlik yıllarında onun kim olduğunu öğrenmiş, küçük kasabasından mektuplar yazmaya başlamıştı. Her mektubuna bir cevap, bir yılın sonunda İsviçre'ye gidiş dönüş bir uçak bileti, yapacağı uzun seyahat boyunca sıkılmaması için de Aristoteles'ten sonra yüzyıllarca karanlıkta kalan böcek biyolojisi üzerine 1602'de kaleme alınmış en kapsamlı kitap olan, Ulisse Aldrovandi'nin 'Böcekler Üzerine' eserinin üpkıbasımı gönderilmişti kendisine. Akira'nın, Nobel Ödüllü Türk yazarı Salim Abidin'in Bebek sırtlarındaki evini İstanbul'a geldiğinde kalacak bir yer niyetine satın almasını sağlayan servetinin ve eşsiz böcek koleksiyonunun kaynağı işte bu dostluktur.

Zavallı kahramanımız bütün bunları şimdi niye düşünüyor? Yoksa Akira'nın gözünde bir böcek kadar değeri olmadığını mı düşünüyor? İşte bunu ilk hissettiği an, Akira'nın İsviçre seyahatinden getirdiği elektrikli makasla onu tıraş ediyordu. Zira Akira'nın bitlerinden kurtulması gerekiyordu. İsviçre'ye Kuzey Afrika üzerinden gitmişti. Kuzey Afrika'da –bugüne kadar bulunamayan– Erken Karbonifer Dönem'lerden kalma böcek fosillerinin peşine düşmüştü. Bitlerin kafasını yurt tutmaları bu yolculukta olmuştu. Kafasındaki bitleri Swiss Air'in koltuklarına saça saça, Lozan Hilton'un resepsiyon görevlisiyle konuşurken ta yakasına kadar inen bir bitten mahcup ola ola, dayanamayıp pasaport kontrolünde hart hurt kafasını kaşıya kaşıya İstanbul'a dönmüştü. Mevsim yazdı. Yıldız nedense neşeliydi. Şimdi cehennemin dibinde, denizin altında batık bir tekne izlenimi veren bu ev o yıllarda yaşıyordu. Arka balkondaydılar. Arka balkon serindi, esiyordu. Arka

balkon yemyeşil bir avluya bakıyordu. Atatürk Kültür Merkezi'nden prova sesleri geliyordu. Bir keman Ravel'in Tzigane'ını prova ediyordu. Eserin en can alıcı son iki sayfasının bir bölümünü becerip geri kalanında çuvallıyordu. Akira'nın briyantinle yağlanmış saçları ince ince kırpılıp beyaz çarşafın üzerine kara bir lekeye, koyu bir dumana benzer şekilde düşerken kemancı ısrarla hatasının üzerine gidiyordu. Eşref Şefik Karacan böyle durumlarda, "Arşe ile onu kör edip cezasını vermedikçe doğrusunu çalamaz!" derdi. Hayatta her şeyin bir cezası olmalıydı. Akira birazdan öyle şeyler söyleyecekti ki Yıldız'ın kulağını beceriksiz kemancının yorumladığı Tzigane'dan, aklını da başından alacaktı.

"Düşündüm," diyecekti Akira. Böyle güzel, biricik, bir tek kelimeyle başlardı konuşmaya, Akira "düşündüm," dediğinde dallardaki kuşlar uçmuştu. Kuşlar uçmuş, temmuz başında olmaları nedeniyle kararmış dutlardan biri ikisi dalından kopup balkona düşmüştü. Düşer düşmez ezilmiş, yeri lekelemişti dutlar. "Ortak hayatımız böyle devam edemeyecek." Akira da diplomatik bir dille konuşurdu, bu konuda kuşkusuz İpek Tüter'den başarılıydı; bu defa kuzguni bir karga havalanmış, dallar daha fazla sallanmış, daha fazla dut dökülmüş, balkonda bir anda daha fazla leke oluşmuş, balkondaki, ağacın altındaki gölge derinleşmiş, Bay Thomas'ın Kara Orman'ı gibi olmuştu avlu, "ayrılmalıyız." Ne kısa, ne uzun ama ne yıkıcı bir cümleydi bu böyle. Yıldız bilerek ve isteyerek on bir yaşında kendini balkondan attığında, kafa üstü yere çakıldığında böyle dağılmamıştı. Biraz önce havalanan karga terk ettiği dala geri dönmek için bir manevra yaptı, sonra bundan vazgeçip uçtu gitti. Yıldız, bu beklemediği konuşma karşısında soluksuz kaldı. Bütün organları onu daha fazla yaşatmak istemezlermiş gibi durdular. Bunun neticesinde kahramanımız geçmişteki o anda kasıldı kaldı, kasılan elindeki ustura –sıra favorileri düzeltmeye gelmiş, elektrikli makasın işi bitmişti– boşlukta tam bir daire çizip Allah katında ince bir hesap yapılmış gibi Akira'nın kulağıyla başı arasına saplandı. Kulak yapışık olduğu et duvarından kulak memesine kadar ayrılmıştı. Yıldız'ın bütün

organları işbaşı yaptılar, böylece kahramanımız yeniden soluk almaya başladı, yere damlayan kan damlalarını gördü.

Akira, Leyla gibi kulaksız kalmadı. Kulağı eski yerine dikildi. Dikişlerin balık kılçığı gibi izleri her sinek kaydı tıraş sonrası kendini gösterdi. Akira, başı çepeçevre sarılı, güneş gözlüklerini yerine dikilen kulak üstüne takmayı becermiş bir halde hastaneden toz oldu. Bir gün öncesinde Yıldız'dan evdeki böceklerini –bir bavula sığan altı kutu– ve banka hesap cüzdanlarını istemişti. Yıldız onun böceklerinden ayrı kalamayacağını biliyordu, hastane odasında da olsa bu böyleydi. Hesap cüzdanlarını neden istediğine de doğrusu hiç kafa yormamıştı. Yıldız o koca bavulla hastane odasına girdiğinde hasta bakıcı boş yatağın çarşaflarını gerdiriyor, bir hemşire odaya lavanta kokusu püskürtüyordu:

"Akira Bey gittiler."

Yıldız'ın elindeki bavul yere düştü. İçindeki cam kutulardan bir şangırtı geldi, özenle yerleştirildikleri muhafazalardan kurtulan geyikböceğiyle, halk arasında bokböceği diye bilinen cinsin –Coleoptera– başkalaşım geçiren, türü tükenmiş nadide bir örneği kucaklaştılar, kurumuş antenleri ve bacakları birbirine dolaştı, kabuklu gövdeleri çattt diye çarpıştı. İşte o iyi adam bildiğimiz Akira böyle gitmişti. Arkasına bakmadan, böceklerini ve banka hesap cüzdanlarını bile beklemeden. Yıldız bu emanetleri Japon Konsolosluğu'na bırakmış, bir ay sonra Lizbon'dan, "Eşyalarımı bıraktığın için teşekkür ederim," gibi şeyler yazan bir mektup almıştı. O mektup da durur bir yerlerde. Bıraktığı bir çorap tekinin, donun, yakalıkların ve sigara tablasının, zıpkınının durduğu gibi Akira'nın bıraktığı, bavullara istiflenmiş eşyaların arasındadır muhakkak.

"Geçmişte bugün," diyordu Eşref Şefik Karacan anlatırken. Bugünümüzün geçmişte bir benzeri, aynısı mutlaka vardır. Bütün hayatlar, geçmiş özünde birbirine benzer.

"Wagner değişmez. Orkestra başkadır, şef başkadır."

Yıldız anılarından yakasını kurtarıp çocuğun kafasını kuruladı, yüzünü sildi ve bir battaniyeye sarıp kucakladı. Kucağında kuş gibiydi çocuk. Dışarı çıktılar. Onları kimse görmedi.

Kar yağıyordu ve kaldırımda durmuş taksi bekleyen Yıldız'ı görenler kucağındakinin kaçırılmış bir çocuk olduğunu bilmeden, hissetmeden yanlarından geçip gidiyorlardı. Kar taneleri bu kötülüğün, bu sırrın, hasta ve annesini çok özlemiş, korkmuş, battaniyeye sarılı çocuğun üzerine düşüyordu. Pencereden bakanlar mevsimin ilk karını seyrediyorlardı başka bir şeyi değil!

Bir taksiye bindiler ve Şişli'de Yıldız'ın gördüğü bir Çocuk Doktoru tabelasının önünde indiler. Muayenehanenin kapısı açıktı ve içeride sekreterden başka kimse yoktu. Modası geçmiş, döşemeleri epey kirlenmiş koltuklar ve üzeri parmak lekeleriyle yağlanmış cam bir sehpadan başka eşya yoktu. Somon rengi, isten kararmış duvarların üzerinde yanak yanağa mutluluk pozu vermiş plastik bir Mickey ve nişanlısı Minni Mouse vardı. Tarihin bu en uzun nişanlılığının evlilikle sonuçlanmaması isabetti. Tozlu metalik jaluzilerin ardından görüldüğü üzere kar hızlanmıştı. Yıldız bir süre karı ve aynı ruh haliyle kadranında Calpol yazan saatin altında sallanan meyveli sarkacı seyretti. Sekreter kız epey eski görünen bilgisayarını açtı. Bilgisayarın gerçekten açılması için bekledi. Bunu yaparken kolonyalı mendille telefonun ahizesini temizledi, sonra da boğazını. Sıra Yıldız'ın elini ayağını birbirine dolaştıran soruyu sormaya gelmişti:

"Çocuğun adı, soyadı?"

Minni Mouse gözlerini dikmiş, kucağındaki çocuğun adını bilmeyen, bilip de değiştirmeye yeltenen bu defa da aklına tek bir isim gelmeyen Yıldız'a bakıyordu.

"Işık Karacan."

Yıllarca Minni gibi sevimli bir kızla evlenmeden nişanlı kalmayı becerebilmiş kurnaz Mickey bu isim oyununu anlamış olmanın sevinciyle göz kırptı gibi geldi Yıldız'a. Akira'nın adının anlamıyla, hayatını karartan Şef'in soyadı iyi seçimdi. Belki onların da Yıldız için birtakım planları vardı.

"Olur mu, olur..." dedi Mickey Mouse o neşeli halini bir kenara bırakıp biraz endişeli ve düşünceli bir tavır takınarak. Duvardaki plastik kabartmanının tam tamına böyle söylediğini Yıl-

dız kulaklarıyla duydu. Kuşkusuz delilik sınırını geçip kaşla göz arasında akıl sınırına geri dönüyordu. Bu sebeple çocuğun apartman kapıcısının oğlu olduğu masalını ve şikâyetlerini düzgün bir dille anlattı. Sekreter, Yıldız'ın söylediklerini klavyenin tuşlarına epey ses çıkaracak biçimde basarak yazdı. Tuşların tıkırtısı sonlanınca yazıcı çalışmaya başladı, Yıldız yağan karın ne kadar sessiz olduğunu düşündü, duvardaki mutlu nişanlılar ve saat de kar kadar sessizdi. Sekreter içeri geçti, sonra kapıda durup, "Buyrun," dedi Yıldız'a, "Doktor bey sizi bekliyor."

Doktor elli beş-altmış yaşlarındaydı. Kiloluydu ve alt dudağını sarkıtmış, kollarıyla küçük masayı kaplamış vaziyette oturuyordu. Metal çerçeveli gözlüğü şakaklarını epey sıkmış görünüyordu. Dökülen saçları bir iyilik yapıp alnının tam üzerinde yumuşakça kıvrılan on beş-yirmi saç telini ona bırakmışlardı. Sekreterinin önüne bıraktığı kâğıttan başını kaldırdığında Yıldız doktorun gözlerinin gri ve epey kanlanmış olduğu fark etti.

"Ne zamandır böyle? Ateş derecesindeki yükselme ne zaman başladı? Daha önce geçirdiği önemli hastalıklar..." gibi sorulara epey mantıklı cevaplar verdi Yıldız. Bu satırların okuru değil de bu görüşmenin şahidi olsanız Yıldız'ı eğitimli, yardımsever bir kadın sanabilirdiniz. Çocuğu muayene masasına yatırmadan önce doktorumuz çalan bir telefona cevap veriyor:

"Alooooouuuuu." Doktor beyin tevellüdünü açık edecek bir lisanda o'lar uzayıp u'ya dönüşüyor.

Yıldız bu sayede fazlasıyla dikkatli birisinin çocuk için pek endişelenmediğini hissetmesine neden olacak şekilde etrafı inceliyor. Gözüne ilk çarpan kitch bir obje, seramik bir sayfa. Altı ve üstü kıvrılmış bu seramik sayfaya gösterişli bir el yazısıyla, harfleri oluşturan derin çizgileri dolduran kalın siyah bir boyayla Ahmet Haşim'in Parıltı isimli şiiri yazılmış. Hatırlamanız için iki dizesi kâfi gelecektir:

Ateş gibi bir nehr akıyordu
Ruhumla o ruhun arasından,

Belki inanmayacaksınız ama şiiri bir bütün olarak, harfi harfine, on bir yaşında kendisini balkondan atmasını müteakip kolları ve bacaklarından geçirdiği ameliyatlardan birisinde, ameliyathanede, çalan bir radyoda Şiir Saati diye takdim edilen programda duymuştu. Yine de bunun ve şiirin bir önemi yoktu. Daha narkoz almamıştı, ameliyatı yapacak ortopedist plastik eldivenli ellerini gerdirerek başına dikilmemişti. Pırıl pırıl çiviler, testereler, çekiçler, böyle şeyler vardı Yıldız'ın göz hizasındaki masanın üstünde. Peltek bir ağızdan sonuna kadar okunmuştu bu şiir. Sonra on bir yaşında kendini balkondan atmayı beceren, ölmek isteyen ama ölemeyen bir kız çocuğunun sevmesinin, düşünün yıllar sonra bugün bile hatırlamasının pek zor olduğu başka bir şiir okunmaya başlanmıştı:

Altın kulelerinden yine kuşlar
Tekrarını ömrün eder ilan.
Kuşlar mıdır onlar ki her akşam
Alemlerimizden sefer eyler?

O vakit geceler boyu bacaklarının ve kollarının ağrısından uyuyamayan kız çocuğu Yıldız'ın dikkatini bu şiirde kuşlar mı çekmişti acaba? Yıldız kuşlarla ilgili çocukça bir merak ve ilgi yerine şairin kuşlarla ilgili tereddüdünü taşıyordur muhakkak. Sevilmekten başka bir arzusu olmayan ama bunu da bir türlü başaramayan bu küçük deha, şiiri bütün kalbiyle sevmiş ve anlamıştı. Hayatın manuğı tekrardır. Buna benzer bir şey geçirmişti aklından. Ruhu çocuk, aklı ona göre çok büyük, hilkat garibesi bir şeydi işte. Narkozu yemeden önce üzerine eğilmiş kafalar hakkında böyle şeyler söylemişlerdi. Bu yaşta ölmek istediğine şaşarak kendilerince sonuçlara varmışlardı. Yıldız her defasında kendini bir kuyuya düşer gibi hissettiği narkozu yemeden önce kendinde biraz güç bulabilseydi, bu mümkün olabilseydi, "Doktor beni kıtır kıtır kesin," demeyi planlıyordu.

Geçmişindeki o ana tekabül eden bugün, Yıldız kucağındaki çocuğun titrediğini ve kasıldığını hissediyor. Karşısındaki ço-

cuk doktoru da, "Evladınızın keyiflenmesi için bir kaşık yeter efendim," deyip telefonu kapatıyor zaten.

Yıldız, Işık Karacan adını verdiği çocuğu soyuyor. Soğukkanlı doktorun ayakları paravanın altından görünüyor. Durumun vahameti karşısında, "hımmmmm," demekle yetiniyor Doktor. Söylesenize, Bay Thomas ile aynı dönemde yaşasa, Yahudi çocuklarını kesip biçebilir miydi bu doktor? İnsanların ahlâk mekanizmasını, vicdanını bozan toplum mudur yoksa bu mekanizma kendi kendine dönerken kişisel dertlerle mi dağılır? Yıldız'ın düşüncelerini dağıtan, doktorun burnundan nefes alıp vermesi oldu.

"Pinomani, zatürree" dedi doktor. Şakaklarını sıkan gözlüklerini biraz aşağıya indirmek istedi ama olmadı. Sonra şöyle devam etti, "Tedavisi yatarak mümkün. Sizi hemen Şişli Etfal'e sevk edeyim. Götürün çocuğu hemen yatırsınlar."

"Ya ailesi izin vermezse..."

"Çocuk sizin değil mi?"

"Sekreterinize söylemiştim, kapıcımızın çocuğu, ben acıdığım için..."

"Anlıyorum," dedi doktor. Gözlerini yere dikti ve onu olduğundan daha genç gösteren bir hareket yaptı; gözlüklerini çıkardı, bir eliyle sağ gözünü ovaladı. Bu kadar seri hareket etmesi mucize gibiydi, onu o an için gençleştiren şey de işte buydu.

"Onu kucaklayıp, bir azize gibi buraya kadar getirmişsiniz ama..." dedi. Muayenehanenin kapısı ardına kadar açıktı, yani ebedi nişanlılar Mickey ve Minni Mouse, Yıldız'ı seyredebiliyordu. Kendisine bir anda azizelik yakıştırılan Yıldız da Mickey'nin, "O mu azize?" diye sorduğunu, alay ettiğini duyabiliyordu. Ne yazık ki Yıldız kızıl saçlarının tepesinde nereye gitse peşinde götürdüğü bir haleyle dolaşan azize değildi. Öyle olabilirdi ama sizin tanıklığınızda hatırladığı geçmişi buna izin vermiyordu. Annesi, Akira, Şef, pencereden seyrettiği memleket meseleleri, azize mertebesine yükselmesine izin vermemişlerdi. Anlayacağın Mickey, her şey onun kalbinde olup bitmemişti. Yıldız, Şef ile görüşmelerinin birisinde onun Avustur-

ya'daki inziva köşesi olan evinde bodrum kattaki bilardo masasının başında geçen şöyle bir diyaloğu mutlaka bir köşeye yazmıştır: "Varlığımız bilardo masasının üzerinde bir toptur. Istakalar Tanrı'nın bize uygun gördüğü kader, çarpıştığımız diğer toplar, diğer insanlar, toplumun diğer üyeleri, bilardo masası bütün bir hayat, yuvarlandığımız delik hayatın sonu."

Ne kötü bir benzetme, ne kötü bir bağlantı. Böylesini Mickey Mouse bile yapamaz. Ama Şef bir yanıyla çok basitti, herkes gibiydi, sıradandı, onu korkunç kılan da bu özellikleriydi. Şimdi, altın kulelerinden havalanıp ömrün tekrarını ilan eden kuşlar gibi Şef'ten söz etmenin ne âlemi var? Yıldız'a azizeliği yakıştıran doktora kulak verelim biz:

"Ailesi hastaneye yatmasına izin vermezse, gidip mezarını kazsınlar."

Yıldız'ın kızıl saçları böyle şaşkınlık yaratıcı sözler karşısında daha da kızarıyor, dalgaları gül yaprağı gibi kat kat açılıyor. Nerede kaldı Mickey ile Minni Mouse, bu, doktorun bile fark edebileceği bir şey. Bana kalırsa doktor bunu fark etti ve gözlüğünü telaş ve heyecanla yeniden takmaya çalıştı. Gelin görün ki önemsiz bir ayrıntı olarak yazdığımı düşündüğünüz, gözlüğünün şakaklarını sıkan sapları yüzünden bu eylemi çabucak gerçekleştiremedi ve Yıldız'ın saçlarının kızılı soldu, dalgaları gül yaprakları gibi söndü, her şey eski haline döndü.

Doktor yerine oturup bir reçete karalamaya başlar başlamaz konuşmaya da başladı:

"Herkes kendi köşesinde isyan ediyor efendim," dedi. Bunu neye istinaden söylemişti Yıldız anlamadı. "İşte, görüyoruz, aile hasta çocuklarını doktora götürmüyor. Niye? Kendi köşelerinde isyan ediyorlar da ondan. Devletleri onlar için hiçbir şey yapmıyor, onlar da devletlerine güvenmiyor. Bunun acısı da can çekişen bu çocuktan çıkıyor."

Çocuğun 'can çekiştiğinin' itiraf edilmesi Yıldız'ı üzdü. Zira on bir yaşında kaldırım kenarına düşüp dağıldığında onu kucaklayıp hastaneye götürenlerden birisi böyle söylemişti:

"Can çekişiyor!"

Can çekişiyorsa çok acı çekiyordur diye düşündü Yıldız.

Münasebetsiz doktor daha konuşmak istiyordu. Metal jaluziler tepede toplanmıştı, pencereler çıplaktı. Demek Ahmet Haşim'i sevdiği gibi karın yağmasını izlemeyi de seviyordu. Yıldız, doktor hakkında karara varmanın güç olduğunu düşündü. Son olarak doktor –nedendir bilinmez– "Hayat, dünya bilinmezlerden müteşekkildir hanımefendi," dedi. Bir an hızlanan kar tanelerine göz kaydırıp tekrar önündeki reçeteye dönüp ağzına zar zor sığan dilinin ucuyla dudaklarını ıslatıp o kocaman dil yüzünden daha da peltekleşen konuşmasıyla anlamlı cümlesinin sonunu nefis bir kelimeyle bağladı:

"Muamma."

Doğrusu bu kelime ya da sihirli sözcük demek daha doğru olacak, doktorun ağzına çok yakışmıştı. Kucağındaki çocuğun sıcaklığı birden arttı, artmış gibi oldu ya da belirsiz bir alev topu Yıldız'ın göğüs kafesine çarptı.

"Her şey muamma," dedi Yıldız, bu üç kelimecik ağzından harlı, yakıcı bir ateşin çıkmasına vesile olmuş gibi göründü, nefesinin ısısı gözlerini yaşarttı. Hayatının muammasını, her şeyi, karşısındaki ağzının içinde kocaman bir dil saklayan doktora anlatacak gücü kendinde buldu. İnanın bunu rahatça yapabilmek için kucağında çocukla doktorun önündeki çirkin sandalyeye çökecekti bile. Doktorun gökyüzünde savrulup duran kar taneleri gibi titreyen reçete yaprağını ona doğru uzatması işi bozdu.

"Geçmişimiz de gelecek gibi muammadır," dedi Yıldız. Şef'in cümlelerinden birisiydi bu da, sadece o 'bilinmezdir' demiş olmalıydı, bizim çevresinde dönüp durduğumuz 'muamma'nın yerine. Doktor, Yıldız'ın tuhaflığını sezmese, "Nasıl olur hanımefendi, tarafımızdan yaşanmış bir geçmiş nasıl muamma olur?" diyebilirdi koca dilini ağzının içinde döndürmekte epey zorluk çekerek.

"Benim kucağımda çocukla muayenehanenize gelmem ikimizin geçmişinde ortak bir nokta sayılırsa," diye söze başlayabilseydi Yıldız ve "varlığımla ilgili olarak sadece tarafımdan bilinen gerçek ortak geçmişimize, sizin hanenize yazılan geçmişe muammanın davetiyesini çıkarıyor bile," diyebilseydi geç-

mişin de gelecek kadar bilinmez olduğunu izah edebilmiş olurdu.

Yıldız, Şişli Etfal'e gidiyormuş gibi çıkıp eve döndü. Aslında peşi sıra öyle tuhaf şeyler oldu ki... Daha muayenehanenin bulunduğu apartmanın kapısından çıkmamıştı ki peşinden sinsice gözlemek isteyen doktor pencere kenarına doğru seğirtmişken ve Yıldız ile ilgili olarak gerçekten garip ve manasız ama, 'Buradan çıkınca ne yapacaksın? Toplum için?' diye yüksek sesle düşünürken ağzında döndürmesi bile pek zahmetli olan dili nefes borusuna doğru kıvrıldı, nefes borusunu tıkadı ve doktor boğularak öldü. Böylece doğduğu gün kocaman diline bakıp akıbetini fütursuzca söyleyen ebenin kehaneti altmış yıl sonra gerçekleşti. İşemeye giden sekreter orada olsaydı daha önce gözlerinin önünde, kendisini eve bıraktığında, direksiyon başında bu şekilde tıkanan doktora ilk yardım uygular onu kurtarırdı. Geleceğin muamma dolu olmasıyla, sekreterin çişinin gelmesi arasında bir bağlantı olmalıydı.

Sizin aklınız fikriniz Yıldız'daysa o bu sırada çok münasebetsiz bir şeyi, İpek Tüter'e oğluna derin bir mezar kazmasını söylemeyi tasarlıyordu.

5

Fesat hayvanlarının dirilişine sevinemedi. Hafızası ona öyle bir oyun oynuyordu ki sonunda öfkeden ağzından köpükler geldi, yumruklarını sıkıp bokböcekleri gibi sırt üstü düştü ve kıvranmaya başladı:

Allah aşkına, Kafa Koparan'ı nereden hatırlıyordu?

Böyle durumlarda –kafasının çok karıştığı zamanlarda– kafasının içinde bir koro peydah olur, cevabını aradığı soruya bin bir türlü cevap verip onu çileden çıkarırdı: Sanki koronun baritonları, "Sokaklardan..." diye şakıyordu: Kafa Koparan'ı sokaklarda, çöp karıştıran bir adam olarak hatırlıyordu Fesat. Gümüşsuyu ile İnönü Stadyumu arasındaki o koruda yatıp kalkan bir adam. Bir gün çöpten çıkmış gibi olurdu, ertesi gün çöpten bulduğu temiz elbiselerle, sokakta biraz hırpalanmış bir beyefendi gibi. Uzaktan bakıp "Binbirkılık" diyordu Fesat ona. Bakışı, duruşu ve çöp torbasını doldurmaya yönelik hızlı el hareketleri onu geçmişte bir istiridyenin nasıl yenilebildiğini –özel kaşığıyla açılabildiğini– bilen bir beyefendi yapıyordu.

Fesat'ın kafasının içindeki koro kalleşti. O tam Kafa Koparan'ı nereden tanıdığına karar vermişti ki tenorlar, "Diğer hayatından..." diyorlardı. Ana yemek olarak 'Keklik Fürstenberg'in verildiği bir öğle yemeği davetinden. Nevra Hanım'ın

alışıldık pazar günü öğle yemeği davetine leylak rengi keten bir gömlekle gelen seçkin bir beyefendiydi Kafa Koparan. Ortak noktaları vardı: İkisi de karanlık peyzajları, hüzünlü manzaraları toplayan küçük birer koleksiyonerdi. Onların bilmedikleri bu ortak noktalarını davet sahibi Nevra Hanım ikisine hitaben yerinde ve kısa bir konuşmayla; bir parça eti önündeki sos tabağına güzelce daldırıp ağzına atmışken, ağzında ne kadar yumuşak olursa olsun koca bir et parçasını çevirirken yapmıştı. Ağzındaki parçayı fazla çiğnemeden yutmuş; aynı büyüklükte ikincisine davranmış ve, "Evet efendim," demişti. Böylece bütün zarifliğiyle bu iki dostunu birbirine uygun bulduğunu ve üzerine düşeni yaptığını ifade etmişti. O zaman Fesat yan gözle adamı süzmüştü. Karşılarındaki suratsız levanten çift kavgalı olduklarından yan yana oturmuş, yemeğin oturma düzenini bozmuşlardı. O çift birbirlerine karşı öylesine nefret ve kinle doluydu ki Nevra Hanım'ın davetli listesinden düşmek pahasına karşılıklı oturmamışlar, böylece bugünün Fesat'ı ile yine bugünün Kafa Koparan'ı arasındaki göz temasına engel olmuşlardı. Fesat, Maide olduğu günlere dair böylesine gereksiz şeyleri hatırlıyordu, Maide olarak yaşadığı o günlerde de hep en gereksiz şeyleri hatırlar, hayati şeylerde çuvallardı. Sözgelimi o sakız gibi pişmiş keklikleri yedikleri öğle yemeğinde, Fesat kendisine sunulan seçkin beyefendiyi –o zaman bile– bir yerden tanıdığını düşünüyordu. Adı ve yüzü yabancı gelmiyordu. Adamın ellerini kullanmadaki maharet ve elbette ellerinin güzelliği Fesat'a onun ünlü bir cerrah, bilim adamı, ressam, yazar filan olduğunu düşündürüyordu. Nevra Hanım'ın, "Daha ne kadar buradasınız? En son Londra'daydınız değil mi?" sorularına ilişkin aldığı cevaplar yanındaki beyefendinin çok seyahat eden bir beyefendi olduğu ipucu veriyordu ona, o kadar. Derken küskün karı koca öyle bir karış suratla kös kös otururken hiç yoktan tartışmaya başladılar, skandal sayılabilecek bir tokatlama olayı yaşandı, Fesat da kolej arkadaşı olan kızın koluna girip evine kadar refakat etme görevini üstlendi, böylece seçkin beyefendiyle bir gönül ilişkisine girme şansını kaybetti. Sosyete çevresi Nevra Hanım için

boşuna "Altın Çöpçatan" demiyordu, o gözüne kestirdiklerini bir araya getirmek için tek bir şans verirdi. Birbirlerine girip yemeği terk eden çiftin arkasından da, "Onlar için başkalarını düşünmüştüm ama her ikisi de o davete icabet etmemiş, şanslarını kaçırmışlardı. Hilton havuzbaşında birbirlerini buldular. Böylece belalarını bulmuş oldular" dedi.

Nevra Hanım, ölen Avusturyalı kocasından dolayı edindiği bir alışkanlıkla av hayvanları yemeye bayılan, su katılmamış bir aristokrattı. "Bela" lafı ağzına cila olmayacak kadar kaba kaçıyordu. Sadede gelirsek, bu olaydan bir yıl sonra Fesat'ın kendi evinde Nevra Hanım'a karşılık vermek amacıyla düzenlediği ıstakozlu öğle yemeği öncesi olan olmuş, hatırlarsanız ıstakozları mermer mutfak tezgâhına bırakıp sırra kadem basmıştı.

Bir ay sonra Nevra Hanım'ın davetinde uzun uzun Maide'nin nerede olabileceği konuşulmuştu. "Avrupa'da bir klinikte" dedikodusu en inanılır olanıydı. Bütün dedikoduların teker teker silkelendiği o yemekte Nevra Hanım yine ağzı sakız niyetine çiğnediği av etleriyle doluyken ama dolu değilmiş gibi görünürken, "Ah Maide," demişti, "O yemekte yanındakini ayartsa batacağı ve doğacağı köşeden şaşmayan güneş gibi olurdu. Ona yakıştırdığım beyefendinin peşinden ayrılmazdı. Kaldı ki mutlu olmaları, birbirlerini sevmeleri imkânsızdı ama Maide ortadan kaybolmazdı."

Maide ortalardan kayboldu, yerin dibinde Fesat olarak yeniden dirildi. Nevra Hanım hayatta mıydı, hâlâ 'Keklik Fürstenberg' yiyor muydu, Maide'nin Avrupa'da bir klinikte olduğuna hâlâ inanıyor muydu?

"Bensiz dünya ne?" dedi Fesat. Geçmişinden bugüne, kendisini sokaklara atmasını anlamlandıran bu biricik soruyla çıktı. Kafa Koparan ve Leyla'nın da duyabilecekleri bir biçimde sormuştu sorusunu. Ortak bir dünyayı terk edip düşmüşlerdi. Bırakıp gitmelerinin düzeni bozamadığı ideal bir sistem vardı onsuz dünyalarda. Herkesin çöpe gitmesini mümkün kılan, hiçbir şeyin değişmediği bir hayat. Kafa Koparan, Leyla, Fesat bir toplumu oluşturamıyorsa, bir toplum neden oluşurdu? Sessiz sedasız kendi köşelerinde, kendi kişisel serüvenle-

rini yaşayanların oluşturduğu bir şeyse toplum, "Bensiz dünya ne?" sorusu uzaya savrulacağınız delik gibi bir şeydir. Ya da bu soruyu sorsa sorsa Yıldız'ın serüveninde tanık olduğunuz doktorun muayenehanesindeki duvar süsü plastik Mickey Mouse sorabilir. Kaldı ki o sorarsa bir anlamı olur. Mickey Mouse'suz dünya gerçekten hiçbir şeydir. Çünkü plastiktir, gerçek değildir, başkalarının istediği gibidir, para kazandırır, eğlendirir ve iyilerin elinde iyilerin, kötülerin elinde kötülerin sözcüsü olabilir. İyi de Leyla, Fesat, çöplüğün tepesinde bulduğumuz onsuz dünyadaki serüvenini bilmediğimiz Kafa Koparan, onlar Mickey Mouse gibi değiller miydi? İyilerin elinde iyi, kötülerin elinde kötü, ha? Neden onlar gittiğinde, oyundan düştüğünde hiçbir şey değişmedi?

Eminim Leyla bunu satranç gibi düşünecektir. Her insan için "Bensiz dünya ne?" her taş için "Bensiz oyun ne?" sorusunun değeri vardır. Leyla'nın hafızasında bir tur atarsak Botwinnik'in konuyla ilişkili söylediği bir çift söze rastlayabiliriz: "Her taşınız aslında bir vezirdir. Vezir'e giden yolu açmaya ya da tıkamaya yararlar." İyi ama Leyla'nın oyun dışına itilmesi neye yaramıştı? Aynı şekilde Fesat'ın ve Kafa Koparan'ın da?

Dallara asılı halde yavaş yavaş kıpırdanan ve dirilen hayvanları, mucizeyi izlemeye gelen Doktor Jivago mesela, yıllardır toplumun en kendi halinde insanlarını yerin dibine geçirip böbreklerini çalmayı görev edinmiş birisi olarak pek çok insana ortadan kaybolduğu süre içinde "Bensiz dünya ne?" sorusunu sorma, geri döndüğünde bu sorunun cevabını da bulma şansını veriyor. Aslında Doktor Jivago takılıp kaldığımız bu soru için çok iyi bir örnek, zira kendisi neşteri vurduğu her insan için, kolundaki insan derisi kayışlı saate bakarak şunu düşünüyor: "Belki geçici bir süre ortadan kaldırdığımız ve bir böbreğini çalmaya niyetlendiğimiz bu insan Hitler'dir." Düşündüğünüz gibi Jivago, neşteri vurduğu her insanın sözde Hitler olduğunu düşünen takıntılı bir tipti. Hitler Yahudileri sabun yapmayı düşünmezden önce, bütün kalbiyle grafiker olmayı arzuladığı gençlik yıllarında bir sokak serserisi tarafından paralansa ve ortadan kaldırılsa aptal gibi milyon kez so-

rulmuş o soruyu soracağız ama, "Kim bilir dünya tarihi nasıl işlerdi?" İşte bu sebeple Doktor Jivago bizden farklı olarak her insanın bir tarih ve tarih için bir dönüm noktası olma şansını taşıdığına inanırdı. En azından Fesat'ın, Leyla ve Kafa Koparan'ın; Hitler'in tek amacının enfes afişler yapmak olduğu yıllardaki sıradan hayatına benzer hayatlarının, bir yere varmayacak gibi görünen kişisel serüveninin bir enerjisi vardı. Tek başına dünyayı değiştirmeye yetmezlerdi, tek başına duvara asılan plastik Mickey Mouse'lular ama hep beraber bir şeydiler.

Doktor Jivago'nun marifetlice bir böbreklerini aldığı sonra üstünkörü dikişlerle bu işin acemisi tarafından yapıldığı izlenimini yarattığı insanların hepsinin birer dünya olduğunu düşünürdü. Bunu ortağı Horoz'a da söylemişti. Basitçe, "Her insan bir dünyadır," demişti. Diğer her şey o dünyanın dışındadır.

Evet, buradan Jivago ve Horoz'un, Leyla ve Kafa Koparan'ın kendi dünyalarının dışında kalmasını istedikleri gerçeğine gelebiliriz. Hiçbir şeyi unutmayan okuyucular, her şeyi unutan okuyucular, biliyorum ki çeşit çeşitsiniz, bu sebeple hatırlatmakta fayda var: Fesat'ın misafirleri hayvanlar dirilir dirilmez çekip gideceklerdi. Zaten Fesat'ın ısrar edecek, Jivago ve Horoz'a posta koyacak, lağım farelerini yardıma çağıracak hali yok. Kafa Koparan'ı geçmişinin hangi yanından, hangi köşesinden hatırladığını çıkaramamaktan dolayı kızgın. Bir keresinde sokaktan toplanıp zorla hamama götürüldükleri ve bir zabıta tarafından hamamın soğukluğunun bir köşesine kıstırılıp becerildiği bir gün –olaya istemeden şahit olan topal bir tellak ve cüce kadar kısa bir adam da mı girmişlerdi ona o gün, her neyse– içeride zorla yıkanırlarken, sosyal yardım görevlisi kadınların arasında duran ama onlardan daha farklı bir konumda olduğu anlaşılan –belki bir sosyolog ya da gazeteci– bir kadın şöyle diyordu: "Henüz deli değiller. Bunların hiçbirisi deli değil. Sadece kendilerini kaybetmiş bir haldeler. Uyku ve uyanıklık arasındaki o garip evrede olduğu gibi."

"Kendilerine gelsinler o zaman!" diye bağırıyordu hortumla üzerlerine su tutan görevli kadınlardan birisi. Saçlarından,

gövdelerinden kar gibi köpükler akıyordu, görevlinin ucunu sıktığı hortumdan püskürttüğü suyun altında.

"Kendinize gelin!" diye çınlıyordu kubbe.

Peki, kendine geldi mi Fesat?

Hayır.

"Sokaklarda kimse kendine gelmez. Herkes kendinden kaçar." Tahmin edersiniz ki bunu düşünen Leyla olamaz. Duymuştur bir yerlerden. Satranç öğrenir gibi, satranç oynar gibi yaşamayı seçmişti o. Git derlerse gidecekti buradan.

Nitekim, "Bunlar bugün gidecekler değil mi?" diye sordu Jivago.

"Gidecekler," dedi Fesat.

Fesat'ın ikna olmasına, bu cevabı vermesine sevinmişti Horoz. Sevinci, iktidarı gibi yerinde duran ibiğinin sallanmasına ve bir organmışçasına sertleşip dikilmesine neden oldu ki sevinç, üzüntü ve heyecan hallerinde olağandı bu. Parasının akıbetini merak etmeyen Jivago'yu sorusuna alacağı cevap hiç ilgilendirmiyordu. Jivago ile Horoz'u karıştırdığımı düşünüp keyiflendiniz ama hiçbir zaman ne ben kahramanlarımı karıştırırım ne de onlar görevlerini ve hiyerarşik dizilişlerini karıştırırlar.

Her neyse, insanların böbreklerinin yerini dünyadaki her şeyin yerinden daha iyi bilen Jivago, saatinin takılı olduğu bileğini kaşıdı ve sordu:

"Nereden bunlar?"

Bir böbreğin işe yarar olup olmadığından başka bir şeyi merak etmeyen Jivago için bu olağanüstü bir soruydu. Daha çok Leyla'yı merak etmiş, bu soruyu Leyla için sormuştu. Kendisine hiç eş seçmemişti ama bu kadın için eş duygusunu hissetmişti. Mantık yalandı. Böyle durumlarda hisler işe yarardı. Hisleri de Jivago'ya, "O kadın," diyordu, "yenilir yutulur bir lokma değil." Kısaca, "O kadını kaçırma," diyordu hisleri. Yanındakini doğra, kadını bağla gibi bir şey işte. Leyla çöplükte bir ömür geçirmişti. Yerin dibinde yeni bir kraliçeliğe hayır demezdi. Kafa Koparan'dan emin değildi. Adam katıldığı yeni dünyada kendine gelememişti. Leyla'ya kalırsa kendine geldiği

ilk anda terk ettiği ya da terk etmek zorunda kaldığı düzenine geri dönecekti. Oyundan çıkan bir taşın tekrar oyuna katılamayacağı gibi, Leyla onun peşinden gitmezdi.

Fesat canlanan ilk hayvan olan kediciğin dala bağlı kuyruğunu çözerken, Jivago'nun sorduğu büyük sorunun cevabını verdi:

"Neredense neredenler! Cehennemin dibindeler. Şimdi buradalar."

Fesat doğru söylüyordu. Önemli olan burada olmalarıydı. Yoksa Jivago da kırk yıl önce buğün, kendisinden yirmi yaş büyük bir kadının koynundaydı. Birinci sınıf el dikişi pantalonunu yere çıkarmıştı. Pantolon yün olmasına rağmen ipek gibiydi ve yerde kat kat katlanmış vaziyette duruyordu. Annesi haftanın üç günü pantalonunu nasıl böyle buruşturduğunu soruyordu. Jivago bunu becermekten büyük keyif aldığı, aşığı olduğu kadına anlatmıştı. Bu aralarında boş yere gülüşülen, tatlı bir yatak hikâyesi olup çıkmıştı. Annesinin oğlunun pantalonunun nasıl buruştuğuna dair bulacağı nedenlerle, Jivago'nun kırk yıl sonra nerede olacağına dair sayacağı birkaç olasılık birbirine benzerdi. Anne oğlunun pantalonunu kendisi yaşında bir hanımı becerirken uygunsuzca çıkardığı için buruşturduğunu aklına getiremeyeceği gibi Jivago da kırk yıl sonra o gün yerin dibinde organ ticareti yapacağını düşünemezdi. Ama hayat düşünemediklerimiz üzerine kuruludur.

Bir çöp gibi oradan oraya savrularak ilerliyoruz. Diyeceğim, kahramanlarımızın geçmişlerinden yakamızı kurtaramıyoruz. Leyla ve Jivago'nun önünde beraber olma olasılıkları duruyor ama ne yazık ki bu işlemeyecek. Leyla'nın başına gelecek talihsiz şeyleri bilseniz siz de benim gibi onun yeryüzüne çıkmasını istemezdiniz. Ama o Kafa Koparan'ın kim olduğu merakıyla yeryüzüne çıkacak ve kendi aralarında dedikleri gibi, belasını bulacak. Hayat biraz da yerini bulmayan olasılıklar üzerine kuruludur. Böyle binlerce cümle çakabilirsiniz. Hayat da size binlerce sürpriz ve kayıp düşeceğiniz delik hazırlar. Karşılıklı düello halindesinizdir ve her şey bir gün en aptal sonlarda olduğu gibi pat diye biter. Şimdiden söyleyelim; Ley-

la o sona yaklaşıyor. Mat olmak için bu kadar az zamanının kaldığını bilmemesi ne üzücü.

Bana tuhaf gelen başka bir şey daha var ki o da Kama'yı artık hiç düşünmemesi. Kama sanki bir çöplük halüsinasyonuydu. Şehir, yerin dibi, elinden alınan iktidarı onu yuttu. Sokaklardaki hayatının geçmişini yuttuğu gibi. Geçmiş ve bugün arasında sallana sallana ilerleyen hikâyemizin bugününde diretsek ne kadar iyi olur. Evet, bugün Fesat'ın yerin dibine inen ağaç köklerine astığı bütün hayvanlar canlandılar. O tinere bulanmış ve boğulmuş kedicik şimdi nasıl geriniyor bir görseniz! En son bir kanadını yeterince açamayan martıyı asılı olduğu kökten kurtaran Fesat, "Kar mı yağıyor dışarıda?" diye soruyor.

"Evet," diyor Horoz. Aralarında tıpkı bizlerin yaptığı gibi şakalaşıyorlar:

"Bakıyorum artık yerin dibinden, yerin üstünü de görebiliyorsun ha!"

Fesat, yerin dibinde sözü geçen bu adamla böyle şakalaşmaktan, yakın olmaktan mutlu, gülüyor. Duvarın kenarında oturmuş Kafa Koparan'la göz göze geldiğinde gülüşü yüzünde donuyor Fesat'ın. Nevra Hanım'ın sofrasında değil de belki başka bir yerde bulmuştu onu. Gece bir arabada, son model spor bir arabada gittiklerini hatırlıyor şimdi. Geniş ve alçak kapıları olan bir araba. Rengi asit sarısı olabilir miydi? Karanlık bir eve girdiklerini, yattıklarını, gün ışığını değil gecenin bir vakti yediği tokadı hatırlıyor. Fesat'ı bıraksak gereksiz binlerce şey hatırlayabilir ama emin olun Kafa Koparan'ın yüzünün yanık olmayan yanına eskisini koyamaz.

Şimdi hepsinin, –Leyla ve Kafa Koparan dışında tabii– tek bir sıkıntısı var; kar suyu geçmiş yıllarda olduğu gibi tepelerinden şakır şakır yağacak mı? Bu mühendislik harikası gibi görünen dehlizin demek böyle bir kusuru varmış.

"Ameliyathanenin üzerindekini halletmiştik..." diyor Horoz.

"Ya biz?" diyor Jivago, "Biz balçık çamurun içinde mi uyuyacağız?"

Evsizlerin ilginç bir takıntısına dokundu esasında Jivago. Hepsi açıkta ve ortalıkta uyur gözükürler ama onlar için bü-

yük sayılabilecek lüksleri vardır, başlarının altındaki yükselti, üzerlerine örttükleri gazeteler, başlarını soktukları kutucuk ya da üzerine kuruldukları bank gibi. Dolayısıyla Jivago'nun yerin dibinde kuru kalmak istemesini anlayışla karşılamalıyız. Ameliyathanesinin sular altında kalmayacak olması onu biraz rahatlattı, o da merakla Leyla'nın önüne eğildi. Bu gözler, bu geniş alın hiç yabancı değildi. Leyla da gözlerini dikip ona baktı. Jivago sonra yanındakini, Kafa Koparan'ı göz hapsine aldı. Kılıcını fiyakalı buldu. Dokunmak istedi ama Kafa Koparan sertçe itti elini. Jivago da kafasının kesilmesini hak edecek biçimde, alay eder gibi güldü.

"Atın artık şunları dışarı!" emrini bu küçümseyici gülüşün akabinde verdi. Kafa Koparan onun cezasını verecekti ya, bu defa Leyla eline yapıştı. Hem o adam, Jivago yani, yanıklarını tedavi etmişti.

Orayı terk edeceklerdi. Vedalaşacak kimse yoktu. Toplanacak eşya da. Leyla unutmadan kırmızı çantasını aldı ve koluna taktı. Bu haliyle bir kere daha süzdü onu Jivago. Onu alıkoymayı ciddi ciddi aklından geçirdi. Bunu yapmak için, bir adım atmak, bir söz söylemek, Leyla'nın talihini değiştirmek için hazırdı ki, kucağında "ganimet" dediği şeyle yılların kâğıtçısı Kuzu girdi içeri. Ganimet denilen şey bir çocuktu. Bir çocuk için alışık olmayacak biçimde, koyu renk giysiler içindeydi. Onun iri yarı bir adamın kucağında ayakları sallanan bir cüce değil de bir çocuk olduğuna bizi inandıracak şey renkli, cicili bicili botlarıydı. Botlarında şirin bir hayvancık yüzü vardı. Köpek, kedi... yooo bir ayıcıktı bu. Göz niyetine iliştirilen boncuklar dönüp durduğundan, ayıcık, "Neresi burası?" şaşkınlığını yaşıyor gibiydi. Ayıcık bu şaşkınlığı yaşıyor gibiydi ama botların sahibi daha yeni ölmüştü.

"Çöpten çıktı," diyordu onu Horoz'un kucağına veren Kuzu.

"On sekiz İsrailli aile çocuk böbreği istiyor Jivago!" dedi Horoz. Şaşkınlığını üzerinden hızlıca atmış, ganimetin değerini hesaba vurmuştu. Jivago öfkeyle yüzünü buruşturdu. Horoz'un kucağında tuttuğu çocuğun yüzü kar gibi beyaz, dudakları mor ve aralıktı. Bu haliyle donarak ölmüşe benzemi-

yordu. Küçük bir muayeneden geçirse, bu amaçla küçük bir otopsi için içini açıp baksa çocuğun nasıl öldüğünü anlayabilirdi. Can çekişip çekişmediğini, ağır bir hastalığa yenik düştüğünü ya da öfkeli bir büyüğün elinden ölümü tattığını, hepsini anlayabilirdi. Kabul edersiniz ki sırf bu merak yüzünden çocuğu kesip biçemez Jivago. Üstelik bu merakına yenik düştüğü takdirde aç gözlü ortağı ibiğini titreterek başına dikilir belki şarjörü zor dönen tabancısının namlusunu şakağına dayayıp iknaya çalışırdı. Bu bir kere daha olmuş, Horoz namluyu dayarken, tek atışta, hızlıca bir ölümü sağlamak için kurşunun giriş deliğini iyice belirleyebilmek adına ortağına, "Tam burası mı?" diye sormuş muydu?

"Yarım dönüş yukarısı," cevabını almış mıydı? Yarım dönüş, namlunun kendi çevresinde bir kere dönerek yukarı çıkması mıydı? Sonra, Jivago hayatta kaldığına göre iş şakağında namlunun iziyle son bulmuş olmalıydı.

"Çocuk daha sıcak," diyordu Horoz. Elinde fırından yeni çıkmış bir ekmeği tutar gibiydi. "Yeni ölmüş olmalı."

Ganimeti şehrin göbeğindeki bir çöp konteynerinden çıkaran kâğıtçı Kuzu hepsinden heyecanlıydı. Anlatmak, şeflerinin gözüne girmek, o dehlizde ayrıcalıklı olmak istiyordu:

"Sabah karların örttüğü çöplerin içinde ılık ılık elime geldi. Otobüs firmalarının plastik bardak, kullanılmış kolonyalı mendil ve boklu tuvalet kâğıdından ibaret çöpleriyle koyun koyunaydı mübarek. Ayakucunda çikolatalı pasta artıkları ve kurumuş çiçekler vardı. Uyur gibi yatıyordu gözünü sevdiğimin. Kimse görmedi onu oradan çekip çıkarırken."

"Çocuğun ölüsünün çöpçatanı mısın?"

Jivago sordu bunu. Ona öyle geliyordu ki meleklerin ruhunu daha yeni uçurup Allah katına gönderdiği bu yavrucağın böbreklerini zorla aldıracaklardı ona.

Horoz nefesini tutup yüzünü çocuğun yüzüne yaklaştırdı. İbiği bir yandan diğer yana yıkıldı. Enfes bir kokuyu içine çekmiş gibi başını kaldırdı:

"Daha tam ölmemiş. Hâlâ yaşıyor. Böbreğini bize vermek, işe yaramak için bekliyor."

Bu çocuğun yokluğunda dünyayı bir hiç sayan sevdikleri var mıydı acaba? Onlar hâlâ bu dünyada olan oğullarının, yine bu dünyada olan cehennemin dibinde bir çekişmenin parçası olduğunu bilebilirler miydi? Cennetin ve cehennemin bu dünyada olduğuna inanmayanlardansalar kuru kuruya kötü şeyler düşünürler sonra ateşe dalan bir pervane gibi kanatlarından başlayarak yanarlardı.

"Onu içeri götürüyorum," dedi Horoz. Besbelli ortağını düelloya bekliyordu. Ne hissiyatlı insanlardı şu yerin dibine geçmiş olanlar, olacakları zihinlerine gerilen bir perdede defalarca seyretmiş gibi davranıyorlardı. Jivago, Horoz'un peşi sıra içeri gitti. Ölmekte olan çocuğun ayakları sallanıp duruyordu. Horoz onu kucağında öyle ritmik taşıyordu ki çocuğun ayakkabısının üzerindeki oyuncak gözlerin fırıl fırıl döndüğü apaçık görülebiliyordu. Ancak birazdan olacaklar böyle apaçık görülmeyecekti. Tek bir el silah sesi duyulacaktı o kadar.

Kar suları yağmur gibi yağmaya başlamıştı. Bir sıkıntıdan kurtulmuş gibi, Leyla, "Yerin altında yağmur yağıyor," dedi. Kafa Koparan yüzünün yanık tarafını hisseder gibi gülümsedi. Gülümserken yüzünün yok olmuş gibi duran tarafı parlıyor, yakaladığı bütün gölgeleri, ışıkları eşit biçimde dağıtıyor gibiydi.

Yerin dibine batanlar için insanlık hallerini sonuna kadar harcamışlar diyecektim, iyi ki dememişim çünkü tıpkı yerüstünde her şeyi olduğu gibi gördüklerini sananlara has merak duygusuyla bekleşiyorlardı:

"Ölen kim?"

Dehlizin efendileri peş peşe çıktılar. Silah Jivago'nun elindeydi.

"Onu iyileştiremeyeceğini mi düşündün? Böbreğini almaya kıyamayıp sonra bir an önce ölsün demek de neyin nesi!" Horoz bağırıp duruyordu. İbiğinin sertleşip dikildiği yetmiyormuş gibi neresinden kan gidiyorsa o et parçasına, kıpkırmızı olmuştu. Burnundan soluyordu. Soluğu kalın iki parça sis bulutu yaratıyordu tam burnunun ucunda. Jivago silahını ona doğrulttu. Horoz öleceğine inanmıyordu. Bunu ortağının ya-

pacağına hiç mi hiç inanmıyordu. Yine de korkuyordu. "Bir tek Allah korkusuzdur," derdi annesi. Bak nasıl hatırlamıştı. Belki birazdan geçmiş, bir çekmece gibi çekilecekti. İçine doldurduğu ıvır zıvır anılardan müteşekkil lanetli bir hayat. Ölebileceğini aklından geçirdiğinde kasıklarını ağrıtan o korku kısacık sürmüştü. O korkunun yerini daha dehşetli bir duygu, hatırlamak almıştı. Annesinin vecize gibi bir sözüyle başlamıştı kâbus. Kim bilir önüne daha neler çıkacaktı ki ortağı silahı indirdi, bu azap bitti. Yeraltı adamları, kadınları nerede nasıl davranacaklarını gayet iyi biliyorlardı. Leyla bu bakımdan sürüldüğü çöplüğün seçilmiş insanlarına benzetti onları. Başının üzerinden süzülen sular omuzlarını ıslatmıştı. Sünger gibi kar sularını çeken bu dehliz nasıl oluyordu da çökmüyordu? Leyla bunu da düşündü. Daha doğrusu dehlizin çökeceği ve hepsinin nedense ıslanmış fişekler gibi toprağa gömülebileceği düşüncesi geçti aklından. Şimdi yere indirdiği silahıyla ve herkes kadar ıslanmış elbiseleriyle bir tek Jivago ıslanmış fişek sayılabilir ama neyse, Leyla'nın yeraltında nefesini tutmuş bekleyen herkesi patlamaya, yakmaya ve yok etmeye yakın görüp ıslak fişekler demesini anlayışla karşılamak lazım. Horoz da bizim gibi ortağının onu öldürmekten vazgeçtiğini düşündü. Bu sebeple ucuz romanlarda ve herkesin anlayacağı filmlerde de olduğu gibi hayatının gözünün önünden geçip gittiği film şeridi koptu. Bir anda gerçeğe, aramıza döndü, bir tek Allah'ın korkusuz olduğunu unuttu ve konuştu:

"Can çekişiyor diye çocuğu öldürdün. Böbreğini, kalbini, işe yarar her şeyini almaktan ne farkı var bunun? Keşke boğsaydın onu. Karın boşluğuna mı ateş ettin? Sırf işimi görecek organlarını dağıtmak için değil mi? Ne adamsın be!"

Horoz'un alnındaki delik, çocuğu bulup getiren Kuzu'dan içeri gidip çocuğun neresinden yara aldığına bakmasını istediği anda açıldı. Jivago'nun silahını nasıl hızlıca doğrultup ortağının alnını hedef aldığını kimse görmedi. Kurşunun aralarındaki nemli ve lanetli boşlukta aldığı yolu görmek zaten mümkün değildi. Sadece susmasını isteyen Jivago onu işte böyle öldürdü. Horoz da susması yeterliyken ölmüş oldu. Ortağının

yanına kadar gitti Jivago. Kurşunun Horoz'un kafasının içinde kendine açtığı yolu tahmin etmeye çalıştı. Yeraltı için fazlasıyla temiz ve fiyakalı duran ayakkabılarıyla ortağının başını yan çevirdi. Ölmüştü işte. İbiği bütün haşmetini yitirmiş, sönmüştü. Jivago ayağının altındaki başa biraz daha bastırdı. Niyeti ortağının boynunu iyice ortaya çıkarmak, şah damarını ıskalamamaktı. Gözlerini kıstı, bir el daha ateş etti. Kan en fazla paçalarına kadar sıçradı. Gözlerini Horoz'un fazlasıyla buruş buruş boynundan alamasaydı yüzüne de bulaşabilirdi.

"İçeri götürün onu," dedi Jivago. Madem İsrailli hastalar böbrek peşindeydi, Horoz'un onlara bir faydası dokunmalıydı. Bir kişi ayaklarından bir kişi koltuk altlarından tuttu Horoz'u. Jivago onun gözlerinin önünde sürüklenerek götürülmemesinden memnuniyet duymuştu. Kendisine bunu niye yaptığını soracak mıydı? Kolunda tiktaklayan Hitler'den yadigâr saat ona büyük hataların bir ruh halinden başka bir şey olmadığını hatırlattı. Jivago ortağının içini deşmek için ameliyathanesine süzüldü. Yeraltı insanları da bizim tanık olduğumuz olaylar daha yeni cereyan ediyormuş gibi ortalıkta bakakaldılar.

Leyla'nın ne düşündüğünü bilmiyorum ama Kafa Koparan bir insanın hayatında ya bir kere tanık olacağı ya da hiç göremeyeceği böyle dehşetli şeyler karşısında aynı zaman diliminde sıradan şeylerle meşgul diğer insanları düşünürdü. Sokaklardaki yeni hayatında, Çöplük'te yeni adıyla vaftiz olmasına vesile olan kafayı uçururken de bunu düşünmüştü. Şimdi, demişti; birileri market raflarında sütlerin gramajını kontrol ediyor, bir diğeri kendisine kahve koyuyor.

Fesat, film biter bitmez, ışıklar yanar yanmaz kritik etmeye başlayan sabırsız seyirciler gibi konuşmaya başladı:

"Ben en çok çocuk için üzüldüm. Nereden bilebilirdi böyle öleceğini? Üstü başı temizdi değil mi, sokak çocuğu değildi. Annesi mesela, bilebilir miydi çocuğunun böyle bir sonu olabileceğini? Horoz biliyordu ama kendi bok sonunu. Ama hayatta öyle bir paltosu ve ayakkabıları olan çocuk için bu son inanılmaz değil mi?"

Anlaşılan Fesat kendisini 'Keklik Fürstenberg' ziyafetine bu-

yur edildiği sofralarda sanmıştı. Yerin dibinde olduğunu unutmuş da mı böyle konuşmuştu? Leyla da bazen eski Leyla gibi konuştuğunu, düşündüğünü hissediyordu. Bir türlü yeni Leyla olamamıştı. Hatırlıyordu, hep hatırlıyordu. Gelecek geçmişe bakmaktan başka bir işe yaramıyordu. Yaşanır olan gelecek değil geçmişti. Gariptir Fesat da aynı sonuca varmıştı. Horoz ölmüştü işte. Şehrin fareleri yardımına koşana kadar kendisi de böyle pat diye öldürüldüğünde gelip katilini kemirmeleri ne işine yarardı. Kendisini sokaklara attığı gün, o pişmeye hazır nefis ıstakozu mutfak tezgâhına bırakıp çıktığı ve yerin dibine geçtiği gün neler olduysa ona benzer şeyler olmaktaydı şimdi iç âleminde. Yıllar yıllar sonra burnunda bir şey var hissiyatı yaratan o bene rağmen kendisini tanımadan yanından geçip giden kızının kapısını çalmak istiyordu şimdi. Nezaketen çalacaktı gerçi. Yoksa kızıyla birlikte yaşadığı evin anahtarı hâlâ boynunda asılıydı.

Canlandırdığı hayvanlar ininde bağrışıp duruyorlardı. Bir önceki hayatında o zavallı ıstakozu mutfak tezgâhında bıraktığı gibi çekip gitmeyecekti bu defa. İçeridekilere, diriltiklerine yol gösterecekti. Bu sebeple onlarla ilgilendi:

"Dirildiklerine mi seviniyor bunlar bu kadar?"

Sonra böyle olamayacağına kanaat getirdi. Horoz'un şah damarından fışkıran kan tavana kadar fışkırmış, yağmur gibi üzerlerine yağmaya başlamıştı bile. Yerin dibinde hatırlanacak en son şeyi hatırladı: Fesat, Flaubert'in yazdığı şu satırları hatırladı: "Köpekler ölü kokusu alırmış öyle derler. Arılar gibi. Arılar da biri ölünce kovandan kaçarlar."

Flaubert zihninde Fesat'ın kızının izini sürerek dilinin ucuna kadar gelmiş olmalıydı. Vaktiyle boğazlamayı düşündüğü kızıyla birlikte otururken aynı evde, anlayın işte, kızı okuyup severdi Flaubert'i. Hatırladığı satırlar Madam Bovary'dendi. O romandan hayvanlarla ilgili iki üç satırı hatırlamak tam Fesat'a göre bir şeydi.

"Arılar gibi kaçmalıyız biz de buradan," dedi yüksek sesle. Ama düşünsenize Leyla ve Kafa Koparan onun Flaubert'in kaleminden çıkmış satırları hatırlayıp buna istinaden arılar, vız-

vızlar falan filan diye zırvaladığını nereden bilebilirlerdi? İnsan hayatının bilinmezleri uzayın bilinmezlerinden çoktur vallahi. Neyse, Fesat inine girip dirilttiği hayvanlara seslerini kesmelerini ve önüne düşmelerini emretti. Sonra orada kurduğu düzene göz gezdirdi. Tuhaftır, evinden çıkarken yanına hiçbir şey almamıştı. Gayri ihtiyari anahtarını almıştı o kadar. Oysa şimdi Flaubertsever kızının yanına dönerken onun pislik diyebileceği pek çok şeyi götürmek istiyordu. Ya da yerin dibinden çıkmak için geçerli bir mazeret bulmaya çalışıyordu. Kendisini sokaklara atarken böyle bir şeye ihtiyaç duymamıştı. Mazerete yani.

"Gidelim," dedi sonra. Yerin dibinde, aşağılarda ve sokaklarda, şehrin diğer ucunda ve gecenin bir vaktinde, öteki hayatlarda neler olup bittiğini bilmeyen sıradan insanlar gibi söylemişti bunu.

Kimse gitmelerine aldırmadı. Fesat'ın şehre inip donmuş hayvancıkları toplayacağını ummuşlardı muhtemelen. Yeraltındaki bu hayatın dışarı bağlandığı delikten en son Fesat çıktı. Bunca zaman karanlıktan aydınlığa çıkmaya zavallı gözlerini alıştıramamıştı. Kim olsa buna alışamazdı ya, gözlerini kırpıştırma ve kısma tiki işte bu nedenle musallat olmuştu başına. Pislik yuvasına inen delikten bihaber mahalleli çocuklar biraz ileride kartopu oynuyorlardı. Haa, demek bu yüzden kar suları bu kadar çabuk yerin dibine iniyordu. Koşuşturan çocukların neşesiyle basılıp, sulanıp eriyordu karlar. Ne Fesat'ın ne Leyla'nın ne de çöplüğün zirvesinde bulunmazdan önce business class'ta seyahat ettiğini öğrendiğimiz (eğer bizi yanıltmıyorsa) Kafa Koparan'ın mevsimin ilk karını hayranlıkla seyredecek insanlıkları kalmıştı. Geniş düzlüğü örten beyazlığın üzerinde kalbi ve böbreği çalınacak onlarca çocuk kartopu oynuyordu ne garip. Demek her işin bir kuralı vardı; yani Horoz İsrailli bir çocuk hastanın beklediği böbreği o kadar çok istiyorsa onlardan birisini indirebilirdi aşağı. Ama oyunun kuralı cehennemin ve cennetin sınırlarını çiziyordu. Piyango o Mickey ayı, kedi, neyse ne suratlı ayakkabıları olan çocuğa çıkmıştı. Kim bilir hangi oyunbozan onu cennetin sınırlarından çıkarıp cehenneme atmıştı? Siz bu sorunun cevabını biliyorsu-

nuz elbette. Asıl şunu söyleyin bana: Çocuğun ayakkabılarının üzerindekiler gerçekten Mickey miydi, yoksa çocukları eğlendirmesi için düşünülüp yaratılan başka bir kahraman ya da bir hayvan? Ah, dünyayı anlamaktan vazgeçen kahramanları Bauvard ile Pecuhet'i yarı yolda bırakan Flaubert, 1852'de dostu Colet'e yazdığı mektupta, "Yapmak istediğim şey hiçlik üzerine," diyen Flaubert, bu zamanı yaşamalıydı, görmeliydi. Sadece hayvanların nasıl karikatürize edildiğini görmek uğruna gerçekleşmeliydi bu mucize. Yoksa hiçlik ve dünyayı anlamaktan vazgeçme hali Flaubert'den 2003 Şubat'ına Leyla, Fesat ve Kafa Koparan'a kadar gelen bir şeydi.

Şimdi başka bir konuya parmak basacağım. Biz hayvansever Flaubert'in hiçlik duygusu üzerine atıp tutarken kahramanlarımız yerüstünde dikilip duruyor, beyinlerinin farklı renk ve kuvvetli ışık değişimlerini algılamaya yardımcı olan köşeciğinden –Horoz'un alnına giren kurşunun bir yere takılır gibi kalakaldığı yer de burasıydı, ne garip– gelecek emri bekliyorlardı. Yani bizim Flaubert'imiz onları hiç ilgilendirmiyordu. Yani bizim konuştuklarımız, hissettiklerimiz ve düşündüklerimizle onlarınki iki ayrı evrende yol alan hayatlar, aynı denizde farklı yönlere çalışan akıntılar gibi. Filozofluğa ne gerek, bütünlük zaten böyle bir şey değil midir? Ama şimdi Fesat'ın söyleyeceği şeyle yolumuza kahramanlarımızla birlikte devam edebiliriz:

"Hayatın altı ve üstü var işte böyle. İnsanların da. Her şeyin senin anlayacağın..."

Fesat'ın söylediklerini anlama isteğinden çok, hiçlik duygusuyla orada biraz daha durup oynayan çocukları seyrettiler. Atkılarını, alacalı bulacalı eldivenlerini, mükemmel bir pompa gibi çalışan kalpleri sayesinde kırmızı kırmızı olmuş yanaklarını, kalbin açılma ve kapanma ritmini görebileceğiniz göğüs kafeslerini, yine aynı ritim ile çalışan akciğerlerin döndürdüğü soluklarının soğuktan kar gibi bembeyaz oluverip ağızlarından çıkışını seyrettiler. Bir güzellik aramıyorlardı, bir güzellik bulmuyorlardı kar altında neşeyle oynayan çocuklarda. Şüphesiz güzelliğin ne olduğunu çoktan unutmuş insanlardı onlar.

Önce Leyla gitmek üzere arkasını döndü. Sonra fena halde

topallayarak Kafa Koparan izledi onu. Kolu işe yaramaz bir sarkaç gibi sallanıp duruyordu. Baglamalıydı o kolunu. Yüzü ise buruşturulup atılmış bir mektup gibiydi. Bir gözü tamamen kapanmış, yanıklar kabuk bağlamış, yüzün bir yanının şişliği azalmıştı. Fesat bile evine dönmeye karar vermişken o sokaklarda kalmak için direnecek miydi? Arkalarında kalan Fesat hem onlara ne kadar güvendiğini ispat etmek hem de onları yollarından döndürmek için, "Ben evime dönüyorum," dedi. Leyla ve Kafa Koparan başlarını geri çevirip çıktıkları deliğe baktılar. Fesat'ın evi başka neresi olabilirdi?

"Herkesinki gibi olan evime," dedi Fesat eksilmiş dişlerini birer birer göstermek istercesine ağzını açarak.

Herkesin evinin nasıl olduğunu, bir evin nasıl olduğunu Leyla çoktan unutmuştu. Geride bıraktığı evlilik evini, sonra Bebek Oteli ve Moskova'daki evi hatırlamak istedi. Tadını bilmediği bir yemeği düşünmek gibiydi bu. Kafa Koparan da ev deyince güzel hislerle dolmuyordu. Onu çöplüğün tepesine savuran felaketler dört duvar arasında vuku bulmuştu. Fesat yolculuğa çıkacak zarif bir hanımefendi gibi karşılarına dikilmiş onlarla vedalaşmak istiyordu.

"Seni nereden tanıdığımı eve gidince bulacağım," dedi Kafa Koparan'a, "evimde fotoğrafların olmalı ya da seni hatırlatacak bir şey."

Bizim yabancısı olduğumuz o evrende dolanıp durmasalar pekâlâ birbirlerini nereden tanıdıklarına ilişkin gerekli soruları sormayı becerebilirler. Ama alışın artık onların bizim mantığımızı zorlayan davranışlarına. Çöplükte rastladığı o garip komünü inceleyen akademisyen kız, hani şu doktorun sevgilisinin kız kardeşi, Kayıp Yer olarak adlandırmıştı çalışmasını. Fesat'ın bu isabetli ismi taşıyan evrenden çıkıp aramıza dönmek istemesi bir önceki bölümde çocuk doktorunun kendisini boğan diline doladığı muammanın ta kendisi. Aynı şekilde Kafa Koparan'ın aramızdan çıkıp kendini çöplükte, Kayıp Yer'de bulması ve geri dönmeye niyet etmemesi de.

Kafa Koparan, Fesat'a hiç de hatırlıyor gibi bakmadı. Çok insan tanımıştı, çok seyahat etmişti. Fesat kim bilir onların ara-

sında neredeydi? Leyla da böyle bir gariplikten mustaripti. Geçmişi niyetine hatırladıkları arasındaki yüzleri gerçek hayatta yerine koyamıyordu. Birbirine benzer bulutlar, yapraklar gibi bir şey çıkıyordu ortaya. Sözgelimi Amerika'ya gittiğinde Kasparov'un da aralarında bulunduğu bir kalabalığı gösterseler kime doğru gideceğini bilemezdi. Kama'ya bugün sokaklarda rastlasa tanıyamayacağını düşünmeye başlamıştı. Belki bu ışıksız, yetersiz havalandırılan bir ortamda günlerce kalmasındandı. Şimdi dışarıda gördüğü sonsuz beyazlık başını ağrıtmıştı. Bebek Oteli'nde ya da evlilik evinde başı böyle ağrıdığında Haluk ona yumuşak beyaz haplar verirdi. Daha dilinin üzerine koyduğunda erir giderdi haplar. "Mucize," derdi Leyla. "Başımın ağrısını anında dindiriyor." 1978'deki turnuvada Kasparov'un sırasına yerleşecekken başını delip geçen o ağrı yüzünden Sibirya'dan gelen o sümüklü oğlan karşısında onarılmaz hatalar yapmıştı. "O zaman olmalıydı bu haplar," derdi Leyla. "Haplarımla o zaman karşına çıksaydım, dünyanın Kasparov'u sen olurdun ha!" demişti Haluk da. Leyla böyle bir mucizeye bir anlığına inanmış, çok mutlu olmuştu. Şimdi, yıllar sonra 25 Şubat 2003'te hatırladığında bile mutlu olmuştu. Bu romanı yazmayı tamamladıktan sonra, okuması için, Leyla'nın evlilik yatağında ölü olarak bıraktığını düşündüğü Haluk'a verdiğimde bana o hapların tebeşir tozu ve şekerden oluşan, ilaç bilimcilerin Placebo dediği "yalan ilaç" olduğunu söyledi. "Demek o hapların hikâyesini anlatırken araya yine Kasparov'un hayaleti girmiş, laf karışmış, atlamışım," diye de ekledi.

Tekrar kahramanlarımıza, özellikle baş ağrısından mustarip Leyla'ya dönersek, başını tutarak hızlı hızlı yürüyor. Başına bir şey çarpmış gibi. Ağrıdan, yerinde olmayan kulağının üzerinde ateşten bir külçe varmış gibi hissediyor. Kolundan çıkarmadığı kırmızı çantasını telaşla açıyor. Fahir Bulut'un adamları onu Reykjavik yolundan döndürdüğünde de aynı şeyi yapmıştı, heyecandan telaşla bir şey arıyor duygusuna kapılmıştı. Bu aslında o mucize hapları arama hali de olabilirdi. Çünkü çantasında hep birkaç tane bulunurdu. Ama o on dört yıl önce geçerliydi. Hem kırmızı çanta hem Leyla nereden ne-

reye savrulmuş, Placebo'lardan iz kalmamıştı. Leyla'nın sur dibinde o paramparça olmuş giysiler ve kuşların bile yuva yapmak için girmeye cesaret edemeyeceği vahşi çalılıkları andıran saçlarıyla çantasını karıştırır hali değişmemişti. Kendisini güvensiz hissettiği, nereye gideceğini ve ne yapacağını bilemez bir haldeyken yakasına yapışan aynı tik ve bir zamanlar annesinden bir dizi görgü kuralını öğrendiği belli olan bir kadın. İnsan 'Keklik Fürstenberg'in sunulduğu sofralarda neyse her yerde o oluyor kısaca.

Evet, Fesat'ın Kafa Koparan ve Leyla ile yolları burada ayrılıyor. Pek Fesat'ın arzu ettiği gibi bir vedalaşma olmamıştı ama yolları ayrılmıştı işte. Leyla ölmeye, Fesat evine gidiyordu. Kafa Koparan belki geçmişini anlatmama izin verirdi. Leyla başını tuta tuta, kırmızı çantasını savura savura yolun karşı tarafına, deniz kenarına geçti. İstanbul'un Sahil Yolu diye anılan yolu hafifçe karla örtülmüştü. Sabah olmasına rağmen bazı arabalar farlarını yakmışlardı. Leyla durup kar tanelerinin arasından kırılarak çıkan far ışıklarını seyretmek istiyordu. Kafa Koparan'sa denizi. Fesat onların birazdan belediyenin bir otobüsüne doldurulup donmasınlar diye kapalı bir spor salonuna götürüleceğini biliyordu. İstese onlarla yürüyebilirdi ama o spor salonuna sokulana kadar neredeyse donlarına kadar her şeyleri değiştiriliyordu. Üzerlerine uymayan yeni elbiselerle donmayacaklarına kanaat getirilen bir günde salıverilmek korkunçtu. Böyle durumlarda kaç kere evinin anahtarını kaybetmiş, sonra da bulmuştu. Büyülü bir şeydi ya bu anahtar, unuttunuz mu? Bakın Fesat, Flaubertsever kızının onun bir romanından söz ederken ayrıntıları karıştırdığını fark ederse şöyle derdi: "Daha bir romanın ıvır zıvırını kafanda tutamıyorsun. Anıların, geçmişin ne olacak?" Küstah çocuk; "Benim geçmişim olmayacak!" diye cevap verirdi anasına. Görecekti bakalım Fesat, bir geçmişi olmuş muydu, olmamış mıydı? Diyeceğim, ben de anahtarın alameti farikasını unutan okuyuculara Fesat'ın kızına çıkıştığı gibi çıkışabilirim. Flaubert'in ruhunu okuyan Fesat belediyenin de ruhunu okuyor; biraz önce geçen, yolları tuzlayan araçtan sonra sokakta yaşayanları, bir ke-

nara yığılmış sarhoşları toplayan aracın geçeceğinden emin. Bu yüzden o yoluna surların arkasından devam edecek.

Surların eksik taşlarının arasından bakıyor Fesat: Bin yıllık taşların arasından bakıp bakıp yine de hatırlayamıyor Kafa Koparan'ı. Flaubert'in ezbere bildiği romanlarının bir satırını unutsa oturur baştan teker teker tarardı sayfaları, yutarcasına okurdu unuttuğunu düşündüğü satıra gelene kadar. Kafa Koparan'ı hatırlamak için yapabileceği bir şey yok. Leyla'yla onun yalpalayarak, birbirlerine dokunarak duruşlarını, ayakta dikilişlerini seyrediyor.

"Flaubert'in roman çiftlerine benziyor bunlar be," diyor kendisini bir tek sur taşlarının, kar tanelerinin, yiyecek bulma telaşındaki serçelerin duyacağını bile bile. Hakikaten, Flaubert'in çiftleri de tıpkı böyle birbirlerinin dengesini bozmak istedikleri için dengede durabilen sarhoşlara benzerler. Madam Bovary'nin unutulmaz ikilisi, memleketlerinin karşıt ama birbirine bağımlı iki yarasını simgeleyen Homais ve Bournisien gibi birbirlerini kışkırtırlar ve sonunda Emma Bovary'nin cesedinin önünde, ellerinde kahve fincanı, yan yana uykuya dalarlar. Fesat, Leyla ve Kafa Koparan'a bakıp Flaubert'in çiftlerini hatırlamakta haklı. Onları birbirlerine aşık edemedim, belli ki birbirlerini sevemeyecekler. Zamanla onlarla ilgili okurun zihninde şu soru da canlanabilir: Nefret nasıl birbirinden nefret edenleri bir arada tutabilir? Fesat onların hayatta ancak bir Flaubert çifti olarak kalabileceklerinden emin. Gözlerini kısmış kabarıp duran denizin önünde, sisin ve savrulan kar tanelerinin arasında bakınan, görünüşte hülyalı bu çifti izlerken onları görmeyi ve tanımayı değil de Flaubert'in kaleminden okumak istediğini düşünüyor ve ayağının dibine kadar gelen serçeler kovboy çizmelerinin ucunu gagalarken –hatta bir tanesinin mahmuzuna basıp, çevirip, görseniz şaşırırsınız, oynarken– güya bu sevimli kuşlara hitaben şöyle diyor:

"Evime dönünce yapacağım ilk iş ne biliyor musunuz, Flaubert'den bir şeyler açıp okumak."

Yıllarca ezberindekilerle idare eden sadık bir okurun, sevdiği yazarı harf harf okuma isteğinden kutsal ne olabilir? Fla-

ubert böyle saplantılı okurları olacağını bilebilir miydi? Belki. Onun bilemeyeceği tek şey bir otel lobisinde yaşayan papagana adının verilmesi olacaktı ya neyse, hikâyemizin elimizden kaçıp gitmesine izin vermeyelim.

Fesat, Kafa Koparan'ı izlerken onun denizi seyrettiğini değil, dinlediğini düşünüyor. Kafa Koparan kesinlikle iyi bir dinleyici. Bu, Fesat için bir ipucu sayılmaz. Bakın, onun öngördüğü şey oluyor şimdi; belediyenin sokak dilinde "toplayıcı" denilen otobüsü yanaşıyor.

"Bunların bazıları zengin oluyormuş, mal taşıyormuş, bir tane mücevherleriyle dolaşan kadın varmış, ceplerinden yakut taneleri çıkanı geçen yıl Topkapı'dan bindirmişler otobüse..." hikâyelerini anlatan aynı görevli merakla eğilmiş Leyla ve Kafa Koparan'a bakıyor. Kar onları sıradan insanlara benzetiyor. Soğuktan korunmak için sarınmış, evi olan bir çift gibi. Ama Leyla'nın saçları, Kafa Koparan'ın yüzü... "Pöhhh," demiş olmalı sokaktan topladıklarının içinde hazinesini arayan görevli, "Pöhhhh, bunlar da çöpe atılacak olanlardan."

Öyle derlerdi aralarında, "çöpe atılacak olanlardan."

"Kimin çöpe gittiği belli miydi be..." İstanbul'a kar yağdığı günlerde sokaklardan nasıl toplanıldığına, otobüsün içinde neler konuşulduğuna dair birbiriyle benzer anılarına burada, kızgınlıkla son veriyor Fesat. Acaba evine dönünce sokaklardaki hayatını hatırlayacak mı? Geçmiş niyetine yani. Kafasında taşıdığı ve onu hep yanıltan –hatırlayın, Kafa Koparan'ın kim olduğu konusunda...– koro yine bir kalleşlik yapıp "Senin geçmişin yok ki..." diyor ona.

Leyla ve Kafa Koparan, bu evsizlerden, düşkünlerden birisinin bir hazineye sahip olduğuna inanarak umutla bekleyen belediye görevlisinin nezaretinde kendiliğinden yağmur yağacak kadar nemli ve havasız otobüse biniyorlar. Keşke romanım için bir başka mucize isteseydim, çünkü otobüsün içinde gerçekten bir yağmur başlıyor. Açılıp kapanan kapı küçük bir ısı değişimine yol açmış olmalı, otobüsün kirli tavanına yapışmış yağmur bulutları başlıyor şakır şakır dökülmeye.

"Bir günde iki defa yağmura yakalanmak..." diyor Kafa Kopa-

ran. Devamını getiremiyor ama. Önceki hayatında kendisine büyük emekleri geçmiş bir beyefendinin söylediği bir cümle. Zihninde hayal meyal o beyefendiyi seçebiliyorum, hatta o yaşlıca adamın kendi çocukluk hikâyelerini Kafa Koparan'a anlattığını ve onun şimdi söylediği lakırdıyı ettiğini. Kafa Koparan beni çok uğraştırıyor, zihnindeki perde ansızın çekilip kapanıyor.

"Uğursuzluktur," diyor Leyla.

Otobüsün içinde başlayan yağmur kısa sürüyor elbette. Leyla şeffaf yağmur başlıklı bir kafa görüp irkiliyor. Yağmur damlalarının çizdiği yolların altından uçları soğan kabuğu rengi hafifçe kırlaşmış saçlar seçiliyor. Bu mümkün olabilir mi? Yıllar önce hayranlıkla seyrettiği şeffaf yağmur başlıklı kadının bu otobüse düşmesi olası mı?

Fesat geçip giden otobüse el sallıyor. Onun söylediği şeye ben de katılıyorum, hatta onun gibi serçelerin duyabileceği biçimde mırıl mırıl değil canı gönülden bağırarak söylemek istiyorum:

"Elveda Leyla, yolun açık olsun!"

Siz de biliyorsunuz ki Leyla'nın yolu açık olmayacak. Ölecek o. Bir romancı olarak ağzımı sıkı tutamamaktan, romanın sonunu pat diye söylemekten mustaribim. Leyla'nın biraz daha yaşamasına müsaade edip kızından çok Flaubert'ine kavuşmak isteyen Fesat'ın peşinden gidelim biz. Serçeler gibi. Fesat'ın peşine mi, yoksa karı İstanbul'da görmüş kovboy çizmelerinin peşine mi takıldığı bilinmez aç ve meraklı serçeler gibi. Haliyle su alıyor çizmeler ama yolu biliyormuş gibi evine kadar getiriyorlar Fesat'ı. Yeni Galata Köprüsü'nün üzerinde durup biraz soluklandı, oradaki o muazzam manzarayı boş gözlerle seyretti o kadar. Şimdi yıllarca yaşadığı apartmanının önünde Fesat. Boynundaki anahtar kapıyı açarsa, Maide demeliyiz belki de ona. Bunca yıl kapı bile dayanmış, kilit yuvası değişmemiş. Anahtar her zaman yağlı duran kilitte yarım bir dönüş atıyor, aynı anda Fesat da ağır demir kapıyı omuzluyor.

"Hoopp nereye?" diyor kapıcı. Bunca yıl kapıcı da dayanmış.

Fesat'la bakışıyorlar. Ne garip, kızı bile yolda görmüş de tanımamışken onu, kapıcı aralarındaki iki buçuk dakikayı aşmış

sessizliği, "Maide Hanım," diyerek bozuyor. Fesat gibi, "Allah'ın cezası nasıl da tanıdın?" demek istiyor ama geçmişteki adıyla yeniden vaftiz ediliyor, yeniden doğuyor ve on sekiz yıl önce olduğu gibi, "Nasılsın?" diyor kapıcıya.

Hep öyle yapardı. "Nasılsın," der kapıcının payına düşeni, şoförünün taşıdığı paketlerle kıyaslandığında en hafif olanını elinden almasına müsaade ederdi. Hatta kucağındaki çiçek demetlerini, kimi zaman yanlışlıkla el çantasını bile. Yine öyle eli ayağı birbirine karışıyor kapıcının. Bu defa Maide Hanım'ın elinden alınacak bir şey yok. "Cehennemden çıkıp gelmiş gibiydi zahar," diyecek ışıksız kapıcı dairesine indiğinde geceleri çişini tutamayan karısına.

Maide, merdivenleri Maide gibi çıkıyor. Ardında bıraktığı çiş, ter, küf, kedi boku kokulu karanlığa saklanmış kapıcı da peşi sıra. Onun Maide olduğundan, kapıyı çalıp üç soluk alıp verişi kadar bekledikten sonra kapıyı anahtarıyla açmasıyla emin olacak. Kızı bu sabah erkenden çıktı gitti. Kapıcı görmedi onu. Kapıcının karısı gece kıçına bağladığı kalın çarşafın sızdırmasıyla ıslanan yatağını değiştirirken gördü o anası gibi tuhaf kızın çıktığını. Eşya taşıyor, kucağında bir yük var gibi geldi ona.

"Köpek mi var onların dairede?" diye de sordu hatta kocasına. Ona öyle geldi ki kucağında battaniyeye sarılmış bir canlı vardı. Neyse, nefesimizi tutup Maide'nin evine girmesine tanık olalım. Kızının biraz önce çıkıp gittiğini hâlâ eşikte duran kokusundan anlıyor. Kapıcının karısının söylediği gibi evde köpek filan da yok. Olmamış da. Olsa, iplik iplik kokusunu çekerdi Fesat. Tabii artık ona Maide diyeceğiz. Maide dönüp kapıyı kapatıyor. Girişte, holde hiçbir şeyin değişmemiş olmasına seviniyor. Bilseniz yıllardan sonra insanın kendisini gerçek bir aynada görmesi ne kadar şaşırtıcı. Geniş kapıları açıp, Isparta işi halılara basıp salona geçiyor. Ne yapmış salonu bu kız? Kendine göre yeniden, acayip biçimde düzenlemiş. Kızının kokusunun izini sürüyor şimdi. Sıkıntılı sıkıntılı yürümüş, şu koltukta uzunca oturmuş, hah işte yarım bıraktığı koyu kahvesi de burada. Yemek odasına geçip yemek masasının

başında dikiliyor. Dönüşü şerefine bir yemek vermeli, onu Avrupa'da bir klinikte sanan arkadaşlarını çağırmalıydı. Hâlâ hatırlayamamıştı Kafa Koparan'ı. Eve dönmüş olmanın heyecanını üzerinden atar atmaz kütüphaneye gitti. Flaubert'in bütün eserleri bıraktığı yerdeydi. Allah'sız kız tozunu bile almamıştı. *Gönül ki Yetişmekte*'yi çekti. Okuma koltuğu, şapkası değişen abajurdan biraz uzaklaşmıştı ama yine evin okumaya en müsait köşesindeydi. Sekiz kişilik yemekte sunulacak kadar besili ıstakozu mutfak tezgâhında bırakıp çıktığı günle bugün arasındaki zaman yaşanmamış gibiydi. İyi eğitimli bir aileden gelen, düşkün bir aristokrat sayılabilecek, iyi giyinmeyi, gezmeyi, eğlenmeyi, cemiyet içinde bulunmayı seven Maide'nin Flaubert'i bu kadar sevip bütün kalbiyle okuması ne kadar şaşırtıcı olduysa onun sokak hayatına son verip geri dönmesi de o kadar şaşırtıcıydı. Sokaklar, yeraltı, dehlizler, ev, sosyetik çevre ve yumuşak ıstakoz etiyle Flaubert arasında fark yoktu. Hayatta her şey aynıydı, birdi.

Maide'nin elindeki başyapıt ne güzel bitiyordu: "...en mutlu çağımız o günlermiş." Bu sonu harf harf okumak, görmek eşsiz bir duyguydu. Flaubert romanlarının sonu için, "Neyi anlatmak istediğim sonunda belli olacak," derdi. "Hatta herkese basit gelecek," diye de eklerdi.

Kahramanımız başını koltuğun yüksek arkalığına yasladı, perdeyi aralayıp dinmek bilmeyen karı seyretmeye başladı. Karşı pencerelerden birileri de aynı şeyi yapıyordu. Eksik dişli, yoluk saçlı bu kadının kar tanelerinin güzelliğine karşı koyamayan bir cadı olduğunu düşünebilirlerdi. Komşular hep münasebetsiz ve kötü şeyler düşünürler zaten. Oysa Maide, bundan sonra ne istediğiyle ilgili farkında olmadan Flaubert'le aynı şeyi düşünüyordu: "Ne aşk, ne nefret, ne acıma, ne öfke duymak istiyorum."

Maide'yi ya da Fesat'ı, artık ne derseniz deyin, yerinden kaldıran telefon oldu. Telefon çalıyordu. Burası onun eviydi. Telefona bakacaktı. Arayan eski bir dostlarıydı. Cevap verenin Maide olduğuna inanamadı, Maide "Döndüm," dedi ama telefondaki ses, "Kapatıp kendime geleyim, sonra ararım," dedi. Ma-

ide telefonu kapadı, Leyla ve Kafa Koparan'ı taşıyan otobüsün, zorunlu olarak seyahat ettikleri bu vasıtadan daha havasız olan kapalı spor salonuna varmış olabileceğini düşündü. Kafa Koparan'ı hatırlamasının imkânsız olduğuna kanaat getirdi ve çalan telefona yeniden cevap verdi. Gözlerini savrulan kar tanelerinden ayırmadan yaptığı telefon görüşmesi bittikten sonra banyo yapması gerektiğini düşündü. "İyi bir banyo," dedi içinden. Balıkçıyı arayıp bir de ıstakoz sipariş etmeliydi. Numarası değişmiş olabilir miydi balıkçının? Dönüp dönmediğinden emin olmak için arayan eski dostu bunu bilebilirdi. Maide bu kadar çok şeyi bir arada düşünürken koltuğunun altına sıkıştırdığı romanı düşürdü. İşte, her şey eskisi gibiydi.

Aslına bakarsanız Fesat'ın hikâyesi bizi o kadar ilgilendirmiyor. Demek bunca yıl sokaklarda yaşadıktan sonra bir anda evine dönenler de varmış gibi kuru kuruya bir sonuçla ayrılabiliriz bu hikâyeden. Kovboy çizmesi giyen, Flaubert seven ve hayvanları dirilten bir kahramanın bizi böyle basit bir sona sürüklemesi kaçınılmazdı. Üstelik tıpkı, sevdiği romancının birbirini zıtlıklarıyla tamamlayan kahramanları gibi ikiye bölünerek bu sonucu yaratan Fesat ya da Maide'nin işine gelmediği için görmezden geldiği, Flaubert romanlarıyla ilgili çok önemli bir şey vardı: Flaubert'in romanları burjuvaların geleceğine yönelik karanlık kehanetleri doğru çıkarır.

Eh, şimdi gerçek kahramanlarımızın yanına dönebiliriz. Kafa Koparan'dan pek emin değiliz ama Leyla bir burjuvaydı ve geleceğine yönelik karanlık kehanetleri doğru çıkarmamızın vakti geldi. Ama ondan önce... Leyla şeffaf yağmur başlıklı kadın kafasını mı merak ediyordu? Açıklayalım: Çöpten bulduğu, yer yer yırtılmış bir başlığı kafasına geçirmiş bir zavallıydı bu. Hiç, Ford Taunus'unu direksiyonuna yapışmış vaziyette kullanan amcanın yanında oturan yengenin kendisini sokaklara atacak cesareti olabilir miydi? Bir korkak gibi evinde oturur, evinde yaşayabilirdi o. Leyla o naylon başlıkla ilgilenirken birisi de onun bir hanımefendi gibi koluna taktığı kırmızı çantasıyla ilgileniyordu. Belediye görevlisinin yıllardır beklediği

hazine bu çantanın içinde olabilir miydi? Sersem, Kafa Koparan'ın beline asılı kılıcını görmemişti. Kafa Koparan'ın paltosunun altında görünmez olan kılıç, Jivago'nun kolunda taşıdığı saat gibi gerçek bir hazineydi. Gerçek hazinelerin çöplükte olduğunu bilecek kadar akıllı ama bir o kadar görünürdekine takılmış, dikkatsiz belediye görevlisinin; "Dök bakalım şu sefilleri..." emriyle körüklü otobüsün kapıları puflayarak açıldı.

Görevlimiz de alışılmışın dışındaydı. Baksanıza, "Sefiller," diyordu, bir hazine bulacağına dair hayalleri vardı, bu sebepten İstanbul'da kar yağmasını dört gözle bekliyor, kimse bu sidiklileri toparlama görevinin meraklısı olmazken o bu işi kimseye bırakmıyordu. Geçen kış karısı karın aniden bastırıp yolların kapandığı gün doğurmuş, o da toplayıcılığa gidememişti de sıkıntıdan kurdeşen olmuş, karısının lohusalığını burnundan getirmişti. Evet, bu zabıta, bekçi bozuntusu belediye görevlisinin geçmişiyle işimiz yok. Bırakalım Leyla'nın elinden kapmaya çalışsın o kırmızı çantayı.

"Yıkanmayacak mı bunlar?" diye soruyor şoför.

"Üşütmesinler, dedi amirim. O yüzden yıkamıyoz bu sefer. Artık diğer bayrama kadar biraz daha ev sahipliği yapsınlar bitlerine."

Söylemeye bilmem gerek var mı, iki adam böyle konuşup gülüşüyorlar. Bayılırlar aralarında böyle saçma sapan gereksiz diyaloglarla gevremeye. Sokak insanlarının da buna benzer bir halleri vardır. Şimdi hatırlamıyorum ama bu romanın bazı yerlerinde buna tanık olmuş olmalısınız.

Bütün bunlar olurken Leyla zihninin derinliklerine gömülü bir sıkıntının farkındaydı. Burada kendisini bekleyen kötülüğü seziyordu. Tahmin ettiğiniz gibi kırmızı çantası o yılışık belediye görevlisi tarafından alınmak istenirken olmayacaktı bu. Flaubert gibi küstahlaşacağım ama; okuyucu da her şeyin en kolayını düşünür. Yine böyle büyüklerden bir tanesi, "Bütün gücümle okuyucuyu kızdırmaya, kitabı elinden fırlatıp bir daha dönmemek, okumamak üzere bırakmasına çalışırım, satırlarımı kaleme alırken bana haz veren budur," der. Niyetinizi anlamış olmam devam etmemi mazur gösterir. Leyla'nın sıkın-

tısı havasız spor salonuna girildiği anda dağıldı. Uğuldayan sesler, o parlak aydınlık, brandayla kapatıldığı halde belli olan yer çizgileri, boşlukta nedensizce titreyen potalar, tepeden inen halatlar, halatların ucunda güç gösterilerine olanak tanıyan halkalar, bu halkalarda komikçe sallanan, eğrilip bükülen, safça neşelenen sokak insanları, evsizler. Sizin de tanık olduğunuz bu sahneyi değil de geçmişinde spor salonlarında yapılan satranç müsabakalarını hatırlayarak rahatlamıştı Leyla. Spor salonlarının kokusu ve sesi dağıtma halleri dünyanın her bir köşesinde aynıydı, değişmiyordu. Tabii satranç müsabakalarında salon sessiz olurdu. Bir yer döşemesi nedensizce gevşer ve çatırdar ya da kalenin yeni konumunu beğenmeyen bir izleyici sandalyesinde salınır, sandalye de umulmayacak kadar şiddetli gıcırdar. Bunların hiçbirisi Leyla'nın konsantrasyonunu bozmazdı. Kendini burada bir müsabakaya gelmiş gibi hissediyordu. Kalabalığın arasına karışmadan bir köşeye sindiler. Diğer uçta yiyecek dağıtılıyordu, çöplükleri karıştırarak karınlarını doyuranlar başkasının elinden bir şey almaya alışık değillerdi tabii. Bayat ekmekten ibaret sandviçlerini almakta gönülsüz davranıyorlardı. Dünya umurlarında değildi. Yiyecek dağıtan gönüllü kadınlar böyle düşünüyordu. Hatta sağdan ikincisi onlar gibi pervasız olmanın, başı boş kalmanın, canını sıkan herkesten ve her şeyden kurtulmanın hayallerini kuruyordu ki onun bizim hikâyemizle bir ilgisi yok. Leyla ve Kafa Koparan birbirlerine bakıp gülüşüyorlar.

"Ben," diyor Kafa Koparan, "o kadını tanıyordum." Sokaklarda yaşayanların hal ve tavırlarını öyle çabuk taklit eder olmuştu ki işte bakın tıpkı onlar gibi gülüyor, bakıyor ve ceplerinde bir şey arar gibi yapıyor.

"Hangi kadını?" diyor Leyla.

"Hayvanları dirilteni."

"Evinin olduğu zamanlardan mı tanıyordun onu?"

"Benim hiçbir zaman evim olmadı."

Flaubert gibi ben de kahramanlarımın birbirlerini tamamlamasını istemem ama Leyla da hiçbir zaman evi olmadığını düşünüyordu.

"Ev başımızı sokacak bir delik değildir ki. Dünya deliklerle doluyken hiç değildir. Ev sevdiklerimizle huzur içinde yaşadığımız yerdir."

Demek ne sevdiği bir insan ne de huzuru olmuştu Kafa Koparan'ın.

"Bir evin içinde mi görmüştün Fesat'ı?"

Kafa Koparan güldü ve her şeyi bilen bizler için anlamlı ama Leyla için saçmalıktan ibaret sayılabilecek cevabını verdi:

"Burjuvalar hep ıstakoz mu yer?"

Leyla güldü, güldü, güldü, tam, "Ne yani onunla ıstakoz yerken mi tanıştınız?" demeye hazırlanıyordu ki uzaktan kendisini izleyen tanıdık birisini gördü. Kaynar sulara atılan ıstakozların çığlıklarına benzer bir çığlık koyverdi. Burjuvanın ne demek olduğunu bilen Leyla birdenbire ilkel bir yaratığa dönüşmüş gibi başını Kafa Koparan'ın göğsüne dayadı,

"O burada," dedi.

"Kim?" dedi Kafa Koparan.

"Kurt," dedi Leyla. "Kurt."

Tıpkı burada yazdığım gibi, istemeden, iki defa tekrarladı bu lanetli adı.

6

Aslında Yıldız'ın hikâyesi bıraktığımız yerde kalacaktı. Bazen hikâye, "Tamam değilim!" diye vızıldanıp durur. Yazarını çağırır canı tatlı şikâyetçi bir hastanın beş dakikada bir acil yardım butonuna basıp hemşiresini çağırması gibi. Dönüp Yıldız'a bakmam gerekiyordu. Romanın sona doğru başka bir hal aldığının farkındasınızdır umarım. Artık yazdıklarımla aramda hiçbir mesafe kalmadı. Başlangıçta bu böyle değildi. Sıradan bir anlatıcı gibi başlamıştım. Ama görüyorsunuz hayatlar da başladığı gibi bitmiyor. Kahramanlarımın nereden nereye geldiklerini gördünüz. Bu durumda ben de onların arasına düşebilirim demektir.

Hitler, ıstakozlar ve Flaubert dışında, temelinde Yıldız ve Leyla'ya ait olan iki hikâyeyi birbirine bağlayan hiçbir şey yok. Tek rakamlı bölümleri bir tarafa, çift rakamlı bölümleri diğer tarafa ayırsanız iki novellaya sahip olursunuz. Tek rakamlar Leyla, çift rakamlar Yıldız. Satrançtaki siyahlar ve beyazlar gibi. Ya da siz, iki ayrı novella benzetmemi unutun, isterseniz şöyle diyelim: Bir satranç müsabakası gibi. İki hikâye de eşit hamlelerle birbirlerinin üzerine geliyorlar. Evet, bu benzetme daha iyi oldu.

Onu bıraktığımız yerde bulamayacağız ama biz tekrar Yıl-

dız'a dönersek; Akira geldi. Geldiği gibi de gitti. Gittiğinde saat gece yarısıydı. Şimdi sabaha karşı dört. Hava karanlık. İstanbullular sabah kalktıklarında her yeri bembeyaz görecekler. Bizzat Yıldız'ın gözleri önünde deli gibi hızlandı kar. Akira geldiğinde çocuğun ağzı her ihtimale karşı bağlıydı. Zavallıcık çok güç nefes alıyordu. Evin sessizliğinde kazara çıkaracağı güçlü bir hırıltı salondan işitilebilirdi. Yıldız, Akira ile aralarında uzun bir sessizlik olacağından emindi. İşte bu sessizlikte çocuğun arka odadan gelen hırıltıları duyulabilirdi.

"Artık bir hayalet olan annem," diyebilir miydi Yıldız?

Diyemezdi. Üstelik hayalet anne de ortadan kaybolmuştu. Onca dehşeti yaşatan Hitler'in kendini ortadan kaldırmasındaki mantıkla eşdeğer bir şeydi bence bu. Hayalet anne yenilmiş, mezarına dönebilmek için tamamlanmasını istediği Şef'in biyografisini bile bekleyememişti. Bu gidişle Şef'in biyografisi çöpü boylayacaktı. Birdenbire biyografiyi tamamlamak için ortada hiçbir neden kalmamış gibi geldi. İpek Tüter zaten iptaldi. İptal edilmese bile –Yıldız nasıl olmuş da onu ciddiye almıştı– meğer bir hiçti. Şef zaten ortada yoktu. Sonunda, duysa Eşref Şefik Karacan'ın da çok beğeneceği, Flaubert'in dediği şey olacaktı: "Sanatçı gelecek kuşakları kendisinin yaşamamış olduğuna inandırmalıdır." Şef hakkındaki dedikodular, söylentiler, doğrulanmayan hayat hikâyesi, yazılmadığı için unutulacaktı. Heidegger varoluşu çok bildik bir formülle niteler ya: in-derWeltsein; dünyada var olmak. Biz de buna "yazılı olarak" maddesini ekleyebiliriz. Bu biraz ölümsüzlüğe de girer ama olsun. Kafamızı daha fazla karıştırmadan ve kendisinden mezarından kalkıp gelecek kadar çok söz ettiğimiz Flaubert'in ebedi –hatta edebi– uykusunu bölmeden Yıldız'ın evrenine geri dönelim. Anlaşılan Akira ile geçen zamandan fazla söz etmeyecek. Biliyorsunuz bir ara Şef'in Akira tarafından alıkoyulduğunu bile düşündü. Ya da ben öyle düşündüm. Sizin gibi ben de hatırlamıyorum. Böyle bir şüphe gelip geçmiş işte içimizden. Devam edersek, Akira eski bir dost gibi geldi ve gitti. İşin garibi Yıldız için de buluşmanın büyüsü çoktan bozulmuştu. Düşünün, bir kimonoyla Akira'yı karşılama ısrarıyla

ipek sabahlığının üzerine renkli krepon kâğıtları iğnelemiş, olmayan kimonoları yüzünden kendisine haşur huşur ama pek bir görkemli, renkli, albenili müthiş bir kimono yapmıştı. Ola ki soyunmaları icap etse, sabahlığını bildik şekilde açması yeterli olacaktı. Yıldız her şeyi düşünmüştü. Belki düşünemediği tek şey, heyecanların bazen tebeşir tozu ve şeker muhtevalı Placebolar kadar yararlı ve etkili olduğuydu. Tam anlatamadım ama heyecanlar olayları bir yere kadar tetikler. İşte bizim çok sevdiği geyşa kılığına girmiş kahramanımız kapının çalmasıyla karşısında gerçeği buldu. Ağır ağır yağlanarak kimonoların içine sığmayan bedeni gibi aslında Yıldız'ın duyguları da değişmişti. Salonu yeniden düzenlemiş, kendisine kâğıttan garip bir elbise yapmış, burada ne yapıyordu? Gelen Şef miydi? Hayır. Gelen arkasına bakmadan, böceklerini ve banka cüzdanlarını bile bırakıp tuhaf anne-kızdan kaçan eski koca Akira'ydı. Allah'ın belası koleksiyoncuydu ve koleksiyonculuk adamın ruhuna işte böyle işliyordu: Hiçbir şeyden vazgeçmiyordu, eski karısını bile hayatından çıkarıp atamıyordu, onu güvende olacağı mesafeden, müzikolog olması sebebiyle –Coleoptera sınıfına mensup– hatta geniş kalçalı anlamında –Endopterygota familyasından sayılabilecek– kızıl ötücü böceğini –bu Yıldız oluyor– gözetiyordu.

Gördüğünüz gibi Yıldız'ın bu karşılaşmayı anlatmaması için geçerli, anlaşılır sebepleri var. Kaç kere söyleyeceğim bilmiyorum ama durumun vahametini anlatmak için tekrar Akira geldiği gibi gitti demekten kendimi alıkoyamıyorum. İşte sonrasında Yıldız ne yapacağını düşündü. Hatta nelerin olmakta olduğunu, nelerin olacağını. Kafası basmadı. Şef'in maskeli süvari günlerini deşifre etmek için bile bu biyografiyi yazmak içinden gelmiyordu. Hem buradan bakınca, yani bunca olayın yarattığı mesafeden, ehemmiyetsiz bir şeymiş gibi görünüyordu şu maskeli süvari hikâyesi. O hiçbir inandırıcılığı olmayan hikâye de neydi biliyor musunuz: 1979'da emniyet güçleri Şef'ten tespitçilik ricasında bulunmuşlardı. Çözülmesi gereken, bir askere düzenlenen suikasttı. İş Dev-Sol'un elinden çıkmıştı. Elini ateşe sokmaz görünen, renk vermeyen iki saygın burjuva işin

içindeydi. Çıbanbaşıydılar, bundan sonraki planların gerçekleşmesini sağlayacak olanlardı, onları enseletebilecek en ufak bir şüphe ortada yoktu ama bu burjuvalarla düşüp kalkan Şef bir şeyler biliyordu. Emniyet güçleri ondan sadece tespit etmesini rica etti. Kafasına kar maskesi geçirilecek, o gösterecekti. Sağ eliyle, Wagner'in Tristian ve Isolde'sini çaldırırken flütlere sıra geldiğinde, müzik yükseldiğinde, önce birinci flütü sonra ikinci flütü işaret eder gibi, birilerinin mezarını kazdıracaktı. Tristian ve Isolde'de eliyle ve bütün kalbiyle, inançla flütlere ne güzel işaret verirdi; bir, iki. Emniyetin kendisine uygun bulduğu görevde de parmağı iki kere çalışmıştı. Şef, iki kişinin katiliydi. Hepsi bu muydu? Gerçekçi miydi kimliği belli entellektüellerin, burjuvaların bir köy halkı falan gibi "şu, şu" diye gösterilip teşhis edilmesi? Yıldız bize biyografiden söz etmeye bu maske hikâyesiyle başlamıştı. Şef'i de güya bunu bildiğini ima ederek ikna etmişti. Bana kalırsa Şef sadece eğlenmek istemişti. Kafasında maske varken (!) değil canım, Yıldız'ın biyografisini yazmasına izin verirken, ona hayatını aktarırken. Yıldız bunu şu anda idrak ediyordu. Üstelik hayatında ilginç olan ne vardı? Doğuştan şefti. Allah bir yolunu bulup batonu eline vermişti. Kaderde bunun olması için Konyalı babanın yolu Almanya'ya, Kara Orman'ın kalbinden çıkıp gelen geyiklerle pek haşır neşir Bay Thomas'ın karşısına düşmüştü. İnge de Konyalı babanın kucağına, küçük Eşref de İnge'nin rahmine.

Yıldız'ın geçmişini de biliyorsunuz, onu tanıyorsunuz, onun en az Şef kadar ilginç olduğunu düşünmüyor musunuz? Bütün bunları size "Her hayat muammadır" demeniz için anlatmadım ama aniden başlayan kar yağışı karşısında Yıldız varlığını ve yokluğunu fark etti. Akira çoktan –geldiği gibi– gitmişti. İçmekte olduğu kahveyi bir kenara koydu, pencere kenarındaki koltuğa oturdu, bütün çaresiz, yenilmiş ve kederli insanların yaptığı gibi dışarıyı seyretti. Kendi dışındaki dünyayı anlayamamıştı, bunu idrak etti. Gökyüzünün her yerde aynı olduğunu düşünse de kendisini bu boşluktan kurtaramadı ve ağladı. Ağlamak çözüm değildi. Hayalet anne burada olsa ona gününü gösterirdi. Hem o, Yıldız'a ağlamayı unutturmuştu. Bu

insani eylem belki onu kendine getirirdi ama öyle olmadı. Daha kötü oldu. Sümükleri aka aka Şef'in hangi cehennemde olduğunu düşündü. Neşelenince nasıl parmağını şaklatıp, "Sen Meksika'da geçen altı ayımı biliyor musun?" ya da "Şu poposuna yastık bağlanmış gibi dolaşan İtalyan divayı Roma'da nasıl devirdiğimi?" Şunu biliyor musun şunu: "Boyumun kısalığı sebebiyle platformlu ayakkabılar yaptırmak istediğimi, Bay Stephan Kelian'ın ayak ölçümü aldığını, bir iki model çizdiğini, bir tanesini beğenip giydiğimi, pantolon paçalarımdaki sihir nedeniyle topukların gerçekten belli olmadığını ama sahneye giden o karanlık yolda tökezleyip düştüğümü?" "Nasıl ama..." Şef keyifli olunca oturduğu yerde kaykılıp "nasıl ama?" diye diye, anlatır da anlatırdı. Laf sıkıntılı konulara geldiğinde ayağa kalkar, duvar köşelerine, pencere önlerine yaklaşır, uzaklara bakar, numaradan yutkunur, ağlamaklı olur, sesini hafifletirdi. Ne boktan herifti be! 1986 yılında Strasbourg'da bir Mendelssohn konçertosuna eşlik ederken, solist kemancı bildiği ve inandığı gibi son bölüme hızlı girmiş, hızlı çalmış ama şef orkestrayı epey ağır çaldırmıştı. Sonunda olan olmuş, solist konçertoyu on ölçü önde bitirmişti. Herkesin gözleri önünde olmuştu bu. Haliyle kemancı kendini tutamayıp kuliste üzerine yürümüş, Şef onun üzerine atlamış, batonuyla istemeden adamın gözünü yaralamıştı. İstikbal vadeden kemancının gözü görmez olmuştu. Göz bebeği dağılmış bir yumurta sarısı gibiydi. Ertesi gün de gazetelere "Keman tek elle olmasa bile tek gözle çalınabilir" demecini vermişti. Bu bokun nesini anlatacaktı Yıldız?

İçeride komalık olan bir çocuk yatmasa işi daha kolaydı. Şefi ağır ağır unutur, kalan ömrü boyunca hatıralarını eksilte eksilte bitirirdi. Ama çocuk ağır ağır çürür ve kokardı. Bu anıları, geçmişi ortadan kaldırmaktan çok daha zordu.

Bütün bu düşüncelerle sabah olmak üzereydi. Gözyaşlarını kâğıt kimonosunun koluna sildi, burnunu çeke çeke arka odaya gitti, çocuğu üzerindeki battaniyeyle kucakladı. Sonra yerine koydu. Bir not yazıp paltosunun cebine iliştirmeliydi. Önce, "Büyük Londra Oteli'ne götürün," yazdı.

Sonra, "Önce hastaneye, sonra polise götürün," diye yazdı.

Son olarak, "Kaçırılmış çocuktur, polise haber verin," dedi.

En sonunda hiçbir şey yazmamaya karar verdi, çocuğu kucakladığı gibi evden çıktı.

Geniş ve işlek caddede hiç kimse yoktu. Bir araba geçti gitti. Dönüşte hafif bir patinaj çekti, arabanın kıçı savruldu, direksiyondaki usta şoför olmalıydı, vitesi küçültmeden arabayı yola soktu. Sonra, biraz yürüdü Yıldız. Kar taneleri kâğıt elbisesini yok etmeye kararlıydılar. Masum küçük ıslaklıklar omzunda kocaman delikler açtı. Kâğıt kimononun önce yakası, sonra kuyruğu kaydı. Küçük masum kar taneleri ne tehlikeli şeylerdi böyle. Tek bir hareketle çıkarmaya müsait kimonoyu parçalamışlardı. Görmenizi isterdim, çok uhrevi bir sahneydi. Kâğıt kimononun renkleri alttaki beyaz saten sabahlığın üzerinde dağılmıştı. Yıldız kar tanelerinin altında ayaklarını sürükleyerek yürüyordu. Ağzı aralıktı, yorulmuştu. Geyşa topuzu çözülmüş, dudaklarının kırmızısı uçmuştu. Kucağındaki çocuğun ayakları sallanıp duruyordu. Üzerindeki battaniye her yerini örttüğünden ne olduğu pek anlaşılmıyordu ama herkes hisleriyle battaniyenin altında bu kadının yavrusunun olduğunu düşünebilirdi. Biraz daha yürürse şehirlerarası otobüs şirketlerinin yazıhanelerinin bulunduğu, yolcuların beklediği terminalin önüne gelecekti. Nitekim öyle oldu. Florosan ışıklarının aydınlattığı terminalde birileri sabahın ilk ışıklarıyla kalkacak otobüsü bekliyordu. Çok uzağa gideceklerdi, şehirden gideceklerdi. Bazı yolcular dışarıda sigara içiyordu. Kar altında, biraz eğlenerek. Herkes Yıldız'ı görebilirdi ama kimse onu görmedi. Kulaklıktan dinlediği müzikle ayağını ve kafasını aynı anda sallayarak tempo tutan genç kız ona bakıyordu. Onu görüyordu ama kim bilir onu ne sanıyordu? Dikkatli değil miydi, müzik çok mu güzeldi, yoksa zaman gerçekten herkesin gözünü kör mü etmişti? Yıldız çocuğu hatırlamadığı bir yere bıraktı. Gerçekten bakan, görmek için bakan birisi onun battaniyeye sarılı bir şeyi yere –yere ya da göğe, Yıldız çocuğu nereye bıraktığını hatırlamıyor– koyduğunu düşünebilirdi. Çocuktan kurtulunca gerçekten hafifledi ve dönüp eve gitmek

yerine o beyaz ışıklı terminalin önünden geçti, ilerledi, yol kenarında durdu. En azından otobüs beklerken bir sigara tüttürenler burunlarının dibinden geçip giden bu garip kılıklı kadının deli olduğunu düşünmüş olabilirler. Sıradan insanlar diğerlerinin deli ya da kaçık olduğunu düşünürler. Çişlerinin geldiğini ya da bir sigara içmek istediklerini düşünmeleri gibi. Önlerinden geçip giden garip kılıklı bu delinin nelere vakıf olduğunu bilemezler: Dünyanın en önemli orkestra şefinin sırlarına, hayatına, yeryüzündeki bütün klasik müzik eserlerinin en ince ayrıntısına, anlatmaya bile dillerinin varmayacağı kadar korkunç bir hayatı sürdürdüğüne, ayak sinirlerindeki sıkışmalara, annesinin bir hayalet olduğuna...

Yıldız bütün meziyetleriyle, sırlarıyla sokakta kalmanın daha iyi olacağına karar verdi. Eve dönmeyecekti, yürüyecekti, sokakta kalacaktı. Hayatta kalabilmişken Yıldız için sokakta kalabilmek neydi ki? O da böyle düşündü, yürüdü, gitti.

7

Tek rakamlar Leyla'nın. Sıra onun. Beklenen ve son hamleyi yapma sırası. Ne olmuştu, o sefiller güruhunun ortasında Kurt'u mu görmüştü? O kalabalıkta Kurt'un gelip onu parçalamasını bekleyemezsiniz. Romanlar işte böyle bazen gereksiz, yersiz gerilimler yaratırlar. Karşılaşmalarından ve bakışmalarından ziyade ilginç olan, Kurt'un kolları kendi uzun kollarından da uzun kazağının önünü sıyırıp karnını göstermesiydi. Kama'nın onun tüysüz apak karnına nakşettiği gamalı haç duruyordu. Şimdi bu ne demek oluyordu? Bunun intikamını alacağım mı? Seni hatırladım mı? Seni unutmadım mı? Vay canına demek hayatta kaldın ha mı? Bir selamlama biçimi mi? Kurt gamalı haçını sırıta sırıta gösterip ortadan kayboldu. Leyla da ne yapacağını bilmez vaziyette duvar dibine sindi kaldı. Kafa Koparan şarkı gibi bir şey mırıldanıyordu. Onu konuşturmanın tam sırasıydı. Böylece Leyla, çevresinde geniş çemberler çizmeye başlayan Kurt'un varlığını unutabilirdi:

"Sen kimsin?"

"Senin gibi bir insan."

Leyla bu defa gülmedi. Kafa Koparan'ın kendisine hiçbir şey anlatmayacağına emin olmuştu artık. Bunun yerine onun bundan sonraki planlarını öğrenebilirdi:

"Benim gibi, böyle yaşayabilecek misin?"

"Ben hep böyle yaşadım."

Sandığınız gibi tek bir anlamı yok bu cümlenin. Sokaklarda yaşamış olduğunu doğrular bir cümle asla değil. Allah isteseydi bugün, İstanbul Alibeyköy Tevfik Aydeniz Kapalı Spor Salonu'nda olmak yerine, Kasparov'un yerinde –27 Şubat 2003 tarihi itibariyle Deep Junior adlı bir bilgisayarın karşısında– olabilecek Leyla, şükür hâlâ onlarca olasılığı düşünmeyi becerebiliyordu. Yani, sıradan bir cümlenin bambaşka anlamları olabileceğini biliyordu. Botwinnik'in bu konuya uygun –yani bildik bir cümlenin bambaşka anlamları olabilir mi? konusuna uygun– nasihatleri de olabilirdi. Durun bakalım, şu nasıl: Cümlelerin, kelimelerin, satranç taki olasılıklar kadar çok olasılıkları vardır.

Yine de Kafa Koparan hem bizi hem de kahramanımızı yanıltıyor olabilir. Neyse, sonra saatlerce hiçbir şey konuşmadan duruyorlar. Yemek saati geliyor, spor salonunun ışıkları yanıyor, bu olduğunda sefiller topluluğu nedensizce seviniyor, yemeğin geldiğini gören ve dışarı çıkmak sokaklara dönmek için kapalı kapının önünde bekleşen beş altı kişi gerisin geriye dönüyor. Bildikleri tek şeyi yapıyor, kuyruğa giriyorlar. Kuyruk, mercimek çorbası kazanlarına ve bir ekmek dağına doğru ilerliyor. Iyi kalpli işsiz güçsüz kadınlar görevlilere yardımcı oluyor. Kurt, Leyla ve Kafa Koparan'dan çok daha önde. Leyla'ya bakıyor. Bunun onu tedirgin ettiğinin farkında.

Yemekten sonra yataklar geliyor. Herkese bir battaniye. Yan yana diziliyor yataklar.

"Münasebetsiz bir şey olursa," diyor görevlilerden birisi, "yakarım sizi." Bu tehdit de Kafa Koparan'ı tedirgin ediyor. Bir kere yandı, bir daha yanmak istemiyor. Üstelik Allah da cezalandırmak istediği kullarını yakmakla, cehenneme atmakta tehdit eder. Yani "yakarım" deyince bunun olabilir olduğunun farkında Kafa Koparan. Engellenemez sinirsel bir kasılmaya yenik düşüyor vücudu.

"Gidelim buradan," diyor.

"Şimdi olmaz," diyor Leyla. Kapılar kapalı ve önündeki görevlilerle açılmaz görünüyor. Herkese battaniye dağıtan görev-

liye yaklaşırken, Leyla'nın kırmızı çantasında gözü olan çıkıyor karşılarına.

"Aç bakalım o çantayı!" diyor.

Leyla, Moskova'nın en şık caddesinde, münasebetsiz bir adam tarafından durdurulmuş da zorla çantasının içine bakılmak isteniyormuş gibi bir adım geri gidiyor. Bir hanımefendi gibi koruyor çantasını.

"Aç, aç," diyor görevli.

Leyla çantanın üzerindeki metal topuzları itiyor. Bu çantayı açmayı hep seviyor. Çantanın rengiyle uyumsuz biçimde astarlanmış içi –yeşil– iltihaplı bir ağız gibi açılıyor. Katlı bir gazete kesiğinden başka bir şey yok çantanın içinde. Çantanın nelerle dolu olduğunu ummuştu bu görevli, ağzına kadar inci, elmas, para? Onun bu zamana kadar böyle bir hayal kırıklığı yaşamamış olduğuna emin olabilirdiniz. Bugüne kadar pek çok evsizin paltosunun astarını yırtmış, hatta bir tanesinin kıçına işaret parmağını kökünе kadar sokmuştu, zira onun sahip olduğu değerli bir taş parçasını mahrem yerine sakladığını düşünüyordu. Leyla'nın hali tavrı da ona bu çantanın içinde değerli bir şey taşıdığını düşündürmüştü. Koca bir gün boyunca buna inanmıştı. Yutkunarak çantanın içinde katlı halde duran gazete kesiğini aldı. Merak etmişti. Açtı, okudu ya da okur gibi yaptı, yalnızca baktı. Neydi bu? Satranç oynayan iki kişiyi gösteren bir fotoğraf. Makale yazarının adı: Abidin İşigüzel. Belediye görevlisi için bu bir hazine değildi. Bu şaşkınlıkla Leyla'nın geçmiş hayatının yazılı olduğu gazete kesiğini geri vermiş olmalıydı. Yoksa o sararmış solmuş kâğıt parçasını hiddetle yırtabilirdi. Leyla hazinesine kavuşmanın mutluluğuyla gazete kesiğini tekrar katladı ve küflenmiş yeşil astarlı kırmızı çantasının içine yerleştirdi. Salon battaniye kapma telaşındaki evsizlerin sesiyle uğulduyordu. Belediye görevlisi, Leyla ve Kafa Koparan sanki çok uzun süre böyle karşılıklı dikildiler. Ya da onları seyreden Kurt'a bu böyle geldi.

Herkes gibi Leyla ve Kafa Koparan da birer battaniye alıp kendilerine yatakhane çocukları gibi sevinçli bir topluluğun arasında duran iki yatağı seçtiler. Belediye görevlisinin Kafa

Koparan'ın belindeki kılıcı görmemesi isabet olmuştu. Çünkü bu gece o kılıç Kafa Koparan'ın işine yarayacaktı. Leyla karnının tok ama çişinin tutamayacağı kadar çok olduğunu düşündü. Yatağının süngerini yokladı. Bütün çişini çekebilecek kalınlıktaydı. Ama bunun, çiş içinde bırakılmış bir yatağın cezası olabilirdi. Kurt'tan korka korka tuvalete gitmekten başka çaresi yoktu. Hem mutlaka tuvalette birileri olmalıydı. Kafa Koparan'dan kendisine refakat etmesini isteyebilirdi ama o çoktan yatağına uzanmış, kollarını başının altında birleştirmiş sanki tepesinde bir gökyüzü varmış gibi tavanı seyretmekteydi. Leyla tek başına tuvalete gidecek cesareti kendinde buldu. Her yerde insanlar vardı. Ortalık Kurt'un kendisini parçaladığı gece kadar sessiz değildi. Kadınlar tuvaletinde ağzını musluğa dayamış su içen bir kadın vardı sözgelimi. Bir diğeri içeride gürültülü gürültülü kaka yapıyordu. Leyla da boş olan tuvalete girdi. Diğer kadınlar işlerini ne zaman bitirip çıkmışlardı, sesleri ne zaman kesilmişti, Leyla farkında değildi. Tuvaletini yaparken, kıçından taş gibi pislikleri çıkarıp gürül gürül akan ırmakları akıtırken keyiflenir, başka bir evrene geçerdi. İşte tam o anda kadınların çekip gittiğini fark etmemiş olmalıydı. Oysa kadınların refakati önemliydi. Onların işlerinin bittiğini anladığı anda kendisini dışarı atacaktı. Kalanını altına yapmak pahasına da olsa böyle planlamıştı. Uyuyup kalması işleri bozdu. Kurt'un korkunç yüzünü ve dişlerini tuvalet kapısının altındaki boşlukta görünce korkudan sıçan gibi tuvalet deliğine kaçası geldi.

"Hırrrrrrr," dedi Kurt. Sonra keyifle uludu. Leyla'nın altında gürül gürül akan sarı ırmak durulmuştu. Leyla ondan daha korkunç sesler çıkararak tuvaletin köşesine savruldu. Öyle ki kırmızı çantasının asılı olduğu kolu tuvalet çukuruna girmiş, eli sıcak yapışkan bir sıvıya bulanmış, çanta da bir tıkaç gibi tuvalet deliğinin ağzına sıkışıp kalmıştı. Leyla orada öyle ne kadar zaman geçirdiğini bilmiyor. Kurt bir kurt gibi, dört ayak üstünde ağır ağır yürüyerek, gözlerinde zafer parıltısı, dişlerinde yakında parçalayacağı avının gıcırtısı çekip gitmişti.

Kafa Koparan ona bakmaya gelmişti. Onu merak etmişti.

Artık bir çift oldukları su götürmez bir gerçekti. Ama bu görünüşte böyleydi. Demek işin içine duygular da girmişti. Belki de sıradan bir alışkanlıktı: "Yanımdaki nerede?" güdüsü. Kurt'un dişlerini gösterdiği tuvalet kapısının altındaki boşlukta bu defa Kafa Koparan'ın uzun paltosu ve kılıcının işli kınının ucu görünüyordu:

"Leyla, neredesin?"

Bu küçücük soru Leyla'ya çok manidar gelmişti. Çünkü nerede olduğunu bilmiyordu. Her parçası başka bir zamanda yaşıyordu. Bir satranç oyununun hamlelerini yaparken, yapılabilecek diğer hamlelerle pek çok oyun olasılığı daha yaratmak ve asıl oyunla birlikte bunları da sürdürmek gibiydi bu. Ne yazık ki şu anda oyunu mata götürecek asıl oyun oynanıyordu.

Tuvalet deliğinin içindeki pislikler soğumaya başlamıştı. Demek burada epey zaman geçirmişti. Kafa Koparan onu yerden kaldırdı, pisliğe batmış elini temizledi ve yıkadı. Leyla da kendine gelip kırmızı çantasını suya tuttu, üzerine sıçramış pislikleri akıttı. Acaba Kasparov ıslanmış mıydı?

"Kurur," dedi Leyla.

Annesinin dediği gibi kendisini avutmasını bilen bir çocuktu. Salona döndüler, yataklarına girdiler. O anda ışıklar söndü ve bütün salon bizim gibi insanların da böyle bir durumda çıkaracağı şaşkınlık nidalarıyla doldu. Kafa Koparan, Leyla'nın elini tuttu. Tutuğu elden bok kokuları geliyordu. Bunca ağır kokunun arasında kendine yol bulabilecek kadar güçlü bir kokuydu bu. O kadar uzun süre gözleri açık karanlık tavana baktılar ki sonunda her şeyi unutup keyifle ağızlarını şapırdattılar. Yataklarında fısıltıyla konuşanlar vardı. Bir süre onları dinlediler. Kafa Koparan merak ettiği şeyi sordu:

"O çantanın içinde ne vardı?"

"Geçmişim," dedi Leyla.

Anlaşılan hiçbir zaman sokaklarda yaşayan birisi gibi olamayacaktı. Verdiği cevaplar çantasında taşıdığı geçmişinde Kasparov'un karşısında oturan uzun, güzel saçlı kızınkisi gibiydi. Kopuk kulağının yerinde bir ağrı hissetti Leyla. Bunu unutmak için de o anda pencerenin önüne gelen ayı seyretmeye ko-

yuldu. Eline bulaşan bokların kokusu burnuna daha kuvvetli geldi. Sünger yer yataklarının arasındaki koridor ay ışığıyla aydınlanmıştı. Yere zemini koruyacak branda benzeri bir şey serilmişti ve o beyaz kumaş parçası ay ışığının akıp gittiği bir yol gibi görünüyordu. Bu gerçekten hayranlık verici bir görüntüydü. İşte Kurt, bu güzel manzaranın içinden çıktı. Koklaya koklaya Leyla'nın ayak ucuna kadar geldi. Kafa Koparan uyumuşa benziyordu. Kurt, Leyla'nın üzerine atlamak için gerindi, dişlerini gösterdi. Belli ki yıllar önce Gezi Parkı'nda yaptığı gibi onu tuvaletlere kadar sürükleyecek ve yiyecekti. Ya da herkesin şahit olacağı bir dehşet gösterisi tahayyül ediyordu. Ama benim ondan önce düşündüğüm şeyler vardı. Kafa Koparan uyanacaktı. Bu adamdan bir bela geleceğini hissedecekti. Çöplük'ten sürülme hikâyelerini hatırlayın, öldürücü ve son darbeyi o vuruyordu. Yine öyle oldu. Ayağa kalktı, hiç tereddütsüz kılıcını çekti ve Kurt'un boğazına sapladı. Kılıcın ucu, Kurt'un geniş boynunun diğer tarafından çıkmıştı. Boynuna saplanmış kılıçtan kurtulan Kurt, kan kusa kusa, hırlaya hırlaya ilerledi ve çok geçmeden yere yapıştı. Ay ışığının donattığı o güzel yolda, başının altında kızıl, gittikçe büyüyen bir yastık varmış gibi yatıyordu. Çıkardığı en kuvvetli hırıltı birilerinin tatlı uykusunu böldü. Pek anlaşılmayan küfürler duyuldu. Kurt da sanki onlara bir şeyler söylemek istercesine başını kaldırdı ama artık sonu gelmişti. Karnındaki gamalı haçla birlikte ölüyordu. Leyla ve Kafa Koparan, hırlayan Kurt'un başının altında genişleyen kan denizini seyre daldılar. Ay ışığı öyle kuvvetliydi ki kanın kızıl rengi apaçık belli oluyordu. Sonra o beyaz kumaş Kurt'un boğazından fışkıran kanı lıkır lıkır içiyor gibiydi, o kan lekesi gözle görülür biçimde büyüyordu. Öyle ki Leyla bir ara, kan lekesinin bütün spor salonunu ve uyuyan evsizleri yuttuğuna dair bir düş bile gördü. Bu ölüm için kim "ne sessiz bir ölüm" derse yanılır. Kurt, kılıcı boynuna yediğinde elinden geldiği kadar hırlamıştı. Ne yazık ki bu hırıltılar rahatsız bir uykuda olabilecek kadar masumdu. Böyle olmasa sünger yataklarında sıcak bir uykunun keyfini çıkaranlar küfür edip başlarını battaniyelerinin altına sokarlar mıydı hiç?

"Susun bok yiyiciler!" diye bağıran da sesini kesip battaniyesinin altında çüküyle meşguliyetine dönünce Kurt ölümle baş başa kaldı. Ne garip, insanlar sabah uyandıklarında onu bir kan denizinin içinde gözleri açık yatıyor bulacaklardı. Kolunu uzatsa erişebileceği yataktakiler bu kadar mı derin uyuyorlardı? Yoksa bu kış gecesi karınlarını doyurup sıcacık bir yatağa kıvrıldıklarında buldukları uykuları Kurt'un tanık oldukları ölümünden daha tatlı ve vazgeçilmez miydi? Tanıklar, ışıklar yansın, uykular bölünsün, "kim yaptı bunu?" sorgusu başlasın, kendilerine, "hadi dışarı" denilsin istemiyorlardı. Haritada yan yana dizilmiş, bir savaşın, kan gölüne dönmüş bir ülkenin etrafını saran ve sessiz kalan insanlığın tiyatrosu yapılsa, işte böyle bir şey olurdu.

Kurt öldü.

Kafa Koparan onun ölümünü ayakta izledi. Kılıcının kanlı ucunu battaniyesine sildi. Kılıç öyle keskindi ki bunu yaparken sünger yatağı ve battaniyeyi delik deşik etti. Kılıcını temizledikten sonra ay ışığının aydınlattığı yoldan yürüyüp gittiler. Kafa Koparan bir kahraman gibi leşinin üzerine basıp da gitti. Leyla, Kurt ölmüş taklidi yapıyormuş da doğrulup onu ayak bileğinden yakalayacakmış korkusuyla kan gölünün olabildiğince uzağından ilerledi. Yine de yerleri sürüyen eteklerine bulaşan kanın ay ışığında pırıl pırıl parlayan yolun sonunda –zeminin üzerine serilen kumaşın üzerinde yani– pembemsi bir leke bırakmasını engelleyemedi.

Kapı açıktı.

Ondan sonraki kapı da.

Çıkmak bilmez ter kokusunun sindiği sporcu odalarının dizili olduğu koridorda, onların lanetinden kaçmış gibi, hiç kimse yoktu. Epey karanlık koridorun sonundaki demir kapı büyük bir gürültüyle açıldı. Dünya elbirliği etmişçesine onları dışarı atmak istiyordu. Leyla buna benzer bir şey hissetti. Geri dönmek, sünger yatağına kıvrılıp uykuya dalmak istedi. Bu olabilir bir şeydi. İmkânsız olan gözünü açtığında kendini çöplüğünde bulmaktı. Bebek Oteli'ni, Maçka'daki evlilik evini, yengesinin naylon yağmur başlığından kayan damlaları seyret-

tiği Ford Taunus'un arka koltuğunu, Moskova'daki aile evini istemiyordu. Mantıklı olarak hayata yeniden başlayacağı bir yer olarak; Kasparov'la karşılaşacağı küçük, makul, her yerde olabilecek bir odayı da seçebilirdi pekâlâ.

Ama o gidecek hiçbir yeri olmadığını düşündü. Bunun ne önemi vardı; kendini sokaklara attığı o uğursuz gün de böyle değil miydi? Satranç oynarken oyunun tam ortasında her şeyi kavradığı, düşünmeye başladığı çok olmuştu. Botwinnik boşuna, "Tanrı vergisi bir yetenekten" söz etmiyordu. Aynısından Kasparov'da da vardı ama o bir ölümlü gibi satranç oynama konusunda kendisini çabucak terbiye etmişti. Botwinnik bazen Leyla'nın parmaklarıyla dokunmadan taşları ilerletebileceğini düşünür, yüreği ağzına gelirdi. Diyeceğim o ki Leyla doğaüstü bir yaratık gibi başladığı oyunların tam ortasında bir fani olduğunun farkına varıyor ve oyunu bir ölümlü gibi görüyor, hissediyordu. Şimdi de buna benzer bir şey olmuştu işte. Bundan sonra gideceği yeri bilmesi gerektiğini düşünmüştü. Hatta tıpkı sizin ya da benim gibi hayat karşısında incelikli düşündü. Kırmızı çantasındaki gazete kesiğinin ona yol gösterebileceğini düşündü. O yazıyı kaleme alan beyefendiyi, tam Reykjavik'e gidecekken havaalanında döndürüldüğünde, kendisine, "Gitmeye mi zorlanıyorsunuz Leyla?" diye soran o adamı bulması yeterliydi. O adam Cumhuriyet gazetesinde olmalıydı ya da oradakiler artık nerede olduğunu biliyor olmalıydılar. O adam da Kasparov'un yerini biliyor olmalıydı. Havada uçuşup duran karın altında, bir tepeyi tırmanıyorlardı. Leyla kırmızı çantasını açtı. Ay ışığı çantasının içine doldu. Gazete kesiğindeki imzayı ay ışığında rahatça okudu:

"Abidin Işigüzel."

Dünyada bulması gereken adam oydu. Kar taneleri birer ikişer elindeki gazete kesiğinin üzerine, çantanın küflü astarına düşmeye başladılar. Kar taneleri Leyla'ya dünyanın çok büyük, hayatın çok uzun olduğunu düşündürdü. Bir anda Abidin Işigüzel'i ve dolayısıyla Kasparov'u bulma umudunu kaybetti. Botwinnik onunla ilgili en çok bundan şikâyetçiydi işte: "Senin oyununda her şey bir anda bitiyor Leyla!"

"Ruh halini oyundan uzak tutan kazansın!" Leyla'nın özür olarak kabul edilen bu haliyle Kasparov böyle şakalaşıyordu. Ne garip, Leyla satrançta yapamadığı şeyi sokaklarda yaptı, ruh halini, ruhunu bu düşmüşlükten uzak tutmayı başardı. Masanın başında taşlarını nereye göndereceğini düşünen bir Leyla gibi durdu; sokaklarda da, çöplüğünde de. Açlık, soğuk ve pislik bu sebeple ona işlemedi. Şimdi, kaybetmekten çok rakibine beraberlik teklif ettiği anda olduğu gibi mutsuz ve kaygılıydı.

Spor salonundan epey uzaklaşmış, Alibeyköy'ün sırtlarına tırmanmış, otoyolun kenarına çıkmışlardı. Tuzlanmış yollarda arabalar hiçbir şey yokmuş gibi gidiyorlardı. Kar süs gibi yağıyordu. Yarın şehirde kar diye bir şey kalmaz, Kurt'un kanını emen sünger yataklarında uyuyan evsizler sokaklarına geri dönerlerdi. Leyla kırmızı çantasının kısa sapını koluna iyice geçirdi. Oysa biraz sonra ondan kurtulmaya çalışacaktı.

On dört yıldır yaşadığı o esrarlı, korkunç dünyadan bizim dünyamıza geçtiğini hissetti. Otoyolun kenarında durdu. Daha ölmeden bir hayalete benziyordu. Durduğu yerde, çevirince içinde kar tanelerinin savrulduğu, içi su dolu oyuncak cam kürelerin içine konulacak kadar hülyalı görünüyordu. Kim, böyle bir oyuncağı ne yapsın? Savrulan kar tanelerinin arasında kolunda kırmızı çantasıyla dikilen kat kat giysili, yoluk yoluk saçlı, artık ne hissettiğini, çok kederli olduğunu yüzünden okuyabildiğimiz bir kadın. Cam kürenin içinde, bu kadını kim, ne yapsın? Sanırım Leyla tam olarak, "Varlığım son bulmalı," diye düşündü. Ama bundan önce, "Gidecek yerim yok," dedi. Sıradan bir insan gibi bundan şikâyetçi oldu. Onu bizim kadar iyi tanımayan, –belki de tanıyan; çünkü bizim Leyla'yı gördüğümüz anla, onun çöplüğün tepesinde bulunduğunda Leyla'yı gördüğü ana uzaklığımız eşit– Kafa Koparan durmuş, ona doğru dönmüştü ama ne dediğini duymamış gibi bakıyordu.

Ay saklanmıştı. Otoyola inen tepeler bembeyazdı. Kendi beyazlıklarıyla parlıyordu bu tepeler. Bundan emin olabilmek için Leyla gökyüzünde ayı aradı. Hayır, ay saklanmıştı. Tepeler gökyüzüne doğru yumuşakça kıvrılıyordu. Leyla önünde yü-

zünün bir tarafı tanınmaz haldeki Kafa Koparan'ın dikildiği, hızla geçen arabaların stop lambalarının kan kırmızılarının seçildiği, kan kırmızısı lambalar sebebiyle biraz önce vücudunun bütün kanıyla spor salonunun onda birlik zeminini yıkayan Kurt'u hatırlatan manzarayı seyretti. Kendisini yola atmak için hazırlandı. Ne var ki kırmızı çantasının onunla birlikte ezilmesini istemiyordu. Onu kolundan çıkarıp atmak isterken oyalandı, yine de gelmekte olan arabayı yakaladı, kendini yolun ortasına attı. Kendisini karanlık yolun tam ortasına fırlattı, hemen kalkmak istiyor gibi yumuşak bir hareketle dizlerinin üstüne düştü. Onun için her şeyi örten karanlık bir anda dağıldı. Son olarak Anna Karenina'nın da böyle öldüğünü düşündü. Mükemmel hafızasının bu armağanına gülümsedi. Yaklaşmakta olan aracın tekerleklerini gördüğünde kırmızı çantasını kolundan fırlatmayı başardı, kendisini de yüzükoyun yola bıraktı. Yaptığından o anda dehşete düştü. "Neredeyim? Ne yapıyorum? Niçin?" diye sordu. Kalkmak, kendini geri atmak istedi ama kocaman acımasız bir şey çarptı başına. Devirdi onu. Bu kocaman şeyin karşısında güçsüzlüğünü bir anda anladı.

ROMANDA ADI GEÇEN KİŞİLERLE GÖRÜŞMELER

Sanırım bu başlık bu bölüm için yeterli olacak. Romanı bitirdikten sonra kahramanlarımı nasıl bulduğumu ve onların hayatlarının izini nasıl sürdüğümü size anlatma gereği duydum. Açık sözlü olmak gerekirse romanı bir önceki sayfada okuduğunuz gibi başarılı bir biçimde sonlandıramadığımı düşündüm. Roman, Kafa Koparan'ın hakladığı Kurt gibi hırlayıp duruyordu. Ya Yıldız'ın hikâyesinin son bölümüne ne demeliydi? Ne yapacağımı bilememiş, kahramanımı o garip giysilerle kuşatıp ortada bırakıvermiştim. Romanı yeniden yazacak sabır ve becerim bulunmadığından bu sonsöz ve romanda adı geçen kişilerle yaptığım görüşmeleri kuyruğuna ekleyip elimden atmayı uygun buldum. Sizin de tanık olduğunuz gibi malzeme elimde akıp durdu ve ben, siz okuyucunun "iyi ama neden?" sorularını gaipten gelen sesler gibi işittiğimi düşündüm.

Evet, Leyla ve Yıldız'ın hikâyesinden istediğim romanı çıkaramadım. Başarısızlığımı itiraf ederek size yeni bir tuzak hazırladığımı düşünüyorsamız yanılıyorsunuz. Kabul ederseniz bu bölümde size içimden geldiği gibi seslenmek istiyorum. Bu başarısız roman denememin en başında, siz gözünden hiçbir şey kaçmayan okuyucuların yemediği bir şey yaptım: Aslında Leyla'nın hikâyesini anlatmak üzere yola çıktım. Baktım Leyla'nın

hikâyesi zehir gibi bir novella oluyor, yine pek iyi bildiğim ve üzerinde çalıştığım Yıldız'ın hayatını işin içine karıştırdım. Sonunda da işin içinden çıkamadım. Gerçek hayatta varolan, tıpkı yazdığım gibi yaşayan kahramanlarımı bu roman için nasıl avladığımın hikâyesini anlatarak başlamam sanırım daha doğru olacak.

Leyla ile aramdaki bağlantıyı az çok tahmin etmiş olmalısınız; dedem Abidin İşigüzel. Dedem iyi bir satranç oyuncusuydu –ayrıca kendisi yıllarca *Cumhuriyet* gazetesinin satranç köşesini hazırladı– ve Leyla'yı tanıyordu. Ona göre Leyla ortadan kaybolmasa Kasparov olmazdı. Gariptir, Los Angeles'ta görüştüğüm, –ileriki sayfalarda bu görüşmeyi okuyacaksınız– Kasparov da aynı fikirdeydi. Dolayısıyla ben de ikna oldum. Dedemin hayatının son yılları Leyla'yı aramakla geçti. Kendisini son gördüğü yer tıpkı romandaki gibi Reykjavik'e gitmek üzereyken, havaalanıydı. O yıllardan başlayarak Leyla'yı nasıl aradığını bize kendisi anlatacak. Kısacası Leyla hakkında her şeyi dedem Abidin İşigüzel'den öğrendim, onun yardımıyla Leyla'nın hayatta kalan yakınlarıyla görüştüm. Ancak Kasparov ile görüşmemde dedemin zerre yardımı dokunmadı. Her neyse, o mucizevi görüşmenin başında onun da hikâyesini öğrenirsiniz. Leyla'nın hikâyesini yazmaya ise çok garip bir noktada karar verdim. Eh, bunu da dedemle yaptığım görüşmeden öğrenmeniz en doğrusu.

Gelelim Yıldız'ın hayatına sızmamın hikâyesine... Akira Muşaka'yı sadık okuyucularım *Sarmaşık* adlı romanımdan hatırlayacaklardır. Benimle birlikte Salim Abidin'in Bebek'teki malikânesini almaya gelmişti. Akira Muşaka için aile dostumuz diyebilirim. *Sarmaşık*'ta da söylediğim üzere asıl onun romanını yazacaktım. Bu bir novella olacaktı. Adı bile hazırdı, Geyikboğeği. Akira roman kahramanı olmaya çok meraklıydı. Bana hayatını aktarırken eski karısı Yıldız ilgimi daha çok çekti. Onu yüzüstü bırakıp Yıldız'ın hayatına daldım. Yine de Yıldız'ın garip hayatının ipuçlarına, onu roman kahramanı yapacağım bir roman yazarsam bana yüklü bir çek vereceğini ima eden Akira sayesinde ulaştım. Yıldız'ın, Eşref Şefik Karacan'ın hayatına

sızması gibi ben de onun hayatına girdim. Tek bir farkla; Yıldız'ı fark etmem, o ortadan kaybolduktan sonra oldu.

Anlayacağınız iki kadının da hayatlarını tersten okudum, geçmişin tüylerini tersine fırçaladım. Her şey olup bittikten sonra, Leyla ölüp, Yıldız ortadan kaybolduktan sonra daha yakından tanıdım onları. Romanı yazmadan önce onlarla ilgili bilgi toplamak amacıyla pek çok insanla görüştüm. Bu romanda adı geçenlerle ya da romanda söz etmediğim ama gerçek hikâyenin içinde varolan insanlarla romanı yazdıktan sonra bir kez daha görüşmek istedim. Sizlerin okumuş olduğu romanı onlar da okudu. İşte bu ikinci görüşmeleri bu okumalardan sonra yaptım. Elbette Leyla ve Yıldız hakkında, tanımadığım bu iki kadın hakkında bana anlatılanlara biraz takla attıracağımın farkındaydılar. Niyetim Yıldız gibi bir biyografi yazmak değildi. Gözümün görmediği, kulağımın duymadığı yerlerde hayal gücüm işleyecekti. Yine de her şeyin bire bir gerçeğe uygun olmasına dikkat ettim. Yani bu yazdıklarıma romanımın bir köşesindeki İpek Tüter'in yapmak istediği gibi (görüşmelerde o da var) biyografi–roman diyebilirim.

Yazdıklarımı bu romanı yazmak için görüştüğüm insanlara okutup bazılarını tekrar görüşmeye ikna etmem ve öfkelerini yatıştırmam daha zor oldu. Kabul etmek gerekir ki her ne kadar önüme sürülen gerçeklerden ortaya çıkardığım bir şey olursa olsun; bu bir roman. Üstelik hayatlar onları yaşayanların ağızlarından aktarıldıklarında bile bambaşka bir hayat olup çıkarlar. Yazılmaya ve aktarılmaya başlandığında hiçbir hayat yaşandığı gibi kalamaz. Birazdan okuyacağınız görüşmeleri kısaltmadan ve sansürlemeden kaleme almaya gayret ettim. Umarım bu bölüm kafanızdaki pek çok sorunun cevaplanmasına olanak tanır. Beceriksizliğimden ötürü pek çok gerçeği romanın içinde açıkça ortaya koyamamış olabilirim. Yoksa bu malzeme usta bir kalemin elinde varlık kazansaydı söz konusu sırlar yeri geldiğinde bir bir açığa çıkardı. Siz okuyucularımı görüşmelerde ortaya çıkan bazı gerçeklerin ardından romanı baştan sona bir daha okumak zorunda bırakırsam özür dilerim.

Abidin İşigüzel görüşme kaydı.
Yer: Tarabya, İstanbul.
Tarih: 18 Mayıs 2003 - 2 Aralık 2003

Şebnem İşigüzel: Hazır mısınız?

Abidin İşigüzel: Hazırım. Önce neyi soracaksın, romanı nasıl bulduğumu filan mı?

Ş.İ: Olabilir.

A.İ: Fena değil. Yıldız'lı bölümleri atlayarak okudum. Biliyorsun beni ilgilendiren şey, Leyla.

Ş.İ: Peki, ben sizinle Leyla üzerine konuşmak istiyorum.

A.İ: Hangi Leyla? Senin yazdığın mı, benim tanıdığım mı?

Ş.İ: Yapma dede... Pekâlâ biliyorsun ki ikisi de aynı. Ama sadece birisi bir romana konu oldu.

A.İ: Sözcükleri piyon gibi kullanıyorsun. Öyle olsun. Evet canım devam edelim.

Ş.İ: Bize, Leyla'nın izini sürmeye nasıl başladığınızı anlatır mısınız?

A.İ: Önce onu nasıl ve nerede tanıdığımı sormayacak mısın?

Ş.İ: O sonra dede.

A.İ: Sen işte bu yüzden iyi bir satranç oyuncusu olamadın. Uzun açılışlardan nefret ederdin. Konumuza dönersek, Leyla'nın izini... Belki de önce ondan umudumu nasıl kestiğimi, onu hiçbir zaman bulamayacağımı düşündüğüm zamanı anlatmalıyım. Hem o an sana bir roman kahramanı hediye et-

mişti; "Leyla'nın romanını yazacağım dede," demiştin bana. Ben de sevinmiştim pek tabii böyle bir şey yazacağını bilmeden. Üstelik o zaman Leyla hayattaydı ve kitabı okuyanların onu bulmama aracılık edeceğini düşünüyordum. Yani senin romanın vesilesiyle Leyla bulunacaktı benim hesabıma göre. Bak bu satrançta rakibin karşısında ikiden az ihtimal düşünerek hareket etmeye benzer. Ne saçma değil mi senin yazacağın roman sayesinde Leyla'nın bulunabileceğini düşünmem? Leyla'dan umudu kestiğim, senin kafanda roman fikrinin patlak verdiği ana gelirsek...

Ş.I: Ankara'dan dönüyorduk.

A.I: Evet, Ankara'dan dönüyorduk ve Bülent Ecevit'le görüşememiştik. Sanırım okuyucuna şunu açıklamak mecburiyetindeyiz; ne amaçla Bülent Ecevit'le görüşecektik ve biz kim oluyorduk da onunla görüşebiliyorduk?

Ş.I: Bu arada tarih 2001 Şubat, Bülent Ecevit başbakan.

A.I: Bize randevu verdiği tarih. Ondan randevu alabilmek en doğal hakkım, zira hem Robert Kolej'den arkadaşım hem bendenizin devlet tecrübesi biliniyor. Yine de senin romanında söylediğin şeylerle ifade edersem 'şakkk' diye randevu alamamıştık.

Ş.I: Sonunda aldık ama...

A.I: Anladım burayı hızlıca geçelim diyorsun. Randevuyu aldık ama MGK'da meşhur anayasa fırlatma hadisesi vuku buldu, kriz çıktı, randevu iptal oldu.

Ş.I: Biz de İstanbul'a dönmek zorunda kaldık. Trenle yolculuk ediyorduk...

A.I: Pencereden bakıyorduk ve sen bana Leyla'nın romanını yazmak istediğini söyledin. Ben bunu iyi hoş bir durum olarak karşıladım ama devletin Leyla için bir şey yapması gerektiğini kafaya koymuştum.

Ecevit'le yüz yüze görüşemeyince yaklaşık on beş gün sonra telefonla konuşabildik. O da ben de her şeyi birbirine karıştırdık ve belki Leyla'dan müteal Türk Satranç Oyuncusu diye söz etmeme istinaden olsa gerek bana Devlet Bahçeli ile görüşmemi tavsiye etti. Hatta özel kalemine rica etti, benim için bir

randevu ayarlandı. Basiretim bağlandı, Devlet Bahçeli ile görüşmeyi kabul ettim. Leyla için yapacaktım bunu. Sonra seninle zehir gibi bir plan yaptık. "Yüce devletimiz Leyla'yı bulursa, Kasparov'un tahtına bir Türk'ü oturturuz!" fikrini işleyecektik.

Ş.I: Devlet Bahçeli ile görüşmeye gittiniz...

A.I: Evet ve seni götürmedim. Müsaade edersen senin gibi muzır ve yaramaz –bunun için de fırlama mı diyorlar artık– bir torunu nereye götürüp nereye götürmeyeceğimi artık öğrendim. Devlet Bahçeli bana çok kibar davrandı. Anlattıklarımı dikkatle dinledi, notlar aldı. Onun ne düşündüğünü anlayamamıştım. "Halterdeki Naim gibi bize kupalar getirebilir," deyince, fikri doğru işlediğime kanaat getirdim. Ama Devlet Bahçeli çok akıllı bir adamdı, "Tabii bacımızı ne halde bulacağımızı bilemiyoruz" diyerek işin muamma tarafını da ortaya koydu. O da bana MİT Müsteşarı Şansal Atasagun'u önerdi. Sizin için özel kalemim bir randevu alır dediği anda kalbim sıkıştı.

Ş.I: Takip günlerin aklına geldi. Yine peşine düşecekleri paranoyasına kapıldın...

A.I: Doğrudur ve Kızılay Meydanı'nda bir kalp spazmı geçirdim.

Ş.I: Leyla yüzünden MİT ile görüşmek zorunda kalabilecek olman nedeniyle...

A.I: Babaannen Zeynep Hanım Ankara'ya hastaneye gelmeyi reddetti. Leyla yüzünden ölecek bu diyerek. Kıskanıyordu beni Leyla'dan. Oysa Leyla'dan çok paranoyalarım yol açmıştı bu spazma.

Ş.I: Sonra Leyla'yı devlet aracılığıyla arama ve bulma girişiminden vazgeçtiniz.

A.I: Evet. Bir de şu var tabii: 1996'ya kadar her yıl *Cumhuriyet* gazetesindeki köşemde Leyla ile ilgili fotoğraflı bir haber yapardım. Diğer arkadaşlardan yazmalarını, ilgilenmelerini rica ederdim. Hatta bir keresinde tam sayfa haberini yapmışlardı. Buna rağmen bulunamadı Leyla.

Ş.I: Birlikte dağıttığımız el ilanları da vardı.

A.İ: Hah, evet. Zeynep Hanım ona da kızmıştı. "Para harcıyorsun," demişti bana. Ona kalırsa bu konuda çok hassas idim.

Ş.İ: Leyla'yı bulmaya en fazla yaklaştığınız an... Hatırlıyor musunuz?

A.İ: Nasıl unuturum? Yine seninle birlikteydik. Düzenli olarak ailesini telefonla arıyordum. Amcasını, hiç hoşlanmasam da kayınpederini, kocası Haluk'u.

Ş.İ: Bu arada Haluk romandaki gibi ölmedi, hayatta.

A.İ: Onunla da görüştün değil mi? Tıpkı romandaki gibi onun hakkında "Trafik kazasında öldü" haberi çıktı ama. Fahir Bulut yardımcı olmasa da Haluk beni her zaman cevaplardı. Beni heyecanlandıran istihbaratı Leyla'nın amcasından almıştım. Senin romanındaki gibi Kabataş'ta Leyla'yı bulmuşlar ama o onlarla beraber gitmek istememiş. Romanında Leyla'yı nasıl bulduklarından söz etmiyorsun. Gereksiz dramatik sahneler döşeyip geçmişsin.

Ş.İ: Devlet, Leyla'nın nerede olduğunu biliyordu, senin teorin dede. Bu teoriye inanmasam bile bunu ima ettim.

A.İ: Açık açık söylemen gerekirdi çünkü böyleydi. Şimdi romanındaki o papağan Flaubert'den aklıma geldi, Özal'ın papağanı Cabbar'ın yeri bile bilinirken hazine değerinde bir satranç oyuncusunun sır olması iş değil.

Ş.İ: Bakın belki Özal, Leyla'yı buldurabilirdi.

A.İ: Olabilirdi. Ama Özal'dan kızın varlığı bir ölçüde gizlenmişti.

Ş.İ: Özal, Leyla'nın babasının casusluk faaliyetlerini biliyordu ama.

A.İ: Sen sanıyor musun ki önüne gelen çok gizli bilgi dosyasında, Leyla'nın Rusların satrançtaki altın çocuğu Kasparov'la eşit düzeyde olduğu yazılmıştı?

Ş.İ: Ama dede, Leyla Sovyet vatandaşlığına geçiyordu. Böyle bir bilgi Türk İstihbarat Teşkilatı tarafından es geçilebilir miydi?

A.İ: O dönemde Leyla ile hiç ilgilenmediler. Bir satranç okuluna gidip gelen talebe çocuk deyip geçtiler. Leyla'nın talihsizliği buradaydı işte, dikkate alınmadı, görülmedi.

Ş.İ: Eğer Fahir Bulut, gelini Leyla'nın meziyetlerini Özal'a bir bir anlatsaydı...

A.İ: Hem bakanlık çantada keklikti, hem de Özal, Leyla'yı Kasparov'un karşısına çıkarma ve onun yerine koyma planlarına girişirdi.

Ş.İ: Yani Devlet Bahçeli'nin önemsediği halterci Naim Süleymanoğlu benzetmesi çok yerinde...

A.İ: Tabii, tabii Özal, bütün milliyetçiler, takunyalılar sever böyle şeyleri.

Ş.İ: Fahir Bulut'un askerlikten kalan komünist korkusu her şeyi berbat etti.

A.İ: Fahir Bulut ve karısı asker gibi düşündüler işte. Dünyayı dümdüz görüyorlar çünkü. Leyla'nın sokaklara düşmesinden ziyade çok iyi bir satranç oyuncusu olarak yok olup gitmesidir dramatik olan. Senin romanının da eksik kısmı bu, bana ne Leyla'nın çöplüğünde nasıl eşelendiğinden! Bana o mucize kadının ne kadar büyük bir oyuncu olduğu izlenimini verebiliyor musun? Hayır. En önemli unsuru atlamışsın yazarken. Romanın anlatma değil, ikna etme sanatı olduğunu unutmuşsun.

Ş.İ: Peki dede, son olarak hiç beğenmediğiniz bu roman size neyi düşündürdü?

A.İ: Yazmasaydın, yazamasaydın kesinlikle bir cadı olurdun yavrucuğum. Böylesi daha iyi oldu. Yazman yani. Sadece kelimelerle bir dünya yaratman. Yıldız'ın hikâyesini anlattığın bölümde bunu düşündüm. Yıldız'ın sonunda cadıdan beter bir şey olmasına istinaden. Bak Leyla da satranç oynamasa cadı olurdu.

Ş.İ: Romanım size sadece bunları mı düşündürdü?

A.İ: Hayır yavrucuğum, zihnim buraya nereden geldiyse... Romanın bana iktidarı düşündürdü. Hayatlarımızı iktidardan koruyamıyoruz. Leyla'yı sokağa atan bu iktidardı. Çocuklarımın, yani annen ve babanın bir trafik kazasında öldüğü haberini aldığımda Moskova'da görevliydim. Türkiye'ye geldim, bir arabaya atlayıp yola çıktım. Aynı yol üzerinde bir cenaze arabasıyla karşılaşacaktım. Çocuklarımın ölüsünü bana getiriyor olacaktı. Derken cenaze arabasını gördüm, yanından geçtim,

döndüm. Arabayı durdurmak için peşine takıldım. Soğuktu ve senin romanındaki gibi karlı bir havaydı. Sen iki tabutun arasında, dışarıda soğukta oturuyordun. O halde Ankara'ya kadar gelsen donardın. O cenaze arabası bana iki değil, üç cenaze getiriyor olurdu. Arabayı durdurdum ve önce bunun hesabını sordum.

Ş.İ: Dede, bu görüşmeleri kısaltmadan ve sansürlemeden vermek istiyorum. Bu kadar hayat hikâyesinden sonra bir de bizimkisi...

A.İ: Bir soru sordun, izin verirsen ben de cevabını veriyorum.

Ş.İ: Peki affedersin.

A.İ: Meğer vali yardımcısı seni "Komünist Çocuğu" olmakla suçlayıp tabutların arasına, dışarı oturtmuş. Şöför, "Biraz daha yol alalım çocuğu içeri alacaktım," dedi bana. Zaten dayanamamış senin üzerine bir de battaniye vermiş. Ben devletim için çalıştığımı sanırken, devletin ve iktidarın bana yaptığına bak! Devlet vazifesinden ayrılma kararıma neden olan şey de budur zaten. Leyla'nın sokaklara düşme hadisesiyle benim böyle bir devletin emrinde olmak istememe arzum benzerdir aslında.

Ş.İ: Biraz önce Moskova'da görev yaptığınızı söylediniz, okuyucular şunu merak edeceklerdir; Leyla'yı orada tanıma şansınız oldu mu?

A.İ: Hayır. Ben Moskova'ya, Büyükelçiliğe atandığımda Leyla'nın anne ve babası trafik kazasında ölmüş, o da İstanbul'a gönderilmişti. Elçilik bu olayın dedikodusuyla çalkalanıyordu. Satranca olan merakım dolayısıyla Botwinnik'in okuluna seninle beraber gitmiştik, hatırlıyor musun? Ama o zaman sen çok üzgün ve kırgındın. Leyla gibi sen de kimsesiz kalmıştın ve bizim yanımıza, Moskova'ya gelmiştin. Annenle babanı çok özlüyordun, yedi yaşındaydın... Yine de hatırlıyor musun Botwinnik'in okuluna gittiğimiz günü?

Ş.İ: Hatırlıyorum.

A.İ: Botwinnik'i hatırlıyor musun? Ah, niye hüzünlendin küçüğüm? Anne ve babanı unutmuş olman lazım, artık sen bir annesin, büyüdün. Büyüdün ve bu romanı yazdın.

Ş.İ: Tamam. İnsan çocukluğunda anne ve babasız kalınca gerçekten bir kimsesiz oluyor. Koca bir hayatta, dünyada bir kimsesiz. Anne olunca da çocuğunu kimsesiz bırakmaktan korkuyor insan. Beni şimdi ağlatan anne ve babamın yokluğu değil, o korku dede.

A.İ: Ama biz seni korkusuz bir çocuk olarak yetiştirdik.

Ş.İ: Biliyorum. Odasında, Botwinnik'in odasında, Mendelssohn'un keman konçertosu çalıyordu.

A.İ: Bak unutmamışsın. Leyla'dan söz etmişti. Hatta benim Leyla'yı soruşturmak üzere gönderildiğimi düşündüğünü söylemişti. Fransızcan olmadığı için o tarihî ana tanıklık edemedin ama daha önce de söylemiştim, şimdi okuyucuların da bilsin diye söylüyorum, Botwinnik antrenmanlarına katılan Kasparov'dan söz etmişti. "Satranç tarihi onun adından ibaret olacak," demişti. Böylesine uzak görüşlü bir adamdı. "Allah aramızda," demişti Kasparov'un yeteneğinin büyüklüğünü anlatmak için. "Leyla da burada olsa bu öngörüm iki başlı olabilirdi," demişti. İşte ben o görüşmeden sonra Leyla'nın peşine düştüm. Neyse, sen herkesin hayatını ortaya saçarken ben de senin hayatının bir bölümünü deşifre ettim diye bana kızdın ama bak yazdıklarındaki Moskova, Rusya ve Rus takıntısını da böylece açıklığa kavuşturmuş olduk. O topraklara gönülden bağlısın çünkü çocukluğun orada geçti.

Ş.İ: Evet dede, şimdi şuna cevap verin bakalım: Türkiye'deki Satranç Federasyonu Leyla için ne yaptı? Onu Bebek Oteli'nde buldunuz. Satranca dönmeye niye ikna edemediniz?

A.İ: Leyla'yı bulduğumda Leyla dağılmıştı. Varoluşun aslı yokoluştur; entropi. Onun kendine gelmesi epey zaman aldı. Sokaklarda yaşıyorken de Bebek Otel'de kaldığı zamanki gibi olmalıydı. Fahir Bulut, Haluk, onların da etkisi oldu. Federasyon olarak biz de güçsüzdük. Kıza daha iyi şartlar sağlayıp onu himaye edebilirdik ama yapamadık.

Ş.İ: Gerçekten babaannemin dediği, aile içinde hep konuşulduğu gibi Leyla'yı kaçırmayı düşündünüz mü?

A.İ: Bak şimdi... Çocukluk hikâyeni naklettiğim için benden intikam mı alıyorsun küçüğüm? (Gülüyor) Evet, artık itiraf

etmenin sırası geldi. Leyla'yı Bebek Otel'de kaldığı zaman kaçırmayı düşündüm. Onu çevresindekilerden kurtarmak istiyordum. O satranç oynamalıydı.

Ş.İ: Belki yıldızları ters köşe olmuş, satrançtan vazgeçmişti, artık oynamak istemiyordu.

A.İ: O satranç için yaratılmış, Kasparov gibi doğaüstü bir şeydi. Hayatının bir iki yılında böyle bir şey olabilirdi ama satrancı hayatından silip atamazdı.

Ş.İ: Sonra, Leyla'yı kaçırmaktan neden vazgeçtiniz?

A.İ: Bu bir skandal olurdu. Sana da ayrı bir roman konusu. Bak bunun da romanını yazabilirdin; Bebek Oteli'nden satranç meraklısı bir diplomat eskisi tarafından kaçırılan ve satranç oynasın diye evinin bodrumuna hapsedilen Leyla. Yazarlık böyle bir şeyin romanını yazabilmektir. Ama sen gerçek, hazır, yaşanmış hikâyelerin anlatıcılığını üstleniyorsun. Çalışkan bir biyografi yazarından başka bir şey değilsin bu halinle. Bu söylediklerim seni üzüyor mu?

Ş.İ: Hayır. Fowles'un Koleksiyoncu'su gibi olurdu sizin kaçırıp evinin bodrumuna hapsettiğiniz arzu nesnesi Leyla'nın romanı.

A.İ: Fowles deyince onun da Maggot'unun büyük bir bölümü soru cevaplı bir soruşturmanın üzerinde durur. Gerçi o senin gibi işin içinden çıkamadığı için başvurmuş değildir buna.

Ş.İ: Son soru: Leyla Reykjavik'e gidebilse ne olurdu?

A.İ: O da sana ayrı bir roman konusu olurdu. Romanın bir yerinde söz ettiğin olası dünyalar hipotezi gibi. Leyla'nın olası hayatlarından bir tanesi. Özel turnuvalarda Kasparov'un karşısına oturabilirdi, nitekim diğer önemli isimlerle böyle birkaç deneme yaptı. Ama onun asıl yapması gereken resmi turnuvalara katılmaktı. İşte Leyla bu noktada kayınpederi Fahir Bulut'a ve devlete tosluyordu. Eğer onu Reykjavik'e götürebilseydik oyunu kurtarmış olacaktık ve yeni güçlü bir hamle düşünecektik.

Ş.İ: Leyla'nın Türkiye'ye döndüğü dönemde yurt dışına çıkıp yaptığı özel gösteri maçları, bunların bir kısmı çok önemli isimlerleydi. Burada niye duyulmadı?

A.İ: Duyuldu ama bu yankı yaratmadı.

Ş.İ: En azından Özal'ı harekete geçirebilirdi bu haberler.

A.İ: Özal o yıllarda kızının bir davulcuya varmasına yanıyordu. Ayrıca Leyla'ya karşı herkes kör ve sağırdı. Böyle yazmış mıydın acaba romanın bir yerinde, talihsizdi Leyla.

Ş.İ: Son olarak dedeciğim, söylemek istediğiniz bir şey var mı?

A.İ: Bunları niye yazdın canım? Leyla'nın bütün sırlarıyla aramızda konuştuğumuz bir hikâye olarak kalmasını isterdim. Yapmanı istediğim bir şey var; bütün bu yazdıklarını çöpe at.

Akira Muşaka görüşme kaydı.
Yer: Bebek, İstanbul.
Tarih: 2 Ekim 2003

Akira Muşaka ile bir önceki romanım *Sarmaşık*'ı okuyanların gayet iyi bilecekleri Bebek'deki özel arazi içindeki artık ona ait olan evde, içinde sazanların cirit attığı malum taş havuzun başında görüştük. Evin daha önceki sahibi, Salim Abidin ile son görüşmemizden bu yana, yani 2002 Şubat'ından beri o eve gitmemiştim.

Şebnem İşigüzel: Öncelikle portreniz çok güzel olmuş.

Akira Muşaka: Böyle bir eve yakışıyor, görgüsüzlükten sayılmıyor değil mi?

Ş.İ: Bu evin artık size ait olduğunu ortaya koyan şeyler olmalıydı.

A.M: Salim Abidin'in dalga geçtiği böceklerim bu salon hariç evin her tarafına dağılmış durumdalar. Ama senin de dediğin gibi evin sahibinin kim olduğunu bize gösteren bir şey olmalıydı.

Ş.İ: Portrenizi kimin yaptığını tahmin edebiliyorum.

A.M: Cesaret edemiyor musun?

Ş.İ: Ali Ferah değil mi?

A.M: Bak böylece *Sarmaşık*'ın muallakta kalan sonunu da belirlemiş oldun. Türkler böyle durumlarda ne diyordu, bir taşla iki kuş mu?

Ş.I: Evet. Ali Ferah o havuzda boğulmadı. Kurtuldu.

A.M: Salim Abidin ise öldü.

Ş.I: Ali Ferah bu portreyi ne zaman yaptı?

A.M: Kazadan yaklaşık bir yıl sonra.

Ş.I: Bana hâlâ kızgın mı?

A.M: Portreyi çok kısa zamanda bitirdi. O da senin gibi çok hızlı. Fazla konuşmadık ama kimse bir roman kahramanı olmak istemez. *Sarmaşık*'tan ve senden söz açan ben oldum. Yüzünü buruşturdu (Ali Ferah'ı çok güzel taklit ediyor). Bir daha özel olarak görüşmedik. Onu da bu romanda sözünü ettiğin Noel partime davet ettim ama davetimi cevapsız bıraktı. Haklı. O kadar olaydan sonra bir daha bu eve gelmeyi kim ister?

Ş.I: Romandaki Noel partinizin anlatıldığı bölümü nasıl buldunuz?

A.M: Eksik buldum. Sen de biliyorsun bu eksikliği. Evet, söyle bakalım şimdi ne öğrenmek istiyorsun?

Ş.I: Öncelikle Yıldız'ın evine gittiğiniz o geceyi.

A.M: O geceyi yazmaktan niye vazgeçtin?

Ş.I: Biliyor musunuz o bölümü, o anı yazmayı denedim ama beceremedim. Bu görüşmelerde sizin anlatmanızın daha doğru olacağını düşündüm.

A.M: Bazen hayaller gerçeklerin yerini tutmaz. O geceyi anlatmadan önce şunu söylememe izin verir misin?

Ş.I: Buyrun.

A.M: Ben bu romanda bambaşka bir Yıldız ile yüzleştim. Onun acılarının sıradan acılar olduğunu sanıyordum. Nereden bilirdik? Kendime bir hayatı anlatılacak, yazılacak ve yaşanılacak kadar özel kılan şey nedir? diye sordum. Sonra, bu dünyanın asıl sıradan insanların dünyası olduğunu bana kanıtladı Yıldız. Okuyucularınız belki soracaklardır; annesinden tek ayak üzerinde durma cezası alan, böcek koleksiyoncusu bir Japon'la evlenen ve dünyanın en önemli şahsiyetlerinden birisiyle; Şef'le zaman geçiren bir kadın nasıl sıradan olabilir? diye.

Ş.I: Ne cevap verirdiniz onlara?

A.M: Bir kere hayatlarımız bize ait değil. Devletlerimize ait, topluma ait, ailelerimize, dostlarımıza. Yıldız'ınki, Leyla'nınki-

gibi. Yıldız'ın hayatını benim için özel kılan, taşıdığı gizliliktir. Pencereden dışarıyı, hayatı seyreden, hayatın çok dışında bir kadın.

Ş.I: Hayatla kurduğu tek ilişki Eşref Şefik Karacan.

A.M: Doğru. Bu, niye ben olamadım? Bu noktada çok acı çektiğimi itiraf etmeliyim. O gece, sizin benden anlatmamı istediğiniz o kaotik gece, tanık olduğum şeylere kadar, yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu hissetmiştim. Yıldız için bu kadar geç kalmama üzülüyorum.

Ş.I: Yıldız'a karşı hissettiklerimizin benzer olduğunu düşünüyorum.

A.M: Bütün garipliklerine rağmen onu anlıyorum, anlıyoruz. Toplumlarda bireyleri deviren anlaşılamamak ve anlamamaktır. Biliyorum benden sosyolojik analizler istemeyeceksin ama hayatımızda her şeyi her zaman açık seçik görmek isteriz. İma etmenin gücü edebiyatta işler. Hayatta bekleriz ki her şey bize açıkça itiraf edilsin, söylensin. İşte ben Yıldız'ı bu noktada kaybettim. O geceye dönersem; Yıldız'ı tekrar göreceğim için aslında pek de heyecanlı değildim. Yıllar yılı onu arayıp sormamı romanında unutulmaz bir aşk hikâyesi gibi ele almışsın ama biliyoruz ki aşklar bir tek romanlarda ebediyen sürer. Sen de kabul edersin ki yaşadığımız bu zaman her şeyi tüketiyor. Ben başka koleksiyonlara sattığım böceklerimi bile zaman zaman gider görürüm. Bunu da sana açıkça söylemiştim. Sen de benden 'iflah olmaz bir koleksiyoncu, eski karısına da böcek muamelesi yapıyor' diye söz etmekten geri kalmamışsın. Burada rahatsız olduğum nokta, böcekleri aşağılaman oldu. Onların ne kadar özel ve değerli varlıklar olduğunu sana bile anlatamamışım. Bu, diğerlerinin Yıldız'ı anlayamaması gibi bir şey.

Ona gerçekten aşık olduğumu sana söylemiştim. Bunu biliyorsun. Annesi olmadan Yıldız olamazdı, ben de ikisini birlikte hayatım boyunca taşıyamazdım. Yıldız'ı terk etmem bunun neticesinde oldu. Aşkın böyle basit bitiş gerekçeleri var, ne acı. Bana istemeden verdiği fiziksel zararı –yerine dikilen kulağını işaret ediyor– affetmiştim. Bu öyle garip bir duyguydu ki sana belki şöyle açıklayabilirim; bazı böcekleri nedensizce koleksi-

yonumda barındırmak istemem. Bu en temelde bir hisle ilgilidir. Beni huzursuz ederler. Yıldız'ın annesinde böyle bir enerji vardı ve Yıldız ona yapışık bir, bir Diptera takımının Scatophagidae familyasından –bu başka böceklerin üzerinde asalak yaşayan bir türdür– bir böcek gibiydi.

Ş.İ: O geceye dönersek...

A.M: Evet benden ısrarla o boşluğu doldurmamı istiyorsun. O gece önce şunun düşünü kurdum: Yıldız benden Japonya'da ailemin yanında kalmamızı istemişti. Bu olsaydı, Yıldız sağlıklı bir kadın olarak aramızda olabilirdi. Bir rehabilitasyona ihtiyacı vardı. Bunu sağlayamadım. Yıllar sonra Bebek'teki evde kalmasını teklif ettim ona. Bu da lanetli bir şeydi ya, iyi ki kabul etmedi. Yoksa bu romanınız da, tıpkı *Sarmaşık* gibi Salim Abidin'in bahçesindeki o taş havuzda biterdi. Belki sonunda yalnızca benim romanım olurdu. Yine de başkahraman olma şansımı kaybetmiş sayılmam öyle değil mi? Şef'in en son görüldüğü yer benim evim ve o da kayıp! (Gülüyor)

O gece, Yıldız'ın çekip çıkaramayacağım kadar derinlere düşmüş olduğunu gördüm. Ev tam anlattığın gibi dehşetli bir tiyatro sahnesi olarak düzenlenmişti. Güller, çiçekler, mumlar, aynalar, ipekler... Buna rağmen huzur ve mutluluğun izi yoktu.

Ş.İ: O gece İpek Tüter'in oğlunu gördünüz mü?

A.M: Gördüm. Korkunçtu. Korkunçtu.

Ş.İ: Onu size Yıldız mı gösterdi?

A.M: Hayır. Arka odadan tuhaf sesler gelmeye başladı. Ben annesinin hâlâ hayatta olduğunu ve onu arka odada sakladığını sandım. Zaten hiç kimse annenin öldüğünden emin değildi. Sanırım anne ortadan kaybolmuştu, 'öldü' hikâyesini Yıldız yazmıştı. Senin de görüştüğün bazı yakın dostları annenin o doğalgaz sayıklamalarından sonra bir sabah çıkıp gittiğini söylüyorlardı. Yıldız bir sabah uyandı ve annesini yatağında bulamadı. Annesini hiç bulamadı. Aradığını da sanmıyorum. Onları yalnız bırakan dostları da ondan annesinin öldüğünü duyduklarında hiç şaşırmadılar. Anne böyle öldü sonuçta. Ben o garip seslerle irkildiğimde annenin ölüm hikâyesinin yalan olduğunu düşündüm. Gidip o aşağılık ihtiyarı bağırırken, yar-

dım isterken görmek istedim. Hatta onu boğmak istiyordum. Onu boğmak ve Yıldız'ı azat etmek. Yıldız ağlıyordu. Arka odaya gittim ve yatakta zavallı bir ihtiyar göreceğimi düşünerek kapıyı açtım. Ellerimi buruşuk, güçsüz bir cadının boynunu sıkmaya hazırlamıştım. Çocuğu o zaman gördüm. Bir ihtiyara benziyordu. Kara kuru bir yüzü vardı. Gözleri parlaktı ama dudakları gevşek ve sarkıktılar ve salya akıtıyorlardı. Asıl endişe verici olan yüzünün bütünündeki ifadeydi; cehennemi görmüş gibiydi. O andan sonra bütün kâbuslarımda o odanın kapısını açar, o odaya girer, o çocuğu görür oldum. Romanın bir yerinde Yıldız'ın odasını anlatırken "suyun altında gibiydi" diyorsun. Çocuğun kaldığı oda da öyleydi. Yerin dibi, suyun altı gibiydi. Odada iğrenç bir koku ve sanki bir uğultu vardı. Nefes almayı güçleştiren bir lanet...

Çocuk şişmişti. Garip bir yaratık gibiydi kirli ve dağınık yatağın içinde. Kendimi dışarı attığımda Yıldız onun ölmesini beklediğini söyledi. Ağlıyor ve titriyordu. Delilik eşiğini geçmiş gibiydi. Diğer tarafa geçmişti. Salonda aynaların önünde duruyordu. Arkasında onlarca Yıldız vardı. Güller, mumlar içinde onlarca Yıldız. Evin içine sokak lambasının ışığı vuruyordu. Bu da iri kar tanelerinin evin içinde savrulduğu illüzyonunu yaratıyordu. Bütün dünya durmuş bizi izliyor gibiydi. Şimdi birilerinin bizi okuduğu gibi o zaman da birileri bize bakıyor, dudak büküyor, küçümsüyor ya da bize acıyor gibiydi. Bir çift değerli geyikböceğini izleyen meraklı gözler üzerimize üşüşmüştü. Kaçtım. Benim hayatta yapabileceğim tek şey bu biliyorsun: Bir hamamböceği gibi kaçmak. Hamamböceklerinin 300 milyon yıldan uzun varolmalarının nedeni tehlikeden kaçma konusundaki üstün başarılarıdır. Hızları saatte 5 kilometreyi bulur. Üstüne hava üflerseniz 50 milisaniye içinde ortadan kaybolurlar. Bu gözkırpışından bile kısadır.

Yıldız'ı arkasındaki aynaların içindeki onlarca izdüşümüyle beraber bırakıp kaçtım. Aynaların içindekilerden bir tek Yıldız belki Japonya'da kalsa kurtulabilirdi. Bir diğeri, bu kadar yalnız kalmasa. Bir başkası, Şef tarafından sevilse. Diğeri, benimle mutlu olabilse. Öteki, iyi bir annenin kızı olsa. En arkadaki,

babası tarafından büyütülse. Sonuncusu on bir yaşındayken kendisini balkondan attığında ölmüş olsa.

Kaçtım. Koşarak caddeyi indim. Kaydım, düştüm. Kalktım, tekrar koştum. Islandım. Leyla gibi, başına ne geldiğini bilemediğimiz Yıldız gibi kendimi kaybedip sokaklarda kalacak değildim. Yıldız'ın delirdiğine şahit olduğumda onu bırakıp kaçarken paltomu bile almıştım. O mum ışığıyla dalgalanan odada paltomu aradığımı bile hatırlıyorum. Gerçek bir koleksiyoncu diyebilirsin şimdi bana. Böyle bir detayı, böyle bir kötülüğü sen bile yazamazdın. Bütün kalbiyle bu dünyaya bağlı bir adam. Toplayıcı, koleksiyoncu, bu bendim işte. Acaba diyorum, okuyucularını yanılttık mı? Yıldız'la ilk karşılaştığımda, vücudunu akrobat gibi kullanan, en az Yıldız kadar garip görünen ve onu seven bir genç adamdım. Ama öyleydim. Sonra da değişmedim. Yıldız'a hiçbir zaman yardım edemedim.

Kulağım kesildiği zaman hastane odasındayken, Yıldız ve annesinin beni rehin aldığını düşünmüştüm. Zavallı Yıldız da suçluluk duygusuyla başımdan ayrılmıyordu. Uyumuyordu. Gece uyanıyordum ve gözlerini dikmiş beni seyreden Yıldız'ı görüyordum. O zaman böceklerimi ve banka cüzdanımı getirmesi ricasıyla onu eve göndermeyi nasıl akıl ettiysem ve hastaneden kaçtıysam, o gece de benzer bir şeyi yapıp cep telefonumdan şoförümü aradım. Gelip beni caddenin aşağısından almasını söyledim.

Çocuk için bir ambülans ve polis çağırmak gerekir miydi? Ama o zaman çocuğun kim olduğunu bilmiyordum. Belki benim içimdeki kötülük saati çalışmaya başladı. Belki de hep çalışıyordu hepimizinkisi gibi, daha da hızlandı. Her şey Yıldız'ın istediği gibi olmalıydı. Kötülük adına da olsa. Sonra çocuk için endişe ettim ve kendi yardımcımı eve gönderdim. İçeri girmeyi başarmış ama evde kimseyi bulamamış. Şimdi Yıldız annesini nasıl kaybettiyse, ben de onu öyle kaybettiğimi düşünüyorum. Ona ne olduğunu bilmiyorum. Sen de bilmiyorsun. Eminim benim gibi senin de vicdanın rahatsızdır bu konuda.

Ş.İ: O geceye tanık olduktan sonra, Şef'in Yıldız tarafından ortadan kaldırıldığını düşündünüz mü?

A.M: Bütün bu olanlardan sonra emin değilim. Tabii öncelikle Şef'in benim verdiğim Noel partisinden çıkıp evine döndükten sonra yaşananları okuyucunun da bilmesi gerekir. Bu romanda kahramanların gibi ne yapacağını bilemez bir halde davrandığın o kadar çok yer var ki. O gece Şef'in evinde olanları, Yıldız'ın hikâyeyi çaylak bir gazeteciden dinlemek üzereyken öğürmesi neticesinde okuyucuya aktarmadın ama benim bir kulağımı başımdan ayırmakta, Yıldız'ı profesörle buluşturduğunda zavallı adamın boynundan enfes bir eğimle fışkıran kanlar hayal etmekte sakınca görmedin. Üstelik o sahne *Sarmaşık*'taki Vladimir Starov ve Artemisia buluşmasında yaşananlara çok benziyordu. Bunu ne düşünerek yaptın?

Ş.I: Birincisi, Yıldız o gazeteci kızdan Şef'in evinde olanları öğrenmek üzereyken gerçekten kötü olmuş. Bilirsiniz kahramanlarıma boyun eğmekte üstüme yoktur. Sizin kulağınızın kesilme hikâyesindeyse öyle sanıyorum ki bu trajediyi dalından kopup balkona düşen kara dutlarla tatlandırdım. Bu haliyle, bu kanlı anının hatıralar çöplüğünden çıkıp kendini göstermesi Yıldız'ın başını fazla döndürmedi. Profesörün boğazından fışkıran kanlı sahnenin hayaliyse, Orlando'nun şu cümlesini okurken aklıma geldi: Kan olan yerde hayat vardır. Hem bu kanlı hayal "tekerrür" meselesinin ipini çekmekte eksik bacaklı bir tabure görevi gördü.

A.M: Sudan iğrenen Yıldız fiziken olmasa bile ruhen kuduz olmuştu ve her şeyi parçalayacak, bulduğu her şeye saldıracak gibiydi. Bir okur olarak ben bunu düşündüm. Şuurunu kaybetmişti. Bunu hissettiğimiz yerde sen de kanı fışkırttın. İşini kolaylaştıran durumun şerefine bir şişe şampanya patlatmak gibi. Bunu o kanlı hayalle kutladın.

Ş.I: Romanlar öylesine yazılır ama gelin görün ki okuyucu sayfayı çevirircesine kolaylıkla her şeyi ters yüz eder, altında hep bir şey arar.

A.M: Yapmayın! Flaubert *Madam Bovary*'i, Tolstoy *Anna Karenina*'yı, Yakup Kadri *Yaban*'ı, Ahmet Hamdi *Huzur*'u öylesine mi yazmıştır?

Ş.I: Saydığınız Türk romanlarını okudunuz mu?

A.M: Ne sanıyorsun? Kaldı ki senin kahramanların gerçek. Bu sonundan pek bir şey beklemediğimiz roman vesilesiyle değil gerçekten varoldular. Hayalinden bir şey çıkarıp koy desek yaza yaza boğazından kan fışkıran profesörü yazabiliyorsun. Evet, sanırım birbirimizin tahammül sınırlarını aşıyoruz.

Ş.İ: Bana da öyle geliyor.

A.M: Son bir şey söylememe izin verir misin?

Ş.İ: Buyrun.

A.M: Seni kırmak istemem ama Leyla ve Yıldız'ı romanın için böyle fütursuzca kullanman gibi sanırım onların hayatını sana sunan, parçaları birleştirmene yardımcı olan bizleri de romanının anlaşılması ya da hiç kimsenin sana bu romanla ilgili soru sormasına fırsat vermemek için kullanıyorsun. Bu kadar yeter sanırım.

Ş.İ: Evet, teşekkür ederim.

Garri Kasparov görüşme kaydı.
Yer: Los Angeles, Amerika.
Tarih: 27 Temmuz 2003

Tahmin edeceğiniz gibi Kasparov ile görüşmem kolay olmadı. Kendisine iletilmek üzere menajerine gönderdiğim e-mail'e hiç beklemediğim ters bir cevap aldım. Leyla, Botwinnik Okulu, roman, geçmiş günler, anlaşılan kafalarını karıştırmış, Kasparov ya da menajeri anlattıklarımdan hiçbir şey anlamamışlardı.

Kapısına dayanmaktan başka çarem yoktu. Derken kendisinin Los Angeles'taki İstanbullu Ermeniler Derneği üyelerinden birisiyle bağlantısı olduğunu öğrendim. Ağustos ayında bir Ermeni ailenin Los Angeles'ta yapılacak düğününe davetliydi ve gelecekti. Düğünün kız tarafı Türkiye'den gitme, Malatya kökenli Ermeni bir aileydi. Los Angeles'ta olup bu aileyi tanıyan düğüne davetli yakınlarım vardı.

Atladım, Los Angeles'a gittim ve Kasparov'la aile arasında diyebileceğim samimi bir ortamda görüşme fırsatı buldum. Bu görüşme, girişkenliğine, samimiyetine, mükemmel ilişki kurma yeteneğine hayran olduğum sevgili Silva Çıkrıkçı sayesinde oldu. Buradan kendisine tekrar teşekkür ederim.

Kasparov'u ilk olarak davetli olduğu düğün sahiplerinin evinde, havuz başında gördüm. Düğün sahibi beyefendi on dört yaşına kadar İstanbul'da yaşamış bir ailenin oğluydu. Bu bilgileri bu zarif beyefendinin tavla oynama tutkusunu açıkla-

mak için veriyorum. İstanbul'dan gitme bir Ermeni erkeğinin tavla oynamasına şaşırmayacağınız muhakkak. Ancak oyunda diğer tarafın Kasparov olduğunu söylersem sanırım iş değişir. Evet, Kasparov'u dikdörtgen küçük havuzun başında ilk gördüğümde zar atıyor hatta rakibi tarafından, "Kue mipırner Garri!"* diye uyarılıyordu. Neşeliydi, gülüyordu. İstanbul'dan gelen ve kendisine satranç meraklısı olarak takdim edilen bana bu halde yakalanmak umrunda değildi. Bizi tanıştıranlar bu sahneyle epey dalga geçtiler, gülüştüler. Üstelik Kasparov şanssız bir tavlacıymış, oyun onun mağlubiyetiyle bitti. Hatta tavla, çevremizi saranlar tarafından, "Öğren de gel" anlamında Kasparov'un koltuğunun altına sıkıştırıldı, böyle bir fotoğrafının çekilmesi önerildi. Satranç tarihinin en büyük adamını böyle görmek inanılmazdı.

Çevremizdekiler bizi havuz başında yalnız bıraktılar. Ona bir görüşmeden söz edilmişti ama bunun nasıl bir şey olacağından haberi yoktu. Paçaları dizlerinin üzerinde keten bir şort giymişti. Bildik açılır kapanır, kolçaklı bir sandalyede oturuyordu. Dirseklerini kolçaklara dayamış, ellerini birbirine kenetlemişti. Ayaklarını da birbirinin üzerinden geçirmişti. Plastik terliklerinin üzerinde burnunun ucunda top çeviren bir fok balığı vardı. Tatilini iyi geçirmek, dinlenmek isteyen bir tatilciden, yazlıkçıdan farksızdı. Ona konuyu özetledim. Leyla'nın adını duyunca heyecanlandı. Botwinnik'in antrenmanları onu gülümsetti. Demek alçak menajeri e-mail'imi deli saçması sanıp büyük ustaya iletmemişti bile. Teybimi açmak için kendisinden izin istedim. "İyi ama ne konuşacağız," dedi. "Daha çok Leyla'yı..." dedim. Kollarını bu defa göğsünün üzerinde kenetledi. Kalın bileğindeki altın Rolex çöplükte bulunan Kafa Koparan'ın kılıcı gibi parlıyordu. Başını geriye atınca ve son güneş ışıkları başının çevresini bir hale gibi kuşatınca daha önce Leyla'nın sözünü ettiği, şakaklarındaki çökküntüleri de görmüş oldum.

(*) Ermenice: Zar tutma Garri!

Şebnem Işigüzel: Leyla'yı en son ne zaman gördünüz ve ondan en son ne zaman haber aldınız?

Garri Kasparov: Öncelikle yazmış olduğunuz romanın nasıl bir roman olduğunu öğrenebilir miyim?

Ş.I: Elbette. Size sanırım yeterli açıklamada bulunamadım.

K: Leyla'nın hayat hikâyesini mi kaleme aldığınızı sorduğumda "Hayır," dediniz ve onu kendi kurduğunuz bir oyunun içine yerleştirdiğinizi söylediniz. Ben de bir şey anlamadım.

Ş.I: Haklısınız. Romanımda Leyla'ya hayatını hatırlattım. Daha doğrusu Leyla romanda oyunun diğer tarafı, belki siyah taşlar. Beyaz taşlar da bir başka mucize kadının. Leyla'nın hayatının son bir ayını izlerken onun bize geçmişini kusmasına müsaade ettim.

K: Leyla öldü mü?

Ş.I: Evet.

K: Ne zaman?

Ş.I: 26 Şubat 2003'te.

K: Peki ama nasıl...

Ş.I: Bir trafik kazasında.

(Kasparov'un çok üzüldüğünü özellikle belirtmem gerekir. Aramızda epey bir süre sessizlik oldu. Büyükusta başını imkânsız anlamında salladı. Sonra da sanırım Rusça'da of, ah, ey anlamına gelecek bir nidayı Leyla'nın adının başına ekleyerek içini çekti, konuşmamıza kaldığımız yerden devam ettik.)

Ş.I: Siz Leyla'nın 1988 yılının Nisan ayından beri kayıp olduğunu biliyordunuz ama değil mi?

K: Biliyordum. Onun kayıp olduğunu biliyordum. Hatta bir keresinde kaybolmak ve ölmenin birbirinden farksız olduğunu düşünmüştüm. Leyla'yı hatırlayınca düşünmüştüm bunu.

Ş.I: Leyla'yı düşünüyor muydunuz?

K: Garip ama düşünüyordum. Ben Leyla'yı Moskova'da Botwinnik'in antrenmanlarında tanıdım. İkimiz de çocuk sayılırdık. Sonra o İstanbul'a döndü. Onu bir daha hiç görmedim. Mektuplaştığımız yıllarda deniz kenarında bir otelde kaldığını yazıyordu. Ben de o yıllarda hayatımda denizi görmemiştim. Çok insani şeylerden söz ediyorduk mektuplarda. Bu bana çok

iyi geliyordu. Leyla'yı hep anlattığı gibi güneş altında pırıl pırıl yanan bir denizi seyreden otel balkonunda, şezlongda oturmuş hayal ediyordum. Mektuplu satranç partileri yapıyorduk. O zaman deniz seyreden Leyla hayalimin önüne bir satranç takımı iliştiriyordum. Leyla ile ilgili içimdeki his hep şu olmuştur: Bana başımı kaldırıp bakmamı söyleyen ses.

Ş.I: Zaten Leyla'da satranç oynarken başka oyunculardaolmadığı üzere başını kaldırıp boşluğu seyretme, tavana bakma alışkanlığı vardı değil mi?

K: Evet. Güzel anılardı onlar. Çok güzel anılar. Oynarken Leyla gibi başını kaldırıp izleyicilerin olmadığı bir köşeye bakınanına hiç rastlamamıştım. Yalnız çok ilginç, geçen yıl Corus Turnuvası'nda genç bir İtalyan satranççı tıpkı Leyla gibi oyunun en kritik anlarında başını kaldırıp düşünmüyor gibi yapıyordu. Ama onun oyunu Leyla gibi mucizeler üzerine kurulu değildi. Bu yüzden rahat rahat dünyanın olmadığı tarafa bakması...

Ş.I: Dünyanın olmadığı taraf...

K: Seyircisiz tarafa ben öyle derim. Dünyanın olmadığı tarafa bakması şaşkınlık yaratmıyordu. Benim bir kez daha Leyla'yı anımsamama neden olmuştu o oyuncu.

Ş.I: Gerçi Judith Polgar da satrancın başına yoga yapar gibi oturuyor, uğurlu oyuncağını...

K: Mavi peluş mu deniyor, işte öyle bir tavşan...

Ş.I: ...yanıbaşına koyuyor.

K: Leyla'nın oyun esnasındaki tavırları Polgar'ın bağdaş kurup oturmasıyla benzeştirilebilecek bir şey değil. Leyla'yı satranç oynarken hiç seyrettiniz mi?

Ş.I: Spassky'le yaptığı bir gösteri maçının videosunu izlemiştim.

K: Ah şu skandal maç. Boris, Leyla'ya sinirlenmiş. Bileklerinde sarkaç gibi sallanan boncuklar mı varmış ne?

Ş.I: Bunları yazdım.

K: Orada görmediniz mi, masa başındaki duruşunun olağanüstü bir enerjisi vardır. Başka bir dünyadan bizi ziyarete gelmiş bir varlık gibidir. Hayranlık uyandırıcı bir hamleyi yaptıktan sonra, "Ben neredeyim?"...

Ş.İ: Nereye kondum, nereye düştüm?

K: ...demek istercesine bakınır.

Ş.İ: Biraz önce mektuplaşmanızdan söz ettiniz. Leyla'nın eşi Haluk Bulut bana o mektupları günlüklerle beraber vermişti...

K: Bir dünya şöhretinin başına gelebilecek en korkunç şey. İstanbul'da, nerede yaşıyor bu Allah'ın cezası adam?

Ş.İ: Doğru, İstanbul'da...

K: İstanbul'da bir adamın elinde Kasparov imzalı mektuplar var. O yıllara ait sıkıntılarım, dertlerim, üzerinde çalıştığım savunmalar, açılışlar, varyantlar, hayallerim... Hepsi bir adamın ellerinde şimdi.

Ş.İ: Bunu hiç düşünmediniz mi? Yazdığınız mektupların çöp olsalar bile yok olmayacağını?

K: İnsan çoğu zaman bütün ölümlüler gibi hareket ediyor. Geçenlerde bana özel birisi tavsiye edildi. Biraz önce söylediğim "Dünya Şöhreti" tanımını da buradan çıkardım. Benim gibi tanınmış adamlara özel koçluk yapan birisi varmış. "Ne yapıyormuş?" diye sorarsanız, "Hiç kimseye özel mektup yazma!" gibi tavsiyelerde bulunuyor. Yazarsan da ileride bunların müzayedelere düşüp bütün yazdıklarının milyonlarca insan tarafından okunup bilineceğini bilerek yazmanı tavsiye ediyor. Benim için artık çok geç tabii. Böyle bir koçla on sekiz yaşından beri çalışmam gerekirmiş. Yine de o özel şahsiyet kurtarıcısı, koç mu diyelim artık her neyse, bundan sonra da yapılacaklar üzerine bana bir şeyler söyledi. Kurmaca mektuplar filan yazabilirmişim... Bu kendini isteklerin doğrultusunda yeni baştan yaratmak olur. Şöhret olan güzel kızların eski çıplak fotoğraflarının peşine düşmesi gibi ben de İstanbul'daki bu imzalı mektuplarımı geri almalıyım belki.

Ş.İ: Aslında benim size mektuplarınızdan yola çıkarak söylemek istediğim şey çok başkaydı. Leyla da o mektuplardan o kadar çok etkileniyor olmalıydı ki yine romanda konu ettiğim üzere kocası Haluk'la kaldıkları Bebek Oteli'nin önünden denize girdiklerinde sizin daha deniz görmediğinizi hatırlıyor ve bu bir kavganın nedeni oluyor.

K: Varlığımla bir romanda bulunmak istemem ama bu benim

isteğim dışında olmuş. Leyla'nın günlükleri, mektuplarımız üç aşağı beş yukarı yaklaşık bir şeyler yaratıp bunları yazmışsınız. Bunun haksızlık olduğunu düşünmüyor musunuz? Ben *New York Times*'a bile röportaj vermezken, televizyona çıkmazken birisi beni alıp bir romanın merkezine yerleştiriyor.

Ş.I: O kadar haklısınız ki... Yalnız, Leyla'nın hayatı yazılmalıydı. O hayat içinde siz de vardınız. Bunu şimdi inkâr mı ediyorsunuz?

K: Leyla hepimizden ilginç bir hayat yaşadı. Onun izini kaybettikten sonra başına neler geldiğini bilmiyorum. Muhtemelen bu onun hayatını sizin için daha ilginç kılmıştır.

Ş.I: Romanın birinci bölümünün İngilizce çevirisi kafanızdaki sorulara ışık tutması açısından sizin için yapıldı. Ayrıca sizden en fazla söz ettiğim bölüm de buydu. Okumanızı isterdim.

K: Artık roman gibi şeyleri çok fazla okuyamıyorum. Kabul edersiniz ki bütün Tolstoyları, bütün Flaubertleri, Stendhalleri, Dostoyevskileri, Turgenyevleri okuduktan sonra geriye pek bir şey kalmıyor. Yanlış anlamanızı istemem ama okuyacağımı okudum ve bundan sonra tekrar edebi bir metin okumak istersem oturur bu roman Tanrılarını yeni baştan okurum. Umarım kabalık etmiyorumdur.

Ş.I: Hayır. Sizi rahatlıkla akılüstü bir varlık olarak kabul edebiliriz. Böyle olunca okuma keyfinizin geçmişte, gençlik günlerinizde kalması çok doğal. Siz ve Leyla başka faza geçmiş insanlarsınız.

K: Biz satranççılar buna aramızda "Dünyanın Geri Kalanı" deriz. Bunları bir kenara bırakırsak; Leyla'nın hayatının geri kalanını merak etmiyor değilim. Bunun hatırına belki de yazdıklarınızı okumalıydım.

Ş.I: Eğer bilmek istiyorsanız, Leyla hayatının geri kalanını çöplükte ve sokaklarda geçirdi.

K: Anlamadım, romanınız gereği mi, yoksa gerçek hayatında mı bu başına geldi?

Ş.I: Siz bilgisayarlarla karşılaşırken, dünya şampiyonluğunu bir kez daha almışken, o İstanbul'un en büyük çöplüğünde ya-

şıyordu. Şimdi, fazlasıyla dağıttığımız söyleşimizin en başına dönersek, Leyla'dan en son ne zaman haber aldınız?

K: Leyla 1988'de Reykjavik'e gelecekti. Onunla özel bir gösteri maçı yapacaktık. Sonra da iltica edecekti. Bütün bunları Leyla ve ben programlamadım tabii ki... Satranç yazarı bir adam vardı, Türk, hatta kendisiyle Londra'da da görüşmüştük.

Ş.I: Abidin İşigüzel, dedem.

K: Öyle mi? Kendisi Moskova'da diplomat olarak bulunduğunu söylemişti. Botwinnik'le de tanışıyormuş.

Ş.I: Dedemin sizinle görüşmesi çok daha kolay olmuş.

K: Şimdi çok fazla hatırlamıyorum ama o yıllarda ekibimde bulunan birisinin –doktorum Vasilikov olabilir miydi acaba bu?– yakın dostuydu.

Ş.I: Sizinle New York'ta görüşebilmek için dedem Vasilikov'u aradı ama...

K: Kalbi 1990'da Karpov'la yaptığım maça dayanamadı.

Ş.I: Öldüğünü öğrendik ama bunun o maç sırasında olduğunu bilmiyorduk.

K: Mutlaka bu kritik maçla ilgili haberlerde tek satır olarak geçmiştir o da sizin gözünüzden kaçmıştır.

Ş.I: Her neyse, size ulaşmak çok zor olsa da şimdi karşılıklı oturmuş konuşuyoruz ve siz benim romanım için çok değerlisiniz. Size soracağım, merak ettiğim pek çok şey var.

K: Aslında benim de Leyla ile ilgili merak ettiğim şeyler var. Reykjavik'e geleceği gün ortadan kayboldu. O zaman dedeniz beni belli aralıklarla arayıp gelişmeleri bildirmişti ama yine de her şeyi apaçık bilmiyorum. Leyla kaçırılmış mıydı?

Ş.I: Sanmıyorum. En azından ben romanımda onun kişisel dertleri nedeniyle sokağa düştüğünü söylüyorum.

K: Dedeniz ve ben pek rahat olamadığımız telefon konuşmalarımızda Leyla'nın bilerek ortadan kaldırıldığını düşünüyorduk. Sonra emekli bir KGB ajanından Leyla'nın ortadan kaldırılmak üzere kaçırıldığını, kaçıran aracın kaza yaptığını ve Leyla'nın bu kazanın şokuyla, yaralı halde ortadan kaybolduğunu duymuştum.

Ş.I: KGB tarafından mı?

K: Tanrı benim, KGB bir tek Karpov'un yardımcısıdır. Onların yeryüzündeki en büyük rakibimi ortadan kaldırmak için İstanbul'a gideeceklerini hiç sanmam. Benim Miami'de rastladığım, iltica etmiş, bir şişe votkanın içinde yüzen alkolden şişmiş sineğe benzeyen KGB ajanının sözüne güvenebilirsek, "Bunun planlı bir iş olduğunu sanmıyorum," demişti.

Ş.İ: Dedemin Leyla ile ilgili yüzlerce komplo teorisi vardı ama sanırım o da en sonunda Leyla'yı kaçırmayı başaramayınca onun kendisini sokaklara attığına inandı.

K: Bu olabilir mi? Çünkü satranç insanın kafasını çok farklı biçimlendiriyor ve yönlendiriyor. O kafanın kendi arzusuyla sokaklara düşmesi bir delilik neticesinde olabilir. Hayatını satranç üzerine kuran bir insanın delirme ihtimali ise çok düşüktür. Leyla delirdi mi, Leyla delirebilir mi?

Ş.İ: Leyla'nın zaman zaman geçici delilik nöbetleri geçirdiğini düşünüyorum. Ama hiçbir zaman tam anlamıyla delirip şuurunu kaybetmemiş. Çöplükte beraber yaşadığı insanlar onun satranç bildiğini doğruluyor.

K: Satranç unutulacak bir şey değildir. Hele dünyası satranç olan birisi için hayatta başka hiçbir şey yoktur. Profesyonel olarak satranç oynuyorsanız hayat ve dünya yabancısı sayabilirsiniz kendinizi. Satrancı unutmak ya da kafasından kazımak için bir insanın kendisini ortadan kaldırması gerekir. Leyla'nın kafasındaki oyunu bitirmesi için kafasını kopartması ya da mezara girmesi gerekiyordu.

Ş.İ: Bilmeden o kadar önemli şeylere dokunuyorsunuz ki... Leyla, benim yazdığım romanda –ve gerçek hayatında tabii kison bir ayını, mucizesi belinde taşıdığı kılıçla kafa kopartmak olan ve adını da bundan alan, kim olduğu ve nereden geldiği bilinmeyen bir adamla paylaştı. Leyla'nın kafasını kopartmadı belki ama onu ölüme götüren nedenlerin ve yolculuğun hazırlayıcısı oldu.

K: Leyla sağlıklı bir kızdı ve biliyorsunuz ki iyi bir oyuncuydu. Bu yüzden onu çöplüklerde, sokaklarda bir evsiz olarak, düşmüş birisi olarak hayal edemiyorum. Bu oyunun içinde başka bir oyun daha varmış gibi geliyor bana. Bazı satranç

oyunlarında da bunu hissederim. Oyun öyle bir kurulur ki birkaç olasılık da aynı anda oynanır gibi olur. Bunu izah etmem çok güç ama şöyle diyebilirim; fiziki olarak sizin hem burada benim karşımda konuşuyor olmanız hem de Leyla'nın yaşadığı çöplüğe gidip onun yaşadığı yerleri geziyor olmanız nasıl imkânsızsa tahta üzerinde birkaç olasılığın aynı anda görünür olması da öyle imkânsızdır ama bu olur.

Ş.İ: Özellikle Karpov'la olan karşılaşmalarınızda olagelen bir mucize miydi bu?

K: Bırakın onu... Bazen onunla yaptığım ilk maçın hâlâ sürmekte olduğunu düşünürüm. Bir kâbus. Bitmeyen bir kâbus. Son yıllarda bilgisayarlarla yaptığım maçlarda biraz önce imkânsız olduğunu söylediğim şey olur. Karpov'la nasıl oynadığımı çoktan unuttum. Artık mucizelere karşı oynuyorum.

Ş.İ: Benim de size söylemeyi unuttuğum bir şey var. Konuşma o kadar hızlı ilerliyor ki, biraz önce Kafa Koparan'ın varlığından söz ederken aklıma gelmişti, şimdi de siz karşılaşmalarınızdan söz ederken hatırladım. Leyla öldüğünde çantasında bir gazete kesiği taşıyordu. Zaten beni Leyla'ya ulaştıran, o çantasından çıkan gazete kesiğinin evsiz bir kadının otoyolda parçalanarak öldüğü haberinde yer alması oldu. (Tam burada kendimi Kasparov'un sözümü kesmesine hazırlamışken beklediğim olmadı. Kasparov parmaklarının arasında sallanan taşını nereye yerleştireceğimi, hamlemi bitirmemi bekliyordu. Satranç onu hayat karşısında hepimizden çok daha başka türlü disipline etmişti.) Daha açık ifade edersem; gazete kesiği Reykjavik'e gidecekleri gün dedemin *Cumhuriyet* gazetesinde Leyla ile ilgili yazdığı yazıyı içeriyordu. Benim bir yazar olarak adımın bilinmesi nedeniyle, otoyolda parçalanarak ölen bu evsiz kadının haberini yapan muhabir arkadaş cesetle birlikte bulunan çantasının içinden çıkan bu gazete kesiğindeki Abidin İşigüzel imzasıyla ilgilenmiş. Bir haber için gereksiz ve önemsiz bir ayrıntıydı belki ama benim ve tabii yıllarca onu arayan dedemin Leyla'yı bulmasına neden oldu bu. İşte bu gazete kesiğindeki makaleyi süsleyen fotoğrafta Leyla ve siz satranç oynarken görülüyorsunuz.

(İtiraf etmeliyim ki benim için çok özel bir şey oldu; satranç tarihinin en büyük oyuncusunun kederlenmesine ve gözlerinin yaşarmasına, başını çevirip bir süre bahçede düzgünce biçimlendirilmiş çalılara bakıp kalmasına tanık oldum. Gözünden bir damla yaş akmasa da hafifçe burnunu çekti. Kendimi akıl almaz bir olayla karşı karşıyaymış gibi hissettim. Bu olağanüstü bir durumdu çünkü Kasparov'un hiçbir fanide bulunmayacak kadar güçlü sinirleri ve özel bir psikolojisi olmalıydı. Bu kadar güçlü bir adamın Leyla için ağlamaklı olması bana ikisinin arasındaki hiçbir zaman dile getirilmeyen aşk ilişkisini düşündürdü.)

K: Leyla Moskova'da kalabilseydi ya da Türkiye'de satranç oynaması desteklenseydi bambaşka bir hayatı olurdu. Sanırım dünya şampiyonluğunu bir o, bir ben alırdık. (Gülüyor) Onun Moskova'da kalabilmesi için Botwinnik'le pek çok şey düşündük. Leyla'yla evlenmem de düşündüğümüz seçeneklerden birisiydi. Bu, işleri karıştıracak, içinden çıkılmaz bir hamle olurdu. Kremlin beni asla gözden çıkartmazdı, Leyla'nın işi de böylece kolaylaşırdı. En azından onu sınırdışı etmezlerdi, bu yanlış hamleyi yapmazlardı. Belki bir süre Leyla'yı bir denek gibi gözlem altında tutarak yaşatırlardı ama bunun ona satrancı daha çok düşünmesi ve oyununu geliştirmesi için kapanmasından başka zararı olmazdı. Kremlin'in gözünün üzerinde olduğu yıllar Leyla'yı bütün dünyanın huzuruna en büyük baskılara dayanabilen bir oyuncu olarak çıkarabilirdi de. Unvana erişmek için psikolojiyi iyi kullanmak en önemli şarttır. Leyla, Moskova'da kalabilseydi yaşayacağı zor günlerin içinden böyle bir kazançla çıkabilirdi. İstanbul'a dönünce ne oldu? Mantığın almayacağı şeyler oldu. Türkler uluslararası arenada benim karşıma çıkarabilecekleri bir oyuncuyu yok ettiler. Leyla benim tanıdığım, doğru zamanda en iyi vasıflarını göstermesini bilen bir oyuncuydu. Bu, satranç taşlarını en iyi hamlelerle hareket ettirmekten çok daha önemlidir. İkincisi Leyla kötü bir çocukluk geçirmişti, geçirmekteydi. Annesiz ve babasız, dünyada bir başına kalmış gibiydi. Ailesi onu aşağılamak ve dayak atmak için vardı. Yaşadığı cehennem hayatı onu hepimizin içinde bulunduğu sosyal hayatında belki içe kapanık, sorunlu,

tuhaf bir kız yapıyordu ama satranç tahtasının başına oturduğunda baskıya en dayanıklı oyuncu, psikolojiyi en iyi kullanabilen oyuncu oluyordu. Leyla bir kış boyunca tek gözle satranç oynadı. Diğer gözünün bir ev kazasında yaralandığını söylüyordu ama gerçek neden evde yediği kötü bir dayaktı. Gözü bu dayak sonucu görme gücünün yüzde ellisini kaybetti. Leyla kendisini kör etmek isteyen ve gerçekten anne babası olan o iki korkunç insanla hayatını geçirmek zorundaydı. Kanımca her akşam o iki korkunç varlıkla akşam yemeğine oturmak en zorlu satranç partilerinin başına oturmaktan daha ağır bir psikoloji gerektirir. Ana babasının kötülüğü, Leyla'nın içinde mucizevi bir iyiliğe dönüşüyordu ama devletinin yaptıklarının bu şekilde işleyecek bir mantığı yoktu. Leyla'nın devleti, Türk devleti, koca bir elmas parçasını, hazineyi, çöpe attı.

Ş.İ: Biraz münasebetsizlik olacak ama şu an Topkapı Sarayı'nda sergilenen dünyanın en büyük elması, Kaşıkçı Elması, İstanbul'da bir çöplükte bulunmuş.

K: (Gülüyor) Siz de şimdi söyleyeceklerimi münasebetsizlik olarak kabul etmeyin ama konuşmamı böyle bir anekdotla bölmeniz bana bir hiç yüzünden mat olduğum bir oyunu hatırlattı. İsmini vermemin doğru olmayacağı bir oyuncuyla kritik bir partiyi oynuyorduk. Karşımdaki oyuncu geğirdi ve o pis koku onun ağzından ve burnundan çıkıp benimkine doldu. Öf, öf, öf... Midem bir anda beynimin yerini aldı. Herif kıçından çıkaracağı gazı ağzından çıkarmak suretiyle Kasparov'u yenen adam oldu!

Ş.İ: Güzel hikâyeymiş... Şimdi Türk devletinin Leyla'yı yok etme politikasına dönersek...

K: Kısaca şunu söyleyebilirim; Leyla Moskova'dan ayrıldığında benim kadar hatta kimi zaman benden çok daha iyi bir oyuncuydu. Benim varlığımı tehdit edecek tek oyuncuydu. Devletinin onu cahilce ortadan kaldırması beni yarattı. Beni Türk ordusu ve faşistleri yarattı. Çünkü zavallılar o yıllarda komünizmden öyle korkuyorlardı ki... Moskova'dan gelen bir kız çocuğunu tecrit ettiler, ona ambargo uyguladılar, onu vahşi bir hayvan gibi kapattılar.

Ş.I: Bunun bilinçli bir politika olduğunu sanmıyorum. Leyla'nın çok iyi bir satranç oyuncusu olması onları ilgilendirmiyordu. Onu bugün sizin yerinize Deep Blue'nun karşısında oturacak bir Türk kızı olarak düşünmüyorlardı.

K: Akıl almaz bir durum tabii ki. O yıllarda İstanbul'da Leyla ile ilgili bir komedi yaşanmış. Çünkü Satranç Federasyonu da onu ciddiye almamış. Dedenizin haberdar olmasıyla bir şeyler yapılmak istenmiş ama o da olmamış. İşin içinde sıradan bir kıskançlık bile olmuş olabilir. Ayrıca o yıllarda, askeri darbeden geçen bir toplumda bütün sivil kuruluşlar yerle bir olmuş olmalıydı. Satranç Federasyonu'nun bu beceriksizliklerini de belki o yıllarda toplumun yaşadığı travmaya bağlamak gerekir.

Ş.I: Türk devletinin çöpe attığı Leyla, Kasparov kadar büyük bir oyuncuydu diyebilir miyiz? Onu çöplüğe düşmemiş varsaysak ve bugüne getirsek...

K: Her oyuncu zamanının oyuncusudur. Leyla ve ben aynı zamanın oyuncusuyuz. Sağlığı, ruhsal durumu, sosyal durumu hiçbir şekilde aksamasaydı satranç oynamak için yaratılmış bu kızla başa baş giderdik. Şunu kabul edersiniz ki dünya değişti ve ben Leyla'yı tanıdığım yıllarda, aya gitmenin imkânsız olduğunu düşünen ilkeller gibi bazı şeylerin olanaksız olduğuna inanıyordum, bunlar değişti...

Ş.I: Amerika'ya yerleşmeniz ve Amerikan vatandaşı olmanız gibi mi?

K: Evet. Leyla benim kalbimin bir köşesinde geçmişimden bugüne taşıdığım pek az şeyden birisi. Belki çoktan unutmam gerekirdi ama hayatımdaki büyük değişikliklere rağmen Leyla kendisini unuttturmadı. Eskiden uzun yürüyüşlere çıkardım, gençliğimde. Şimdi koşu bandının üzerinde yapıyorum bunu. İşte bunu yaparken her biri sayılan mekanik adımlarımı atarken dünyanın gerçekliğinin olmadığını düşünürüm. Olsaydı bile biz anlayamazdık, anlasaydık ifade edemezdik. Leyla da benim için bu açmaza denk düşen bir şey. Dünyanın gerçekliği karşısında hissettiğim şeyle Leyla'ya karşı hissettiğim şey birbirine benzer.

Ş.I: Size bu görüşme için çok teşekkür ederim.

K: Benim için de çok özel bir zamandı. Sanırım sizinle fazlasıyla rahat konuştum. Tarihe geçeceğimi bilmeden yazdığım mektuplar gibi. Ama kabul edersiniz ki Leyla için bunu yapmalıydım.

Ş.I: Size söylemeyi unuttuğum son bir şey var; o da Leyla'nın çöplükte ve sokaklarda geçirdiği yıllar boyunca sizinle tekrar buluşmayı umduğu.

K: Ben de onunla bir kere daha oynamayı, büyük oyunların en popüler açılışı, vezir açılışının onun elinden çıkma halini, devamındaki hamlelerini hayranlık ve korkuyla seyretmeyi isterdim. Deep Blue ile oynadığım ve kaybettiğim oyunda bir an onun da benim gibi düşünebildiğini sezmiş, bu sebeple bozguna uğramıştım. Botwinnik'in antrenmanlarında *Anna Karenina*'yı okumayı deliler gibi seven Leyla kitabını kapatır, benimle oynadığı oyuna döner, hamlesini yapar sonra tekrar kitabını okumaya devam ederdi. O zaman düşünebilen bir makineye karşı oynayabileceğimi tahayyül edemezdim. Buna rağmen, hayatın, dünyanın ve evrenin ufuklarının çok geniş olduğunu artık bilmeme rağmen bir an uzayın bir köşesine savrulup şimdi kendimi Leyla'yla bir parti satranç oynarken görebilmeyi hayal edemiyorum. İnanın bunu çok isterdim.

Ş.I: Yanımda, Leyla'yı hatırlamakta güçlük çekseydiniz, unuttum deseydiniz size vermeyeceğime dair kendime söz verdiğim bir şey var. Öldüğünde Leyla'nın –tıpkı *Anna Karenina*'nınki gibi– meşhur kırmızı çantasından çıkan gazete kesiği. Bu gazete kesiği sokağa düştüğü günden beri yanında olmalı. Leyla'nın hiç kaybetmediği bir parçası. Kendi kanının kararttığı, zamanın sararttığı haliyle.

Kasparov kutsal bir nesneye dokunacakmış gibi elini uzattı. Güneş yeni batmıştı, muazzam bir kızıllığın ortasında oturuyorduk. Havuzun maviliği bu kızıllığın ortasında, balıklama atlasak kaçıp gideceğimiz, başka bir zamanda Leyla'yı bulup ona iyilik ve güzellikler vadedeceğimiz bir kaçış noktasını, bir başka zamana geçiş deliğini andırıyordu. Birileri bahçenin bir köşesinde hazırladıkları barbekünün ateşinin kıvamını buldu-

gunu belirtmek için diğerlerine seslendiler: "Ateş soldu, malzemeleri getirin!" Uzakta, çirkin barbekünün solgun ateşinin yaydığı ısının arkasında ne varsa eğrilip büküldü, biçim değiştirdi. Kasparov gazete kesiğini almış bakıyordu. Ben de gözlerimi barbekülü manzaradan ayırıp her zavallı fani gibi onun bir efsane olduğunu düşünmeye koyuldum. Doğrusu Kasparov'un Leyla ile ilgili bu kadar derin şeyler hissedebileceğini sanmıyordum. Sizin gayet iyi bildiğiniz üzere gazete kesiği artık, "Arşivimin en değerli parçası olacak," diyen Kasparov'undu. Biricik Leylamız, düşünüyor hissiyatı yaratabilen bilgisayarlara kafa tutan Kasparov'un arşivinin bir parçası olarak kalacaktı.

Mars'ın dünyaya en yakın durduğu günlerden birisindeydik. Kasparov başını kaldırarak değil de sanki göz ucuyla gökyüzüne bakıp, "Mars parladı," dedi. Ben de, "Mars parladı, şahlar evlendi, hüzünlü Ruslar casus oldular," dedim. Nabokov'un *Solgun Ateş*'inden bir dizeydi. "Casuslar," dedi bu defa Kasparov, "Casuslar Leyla'nın planlanmış bir biçimde ortadan kaybolduğunu söylemişlerdi." Şimdi buna inandığı için üzülmüşe benziyordu.

Görüşmemiz bitmişti. Biz de herkes gibi barbekünün önünde sıraya girdik, iyi pişmiş birer parça biftek yedik.

İpek Tüter görüşme kaydı.
Yer: Anadoluhisarı, İstanbul.
Tarih: 16 Aralık 2003

İpek Tüter ile restore edilen minik yalısında görüştüm. Doğum yapalı bir ay bile olmamış, bir erkek çocuk dünyaya getirmiş, ona da kaybolan oğlunun adını vermişti.

Yorgun ve sinirliydi. Siyah elbisesinin geniş karnını ve süt dolu göğüslerini ortaya çıkaran pek çirkin bir darlığı vardı. Elbise, yeni doğum yapmış bir anneye uygun değildi. Üstelik elbisenin koyu rengine rağmen koltuk altlarında apaçık belli olan ve görüşmemiz süresince gittikçe genişleyecek ter lekeleri vardı. İpek Tüter sırtını Boğaz'a dönmüştü, sırtını dünya nimetlerine dönmüştü. Kolay değil, akıbetinin ne olduğunu bilemediği oğlunun yasını tutuyordu. Daha önceki görüşmelerimizde bu böyle değildi. Romanım İpek Tüter'in haleti ruhiyesinde bazı değişikliklere yol açmış olmalıydı. Aile yadigârı olduğu her halinden belli yağ yeşili koltuğunda huzursuzca kıpırdandı. Anlamıştım, bu görüşmeyi benimle hesaplaşmak için kabul etmişti.

Şebnem İşigüzel: Burası, siz Büyük Londra Oteli'nde kahrken restore ettirdiğiniz yalı değil mi?

İpek Tüter: Evet.

Ş.İ: Ama aslına pek sadık kalınmamış sanırım. (Görseniz,

"Ne cüretle!" diyebileceğiniz biçimde, tarihî yalının pencereleri yere kadar indirilmiş ve genişletilmiş.) Bu sorun olmadı mı?

İ.T: Siz bizim hayatlarımızın, hikâyelerimizin aslına sadık kaldınız mı? Sizinle konuşmalarımız boyunca benden Şef ve Yıldız'ı dinlemek istediniz, anlattım. Sonra beni ve kayıp oğlumu da bu oyuna dahil ettiniz. Beni, başına ne geldiğini hâlâ bilemediğim oğlum üzerine kurduğunuz çirkin hikâyelerinizi okumak zorunda bıraktınız. Kaldı ki Yıldız'ı hayatımda sadece iki defa görmüştüm. Benim için hiçbir önemi ve değeri yoktu...

Ş.İ: Onunla sadece bir kere karşılaştığınızı sanıyordum.

İ.T: Romanınızda da böyle söz etmişsiniz. Teyp kayıtlarınıza tekrar baksaydınız, size bunu anlattığımdan eminim; oğlum kaçırıldıktan sonra Yıldız beni ziyarete geldi.

Ş.İ: Demek bu sahneyi uzun uzadıya konuşmamışız.

İ.T: Çünkü bu ziyaret sırasında ben yatıştırıcılardan gözümü açamaz bir haldeydim. Yıldız'ın beni ziyarete geldiği o anı bir rüya gibi hatırlıyorum.

Ş.İ: Büyük Londra Oteli'nde mi gerçekleşti bu ziyaret?

İ.T: Hayır, Çırağan Oteli'ne çıkmıştım.

Ş.İ: Oğlunuzun yanından kaçırıldığı bakıcı kadınla Yıldız karşılaştılar mı?

İ.T: Karşılaştılar ve bakıcı onu tanımadı. Belki her şey sizin aşağılık romanınızda kurduğunuz gibi olmuştu, oğlumu bakıcısının yanından kaçırırken Yıldız'ın kafasında kocaman bir şapka ve numaralı tuhaf gözlükler vardı. Hava karanlıktı. Bakın, benim size asıl söylemek istediğim başka bir şey: Siz, iznim olmadan beni romanınıza konu ettiniz. Yıldız'la yaptığım görüşmeyi en ince ayrıntısına kadar bana anlattırdınız, defalarca, baştan sona. Sonra Şef hakkında topladığım bütün bilgileri sizinle paylaştım. Romanınızı okuduğumda bu hırsızlığınız karşısında dehşete düştüm. Şef'le ilgili bütün bilgileri çaldınız. Bana yaptığınız kötülük bu kadarla da kalmıyor. Romanınızla birlikte oğlumu Yıldız'ın kaçırdığı şüphesini ortaya attınız. Soruşturmanın yönü değişti. Sonra o tuhaf savcının yaptıkları... Tuttuğumuz özel dedektiflerin bu yönde buldukları delilleri görmezlikten geldi o savcı. Sizin o psikopat kahramanınızı, Yıl-

dız'ı korudu. Ben, oğlum o evde mi kayboldu, Yıldız tarafından mı canına okundu, yoksa kocamın iş yaptığı bazı çevreler tarafından mı alıkonuldu, bunu bilemedim. Şimdi, sırtımı dünyaya dönüp oturmaktan başka elimden bir şey gelmiyor.

Boğaz'ı görmeye niye dayanamıyorum biliyor musunuz? Çünkü bütün rüyalarımda oğlum yüzerek geliyor ve yalının rıhtımına çıkıyor. Ona koşuyor, sarılıyorum. Onun o kalın paltosuyla nasıl yüzebildiğine şaşıyorum. Yüzebildiğine şaşıyorum, "Sen yüzme bilmiyordun ki?" diyorum. "Ben, ben değilim anne," diyor bana. "Öldüm ve çürüdüm." Ellerini gösteriyor sonra, iskelet ellerini. Rüyada birdenbire fark ettiğim bir başka şey oluveriyor, onun güneş gözlükleriyle karşımda dikildiğini görüyorum. Oğlumun gözlerini görmek istiyorum. Etleri dökülmüş yanakları pahasına yüzüne dokunup gözlüğünü çıkarıyorum. Gözlerinin yerinde iki derin çukur var. Yıldız onun gözlerini oymuş. Öyle miydi gerçekten? Akira Muşaka'nın bir türlü anlatamadığı bu muydu?

(İpek Tüter ağlıyor. Tam bu sırada evin kâhyası içeriye giriyor. Müdahale etmek istiyor ama hanımı tarafından bir el işaretiyle yanımızdan uzaklaştırılıyor. İpek Tüter'in sırtını döndüğü manzaranın içinden bir vapur geçiyor. Sanki bütün yolcular gözlerini dikmiş bize bakıyorlar. Şükür, İpek Tüter kendini çabucak toparlıyor da görüşmemize kaldığımız yerden devam ediyoruz. Nedense kendimi onun iyi bir oyuncu olduğunu düşünmekten alamıyorum ve ona acımıyorum.)

Ş.İ: Romanı yazmadan önceki görüşmelerimizde sizi umduğumdan daha iyi görmüştüm. Hatta biyografik romanınızı yazmaya başlamıştınız, yazdıklarınızı bana verip okumamı istemiştiniz. Gördüğüm kadarıyla hayatla aranızda yeni bir bağ kurulmuştu. Sizin bu haliniz bana güç verdi ve son bir görüşme yapmak, eksiklikleri gidermek amacıyla romanı okumanızı istedim.

İ.T: Sizin böyle bayağı, korkunç, pis bir şey yazdığınızı beni ve oğlumu kullandığınızı nereden bilebilirdim? Hâlâ, beni düşürenin sizin elinizden çıkan roman olduğunu nasıl anlayamıyorsunuz?

Ş.İ: İyi ama siz de bir biyografi roman kaleme alma hazırlı-

gındaydınız, bazı gerçeklerin nasıl kırılıp hikâye edileceğini, edebi parodilere dönüştürülebileceğini benim kadar biliyor olmalısınız. Romanınızda oğlunuzun başına gelenler olasılıklardan birisiydi. Savcı benim yazdıklarım üzerine yeni bir soruşturma başlattı ama benim romanımda olanları doğrulayacak bir delil bulunamadı.

İ.T: Belki de deliller ortadan kaldırıldı. Bilemiyoruz. Oğlumun ölmüş ve kurtulmuş olmasını her şeyden çok isterim.

Ş.İ: Zor hayat koşullarında da olsa hayatta kalmasını istemez miydiniz?

İ.T: Yıldız'ın sidik kokulu odalarında, elleri kolları bağlı, korkarak yaşamasını isteyip istemediğimi mi soruyorsunuz bana?

Ş.İ: Yıldız'ın içindeki kötülük saatini siz kurdunuz. Siz onun Şef'ini, o da sizin oğlunuzu çaldı. Oğlunuzun ölmesini istemiyordu, onu alıp doktora götürdü. Sonra her şey kontrolünden çıktı. Oğlunuz öldüğünde Yıldız da bir bakıma ölmüştü, yok olmuştu, çıldırmıştı. Bir daha ondan haber alınamadı biliyorsunuz. Kaldı ki oğlunuzun Yıldız tarafından kaçırıldığı senaryosunu ortaya atan tek kişi benim.

İ.T: Merak etmeyin, bir romanın inançla yazıldığının farkındayım. Sizin kıçınızla güldüğünüz yazarlığımla tecrübe ettiğim için farkındayım bunun. Hem, insanın kalbinde hiçbir tutku başkalarını kendi inandıklarına inandırma arzusundan daha güçlü değildir. Bütün bunları anlayabiliyorum ama lütfen bana o psikopat kadını savunmayın. Kaldı ki anlattıklarınız gerçek. Şişli'deki o muayenehane ve aynı gün ölen doktor... Herkes gibi Yıldız'ı korumaya çalışan o böcek bilimcisi Japon'un anlattıkları... Bunlar gerçekten var ve biz hikâyenin bu tarafıyla elle tutulur kanıtlara ulaşabilseydik (doktor ölmüş, muayenehane kapanmış, sekreter her şeyi birbirine karıştırmış, o külüstür bilgisayar çoktan hurdacıya düşmüş olmasaydı demek istiyor) romanınız işe yaramış olurdu. Oğlumun başına neler geldiğini bilebilirdik.

Ş.İ: Biliyorsunuz ben romanda konu edilen hiçbir şeyin şahidi değilim. Bu romanı yaratan ben değil, sizlersiniz.

İ.T: Bana kalırsa romanınız deli saçmasından başka bir şey değil.

Ş.İ: Sizi karşımda çok güçlü bulacağımı düşünerek geldim buraya. Romanımın sizde yarattığı sıkıntıyı anlıyorum...

İ.T: Anladığınızı sanmıyorum.

Ş.İ: Yazmakta olduğunuz, Şef'in biyografik romanının açılış sahnesini size hatırlatmak isterim. Şef'in İstanbul'daki evinde yaşanan o korkunç geceden söz ediyordunuz ve kabul etmelisiniz ki bazı gerçekleri saptırmıştınız.

(İpek Tüter'in suskunluğunu görmenizi isterdim. Mahcubiyeti eksik suskunluğu, yaptığı mantık hatasını kabul etmek anlamına gelebilirdi.)

İ.T: Biliyorsunuz Şef artık ortada yok ve o korkunç gece orada neler olduğunu kimse apaçık bilmiyor.

Ş.İ: Bu konuda savcı bana kalırsa eksiksiz bir dosya hazırlamış. Yine de bunları burada tartışmak pek anlamlı değil.

İ.T: Peki siz neyi konuşmak ve tartışmak için geldiniz buraya? Ben sizi içimdeki zehiri akıtmak için çağırdım, ya siz, siz niye geldiniz? Romanınızın boş laftan başka bir şey olmaması gibi şimdi de bana verecek bir cevabınız yok.

(İpek Tüter bana haddimi bildirirken, bunları söylerken ellerini iki yana açtı. Bulutlar Musa Peygamber'e yol veren Kızıldeniz gibi açıldı. Hava aydınlandı. İpek Tüter'in koltuk altlarındaki ter lekelerinin genişleyişini gözlerimle gördüm ve inandım; kayıp oğlu umurunda değildi. Karşımdaki kadının umursamaz bir anne olduğuna tanıklık etmek istemezdim. Kendime neden bu görüşmeyi yaptığımı değil, gözlerimi neden suçlu kıldığımı sordum.)

İ.T: Yazdıklarınızın sosyal bir açılımı olmaması, bir fikir barındırmaması... Bunlar için fazla üzülmeyin... Kendinizi bir orkestra şefinin yerine koymuş Yıldız'ın geçmişini, bizimkileri yeni baştan yorumlamışsınız. Bu da yetmezmiş gibi en bilinen kitapların, klasiklerin bazı parçalarını alıp bire bir yazmışsınız. Leyla'nın ölüm sahnesi, Tolstoy'un *Anna Karenina*'sıyla kelime kelime aynı. Ne yapmak istediniz? Wagner'in bildik notalarının Şef'in elinden çıkan yorumuyla nasıl olup da içimizi bam-

başka bir duyguyla doldurduğunu, bizi ilk defa bir Wagner dinliyormuş gibi etkilediğini bilirsiniz. Siz de bunu romanınızla mı yapmaya çalıştınız? Şef gibi davrandınız, hepimizi, bütün geçmişleri yeni baştan yorumladınız. Ayrıca iki hikâye de birbirinin hayaleti gibi. Leyla, Yıldız'ın, Yıldız, Leyla'nın... Hayaleti olma temasını güçlendirecek ortak temalar ve durumlar; Hitler ve Flaubert sözgelimi, iki hikâyede de varlar. Organ sökme, kulak kesme. Satrançtaki gibi, iki tarafın elindeki taşlar birbirinin aynıdır ama oyun başkadır.

İki hikâyeyi asla birbiriyle karıştırmayıp bazı benzerlikleri cesaretle gözümüze sokmanız sanırım okuyucuyu 'hikâyelerden hangisi gerçek, hangisi yalan' kuşkusuna sürüklemek istediğiniz, 'hayalet hangisi, asıl suret hangisi' karışıklığına zemin hazırlamanız içindi. Ne garip, Yıldız, Çırağan'a beni ziyarete gelip yatağımın başucuna çöktüğünde tuhaf hayalet hikâyeleri anlatmıştı. Alman folklorunda Doppelgänger diye tanımlanan, her insanın tıpatıp kendisine benzeyen bir görüntüsünün, eş ruhunun varlığından söz edildiğini anlatmıştı. Eşini görmenin ölümün habercisi olduğunu anlatmıştı. Dehşet içinde dinlemiştim onu. Dostoyevski'nin *Öteki*'nde bunu yaptığını, Flaubert'in de *Madam Bovary*'yi öldürmeden önce benzer şeyi yapmayı planlayıp bundan vazgeçtiğini anlatmıştı. Böylece söz Flaubert'e gelmişti. Onun yarım kalmış romanında Bouvard ile Pecuhet'nin nasıl da dünyayı anlamaktan vazgeçtiklerinden de söz etti.

Ş.I: Bütün bunları nasıl hatırlıyorsunuz?

İ.T: Bugün, geçmişe bakmaktan başka bir işe yaramaz. Çünkü gelecek ve bugün değil, geçmiş yaşanır. Bu böyle olduğu halde, geçmiş hayaletimizdir.

Ş.I: Geçmiş için yaşarsak yaşamlarımızı mahvederiz.

(İpek Tüter sessiz kalmayı tercih etti, çarpık çarpık gülümsedi. Bunca kafa karışıklığına rağmen, birdenbire her şeye hükmeden bir kadın oluvermişti. Bacağını diğer bacağının üzerinden indirdiğinde odaya kuvvetli bir rüzgâr doldu. Pencerelerden birisi ansızın açılmıştı. Salonun köşesine toplanmış perdeler uçuştu, böylece bir kurşun deliğinin minicik parçala-

ra böldüğü kocaman bir pencereyi görmüş oldum. Bir kurşun deliğinin muntazam, hayran olunası, birbirinden çok farklı büyüklükte şekillere böldüğü pencere camı rüzgârın şiddetiyle gözlerimizin önünde esnedi ama dağılmadı.)

"Dün gece oldu," dedi İpek Tüter. "Az kalsın kocamı vuracaktım. Romanınızı okuduktan sonra oğlumun başına gelenlerden kendimi sorumlu tuttum. İntihar etmeye karar verdim. Kocam beni elimde silahla yakaladı, boğuşurken silah ateş aldı. Kazayla kocamı vurabilirdim. Bütün bunların sorumlusu sizsiniz!"

Ş.İ: Bu kadar trajik bir şey yaşadıktan sonra bugün beni niye kabul ettiniz?

İ.T: Kocam, her zamanki gibi doktorumu çağırıp beni yatağa çivileyecek yatıştırıcıları almamı sağladı. Telefon açıp rahatsızlandığımı söylediğini hayal meyal hatırlıyorum. Ben de kendime gelir gelmez arayıp kendime geldiğimi, görüşebileceğimizi söyledim. Sizi elimden kaçırmak istemezdim. Siz de bazen, durup dururken çok alakasız şeyleri hatırlar mısınız? Bakın Yıldız beni ziyaret ettiği gün, Emma Bovary okumuştu bana. Öleceğimi düşünmüştüm. Başıma inançlı bir kadını oturttuklarını, bunun da Yıldız olduğunu. Bovary'den okuduğu o satırlar şimdi, benim için o kadar anlamlı ki...

"Emma kıvranarak yatağa devrildi. Hepsi onun başına koşuştular. Emma yoktu artık."

Siz hiç birilerini ortadan kaldırmayı düşündünüz mü? Yoksa bunu kitaplarınız aracılığıyla mı yaparsınız?

(İpek Tüter ile görüşmemiz beklenmedik bir olay neticesinde burada ansızın bitiverdi. Sonrasında kasedin kaydettiklerini dinlemek benim için çok rahatsız edici oldu, bunu yapamadım.)

Lüksemburglu Kadın görüşme kaydı.
Yer: Bebek Oteli, İstanbul.
Tarih: 15 Ekim 2003

Hatırlayacaksınız, size Yıldız'ın biricik arkadaşından söz etmiş, yaşadığı memlekete istinaden onu, Lüksemburglu arkadaş olarak anmıştım. Bu görüşmemizde ondan Lüksemburglu Kadın olarak söz etmeyi uygun buldum. Kendisiyle romanı yazabilmek için kapandığım Bebek Oteli'nde görüştüm. Uğraşı alanının edebiyat olması nedeniyle –romanda da zaten bize Salman Rüşdi'nin bir kahramanını hatırlatır– romanı herkesten farklı okuduğunu düşünüyordum. Kendisiyle daha önce iki defa yüz yüze görüşmüş, –ikisi de Bebek Oteli'nde–, diğer görüşmelerimizi internet aracılığıyla yapmıştık.

Geldiğinde yine çok şıktı. Önemsiz ayrıntılar gibi görünseler de giysilerin bizleri sıcak tutmaktan daha önemli işlevleri vardır: Bizim dünyaya bakışımızı ve dünyanın bize bakışını değiştirirler. Şimdi gelelim Lüksemburglu Kadın'ın çöpe gitse bile ona özel ilgi gösterilmesini sağlayacak giysilerini övmeye... Boynunda sıra sıra, neredeyse göğüslerinin üzerine kadar uzanan klasik bir Chanel inci kolye vardı. Şeker pembesi, içinde eflatunun tonlarını ve pırıltılar da taşıyan, ceketi minicik, buklet bir tayyör giymişti ki, o da Chanel olmalıydı. Eteği, ceketinin minikliğinin aksine, dizlerinin altına kadar iniyordu. Kuşkusuz dizini ortalasa daha iyi görünürdü. Omzunda zincir saplı

bir çanta asılıydı, görüşmemiz boyunca sapı Lüksemburglu Kadın'ı avuttu. Tayyörünün düğmeleri üzerine güneş düştüğünde duvarlarda gölgeler çevirip duracak kadar parlaktı. Yüzünde epey makyaj vardı ama hiç makyaj yapmamış gibi duruyordu. Shakespeare uzmanı, kusursuz doktora tezini William Blake üzerine yapmış bir edebiyat profesörüydü ama daha çok bir Leydi'ye, servetini henüz tüketmemiş devrik bir kraliçeye, en çok da bir denizkızına benziyordu. Ayaklarını birleştirip yana doğru öyle bir uzatmıştı ki Boğaz'dan otel lobisine bir denizkızı çıksa ancak böyle otururdu. O eteğin altında, aramızdaki sehpanın altına gizlenmiş, arada yere lap lap vuran bir kuyruğun varlığına kendimi o kadar inandırmıştım ki dayanamayıp bunu ona açıkça söyledim. Çünkü yazmak için aklımdan geçirmiştim. Okuduğunda bana kızsın istemiyordum. Gülümsedi. Gülümseyince denizkızına daha çok benzedi.

Memnuniyetsizlikle, kuyruğa benzettiğim bacaklarını daha ileriye uzattı. İki farklı duyguyu aynı anda yaşayabilmeyi ancak yarı insan, yarı balık bir varlık becerebilirdi. Aslına bakarsanız ne sıra sıra incileriyle pırıltılar saçan Chanel kostümleri, ne bir edebiyat profesörü için çok uygunsuz duran ateş rengi dalgalı saçları, bende hayaletlerin ressamı olarak bilinen William Blake'e atfedebileceğimiz türden bir sanrının oluşmasına neden olmuştu. Romanımın en güçlü teması olan geçmiş kendini göstermiş, hay patlasın, kahramanlarımın başına musallat ettiğim şey benim de başıma gelmiş; hatırlamıştım. Size anlatmamın ne kadar doğru olduğunu bilmiyorum, üstelik pürüzsüz düşünce yumağınıza bir düğüm daha atmak istemiyorum ama siz de biliyorsunuz ki yaptığım görüşmeleri sansür etmemek ve aklımdan geçen her şeyi yazmak gibi cahilce bir saplantım, lafı gereğinden fazla uzatmak gibi de bir kusurum var. Dedem Abidin İşigüzel vaktiyle –yanılmıyorsam bir yıl kadar– Bebek Oteli'nde yaşamıştı. O yıllar, Leyla'nın da bu otelde barındığı yıllara mı denk geliyordu, inanın bilmiyorum. Bunun hesabı elbette kolay; o yıl hangi okuldaydım, hangi paltomu ve botumu giyiyordum, Moskova'dan döndükten ve babaannemin annesi yani Büyükhanım hemoroit ameliyatı olduktan ve

bitmek bilmez nazından ve canının kıymetinden on gün boyunca yüzüstü yattıktan ve yüzünün bir kenarında el işi keten yastık kılıflarının kenarındaki kediotu motifinin geçmek bilmez izinin kaldığı günlerden ne kadar sonraydı? Bütün bunları, o kediotu motifinin nasıl capcanlı bir şey olduğunu hatırlasam –Büyükhanım öldüğünde gusülhaneye götürülmezden önce bütün aile eğilip elini öpüyor, toprak kökenli olmalarının genlerine nakşettiği bu geleneksel hareketlerini kıyısından köşesinden bulaştıkları ama ırnaklarını geçirip bırakmadıkları aristokratlıklarına yakışır şekilde, vakur bir havayla taçlandırıp loş odanın bir köşesine geçiyorlardı. Tam o anda –söylemeden edemeyeceğim– Tolstoy'un *Ivan Ilyiç'in Ölümü*'nde bir pufun oynadığı harikulade rolün aynısını, babaannemin sessizce ağlayarak üzerine çöktüğü puf oynadı, münasebetsiz bir inilti koyverdi. Yıllardır kendisine çektiren kayınvalidesinin eline uzanan dedem önce bu iniltiye kulak kabarttı. Aile bireylerinin bu münasebetsiz iniltiye odaklandıkları sırada, Büyükhanımın elini dedeme vermek istemez bir mimik takındığını hemen hissettim ama bu olamazdı, çünkü o artık bir ölüydü. Büyükhanımın yanına bu hisle yaklaştım. Onu severdim. Her zamanki gibi yanağından öpmek için eğildim. Size sözünü ettiğim kediotu motifinin Büyükhanımın yanağının içine gömülmüş gibi durduğunu, kök kısmından da güçlü kuvvetli bir sakal telinin başverdiğini hayretle gördüm. Daha bitmemişti; bu gerçek gibi görünen kediotu motifi burnumu gıdıklamasın mı? Sonra öf öf öf, pöf pöf pöf burun direğini bir dokunuşta kıran bir bok kokusu duyulmasın mı? Babaannem, "Ay yaşıyor valla!" diye bir çığlık atıp bayılmasın mı? Büyükhanımın salıverdiği osuruk öncesinde ölü koktuğunu düşündüğümüz loş odada ariskotrat bir ailede asla olmaması gereken bir karışıklık, hep bir ağızdan konuşma, uluma başgöstermesin mi?– bunca detayı hafıza çöplüğümün bir kenarında saklanacaklar köşesinde depolasam bile, dedemin evden kaçıp kendini Bebek Oteli'ne attığı tarih aralığını hatırlayamıyorum. Hoş, Leyla'nın otelde kaldığı yılları bana bütün ayrıntılarıyla anlatan eski otel personeli ve soyadımı hiç yabancı bulmadığını söyleyip duran eski otel yöneticisi

kayıtlara bakarak bana yardımcı olabilirler ama ne gerek var? Hem, bu kadar lakırdıyı bu tarihin kafamdaki belirsizliği üzerine etmedim. Diyeceğim, o vakit lobide oturmuş "Eve dön" çağrılarından birisini daha yapmak üzere dedemi beklerken, karşımdaki iki kadını, –onlar da babaannem ve Büyükhanım oluyor– denizkızına benzetirdim. Gevezeliğe gerek yok, babaannem tıpkı Lüksemburglu Kadın gibi otururdu. Büyükhanım daha yağlı bir denizkızı olduğundan, bu sebeple bacaklarını yana doğru, denize değecekmiş gibi birbirine paralel uzatamadığından, kuyruğunu üzeri bardak altı lekeleriyle dolu sehpanın altına gizlerdi. Babaannem görüşme bitmeden ağlayarak kendini otelden dışarı atar, yağlı denizkızı, dedem ve ben baş başa kalırdık. Büyükhanım, artık ne içiyorsa ondan bir yudum alır, oldum olası nefret ettiği damadına biraz önce kocasının eve dönmesini isteyen ve bekleyen hassas kızının yanında söylediklerinin tam tersini söylerdi. Daha doğrusu kızı yanındayken pek bir şey söylememiş olurdu. "Diplomatlıktan çürüğe çıkmış," diye takılmadan edemediği damadından çok daha iyi diplomasi yapar, kızı yanındayken ona, bu ana kız birlikteliğine sonuna kadar inanması için gereken gücü verirdi. Sonra, "Koskoca kadın oldu, hâlâ sümüklerini çeke çeke kocasının yanından kalkıp kaçıyor," der, arkasından konuşmaya başlardı:

"Ne iyi ettin de buraya yerleştin Abidin. Deniz havası insana iyi geliyor canım. İnsan arada böyle kaçmalı. Rahmetli kocam hep yapmak isterdi, Almanya'ya bir kaplıcaya gitmek isterdi. Hep bir aksilik çıkardı. Ya Zeynep hastalanırdı, ya ben, ya biletlerini kaybederdi ya pasaportunu, ya bindiği taksi havalimanının yolunu karıştırıp onu Çatalca'ya bırakırdı ya midesi bozulur, o yine de inat eder, gider uçağın merdivenlerinde rezillik paçalarından akar, 'Yolculuk yine kısmetten çıktı,' der, geri dönerdi. Kal evladım burada biraz daha. Senin gibi beyefendilerin yalnızlığa ihtiyacı var. Hoş, yalnızlık şeytanın atmeydanıdır ya... Neyse efendim keyfinize bakın, biz evde iyiyiz. Satrancınızı oynayın, kitaplarınızı okuyun, yazılarınızı yazın, dostlarınızı ağırlayın. Hayatınız sizin olsun efendim."

Ağzımda kediotu tadı bırakan bir geğirmeyle Lüksemburglu

Kadın karşısında kendime geldim. Hâlâ denizkızına, babaanneme benzer bir biçimde karşımda oturuyordu. Kendisi daha çok Leydi benzetmemle ilgilendi, üstüne onu alındı. Nasıl isterse öyle olsun.

Lüksemburglu Kadın: Birisi size öğrencilerimin bana taktığı ismi mi fısıldadı acaba?

Şebnem Işigüzel: Nedir o?

L.K. Lady Macbeth. Ama ben, evlenebilmek için sevgilisiyle ormana kaçan genç Hernia olmak isterdim.

Ş.I: Yıldız, sizin olmak istediğiniz Hernia gibi kaçıp gitti mi?

L.K: Muhtemelen. Evden sizin dramatize ettiğiniz biçimde mi çıkıp gitti bilmiyoruz ama çıktı ve gitti. Kaçtı. Kaçmak için hep bir fırsat kolluyordu, sonunda bunu başardı.

Ş.I: Yıldız'ın izine rastlanamadı.

L.K: Ben Yıldız'ın izine Akira Muşaka'nın yanında rastlayabileceğinizi düşünüyorum. Bunu size daha önceki görüşmelerimizde de söyledim. Ama romanınızda buna dair bir şüpheye rastlayamadım. Kuzum siz, işinize geldiği biçimde yazıyorsunuz.

Ş.I: Okuyucularım üzerinde böyle bir şüpheye yol açmamak için yapıyorum bu görüşmeleri. Sansürlemeden, bütün açıklığıyla.

L.K: Bana kalırsa romanınızın eksikliğini gidermek için yapıyorsunuz bütün bunları. Oyuncu bir yazarsınız siz. Okurunuzun önünde binbir takla atıyorsunuz. Edebiyat tarihi sizin gibilerle doludur. Diğer başarısız benzerlerinizin de hayal güçleri yoktur. İktidarsızdırlar. Gerçek yaşamların içine girerler, araştırmacı yazarlık yaparlar. Bu da sizin Doktor Jivago'nuzun babasından miras insan derisi kayışlı Hitler saatine yaptığına benzer. Küçük kesitler alırlar, ısırırlar, yakarlar, delerler, soğuturlar. Sonunda hepimizin bildiği ortada olan, aşikâr sonuçlara ulaşırlar. Yine de sizin gibi yazar olmaya çalışan bu tip araştırmacılarda ilgimi çeken, varolmayan hayalgüçlerinin yerini alan cesaretleridir. O cesaret, düşkün halini anlattığınız kahramanınız Leyla'nın izini sürerek yerin dibine geçmenizi, insanların ciğe-

rini söken bu adamlarla konuşmayı başarmanızı sağlar. Tekerlekli sandalye kullananların kol güçleri gibi. Olmayan hayalgücünüzün yerini cesaretiniz ve araştırmacı ruhunuz alır.

Ş.I: Bana niye bu kadar kızgınsınız?

L.K: Daha önce konuştuk, siz de kaydettiniz ama romanı canınız istediği gibi yazdınız.

Ş.I: Bu sizin iddianız.

L.K: Daha bitmedi küçük hanım. Bir evin damındaki kargalar kadar saygısız davrandınız. Hayalet annenin marifetleri saydığımız, benim de tanık olduğum, sandalyelerin badi badi giderek kilerde toplanmaları gibi şeyleri yazdınız da Yıldız'ın Şef ile hiç görüşmediğini yazmadınız.

Ş.I: O zaman bu roman bambaşka bir şey olurdu. Yıldız ve Şef'in birbirlerini hiçbir zaman görmediklerini...

L.K: Sanırım romanda söz ettiğiniz gibi sadece bir kere sahne arkasındaki karanlıkta karşılaştılar. Yıldız'ın görüşme isteği orada da reddedildi. Siz de romanın bir yerlerinde söz ettiğiniz gibi fizikteki "başka dünyalar" hipotezini işlettiniz, Şef'in görüşmeyi kabul ettiği olasılığından yola çıkarak devam ettiniz. Evet, buyrun...

Ş.I: Söylemek istediğim, eğer bunu sonuna kadar gizlemek isteseydim sizinle görüşmezdim. Çünkü bu gerçeği yüzüme vuracak ve bunun hesabını soracak tek kişi sizdiniz.

L.K: Evet, zavallı İpek Tüter'in Yıldız'ın Şef ile bir kere olsun görüşmediğinden haberi bile yoktu değil mi? Yıldız bir dehaydı. Bütün dehalar gibi biraz hastaydı. (Başparmağını kafasının kenarında dönen bir tornavida gibi çeviriyor. Boyalı tırnağının renk kattığı parmağı sohbetimiz gibi boşlukta döndükçe dönüyor.)

Ş.I: Evet. Yıldız, Şef dışında onun çevresindeki herkesle görüşmüştü.

L.K: Ama İpek Tüter, Şef ile de görüşmeyi başarmıştı.

Ş.I: Şef, Yıldız'ın görüşme taleplerini ısrarla geri çevirdiğini İpek Tüter'den gizledi. Hatta ona, "Elini çabuk tut da şu biyografiyi ondan önce yaz," endişesini iletmiş olabilir.

L.K: Böylece Yıldız'ın kaleme alacağı, onu kötü adam olarak

sunacak biyografinin defterini dürecekti. Sizin kadar oyuncu bir kahraman!

Ş.I: Yıldız, Akira'nın Noel partisine katılsaydı, Şef'le bir kez daha karşılaşma şansını yakalayacaktı ve son teklifini yapacaktı.

L.K: Yıldız o Noel partisine katılsaydı romanınız başlamadan bitebilirdi ya da bambaşka bir şey olurdu.

Ş.I: Neden?

L.K: Çünkü Yıldız o gece Şef'i öldürmeyi planlıyordu.

Ş.I: Bunları daha önce konuşmamamız ne garip!

L.K: Bence garip olan, benim bunu sizden gizlemem değil, Yıldız'ın didik didik ettiğiniz günlüklerinde, notlarında sizin hisleriniz yardımıyla bunu bulamamanız. Çocukluk arkadaşımı sizin gibi pek becerikli sayılmayacak bir biyografi yazarının karşısında harcayacak değildim. Son zamanlarda kendi kendine konuşmak gibi tuhaf bir huy edinmişti. Zavallının hangi huyu, hangi hali bu dünyaya uygundu ki... Telefonda konuşurken, sıradan bir şeylerden söz ederken, Allah bilir bana Noel partisinde giyeceği elbiseyi anlatıyor, "Altına krokodil ayakkabı nasıl olur sence?" diye soruyordu. Sonra birdenbire Şef'i öldüreceğini söyledi.

Ş.I: Onu nasıl öldürecekti? Bahçedeki taş havuzda mı boğacaktı?

L.K: Bu tür zekâ içermeyen cinayetler sizin romanlarınızda olabilir ancak.

Ş.I: Görüştüğüm hiç kimseye kızmıyorum.

L.K: Sipariş üzerine roman yazan bir yazarsınız. Her türlü insani duygudan uzak olmanız çok doğal.

Ş.I: Dedikodular çöpe atılan yiyecekler gibidir. Onları yiyip yutmanız, inanmanız için özel bir mide gerektirirler. Hem sizin için de Şef'in aşığı diyorlar.

L.K: Ne şık bir dedikodu! Ben herkesin aşığıyım şekerim.

Ş.I: Akira Muşaka'nın da.

L.K: İkisiyle de kısa bir süre. Romanında bir iki cümleyle geçiştirdiğin Lüksemburglu arkadaşın yaptıklarına bak sen? İkisinin yatağından da geçmiş olmam sence sonucu etkiliyor mu? Hem bunları bildiğin halde romanında niye itiraf etme-

din? Yıldız'ı Şef'in hayatını deşifre etmeye yöneltenin kim olduğu gibi mühim bir soruyu nasıl atladın? Zavallı okuyucularının onun müzik bilimcisi olduğu için Şef'in yörüngesine girdiğini sanmasını istedin.

Ş.I: Oysa biricik arkadaşınız Yıldız'ı Şef'in hayatını yazma konusunda kışkırtan sizdiniz.

L.K: Ne ayıp! Ben kışkırtıcı bir kadın mıyım? Şef'le de Akira ile de geçici şeyler yaşadım. Üstelik Şef'le her kadın dramatik şeyler yaşar.

Ş.I: Sizin yaşadığınız tecavüz sayılabilecek beraberlik gibi mi?

L.K: Münasebetsizlik ediyorsunuz. Her kadın Şef tarafından becerilmek isterdi buna emin olun. Üstelik Şefimizin lüks kulisinde kendisinin Blitzpartien dediği türden aktiviteleri o kadar çoktu ki.

Ş.I: Üstelik sizi kulisinde değil şık bir otel suitinde,

L.K: ...kral dairesinde,

Ş.I: ...becerdi,

L.K: birlikte oldu.

Ş.I: Siz ona kocanızın sahip olduğu vakıf yararına düzenleyeceğiniz geceye katılıp katılamayacağını sormak için gitmişken ve kocanız lobide sizi beklerken...

L.K: Kocam lobide bir başka önemli şahsiyetle görüşürken...

Ş.I: ...oldu bütün bunlar.

L.K: Tatlım nasıl ki roman dediğimizde romanın yelpazesi binbir türlü açılıyorsa ölüm ve aşk dediğimizde de bu temel insani duygular böylesine çeşitlenebilir. Ölmek temelde biricik bir duygudur değil mi? Ama Leyla öldü diyebilir miyiz? Leyla otoyolda parçalandı. Benim asil kocam bir gece yattı ve bir daha uyanmadı. İkisi de temelinde ölüm ama oluş biçimleri çok farklı. Üstelik romanınızı derme çatma da olsa varolmak sorunsalı üzerine kurmaya çalışmış bir romancısınız diyeceğim ama –açık sözlülüğümü bağışlarsanız size böyle hitap etmek içimden gelmiyor–...

Ş.I: Bu konudaki anlayışlarımız çok farklı.

L.K: Kabul ediyorum. Son olarak bu konuyu okuyucularınızın ve tabii ki sizin daha iyi idrak edebilmeniz için bir örnek

vermek istiyorum. Şef öyle kaba bir adamdı ki görüşme nedeniyle ona götürdüğüm, özel fanusunun içindeki orkideye bakıp şunu söylemişti: "Orkideleri oldum olası taşaklara benzetirim." Ben de, "Ah öyle mi?" deyip elimdeki orkideye dikmiştim gözümü. Haklıydı gerçekten orkideler taşaklara benziyordu. "Şişkin, sarkmış taşaklar," demişti sonra. Evet aynen öyleydi, orkide pürüzsüz, apak, şişkin, sarkmış bir çift taşak gibiydi. "Sakın hastalıklı olduklarını düşünmeyin onların," demişti sonra, "zevkten şişmişlerdir."

Ş.I: Bana kalırsa becermeyi kafasına koyduğu bir kadın karşısında gayet kaba bir muhabbet yapmış.

L.K: Sizin romanınızın kaba saba dünyasıyla karşılaştırıldığında haklısınız.

Ş.I: Yıldız'ın hayatla en gerçek bağlantısı sizdiniz. Ne garip tir ki kolej yıllığınızda sizin için yazılan metin, "İntikam, intikam, intikam..." diye başlıyor.

L.K: Tatlım, ben de senin karaladıkların için bunu söyleyecektim ama aklıma Shakespeare'in, Macbeth'in V. Sahnesinde dedikleri geldi:

> Bir aptalın anlattığı bir masal bu.
> Kuru gürültüler, deli saçmalıklarıyla dolu.

Romanın buna benziyor canım! Bir intikam romanı olamayacak kadar kötü. Başkalarının hayatlarını çaldın. Bu da yetmezmiş gibi bütün büyük kitapları cümle cümle çaldın. *Solgun Ateş*'in o tuhaf anlatıcısı gibi bizi gözetleyip durdun. Birinci kişi ağzıyla yazılmış romanların dayanağı hepimizin bildiği gibi pencerelerdir. Ama sizin gibi bir gözetleyici, *Yitik Zaman*'ın anlatıcısı gibi her yerde hazır ve nazır! Bütün bu takdir edilesi çabalarınıza rağmen berbat bir roman. Siz ne yapıyorsunuz biliyor musunuz? Denize dalıp bir deniz kabuğu çıkarıyor ve bize, "Bak bu deniz kabuğunun aynısından bir tane daha çıkaracağım," diyorsunuz. Söylediğinizi yapıyorsunuz da. Hayran oluyoruz size. Ama aynısından iki deniz kabuğunu ne yapar ki insan? Kaleme aldığınız roman kahramanları da buna benziyor

işte. Daha da önemlisi, geçmiş anımsanırken çarpıtılır. Bir başkasının anlattıkları ya da yazdıkları üzerinde de aynı hayalgücü iş görür. Bu sebeple romanınız dağılıp saçılmaya ve hiç ummadığınız biçimde anlaşılmaya öyle müsait ki. Bu görüşmeleri yaparak işleri yoluna koymaya çalışıyorsunuz ama ne fayda!

Ş.I: Roman ve benim yazarlığım konusunda umutsuzsunuz. Peki Şef'in akıbeti konusunda?

L.K: Şimdi, şimdi benim tıpkı İpek Tüter ile görüştüğünde likör içip sarhoş olan Yıldız'a benzediğimi de yazacak mısınız? Ama ben onun gibi likörle değil hakkıyla sarhoş oldum. Saydınız mı kaç bardak viski içtim?

Ş.I: Sekiz.

L.K: Gerçekten Yıldız'la birbirimize benziyorduk. O benim karanlık ruhum, yabanıl ikizimdi. Sadece benim mi? Güzel ve uygar havası atan herkesin. Bütün tuhaflıklarına ve evindeki badi badi yürüyerek kilerin yolunu tutan sandalyelere rağmen onun dostluğundan vazgeçmememin tek nedeni buydu: İkimiz de Tanrı'ya inanmadığımızdan imanımızı büyük adamlara yöneltiyorduk. Taşaklara benzeyen orkide neymiş ona gösteremedim, "vakfınıza yardımım işte burada" deyip şişkin taşaklarını açıp göstermesinin hesabını ona soramadım. Ondan intikamımı alamadım. Yıldız bunu yapmama yardım ediyordu.

Ş.I: Şef'e ne oldu?

L.K: Okuyucuların onu benim öldürdüğümü düşünmüyorlarsa... Onu öldürmeyi isterdim, çok isterdim. Ama o ortadan kayboldu. Bana kalırsa hâlâ dünyanın huzurunda olmalı. Ne cennet ne cehennem kabul eder onu. Bir tek bu dünyada kalır onun gibileri. Onun lanetini ben devralıyorum. Biyografiyi ben tamamlayacağım.

Ş.I: Yıldız'ın bütün notlarını, görüşme kayıtlarını kâğıda döküp sırasıyla düzenlemeniz benim iyiliğim için değildi demek ki?

L.K: Bu çok değerli, bulunmaz bir malzeme.

Ş.I: Bir benzeri İpek Tüter'in elinde.

L.K: O zavallının artık yazabileceğine hatta yaşayabileceğine inanıyor musun? Hele sana yaptıklarından sonra. Gazetede

okudum. Neyse bunlar romanının çok satacağına delalet eden tatlı skandallar.

Ş.I: Demek Şef'in lanetini devralıyorsunuz?

L.K: Eğer bunu yapmazsam onun istediği şey gerçekleşir, gelecek kuşakları hiç yaşamamış olduğuna inandırabilir.

Ş.I: Biyografinin adı belli mi?

L.K: Solgun Ateş. İpek Tüter'in tercihi olan Şef'in Seçimi gibi bir isimden çok daha zekice değil mi?

Ş.I: Demek tercihinizi Şef'in yarım kalmış bir senfonik eserinin adından yana kullandınız, Solgun Ateş...

L.K: Bütün klasik eserlerden birer parça aşırıp yaratmaya çalıştığı berbat bir şeydi. İyiliğini isteyenler onu seslendirmesini istemezlerdi kuşkusuz.

Ş.I: Romanı hiç beğenmediğinizi defalarca söylediniz ama...

L.K: En azından bir edebiyat kuramcısı olarak romanın "eh fena değil," dediğim bir köşesi yok muydu?

Ş.I: Evet...

L.K: Söyleyeyim: Fesat'ın, Yıldız'ın ortadan kaybolan annesi olduğundan şüphelendim. Ona o kadar benziyordu ki... Belki oydu. Bu karmaşayı sırf benim için yarattığınızı düşündüm. Beni korkutmayı başardınız. Yıldız'ın annesi de bir kayıptı tıpkı sizin Leyla'nız gibi. Benim zavallı arkadaşım annesinin bir hayalet olarak varolmaya devam ettiğini düşünüyordu. Fesat'a bir yerde kızının onu nerelerde, nerelerde aramış olduğunu söyletiyordunuz. Yıldız, senin çok iyi bildiğin bütün o kayıp arama serüvenini yaşadı ve sonunda bir hayalet bulup vazgeçti. (Burada kayıt bozukluğu var, söyledikleri anlaşılmıyor...)

Kahramanlarınızın hayatındaki birbirinin aynısı durumları hiç sakınmadan bize aktarmışsınız. Leyla'nın önce annesi sonra kocası alkolik. Önce okuyucuyu kuru kuru "vah zavallı" deme noktasına getirdiğinizi düşünüyordum ki burada çöpün üreyip durma gerçeğini, çöpün felsefesini kullandığınızı düşündüm. Çöpe attığımız şeyler de hep birbirine benzer. Bir kayıbı aramak da çöplükte bir inci tanesini aramaya benzer. İnci tanesinin parlaklığına ve sertliğine dokunana kadar aman Allah'ım eliniz ne pisliklerin içine girer çıkar. Sizin romanınızda

da işimize yarar şeyleri aramak bir çöplüğü karıştırma duygusu veriyor insana.

Ş.I: Bunu söylediğiniz iyi oldu. Romanla ilgili bütün eleştiriler, sorular sizin bu tespitinizle başlar muhtemelen.

L.K: Siz kötü bir yazar ama kurnaz bir insansınız. Bu görüşmeleri size sorulacak tek bir sorunun kalmaması için yapmıyor musunuz?

Ş.I: Bu görüşmeleri romanımın sonunu bulabilmek için yapıyorum.

L.K: Bana kalırsa bu romanı niye yazdığınızın, bu iki garip kadının ve bir adamın hikâyesini bize neden anlattığınızın cevabını arıyorsunuz siz. Bu cevabı da kitabın sonu gibi beceriksizce arayıp bulamayacağınızdan ben söyleyeyim isterseniz: Romanlarınızı acımasız, eşitsiz, berbat toplumsal ortamın ahlaki talepleriyle boğmaktan çekindiğiniz için kendi takıntılarınızı, edebi göndermelerinizi, oyunlarınızı, şakalarınızı, alaycılığınızı, bilgiçliğinizi ve cinsel hayallerinizi sonuna kadar dayadığınız şeyler yazıyorsunuz. Ama bu bile böylesine berbat bir romanın kaleme alınması için geçerli bir neden sayılamaz.

Ş.I: Yazarının büyük olabilmesi için okurunun da büyük olması gerekir.

L.K: Bu ne cüret! Romancılığınızı ve romanınızı övmeye hakkınız yok. Çöplükteki bir inci tanesi değilsiniz. Üstelik yazdığınız her şey gerçek. Arada takla attırdıklarınız, kurduğunuz hayaller de Yıldız'ın annesinin ölmeyip de evi terk etmiş olması ya da Yıldız'ın Şef ile hiçbir zaman görüşmemesi gibi şeyler. Leyla ve Yıldız çöplükten çıkarıp ipe dizdiğiniz inci taneleri. Eğer onları içinizde yetiştirdiğiniz bir istiridye olsaydınız belki o zaman yazarlığa bir adım yaklaşmış olurdunuz.

Ş.I: Başka...

L.K: Oooo bakıyorum dayanıklısınız, biraz daha zehir içmek istiyorsunuz ha! Geçmiş anımsanırken çarpıtılır. Bir başkasının anlattıkları ya da yazdıkları üzerinde de aynı hayalgücü iş görür. Okuyucu romanınızı yeniden üretecektir. Ama sizin yazdıklarınız buna müsait değil... Bu sebeple romanınız dağılıp saçılmaya ve hiç ummadığınız biçimde anlaşılmaya öy-

le müsait ki... Bu görüşmeleri yaparak hem işleri yoluna koymaya çalışıyorsunuz hem de romanınıza sırtını döneceklere ve arkasından söveceklere tuzak hazırlamaya çalışıyorsunuz. Onların söyleyebilecekleri her şeyi benim gibi bir edebiyat kuramcısının ağzından layığıyla duyuruyorsunuz. "Romanla ilgili söyleyecek tek söz yok," durumuna getiriyorsunuz herkesi. Bu kusursuzluk olarak da algılanabilir biliyorsunuz. Ayrıca benden daha fazla söz etmenizi isterdim.

Ş.İ: Evet. Ne yazık ki beceriksiz bir romancı ve anlatıcı olarak...

L.K: Hâlâ kendinizi romancı sanıyorsunuz. Siz gerçekleri alıp eğirip büküyorsunuz. Yazdıklarınız, İpek Tüter'in –yazabilseydi– biyografi-romanı Şef'in Seçimi'nin, edebi hırsızlıklarla, Woolf'tan, Nabokov'dan, Flaubert'den, Tolstoy'dan aşırdığınız cümlelerle biraz cilalanmış hali. Siz dedektif yazarsınız, anlatıcısınız hepsi bu.

Ş.İ: Sizinle ilgili bütün düşüncelerimin değiştiğini fark ettim. Sizi çocukluk arkadaşınız Yıldız'ın en büyük destekçisi ve yardımcısı olarak görmüştüm.

L.K: Öyleyim.

Ş.İ: Hayatta ondan daha şanslıydınız. Ama onu her zaman oltanın ucundaki yem gibi gördünüz. Yıldız'ın tuhaflıkları, hastalıklı hali normal karşılanacak bir durum değildi. Siz badi badi kilere yürüyen sandalyeleri görmezden geldiniz. Sizin hayatınız belki daha pırıltılı ve özeldi ama siz Yıldız'ın hayatını istediniz. Çok sık görüşmeseniz de onun yörüngenizde olması size iyi geliyordu. Arada başını kaldırıp aya bakmak gibi. Yıldız ansızın yörüngenizden çıkıp uzaklaştı. Şimdi ihanete uğradığınızı düşünüyorsunuz.

L.K: Hayır, hayır. Sizin, Şef'in kaçtığı deliği bulmak dışında bir arzunuzun olmadığını düşünüyorum. Bu arzu gözünüzü kör etmiş, yanlış tarafa bakıyorsunuz. Kabul edin; Şef gibi bir adam varolmasaydı onu icat etmek zorunda kalacaktık.

Ş.İ: Davetimi kabul edip benimle görüştüğünüz için teşekkür ederim.

Haluk Bulut görüşme kaydı.
Yer: Levent, İstanbul.
Tarih: 1 Şubat 2004

Haluk Bulut ile ilgili romanda şaibeli bir durum vardı. Ölümü ve dirilişiyle ilgili gerçeği kendisi dile getirecek. Kendisi bugün 49 yaşında ve büyük bir ilaç firmasının sahibi. Farmakolojiyle ilgisi sadece ticari olarak değil bir bilim adamı olarak da devam ediyor. Şu sıralar adını dünya ilaç literatürüne geçirecek çok önemli bir araştırma üzerinde çalışan on iki kişilik bir bilim adamı ekibinin de başında. Bütün bunlardan önemlisi politikaya atılmaya karar vermiş olması. Haluk Bulut olmasa Leyla ile ilgili parçaları bir araya getirmek gerçekten çok güç olacaktı.

Şebnem İşigüzel: Romanı nasıl buldunuz?

Haluk Bulut: Karşımda iki Leyla buldum. Biriyle Bebek Oteli'nde yıllarımı geçirmiştim, diğerini tanımıyordum.

Ş.İ: Siz, Leyla'nın öldüğünüzü düşünerek bıraktığı evlilik yatağından kalkıp hayata devam ettiniz. Üstelik her şey eskisinden daha iyi oldu. Leyla için her şey daha kötüye gitti.

H.B: Suçluluk duyup duymadığımı mı sormak istiyorsunuz? Aslında bunları daha önce defalarca konuştuk sizinle. Bu kaçıncı görüşmemiz? Sanırım okuyucunuzu tanık olarak kullanmak istiyorsunuz.

Ş.I: Hayır, eksikliklerimi telafi etmeye çalışıyorum.

H.B: Sanırım bir de romanın içinden çıkmaya çalışıyorsunuz. Bütün bu konuştuklarımızı usturupluca romanın içine enjekte etmeliydiniz öyle değil mi? Neyse, biz konumuza dönersek, yıllar yılı Leyla benim için bir kayıptı. Belki bir mucizeydi, benim açımdan onun ortadan kaybolması. Bu sayede kendime geldim, ayağa kalktım. Leyla yaşayacağı hayatı kendisi seçti. Kimse onu cehenneme itmedi. Siz gerçek olaylardan, yaşanmış bir hayattan yola çıkarak bu romanı yazdınız. Yine de kendinizi bazı şeyleri hikâye etmekten ve çarpıtmaktan alıkoyamadınız. Dolayısıyla şimdi okuyucunuza dokunulmamış gerçeği bizim aracılığımızla göstermek istiyorsunuz. Romanda bazı şeyler elbette canımı sıktı ama çoğu zaman da sizi omzumdaki melek gibi gördüm. Bilirsiniz kutsal kitaplar her iki omzumuzdaki günahlarımızı ve bizi cennete götürecek iyiliklerimizi yazan meleklerden söz ederler. Çoğu yerde sanki o meleklerden biriymişçesine yazmışsınız.

Ş.I: Peki Leyla'yı kaybettiğiniz andan itibaren siz onun için neler tahayyül ettiniz?

H.B: Bunu bana daha önce sormamıştınız. Bana hep Leyla'yı ve Leylalı günlerimi anlattırmıştınız. Leyla ortadan kaybolduğunda önce garip bir rahatlama hissettim. Zaten onun ortadan kaybolduğunu idrak etmem iki-üç ayımı aldı. Sanki o benim sorumluluğumdu, günahımdı ve ne güzel, kendi isteğiyle ortadan kaybolmuştu. Bu rahatlamanın ardından suçluluk duygusu geldi tabii ki. Hiçbir zaman onun öldüğünü ya da delirdiğini düşünmedim. Onu kaybettiğim ilk günlerde benim de ruh halim pek iyi değildi. Alkolle olan birlikteliğimin de sonuna gelmiştim bir bakıma. Bu yüzden Leyla'nın birisine aşık olduğu, kaçtığı ve kendisini aşığıyla bir köşeye kapattığı fikrine, hayaline daha çok inandım. Biz evliyken bir ara fena halde aşık olmuştu çünkü.

Ş.I: Kime?

H.B: Bunun önemsiz olduğunu düşündüğümden daha önce söz etmedim. Sonra sizin çok ince sorularınız oluyordu, "Leyla uyurken ağzı açık kalır mıydı?" gibi. Bir an belki bu küçük

hikâyeyi de anlatmalıyım diyordum, sonra bu gözüme çok önemsiz görünüyordu. Üstelik romanı okuyunca diğer kahramanınız Yıldız'ın elma ağaçlarının altında Akira'yla karşılaşıp aşık olma hali Leyla'nınkine çok benziyordu. Bilseniz Leyla'nın bu geçici aşk halini de yazardınız. Böylece her şey tastamam olur, her şeyden iki tane olurdu.

Ş.İ: Eleştirmenleri ve okuru çileden çıkarmak için kaçırılmaz bir fırsatmış.

H.B: Fırsatı kaçırmış değilsiniz. Hem iki kadın kahramanınız neredeyse ortak bir hafızaya sahip. Sonunda hangisinin hangisinin yerine geçtiği ya da geçeceği de bilinmiyor üstelik. Yıldız kimi zaman Leyla'nın evlilik evinden çıkıp sokaklara düşmemiş hali gibi. Sonra bu duruma bir başka yandan bakınca, sokakların, düşmüşlüğün ve çöplüğün korunaklı görünen evlerimiz içinde de olabileceğini bize gösteren bir hayatla karşılaşıyoruz Yıldız'ın barındığı dünyada. Algılarımızı değiştiren, algılarımızla oynayan kuvvetli bir ilacı damardan zerk ediyorsunuz bize.

Ş.İ: Aman, beni övmeyin! Tek bir kelimesini silmeden yayımlayacağım bu görüşmeleri.

H.B: İyi o zaman, ben size eğer hâlâ bir önem ifade ediyorsa, Leyla'nın yarım kalmış aşk hikâyesini anlatayım.

Ş.İ: Lütfen...

H.B: Leyla ile hayatımızda bir kere tatile gittik; bir arkadaşımızın moteline. Aslında Leyla buradan, İzmir üzerinden Atina'ya geçecek, bir turnuvaya katılacaktı. Turnuvadan dönmüş müydü yoksa gidememiş miydi, hatırlamıyorum. O korkunç hafıza boşluğu. İşte bu kaldığımız motele gıyaben tanıdığım motel sahibinin yakın dostu olan bir matematikçi de gelmişti. Garipti, apaçık Leyla'nın aşık oluşunu görmüştüm. Merdivenlerden iniyordu. Biz avluda oturmuştuk. Kendisini çeken o varlığı hissetmişti. Hayatını o adamla sürdürebilirdi. Bu o kadar mümkündü ki... Ama birbirlerine ne aşklarını ilan ettiler ne de özel bir ilgi gösterebildiler. En azından Leyla cephesinde olay böyleydi. Leyla bana, o adama çok aşık olduğunu söylediğinde, "Ama bunu gerektirecek bir şey olmadı," demişti. O ka-

dar ürkekti ki bunu ona asla söyleyemezdi. Adamla tanıştığında sadece çok neşelenmiş, bütün bir gece de heyecandan uyuyamamıştı. Gerçek aşk belirtileri. O anda Leyla'nın vücudunun, damarlarının, içindeki kimyayı gösterecek biçimde şeffaf olmasını isterdim. Vücudunda hızla akıp giden aşkın kimyasını görebilmek isterdim. Herkes odasına çekilirken Leyla'nın anlattığı, onun için büyülü bir an var. Benim için odama yürüyüp gittiğim bir an; onun için aşık olduğu matematikçiyi elinde küçük seyahat çantası, omuzlarını düşürmüş, motelin geniş bir alana kondurulmuş odacıklarının arasından, karabiber, akasya ağaçlarının altından yürüyüp giderken kendisini izler halde gördüğü an. Gerçekleri kabul ediyordu Leyla, "Muhtemelen aşkla seyretmiyordu beni," diyordu. "Ama ben onu gördüm ağır ağır ağaçların arasından geçip giderken. Mutsuz olduğunu düşündüm onun. Beraber yaşayabileceğimizi ve mutlu kalabileceğimizi düşündüm sonra."

Nasıl hatırlıyorum bunları? O küçük motel odasında yatağın ucuna oturmuş, sırtını bana dönmüş anlatırken görüyorum Leyla'yı.

Ş.İ: Sizce neden aşık oldu o matematikçiye?

H.B: Daha önce hiç kimseye aşık olmamıştı Leyla.

Ş.İ: Size ve Kasparov'a da mı?

H.B: Ona aşık olan Kasparov'du. Leyla kimseye aşık değildi. O ailesini arıyordu. O anne ve babası olacak insanları arıyordu. Kimseyle sağlıklı bir ilişki kuramazdı. Asla sorun çıkaran taraf o olmazdı ama bütün dünya onu dertli ve kederli kılmaya yeminli gibiydi. Çok masumca ama bütün kalbiyle, varlığıyla aşık olduğu ama sahip olmak için hiçbir şey yapmadığı matematikçi ona şefkatle bakabilirdi. Onu koruyabilirdi.

Ş.İ: Kama gibi mi?

H.B: Kama onu bırakıp gitmedi mi?

Ş.İ: Matematikçi ondan büyük müydü?

H.B: On sekiz yaş fark olmalıydı aralarında.

Ş.İ: Leyla sizi terk edip gidemedi mi? Neden birdenbire aşık olmuşken bu aşkın peşinden gitmedi?

H.B: Leyla'yı benim kadar tanıyor olmalısınız. Bu soruları

yabancılaşarak mı sormaya çalışıyorsunuz? Leyla ürkek bir kızdı. Babası ona, "Gölde yüzen ördekler kadar korkaksın," dermiş. O da "Niye dala konan serçeler gibi değil?" diye düşünür, babasının onu sevmediğine bir kere daha inanırmış. Bilemiyorum, belki matematikçi iyi bir denklem kurup benim gibi o sıralar alkolik bir kocayı devre dışı bırakıp Leyla'ya yaklaşmanın yollarını aramalıydı.

Ş.İ: Belki matematikçi Leyla'dan fazla hoşlanmamıştı.

H.B: Romanınızda yanıldığınız nokta da bu biliyor musunuz? Leyla güzel bir kadındı. Bildiğimiz anlamıyla bir güzellik değil ama bu. Onu kuşatan bir hale vardı. Hoştu, çok mesafeliydi, uzaktı, gizemliydi, burjuvalara özgü bir sükuneti vardı, ayrıca çok nefis el ve ayakları da vardı. Çok güzel bakardı. Çok zekiydi. Bir erkeği, aklı başında bir erkeği çok kolay büyüleyebilirdi. Ama matematikçi de evliydi. Dudak çizgisi sinir bozucu bir biçimde aşağı doğru düşen, teninin rengi çamur gibi bir kadınla üstelik. Of of of ne taşkın bir kadındı! Eteklerini donuna kadar sıyırıp seke seke, komik, uygunsuz bir dans yapmıştı bir gece. Sigarayı da parmaklarının en dibine sıkıştırıp neredeyse avcunun içinden içiyordu. Histerikti besbelli. Matematikçiyi yatağa çiviliyor da olabilirdi.

Ş.İ: Leyla'nın hayatındaki en önemli fırsatı demek böyle uçtu gitti.

H.B: Sanırım. Matematikçiye yaklaşamadı, Reykjavik'e gidemedi...

Ş.İ: Amca ve yengesi onu bulduğunda geri dönmedi.

H.B: Dönmemek onun için şanstı, fırsattı. Onu kendileriyle gelmeye ikna etselerdi ne olacaktı? Gerçekten sizin anlattığınız gibi bir kadın olan naylon yağmur başlıklı yenge, bitli yeğenini evine mi alacaktı? Eskisi gibi bir otele de yerleştiremezlerdi, yakar diye. Onu akıl hastanesine tıkacaklardı. Hayatını yazmaya niyetlenseydiniz onu orada ziyaret edecektiniz. Amca ve yengesinin onu bulduğunu duyduğumda ben ne yaptım? Romanda bunu belirtmiyorsunuz...

Ş.İ: Hiçbir şey, çünkü Londra'da babanızın sizi yatırdığı bir klinikteydiniz.

H.B: Geri döndüğümde onu aradım ama. Artık sokaklarda olduğunu biliyordum. Kama'yla Çöplük'e gitmiş olmasa onu bulurdum. Evsizler şehrin en tanınmış simalarıdır aslında. Romanınız bu noktada da çuvallıyor aslına bakarsanız. Düşünsenize aynı çember içinde dolaşan tuhaf bir kadın. Siz olsanız Leyla'yı anında bulmaz mıydınız? Çöplükten şehre sürüldüğü vakit burada biraz daha zaman geçirecek olsaydı onu yine bulurdum. Ama bu defa da o kovboy çizmeli kadınla...

Ş.İ: Fesat!

H.B: Evet onunla birlikte yerin dibine geçtiler.

Ş.İ: Peki, sizin yalan ölüm haberlerinize bir açıklık getirelim mi?

H.B: Romanınızın onca karanlık yüzü varken önceliği buna tanıyorsanız memnuniyetle. Rahmetli babam ve annem...

Ş.İ: Bu, romanda "Çocukluk Mahvedicileri" olarak anılmalarına itirazınız olmayan anne ve babanız değil mi?

H.B: Şuna bir açıklık getirelim mi Şebnem Hanım; sizin bir üslup sorununuz var. Anne ve babam hayatımın bir bölümünde gerçek bir derttiler. Ben de onlar için aynı şeydim. Sonra ben kendime geldim, onlar yaşlandılar ve biz aramızdaki sorunları çözdük. Romanınızın konu ettiği dönem gerçekten ikisi de çok aşağılıktılar. Benim alkolikliğimin haklı kıldığı nedenlerden dolayı öyleydiler. Sizin o yılları anlatmanıza müsaade ettim. Ama artık roman bitti, romanı konu ettiğiniz yıllar geçti.

Ş.İ: Ne yani artık babanız Fahir Bulut'un bir faşist olduğunu düşünmüyor musunuz?

H.B: Şu an sizin babamdan çok daha fazla faşist olduğunuzu düşünüyorum.

Ş.İ: Ne anlamda?

H.B: Faşizm diye tutturmuşsunuz ama siz de faşistçe şeyler yazmıyor musunuz? Önce şu Nobelli yazarın hikâyesi, şimdi de Kasparov'un yerine oturtmaya çalıştığınız Leyla. Bir de beni ilgilendirmeyen, ısrarla Türk olduğunu vurguladığınız ama ruhen ve fikren su katılmamış bir Alman olan Eşref Şefik Karacan var tabii ki. Bütün bu seçimleriniz faşistçe değil mi? Babam bir dönem benim utanç duyduğum şeyleri yapmış olabi-

lir. Katil olabilir. Su katılmamış bir faşisttir, doğru. Ama benim onunla aramdaki ilişki bir baba oğul ilişkisiydi. Bu ilişkinin arasına ne diktatörlük ne faşistlik girebilir. Bir dönem ciddi sorunları olan bir ilişkiydi. Sonra yoluna girdi ve babam benim için hiçbir zaman bir faşist olmadı.

O bilmem kaç genci öldüresiye işkenceden geçirmiş eve geldiğinde, ben alkolik oğlu, onun üniformasına işerken de o yalnızca babamdı. Karşımızda paradoksal bir düğüm mü var? Hayır. Ben onu siyasal bağlılığını ve bu bağlılık ve inancı uğruna yaptığı aşağılık şeyleri dikkate almadan sevmesini öğrendim. Daha doğrusu onun karşısında iki ayrı kişiyim: Ona karşı çıkan bir vatandaş ve onu seven bir oğul. Şu hataya düşmüş olabilir misiniz acaba; size aktardığım, Leyla ile Bebek Oteli'nde kaldığım yıllardı. Sonrasında Maçka'daki eve çıkışımız... Sorunlu yıllarımızdı. Babamın karşısında alkolik bir muhaliftim sadece.

Ş.İ: Ben babanızın karşısında onu günahıyla, sevabıyla sevecek bir evlat değilim.

H.B: Ama bizim hikâyemizi doğru algılamak zorunda olan bir aktarıcısınız.

Ş.İ: Faşist olmakla suçladığınız bir aktarıcı.

H.B: Bu bir eleştiriydi ve daha fazlasını romanınız yayımlandıktan sonra başkalarından duyacaksınız. Beni ve ailemi, eski karımı bütün rezilliklerimizle, zaaflarımızla romanınıza konu edebiliyorsunuz da kendiniz "faşistçe şeyler yazdığınız" eleştirisinden nem kapıyorsunuz.

Ş.İ: Bir bedel ödemek durumunda değilim. Bu roman benim diyetim değil.

H.B: Bunca zaman sizinle görüşüp tam işin sonuna gelmişken gerileceğimizi ummazdım. Yüzdük yüzdük kuyruğuna geldik öyle değil mi?

Ş.İ: Evet.

H.B: Kaldığımız yerden devam edelim mi?

Ş.İ: Yeniden dirilmeniz.

H.B: Okuyucularınıza babamın köküne kadar faşist olduğunu doğrulatacak bir hikâye daha. (Gülüyor.) Maçka'daki evde, yani Leyla Reykjavik yolundan dönüp geldiğinde ciddi bir al-

kol komasına girmiştim. Nabzım yok olmak üzereymiş. Babam bir türlü nabzımı sayamadığını anlatıp dururdu.

Ş.I: Siz anlatırken gözümün önünde canlandı. Mutlaka kaseti çözüp yazarken de olacak bu. Yani romanın sonundaki bu görüşmelere kitap harfleriyle eklenecek. Neticede söylemek zorundayım: Babanızı işkenceden geçirdiği genç devrimcilerin nabızlarını sayarken hayal ettim birden. "Ölmek üzere," ya da "ölmüş" derken, öldürdüğü ya da öldürmekten beter ettiği gençlerin başında.

H.B: Muhtemelen. Muhtemelen onların nabızlarını da alkol komasına girmiş oğlununkini saydığı gibi saymıştır. Sonra hastaneye yattım. Kendime geldim ve Leyla'nın ortadan kaybolduğunu öğrendim. Onu bulmak için bir arabaya atladım ve trafik kazası geçirdim. Ne kazaydı ama! Aslına bakarsanız şu ursuzca Leyla'yı elimle koymuş gibi bulmaya gidiyormuşum. Çünkü kaza İnönü Stadyumu'nun yanından, Kabataş'a doğru inerken oldu. Takla attım ve araba ters dönmüş vaziyette metrelerce sürüklendi, karşı yola geçti, Beyoğlu Müftülüğü'nün duvarına çarpıp durdu. Arabanın tavanı parçalanmıştı. En sonunda kafam yere sürtündü ve parçalandı. Başımın üstünde bundan beş yıl öncesine kadar tuhaf bir kellik vardı, yara izleriyle doluydu. Tıpkı sizin anlattığınız Horoz gibi, bir ibiğim eksikti. Saç ektirdim Amerika'da. Feci bir kazaydı anlayacağınız. Hastanede öldü diye bir kenara atılmışım. Babam yine gelmiş ve nabzımı yoklamış. Düşünsenize bir ay içinde ikinci kez oğlunun nabzını sayıyor. Bütün vücudum bez bir bebek gibi dikildi benim. Sadece açıkta kalan beynim değil, kalbim, böbreklerim yerine kondu, alkolden harap karaciğerimin ezik kısmı kesilip atıldı. Ölmüştüm aslında ve bu dağınık halimi başucumda nabzımı sayan babamın da olduğu kanlı bir manzara gibi seyredebiliyordum. Göğe yükselmek üzereydim. Gerçek hayatla aramdaki bağı benim sonlandırmam isteniyordu. Bir uçurtma gibi kanlı bedenimle ruhum arasında gergin bir ip vardı. İpi bıraksam öte dünyaya uçacaktım. Ama babam "Gitme," diyordu, "ölme," diyordu. Pardösüsünün önü, gömleği, hatta bıyıklarının ucu, sağ şakağı kan içindeydi. Üzerime ka-

panmıştı, beni her şeye rağmen bu hayatta istiyordu. Ben de kaldım. Bu defa gerçekten hayatta kaldım.

Ş.İ: Babanızın istediği gibi bir adam olarak...

H.B: Kuralları yine ihlal ediyorsunuz. Hayata ve düzene uygun bir adam olarak diyelim. Eh babam da en başından beri bunu istemişti. Madem ilahi güç bile beni hayattan söküp atamıyordu, herkes gibi olmalıydım.

Ş.İ: Hatta herkesten daha fazlasını olacaksınız...

H.B: Siyasete atılacak olmamı kastediyorsanız, evet.

Ş.İ: Hangi partiden aday olacaksınız?

H.B: Buna henüz karar vermedim.

Ş.İ: Bebek Oteli'nden, parlamentoya...

H.B: Bunu abartmamak lazım. Kasparov Amerikan vatandaşı oldu. Benim değişimim bunun yanında nedir ki?

Ş.İ: Leyla kendini sokaklara atarak bu dünyadan ve düzenden mi korudu acaba?

H.B: Bu dünyanın emelleri, çöplüğünde de gelip onu bulmadı mı? O denek olarak kullanılmalar filan. Yeri gelmişken belirtmekte fayda var; siz roman için araştırmalarınızı yaparken, bir anlamda Leyla'nın çöplüğünde eşelenirken aynı zamanda benimle de görüşüyordunuz ve bu denek hikâyelerinden hiç söz etmediniz bana. Romanda şaşkınlıkla ve merakla okuduğum yerlerden birisi de buydu. Bu Doktor lâkabıyla andığınız arkadaşımız çalışmalarını bir türlü formüle edemedi anlaşılan. Kama da ortadan kaybolunca...

Ş.İ: Doktor'la da bir görüşme yaptım. Neler olup bittiğini isterseniz yine romandan öğrenin.

H.B: Bana haksızlık etmiş olmuyor musunuz? Leyla'yı yaratma sürecinizde size büyük destek verdim. Sanki şimdi benden gizlediğiniz şeyler var gibi?

Ş.İ: Asla!

H.B: Üstelik biliyorsunuz ben de psikiyatristlerin işine yarayacak bir ilaç üzerinde çalışıyorum.

Ş.İ: Leyla'nın düştüğü durumdan ilham alarak yaratmaya çalıştığınız ilaç değil mi?

H.B: Ne güzel söylediniz. Leyla için yaratıyorum o ilacı.

Keşke adını Leyla koyabilsek. Hiç hesapta yokken salgılanan geçici delilik hormonunu inhibe eden yani baskılayan, varolanlardan daha etkili bir ilaç.

Ş.İ: Leyla gibilerini hayata döndüren.

H.B: Aramıza döndüren. Geçmiş tecrübelerim ve Leyla'nın verdiği güçle çalışıyorum.

Ş.İ: Teşekkür ederim.

Doktor görüşme kaydı.
Yer: Çapa, İstanbul.
Tarih: 4 Ocak 2004

Doktor, uzun zaman Kama'nın Çöplük'teki tebaasını denek olarak kullanan araştırmacı. Kendisini görüşmeye ikna etmek kolay olmadı. Başlangıçta Kasparov'dan daha imkânsız görünüyordu. Romanı okuduktan sonra "Görüşelim," diye kendisi aradı beni. Bu ani değişikliğin nedeni kimliğini saklı tuttuğuma sonunda inanmış olması olabilirdi. Bu arada romanda "Kayıp Yer" adlı çalışmasından söz ettiğim, romanı yazma sürecinde gözlemlerinden ve araştırmasından yararlandığım "Antropolog Kız" ise kitabı okuduktan sonra beni hırsızlıkla suçladı, mahkemede ve basının önünde hesaplaşacağımızı söyledi. Öyle olsun.

Şebnem Işigüzel: Romanda sizi fazla tanıtmadım.

Doktor: Taşlanan ve arabasına atlayıp toz olan, çöplük tebaasının kanını emen Che Guevera tişörtlü bir tıp adamı.

Ş.I: Peki tam tamına böyle olmadı mı?

D: Her şey sizin anlattığınız gibiydi ama aynı zamanda bambaşka bir şeydi. Şey gibi; çöpten dönüştürülen şeyler artık çöp değildir ama özünde çöptür. Sizin aktardığınız gerçek hikâyelerde de bana kalırsa aynı mantık işliyor. Çöplük tebaasının yardımını alarak yaptığım işi de şöyle açıklayabilirim: Çö-

pe atılmış nesneleri geri dönüştürmek ne kadar akıllıca bir iş ise oradaki insanların denek olarak benimle çalışması da aynı şeydi.

Ş.İ: Nesneler ve insanlar sizin için eşit mi?

D: Dünyadan ve hayattan habersiz insanların varlığı neyse de bu insanlar sizin gibi yazar olunca iş bence tehlikeli bir boyuta geliyor.

Ş.İ: Nasıl bir habersizlik bu?

D: İnsanlar üzerinde denenen ilaçlarda deneklerin kim olduğunu biliyor musunuz? Bunların çoğu işsiz, öğrenci, orospu olmamak için son bir gayret gösteren ev kadınları. Hayatta kalmaya çalışıyorlar, yaşamak istiyorlar. Çöplük'te durum böyle değildi. Onlar eğitimli ve zırdeli insanlardı. Akıl sağlıkları yerindeydi, ruh sağlıkları hepimiz kadardı ama bu hayata ve normaliteye uyum gösteremeyen tarafları vardı. Dediğim gibi deliydiler. Deliliğin kimyası bambaşka bir şeydir. Kötü tesadüfler, kendi seçimleri ve arzuları sonucu, çoğunlukla da her şeyin gözlerine bir göründüğü ve düzenin anlamını yitirdiği noktada sokağa düşmüşlerdi. Bu roman için öncelikle çöplükte eşelenmeliydiniz.

Siz Çöplük'e gittiniz ve ne gördünüz? Atık Değerlendirme Merkezleri. Çöplük çoktan rehabilite olmuştu. Bir kere romanınızda bir zaman kayması var. Siz benim gördüğümü görmediniz. Siz, bizim anlatıklarımızı dinlediniz.

Ş.İ: Doğru. Peki romandaki Çöplük'te yaşayanlar sizin tanıdığınız gibi değil mi?

D: Kendi kendilerini anlatabilseler ya da benim yazma yeteneğim olsa sanırım harfi harfine sizin gibi anlatırdım onları.

Ş.İ: O zaman nerede hata yaptım?

D: Sokağa düşmenin, çöplüğe düşmenin mantığını doğru kuramamışsınız. Bu konu sizi çok düşündürmüş, bunun felsefesini yapmışsınız ama yavan bir dille ifade edecek olursam, pratiğini yapamamışsınız. Yine de şunu doğru tespit etmişsiniz: Çöplük, dünyadan kaçıştı, insanlıktan, bu berbat ülkenin ve tarihin taleplerinden muaf bir yerdi. Bunun yanında başka bir açıdan baktığımda da çöplük tebaası hakkında yazdıkları-

nızı doğru buluyorum. O da şu: Hepsi hayal gibiydiler. Çöplük ıslah edilince toz olup gittiler. Şimdi hiçbirisinin teneke ve kâğıt evleri yok. Onlar yok. Sizin Kasparov'unuz, Eşref Şefik Karacan'ınız gibi insanüstü varlıklardı. Onları tanısaydınız yazamazdınız.

Ş.I: Sizin ilaçlar ve kimya kadar edebiyatla da ilgili olduğunuzu biliyorum.

D: Lafı gereksizce bu kadar uzatmamın nedeni şimdi anlaşılmış oldu. (Gülüyor. Tuhaf bir gülüşü var, hırlar gibi.) Mesela sizin Flaubert'e takılıp kalmanız beni çok etkiledi. Hem Flaubert, biraz da kahramanlarınız gibi, sizin bu toplum içindeki yabancılığınızı, tamamen batı terbiyesiyle yetiştirilme halinizi ve küçük burjuvalığınızı etiketleyen bir şeydi.

Ş.I: Nasıl yani?

D: Fesat, Yıldız, İpek Tüter, neden Türk edebiyatından örnekler vererek konuşmuyorlar? Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam*'ı, Oğuz Atay, Ahmet Hamdi Tanpınar hatta Yakup Kadri'yi, niye dillerine onları dolamıyor da illa Flaubert'i konu ediyorlar. Çünkü her biri Flaubert kadar bu topluma yabancı ve uzak. Anlıyorum, bu uzun sürecek bir tartışma konusu olabilir aramızda... Ben, romanınızla ilgili başka ne söyleyebilirim? Ülkenin faşizm tarihiyle kahramanlarınızın kişisel tarihi başa baş gidiyordu, bu güzeldi. Yine de en çok Flaubert'i kondurmanız hoşuma gitti, her ne kadar o bölümdeki kahramanınız Yıldız'ı sevemesem de. Üstelik o bölümde Yıldız küçük çocuğu kaçırdığında bana onu rehin tutuyor gibi gelmedi. Bana kalırsa o küçük çocuk da onun deneğiydi.

Ş.I: Ne anlamda?

D: Normalleşmeyi denedi Yıldız orada. Eşref Şefik Karacan'ın hayatını yazmaya çalışmakla da bunu denemek istedi. En azından bu, onun insan içine karışma çabasıydı.

Ş.I: Yıldız'ın zaten fazlasıyla insan içine çıktığı bir işi vardı, akademisyendi Yıldız. Ama bu onun sosyalleşmesini sağlamıyordu. Ne ötekiler gibi olmaya çalışıyordu ne de ötekilerden başka. Eşref Şefik Karacan normalleşmek adına yaptığı bir seçim değildi ama yanlış seçimdi.

D: Yıldız'ı delirtecek bir seçim olduğu doğru. Ama kaçırdığı çocuk onu kendine getirebilirdi. İşin kimyasında yanlış bir oranlama oldu, formül bu yüzden tutmadı belki.

Ş.İ: Şimdi romanın kimyasını ayrıştırmayı bir kenara bırakıp size dönersek...

D: Öncelikle romanınızda olduğu gibi bu görüşmede de kimliğimi ortaya koymayacağınızı umuyorum.

Ş.İ: Hiç kuşkunuz olmasın. Çöplük Tebaası üzerinde ne denediniz?

D: Hayalimdeki ilacı.

Ş.İ: Aslında çok affedersiniz, ben bir mantık hatası yapıyorum. Önce ilacınızdan değil Kama'dan başlamamız gerekir, öyle değil mi?

D: Doğru, romanda Kama hakkında çok az şey söylüyorsunuz ama daha fazlasını söyleseniz ne değişir? Okuyucunuz için küçük bir merak. Onun tıp adamı olduğu ve bu hayatı seçmeden evvel tanıştığımız zaten ortada. Kama'nın bu roman içinde ortadan kaybolması hiçbir şey ifade etmiyor. Belki sokaklarda bir kazaya kurban gitti ve kimsesizler mezarlığına gömüldü ya da çocuklarını kaçıran Amerikalı karısının peşine düştü. Ne önemi var? Üstelik sizin bu romanda Eşref Şefik Karacan gibi daha önemli kayıplarınız var. Onun hikâyesini herkes gibi gazetelerden takip ettim. Bunu romanınıza konu etmeniz beni şaşırttı. Herhalde onunla ilgili hiçbirimizin bilmediği çok daha önemli şeyler var.

Ş.İ: Görüştüğüm sürpriz tanık diyebileceğim kişi bize her şeyi anlatacak...

D: Sizin bildiğiniz her şeyi. Sürpriz tanıklarınızla bize oyun oynama gayretindesiniz ama edebiyat bu değildir. Flaubert bize bunu mu yaptı?

Ş.İ: Bir farmakolog değil edebiyat kuramcısı filansınız herhalde...

D: Aksine işim kimyalarla ve formüllerle olduğundan, romanınızı bu kadar kolay ayrıştırabiliyorum. Sizin üzerine Che Guevera tişörtü giydirip sahneye saldığınız bir adamın nihayetinde. Belki şimdi tıpkı başka aktif maddelerle birleşince hiç

ummadığınız bir reaksiyona giren kimyalar gibi davranıyorum ama bildiğiniz şeyleri bizlere söyletme tavrınızın altında başka nedenlerin yattığını düşünüyorum.

Ş.İ: Sanırım sizinle konuşmaya devam edemeyeceğiz.

D: Sizin istediğiniz biçimde devam edemeyeceğiz. Bana söyletmek istediğiniz nedir? Kama bir cerrahtı. Tıp fakültesinden hocamdı. Kendini kaybetti, sokaklara düştü. Onun izini hiç kaybetmedim. Bir ilaç deniyordum. Araştırmalarıma yardım etti. Ben bu ilaç işinin içinden çıkamadım. Tıpkı sizin romanınız gibi. Sonunda herkesle gevezelik ederek halledilecek kadar kolay değildir ilaç yapmak.

Kama sokaklarda ve çöplükte geçirdiği onca yıldan sonra evine döndü. Sizin romanınızda anlattığınız kovboy çizmeli Fesat gibi. Kama'nın eve dönüş hikâyesini alıp diğer kahramanınızın üzerine iliştirdiniz. Antropolog Kız diye geçiştirdiğiniz dostumuz olmasa Kama'nın izini hayatta bulamazdınız. Bildiğiniz gibi Büyükada'ya kendisini bekleyen yazlığına gitti. Eve bakan aile hâlâ müştemilatta kalıyordu. Evin bakım masrafları ve onların maaşları Kama'nın yokluğunda eksiksiz ödendi. Bu evin ayakta durmasını, çocuklarının bir gün çıkıp geleceğini düşünerek istediğini sanıyordum. Kama'nın geri döneceğini hayal bile edemezdim. Kapıyı açtı, eve girdi. Bu, vapura binip adaya dönmesinden daha kolay olmuş. Çünkü o haliyle, düşünsenize onu vapura almak istememişler. Makine dairesine mi, bacaya mı ne saklanmış da gelmiş. "Yüzerek bile gidebilirdım adaya," diyordu. Ne garip değil mi? Geçmişte bıraktığı hayatına aniden, böyle kararlı ve engel tanımaz bir biçimde dönmek. Oysa yokluğunda bankadaki parasının faiziyle karnını güzelce doyuran avukatının bürosuna gitse, kendisine özel tekne tutulup adaya öyle gönderilirdi.

Kama evine döndü, saçlarını, sakallarını, tırnaklarını kesti. Ev bir ay boyunca sahibi döndü diye hakkıyla temizlendi, o da bu sırada Virginia Woolf'un Orlando'su gibi deliksiz bir uyku çekti. Sonra, son düğmesine kadar iliklenmiş gömleğiyle bir kuruldu. Şezlongunu, yapraklarını ocak ayı başına kadar dökmekte direnen akasya ağacının altına çektirdi ve gülümser bir

yüzle etrafına baktı. Başı ağır ağır sallanıyordu. Başının sallanma hızıyla göreve çağırdığı eski hizmetkârlarının sevinç gözyaşlarının yanaklardan süzülme hızı eşit olmalıydı. Bu dramatik sahnenin akabinde, artık makul oranda bıraktığı sakalını sıvazlayarak şöyle dedi: "Leylaklara ne oldu?"

Leylakları sordu da Leyla'yı sormadı. Uzun bir uykudan uyanmış gibi kaldığı yerden devam etti. Onu çöplüğünde gördüğümden daha az gördüm. Son gördüğümde sizin Fesat'a attettiğiniz şeyi yapıyordu, *Madam Bovar*'yi okuyordu. Başını kaldırdı, bana baktı ve "Yahu unutmuşum, Flaubert zehirlemiş Emma'yı," dedi. Evet okuyucunuza buradan seslenirsek, –siz de bütün söylediklerimi harfiyen yazacaksanız– elinize geçen gerçekleri başka bir kahramana yakıştırarak işin içinden çıkmaya çalışmışsınız.

Ş.İ: Oysa baksanıza koskoca Flaubert bile Kama'nın vefasız okuyucu hafızasında çöpe gitmiş, Emma'nın edebiyat tarihine geçen akıbeti vefasız okuyucusu tarafından unutulmuş.

D: Ama siz Flaubert bile olamayacaksınız. Üstelik siz seçkincisiniz. Sokağın ve çöplüğün o pis dünyasını Kama, Leyla, Tolstoy, Turist, Doktor Jivago gibi seçilmiş adamlar aracılığıyla anlattınız.

Ş.İ: Ben Leyla'nın izini sürdüm. Onları benden önce Leyla bulmuştu.

D: Doğru. Belki yazdıklarınızı kabul etmek gerekir. Romanınızın karşısında, sokaklarda gördüğümüz düşmüş insanlar onlar değil, diyerek duramayız. Evet, yazdıklarınızı olduğu gibi kabul etmeliyiz. Hem bütün dünyada tuhaf tuhaf şeyler yapılıyor, klasikleri yeniden yazmaya çalışan yazarlar var canım! Herkes yeni bir şey deniyor. İnançlarını deniyor, inandığı şeyi deniyor. Çöpe gitme pahasına olsa bile. Üstelik siz hepimizin tanık olduğu şeyleri yazdınız.

Ş.İ: Yenilik ne ilginçlik demektir ne de modernlik. Yazdıklarımı tartışmak istemiyorum. Bu görüşmeleri bunun için yapmıyorum.

D: Süper! Tıpkı ne ötekiler gibi ne de ötekilerden başka olmak istemeyen diye tanımladığınız kahramanınız gibi ha! Bel-

ki siz de çok farklı bir şey deniyorsunuz, bir romancının kafa karışıklığını bize aktarıyorsunuz.

Ş.I: İzin verirseniz başka bir konuya geçmek istiyorum: Kama benimle görüşmeyi kabul etmedi.

D: Biliyorum, çok kişilikli bir davranış.

Ş.I: Kitabı da merak etmiyormuş.

D: Bu daha da güzel.

Ş.I: Siz ona neden gittiğini, neden döndüğünü ve hayattan ne anladığını sordunuz mu?

D: "Sokaklar ve çöplükteki hayatım, hepsi bir ruh haliydi," dedi. Benim için çok açıklayıcı. Vücudunun kimyası, devlet, sistem, diğerleri, Allah bunu istemişti belli ki. Ruh halimizi de bu saydıklarım yaratır zaten.

Ş.I: Teşekkür ederim.

Kıbrıslı Savcı görüşme kaydı.
Yer: Bebek Oteli, İstanbul.
Tarih: 14 Şubat 2004

Kıbrıslı Savcı'yı *Sarmaşık* adlı romanımda konu ettiğim yazar Salim Abidin'in özel asistanı Nadya Tatyankova'nın ortadan kayboluşunu araştırırken tanımıştım. Eşref Şefik Karacan dosyasına bakması münasebetiyle yollarımız bir kez daha kesişti. Bu defa *Sarmaşık*'ı yazarken olduğundan daha az yardımını aldığımı söyleyebilirim. Diğer görüştüğüm kişilerden farklı olarak Kıbrıslı Savcı yaptığım bütün görüşmelerin kaset dökümlerini okudu. Herkesin ne söylediğini hepiniz gibi o da biliyordu. Bebek Oteli'nde görüştük.

Randevumuzdan iki üç saat kadar önce beni arayıp olağanüstü bir olayı haber verdi. Münasebetsizlik edip adını bir kez daha anmaktan başka elimden bir şey gelmeyen *Sarmaşık*'ın sonunda, Kıbrıslı Savcı'ya bazı itiraflarda bulunan obez hanımefendi Bebek'teki yalı dairesinde ölmüştü. Evinden çıkarılması epey olaylı olacaktı çünkü ne kapıdan ne bacadan sığıyordu. Sonunda deniz tarafındaki pencerelerin sökülüp duvarın biraz yıkılmasıyla açılacak delikten vinçli bir tekne yardımıyla ebedi istirahatgâhına götürülmesine karar verilmişti. Bunun için Sahil Güvenlik'ten yardım istenmiş, neden bilinmez Emniyet haberdar edilmiş, Kıbrıslı Savcı bu olayın benim de ilgimi çekeceğini düşünerek aramıştı. Bu sebeple bütün gö-

rüşmelerini iptal edip otele gelmiş, pencereden sarkmak suretiyle bu talihsiz obez hanımefendinin cenazesinin tekneye nakledilmesini izlemeye koyulmuştuk. *Sarmaşık*'ın tesadüflerini sürdürmek gayretinde olduğumu düşünmeyesiniz diye size bu olaydan söz etmeyecektim ama her şey öyle tuhaftı ki anlatmam şarttı.

Bir kere nakliye işini planlayanlar ölünün gerçek ağırlığı konusunda yanılgıya düşmüş olmalılardı. Bu sebeple fizik kurallarını zorlayan şeyler oldu, obez hanımefendinin gövdesi suya değdi, güvertesine yatırılacağı kocaman tekne fındık kabuğu gibi sallandı. Az kalsın o da öldürülüşüne tanık olduğunu itiraf ettiği Nadya gibi boğazın dibini boylayacaktı. Bizimle birlikte başlarını pencereden uzatmış bu olayı izleyen komiler, garsonlar ve resepsiyondaki görevliler, "Düşseydi çıkaramazlardı," muhabbetine daldılar. Sonra bu muhabbet "Düşse kaç dalgıç çıkarabilirdi, kıyıya vurma olasılığı neydi, dibe mi çökerdi yoksa su yüzüne çıkabilir miydi?" gibi zekâ içermeyen rahatsız edici lakırdılara dönüştü.

Talihsiz obez hanımefendi kalın çarşaflara sarılmıştı ama çelik halatların doladığı gövdesi vincin ucunda sallanınca başı ve ayakları açıldı. Güçsüz, cansız bir topak tüy gibi görünen saçları ve ayaklarının içine kaçmış parmakları bedeninden çok daha ürkütücüydü. Üstelik hava soğuktu, karanlık, kötü bir kış günüydü. Boğaz çamurlu bir nehir gibi akıyordu. İnsan bu soğuk ve iç karartıcı manzaraya baktıkça suya düşüp ıslanmaktan korkuyordu. Güç bela avlanmış bir balina gibi tekneye yerleştirilen ölünün açılan saçılan kat kat etleri hepimizi üşütmüştü. Manzarayı uzaktan izleyenlerce yükünün ne olduğu asla bilinemeyecek tekne, güvertesinde iplerle bağlanmış yatan obez hanımefendinin sağlığında uzun uzun söz ettiği penceresinin önündeki akıntıya kapılıp taşıdığı ağırlığın da etkisiyle dondu kaldı. Zaman takıldı kaldı ve merhametin hayattayken gözettiği tekneler gibi bu tekne de yolunu bulup gitti. Tam da bu sırada kar atıştırmaya başladı. Gövdemizin yarısını uzattığımız pencereyi kapatıp içeri girerken bir kar tanesi Kıbrıslı Savcı'nın saat kadranına kondu, "Kristal, kristali bulur," dedi savcı. Manalı

bir laftı. Manalı manalı da söylenmişti. Bunun dışında, lobi sıcaktı. Kulaklarım ve burnum buz tutmuştu.

Karşılıklı oturduk. Kıbrıslı Savcı yine çok şeker giyinmişti. El örgüsü bir süveter vardı üzerinde. Epey kalın kumaştan bir takım elbiseyle içi samanla doldurulmuş korkuluklara benziyordu. El yapımı tarçın rengi ayakkabıları, kostümünü trendy yapan eflatun, sarı çizgili incecik ipek çoraplarının –ilk defa bu renklerde ipek erkek çorapları görüyordum– gölgesinde kalıyordu. Rahat adamdı Kıbrıslı Savcı, ayağını kaşırken görünen diz altı jartiyerine şaşkınlıkla bakmamı gayet doğal karşıladı. Ona Salim Abidin'in evinde rastladığımdaki tercihi gibi adaçayı istedi. Gelen sıcak su ve bir poşet adaçayıydı. Keyifsizliği suratından okunuyordu. O da benim gibi çay poşetini minyatür bir gölde balık tutar gibi itinayla suya sallandıranlardandı. Beni görmediğini, bütün dikkatini adaçayı poşetine yönelttiğini sanıyordum. Bir elimle omzumu tutup kürek kemiğimi yarım tur çevirmemi –tam tur çevirmem mümkün olmadığından– müteakip, "Soğuk, vücutta kalan kurşunlara iyi gelmez," dedi. Öyle miydi, bilmiyorum? Hele siz, omzumda çıkarılamayan bir kurşun olduğunu bile bilmiyorsunuz. Her görüşme öncesi yaptığım üzere izlenim ve bilgilendirme içeren bu satırları not almayı bitirmek üzereyim. Görüşmeler öncesinde yer alan bu bölümleri –okuduğunuz haliyle– görüşmeden önce kaleme almasaydım hiçbir önemi kalmazdı. Evet, Kıbrıslı Savcı da boşta kalan eliyle kayda başlamam için bir hareket yaptı. Diğer eli çay poşetini ağır ağır suya daldırıp çıkarmaya devam ediyordu.

Kıbrıslı Savcı: Bu roman için ölümü bile göze aldınız!

Şebnem İşigüzel: Öldürülmek istendiğimi bilmiyordum.

K.S: İpek Tüter'in size bunu yapabileceğini düşünmediniz mi?

Ş.İ: Benim yerimde olsanız siz böyle bir olasılığı aklınızdan geçirir miydiniz?

K.S: Hayır! Kurşunun bu romanın bir anısı olarak omzuma gömülmesine şükrederdim. Geçmiş olsun. Evet sizi dinliyorum.

Ş.İ: Romanı nasıl buldunuz?

K.S: Ben, "Bülbül hep aynı şarkıyı söylediği için mi ona böylesine hayranlık duyarız?" diye soranlardan değilim. *Sarmaşık*'ı da sevmemiştim. Buna da pek ısınamadım. Bir kere ortada ben yokum! (Gülüyor.) Mesela Yıldız bir kafede oturuyor romanınızda, çocuğu kaçırdığı günün ertesinde gazeteleri okuyor ve kavanoz biçimindeki şekerlik yuvarlanıyor...

Ş.İ: Siz de tam burada ortaya çıkıp şekerliği tutuyor, masadan düşmesini önlüyorsunuz.

K.S: Bravo! Romana tam burada girmek isterdim doğrusu. Yıldız apar topar kalkıp gidiyor. Ben de onun boşalttığı masaya kuruluyorum. Masada her biri kaçırılan çocuk haberlerinin olduğu sayfadan katlı gazeteler duruyor.

Ş.İ: Yıldız'ı yakalıyorsunuz desenize...

K.S: Hayır, hayır... Bazen gördüğümüzü sanırız ama yanılırız.

Ş.İ: Emniyet teşkilatı en çetrefil dosyalarını neden gördüğünü sanan ama yanılabileceğini aklından çıkarmayan savcısına havale ediyor acaba?

K.S: İşi içinde entellektüellerin ve seçkinlerin olması yeterli. Son olarak bizi bir kere daha buluşturan, arkasında bir cehennem bırakıp ortadan kaybolan Eşref Şefik Karacan olayında olduğu gibi.

Ş.İ: Bu çetrefil hikâyeyi, Eşref Şefik Karacan'ın akıbetini konuşmaya başlayalım mı?

K.S: Romanınızı okuduktan sonra Şef'in ortadan kayboluşunu kafamda o kadar basitleştirdim ki... Hepimizin hayatında bir delik var ve zor günlerimizde o deliğe denk geldiğimizde rahatlıkla başka bir evrene, başka bir hayata geçeriz. Yıldız ve Şef'in geçip gittiği gibi delikler.

Ş.İ: Alice'in düştüğü tavşan deliği de benziyor mu buna?

K.S: "Ya kuyu çok derindi ya Alice çok yavaş düşüyordu." Okuyucularınızı Alice'in yerine koyarsak sizin romanınıza da çok uygun bu cümlecik: "Ya kuyu çok derindi ya Alice çok yavaş düşüyordu."

Ş.İ: Siz de mi Alice hayranlarındansınız?

K.S: Yetimhanede elime geçen tek kitap buydu. Cümle cümle biliyorum. Bambaşka şeyler söyleyecekken dramatik bir hi-

kâyeyi ortaya çıkarmama çanak tuttunuz, pes doğrusu! Bir de sizin Kasparov'unuz bir röportajında deliklerden söz ediyordu. Oynadığı satranç tahtasının aynısından bir tane de kafasında olurmuş. Vezir'i uçurup kaçıracağı deliği hayalindeki oyunda açarmış. İyi anlatamadım galiba. Ama siz ve satrançsever okurlarınız anlayacaklardır muhakkak.

Ş.İ: Asıl konumuza, Şef'in ortadan kayboluşuna dönersek...

K.S: Doğru, açıklık getirmem gereken şey buydu. Sizin kitabınızın sonuna eklemeyi planladığınız bu görüşmeler romanın ayağına bağlanmış ağır bir taş gibi onu boğmaya, aşağı çekmeye çalışıyor. Durumu bir de ben ağırlaştırıyorum.

Sizinle çok kritik şeylerden söz edeceğiz. Bilmem bu konuşacaklarımız planlarınız dahilinde miydi? Şef sahne almayı biraz daha beklesin. Benim size soracaklarım var. Şu, Lüksemburglu Kadın ile görüşmenizin bir yerindeki ses kaydı bozukluğu nedeniyle kaydedilmeyen, dolayısıyla bu romana alamadığınız bölüm neydi?

Ş.İ: Lüksemburglu Kadın, Yıldız'ı nerede ve ne zaman tanıdığını anlatıyordu.

K.S: Emin misiniz?

Ş.İ: Kafanızı kurcalayan nedir?

K.S: Çoktan anlamışsınızdır. Bizi aldatıyorsunuz Şebnem.

Ş.İ: Okuru ve sizi aldatmak, yanıltmak gibi bir niyetim olsaydı bu görüşmeleri yapmazdım.

K.S: Kontrolü elden bırakmadığınız görüşmeleri.

Ş.İ: Daha açık konuşmamızda fayda var.

K.S: Romanınızda Yıldız'ı, Akira Muşaka aracılığıyla tanıdığınızı söylüyorsunuz. Oysa tam tersi, öyle değil mi?

Ş.İ: Bunu nereden öğrendiniz?

K.S: Unutuyorsunuz, ben bir savcıyım. Yıldız'ın annenizin kız kardeşi yani teyzeniz olduğunu öğrenmem hiç de zor olmadı.

Ş.İ: Bunu okuyucudan gizlediğimi iddia edemezsiniz.

K.S: Sadece söz etmekten çekindiniz.

Ş.İ: Ben bir roman yazdım. Kahramanlarım gerçek olsa bile sadece kurgu olan şeyler de var.

K.S: Anlıyorum, hakikatleri uydurduklarınızla karıştırdınız. Sanırım bir roman da böyle yazılır. Ama Yıldız'ı nasıl olup da bu kadar yakından tanıdığınızı bilme hakkımız vardı öyle değil mi?

Ş.I: O zaman bilmenizi istediğim şeyler ve en azından bu roman içinde bilmemenizi istediğim şeyler vardı demeliyim.

K.S: Çok karışık. Anne ve babanızı nasıl kaybettiğinizi ve Moskova'ya gidişinizi dedenize anlattırdınız da Lüksemburglu kadına Yıldız'ın yeğeni olduğunuzu bir türlü söylettirmediniz. Görüşmenin o anında lanet teyp cızırdadı, kayıttan çıktı. Yıldız'ı bu kadar iyi anlatabilmek için muazzam bir hayal gücü gerekirdi. O da sizde yok. Gerçekleri sırtlanmasaydınız bu romanı yazamazdınız. Gerçi teyze ve anneannenizle çok az vakit geçirdiniz. Anne ve babanızı tıpkı Leyla'nınkiler gibi trafik kazasında kaybettikten sonra velayetiniz iki aile arasında tartışma yarattı. Babaanneniz sizi o tuhaf kadınlara bırakmak istemiyordu. Siz de teyzenizin tek ayak cezasına çarptırıldığı Gümüşsuyu'ndaki evde yaşamak istemiyordunuz açıkçası. Sizi üzmek istemiyorum. Hay Allah sizi bu kadar kıracağını düşünseydim...

Ş.I: Ele geçirdiğiniz bilgiyi okurumla paylaşmaya devam edebilirsiniz.

K.S: Lafı uzatmaya, sizi de üzmeye gerek yok. O evde neler yaşandığını zorunlu nezaket ziyaretlerinde gözlerinizle gördünüz. İpek Tüter'in kaçırılan oğlunu yazdığınız sayfalarda aslında siz vardınız. Çocukluğunuzda o evde kalıp çıkamamaktan korkardınız. Anneanneniz aracılığıyla teyzeniz Yıldız'ın sizi alıkoyacağından...

Ş.I: Benden başka kimseleri yoktu.

K.S: Yine de Yıldız'ın ortadan kayboluşunu ilgili makamlara bildiren siz olmadınız. İpek Tüter'in suç duyurusuyla bütün ev didik didik edildikten sonra geldiniz ve sadece teyzenizin özel notlarını, Şef ile ilgili yaptığı görüşme kayıtlarını alıp ortadan kayboldunuz. Teyzenizin başına ne geldiği kesinleşmediği sürece en azından bir süre geride kalan mal varlığının sahibi de olamayacaktınız. Evi ilaçlattırdınız, kütüphanedeki

Flaubert'leri ve çocukluktaki nezaket ziyaretlerinizde orada unuttuğunuz, sizin adınıza toparlanıp bir bavula konan eşyalarınızı alıp gittiniz. Aile albümlerinde annenizin kucağında kepçe kulaklı çirkin bir bebek olarak tanınmayacak biçimde varsınız. Annenizin ailesiyle aranızda kendi belirlediği ölçüde ilişkiyi sağlayan babaannenizin sizi Gümüşsuyu'ndaki eve gönderirken yazıp elinize iliştirdiği; "... Şebnem bir kulak iltihabı geçirdi. Bu sebeple üşütmemesine dikkat etmenizi..." ya da "...öksürüğü sebebiyle ilaçlarının aksatılmaması ve ateşinin çıkması durumunda tarafıma haber verilmesini..." ya da "bitlendiği için şampuanının yanında getirdiği Kwel'i de kullanmanızı..." gibi diplomatik dilli notlar dışında evde adınızı açık edecek hiçbir belge bulunmuyordu. Ayrıca mirasın tarafınıza devri işlemi herkesin bildiği yazarlık adınıza değil, evliliğiniz dolayısıyla taşıdığınız resmî soyadınıza yapılacak. Bu romanı okuyup da teyzenizin hayatını bütün açıklığıyla yazdığınız için sizi suçlayacak tek bir tanık bile yoktu.

Ş.I: Olabilirdi, bir tanık çıkıp Yıldız'la olan kan bağını açıklayabilirdi!

K.S: Bu, bu kadar önemsizse bunu romanınızda siz niye yapmadınız?

Ş.I: Bunun bir roman olduğunu unutuyorsunuz.

K.S: Haklısınız, Yıldız'ın teyzeniz olduğu gerçeğini, itirafını bir kenara bırakıp devam edelim o zaman.

Ş.I: Benim sorularımla devam etmeye karar verdiyseniz size Şef'in akıbetini sormak istiyorum?

K.S: Romanınızda bunu bir türlü açıklayamadınız. Dilinizin ucuna geldi, sudan bahanelerle vazgeçtiniz. Belki bu görüşmeleri yapmanızın tek nedeni bana Şef'e ne olduğunu anlattırabilmek içindi. Balıkları tutmak için havuzu boşaltıyorsunuz.

Ş.I: Pire için yorgan yakmak da diyebilirsiniz...

K.S: Bir pire, bir yorganı pireli yorgan yapar, uykuyu da zehir eder. Yakmak gerekir yani. Esaslı bir ceza yakmak. Bütün kutsal kitaplar Tanrı'nın bizi yakarak cezalandıracağından söz etmez mi? Eşref Şefik Karacan da Tanrı gibi davrandı. Arkasında bir cehennem bıraktı. Ne acayip bir hikâyeydi değil mi?

24 Aralık gecesi Bebek'ten, Akira Muşaka'nın seçkin konukları onuruna verdiği Noel yemeğinden ayrıldı. Asit sarısı Porche'sini kendisi kullanıyordu. Hız göstergesinden gözünü ayırmıyor, böylece yakıt deposunun kırmızı ışığının yanıp söndüğünü görmüyordu. Orkestrasının başındayken asla yapmayacağı bir hata işte. Onun duyması ve görmesi arasında uçurumlar olduğunu herkes bilir. Neyse, yakıtı bitti yolda kaldı. Arabasıyla hız yapabilmek için yolları uzatmayı huy edinmişti. Maçka'daki evine çok garip bir güzergâhtan gidiyordu; Bebek'ten Sarıyer'e gelmiş, Maslak'a çıkmış, buradan TEM otoyoluna girmişti. Niyeti Kasımpaşa ve Dolapdere'ye, oradan da Taksim Meydanı ve nihayetinde Maçka'ya çıkmak olmalıydı. Kasımpaşa sapağına gelmeden benzini bitti. Bir araç yardım etmek için durdu. Ondan bir bidon benzin aldı. Benzini veren adamın evi yakındı, deposundaki bütün yakıtı yüz dolar karşılığında Şef'e verdi. Adam ifadesinde önce bir bidonu ağzına kadar benzinle doldurduğunu, bu bidondan Şef'in deposuna benzini aktarırken onun "Yeter," deyip kalanı bidonla birlikte alıp gittiğini söylüyor. Yani, Şef daha uzun bir tur atma niyetindeydi. Sonra benzin doldurma işleminden sıkıldı, bundan vazgeçti, gazlayıp gitti.

Evine vardığında saat 01.30'du. Sevgilisinin geleceğinden haberi yoktu. Ön koltuktaki yarısı dolu benzin bidonu elinde, aracından inmiş olmalı. Bunu uzun uzun düşündüm. Evde olan bitenden sonra arabaya dönüp tekrar eve çıkması mümkün değil. Muhtemelen sevgilisinin aşığının arabasını –apartmanının önünde– gördüğünde heyecanlandı. Böyle bir ilişkiden şüpheleniyor olmalıydı. Geleceğini haber vermemesi biraz da bu şüphe yüzünden olabilirdi. El valizi niyetine eline aldığı benzin bidonuyla yukarı çıkması, arabayı garaja bile çekmeye gerek duymaması bu şüphenin verdiği heyecandan olmalı. Bidon elinde yatak odasına doğru yürümüş ve aşıkları koyun koyuna yakalamış olabilir.

Cezalarını bildiğiniz gibi Akira Muşaka'nın Noel hediyesi samuray kılıcıyla verdi. Sizin Kafa Koparan'ın ilk icraatı işte buydu. Kafalar uçtu, gövdeler taze ağaçlar gibi tam ortadan

ikiye bölündü. Aşıkların sesi bile çıkmamış olmalı. Onları yakarsa her şeyi yok etmiş olurdu. Benzin bidonu işine işte o zaman yaradı. Kanla ıslanmakta olan yatağın üzerine birkaç damla, yataktan salona benzinden incecik bir yol. Yangının salonda başlamasına karar vermiş olmalıydı. Tafta perdeler, ahşap eşyalarla salon, doldurulmuş, yakılmayı bekleyen şık bir şömine gibiydi. Salonun bir ucunda, altında hediyeleriyle bekleyen bir Noel ağacı vardı. Salonu bir parça benzinle sularken Noel ağacını ağaç olmasına hürmeten daha fazla sulamış olmalıydı. Ben olsam ilk alevi çakmak için şöminenin uzun kibritlerini kullanırdım. Bir meşale gibi tutuşmuş olmalıydı salon. Elindeki bereketli benzin bidonunu alevlerin ortasına fırlatınca, kendisi de o zaman yanmış olmalı işte. Kolunu kırdığı için Avusturya'daki kayak tatilinden dönmüş, Noel ağacının dibinde, hediyelerin arasında kıvrılıp uyuyan kızını kurtarmak amacıyla kendisini alevlerin arasına attığını sanmıyorum. Şef, ağacın dibinde uyuyan kızını fark etmemiş olabilir. Onun İstanbul'a döndüğünden de haberi olmamalı. Çocuğun da içeride koyun koyuna uyuyanların neler karıştırdığının farkında olmaması çok doğal. Çocuklar çok kolay kandırılırlar. Ayrıca kolundaki kırık münasebetiyle sıkı bir ağrı kesici ve uyku ilacı verilmiş çocuğa. Ağacın altında derin bir uykuya dalması bu yüzden olmalı.

Korkunç bir biçimde yanmıştı çocuk. Bana kalırsa babası tarafından kurtarılabilirdi. Çocuğun sağlığında beline kadar inen saçları varmış. Bir kibrit çöpü gibi tutuşmuş ve yanmış olmalı. Yatakta bulduğumuz yanmış cesetlerin boyu seksen santimden kısaydı. Cinsiyetlerini saptamakta bile zorlandık. Eşref Şefik Karacan arkasında bir cehennem bırakıp gazladı gitti. Şuursuzca yol aldı. Arabası tarif ettiğiniz yerde bulundu. Sonra onu senin romanında çöplüğün tepesinde bulunan adam olarak tanıdık. Bu olabilir mi diye sordum kendi kendime. Eşref Şefik Karacan senin anlattığın gibi sokaklara düşebilir mi?

Yakın zamanda şık bir dükkândan satın aldığı bin euro'luk ayakkabıyla, –ayakkabının markası da kedi miyavlaması gibi olduğundan hâlâ hatırımda, Miu Miu– ortadan kaybolan bir

hanımefendinin yakınlarının ifadelerini aldım. Görünürde ortadan kaybolması için hiçbir neden yoktu. Sonunda kadın altı ay sonra Avcılar'da Kanarya diye bir semt vardır bilir misiniz, işte orada ortaya çıktı. Kendinde değildi. Sokaklarda yatıp kalkan bir kadın haline gelmişti. Barınmak için kendisine yaptığı köşecikte, ortadan kaybolduğu gün elinde olan, içinde bin euro'luk ayakkabının bulunduğu poşet de vardı. Anüsü ve vajinası uğradığı tecavüzlerden kabuk bağlamışken kutudaki ayakkabı gıcır gıcır duruyordu. Kadının geçmişteki hali gibi tertemiz, son moda, bakımlı, şık, pahalı, seçkin. Demek mümkün. Hepimizin o delikten çöplüğün en tepesine düşmemiz mümkün. Benim kafamda da Şef ile ilgili iki açık uçlu hikâye var aslında. Birinde sizin anlattığınız gibi sokaklarda kafa kopara kopara hayatına devam ediyor, bir diğerinde Madagaskar'da uzun yürüyüşler yapıyor. Her iki olasılıkta da senin o yeraltı insanları için söylediğin gibi, ıslanmış bir fişekten başka bir şey değil. Elbette Alibeyköy Tevfik Aydeniz Spor Salonu'nda yaşananlardan sonra Şef'in tıpkı romanınızdaki gibi İstanbul sokaklarında olması çok daha mümkün. Eğer belinde bir kılıçla sokakları arşınlayan bir başka Kafa Koparan daha yoksa. Ama kendisini trenin altına atan Anna Karenina gibi otoyola fırlatan Leyla'nın varlığıyla ilgili ciddi şüphelerim var. Size çok kritik şeylerden söz edeceğimi söylemiştim. Eşref Şefik Karacan'ın peşine düştüğümde onun eski röportajlarını bulup okumaya başlamıştım. Bunlardan birisinde güzel bir hikâyeyi aktarmış: Bach org çalışına hayran olan öğrencisine şöyle der: "Notalara tam zamanında basacaksın." Umarım konuyu açmak ve gerçeği gerçekle düzeltmenin tam zamanıdır. Leyla'nın akıbeti romanınızdaki gibi olmadı Şebnem.

Ş.İ: ...

K.S: Soğukkanlılığınıza hayranım. Kitabınızın başındaki epigraftaki gibi, gerçekten anasız babasız çocuklar sizin ve benim gibi, genç kurtlar gibi büyüyorlar. Kafasındaki hayallerle dolanıp duran cesur ve saldırgan kurt yavruları olarak.

Şebnem, Leyla sizin anlattığınız gibi yaşamadı. Sokaklara düşmedi, Çöplük Kraliçesi olmadı. *Sarmaşık*'taki kahramanla-

rınızdan Ali Ferah, portremi yaparken Renoir'ın söylediği bir şeyi aktardı bana: "Çoğu zaman düzenlemediğim tarafta kalan çiçeklerin resmini yaparım." Siz de bunu mu yapmak istediniz acaba? Lafı amma uzattım. Oysa söyleyeceğim şey o kadar kısa ve açık ki... Leyla, Reykjavik yolundan dönüp evlilik evine gelene kadar her şey sizin aktardığınız gibi oldu, kahramanımız kendisini evlilik evinden dışarı attığında karşısında peşinden endişe edip oralara kadar gelen dedeniz Abidin İşigüzel'i buldu. Leyla'nın hayatını buraya kadar doğru aktardınız. Ama sonra, Leyla Maçka Parkı'nda çalıların arasına saklanıp günlerce aç susuz kalmadı. Dedeniz Leyla'yı Arnavutköy'deki eve getirdi. Bu sizin de çocukluğunuzun geçtiği, ahşap üç katlı bir evdi. Bütün müteahhitlerin ağzının suyunun aktığı geniş bir de bahçesi vardı öyle değil mi?

Ş.İ: Evet...

K.S: Dedeniz Leyla'yı işte o eve getirdi. Onu bodruma sakladı. Babaanneniz Zeynep Hanım şiddetli bel ağrılarından mustarip, çatıdaki odada yatıyordu. Bir hafta sonra da hastaneye yatırılacaktı. Fizik tedavi için randevu alınmıştı. Sonrasında Yalova'daki yazlığa gitmeyi planlıyordu. Hatta hastanede kalmayı hiç istemiyor, doğrudan yazlığa gitmenin hesabını yapıyordu. Dedenizin bodrum kata yemek, battaniye, su ve bir satranç takımı taşıdığını kimse görmedi. Büyükhanım çoktan ölmüştü. Tam o günlerde İşigüzel ailesinin ilginç bir konuğu daha vardı.

Ş.İ: Galip İşigüzel...

K.S: ... dedenizin kardeşi. Kendisi fizikçiydi değil mi? Neyse, Amerika'dan ziyaretinize gelmiş ve hem kendisini bırakıp giden Çinli karısını unutmaya çalışıyor hem de geliştirmeye çalıştığı yeni bir hipotez üzerinde çalışıyordu. Sizin romanın bir yerinde kullandığınız bir hipotez üzerinde: "Başka Dünyalar". Bir karar aldığımız anda diğer olasılık ayrı bir düzlemde gerçekleşip yaşanmaya devam eder. Örneklemem gerekirse, evlilik evinden çıkıp dedenizin peşinden giden Leyla ile kendini kaybedip sokaklara düşen Leyla, hatta bir şey olmamış gibi evlilik evinde kalmayı seçip yaşayan Leyla. Hepsi başka baş-

ka dünyalarda yaşamaya devam ediyorlar. Bir diğer olasılığın başka bir dünyaya savurduğu yazar Şebnem İşigüzel bir kez daha Leyla'yı yakalamış olabilir. Belki o dünyada siz hasta yatağındaki dedenizin başucunda ziyaretinize gelen efsanevi satranç oyuncusu Leyla'yı ağırlıyorsunuz, "Bir şey içer misiniz? Kolonya, çikolata..." Hastane odasında bir ziyaretçi Türk usulü misafirperverlikle nasıl ağırlanabilirse...

Ş.İ: Bu kadar çok şeyi nasıl bilebiliyorsunuz?

K.S: Galip amcanızın hipotezine olan hâkimiyetimi soruyorsanız, yeni hobim arabada giderken *Sarmaşık*'taki "Leonardo da Vinci'nin hayatı ve eserleri" kasetini dinlediğim gibi şimdi de fizik kasetleri, bilimsel kasetler dinliyorum. Birileri bana anlayabileceğim şekilde genetikteki son buluşları, çok bilinen fizik kuramlarını anlatıyor. Neyse, bana kalırsa büyük amcanızın "Başka Dünyalar" hipotezinden daha değerli ve önemli çalışması, suyun üçüncü bir gizinin olduğunu açıklamaya çalışmasıydı.

Ş.İ: Suyun hafızası olduğunu düşünüyordu ama bununla ilgili bilimsel bir tez üretemedi.

K.S: Yarım bıraktı demek daha doğru olmaz mı? Bakın bu konuyla ilgili yazdığı bir makale İngiliz ozan D.H. Lawrence'in bir epigrafıyla başlıyor: "Su eşittir, iki hidrojen, bir oksijen atomu. Ancak suyu su yapan üçüncü bir şey var ki onun ne olduğunu hiç kimse bilmiyor." Büyük amcanız da "Ben bu üçüncü şeyi arıyorum," diye devam ediyor. Bu mükemmel buluş yarım kalmış. Yarım bırakmak bir aile geleneği herhalde? Sizin de ailenizin hikâyesini kaleme almaya çalıştığınız yarım kalmış bir romanınız var değil mi?

Ş.İ: Evet ben de şimdi bu yarım kalmış romanımın el yazmalarını mı ele geçirdiniz, ailem hakkında bu bilgilere nasıl ulaşabildiniz diye düşünüyordum.

K.S: Yarım kalmış romanınızda Leyla ve dedeniz arasında olanlardan söz etmiyorsunuz sanırım?

Ş.İ: Hayır.

K.S: Hay Allah nasıl da unuttum? Zaten bununla ilgili on beş yaşındayken kaleme aldığınız bir öykü var. Bu öykünüzle Yaşar

Nabi Nayır Gençlik Ödülü'ne katılmış ama ıskalamışsınız. Öykünüz *Varlık* dergisinde yayımlanmaya değer bulunmuş.

Ş.İ: Bu dosyanızın en değerli delili olmalı...

K.S: Rica ederim. Henüz kimseyi suçlamıyorum. Leyla'nın akıbetiyle ilgili kafamda soru işaretleri var o kadar.

Ş.İ: Bu romanda Leyla'nın akıbeti benim yazdığım gibi. Üstelik ben sizinle Eşref Şefik Karacan'ın akıbetiyle ilgili görüşmek istemiştim.

K.S: Okuyucunuz Şef'in akıbetini öğrendi. İsterse romanı o noktada elinden atabilir ya da benimle birlikte çöplüğü eşelemeye devam edebilir.

Ş.İ: Ben okuyucunun yerinde olsam, sizin eşelemeye devam ettiğiniz çöplüğün çıkarttığı kokulara tahammül edemez, bu romanı çoktan elimden atardım.

K.S: Ah yapmayın! Okur da yazarı kadar büyük olmalıdır. Edebiyat kuramcıları, yani şu Lüksemburglu Kadın filan böyle şeyler söylemiyorlar mı? Yazarın hayal gücünün uçsuz bucaksızlığı, saplantılarındaki ısrarı, beğenilerini ve seçimlerini mağrurca göstermesi, okuru çoğu zaman güzel bir roman karşısında sabırsız bir noktaya getirmez mi? Sanırım kuramcılar o noktayı, "Yazarın okura karşı yazdığı yer," olarak adlandırıyorlar. Sizin romanınızda da böyle pek çok nokta var.

Ş.İ: Hatta şimdi de sabırsız okur o noktalardan birisine geldi değil mi?

K.S: Ben okuyucunun yerinde olsam biraz daha sabırlı olup sizin çok gençken kaleme aldığınız Satranççı Kızın Ölümü isimli hikâyenizi okurdum.

SATRANÇÇI KIZIN ÖLÜMÜ

Varlık dergisi, Kasım 1989 nüshası, Yazan: Şebnem İşigüzel

Leyla kocasıyla birlikte yaşadığı evden çıktı. Tuhaf bir nisan günüydü. Kapalı ve karanlık havalara zaafı olanlar için güzel sayılabilirdi. Bereketli bir nisan yağmurunun başlayacağını düşünen sıkıcı doğa ve toprakseverler için de aynı şey olmalıydı; hava güzeldi. Bahar havalarının istekçilerine bakılırsa öyle değildi. Hiçbir şey umrunda olmayanlar içinse havanın önemi yoktu. Neyse, Leyla evine bir daha dönmeyecekti. Biraz önce o evde çok kötü şeyler yaşanmıştı. Bunları aktarmak uzun sürebilir. Ama Leyla'nın onu aklını kaybetmeye yaklaştırmış bir şok yaşadığını söylemem size olan biten konusunda fikir verebilir.

Leyla kendisini dışarı attığında ve kaldırımda, sanki dünyaya karşı duruyormuş gibi durduğunda, ne yapacağını bilmiyordu. Dağ tepe koşmuş gibi sık sık nefes alıyordu. Avuçları da fazlasıyla terliydi. Hay aksi, kendisini kötü hissettiği zamanlarda olan şey oldu, burnu kanadı. Yolun karşı tarafına geçen ve kaldırım kenarında çift sıra oluverip sonlanan kan damlalarının ona ait olduğunu düşünselerdi, Leyla'nın bu noktada kaybolduğu şüphesi üzerinde durabilirlerdi. Evde kalanlar pencereden baksalar kiminle gittiğini görebilirlerdi. Leyla'nın kiminle birlikte ortadan kaybolduğunu söylemeden önce onun Reykjavik'e gitmek üzere Yeşilköy Havalima-

nı'ndayken dönüp evine geldiği bilgisini vermemde fayda var. Reykjavik'de ne işi olduğuna gelince, bir satranç müsabakasına katılacaktı. Onu evinin önünde arabasına alıp uzaklaşan beyefendi de Reykjavik yolcusuydu ve Leyla'nın arkasından gelmişti.

Onların beraberce uzaklaştığını görse görse şişinip duran bitli kumrular görmüştür. Leyla arabaya bindiğinde yolun aşağısındaki stadyum "Metin, Feyyaz buraya!" diye inliyor, Leyla'nın burnu da kanamaya devam ediyordu. Tezahüratların şiddetiyle burnunun kanama şiddeti doğru orantılı bir hal almıştı. Onu arabasına alan tanıdık beyefendinin adı, Abidin Güzel'di ve bir yola, bir yanında burnu kanayan hanımefendiye bakıyordu. Sonunda bir eczanenin önünde durdular. Leyla burnundaki tamponlarla dimdik oturunca da iki çift laf edebildiler.

– Kötü şeyler olduysa, sizi kendi evimde misafir edebilirim, dedi niyeti zaten bu olan Abidin Güzel.

Leyla cevap vermek yerine merak ettiği bir şeyi sordu:

– Siz niye gitmediniz Reykjavik'e?

Abidin Güzel başını eğmiş trafik ışığının değişmesini beklerken verdi cevabını:

– Sizi merak ettim.

Bir satranç oyunundaymış gibi hiç konuşmadan yol aldılar. Leyla bir süre yolu ve Boğaz'ı seyretti. Arnavutköy'e gidiyorlardı çünkü. Burnundaki tamponlar pembeleşti. Abidin Güzel önlerindeki aracın durması münasebetiyle başını Leyla'ya doğru çevirince hem onun büst gibi duran başının güzelliğinden, gür saçlarının tek bir omzunun üzerinden toplanıp, kıvrılıp göğsüne doğru inmesinden etkilenip iç geçirdi, hem de burnundaki pembeleşen tamponu eve gidince değiştirmek gerektiğini düşündü.

Eve geldiler. Abidin Güzel arabasını her zamanki gibi bahçenin içine sokmadı. Böyle yaparsa sırt ağrılarından mustarip karısı ne yapar eder, yatağından kalkar, pencereden bakardı. Park ettiği arabasından inen kocasını görse, izlese, eline ne geçerdi sanki. Sırtındaki omurların rahatını bozmak için elinden geleni yapıyordu işte. Abidin Güzel bu düşüncelerle arabadan

indi. "Büyük bahçe kapısından da girmemeli," diye düşündü. Gıcırdar. Bu da meraklı gözleri pencereye davet eder, mutfak masasında uyuklayan tembel hizmetçinin tek gözünü açmasını sağlardı. Amerika'dan gelen ve bir süredir misafirleri olan kardeşi ortalarda olmasaydı bari. Aman, o en kolayıydı: "Bu hanım kim biliyor musun Galipciğim, komşumuz. Arka bahçedeki gül fidelerini görmeye geldi."

Galip Güzel'in kafasındaki formüllerden (kendisi fizikçiydi) dünyayı gördüğü mü vardı. Dünyayı birazcık görseydi, dünyayı tembel hizmetçinin en ufak bir seste tek gözünü araladığı kadar bir açıklıktan görebilseydi, Çinli karısı şimdi yanında olurdu. Çinli karısının uşağıyla birlikte ortadan kaybolması ancak ucuz aşk romanlarında, bir uşağın kırk beş metrekarelik bir New York evinde çalışması da Galip Güzel gibi adamların hayatında mümkün olurdu.

Onları kimse görmedi. Abidin Güzel ve Leyla'yı yani. Üşümüş gibi ellerini göğsüne kavuşturup iki büklüm oldu Leyla. Böylece üzerindeki lacivert kaşmir elbise bir keşişin cübbesi gibi sıradanlaştı. Nereye gittiklerini, neden bodruma girdiklerini, neden burada misafir edileceğini Leyla'nın yerine elbisesinin kol ağızlarından sarkan ve sarkaç gibi sallanan inciler soruyordu. Ama durun bir dakika, eğilip merdivenlerden inip bodrum kattaki odaya geçtiklerinde ve odanın ortasında durduklarında ağırlaşan sarkacın sırf iri incilerden ibaret olmadığını, yanyana duran kocaman C ve D harflerinin de olduğunu fark etti Abidin Güzel.

– Karım, dedi Abidin Güzel, hasta. Ve kardeşim, yukarıda, o da bunalımda. Bir hafta sonra yazlığa gidecekler, Yalova'ya. O zaman çıkartırım sizi yukarıya. Burada daha önce yatılı tuttuğumuz hizmetçimiz kalıyordu.

Doğrusu, Abidin Güzel hayranı olduğu bu genç ve başarılı satranç oyuncusuna evlerinin hizmetçi odasını vermek istemezdi. Açıkçası Leyla da niye böyle olduğunu, bir bodrum katında ne aradığını sormadı. Saklanmak ve kaçmak istiyor olabilir miydi? Ya da sadece uyumak. Burnundaki tamponlar iyice kızarmıştı.

– Durun dedi Abidin Güzel. Hem onları yenileyelim hem de ihtiyacınız olan şeyleri getireyim.

Böyle diyerek çıktı, gitti Abidin Güzel.

Geri döndüğündeyse elinde bir battaniye, temiz bir çarşaf, termos, kırılmaz bir fincan (üzerinde 15. Corus Satranç Turnuvası yazıyordu) ve bir satranç takımı vardı. Şu mıknatıslı, seyahat tipi olanlardan. Leyla onu yeniden görür görmez burnundaki tamponları çıkarttı. Abidin Güzel de içinde tamponların ve bir ağrı kesicinin bulunduğu torbayı arabanın torpido gözünden almayı unuttuğunu hatırladı. Elindeki eşyaları masanın üzerine nasıl bırakacağını kestiremedi, böylece hepsini elinden düşürdü. Satranç taşları yere düşmenin şiddetiyle mıknatıslı tahtadan ayrıldı bütün odaya dağıldı. Bütün aramalarına rağmen kalelerden birisini bulamadılar. Bunun yerine Abidin Güzel siyah bir lastik parçasından kale yaptı.

Buna rağmen, yani kalelerden birisinin yerine geçebilecek bir şeyin uydurulmuş olmasına rağmen, üçüncü günün sonunda, Leyla ile satranç oynama konusunda çok heveskâr olan Abidin Güzel'in ilk hamlesi karşılıksız kalmıştı. Abidin Güzel üç gün boyunca her saat başı –kapıyı merakla açışı yuvasından çıkan guguklu saat kuşlarını hatırlatıyordu– bodrumdaki odaya Leyla'nın yaptığını umduğu hamleyi görmeye geliyordu. Leyla'ysa ya uyuyordu, ya sıçıyordu, ya mırıl mırıl mırıldanıyordu ya da görünmez bir çizgiler dizisinin üzerinde sek sek oynuyordu. Bunların her birini yaparken birer-ikişer kere yakalanmışsı Abidin Güzel'e. En güzeli sek sek oynamasıydı. Abidin Güzel onu üç kere öpmeye çalıştı ve her defasında bunu denemiş olmaktan büyük utanç duydu. Zaaf duyduğu şey Leyla değil, onun oyunculuğuydu. Ama kız da öyle iyi bir satranç oyuncusuydu ki, bütün taşları en iyi yerlere sürmesini o kadar iyi beceriyordu ki ve bu onu öylesine güzelleştiriyordu ki.

Peki, Leyla nasıl bir kadındı ki Abidin Güzel'in bodrumundaki tutsaklığa gönüllü olmuştu. Bir satranççıysa, mantıklı ve akıllı hatta çok iyi bir satranççıysa zeki olması gerekirdi. Bu meziyetlerin hiç birisi işini kolaylaştırmamış aksine zorlaştırmıştı. Leyla bir yolculuğa çıkmak üzereyken geri döndüğü

evinde –başına ne geldiyse artık– kaçacak bir delik arıyormuş, belki bir otel odasına kapanacakmış gibiydi. Ha dışınızda akıp giden zamanı seyrettiğiniz penceresi olan bir otel odası ha az buçuk tanıdığınız satranç yazarı eski diplomatın bodrumu. Kederlerin ve dertlerin beşiğinde sallanan Leyla için her ikisi bir olmalıydı.

Sonunda Abidin Güzel, Leyla ile oynamanın zaman alacağını düşünüp onunla konuşmayı seçti. Ama bu sefer de Leyla, Rusça konuşmaya başladı. Zira kendisi Rusya'da yetişmiş bir kızdı. Satrancı da büyükusta Botwinnik'in yanında tecrübe etmişti. Zamanımızın büyükustası genç ve dahi Kasparov da vazgeçilmez oyun arkadaşıydı. Aile sorunları yüzünden İstanbul'a dönmüş, evlenmiş, satranca ara vermiş ve çok mutsuz olmuştu.

Abidin Güzel, gidecekleri Reykjavik'de Kasparov'la özel bir gösteri maçı yapmasını da sağlayacaktı. Zaten Leyla Türkiye Satranç Federasyonu'na kayıtlı, lisanslı bir oyuncu değildi. İstese de turnuvada oynayamazdı. Ama oynasa, oynayabilse, Kasparov'un elinden dünya şampiyonluğunu da alırdı. Hedef buydu, bir kere daha dünya şampiyonu olan Kasparov'u özel maçta yenen bir Leyla. Sonrasında Leyla iltica edecekti. Bundan da bir tek Abidin Güzel'in haberi vardı. Reykjavik'te iltica etmekle, Abidin Güzel'in bodrumuna saklanmak benzer şeylerdi.

Leyla, Rusça konuşunca ve Rusça konuşmaya devam edince, bu da yetmezmiş gibi içinden geçip gidecekmiş ya da ardındakileri görüyormuş gibi duvarın önünde dikilince Abidin Güzel de çaresizce kırık dökük Rusçasıyla ona cevap vermeye gayret etti. Aslında, çok komik, Rusça Abidin Güzel'in anadiliydi. Annesi Rus'tu. Ama hayırsız oğullarına "Da"dan başka kelime öğretememişti. Abidin Güzel bu dili az buçuk Moskova'da diplomat olarak görev yaptığı yıllarda öğrenmişti. Marcello Mastroianni'ye benzemesi sebebiyle diplomatik hayatı kendisine aşık olan, ona kur yapan, onu ayartmaya çalışan, ağzına düşecekmiş gibi bakan kadınlar arasında geçmişti. Kadınlar tarafından bu kadar beğenilen bir erkek olmaktan öyle çekmiş, o kadar yaka silkmişti ki evliliğine dört elle sarılmış, karı-

sının dizinin dibinden ayrılmamıştı. Oysa o, bir başkasıyla yolda yanyana yürümeyi bile beceremezdi, nerede kaldı evlilik ama oldu işte. Bunların hikâyemiz açısından bir önemi yok. Öyle ya da böyle Abidin Güzel evleneceği kadını bulmuş, beraber kalmayı da becerebilmişti. Hem biricik oğullarının bir trafik kazasında ölümünden sonra karısı uzayda kayıp giden bir cisim gibi kendisinden uzaklaşmıştı. Bunu da bir uzay belgeselinde görmüştü, göktaşlarının vs. şeylerin uzayda ağır ağır uçup gitmesini. Bire bir çekilmiş görüntülerle görmüştü üstelik. Bütün bunların da hikâyemiz,açısından bir önemi yok.

Sizin beklediğiniz Abidin Güzel'in başlattığı oyunun nasıl sonuçlanacağı olmalı. Abidin Güzel, eşini Baltalimanı Kemik Hastalıkları Hastanesi'nin manzaralı odasına yerleştirip, kardeşini Sirkeci Vapur İskelesi'ne bıraktıktan sonra eve geldi. Önce bodrum katının anahtarlarını yanlışlıkla yazlığa giden kardeşine verdiğini düşündü, sonra karısının başucundaki etajerin üzerinde unuttuğunu. Ama o gün bastıran yağmurdan dolayı üzerine geçirdiği bir yağmurluk vardı, şeffaf naylon bir şeydi, Leyla görür görmez,

– İçini gösteriyor, demişti.

Ne garip kızdı, büyülenmiş gibi bakmıştı. Tuhaf bir şey daha söylemişti;

– Bunların başlık gibi olanları da var. Başörtü gibi ama şapkaya benzeyen.

Bütün bunları söylerken işaret parmaklarıyla yüzünü çevrelemiş, görünmez bir şeffaf naylon başlığı başına geçirmiş, çenesinin altından bağlamıştı. Abidin Güzel, Leyla konuşurken durup onu dinliyordu. Gözlerini dikip bakıyordu. Kaldı ki çok telaşı vardı. Karısı, bu sabah daha hastaneye gitmeden evvel, kocasının kendisine refakat edeceğini düşünüp ondan vanaları kapatıp, şalterleri indirmesini istemişti. Bu iş için ayak sürümesi nedeniyle birbirlerine seslerini yükseltmişlerdi. Neredeyse kardeşi Galip Güzel havayı yumuşatmak için avaz avaz bağıran ağabeyinden önce, aşağı iniyordu. Ne zaman gölge gibi yanlarından sıvışıp aşağıya inmeye niyetlenmişti? Abidin Güzel kardeşinin, nisan yağmurundan sakınır gibi dallarını eğmiş

mimozaların arasından ilerleyen başını görmüştü. Hay aksi, bodruma gidiyordu! Abidin Güzel fırlamış, yetişmiş, kardeşinin bodrum katının kapısını açmaktaki beceriksizliğinden yararlanıp zaman kazanarak onu kenara itip,

– Hallederim, demişti.

Ne kaz kafalıydı şu kardeşi, çekip gitmiyordu. Saçağın altında beraberce ıslanıyorlardı. Hem ne olduysa olmuş, kapı kendiliğinden ardına kadar açılıvermişti. Abidin Güzel durduğu yerden Leyla'nın çıplak ayaklarını görebiliyordu. Yatağın üzerine oturmuş, ayaklarını uzatmıştı. Galip Güzel de baksa görebilirdi. Ama o çok uzaklara bakıyor gibiydi. Abidin Güzel bir solukta içeri girip kapıyı kardeşinin suratına çarptı. Kendini bütün dünyayı dışarıda bırakmış gibi hissetmişti. Leyla ile apayrı bir dünyada başbaşa kalmış gibi. Öyle mutlu olmuştu ki gözleri yaşarmıştı. Göz pınarlarında biriken yaşlar neredeyse Leyla'nın pek ilgilendiği şeffaf yağmurluğunun üzerinde donup kalmış damlacıklar gibi süzüleceklerdi. İşte bu olaydan sonra karısının emirlerini yerine getirmek üzere telaşla dolanıp dururken Leyla'dan yağmurluğuyla ilgili düşüncelerini duymuş, birazdan geri dönüp oyuna devam edeceğinin hayalini kurmuştu.

İşte şimdi geri dönmüştü Abidin Güzel. En son, bodrum katın anahtarlarını ne yaptığını bilmez bir halde kapının önünde dolanıp duruyordu. Sonunda şeffaf yağmurluğun cebini akıl etti. Anahtarlar işte oradaydı, sabah attığı yerde. Kapıyı açtı, içeri girdi. Komik bir biçimde ellerini ovuşturdu. Heyecanlıydı. Leyla'nın bir anekdotunu hatırladı. 1980'de Budapeşte'deki turnuvada o akşamki rakibinin kim olduğunu bilmeyen bir satrançsever "Bu akşam kime karşı oynuyorsunuz Leyla?" diye sorduğunda, "Bu akşam siyah taşlara karşı oynuyorum Sir," cevabını vermiş.

Abidin Güzel bu defa oyunun başladığını düşünüyordu. Leyla'ya karşı değil, siyah taşlara karşı oynayacağını düşünüp tatlı tatlı kıkırdıyordu. Günlerdir telaşla bir yukarı çıkıp bir aşağı inmeleri, of, of, of ne yorucuydu. Abidin Güzel nezaket icabı kapıyı çaldı, boğazını temizledi, içeri girdi. Önce satranç

tahtasına baktı. Oyun başlamış ve bitmişti. Leyla ikisinin yerine de oynamıştı. Üstelik piyonunu 8'inci kareye getirip vezir ilan ederek alt etmişti Abidin Güzel'i. Burası ne kadar sıcaktı. Bu sebeple şeffaf yağmurluğun üzerindeki su damlacıkları el birliğiyle buharlaşmışlardı. Nefesindeki sıkışmanın nedeni bu da olabilirdi, kapıyı tamamen açtığında karşısında beliren manzara da.

Leyla kendini asmıştı.

Çıplak ayakları ve bileklerine inen lacivert yünlü elbisesiyle boşlukta duruyordu.

Saçları yüzünü kapamıştı.

Ağır ağır sallanmaya devam ediyor muydu?

Abidin Güzel onun ellerini tuttu. Hâlâ sıcaktı. Nabzı durmuştu ama. Parmaklarını tek tek sevdi. Veziri, kaleleri, şahı ucunda sallandıran güzel parmakları. Sonra yatağın köşesine oturdu. Leyla da bu köşede oturup düşünmüş olmalıydı. Çünkü oturmadan evvel yatağın o ucundaki çöküklük dikkatini çekmişti. Dışarıda fazla oyalanmıştı tabii. Daha erken gelebilirdi ama İsviçre'ye yaz kampına gönderdikleri torunu kamptan kaçtığı için gruptan ayrı dönmek zorunda kalmıştı ve baş belası şey şimdi Zürih'te uçak bileti bekliyordu. Bereket konsolos arkadaşıydı, torunuyla ilgileniyorlardı ama para gönder, bilet ayarla derken...yani eve çok daha erken dönebilirdi. Çünkü bu mükemmel oyun yeni bitmiş olmalıydı.

Abidin Güzel başını kaldırıp,

"Oysa ben senin için neler düşünmüştüm," dedi Leyla'ya.

Leyla biraz önce parmakları okşanıp sevildiğinden ağır ağır sallanmaya devam ediyordu.

"Neler?" diye soruyordu sanki, "neler düşünmüştün?"

"Her şeyimi kaybediyorum yine de kavuşamıyorum ona," dedi Abidin Güzel.

Leyla'yı yatağa yatırdı. Saçlarını yüzünden çekti. Ellerini karnının, sonra da vazgeçip göğsünün üzerinde birleştirdi. Boğazı mosmordu. Demek artık yoktu, yaşamıyordu öyle mi?

Abidin Güzel şimdi ne yapacaktı?

Onun bu soruya cevap vermesi sizin neler olacağını düşün-

menizden çok daha uzun sürdü. Kienzle marka su geçirmez saatine baktığında şaşırdı. Saat gece ikiydi. En iyisi Leyla'yı bahçeye gömmekti. Dışarı çıktı. Yağmur dinmişti. Toprak kazılmaya müsaitti. İki elma ağacının tam arasını kestirdi gözüne. Hem bu işi yaparken onu çevreden gören hiç kimse olmazdı. Leyla'nın mezarı hazırdı. İçeri girip Leyla'yı kucaklamak için davrandı. Mezarın dibinde su vardı. Leyla'yı o suyun içine bırakmak ona çok kötü geldi. Yağmurluğunu çıkardı, onu sardı. Kapüşonunu başına geçirdi, hatta yüzünü kapatacak biçimde çekti ucunu. Onu mezarına işte böyle yerleştirdi. Açıkta kalan ayaklarının suya değmemesine, toprağın içine gömülmesine dikkat etti. Daha şimdiden garip bir böcek yağmurluğun kol ağzından içeri girivermişti. Bir diğeri parmaklarla ilgileniyordu. Dünyanın bir türlü tanışamadığı mucize kadının sonu böyle mi olacaktı?

Abidin Güzel mezarı kapattı. Yağmur tekrar başlamıştı.

Ertesi gün, bütün bir gün korkunç kâbuslar eşliğinde uyudu, uyandı. Leyla belki ölmemişti. Yani nabzını dikkatlice kontrol ettiğinden emin değildi. Bir sonraki gün mezarın tam üzerine siyah-beyaz mermerlerden iki metreye, iki metre bir satranç tahtası yaptırmaya karar verdi. Ustaları çağırdı, talimat verdi. Kendisi de bodrum kattaki izleri ortadan kaldırmaya koyuldu. Leyla'nın geride bıraktığı çöplerle tam dışarı çıkmıştı ki ustaların satranç tahtası konduracakları yeri eşelediklerini gördü, yüreği ağzına geldi.

– Kazmayın! diye bağırdı.

Bir-iki karışlık bir temelin atılması icap ediyordu, usta çalışan ellerini açarak –ne garip parmaklarının arasında sanki perde vardı, ya da Abidin Güzel yorulmuş, sinirlenmiş ve tansiyonunu zıplatmıştı da yine her yer turunculu ışıklarla bezenmişti, buna ustanın parmak araları da dahildi– tarif edip gösterdi bu ölçüyü. Yine de ikna olmamıştı Abidin Güzel. Kâbuslarından birini hatırlayınca,

– Yok, yok, imkânsız, dedi.

Zira bir kâbusta Leyla yatırdığı mezarında suların yükselmesi sonucu ağır ağır toprağın üstüne çıkıyordu. O kemikli güzel

–kişilikli– yüzü, nefis memeleri, enfes parmakları toprağın yüzünde ağır ağır beliriyordu. Ustalar birbirlerine bakıp çaresizce,

– İyi, dediler.

Parası olan müşteriler tuhaf oluyorlardı.

Ertesi gün iş bitmek üzereyken Abidin Güzel'in torunu belalı İsviçre seyahatinden döndü, herkesin "Basma!" dediği, siyah mermer bulunamadığı için çimento dökülen sonra da siyaha boyanacak olan karelere lap lap basıp dedesinin boynuna sarıldı. Dedesi biliyor muydu, İsviçre'de Nabokov'un şatosunu ve kelebek koleksiyonunu görmüştü. Neyse, ne! Artık Leyla'nın anlamlı bir mezarı vardı. Büyük plastik satranç taşları da sipariş edilmişti. Ama ona kadar Abidin Güzel'in, Leyla'nın oynadığı son oyunun bütününü ortaya çıkartması gerekiyordu. Sonraki günlerini bununla geçirdi, Leyla'nın son oyununu çözmeye çalışarak.

K.S: Şaşırtıcı olan ne biliyor musunuz? Şimdiki yazdıklarınızla on beş yaşında kaleme aldıklarınız arasında hiçbir fark olmaması. Kasparov nasıl ki altı yaşında bugün ancak çözebileceği bir satranç problemini çözdü ve satranca başladı, siz de doğuştan yazardınız. Eh, bu o kadar da iyi bir şey değil. Ne artar ne eksilirsiniz. Hem kabul etmek gerekir ki Kasparov kadar da değilsiniz. Yazmayı tecrübe etmeyi öğrenirseniz belki bir nebze iyi bir yazar olabilirsiniz.

(Derin bir nefes sesi, lobideki sesler, uzun bir sessizlik ve sayfa hışırtıları...)

K.S: Bir de aynı dergide sizinle yapılmış şirin bir mülâkat var. (Dergiyi karıştırıyor, okuma gözlükleri biraz daha burnunun ucuna iniyor.) Yaptığım şeyleri de mi kaydedeceksiniz?

Ş.İ: Sizin için sakıncası yoksa... Çoğu görüşmede böyle yaptım. Kimi zaman şunu şunu söylerken, şöyle yaptı diye notlar aldım.

K.S: Peki... İşte burada. İlk mülâkatınız. Size, tıpkı benim ve okuyucularınızın da soracağı gibi bu öyküyü nelerden esinlenerek yazdığınız sorulmuş. Siz de demişsiniz ki, "Ben, dede ve babaannesi tarafından büyütülen bir çocuktum. Çok küçük yaşta kaybettiğim anne ve babamın her an çıkıp gelebileceği ya da nasıl olup da ölmedikleri, hayatta kaldıkları ve bunca zaman ne yaptıkları üzerine o kadar çok hayal kuruyordum ve onları yeni baştan bin bir türlü olasılıkla hayatıma sokuyordum ki farkında olmadan yazmaya başladım. Dedemin ise satranç merakı vardı. Hep Leyla adında Kasparov'la birlikte yetişmiş bir oyuncudan söz ederdi. Tanışıklıkları da vardı. O kadın bir gün ansızın ortadan kayboldu. Geride çözmesi için bir satranç problemi bırakmış olabilirdi. Dedeme yani. Dedem, Leyla'nın ortadan kaybolmasından çok etkilendi. Ben Paskalya tatili için kamp gibi bir yere, İsviçre'ye gönderilmiştim. Orada çok sıkılmış kaçmıştım. Niyetim Nabokov'un şatosunu görmekti. Sanırım o yıl bütün bunlardan çok etkilendim ve bu öyküyü kaleme aldım."

Biliyor musunuz aslında orada her şeyi itiraf ediyorsunuz. Öykünüzde söz ettiğiniz bahçedeki satranç tahtası şeklindeki zeminde amcanız Galip İşigüzel ile eskrim yaparken dedenizin

hiddetle yanınıza gelip kılıcınıza fiyakalı bir düğüm attığını, aynı yere ekmek ufalayıp güvercinleri bekleyen hizmetçinin kovulduğunu anlatıyorsunuz. Ama bütün bunları masum bir cümleyle bağlıyorsunuz, "...işte dedem o kadar çok severdi satrancı. Satranç ustalarına bağlılığı, sevgisi ve saygısı o kadar büyüktü."

Hah, bir de bir sonraki sayıda... Bir sonraki sayıda jüri üyelerinden biri ödül ve mansiyon alan öyküleri değerlendirmiş ve en çok sizin öykünüz üzerinde durmuş. Ödülü demiş, Fowles'un *Koleksiyoncu*'suna çok benzediği için kaybetti. Hoş, jüride ondan başka *Koleksiyoncu*'yu okuyan da yokmuş. Tuhaf şeyler söylemiş: "Gerçi insan istese bütün klasikleri yeni baştan yazabilir. Ama o öyküyü derecelendirmemiz tartışma yaratırdı. Hem, onu on beş yaşında genç bir kızın yazdığına hiçbirimiz inanamadık."

Bu kadar. (Gemi düdüğü sesi.) Bana kalırsa öykünüzde eksik olan tat, baş kahramanlarınız arasında neler olup bittiğini hiç bilmememiz. Kibar ve iyi kalpli bir adam olan dedenizin Leyla'ya fiziksel bir zarar verdiğini, ona kaba davrandığını düşünemeyiz. O ısrarla onunla satranç oynamak istiyor olmalı. Bu öyküyü yazdınız, yetmedi, bu yıl olanlardan sonra oturdunuz bu romanı yazdınız. Dedenizle yaptığınız görüşmede onun Leyla'yı kaçırmış olabileceği düşüncesini özellikle dile getirdiniz: Ola ki birisi hepimizden sakladığınız bu sırra ulaşırsa bütün bunları zaten yazmış ve sormuş olduğunuzu yüzümüze vurabilirdiniz. *Alice Harikalar Diyarı*'nda ne der: "Tanık istemem gördüklerime. Ben göreyim yeter."

Biraz önce, "Bu yıl olanlardan sonra," dedim. Merak etmez mi okuyucularınız?

Hikâyede de sözü edilen Arnavutköy'deki evi bu yıl alan yeni sahipleri görgüsüzlük edip bahçeye bir yüzme havuzu yaptırmaya kalkıştılar. Elma ağaçlarının köklerine dolaşmış elbiseli bir iskeletle karşılaşmaları işte böyle oldu. 'Yağmurluklu Ceset' adını vermişler emniyettekiler cesete. Evin bütün eski sahipleri sorguya tâbi tutuldu. Meslektaşlarımı en çok zorlayan Alzheimer hastası emekli diplomat oldu. Saçmalıyordu.

Söylesenize, siz dedenizle okuduğumuz görüşmeyi kaç günde yapabildiniz.

Ş.I: Yaklaşık altı ayda.

K.S: O haliyle kitabı okuyabildi mi peki?

Ş.I: O zaman durumu daha iyiydi. Çoğu zaman kitabı ona ben okudum, anlattım.

K.S: Sakıncası yok. O görüşmeyi kendi ağzınızdan bile kaleme almış olabilirsiniz. Dedenizi kurtarmak için bir roman yazmışken...

Ş.I: Yağmurluklu cesedin, o cesedin Leyla'ya ait olduğundan emin misiniz?

K.S: Birileri ona Yağmurluklu Ceset diyordu ama benim için o, (hışırtılar geliyor...) İncili Kadın'dı. (Kıbrıslı Savcı, avcunda iki iri inci tanesi tutuyor.) Bunlar, Leyla'nın romanda da söz ettiğiniz şu meşhur elbisesinin kol ağzından sarkan inciler olmalı.

Ş.I: Nasıl emin olabilirsiniz?

K.S: Doğru, o elbiseye pek çok kadın sahip olabilirdi. Bu incilerle o kadının Leyla olduğunu kanıtlayamam. Size bir sürprizim daha var. Korkmayın. Bu da, (aramızdaki sehpaya bıraktığı iri incilerin yanına bir ceket düğmesi koydu) bir diğer romanınızdan, bir başka kahramanınızdan küçük bir iz. Romanın sonunda Salim Abidin, Ali Ferah'ın yakasına yapıştığında, beraber havuza düştüklerinde koparmış olmalı. Morgta meşhur yazarın avcunu güçlükle açıp bu düğmeyi almak bana kısmet oldu. Kahramanlarınızın izleri.

Ş.I: Başka sürpriziniz var mı?

K.S: Leyla'yı dedenizin öldürdüğüne inandığımı söylemem sizin için sürpriz olmaz öyle değil mi?

Ş.I: İnciler kanıt olmaya yetmiyordu hani?

K.S: Kanıtlar hep vardır Şebnem. Bir diş doktorunun homur homur karıştırdığı koca bir çekmecedeki diş filmleri gibi. Ne kadar çalışkan olduğumu bilirsiniz. Ama kimse sizin kadar çalışkan olamaz. Dedenizin büyük sırrı için oturdunuz, bir roman yazdınız. Yine de bu olayın size dedeniz tarafından itiraf edilebildiğini sanmıyorum. Siz de kuşkulanıyordunuz. O zaman düzeltelim: Şüpheleriniz size bu romanı yazdırdı.

Ş.İ: Bu romanı yazmak için başka nedenlerim de vardı.

K.S: Teyzeniz Yıldız ve anneannenize karşı duyduğunuz vicdan azabı. Yıldız'a yaklaşmaya karar verdiğiniz anda onu kaybettiniz. Anneanneniz yıllardır kayıptı ve siz onu hiç aramadınız. Anneannenizin sokaklarda yaşadığına dair önemli ipuçları elde ettiniz. Bu tuhaf ana kızı bütün günahlarıyla ve tuhaflıklarıyla kabul etmeye, bulmaya karar verdiğiniz anda onları kaybettiniz. Yıllarca sokaklarda yaşadığını düşündüğünüz anneannenizi aradınız. Bu arayış sizi o kadar etkiledi ki bu romanı yazabildiniz. Kahramanlarınızın sırlarını fütursuzca ortaya saçarken ailenizin sırları ortaya döküldü.

Ş.İ: Bu kadar emin olamazsınız. Leyla'nın amca ve yengesi tarafından Kabataş Parkı'nda bulunmasına ne diyeceksiniz?

K.S: Çok yanlış bir hamle yaptınız Şebnem. Şimdi, kalenizi de kaybedeceksiniz. Hangi amca ve yengeden söz ediyorsunuz siz? Doğru, Leyla'nın onu otel köşelerine terk eden bir amca ve yengesi vardı ama onlar sizinle hiçbir zaman görüşmediler, bu romanı okumadılar, bu romanla hiç ilgilenmeyecekler. Haluk Bulut'a bu yalanı siz uydurdunuz. Benim bildiğim bir şey var ve bu durumda onu sizinle paylaşmak zorundayım. Leyla'nın amca ve yengesi yerine, Akira ve siz buldunuz Yıldız'ı Kabataş Parkı'nda. Bunu söylemek, yüzünüze vurmak istemezdim. Teyzenizin sokaklardaki hayatını Leyla'ya uyarladınız. Yıldız'ı Leyla yaptınız. İki taş arasında, küçük bir yer değiştirme. Kabataş Parkı'nda Yıldız'ı dönmeye ikna edemediniz, sonra hiçbir şey olmamış gibi Salim Abidin'in evini almak için Bebek'e geldiniz. Yani, *Sarmaşık*'taki olaylar olurken siz Çöplük'ü eşeliyordunuz büyük bir soğukkanlılıkla. Bu durumda gerçek hayattaki olaylar sıralamasını, zamanını, hayata yayılan gerçek uzunluklarını da değiştirmiş oluyorsunuz. Yani teyzenizin Kama ile birlikte Çöplük'e gitmesi gibi gibi gibi. Ah tabii bir de bizi, otoyolda ezilen Leyla'nın, *Anna Karenina*'dan apartığınız kırmızı çantasının içinden çıkan gazete kesiğiyle kandırdınız. O gazete kesiğini Kasparov'a Leyla'dan kalan son parça diye armağan ettiniz. Oysa Kasparov'a şunları –aramızdaki sehpanın üzerinde duran incileri işaret ederek– vermeliydiniz.

Çünkü o gazete kesiğini yanında taşıyan teyzeniz Yıldız'dı. Leyla ve Kasparov'un fotoğrafı vardı tamam ama bir küçük fotoğraf daha vardı, o fotoğrafta siz satranç tahtasının başına eğilmiş minik bir çocuktunuz. Dedeniz o haftaki yazısını bununla süslemek istemişti. Teyzeniz sizi çok seviyordu. Çünkü siz Gümüşsuyu'ndaki eve geldiğinizde anneanne değişiyor, tek ayak cezası kalkıyor, her şey bambaşka oluyordu. Satranç taşları gibi kahramanlarınızın yerini değiştirdiniz, oyun süresince tahtanın yanında bulunan saate basmadınız; zamanı kaydırdınız. Kendimi romanınızın bitlerini ayıklar gibi hissediyorum.

İşe yarar çöpleri ayırıyoruz ya da romanınız kusuyor. Belki yeni bir roman daha doğuruyor ya da bölünerek çoğalıyor. Son iddiam, bu romanı üç nedenle yazdınız: Dedenizi korumak, Yıldız teyzeniz ve anneannenize karşı vicdanınızı rahatlatmak için ve Leyla'nın eski kocası Haluk'un siparişi üzerine. Söylediği gibi siyasete girecekti. Birileri geçmişini gözler önüne sermeden önce bunun bir roman aracılığıyla olması en iyisiydi. Hayatı boyunca kayıp karısını arayan kederli koca. Hem başkanı olduğu ilaç şirketi bir de ilaç çıkaracaktı ki onun reklamı için de bu roman birebir olacaktı. Yahu adam babası gibi faşistin teki olup çıkmış!

Evet, romanınızın bütününü düşününce tam bir macera! İpek Tüter sizi yaraladı, roman yayımlandıktan sonra belki Kasparov söylediklerini inkâr edecek, belki böyle bir görüşme yok ortada. Sokak hayatını anlattığınız Leyla, aslında sizin sokaklara düşen ve yazdığınız gibi ölen öz teyzeniz Yıldız. Gerçek Leyla'yı ortadan kaldıran, dedeniz! Tanrım beni kaostan koru!

(Uzun bir sessizlik.)

Ş.I: Başıma gelen her şey yani şimdi dedemin bir cinayetle suçlanması, hepsi benim hayallerim yüzünden. Belki, belki bu romanı yazmamış olmalıydım.

K.S: Ben de sizinle görüşmemiş olsaydım, diyeceğinizden korktum. Oysa bu roman içinde ne masum bir görevim vardı öyle değil mi? "Şef Eşref Şefik Karacan'ın akıbeti konusunda bizi aydınlatır mısınız?" Zavallı Şef, okyanusta bir damla gibi kaldı şimdi. Bu roman için hiçbir önemi yok. Teyzenizin inti-

kamını almış oldunuz böylece. Bana kalırsa böyle romanlar yazılmalı. Çünkü büyük amcanız fizikçi Galip Işigüzel'in tespitlerine bakarsak, bildiğimiz su bile aslında bildiğimiz su değil. Benim sizin romanınızda tespit ettiğim anormallikler gibi Galip Bey de suda kırk kadar "anormal" davranış tespit etti. Bildiğimiz su 500 santigrat derece sıcaklıkta bile erimeyen bir buz türüne dönüşebiliyor. Sudaki üçüncü şey hiçbir zaman fizik ve kimya kurallarına uygun davranmıyor.

Ş.I: Söyleyecekleriniz bitti mi?

K.S: Bitti. Şimdi bir vinç yardımıyla, *Sarmaşık*'taki obez hanımefendinin yerinden kalkabilir miyim?

Ş.I: Doğru, *Sarmaşık*'ta da bize o yardımcı olmuştu değil mi?

K.S: Evet, her defasında kendinize bir itirafçı tutuyorsunuz. Bir sonraki romanınızda da olacak mıyım? Cevabını ben vereyim, sayenizde işimden olup dedektiflik yapacağım ve cinayetleri hem çözüp hem yazacağım. Peki siz ne yapacaksınız?

Ş.I: Bilmiyorum.

K.S: Dedeniz ne güzel söylüyordu: "Bütün yazdıklarını çöpe at canım!" Bakın ben de şöyle bir şey hatırlıyorum nereden aklımda kaldıysa: "Madde kımıltısız kalır, öyle ki ateş onu yok edemez. O an filozoflar kitapların yırtılması gerektiğini söylerler çünkü artık işe yaramaz olmuşlardır." Evet, ısrarla oyun oynadınız bizimle. (Savcının konuşması ağırlaşıyor.) Leyla'nın Kurt'un elinden kurtulup kurtulamayacağını, Yıldız'ın sokaklara düşme hikâyesinden başka bir şey anlatmayacağınızı sanıyorduk. Öyle de yaptınız. Sonra, bütün bunların kaosun önünde kurduğunuz göstermelik küçük bir düzen olduğunu anladık.

Size iyi geceler diliyorum Şebnem.

Kıbrıslı Savcı paltosunu giyip gitti. Vakit çok geç olmuştu. Lobide bir tek ben vardım. Savcı da giderken, "Siz de çıkıp yatın artık," gibilerinden bir şey söylemiş olabilirdi. Resepsiyondaki meraklı görevli bile ortadan kaybolmuştu. Pencereyi açıp obez hanımefendinin bugün çıkarıldığı deliği görmek istedim. Delik öylece duruyordu. Deliğin ardındaki her şey olduğu gibiydi, duvarlar, duvardaki tablolar, hanımefendinin yatağı, Bo-

gaz'a bakan bir koltuk. Şimdi öyle bir delik açılıverse ve beni yutsa diye düşündüm. Bunları yazıyorum. Bütün düşündüklerimi, içimden, aklımdan geçenleri, herkes gibi. Roman ve yaptığım bütün görüşmelerin dökümleri burada. Kıbrıslı Savcı'yla yaptığım görüşme de kaydediciyle birlikte burada. Bu yazdıklarımı romanın sonuna ekleyebilirsiniz. Eğer yazdıklarım çöpe gitmezse. O zaman, şimdi hayattaki son cümlemi yazıyor olabilirim öyle değil mi? Şu kapıdan çıkıp gitsem bir daha dönmeyebilirim öyle değil mi? Kalacak bir evim, yatacak bir yatağım ve sevdiğim şeyler olsa bile sokakları seçip kaybolabilirim. Artık kaybolmanın ne demek olduğunu, sırların asla sır olarak kalamayacağını çok iyi biliyorum.